2mn
15

די גרויסע
פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן
1789–1793

פון

פעטער קראָפּאָטקין

אידיש פון

ש. יאַנאָווסקי

ארויסגעגעבען פון דער
„פרייע ארבייטער שטימע“
.1912

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/greatfrenchrevol0000pete_w7g9

די גרויסע
פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן
1789–1793

צווייטער באַנד

די פּאַפּירונגען פון סעפּטעמבער 1792 ביז צו דער רעאַקציע
פון דעם 9טען טהערמידאָר (1794).

אינהאַלטס־פערצייאַנים

צווייטער באַנד

קאַפּיטעל — זייטע

35. די סעפּטעמבער טעג.................... 3
36. די קאָנווענשען.—די קאָמונע.—די יאַקאָבינער........ 22
37. די רעגיערונג.—צוזאמענשטויסע מיט דער קאָנווענשען —די מלחמה.......................... 36
38. דער משפט פון קעניג.................... 54
39. דער באַרג און די זשיראָנדיסטען.............. 70
40. די בעמיהונגען פון די זשיראָנדיסטען אָבצושטעלען די רעוואָלוציאָן......................... 82
41. די אַנאַרכיסטען.......................... 89
42. די אורזאכען פון אויפשטאַנד פון דעם 31סטען מאַי... 100
43. סאָציאַלע פאָרדערונגען. — ווי פּאריז האָט געפיהלט. — ליאָן.................................. 113
44. דער קריעג.—דער אויפשטאַנד אין וואַנדיי.—דער פערראַטה פון דומאָריעז..................... 127
45. די אורזאכען פון דעם נייעם אויפשטאַנד.......... 144
46. דער אויפשטאַנד פון מאַי דעם 31סטען און יוני דעם צווייטען 155
47. די פאָלקס־רעוואָלוציאָן.—די צוואַנג־שטייער......... 165
48. די געמיינדע לאַנד.—וואָס די געזעצגעבענדע פערזאמ־לונג האָט דערמיט געמאַכט................ 173
49. דאָס לאַנד ווערט צוריקגעגעבען צו די קאָמונען......... 184
50. די ענדליכע אָבשאפונג פון פעאָדאַלע רעכטע........... 193
51. די נאַציאָנאַלע גיטער.................... 200

קאַפּיטעל זייטע

52. דער קאַמפּף געגען הונגער.—דער מאַקסימום.—פּאַפּיר־געלד 207

53. די געגען־רעוואָלוציע אין ברעטאַן.—די ערמאָרדונג פון מאַראַט.......................219

54. די וואנדיי.—ליאָן.—די אויפשטענדע אין זיד־פאנקרייך 230

55. די מלחמה.—דער שונא צוריקגעטריבען..................244

56. די קאָנסטיטוציע.—די רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג......256

57. דער רעוואָלוציאָנערער גייסט ווערט אויסגעוועפּט......267

58. די קאָמוניסטישע בעוועגונג........................276

59. פּלענער פאר די סאָציאליזירונג פון לאַנד־אינדוסט־ריען, לעבענס־מיטעל און אויסטויש.......................288

60. דער סוף פון דער קאָמוניסטישער בעוועגונג..........298

61. די גרינדונג פון דער צענטראלער רעגיערונג.—אונ־טערדריקונגען 310

62. ערציהונג.—די מעטרישע סיסטעם.—דער נייער קאַ־לענדאר. אַנטי־רעליגיעזע בעוועגונג...................325

63. די סעקציאָנען אונטערדריקט......................340

64. דער קאַמפּף געגען די העבערטיסטען.................347

65. די העבערטיסטען געשטירצט.—דאַנטאָן הינגעריכטעט....360

66. ראָבעספּיער און זיין גרופּע.......................371

67. דער טערראָר.......................................378

68. דער ניינטער טהערמידאָר.—דער טריאומף פון דער רעאקציע 388

שלוס קאַפּיטעל : וואָס די פראנצויזישע רעוואָלוציאָן האָט אויפגעטהאָן.......................................404

פינף־און־דרייסיגסטער קאפיטעל.

די סעפטעמבער טעג.

דעם פאלקס'ס מורא'דיגער צארן. — די הריגות אין אבבעי־געפענגניס. — די קאמונע פרובירט מאכען א סוף צו די הריגות. — זיי ווערען פארטגעזעצט. — די שטעלונג פון די זשיראנדיסטען. — די ערקלערונג פאר דיזע הריגות. — דער אויפרוף פון דער פערזאמלונג צום פאלק. — דער סוף פון די הריגות.

דער גלאק, קלינגענדיג איבער גאנץ פאריז; די פויקען, קלאפענדיג אין די גאסען; די אלארם־ביקסען, וועמעס שיסערייען האבען זיך געהערט יעדע פיערטעל־שטונדע; די לידער פון די פרייוויליגע סאלדאטען; וועלכע האבען זיך געלאזען צום גרענעץ — דאס אלעס האט בייגעשטייערט יענעם זונטאג, דעם 2טען סעפטעמבער, אויפצובלאזען ביז צו דער העכסטער מדרגה דעם צארן פון די פאריזער.

באלד נאך מיטאג האבען אנגעהויבען מאסען מענשען פערזאמלען זיך ארום די געפענגניסע. מאנכע פריעסטער, (ארום 25) וועלכע זיינען אריבערגענומען געווארען נאך דעם אבבעי־געפענגניס אין פערמאכטע קאטשען, זיינען אטאקירט געווארען אין גאס פון די פעדערירטע פון מארסעל אדער אוויניאן. פיער פריעסטער זיינען געטויטעט געווארען, נאך איידער זיי האבען דערגרייכט דאס געפענגניס. צוויי זיינען געטויטעט געווארען אנקומענדיג אהין,ביים טויער. די אנדערע זיינען אריינגענומען געווארען אין געפענגניס; אבער גראדע, ווען מען האט מיט זיי דורכגעמאכט די איינפאכע צערעמאניע פון שטעלען זיי

געוויסע פראגען, האט א מאסע מענשען, בעוואפענט מיט פיקעס, שווערדען און סאבליעס, זיך ארייגעבראכען אין געפענגנים און געטוידטעט אלע פריעסטער, מיט דער אויסנאהמע פון דעם פריעסטער פיקאר, דעם הויפט פון דעם אינסטיטוט פון די טויבע און די שטומע, און זיין אסיסטענט.

אזוי האט זיך עס אנגעפאנגען די הריגה אין דיזען געפענג־ניס, וועלכער האט געהאט זעהר א שלעכטע רעפוטאציע אין דעם קווארטאל, וואו ער איז געשטאנען. די מאסע, וועלכע האט זיך ארומגעקליבען ארום דעם געפענגניס, איז בעשטאנען מייסטענס פון קליינע געשעפטסלייט, וועלכע האבען געלעבט אין דיזען טייל פון שטאדט, און דיזע האבען עס געפאדערט, אז אלע ראיאלי־סטען, וועלכע זיינען ארעסטירט געווארען זייט דעם 10טען אויגוסט, זאלען געטויטעט ווערען. עס איז געווען בעקאנט אין יענער געגענד, דאס די ארעסטירטע האבען געלד ביי זיך, און דאס זיי האבען אין געפענגניס פון אלערליי וואוילטאגען, דאס עס קומען צו זיי זייערע פרויען און פריינד גאנץ פריי. די ארעסטירטע האבען פעראנשטאלט אן אילומינאציע, ווען די פראנצויזישע ארמיי איז בעזיעגט געווארען ביי מאנס, און האבען געזונגען זיעגעס־ליעדער, ווען לאנגווי האט זיך אונטערגעגעבען. זיי האבען בעליידיגט די פארבייגעהער פון הינטער זייערע גראטעס און האבען געסטראשעט מיט דעם באלדיגען אנקומען פון די פרייכען און מיט דער אויסשלאכטונג פון אלע רעוואלו־ציאנערען. גאנץ פאריז האט גערעדט פון די פערשווערונגען, וועלכע זיינען געשפונען געווארען אין די געפענגניסע, פון וואפען, וועלכע זיינען אהין אריינגעשמוגעלט געווארען; און עס איז געווען ווייט און ברייט בעקאנט, דאס די געפענגניסע זיינען פראקטיש געווארען די פאבריקען פון פאלשע פאפיער־געלד, דורך וואס מען האט פרובירט צו רואינירען דעם עפענט־ליכען קרעדיט.

וועגען דעם אלעם האבען גערעדט די יעניגע, וועלכע האבען זיך פערזאמעלט ארום די געפענגניסע אבבעי, לא פארס און די קאנסערזשיערי. באלד האבען די פערזאמעלטע אויפגעבראכען

די טהירען און אָנגעהויבען הרג'ענען די אָפיצערען פון די שוויי־צאַרישע רעגימענטען, די קעניגליכע גוואַרדיע, די פריעסטער, וועלכע האָבען געזאָלט פערשיקט ווערען, ווייל זיי האָבען זיך ענטזאָגט צו געבען זייער שבועה פון טרייהייט צו דער קאָנסטי־טוציע, און די ראָיאַליסטישע פערשווערער, וועלכע זיינען אַרעסט׳ירט געוואָרען נאָך דעם 10טען אויגוסט.

די פּלוצלינגקייט און די שנעלקייט פון דיזער אַטאַקע איז, ווי עס ווייזט אויס, געוועזען פאַר אַלעמען די גרעסטע איבער־ראַשונג. ניט נור זיינען דיזע הריגות ניט געפּלאַנעוועט געוואָרען פון דער קאָמונע און דאַנטאָן, ווי די ראָיאַליסטישע געשיכטס־שרייבער ווילען עס האָבען *), נור די הריגות זיינען אויף אַזוי וויים ניט פאָראויסגעזעהן געוואָרען, דאָס די קאָמונע האָט געמוזט אָננעהמען אין איילעניש אַלערליי מיטלען, אום צו בעשיצען דעם טעמפּעל, און צו רעטען די יעניגע, וועלכע זיינען געוועזען אַרעסטירט פאַר חובות אָדער פאַר הינטערשטעליגע אָב־צאָהלונגען, ווי אויך די דאַמען, וועלכע האָבען בעדיענט מאַריע אַנטואַנעט. דיזע דאַמען האָבען נור געקענט גערעטעט ווערען אונטער דעם שוץ פון דער נאַכט דורך די שלוחים פון דער קאָמונע, וועלכע האָבען אויסגעפיהרט זייער אויפגאַבע מיט

---

*) אום דאָס צו בעווייזען, דערצעהלען זיי, דאס פּערזאָנען זיינען בעפריים געוואָרען צווישען דעם 30טען אויגוסט און דעם 2טען סעפּטעמבער, אויף דעם פערלאַנג פון דאַנטאָן און אַנדערע רעוואָלוציאָ־נערען, און זיי זאָגען: „איהר זעהט אַלזאָ זעהר גוט, ווי זיי האָבען אויף אַזאַ אופן גערעטעט זייערע פריינד!“ זיי פערגעסען אָבער צו דערצעהלען, דאס פון די דריי־טויזענד, וואָס זיינען אַרעסטירט געוואָ־רען דעם 30טען, זיינען מעהר ווי 2־טויזענד גלייך בעפרייט געוואָ־רען. עס איז געוועזען גענוג, אז אירגענד וועלכער פּאַטריאָט פון די סעקציאָנען פון די ארעסטירטע זאָל פאָרדערען זייער בעפרייאונג. וועגען די ראָלע פון דאַנטאָן אין די סעפּטעמבער־טעג, לייענט די פאָרזיכטיגע פאָרשונג פון אַ. ראָלאַן אין זיינע „עטיודען און לעהרען פון דער פראַנ־צויזישער רעוואָלוציע“.

גרויסע שווערינקייטען און ריזיקירענדיג דערביי אליין צו ווערען געטויטעט פון די מאסען, וועלכע זיינען געווען פער־זאמעלט ארום די געפענגניסע, אדער געשטאנען אין די גאסען דערביי *).

*) מאדאם דע טורזעל, די גואווערנאנטקע פון דעם יורש פון לואי דעם 16טען, און איהר יונגע טאכטער פאולין, דריי פרויען פון דער קעניגינ׳ס בעגלייטונג, מאדאם לאמבאל, און די פרוי, וועלכע איז געווען איהר בעדיענערין, זיינען אלע אריבערגענומען געווארען פון דעם טעמפעל נאך דעם לאפארס געפענגניס, און פון דיזען געפענגניס זיינען זיי אלע גערעטעט געווארען, אויסער מאדאם לאמבאל, דורך די קאמיסיאנערען פון דער קאמונע. האלב דריי בייגאכט פון דעם 2טען זעפטעמבער זיינען דיזע קאמיסיאנערען טרושא, טאיען און גאראב געקומען צו דער פערזאמלונג צו מעלדען וועגען דעם, וואס זיי האבען געטהאן. אין דעם געפענגניס לא פארס און סט. פעלאגיע האבען זיי ארויסגענומען אלע די, וועלכע זיינען געווען ארעסטירט פאר חובות. נאך דעם ווי טרושא האט געמאכט זיין רעפארט פאר דער קאמונע, ארום מיטען דער נאכט, האט ער זיך צוריקגעקעהרט צו דעם געפענגניס לא־פארס, ארויסנעהמענדיג פון דארט אלע פרויען. „איך בין געווען אימשטאנד ארויסצונעהמען פון דארט 24, האט ער דערצעהלט, מיר האבען בעזאנדערס גענומען אונטער אונזער שוץ די מיידעל דע טורזעל און מאדאם סענט־בריים... צוליעב אונזער אייגענע זיכערהייט האבען מיר זיך צוריקגעצויגען, ווייל זיי האבען אויך אונז געסטראשעט. מיר האבען גענומען דיעזע דאמען נאך דער סעקציאן „די מענשענ־רעכטע", אום צו לאזען זיי דארט, ביז מען וועט זיי פראצעסירען". דיעזע ווערטער פון טרושא מעג מען זיכער גלויבען, ווייל מיר ווייסען פון דער ערצעהלונג פון פאולין טורזעל, מיט וועלכע מיה דעם קאמי־סיאנער פון דער קאמונע (זי האט ניט געוואוסט, ווער ער איז געווען, און זי האט פון איהם גערעדט, ווי פון א פרעמדען) עס איז געלונגען איהר דורכצופיהרען דורך די גאסען, נאהענט פון געפענגניס, וועלכע האבען געהיט, אז קיינער כון די ארעסטירטע זאל ניט ארויסגענומען ווערען פון געפענגניס. מאדאם לאמבאל איז שוין אויך געווען באלד

אזוי שנעל, ווי עס האָבען זיך אנגעהויבען די הריגות אין דער אבבעי־געפענגניס (און עס איז בעקאַנט, אז זיי האָבען זיך אנגעפאַנגען האַלב־דריי פאַרטאַג), האָט די קאָמונע גלייך אָנ־גענומען מיטלען געגען זיי. זי האָט גלייך געלאָזט וויסען וועגען זיי די פערזאַמלונג, וועלכע האָט בעשטימט קאָמיסיאָנערען צו רעדען צום פאָלק; און ביי דער זיצונג פון דעם אלגעמיינעם ראַטה פון דער קאָמונע, וועלכע האָט זיך געעפענט נאָכמיטאַג, האָט מאַנועל, דער אדוואָקאַט, שוין ארום זעקס א זייגער, געגעבען א רעפּאָרט פון זיינע פרוכטלאָזע אנשטרענגונגען אָבצושטעלען דיזע בלוטיגע הריגות. „ער האָט דערצעהלט, דאָס די אנשטרענ־גונגען פון די 12 קאָמיסיאָנערען פון דער נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג, זיינע אייגענע, און די אנשטרענגונגען פון זיינע חברים פון דער מוניציפּאַליטעט זיינען געבליבען אָהן די מינדעסטע ווירקונג, אום צו קענען רעטען די פערברעכער פון טוידט.“ אין דער אבענד־זיצונג האָט די קאָמונע ערהאַלטען דעם רעפּאָרט פון איהרע קאָמיסיאָנערען, וועלכע זי האָט געשיקט נאָך דער לאַ־פאָרס געפענגניס, און זי האָט בעשלאָסען ווידער צו שיקען אהין איהרע קאָמיסיאָנערען, אום צו בערוהיגען דאָס פאָלק. *)

גערעטעט פון פעטיאָן, דעם מעיאָר, אָבער געוויסע אונבעקאַנטע קרעפּ־טען זיינען געווען געגען דעם. מען רעדט פון געוויסע שלוחים פון דעם דיוק פון אָרלעאַנס, וועלכע האָבען געוואָלט זעהען איהר געטויטעט, און עס ווערען זאָגאַר אָנגעגעבען די נעמען. ווי עס איז, איין זאַך איז זיכער: עס זיינען געווען אזוי פיעל איינפלוסרייכע פערזאָנען, וועלכע, זייט דער דימענטענעם האַלז־באַנד־אנגעלעגענהייט זיינען געווען פעראינטערעסירט אין דעם שטילמאַכען פון דיזער פערטרויטער פון דער קעניגין, אז די אונמעגליכקייט צו ראַטעווען איהר פון טויט דאַרף אונז ע״ט שטאַרק וואונדערען.

*) זעהט דעם פּראָטאָקאָל פון דער קאָמונע, ציטירט פון בושע און ראו. טאַלליען, אין זיין רעפּאָרט צו דער פערזאַמלונג, וועלכער איז אַרויסגעגעבען געוואָרען שפּעטער אין דערזעלבער נאַכט, בעשטע־טיגט די ווערטער פון מאַנועל. „דער פּראָקוראַטאָר פון דער קאָמונע,“

וועהרענד דער נאַכט פון דעם צווייטען און דריטען סעפּ־טעמבער האָט די קאָמונע זאָגאר בעפוילען דעם קאָמאַנדיר פון דער נאַציאָנאַל־גוואַרדיע, סאַנטעי, צו שיקען סאָלדאַטען, אום צו מאַכען אַ סוף צו די הריגות. אָבער די נאַציאָנאַל־גוואַרדיע *האָט ניט געוואָלט זיך אריינמישען און שטערען*; זאָנסט איז עס זיכער, דאָס די באַטאַליאָנען פון די געמעסיגטע סעקציאָנען וואָלטען יאַ געגאַנ־גען. ווי עס שיינט, האָט אין פּאַריז זיך געבילדעט אַ מיינונג, דאָס ווען די נאַציאָנאַל־גוואַרדיע וואָלט ארויסגעטרעטען געגען די מאַסען, וואָלט עס ארויסגערופען אַ בירגער־קריעג גראַדע דאַן, ווען דער שונא איז אַזוי נאָהענט, און ווען איינינקייט איז געווען נויטווענדיג. „זיי צוטהיילען איך, זיי פערזעען האַס, זיי ווילען אָנצינדען אַ בירגער־קריעג“, האָט ערקלערט די פער־זאַמלונג דורך איהר פּראָקלאַמאַציע פון דעם 3טען סעפּטעמבער, אין וועלכער זי האָט צוגערופען צום פאָלק צו שטעהען פער־איינינגט. אונטער דיזע אומשטענדען איז ניט געווען קיין אנדער וואַפע, ווי צו רעדען צום פאָלק מיט גוטען, ווי צו איבערצייגען איהם. אָבער אויף די רייד פון די שלוחים פון דער קאָמונע, וועלכע האָבען זיך געגעבען די מיה אָבצושטעלען די הריגות,

---

דערצעהלט ער, „איז אַוועק צוערשט צום אבבעי־געפענגניס און האָט אָנגעווענדעט אַלע מיטלען, וואָס זיין איבערגעבענהייט און מענשליכ־קייט האָבען איהם דיקטירט. ער האָט אָבער ניט געקענט מאַכען קיין איינדרוק, און ער האָט געזעהען פיעלע געטוידטעט ביי זיינע פיס. ער אַליין איז געשטאַנען אין געפאַהר פון זיין לעבען, און זיי זיינען געווען געצוואונגען איהם אָבצורייסען פון דאָרט, אויס מורא, ער זאָל ניט פאַלען אַלס קרבן פון זיין טריהייט.“ אין מיטען נאַכט, ווען די מענשען זיינען אַוועק צום לאַ־פאָרס געפענגניס, „האָבען אונזערע קאָמראַדען,“ דערצעהלט טאַלליען, „זיי נאָכגעפאָלגט, אָבער זיי האָבען גאָר ניט געקענט אויספיהרען. מאַנכע דעפּוטאַציעס זיינען געקומען נאָך זיי, און ווען מיר האָבען פערלאָזען זיי, אום צו קומען אַהער, איז אַנאַנדער דעפּוטאַציע אַוועק צו זיי.“

האָט א מענש גאַנץ ריכטיג געענטפּערט ביי דעם אבבעי־געפּענג־ניס, פרעגענדיג ביי מאַנועל: „ווען דיזע לומפּען, די פּרייסישע און עסטרייכישע, וואָלטען אריין אין פּאַריז, וואָלטען זיי דען גענומען זיך די מיה צו מאַכען אַן אונטערשיעד צווישען די שולדיגע און אונשולדיגע? און אַ צווייטער, אָדער אפשר דערזעלבער האָט צוגעלעגט: „דאָס איז מאָנטמאָרינס בלוט און די פון זיינע חברים. מיר זיינען אויף אונזער פּאָסטען. געה דו צוריק צו דיינעם. ווען אַלע די, וועלכע מיר האָבען בעשטימט צו טהאָן געדעכ־טיגקייט, וואָלטען געטהאָן זייער פליכט, וואָלטען מיר דאָ ניט געווען **) דאָס *) איז, וואָס דאָס פאָלק פון פּאַריז און די רעוואָלוציאָנערען פון יענער צייט האָבען גרינדליך בעגריפען דאַן.

יערענפאַלס, די איבערוואַכונגס־קאָמיטע פון דער קאָ־

---

*) זאָגט מיר, הערר בירגער, ווען דיזע פּרייסישע און עסט־רייכישע לומפּען וואָלטען געקומען נאָך פּאַריז, וואָלטען אויך זיי אויס־געזוכט די שולדיגע? וואָלטען זיי ניט געשלאָגען רעכטס און לינקס, ווי די שווייצאַרען האָבען עס געטהאָן דעם 10טען אויגוסט? וואָס מיר אנבעטרעפט, איך בין קיין רעדנער ניט, און שלעפער קיינעם ניט איין, און איך זאָג אייך, אַז איך בין אַ פאָטער פון אַ פאַמיליע. איך האָב אַ ווייב און פינף קינדער, וועלכע איך וויל דאָ איבערלאָזען אין דעם בעזירק פון דער סעקציאָן, אַזוי, אַז איך זאָל קענען געהן און קעמפּפען געגען שונא. אבער איך האָב ניט בדעה, אַז דיזע לומפּען, וועלכע זיינען אין געפּענגניס, צוליעב וועמען די אנדערע לומפּען קומען צו עפענען פאַר זיי די טהירען, זאָלען קענען געהן און אויס־שלאַכטען מיין פרוי און קינדער." (איך ציטיר פון פעלהעמעזי).

**) פּרודאָן אין זיין זשורנאַל גיט איבער אין דיזע ווערטער דעם ענטפער, וואָס אַ מענש פון פאָלק האָט געגעבען, ווען א דעפּוטאַציע פון דער געזעצגעבענדער פערזאַמלונג און פון דער מוניציפּאַליטעט איז געקומען מיט איהר ערשטען בעזוך צו דעם אבבעי־געפּענגניס.

מונע*) אזוי שנעל ווי זי האָט זיך דערוואוסט פון דעם רעזולטאַט פון מאַנועל'ס שליחות פון דעם צווייטען סעפּטעמ־בער, האָט זי פערעפענטליכט פאָלגענדען אויפרוף:

„אין דעם נאָמען פון פאָלק. קאַמעראַדען, — איהר ווערט אויפגעפאָדערט צו פּראָצעסירען אַלע געפאַנגענע אין דעם אבבעי־געפענגניס, אָהן אונטערשיעד, מיט דער אויסנאַהמע פון דעם פּריעסטער סענפאַן, ווען איהר זאָלט ברענגען אין אַ זיכערען פּלאַץ. אין האָטעל דע־וויל. סעפּטעמבער 2. (אונ־טערשריעבען: פּאַניס, סערזשאַן, אדמיניסטראַטאָרס)."

אַ פּראָוויזאָרישער טריבונאַל, בעשטעהענדיג פון צוועלף ריכטער, אויסגעקליבען פון פאָלק, איז גלייך געבילדעט געוואָ־רען, און מאַיאַר, וועלכער איז געוועזן אזוי גוט בעקאַנט, זיית

---

*) די איבערוואַכונגס־קאָמיטע פון דער קאָמונע, וועלכע האָט פערנומען דעם פּלאַץ פון דער פריהעריגער אַדמיניסטראַציע, און איז צוערשט געוועזן צוזאַמענגעשטעלט פון 15 מיטגל. פון דער מוניצי־פּאַלער פּאָליציי, איז רעאָרגאַניזירט געוואָרען לויט אַ דעקרעט פון דעם גענעראַל־ראַטה פון דער קאָמונע דעם 30טען אויגוסט. זי איז דאַן בעשטאַנען פון 4 מיטגליעדער: פּאַניס, סערזשאַן, דופּלען און סודעלי, וועלכע, מיט דער צושטימונג פון ראַטה און, זעהענדיג דעם קריטישען צושטאַנד פון די פערהעלטניסע אין די פערשיעדענע און וויכטיגע טהעטיגקייטען, וואָס דאַרפען אויסגעפיהרט ווערען, האָבען צו זיך צוגענומען זיעבען אַנדערע מיטגליעדער: מאַראַט, דעפּאָרג, לענפאַן, לעקלערק, דורפאָר, קאַולי און גערמעי. מישלע, וועלכער האָט געזעהן דעם אָריגינעלען דאָקומענט, רעדט נור פון זעקס, דורפאָר דערמאָנט ער ניט. ראָבעספּיער איז געזעסען אין גענעראַל־ראַטה; מאַראַט האָט דאָרט אַנטהייל גענומען „אַלס אַ זשורנאַליסט". — ווייל די קאָמונע האָט בעשלאָסען, אַז אין דעם ראַטה־קאַמער זאָל אויפגעבויט ווערען אַ געללערי פאַר אַ זשורנאַליסט. דאַנטאָן האָט פּרובירט צו מאַכען פריעדען צווישען דער קאָמונע און דער עקזעקוטיווע פון דער פערזאַמלונג, ד. ה., מיט דעם מיניסטעריום פון וועלכען ער איז געוועזן אַ מיטגליעד.

דעם 14טען יולי און אָקטאָבער דעם 5טען 1789, איז בעשטימט געוואָרען אלס זיין פּרעזידענט. אן עהנליכער טריבונאל איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אין דעם לע־פּאָרס געפענגניס פון צוויי אָדער דריי מיטגליעדער פון דער קאָמונע, און דיזע צוויי טריבונאלען האָבען עס זיך געמאַכט אלס זייער אויפגאַבע צו רעטען די לעבענס פון די געפאַנגענע אַזוי פיעל, וויפיעל עס איז נור מעגליך געווען. אַזוי האָט מאַיאַר געהאַט ערפאָלג אין דער רעטונג פון דעם לעבען פון גאַזאָט, וועלכער איז געווען שטאַרק קאָמפּראָמעטירט, און סאָמברעיל, וועלכער איז געווען בעקאַנט אלס אַן אויסגעשפּראָכענער שונא פון דער רעוואָלוציע. בענוצענדיג זיך מיט דער אַנוועזענהייט פון זייערע טעכטער, מאַדעמואַזעל גאַזאָט און מאַדעמואַזעל סאָמברעיל, וועלכע האָבען געקראָגען די ערלויבניס צו זיין מיט זייערע פאַטערס אין געפענג־ניס, ווי אויך מיט דעם גרויסען עלטער פון סאָמברעיל, האָט ער אויסגעפיהרט צו רעטען זיי פון טויט און צו לאָזען זיי פריי. אויף אַזאַ אופן האָט מאַיאַר שפּעטער־צו געקענט זאָגען ווירקליך מיט שטאָלץ, אַז ער האָט גערעטעט די לעבענס פון 43 מענשען. עס איז איבריג צו זאָגען, דאָס „די גלאָז בלוט“, וואָס מאַדעמואַ־זעל סאָמברעיל זאָל כלומרשט האָבען אויסגעטרונקען, אום צו רעטען איהר פאַטער, איז איינע פון די געמיינע ערפינדונגען פון די ראָיאַליסטישע שריפטשטעלער.

אויך אין דעם לאַ־פאָרס געפענגניס זיינען פיעלע פריי־געשפּראָכען געוואָרען, און לויט טאַלליען, איז דאָרט געווען בלויז איין פרוי, וועלכע האָט בעצאָהלט מיט איהר לעבען, מאַדאַם דע־לאַמבאַל. יעדע פריישפּרעכונג איז אויפגענומען געוואָרען מיט די געשרייען: „עס לעבע די נאַציאָן“, און דער פרייגעשפּראָ־כענער איז בעגלייט געוואָרען צו זיין וואוינונג פון די מענשען פון דער מאַסע מיט אַלע סמנים פון סימפּאַטהיע, אָבער די בעגלייטער האָבען אַבסאָלוט זיך ענטזאַגט אָנצונעהמען אירגענד וועלכעס געלד ניט פון דעם, וועלכער איז פרייגעשפּראָכען געוואָ־רען, און ניט פון זיין פאַמיליע. אַזוי האָבען זיי פרייגעשפּראָכען פיעלע ראָיאַליסטען, געגען וועמען עס זיינען ניט געווען קיין

בעשטימטע בעוויייזע, ווי, צום ביישפּיעל, דעם ברודער פון דעם מיניסטער בערטראַן דעמאָלוויל; און זאַגאר אזא ביטערער שונא פון דער רעוואָלוציע, ווי וועבער, דער עסטרייכער, וועלכער איז ערצויגען געוואָרען צוזאַמען מיט דער קעניגין, אלס ברודער און שוועסטער; און זיי האָבען זיי גפּיהרט מיט טריאומף אין דער העכסטער ענטציקונג צו די וואוינונגען פון זייערע קרובים און פריינד.

אין דעם קארמעליטען־מאָנאַסטיר, האָבען פּריעסטער אָנ־געהויבען אַרעסטירט צו ווערען פון דעם 11טען אויגוסט אָן — צווישען זיי איז געווען דער בעריהמטער ארטשבישאָפ פון ארל, וועלכער איז געווען בעשולדיגט צו זיין די אורזאכע פון דער אויסשלאַכטונג פון די פּאטריאָטען אין יענער שטאדט. זיי אַלע וואָלטען פערשיקט געוואָרען, ווען ניט דאָס, וואָס עס האָט פּאסירט דעם 2טען סעפּטעמבער. א געוויסע צאָהל מענשען, בעוואפּענט מיט סאבליעס, האָבען זיך ארייגעבראָכען אין מאָנאַסטיר יענעם טאָג, און נאָך א שנעלען פּראָצעס האָבען זיי געטוידטעט דעם ארטשבישאָפ, ווי אויך פיעלע פון די פּריעס־טער, וועלכע האָבען זיך ענטזאגט אָנצונעהמען די בירגער־שבועה. עטליכע פון זיי האָבען זיך גערעטעט, אריבערקלעטערנ־דיג איבער א וואנד; אנדערע זיינען גערעטעט געוואָרען, ווי מען קען עס זעהען אין דער ערצעהלונג פון דעם פּריעסטער בער־טעלע דע באַרבאָ, דורך די מיטגליעדער פון לוקסעמבורגער סעק־ציאָן און פון מאנכע פּיקע־מענשען, וועלכע זיינען געווען אויף זייער פּאָסטען אין געפּענגנים. דיזע מענשען־אויסשלאַכטונג האָט אויך אָנגעהאַלטען דעם גאַנצען טאָג, דעם 3טען סעפּטעמ־בער, און אין אָווענד האָט די איבערוואַכונגס־קאָמיטע פון דער קאָמונע ארויסגעשיקט צו די דעפּארטמענטס און קאָנווענטען פון דעם מיניסטעריום פון יוסטיץ א צירקולאַר, געשריעבען פון מאַראַט, אין וועלכען די פערזאַמלונג איז אטאַקירט געוואָרען, און די דעפּאַרטמענטס זיינען רעקאָמענדירט געוואָרען צו טהאָן דאָס זעלבע, וואָס פּאריז.

אָבער דער טומעל צווישען פּאָלק איז ביסלעכווייז שטילער

געוואָרען, דערצעהלט סאַנט מיר, און דעם 3טען סעפּטעמבער,
אַרום אַכט אַ זייגער, האָט ער געהערט שטימען אויסרופענדיג:
„גנאַדע, גנאַדע פאַר די, וואָס זיינען נאָך איבערגעבליבען.“ און
נאָך מעהר דערפאַר, ווייל גאַנץ ווענינע זיינען פערבליבען אין
די געפענגניסע. אָבער דאַן האָט פּאַסירט אַזעלכעס, וואָס מוז
פּאַסירען. מיט די יעניגע, וועלכע האָבען אַטאַקירט די געפענג־
ניסע אויס פּרינציפּ, האָבען זיך אָנגעהויבען פערמישען אַנדערע
עלעמענטען, פּערדעכטיגע עלעמענטען, און ענדליך איז ערשיענען
דאָס, וואָס מישלע רופט אָן זעהר טרעפענד „דער ווילדער צאָרן
פון רייניגונג“ — דער וואונש צו בעפרייען פּאַריז ניט נור פון
די ראָיאַליסטישע פערשווערער, נור אויך פון די פאַלשע געלד־
מאַכער, פון די שווינדלער, פון די פּראָסטיטוטקעס, וועלכע
זיינען געווען —אַזוי האָבען זיי געזאָגט— אַלע ראָיאַליסטיש. דעם
דריטען סעפּטעמבער זיינען געטויטעט געוואָרען די גנבים און
די אַרעסטאַנטען אין גראַנד שאַטעלע און אין בערנאַרדין, און
דעם 4טען סעפּט. איז אַוועק די מאַסע טוידטען די אַרעסטירטע
אין סאַלפּעטריער און אין ביסעטר, און זאָגאַר אין די „קאָרעק־
ציאָנס־הייזער“, וועלכע די מענשען האָבען בעדאַרפט רעספּעקטי־
רען, אַלס אַ פּלאַץ פון ליידענדע און אָרימע, ווי זיי אַליין זיינען,
בעזאָנדערס די קינדער. ענדליך האָט די קאָמונע אויסגעפיהרט
צו מאַכען אַ סוף צו דיזע הריגות דעם 4טען סעפּטעמבער, לויט
דער פעסטשטעלונג פון מאַטאָן דע לאַ וואָרען. בלויז איינינע
איינצעלנע מענשען־טוידטונגען זיינען פאָרגעקומען דעם 5טען.

מעהר ווי אַ טויזענד מענשען זיינען אומגעקומען אין דיזע
טעג. צוויי הונדערט און צוויי פון זיי זיינען געווען פּריעסטער;
זעקס און צוואַנציג זיינען געווען פון דער קעניגליכער גוואַרדיע;
אַרום דרייסיג פון די שווייצאַרען, וואָס האָבען געהערט צום
שטעפּ, און מעהר ווי דריי הונדערט זיינען געטוידטעט געוואָרען
אויף דעם גרונד פון דעם געוועהנליכען געזעץ. מאַנכע פון
וועלכע, פערהאַפטעט אין די קאָנסיערזשעריע, האָבען פאַבריצירט
אין דער צייט פון זייער פערהאַפטונג פאַלשע פּאַפּיער־געלד.
מאַטאַן דע לאַ וואָרען, וועלכער האָט אויסגעשטעלט אַן אַלפאַ־

בעטישען ליסט פון די פּערזאָנען, וואָס זיינען געטוידטעט געוואָרען וועהרענד יענע סעפּטעמבער־טעג, גיט אָן אַ סך־הכל פון 1086 און נאָך דריי פּערזאָנען אונבעקאַנטע, וועלכע זיינען צופעליג געטוידטעט געוואָרען. אויף דעם האָבען עס די ראָיאַליסטישע געשיכט־שרייבער אויסגעשפּונען זייערע ראָמאַנטישע געשיכטען און האָבען אָנגעגעבען די צאָהל פון די געטוידטעטע אַלס 8,000, און זאָגאַר 12,852 *).

אַלע געשיכט־שרייבער פון דער גרויסער רעוואָלוציע, אָנפאַנגענדיג מיט בושע און ראו, האָבען געגעבען די מיינונגען פון פערשיעדענע גוט־בעקאַנטע רעוואָלוציאָנערען וועגען דיעזע הריגות, און איין בעמערקענסווערטהער שטריך ציהט זיך דורך דורך דיעזע אַלע מיינונגען, וואָס זיי האָבען פּערעפענטליכט. און דאָס איז, אַז די זשיראָנדיסטען, וועלכע האָבען שפּעטער־צו געברויכט דיעזע סעפּטעמבער־טעג, אום צו אַטאַקירען דעם ראַדיקאַלסטען פליגעל פון דער רעוואָלוציע, דעם „באַרג“, זיינען אַליין אין יענע טעג מיט קיין זאַך ניט אָבגעשטאַנען פון דער פּאָליטיק פון „לאָז געהען, ווי עס געהט“, וועלכע זיי האָבען נאַכהער פּאָרגעוואָרפען דאַנטאָנען, ראָבעספּיערען און דער קאָמונע. די קאָמונע איז געווען די איינציגע, דורך איהר גענעראַל־ראַטה און אויפפּאַסונגס־קאָמיטע, אום צו מאַכען אַ סוף צו דיעזע הריגות, אָדער צו מאַכען זיי געזעצליך און אויף אַזאַ אופן צו בעגרענצען זיי, וויפיעל עס

---

*) פּעלטיע, דער אַרטש־ראָיאַליסטישער שרייבער און ליגנער, אָנגעבענדיג יעדע איינצעלהייט, האָט אויסגערעכענט, אַז די צאָהל פון די געטויטעטע איז געווען 1005, אָבער ער האָט צוגעלעגט, אַז עס זיינען געווען מאַנכע, וואָס זיינען געטוידטעט געוואָרען אין ביסעטער און אין די גאַסען, און דערפאַר האָט ער אָנגעגעבען די צאָהל פון אַלע געטוידטעטע ביז 8,000! אויף דאָס האָבען די היסטאָריקער בושע און רו גאַנץ ריכטיג בעמערקט, דאָס „פּעלטיע איז דער איינציגער, וואס ערקלערט, אַז עס זיינען געטוידטעט געוואָרען אין יענע טעג אויך מענשען אויסער געפענגניס“, אין ווידערשפּרוך צו אַלע אַנדערע שריפטשטעלער פון יענער צייט.

איז, ווען זיי האָבען געזעהען אַז עס איז ניט מעגליך אין גאַנצען זיי אָבצוהאַלטען. די אַנדערע זיינען געווען זעהר שרעקעדיג, אָדער זיי האָבען געטראַכט, אַז זיי דאַרפען זיך גאָר ניט אריינמישען אין דעם, און די מאַיאָריטעט האָט עס גוטגעהייסען נאָכדעם, ווי די זאַך איז שוין געטהאָן געוואָרען. דאָס בעווייזט ביז צו וועלכען פּונקט, ניט קוקענדיג אויף דעם געוואַלט־געשריי, וואָס איז נויטוועגדיגערווייזע ארויסגערופען געוואָרען דורך דיזע הריגות, איז עס אַלגעמיין פערשטאַנען געוואָרען, דאָס דיזע הריגות זיינען געווען די נויטוועגדיגע פאָלגען פון דעם 10טען אויגוסט און פון די פּאָליטישע אינטריגען און אונצווייפעלהאַפטער שטעלונג פון די הערשענדע קלאַסען גופא אין דעם משך פון די צוואַנציג טעג, וועלכע האָבען געפאָלגט נאָך דעם איינגעהמען פון דער טיולערי.

ראָלאַן, אין זיין בריעף פון 3טען סעפּטעמבער, וועלכער ווערט אַזוי אָפט ציטירט, האָט גערעדט וועגען די הריגות אין אַזעלכע אויסדריקע, וועלכע האָבען אַנערקענט זייער נויטווענדיגקייט. *)

*) „איך ווייס, אַז רעוואָלוציאָנערען טאָרען ניט געאורטהיילט ווערען לויט די געוועהנליכע בללים; אָבער איך ווייס אויך, אַז די מאַכט, וועלכע מאַכט דיזע רעוואָלוציעס, מוז באַלד נעהמען איהר פּלאַץ אונטער דעם שוץ פון געזעץ, אויב מען וויל ניט קיין געזעצליכע פערניכטונג. דעם כעס פון פאָלק אין דעם אָנפאַנג פון אַן אויפשטאַנד קען מען פערגלייכען מיט דער טהעטיגקייט פון אַ רייסענדען שטראָם, וועלכער וואַרפט אום די שטערונגען, וועלכע קיין אַנדער מאַכט וואָלט ניט געקענט פערניכטען... נעכטען איז געווען אַ טאָג פון פּאַסירונגען, איבער וועלכע מיר דאַרפען אפשר אַראָבלאָזען דעם פאָרהאַנג. איך ווייס, אַז דאָס פאָלק, שרעקליך אין זיין ראַכע, האָט אין זיך אַ געוויסען סאָרט גערעכטיגקייט. ער האָט ניט גענומען יעדען איינעם אַלס זיין אָפּפער, וואָס איז געקומען איהם אין וועג. ער האָט זיין כעס אויסגעלאָזען אויף די, וועגען וועמען ער האָט געגלויבט, אַז זיי זיינען שוין צו לאַנג געשאָנעוועט געוואָרען פון דעם שווערד

דער עיקר וואָס ער האָט געוואָלט איז געווען צו ענטוויקלען די טהעאָריע, וועלכע איז נאכהער געוואָרען די ליעבלינגס־טהעאָריע פון די זשיראָנדיסטען — געמליך, דאָס אויב אונאָרדנונג איז נויטיג געווען פאר דעם 10טען אויגוסט, מוזען איצט אַלע זיך צוריקקעהרען צו דער אָרדנונג. אין אַלעגמיין, ווי בושע און ראָו *) האָבען זעהר גוט געזאָגט, זיינען די זשיראָנדיסטישע מיניסטאָרען געווען פערנומען הויפּטזעכליך מיט זיך אַליין... זיי האָבען געזעהען מיט פערדרוס, ווי די מאכט גליטשט זיך ארויס פון זייערע הענד און געהט איבער צו זייערע געגנער... אבער זיי האָבען ניט געפונען קיין מאָטיוו צו פערדאמען די בעוועגונג, וועלכע איז אָנגעגאנגען... זיי האָבען ניט געקענט פערלייקענען, דאָס נור דיזע בעוועגונג קען רעטען די נאַציאָנאַלע אונאבהענגיגקייט, און זיך בעשיצען פון דער ראכע פון דער ארמיי, וועלכע ווערט געפיהרט פון דער ארמיי פון די עמיגראַנטען.“

די הויפּט־צייטונגען, אַזעלכע ווי דער „מאָניטעיר“ און פּרו־

פון גערעכטיגקייט, און וועלכע, ווי די געפאַהר פון די אומשטענדען זאָט זיי דיקטירט, זיי האָבען געמיינט, מוזען גלייך פערניכטעט ווערען. אָבער די זיכערהייט פון פּאַריז פאָדערט עס, אַז אַלע כחות זאָלען גלייך זיך צוריקקעהרען אין זייערע בעשטימטע גרענעצען.“

*) עס איז קיין צווייפעל ניט, דאָס די זשיראָנדיסטישע מיני־סטאָרען האָבען זעהר גוט געוואוסט, וואָס איז אָנגעגאַנגען אין די עפענגניסע. מיר ווייסען, אַז סערוואן, דער קריעגס־מיניסטער איז אַוועק דעם צווייטען סעפּטעמבער, נאכמיטאג, צו דער קאָמונע, וואו ער האָט אָבגעמאַכט זיך צו טרעפען 8 א זייגער מיט סאנטער, פּעטיאָן העבערט, בילא־וואַרען און אַנדערע, אום צו דיסקוטירען מיט זיי איבער מיליטערישע מיטלען. עס איז זיכער, אַז די הריגות האָבען געמוזט דערמאָנט ווערען אין דער קאָמונע, און דאָס ראָלאַן איז אינ־פאָרמירט געוואָרען וועגען זיי, נור דאָס סערוואַן, אַזוי גוט ווי די אַנדערע, האָבען געגלויבט, דאָס זיי מוזען זיך פערנעהמען מיט מעהר־וויכטיגע אַנגעלעגענהייטען — מיט דער מלחמה ביין גרענעץ — און פאַר קיין אופן ניט אַרויסרופען קיין בירגער־קריעג אין פּאַריז.

דאַנ׳ס „רעוואָלוציאָנען פון פּאריז“ האָבען איינגעשטימט מיט דיזע הריגות, ווערהענד די אנדערע צייטונגען און זאָגאר בריסאָ אין זיין „פּאטריאָט פראנסעי“ האָבען זיך בענוגענט מיט אייניגע קאַלטע און גלייכגילטיגע ווערטער וועגען יענע טעג. וואָס אנ־בעטרעפט די ראָיאַליסטישע פּרעסע, איז עס קלאָר, אז זי האָט זיך אָנגעכאפּט אָן דיזע פאקטען, אום צו פערברייטען פאר א גאנצען לאנגען יאהרהונדערט די העכסט־פאנטאסטישע מעשיות. מיר ווילען עס ניט אונטערנעהמען איצט צו ווידערלעגען זיי. אָבער צווישען די רעפּובליקאנישע שריפטשטעלער ווערט גע־מאכט א פעהלער, אויף וועלכען עס דארף אָנגעוויזען ווערען.

עס איז אמת, אז די צאָהל פון די יעניגע, וועלכע האָבען אויסגעפיהרט דיזע הריגות אין די געפענגניסע איז ניט געווען מעהר, ווי 300 מענשען, און דערפאר זיינען די רעפּובליקאנער פון פיעלע שרייבער בעשולדיגט געוואָרען אין פייגהייט, ווארום זיי האָבען ניט געמאכט א סוף צו דיזע הריגות. קיין זאך איז אָבער ניט מעהר פאלש, ווי דיזער חשבון. די צאָהל פון דריי־פיער־הונדערט איז ווירקליך ריכטיג. אָבער עס איז גענוג צו לעזען די ערצעהלונגען פון וועבער, מאדעמואזעל דע טורזעל, מאטאָ דע לאַ וואַרען און אנדערע, אום צו זעהען, אז אויב די מאָרדען זיינען געווען די ארבייט פון א בעגרענצטער צאָהל מענשען, זיינען אבער געווען ארום יערע פּערזאָן, אין די גאסען ארום, מאסען מענשען, וועלכע האָבען צוגעשטימט צו דיזע הריגות, און וועלכע וואָלטען אויפגענומען וואפען געגען די יעניגע, וועלכע וואָלטען פּרובירט צו שטערען זיי. א חוץ דעם, די בולעטינען פון די סעקציאָנען, די שטעלונג פון דער נאציאָ־נאלער גוואַרדיע און די שטעלונג זאָגאר פון די בעסט־בעקאנטע רעוואָלוציאָנערען האָט בעוויזען, דאָס יעדער האָט פערשטאנען, דאָס א מיליטערישער אריינמישען־זיך וואָלט געגעבען דעם סיגנאַל פאר א בירגער־קריעג, און וועלכע זייט עס וואָלט דאַן געוואונען, וואָלט עס אָבער געפיהרט צו נאָך פיעל גרעסערע און פיעל שרעקליכערע הריגות, ווי די, וועלכע זיינען אָנגעגאנגען אין די געפענגניסע.

פון דער אנדערער זייט, האָט מישלע געזאָגט, און זיינע ווער־טער זיינען זייט דאַן וויעדערהאָלט געוואָרען, אז עס איז געווען די מורא, און א גאַנץ גרונדלאָזע מורא, וועלכע איז אימער שרעקליך ברוטאל, וועלכע איז עס געווען שולדיג אין דיזע הריגות. אייניגע הונדערט ראַיאליסטען, מעהר אָדער וועניגער, אין פּאריז האָבען ניט געקענט זיין קיין געפאהר פאר די רעוואָ־לוציע. אבער אזוי צו דענקען, שיינט מיר, מיינט צו אונטער־שעצען די קראַפט פון דער רעאקציע. דיזע אייניגע הונדערט ראַיאליסטען האָבען געהאַט אויף זייער זייט די מאַיאָריטעט, די גרויסע מאַיאָריטעט פון די גאַנץ פערמעגליכע מיטעלקלאַסען, פון דער גאַנצער אריסטאָקראַטיע, פון דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג, פון דעם דירעקטאָריום פון דעם דעפּארטמענט, פון דער גרעסטער צאָהל פריעדענסריכטער און פון דער גרויסער מאַיאָריטעט פון בעאמטע. עס איז געווען די קאָמפּאַקטע מאַסע פון עלעמענטען, וועלכע זיינען געווען געגען דער רעוואָלוציע, און וועלכע האָט נור געוואַרט אויף דאָס אָנקומען פון די דייטשע סאָלדאַטען, אום זיי אויפצונעהמען מיט אָפענע אָרעמס, און אָנצוהייבען מיט זייער הילפע דעם קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען טעררהאָר, די „שווארצע" מענשען־שלאַכטונג. מיר דארפען נור געדענקען דעם ווייסען טעררהאָר אונטער די בורבאָנען, ווען זיי זיינען צוריקגעקומען אין 1814 אונטער דעם מעכטיגען שוץ פון די בעוואפענטע פרעמדע.

א חוץ דעם איז דאָ איין פאקט, וועלכער ווערט ניט גענוג געווירדיגט פון די היסטאָריקער, אָבער וועלכער ערקלערט די גאַנצע לאַגע און גיט דעם ריכטיגען גרונד פאר די בעוועגונג פון דעם 2טען סעפּטעמבער.

עס איז געווען אין דעם פריהמאָרגען פון דעם 4טען סעפּ־טעמבער, וועהרענד די הריגות זיינען נאָך אָנגעגאַנגען, ווען די פּערזאמלונג האָט בעשלאָסען ענדליך, אויף דעם פּאָרשלאַג פון שאַבאָ, ארויסצורעדען דאָס וואָרט, אויף וועלכען דאָס פאָלק האָט אזוי לאַנג געוואַרט פון די געזעצגעבער. אין אן אויפרוף צו דעם פראַנצויזישען פאָלק האָט זי ערקלערט, דאָס די אכטונג

פאר די בעשליסע פון דער קומענדער קאָנווענשאָן האָט גע־שטערט איהרע מיטגליעדער צו טהאָן דורך זייער רעזאָלוציאָן דאָס, וואָס זיי מוזען ערוואַרטען פון דער פראַנצויזישער נאַציאָן, אָבער דאָס זיי האָבען איצט, אַלס איינצעלנע געטהאָן א שבועה, וואָס זיי וואָלטען ניט געקענט טהאָן, אַלס די רעפּרעזענטאַנטען פון פאָלק: „צו בעקעמפּפען מיט זייער גאַנצער מאַכט ביידע: קעניג און קעניגטהום! — קיין קעניג; אונטערגע־בען זיך קיינמאָל ניט; א פרעמדער קעניג, קיינמאָל ניט!“ האָבען געשריעבען די מיטגליעדער. אזוי באַלד, ווי דיזער אויפרוף איז אָבגעשטימט געוואָרען, ניט קוקענדיג אויף די בעשרענקונגען, וועלכע זיינען נור־וואָס דערמאָנט געוואָרען, זיינען געוויסע שלוחים פון דער פערזאַמלונג אוועק צו די סעקציאָנען, וואו דיזע שלוחים זיינען גלייך זעהר הערצליך אויפגענומען געוואָרען, און די סעקציאָנען האָבען עס גענומען אויף זיך צו מאַכען גלייך א סוף צו די הריגות.

אָבער דיזער אויפרוף איז ניט אָנגענומען געוואָרען אין דער פערזאַמלונג, איידער מאַראַט האָט געראַטהען דעם פאָלק צו טויטען די ראָיאַליסטישע לומפּען פון דער געזעצגעבענדער פערזאַמלונג; דאָס איז ניט געטהאָן געוואָרען איידער ראָבעס־פּיער האָט דענונצירט קאָררא און די זשיראָנדיסטען אין אַלגע־מיין אין דעם, אַז זיי זיינען פערטיג צו אַקצעפּטירען אַן אויס־לענדישען קעניג, און איידער די קאָמונע האָט בעפוילען א הויז־זוכונג אין די וואוינונגען פון בריססאָ און ראָלאַן. עס איז געוועזען דעם 4טען סעפּטעמבער — און נור ערשט דעם 4טען, — ווען דער זשיראָנדיסט גאָדע האָט איינגעלאַדען די רעפּרעזענ־טאַנטען צו שווערען צו בעקעמפּפען מיט זייער גאַנצער מאַכט ביידע: קעניג און קעניגטהום. ווען אַן אָפענע ערקלערונג פון דיזען סאָרט וואָלט אָבגעשטימט געוואָרען גלייך נאָך דעם 10טען אויגוסט, און ווען לואי דער זעכצעהנטער וואָלט דאַן גלייך געשטעלט געוואָרען צום פּראָצעס, וואָלטען דיזע מענשען־הריגות

קיינמאָל ניט פאָרגעקומען. דאָס פאָלק וואָלט דאן בעגריפען די מאכטלאָזיגקייט פון דער ראָיאַליסטישער קאָנספּיראַציע פון דעם מאָמענט אָן, ווען די פערזאמלונג און די רעגיערונג וואָלטען ערקלערט זייער וואונש צו בעקעמפּפען די אונטערשטיצער פון טהראָן. נאָך מעהר, ראָבעספּיער׳ס פערדעכטיגונגען זיינען ניט געוועזען בלויז פאנטאזיעס. קאָנדאָרסע, דער אַלטער רעפּובליקאנער, דער איינציגער רעפרעזענטאנט אין דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג, וועלכער האָט זיך אָפען ערקלערט פאר די רעפּובליק, וועהרענד ער האָט זיך אָבגעטרייסעלט פאר זיך — אָבער טאקי נור פאר זיך — פון יעדער אידעע פון צו ווינשען אויפ׳ן טהראָן דעם הערצאָג פון ברוינשווייג, האָט פון דעסטוועגען צוגעגעבען אין דעם „כראָניק דע פּאריז“, דאָס מען האָט צו איהם יע גערעדט מאנכעס מאָל וועגען דעם הערצאָג פון ברוינשווייג.*) דער פאקט איז, דאָס אין יענע איבערגאנגס־טעג זיינען דיסקוטירט געוואָרען גאָר פיעלע קאנדידאטען פאר דעם פראנצויזישען טהראָן, ווי דער דיוק אָוו יאָרק, דער דיוק פון אָרלעאַן, דער דיוק פון טשאַרטר (וועלכער איז געוועזען דער קאנדידאט פון דומאָריע) און דער הערצאָג פון ברוינשווייג, און ניט פון אזעלכע פּאָליטישענס, וועלכע האָבען ניט געוואָלט קיין רעפּובליק, נור אויך פון די זשיראָנדיסטען, וועלכע האָבען ניט געגלויבט אין די מעגליכקייטען פון א זיעג פאר פראנקרייך.

אין דיזען קווינקלען־זיך, אין דיזען מאנגעל פון עהרליכ־

---

*) קאָראַ, דער רעדאַקטאָר פון די „פּאַטריאָטישע אָנאַלען“, איינער פון די הויפּט־אָרגאַנען פון דער זשיראָנדיסטישער פּאַרטיי, האָט געריהמט ברוינשווייגען אין די פאָלגענדע ווערטער אין דעם נומער דאַטירט פון דעם 19טען יולי, 1792: ער איז דער גרעסטער בעל־מלחמה און דער קליגסטער שטאַאַטסמאַן אין אייראָפּאַ; ער איז זעהר געלעהרענט, זעהר אויפגעקלערט און זעהר ליעבענסווירדיג. ער דאַרף נור איין זאַך, אפשר, אַ קרוין, אום צו זיין, איך זאָג ניט דער גרעסטער קעניג אויף דער ערד, נור דער אמת׳ער צוריקברענגער פון פרייהייט אין אייראָפּאַ.

קייט צווישען די שטאאטס-לייט ליעגט די ריכטיגע אורזאכע פון דער פערצווייפלונג, וועלכע האט בעהערשט דאס פאלק פון פאריז דעם 22טען סעפטעמבער.

זעקס־און־דרייסיגסטער קאפיטעל.

די קאָנווענשאָן. — די קאָמונע. — די יאַקאָבינער.

די זשיראָנדיסטען. — „דער בארג". — „דער פעלד". — די טהעטיג־קייט פון די סעקציאָנען זייט זייער פאָרמירונג. — די רעוואָלוציאָנערע קאָמונע. — דער יאקאָבינישער קלוב און „דער בארג". — די יאקאָבינער אונטערשטיצען דעם בארג און זיינע געגען די זשיראָנדיסטען.

דעם 21טען סעפטעמבער 1792, האָט זיך ענדליך געעפענט די קאָנווענשאן, יענע פערזאמלונג, וועלכע איז אזוי אָפט פאָר־געשטעלט געוואָרען, אלס דער אמת'ער טיפ, אלס דער אידעאל פון א רעוואָלוציאָנערער פערזאמלונג. אין די וואהלען האָבען זיך בעטהייליגט אלע בירגער, די אקטיווע און פאסיווע, אָבער נאָך אימער אין צוויי גראדען, וואָס דאָס מיינט, אז אלע בירגער האָבען צוערשט אויסערוועהלט די וואהל־פערזאמלונגען, און דיזע האָבען נאָמינירט די דעפוטאטען פאר די קאָנווענשאן. אזא פאָרמע פון וואהלען איז געווען גאנץ בעשטימט צו גונסטען פון די רייכע; אָבער אזוי ווי די וואהלען האָבען שטאטגעפונען אין סעפטעמבער, אין סאמע מיטען פון דער אלגעמיינער אויפ־רעגונג, וועלכע איז געווען דער רעזולטאט פון דעם טריאומף פון פאָלק דעם 10טען אויגוסט, און ווען פיעלע, וועלכע זיינען געווען געגען דער רעוואָלוציע, און זיינען טעררארויזירט געוואָרען פון די פאסירונגען פון דעם 2טען סעפטעמבער, האָבען עס געהאלטען פאר גלייכער ניט צו ווייזען זיך גאָר אין גאנצען אין דער צייט פון די וואהלען — איז זייער רעזולטאט ניט געווען אזוי שלעכט,

ווי מען האָט עס געקענט ערוואַרטען. אין פּאַריז איז מאַראַט'ס ליסטע, וועלכע האָט ענטהאַלטען די אַלע רעוואָלוציאָנערען, וועלכע זיינען געווען בעקאַנט אין די קלובען פון די קאָרדעליערען און די יאַקאָבינער, אַקצעפּטירט געוואָרען אזוי, ווי ער האָט איהר צוזאַמענגעשטעלט. די פינף־הונדערט און פינף־און־צוואַנציג וואהל־מענער אין פּאַריז, וועלכע האָבען זיך געטראָפען דעם 2טען סעפּטעמבער אין דעם קלוב פון די יאַקאָבינער, האָבען אויסערוועהלט קאָלאָ ד'הערבואַ און ראָבעספּיער, אַלס פּרעזי־דענט און וויים־פּרעזידענט, האָבען אויסגעשלאָסען פון די ליסטען אַלע די, וועלכע האָבען זיך אונטערשריעבען אונטער די צוויי ראָיאַליסטישע פּעטיציעס, וועלכע זיינען בעקאַנט, אַלס די פּעטיציעס פון די „אַכט טויזענד“ און פון „די צוואַנציג טויזענד“, און האָבען געשטימט פאַר מאַראַט'ס ליסטע.

דער געמעסיגטער עלעמענט איז פון דעסטוועגען געווען דער פּאָרהערשענדער אין דער נייער פערזאַמלונג און נאָך דער ערשטער זיצונג, זעהענדיג דעם כאַראַקטער פון דער מאַיאָריטעט פון די דעלעגאַטען, האָט מאַראַט געשריעבען, אַז ער איז פער־צווייפעלט איבער פראַנקרייך'ס ישועה. ער האָט פאָראויס־געזעהען דאָס זייער ווידערשטאַנד געגען דעם רעוואָלוציאָנערען גייסט מוז אריינשלעפּען דאָס לאַנד אין ענדלאָזע קעמפּפע: „זיי וועלען ענדיגען דערמיט, וואָס זיי וועלען אַלעס צושטערען — האָט ער געזאָגט — אויב די קליינע צאָהל פון די פערטהיידי־גער פון פאָלק, וועלכע וועלען האָבען צו קעמפּפען מיט זיי, וועלען ניט קריגען די אויבערהאַנד און זיי פערניכטען“. מיר וועלען באַלד זעהען, ווי ריכטיג ער האָט אַלעס פאָראויסגעזעהען.

אָבער די פּאַסירונגען האָבען געטריעבען פראַנקרייך אין דער ריכטונג פון דער רעפּובליק, און די נייגונגען פון פאָלק זיינען געווען אזעלכע, אַז דער געמעסיגטער עלעמענט אין דער קאָנ־ווענשאַן האָט ניט געהאַט דעם מוטה צו וועהרען זיך געגען דעם שטראָם, וועלכער האָט געהאַלטען אין פערניכטען דעם קעניגטהום. שוין ביי איהר ערשטער זיצונג האָט די קאָנווענ־שאַן ערקלערט איינשטימיג, אַז דער קעניגטהום איז אָבגעשאַפט

אין פראנקרייך. מארסעל, ווי מיר האָבען געזעהען, און אייניגע אנדערע פראָווינציעלע שטעדט, האָבען שוין פאר דעם 10טען אויגוסט געפאָדערט אַ רעפובליק; און פאריז האָט עס געטהאָן מיט דער גאַנצער ערנסטקייט זייט דעם ערשטען טאָג פון די וואהלען. דער יאקאָבינער קלוב האָט אויך בעשלאָסען, אין זיין זיצונג פון דעם 27טען אויגוסט, צו ערקלערען זיך רעפובליקאניש נאָך דעם, ווי עס זיינען פערעפענטליכט געוואָרען די פאפיערען, וועלכע זיינען געפונען געוואָרען אין די טיוליערי. די קאָנוועני־שאָן האָט נאָכגעפאָלגט פאריז. זי האָט אָבגעשאפט דאָס קעניג־טהום אין איהר ערשטער זיצונג דעם 21טען סעפטעמבער 1792. דעם קומענדען טאָג, דורך אַ צווייטען דעקרעט, האָט זי בעשלאָ־סען, דאָס פון דיזען טאָג אָן זאָלען אלע עפענטליכע אקטען דאטירט ווערען פון דעם ערשטען יאהר פון דער רעפובליק.

דריי גאַנץ בעזונדערע פארטייען האָבען זיך געטראָפען אין דער קאָנווענשאָן: „דער בארג“, „די זשיראָנדיסטען“ און „דאָס פעלד“. די זשיראָנדיסטען, כאָטש וועניגער ווי צוויי־הונדערט, זיינען געווען די שטארקסטע פארטיי. זיי האָבען שוין אין דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג געגעבען דעם קעניג זייער ראָלאָן־מיניסטעריום, און זיי האָבען עס געגליכען צו שפיעלען די ראָלע פון „שטאאטס־לייט“. צוזאמענגעשטעלט פון געבילדעטע, גוט־ערצויגענע און שארפע פאָליטיקער, האָט די זשיראָנדיסטישע פארטיי מיט זיך רעפרעזענטירט די אינטערעסען פון די קאָמער־ציעלע, אייגענטהום־בעזיצענדע מיטעלקלאסען, וועלכע זיינען שנעל געקומען צום פראָנט אונטער דעם נייעם רעזשים. מיט דער אונטערשטיצונג פון די געמעסיגטע פון „פעלד“, זיינען די זשיראָנדיסטען געווען צוערשט די שטארקסטע, און פון צווישען זיי איז אויסגעקליבען געוואָרען דער ערשטער רעפובליקאנישער מיניסטעריום. דאנטאָן איז געווען דער איינציגער פון דעם מיניסטעריום, וואָס איז געקומען אין מאכט דעם 10טען אוי־גוסט, וועלכער האָט רעפרעזענטירט די פאָלקס־רעוואָלוציע; אבער ער האָט אריינגעשיקט זיין רעזיגנאציאָן דעם 21טען סעפטעמ־

בער, ווען די קאָנווענשאַן איז צוזאַמענגעקומען, און די מאַכט איז געבליעבען אין די הענד פון די זשיראָנדיסטען.

דער „באַרג", וועלכער איז געווען צוזאַמענגעשטעלט פון יאַקאָבינער, ווי ראָבעספּיער, סאַנט־דזשוסט, קאָטהאָן, פון קאָרדעליערס, ווי דאַנטאָן און מאַראַט און אונטערשטיצט פון בעקאַנטע רעוואָלוציאָנערען, ווי העבערט און שאָמעט, האָט זיך דאַן נאָך ניט פעסט־געגרינדעט, אַלס אַ פּאָליטישע פּאַרטיי; דאָס האָט ערשט שפּעטער פּאַסירט אין דעם משך פון די פּאַסירונגען. דערווייל האָבען זיך צוזאַמענגעשאַרט אַרום זיי אַלע די יעניגע, וועלכע האָבען געוואָלט טרייבען די רעוואָלוציע אַלץ ווייטער און מאַכען איהר ענדיגען זיך מיט עטוואָס ממשות'דיגעס — דאָס הייסט, צו פערניכטען דעם קעניגטהום אין דעם סאַמע פּרינציפּ זיינעם, צו צוברעכען די מאַכט פון דער אַריסטאָקראַטיע און די גייסטליכע, אָבצושאַפען דעם פעאָדאַליזם און אויפבויען די רעפּובליק.

צולעצט איז געווען דאָס „פעלד" אָדער דער „זומפּ", וועלכער האָט זיך צוזאַמענגעשטעלט פון די יעניגע, וועלכע האָבען נאָך ניט געהאַט קיינע בעשטימטע איבערצייגונגען, פון די יעניגע, וועלכע לויט זייער אינסטינקט, בלייבען „אייגענטהימער" און קאָנסערוואַטיווע. אין אָנפאַנג האָבען זיי אונטערשטיצט די זשיראָנדיסטען, אָבער באַלד האָבען זיי זיי פערלאָזען אין דעם מאָמענט פון געפאַהר. זיי האָבען זיך געצעהלט אַרום פינף־הונדערט אין דער קאָנווענשאַן. די מורא האָט זיי געמאַכט פאַר אַ צייט צו ווערען די אונטערשטיצער פון דעם „רויטען טעררער" מיט ראָבעספּיער און סאַנט־דזשוסט; אָבער שפּעטער זיינען זיי געוואָרען די אנהענגער פון דעם ווייסען טעררער, ווען דער שטאַאַט־שטרייך פון טהערמידאָר האָט געשיקט ראָבעספּיער און זיינע פריינד אויף דער גילאָטינע.

איינער וואָלט געקענט מיינען, אַז איצט וועט שוין די רעוואָלוציע אוועק איהר גאַנג אָהן ווייטערע שטערונגען, און וועט נאָכפאָלגען דעם נאַטירליכען וועג, וועלכער ווערט דיקטירט פון דער לאָגיק פון די פּאַסירונגען: דער פּראָצעס און די פער־

אורטהיילונג פון קעניג, א רעפּובליקאַנער קאָנסטיטוציע אנשטאַט דער קאָנסטיטוציע פון 1791, א קאַמפּף אויף טוידט נעגען דעם אויסערליכען שונא, און צו דערזעלבער צייט די אָבשאַפונג פון אַלץ, וואָס האָט געבילדעט די מאַכט פון דעם אַלטען סדר — די פעאָדאַלע געזעצע, די אויטאָריטעט פון די גייסטליכע, די קעניגליכע אָרגאַניזאַציאָן פון די פּראָווינציעלע פערוואַלטונגען — דאָס אַלעס האָט בעדאַרפט בעטראַכט ווערען אַלס דער נויטווענדיגער רעזולטאַט פון דער לאַגע.

אָבער דער מיטעלקלאַס, וועלכער האָט געקראָגען די מאַכט און וועלכער איז געווען רעפּרעזענטירט אין דער קאָנווענשאַן דורך די זשיראָנדיסטישע „שטאַאַטס-לייט“, דיזער האָט אַנ־דערש געדענקט.

דאָס פאָלק האָט אַראָבגעוואָרפען פון זיין טהראָן לואי דעם 16טען, אָבער וואָס אַנבעטרעפט די פראַגע, אין גאַנצען לויז צו ווערען פון דעם פּעררעטהער, וועלכער האָט געבראַכט די דייטשען כמעט ביז צו די טויערען פון פּאַריז, וואָס אַנבעלאַנגט דער היגריכטונג פון לואי דעם 16טען, דאָס זיינען די זשיראָנ־דיסטען געווען שטאַרק דאַגעגען. בעסער א בירגער־קריעג, איידער דיזער ענטשיעדענער שריט! און ניט אויס מורא פאַר דעם אויסלענדישען שונא, ווייל דאָס זיינען דאָך געווען די זשיראָנדיסטען אַליין, וועלכע האָבען זיך אונטערנומען צו האַל־טען מלחמה געגען גאַנץ אייראָפּאַ; נור אויס מורא פאַר די רעוואָלוציע, פאַר דעם פראַנצויזישען פאָלק, און בעזאָנדערס פאַר די פּאַריזער רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען געזעהען אין דער היגריכטונג פון קעניג דעם אָנפאַנג פון דער ווירקליכער רעוואָלוציע.

אָבער די בעפעלקערונג פון פּאַריז, אין איהרע סעקציאָנען און איהר קאָמונע, איז געווען פעהיג צו בילדען, זייט ביי זייט מיט דער נאַציאָנאַלער פערזאַמלונג, אַן אמת'ע מאַכט, וועלכע האָט געגעבען א געשטאַלט, אַן אויסדרוק די רעוואָלוציאָנערע טענדענצען פון דער פּאַריזער בעפעלקערונג, און אַם ענדע האָט זי זאָגאַר בעהערשט די קאָנוועגשאַן. לאָמיר זיך דאַרום אָב־

שטעלען אויף א ווײלע, אײדער מיר װעלען בעריהרען די קעמפּפע, װעלכע האָבען צוריסען די נאַציאָנאַלע רעפּרעזענטאַציאָן, און לאָמיר װאַרפען א בליק אויף צוריק אויף די מעטאָדען, מיט װעלכע דיזע אויטאָריטעט, די קאָמונע פון פּאַריז, איז געגרינדעט געװאָרען.

מיר האָבען געזעהען אין די קאַפּיטלען 24 און 25, װי אזוי די סעקציאָנען פון פּאַריז זײנען געװאָרען װיכטיג, אלס אָרגאַנען פון מוניציפּאַלען לעבען, מיט דעם, װאָס זײ האָבען גענומען אויף זיך, א חוץ די פּאָליצײ־טהעטיגקײטען און די אויסװאהל פון ריכטער, װאָס דאָס איז געװען זײער ארבײט, לויט געזעץ, — אויף פערשידענע עקאָנאָמישע טהעטיגקײטען פון דער העכסטער װיכטיגקײט, אזעלכע, װי די צוטהײלונג פון עסענװארג, עפענטליכע הילפע, דעם פערקויף פון נאַציאָנאַלען לאַנד, און אזוי װײטער. און מיר האָבען געזעהען, װי אָט געראַדע דיזע טהעטיגקײטען האָבען עס געמאַכט מעגליך פאַר זײ צו האָבען א שטאַרקען אײנפלוס אין דער דיסקוסיאָן פון די גרויסע פּאָליטישע פראַגען פון אַן אַלגעמײנעם כאַראַקטער.

װערענדיג װיכטיגע אָרגאַנען פון עפענטליכען לעבען, האָבען די סעקציאָנען, גאַנץ נאַטירליך, פּרובירט צו בילדען א פעדעראַלע פעראײניגונג צװישען זיך, און אײניגע מאָל, שוין אין 1790 און 1791, האָבען זײ בעשטימט ספּעציעלע קאָמיסיאָנערען מיט דעם צװעק צו קומען צו אַן אײנפערשטענדניס צװישען זיך װעגען א געמײנשאַפטליכער טהעטיגקײט, א חוץ די ארבײט פון דעם געװעהנליכען מוניציפּאַל־ראַטה. אָבער פון די אַלע פערזוכען איז ניט ארויסגעקומען עפּעס דויערהאַפטעס.

אין אַפּריל, 1792, װען קריעג איז ערקלערט געװאָרען, זײנען די טהעטיגקײטען פון די סעקציאָנען פּלוצלינג בעדײטענד פערמעהרט געװאָרען. זײ האָבען געמוזט נעהמען אויף זיך דאָס אײנשרײבען און די װאהל פון די פרײװיליגע, דאָס זאַמלען פון די פּאַטריאָטישע בײשטײערונגען, די פערזאָרגונג מיט אַלעם נויטיגען פון די באַטאַליאָנען, װאָס זײנען אװעקגעשיקט געװאָרען צום גרענעץ, די אדמיניסטראַטיװע און פּאָליטישע קאָררעס־

פאַנדענץ מיט דיזע באטאליאָנען, דאָס אויפפּאַסען אויף די פאַמיליען פון די וואָלאָנטירס, און נאָך פיעלעס, שוין ניט רעדענדיג פון דעם אייביגען קאַמפּף, וואָס זיי האָבען געמוזט פיהרען טאָג־איין, טאָג־אויס געגען די ראָיאַליסטישע פערשוואָ־רער, וועלכע האָבען געטהאָן אַלעס מעגליכע, אום זיי צו שטערען אין זייער ארבייט. אָט אַ דאנק דיזע נייע טהעטיגקייטען האָט זיך שטארקער ווי ווען־עס־איז געפיהלט די נויטווענדיג־קייט פון אַ דירעקטער פעראייניגונג צווישען די סעק־ציאָנען.

ווען מיר קוקען איצט איבער די קאָררעספּאָנדענץ פון די סעקציאָנען און זייערע אַלערליי חשבונות, קענען מיר גאָרניט אנדערש, ווי נור בעוואונדערען די ספּאָנטאַנע אָרגאַניזאַציאָן, וואָס דאָס פאָלק פון פּאַריז האָט ארויסגעבראכט און די איבער־געבענהייט פון די מענשען, וועלכע האָבען מיט זייער פרייען ווילען אויסגעפיהרט דיזע גאנצע שווערע אויפגאַבע, געוועהנליך נאָך דעם, ווי זיי האָבען געענדיגט זייער טעגליכע ארבייט. אָט דאָ איז עס, וואו מיר קענען געפינען און אָבשעצען די איבערגעבענ־הייט, פיעל מעהר ווי אַ רעליגיעזע איבערגעבענהייט, וועלכע איז בעשאפען געוואָרען אין דעם פראנצויזישען פאָלק דורך די רעוואָ־לוציאָן. מיר טאָרען ניט פערגעסען, דאָס אויב יעדע סעקציאָן האָט בעשטימט איהר מיליטערישע קאָמיטע, איז עס אָבער געווען ביי די אלגעמיינע פערזאמלונגען, אָבגעהאלטען אין אָוועגד, אויף וועלכע די אלע וויכטיגע פראגען זיינען פאַר־געבראכט, דיסקוטירט און בעשלאָסען געוואָרען.

מיר קענען אויך פערשטעהן, ווי אזוי דיזע מענער, וועלכע האָבען געקוקט אויף די שוידערליכקייטען פון דער מלחמה ניט טהעאָרעטיש, נור אין דער ווירקליכקייט, און זיינען געווען אין טעגליכער בעריהרונג מיט די ליידען פון פּאָלק דורך דיזע מלחמה, האָבען געמוזט האסען די יעניגע, וועלכע זיינען געווען די אויפהעצער, די שולדיגע אין דיזע ליידען, — דעם קעניג, די קעניגין, דעם הויף, דעם אדעל און די רייכע, אלע רייכע, וועלכע האָבען עס געמאַכט געמיינשאפטליכע זאכע מיט דעם

קעניגליכען הויף. די מענשען פון פאריז האָבען זיך דארום פער־
אייניגט מיט די דעפּארטמענטס ביים גרענעץ אין זייער האַס
געגען די אונטערשטיצער פון דעם טהראָן, וועלכע האָבען עס
גערופען דעם אויסלענדער אין פראנקרייך. ווען עס איז דארום
פּאָרגעשלאָגען געוואָרען דער פּלאַן פון א פריעדליכער דעמאָנ־
סטראַציע פאר דעם 20טען יוני, זיינען עס געווען די סעקציאָנען,
וועלכע האָבען גענומען אויף זיך די אָרגאַניזירונג פון דיזער
דעמאָנסטראַציע — דאָס זיינען געווען זיי, וועלכע האָבען שפּע־
טער פערגאנשטאַלט די אַטאַקע אויף די טיוליערי אויגוסט, דעם
10טען, בענוצענדיג זיך דערווייל מיט דער געלעגענהייט צו
בילדען ענדליך די פיעל־געוואונשענע דירעקטע פעראייניגונג
פאר רעוואָלוציאָנערע האנדלונג, צווישען די סעקציאָנען.

ווען עס איז פאר אַלעמען קלאָר געוואָרען, דאָס די דעמאָנ־
סטראַציאָן פון דעם 20טען יוני האָט ניט געבראַכט קיינע רעזול־
טאַטען — דאָס דער קעניגליכער הויף האָט דערפון גאָר ניט
געלערענט, און ניט געוואָלט גאָר ניט לערנען — האָבען די סעק־
ציאָנען אַליין גענומען די איניציאַטיווע צו פאָדערען פון דער
פערזאמלונג, אז לואי דער זעכצעהנטער זאָל ארונטערגעוואָרפען
ווערען פון זיין טהראָן. דעם 23סטען יולי האָט די סעקציאָן פון
מאָקאָנסיל אָנגענומען א רעזאָלוציאָן אין דיזען זין, און געלאָזט
וויסען וועגען דעם די פערזאמלונג. און דאן האָבען זיי זיך
גענומען פּאָרצובערייטען פאר אַן אויפשטאַנד דעם 5טען אוי־
גוסט. אנדערע סעקציאָנען האָבען זיך געאיילט אָנצונעהמען
עהנליכע רעזאָלוציאָנען, און ווען די פערזאמלונג האָט ערקלערט
די רעזאָלוציאָן פון די בירגער פון מאַקאָנסיל אלס אונגעזעצליך,
האָט די רעזאָלוציאָן געהאַט שוין דאן די הסכמה פון פערצעהן
אנדערע סעקציאָנען. דעמזעלבען טאָג זיינען מאַנכע מיטגליע־
דער פון דער גראַוויליערי סעקציאָן אוועק צו דער פערזאמלונג,
אום צו ערקלערען איהר, דאָס זיי לאָזען נאָך אַלץ איבער צו די
געזעצגעבער „די עהרע צו רעטען דאָס פאַטערלאַנד“, אבער
האָבען זיי צוגעגעבען: „אויב איהר זאָלט זיך דערפון ענטזאַגען,
וועלען מיר עס מוזען אַליין טהאָן“. די קווינז־ווינגט סעקציאָן

האָט פון איהר זייט ערקלערט, אז „דער פריהמאָרגען פון דעם 16טען אויגוסט איז דער אויסערסטער גרענעץ פון דעם פאָלק׳ס געדולד“, און די מאָקאָנסיל־סעקציאָן האָט עס געלאָזט וויסען, דאָס זי וועט בלייבען פריעדליך און ווארטען ביז 11 א זייגער אין אָווענד פון דעם פאָלגענדען דאָנערשטאג (דעם 9טען אויגוסט) אויף דעם בעשלוס פון דער פערזאמלונג; אָבער אויב עס זאָל ניט געטהאָן ווערען קיין גערעכטיגקייט צום פאָלק דורך די געזעצ־געבענדע פערזאמלונג, וועט א שטונדע נאָכדעם, אין מיטען נאכט געקלאפּט ווערען אין דעם פייער־פויק, און יעדער איינער וועט רעבעלירען.

ענדליך, דעם 7טען אויגוסט, האָט דיזעלבע סעקציאָן אויפ־געפאָרדערט אַלע אנדערע, צו בעשטימען אין יעדער פון זיי „זעקס קאָמיסיאָנערען, וועלכע זאָלען זיין וועניגער אָראטאָרס און מעהר גוטע בירגער, וועלכע, קומענדיג צוזאמען, זאָלען ביל־דען א צענטראַלען פונקט אין האָטעל דע־וויל“, וואָס דאָס איז אויך דעם 9טען געטהאָן געוואָרען. (א קאָררעספּאָנדענץ־קאָמיטע אין שוין עטוואָס פריהער געגרינדעט געוואָרען, וועלכע זאָל זיך צוזאמענרעדען מיט פערשידענע סעקציאָנען, און א פער־זאמלונג פון דיזע קאָמיסיאָנערען פון עטליכע סעקציאָנען האָט שטאטגעפונען דעם 23טען יולי). ווען די 28 אָדער 30 פון די 48 סעקציאָנען זיינען צוגעשטאנען צו דער בעוועגונג, זיינען זייערע קאָמיסיאָנערען צוזאמענגעקומען אין האָטעל דע־וויל, אין א זאאל, וועלכער איז געווען נעבען דעם זאאל וואו דער מוניצי־פּאַלער ראטה פלעגט זיך פערזאמלען — יענע נאכט איז דער מיטינג געווען קליין אין צאָהל —, און זיי האָבען גענומען האנד־לען אויף א רעוואָלוציאָנערען שטייגער, אַלס א נייע קאָמונע. זיי האָבען פאר א צייט סוספּענדירט דעם שטאדט־ראטה, האָבען פערשלאָסען אין זאאל דעם מאיאָר, האָבען ארונטערגעוואָרפען דעם שטאב פון די באטאליאָנען פון דער נאציאָנאל־גווארדיע, און האָבען איבערגענומען די גאנצע אויטאָריטעט פון דער

קאָמונע, ווי אויך די אַלגעמיינע פיהרערשאַפט פון דעם אויפ־שטאַנד *).

אויף אַזאַ מין שטייגער איז געגרינדעט געוואָרען די נייע אויטאָריטעט, די רעוואָלוציאָנערע קאָמונע, און איז אינסטאַלירט געוואָרען אין האָטעל דע־וויל.

דער טיוליערי־פּאַלאַץ איז איינגענומען געוואָרען, דער קעניג איז געשטירצט געוואָרען פון זיין טהראָן, און גלייך האָט די קאָמונע געמאַכט אַלעמען צו פיהלען, אַז דער 10טער אויגוסט איז ניט דער ענד־פּונקט פון דער רעוואָלוציע, וועלכע האָט זיך אָנגעפאַנגען דעם 14טען יולי 1789, נור דער אָנפאַנג פון אַ נייער פאָלקס־רעוואָלוציע, וועלכע געהט אַלץ ווייטער און ווייטער אין דער ריכטונג פון „גלייכהייט“. פון יעמאָלט אָן האָט זי דאַטירט איהרע דאָקומענטען אַזוי: „פון יאָהר פיער פון פרייהייט און

*) ערנסט מעלליע האָט געפונען דעם פּראָטאָקאָל־בוך פון דער פּאָיסאָניער־סעקציאָן. זי איז צוזאַמענגעקומען צו אַ פערזאַמלונג דעם 9טען אויגוסט, 8 אַ זייגער אין אָווענד, אין איהר שטענדיגער קאָמיטע אין דער קירכע סט. לאַזאַר. דאָ האָט זי אַרונטערגעוואָרפען אַלע אָפיציערען פון סט. לאַזאַר באַטטליאָן, וועלכע זיינען ניט בע־שטימט געוואָרען פון די נאַציאָנאַל־גוואַרדיסטען גופא, און האָבען „אויפ׳ן פּלאַץ“ בעשטימט אַנדערע אָפיציערען, אויף וועמעס בעפעהל די סעקציאָן האָט געהאַט בעשלאָסען צו מאַרשירען“. זי האָט זיך פערשטענדיגט מיט אַנדערע סעקציאָנען איבער דער אָרדנונג, אונטער וועלכער עס זאָל מאַרשירט ווערען, און פיער אין דער פריה, האָבענ־דיג בעשטימט איהר שטענדיגע קאָמיטע „אויפצופּאַסען אויף די פּאַר־בערייטונגען צו בעוואַפנונג און געבען די בעפעהלע פאַר זיכערהייט, וועלכע, זיי וועלען דענקען, זיינען נויטיג“, האָט זיך די סעקציאָן אָנגעשלאָסען „אָן די ברידער פון סאַן־אַנטאָאַן פאָבורג“, און האָט אָנגעהויבען מאַרשירען צו דער טיוליערי. מיט דער הילפע פון דיזען פּראָטאָקאָל קריגען מיר אַ לעבעדיגען איינדרוק פון דעם אופן, ווי דאָס פאָלק פון פּאַריז האָט געהאַנדעלט אין יענער געדענקווירדיגער נאַכט.

פון יאהר איינס פון גלייכהייט", און א גאנצע מאסע נייע פליכטען איז ארויפגעפאלען אויף די נייע קאָמונע.

אין דעם משך פון די לעצטע צוואנציג טעג פון אויגוסט, ווען די געזעצגעבענדע פערזאמלונג האָט זיך געוואקעלט צווישען די פערשיעדענע שטרעמונגען, ראָיאליסטישע, קאָנסטיטוציאָנעלע און רעפובליקאנישע, וועלכע האָבען געשלעפּט איהרע מיטגליעדער אהין און אהער, און האָט זיך ארויסגעוויזען אלס פּאָלשטענדיג אונפעהיג זיך צו דערהייבען צו דער הויכקייט פון די פּאסירונגען, זיינען די סעקציאָנען פון פּאריז און די קאָמונע געוואָרען די אמת'ע הארץ פון דער פראנצויזישער נאציאָן פּאר די ערוואכונג פון דעם רעפּובליקאנישען פראנקרייך, פּאר אוועקשטעלען איהם אנטקעגען דער פעראייניגונג פון די קעניגע און פאר די אָרגאניזירונג בשותפות מיט די אנדערע קאָמונען די גרויסע בעוועגונג פון די פרייוויליגע אין 1792. און ווען די אונענטשלאָסענהייט פון דער פערזאמלונג, די בענקעניש פון א מאיאָריטעט פון די מיטגליעדער איהרע נאָך דעם קעניגטהום און זייער האס צו דער אויפשטענדיגער קאָמונע האָט געטריבען דאָס פּאָלק צום העכסטען גראד פון צאָרן אין יענע סעפּטעמבער טעג, זיינען דאָס נאָך אימער געוועזען די סעקציאָנען און די קאָמונע, וועלכע האָבען געטהאָן דאָס מעגליכסטע, אום עס צו בערוהיגען אזוי שנעל, ווי די געזעצגעבענדע פערזאמלונג האָט ענדליך בעשלאָסען דעם 4טען סעפּטעמבער צו ערקלערען זיך געגען קעניגטהום און די פערשיעדענע פרעטענדענטען אויפ'ן טהראָן פון פראנקרייך, און אזוי שנעל, ווי זי האָט געלאָזט וויסען די סעקציאָנען וועגען איהר בעשלוס, האָבען דיזע פעראייניגט זיך אלע צוזאמען, אום צו מאכען א סוף צו די מענשען־הריגות, וועלכע האָבען שוין געהאלטעןביין אויסשפּרייטען זיך פון די געפענגניסע צו די גאסען, און צו גאראנטירען די זיכערהייט פון אלע איינוואוינער פון פּאריז.

דאָס זעלבע, ווען די קאָנווענשאָן איז צוזאמענגעקומען, און האָט געמיינט, אז זי האָט בעשלאָסען די אָבשאפונג פון קעניגטהום אין פראנקרייך אין דעם פריהמאָרגען פון דעם 21טען

סעפטעמבער, האָט זי ניט געהאַט דעם מוטה ארויסצורײדען דעם ענטשלאָסענעם וואָרט „רעפּובליק“ און „האָט, ווי עס האָט אויסגעזהען, געוואַרט אויף אירגענד וועלכע ערמונטערונג פון דרויסען“. (אָלאַר, די פּאָליטישע געשיכטע פון דער רעוואָלוציאָן, צווייטע אויסגאַבע, זייטע 272). אין די נאָמען האָט מען אויפגענומען דיזען דעקרעט מיט די געשרייען: „עס לעבע די רעפּובליק“, און די בירגער פון דער קוואַט־נאַסיאָן־סעקציאָן זיינען אוועק צו דער קאָנווענשאָן אום צו צווינגען איהר צו מאַכען א ווייטערען שריט, זאָגענדיג, דאָס זיי וואָלטען געוועזען צו גליקליך צו בעצאָהלען מיט זייער בלוט פאַר די רעפּובליק, וועלכע איז נאָך ניט פּראָקלאַמירט געוואָרען, און וועלכע איז נור דעם פאָלגענדען טאָג אָפיציעל אַנערקענט געוואָרען פון דער קאָנווענשאָן.

די קאָמונע פון פּאַריז איז אויף אזא אופן געוואָרען א מאַכט, וועלכע האָט זיך געמאַכט פאַר איהר אויפגאַבע צו זיין דער בעגייסטערער, אויב ניט דער קאָנקורענט, פון דער קאָנווענשאָן, און דער חבר פון דער פּאַרטיי, וועלכע האָט זיך גערופען „דער באַרג“.

דער באַרג האָט געהאַט אויף זיין זייט א צווייטע מאַכט, וועלכע האָט זיך געבילדעט אין דעם שטראָם פון דער רעוואָלוציע — דער יאַקאָבינישער קלוב אין פּאַריז, מיט די צאָהלרייכע געזעלשאַפטען אין דער פּראָווינץ, וועלכע זיינען געוועזען פעראייניגט מיט איהם. עס איז אמת, אז דיזער קלוב האָט ניט געהאַט גאָר ניט פון דער מאַכט און דער רעוואָלוציאָנערער איניציאַטיווע, מיט וועלכע מאַנכע מאָדערנע שריפטשטעלער בעשענקען איהם. די סאַמע פּערזאָנען, וועלכע האָבען געבילדעט דיזען קלוב, זיינען מייסטענס געוועזען מיטעל־קלאַס־מענשען, וועלכע זיינען געוועזען גאַנץ רייך. ט ווי אזוי האָבען דיזע געקאָנט פיהרען די רעוואָלוציע?

צו יעדער צייט, זאָגט מישלע, האָבען זיי זיך איינגערעדט צו זיין די פיהרער און די פּאָליטישע ליכטער פון דער רעוואָלוציע, וועלכע האָבען אין זייערע הענד געהאַלטען דעם באַלאַנס

פון אַלעם. אָבער דער אמת איז, אַז זיי האָבען ניט געפיהרט די רעוואָלוציע, נור איהר נאָכגעפאָלגט. דער טאָן פון דעם קלוב האָט זיך געענדערט מיט יעדען נייעם קריזיס. אָבער דער קלוב האָט זיך גלייך געמאַכט פאר דעם אויסדרוק פון דער שטרע־מונג, וועלכע איז געקומען צום אויבען־אָן אין א געוויסען מאָ־מענט צווישען די געבילדעטע, געמעסיגטע דעמאָקראַטישע מי־טעל־קלאַס־מענשען. ער האָט אונטערשטיצט דיזע טענדענץ קולטיווירענדיג די מיינונג אין פאַריז אין דער געווינשטער ריכ־טונג, און האָט צוגעשטעלט די העכסט־וויכטיגע בעאמטע פאר יעדען נייעם רעזשים. ראָבעספּיער, וועלכער, אום זיך צו בע־נוצען מיט מישלע׳ס גליקליכען אויסדרוק, איז געוועזען „די גאָל־דענע מיטטע פון באַרג“, האָט געוואָלט, אַז „די יאקאָבינער זאָ־לען דינען אַלס פערמיטלער צווישען דער פערזאמלונג און דער גאַס, צו דערשרעקען און צו געבען מוטה דער קאָנווענשאַן, לויט ווי עס האָט זיך געפאָדערט.“ אָבער ער האָט פערשטאַנען, אַז די איניציאַטיווע מוז קומען פון גאַס, פון פאָלק.

מיר האָבען שוין געזאָגט, דאָס דער איינפלוס פון די יאַ־קאָבינער אויף די פאַסירונגען פון דעם 10טען אויגוסט איז גע־ווען גאָרניט, און אַזוי איז עס פערבליעבען ביז סעפּטעמבער, 1792 ; דער קלוב איז געווען צו יענער צייט כמעט ווי פערלאָ־זען. אָבער ביסלאַכווייז, אין די הערבסט־טעג, איז די מוטער־געזעלשאַפט פון פאַריז פערשטאַרקט געוואָרען דורך די קאָרדע־ליסטען, און דאַן האָט דער קלוב וויעדער אויפגעלעבט, און איז געוואָרען דער פערזאמלונגס־פונקט פאר די גאַנצע געמעסיגטע פּאַרטיי צווישען די רעפּובליקאַנער דעמאָקראַטען. מאַראַט איז דאָרט געוואָרען זעהר פּאָפּולער, אָבער ניט אַזוי די „עקסטרי־מיסטען“, וועלכע אויף דעם היינטיגען לשון וואָלטען געהייסען „די קאָממוניסטען“. געגען דיזע איז דער קלוב געווען שטאַרק דאַגעגען, און שפּעטער האָט ער געקעמפּפט געגען זיי.

אין דעם פריהלינג פון 1793, ווען דער קאמפף צווישען די זשיראָנדיסטען און דער פאַריזער קאָמונע האָט דערגרייכט דעם קריטישען פונקט, זיינען די יאקאָבינער געווען אויף דער

זייט פון דער קאָממונע און פון דעם „בארג“ אין דעם קאָנווענ־שאָן און האָט זיי געהאָלפען צו געווינען דעם זיעג איבער די זשיראָנדיסטען און צו מאכען איהם זיכער. דורך זייער קאָר־רעספּאָנדענץ מיט די פעראייניגטע קלובען אין דער פּראָווינץ האָבען די יאקאָבינער אונטערשטיצט דאָרט די פאָרטגעשריטע־נע רעוואָלוציאָנערען, און האָבען זיי געהאָלפען ניט נור צו פער־ניכטען דעם איינפלוס פון די זשיראָנדיסטען, נור אויך פון די ראָיאליסטען, וועלכע זיינען פערבעהאַלטען הינטער זיי. דאָס האָט שפּעטער געגעבען די יאקאָבינער די מעגליכקייט זיך אומצו־ווענדען געגען די פאָלקס־רעוואָלוציאָנערען פון דער קאָממונע, און פּאָרצובערייטען אַ וועג פאַר די מיטעל־קלאַס־רעאקציע, אום צו קענען אויספיהרען דעם שטאאט־שטרייך פון דעם 9טען טערמידאָר.*)

*) דער עלפטער מאָנאַט אין דעם נייעם פראַנצויזיש־רעוואָלוציאָ־נערען קאַלענדאַר, וואָס איז אויסגעפאַלען פון דעם 19טען יולי ביז דעם 19טען אויגוסט, לויט אונזער קריסטליכען קאַלענדאַר. — דער איבערזעצער.

זיעבען־און־דרייסיגסטער קאַפּיטעל.

די רעגיערונג. — צוזאַמענשטויסע מיט דער קאָנווענשען. — די מלחמה.

נייער מיניסטאָרען־ראַטה. — דאַנטאָן, צוערשט זיין פיהרער, ווערט שפּעטער געצוואונגען צו רעזיגנירען. — ראָלאַן פערנעהמט זיין פּלאַץ. — דער ראַטה אונטהעטיג. — די ווירקליכע מאַכט איז אין די הענד פון דאַנטאָן, דער קאָממונע, די סעקציאָנען און די יאַקאָבינער. — דער ראַטה אַטאַקירט דאַנטאָן, מאַראַט און ראָבעספּיער. — דער קאָנפליקט צווישען דער קאָנווענשען און דער קאָממונע. — פּראָווינצען ווערען פיינדליך צו דער קאָממונע און צום פאָלק פון פּאריז. — די זשיראָנדיסטען אַטאַקירען די פּאַריזער סעקציאָנען. — רעוואָלוציע און קריעג. — די זשיראָנדיסטען ווילען די מלחמה. — די בויערען פון די גרענעץ־שטעדט ענטהוזיאסטיש. — מערב־פראנקרייך ניט שטאַרק בעגייסטערט. דאָס לאַנד איז ניט פּאָרבערייט. — דער פּלאַן פון דו־מאָריעץ און לאַפּאַיעט. — די דייטשען קומען אַלץ נעהענטער. — די שלאַכט פון וואלמי. — דאַנטאָן פערהאַנדעלט מיט דעם הערצאָג פון ברוינשווייג. — ווייטערע רעפּובליקאַנישע ערפאָלגען. — די שלאַכט פון זשעמאפּ. — ענגלאַנד. — די פאָלגען פון קריעג. — די וואנדיי.

די ערשטע זאך, וועגען וואָס די קאָנווענשען האָט געזאָרגט, איז ניט געוועזן וואָס מען זאָל טאָן מיט דעם קעניג, וואָס איז געשטירצט געוואָרען פון זיין טהראָן, נור צו בעשטימען, וועלכע פּארטיי זאָל געווינען דורך דעם פאָלק'ס זיעג איבער די טיוליערי

— ווער עס זאָל פיהרען די רעוואָלוציע. צוליעב דעם זיינען דאָס אויסגעבראָכען די קריעגערייען, וועלכע האָבען פאר אכט מאָנאַטען לאַנג געשטערט דער ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע, און ביז יוני, 1793, האָבען זיי געלאָזען אין אונגעוויסהייט די גרויסע פראגע, ווי די פראגען וועגען לאַנד, די פעאָדאַלע אָבצאָהלונגען און נאָך פיעלע אַנדערע פראגען, און דאָס האָט געפיהרט דערצו, וואָס די מענשען זיינען געוואָרען מיעד, גלייכגילטיג, נאכלעסיג און מוטהלאָז, אזוי, דאָס עס האָבען געבלוטעט די הערצער פון די יעניגע, וועלכע האָבען עס צוגעזעהען, ווי מישלע האָט עס אזוי גוט אויסגעדריקט.

דעם 10טען אויגוסט, נאָך דעם, ווי עס איז ערקלערט געוואָרען די „סוספענדירונג“ פון דעם קעניג, האָט די געזעצגעבענדע פערזאמלונג איבערגעגעבען אַלע טעטיגקייטען פון דער צענטראַלער עקזעקוטיווער מאכט צו דעם ראַטה, וואָס איז געווען צוזאמענגעשטעלט פון זעקס מיניסטאָרען — אויסגעקליבען פון אויסער דער פערזאמלונג, און די מאַיאָריטעט פון וועלכע זיינען געווען זשיראָנדיסטען — ראָלאַן, סערוואַן, קלאַוויע, מאָנגע און לע־ברון — מיט דעם צולייג פון דאַנטאָן, וועמען די רעוואָלוציע האָט איבערגעגעבען די שטעלע פון מיניסטער פון יוסטיץ. דיזער ראַטה האָט ניט געהאט קיין פּרעזידענט. יעדער מיניסטער איז געווען אין דער רייהע פּרעזידענט פאר א וואָך צייט.

די קאָנווענשאָן האָט צוגעשטימט צו דיזען פּלאַן. אָבער דאַנטאָן, וועלכער איז געוואָרען די נשמה פון דער נאַציאָנאַלער פערטהיידיגונג און פון דיפּלאָמאַטיע, און וועלכער האָט אויסגעאיבט א בעזאָנדערס שטאַרקען איינפלוס אויף דיזען מיניסטאָרען־ראַטה, איז געווען געצוואונגען צו רעזיגנירען דורך די אטאַקעס פון די זשיראָנדיסטען. ער האָט פערלאָזען דעם מיניסטעריום דעם 9טען אָקטאָבער, 1792, און זיין פּלאַץ האָט פערנומען דער גאַנץ בעדייטונגסלאָזער גאַראַט. נאָך דעם איז ראָלאַן, דער מיניסטער פון אינערליכע אנגעלעגענהייטען, געוואָרען דער איינפלוסרייכסטער מאַן אין דיזען מיניסטאָרען־ראַטה און איז געבליבען אויף זיין פּאָסטען ביז יאנואר, 1793, ווען ער האָט רעזיג־

נירט נאָך דעם, ווי דער קעניג איז הינגעריכטעט געוואָרען. אין דיזער שטעללע האָט ער אָנגעווענדעט זיין גאַנצען איינפלוס און האָט ערלויבט די זשיראָנדיסטען, וואָס זיינען געווען גרופּירט אַרום איהם, און אויך זיין פרווי צו טהאָן אַלעס אין זייערע כוחות, אום צו שטערען דער רעוואָלוציע זיך צו ענטוויקלען אין יענע ברייטע ריכטונגען, וועלכע זיינען פאר איהר אָנגעצייכענט גע־וואָרען זייט 1789 : די גרינדונג פון א דעמאָקראַטיע, די ענטשיע־דענע אָבשאַפונג פון דעם פעאָדאַל־סיסטעם, און געוויסע שריט פאַר די אויסגלייכונג פון די פערהעלטניסע. דאַנטאָן אָבער איז נאָך אַלץ געווען דער בעגייסטערער פון דער דיפּלאָמאַטיע, און ווען עס איז געגרינדעט געוואָרען די קאָמיטע פון דער עפענטלי־כער זיכערהייט, אין אַפּריל, 1793, איז ער געוואָרען דער ווירק־ליכער מיניסטער פון די אויסלענדישע אַנגעלעגענהייטען פון דיזער קאָמיטע.

חאָטש די זשיראָנדיסטען זיינען געווען אין מאַכט און דער הערשענדער עלעמענט אין דער קאָנווענשען, דאָך אין דער ווירק־ליכקייט האָבען זיי ניט געוואוסט, וואָס צו טהאָן, ווי מישלע זאָגט גאַנץ ריכטיג : זיי האָבען געהאַלטען שעהנע רעדען, אָבער גאָר־ניט געטהאָן. ניט האָבענדיג דעם קוראַזש פאר רעוואָלוציאָנערע האַנדלונגען, האָבען זיי אויך ניט געהאַט גענוג מוטה ארויסצו־טרעטען אָפען, אַלס רעאַקציאָנערען. דערפאר איז די ווירק־ליכע אויטאָריטעט, סיי פאר די איניציאַטיווע און סיי פאר האַנד־לען, געווען אין דאַנטאָן׳ס הענד אין דער פראגע פון דער מלחמה און דיפּלאָמאַטיע, און אין די הענד פון דער קאָממונע און די סעק־ציאָנען און פאָלקס־געזעלשאַפטען און טיילווייז אויך פון די יאַקאָ־בינער־קלובען — וואָס אַנבעלאַנגט צו רעוואָלוציאָנערער האַנד־לונג אין לאַנד. מאַכטלאָז אַליין צו האַנדלען, האָבען די זשיראָנ־דיסטען ביטערליך אַטאַקירט דעם „טריאומווירואַט“ פון דאַנטאָן, מאַראַט און ראָבעספּיער, וועמען זיי האָבען בעשולדיגט צו האָ־בען דיקטאַטאָרישע נייגונגען. עס זיינען געווען צייטען, ווען מען האָט זיך געפרעגט, אויב דיזע אַטאַקען וועלען זיך ניט באַלד

ענדיגען דערמיט, וואָס דאַנטאָן וועט אריינגעלייגט ווערען אין חרם און מאראט — גיליאָטינירט ווערען.

אָבער, אזוי ווי די רעוואָלוציע האָט נאָך ניט פערלאָרען איהר גאַנצע לעבענס־קראַפט, האָבען דיזע אַלע אטאקעס פערפעהלט צו האָבען זייער געווינשטע ווירקונג. זיי האָבען נור געפיהרט דערצו, וואָס דאָס פאָלק פון פאריז, בעזאָנדערס די מענשען פון די פאבורגען סאן אַנטאָאַן און סאן מארסאָ, זיינען געוואָרען נאָך מעהר בעגייסטערטע אנהענגער פון מאראט. זיי האָבען גרעסער געמאכט דעם איינפלוס פון ראָבעספיער אין די אויגען פון די יאַקאָבינער און די דעמאָקראטישע מיטעל־קלאסען און זיי האָבען דערהויבען דאַנטאָן'ען נאָך העכער אין די אויגען פון אַלע די יענינגע, וועלכע האָבען עס געגליכען צו זעהען דעם רעפּובליקאַנישען פראנקרייך שטעלען־זיך געגען אַלע קעניגע. פאר זיי איז דאַנטאָן געווען דער מאן פון טהאט, וואָס איז פעהיג צו שטערען דער אריינדרינגונג פון שונא און פעסט־גרינדען די רעפּובליק אפילו, ווען ער זאָל דערביי מוזען ריזיקירען מיט זיין פּאָליטישער רעפּוטאציע און זאָגאר מיט זיין לעבען.

שוין פון די סאמע ערשטע זיצונגען פון דער קאָנווענשען, האָט איהר רעכטער פליגעל, געבילדעט פון די זשיראָנדיסטען, אָנגעפאנגען זיינע שענדליכע אטאקעס אויף די פאריזער קאָמונע, ווי דאָס איז געטהאָן געוואָרען אין דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג זייט דעם 11טען אויגוסט. זיי זיינען געווען פערפליכטעט פאר זייער מאכט דעם אויפשטאנד, וועלכען די קאָמונע האָט אָרגאניזירט, און דאָך האָבען זיי איהר אטאקירט מיט אַ שנאה, וועלכע זיי האָבען קיינמאָל ניט ארויסגעוויזען געגען די קעניגליכע קאָנספּיראטאָרס.

עס וואָלט גענומען צו לאנג צו דערצעהלען דאָ וועגען די אַלע אטאקעס פון די זשיראָנדיסטען אויף די קאָמונע. עס וועט זיין גענוג צו דערמאָנען נור מאנכע פון זיי.

די ערשטע אטאקע איז געווען איבער דעם נאָכזעהען פון די רעכענונגען. דאָס איז געציעלט געוואָרען געגען די קאָמונע און איהר אויספאָרשונגס־קאָמיטע, ווי אויך געגען דאַנטאָן'ען. עס

איז קלאָר, דאָס אין דעם משך פון יענע טומעלדיגע מאָנאַטען פון אויגוסט און סעפּטעמבער, 1792, אונטער די אויסעראָרדענטליכסטע אומשטענדען, בעשאַפען פון דער בעוועגונג פון דעם 10טען אויגוסט און פון דער דערנעהענטערונג פון דעם אויסלענדישען שונא צום גרענעץ, האָט געלד געמוזט אויסגעגעבען ווערען פון דאַנטאָן'ען, דעם איינציגען אַקטיווען מענשען אין דעם מיניסטעריום, און אָהן אַ צו גרויסע פּינקטליכקייט פון רעכענונגען, סיי פאַר די פערהאַנדלונגען, וועלכע האָבען געפיהרט דערצו, אז די פּריסען זאָלען צוריקטרעטען און סיי פאַר אויסגעפינען די קוואַלען פון אַלערליי פערשווערונגען סיי אין פראַנקרייך און סיי אין אויסלאַנד. עס איז אויך קלאָר, דאָס עס איז ניט געווען לייכט פאַר די אויפפּאַסונגס־קאָמיטע פון דער קאָמונע, וועלכע האָט פערזאָרגט מיט אַלעם נויטיגען און אוועקגעשיקט אין איילענעש, יעדען טאָג עטליכע טויזענד פרייוויליגע צום גרענעץ, צו האַלטען וועגען אַלץ פּינקטליכע חשבונות. אָבער עס איז געווען גערארדע אויף דיזען שוואכען פּונקט, אויף וועלכען די זשיראָנדיסטען האָבען געצילעוועט זייער ערשטע אַטאַקע און זייערע אינסינואַציאָנען, פאָרדערענדיג, דאָס עס זאָל אָבגעגעבען ווערען אַ פאָלשטענדיגער חשבון פון דעם 30טען סעפּטעמבער. די עקזעקוטיווע פון דער קאָמונע, ד. ה., די אויפפּאַסונגס־קאָמיטע, האָט אַריינגעשיקט אַ העכסט קלאָרען חשבון צוזאמען מיט אַ פולער רעכטפערטיגונג פון איהר פּאָליטישער טהעטיגקייט.*)

אָבער אין די פּראָווינצען זיינען געבליבען הענגען צווייפעל וועגען דער עהרליכקייט פון דאַנטאָן און דער קאָמונע. און די זשיראָנדיסטען, אין זייערע בריעף צו זייערע פריינד און

*) פון 713,855 ליווער, וואָס די קאָמיטע האָט ערהאַלטען, האָט זי אויסגעגעבען בלויז 85,529, וועגען וועלכע זי האָט אָבגעגעבען אַ פאָלשטענדיג־קלאָרען חשבון. גיראָ, בעשולדיגט אין טעררעאָר, האָט שפּעטער בעוויזען, אז אין פיער מאָנאַטען האָט די קאָמיטע אַרעסטירט בלויז 320 פערזאָנען. הלואי וואָלטען די זשיראָנדיסטען געווען אזוי געמעסיגט נאָך דעם טערמידאָר!

די אַגענטען, האָבען געשלאָגען אזוי פיעל, ווי מעגליך, קאַפּיטאַל פון די צווייפלען.

צו דער זעלבער צייט האָבען די זשיראָנדיסטען געוואָלט געבען דער קאָנוועגשען אַן אַנטי־רעוואָלוציאָנערע וואכע. זיי האָבען געוואָלט, אַז דער דירעקטאָריום פון יעדען דעפּאַרטמענט — דיזע דירעקטאָריומס — ווי בעקאַנט, זיינען געוועזן רעאַקציאָנער — זאָל שיקען נאָך פּאַריז פיער פיעכאָטנע סאָלדאַטען און צוויי אויף פערד, אין אַלעמען 470 סאָלדאַטען, וועלכע זאָלען שיצען די קאָנוועגשען געגען די מעגליכע אַטאַקעס פון דער פּאַריזער בעפעלקערונג און דער קאָמונע! און אַ מעכטיגע אַגיטאַציע איז נויטווענדיג געווען צווישען די סעקציאָנען, וועלכע האָבען אויסגעקליבען ספּעציעלע שלוחים, אום ניט צו דערלאָזען, אַז דיזער בעשלוס זאָל אָנגענומען ווערען, און אום צו שטערען, אַז אין פּאַריז זאָל זיך פאָרמירען אַ רעאַקציאָנערע וואכע.

אָבער עס איז געוועזן הויפּטזעכליך די סעפּטעמבער־הריגות, וועלכע די זשיראָנדיסטען האָבען אויסגענוצט פאַר אַטאַקעס אויף דאַנטאָן, וועלכער איז אין יענע טעג געגאַנגען האַנד אין האַנד מיט דער קאָמונע און מיט די סעקציאָנען. נאָכדעם, ווי זיי האָבען „אַרונטערגעלאָזען דעם פאָרהאַנג" און כמעט גערעכטפערטיגט יענע טעג דורך די מויל פון ראָלאַן, ווי זיי האָבען פריהער גערעכטפערטיגט די הריגות פון לאַ גלאַסיער אין ליאָן דורך די מויל פון באַרבאַראַ *) האָבען זיי אַזוי קינציג מאַנעווירט אין קאָנ־

*) נאָך לאַנגע קעמפּפע צווישען דער רעוואָלוציאָנערער בעפעלקערונג אין ליאָן און די אַנהענגער פון די פּריעסטער און נאָכדעם, ווי אין אַ קירכע איז ערמאָרדעט געוואָרען דער פּאַטריאָט לעסקויער, ווייל ער האָט געוואָלט שטעלען צום פערקויף דעם אייגענטהום פון דער קירכע, ווי דער געזעץ האָט עס געפאָדערט, איז פאָרגעקומען אַן אויפשטאַנד פון דער רעוואָלוציאָנערער בעפעלקערונג, וועלכער האָט זיך געענדיגט מיט דער ערמאָרדונג פון זעכציג ראָיאַליסטען, וועמעס קערפּערס זיינען אַריינגעוואָרפען געוואָרען אין די טיפענישען פון טור דע לאַ גלאַסיער. באַרבאַראַ, אַ זשיראָנדיסטישער דעפּוטאַט, האָט גערעכטפערטיגט דיזע הריגה.

װענשען, דאָס דעם 20טען יאַנואַר, 1793, האָבען זיי פון איהר אַרויסגעקראָגען אַ בעפעהל פון פערפאָלגונג געגען די שולדיגע און די סעפּטעמבער־הריגות, אין דער האָפנונג, דאָס די רעפּוטאַציע פון דאַנטאָן, ראָבעספּיער און מאַראַט װעט געשעדיגט װערען דורך דיזע אונטערזוכונג.

ביסלעכװייז, בענוצענדיג זיך מיט דעם קאָנסטיטוציאָנאַליס־טישען און ראָיאַליסטישען שטראָם, װעלכער האָט זיך געװיזען צװישען די מיטעל־קלאַסען נאָך דעם 10טען אױגוסט, האָבען די זשיראָנדיסטען אױסגעפיהרט אַרויסצורופען אין די פּראָװינצען אַ געפיהל פון פיינדשאַפט צו פּאַריז און איהר קאָמונע, װי אויך צו דער פּאַרטיי, װאָס האָט געקראָגען דעם נאָמען „דער באַרג."

איינינע דעפּאַרטמענטס האָבען געשיקט סאָלדאַטען, אום צו בעשיצען די קאָנװענשען געגען „די אַגיטאַטאָרס, װעלכע האָ־בען געװאָלט װערען טריבונען און דיקטאַטאָרס" — דאַנטאָן, מאַ־ראַט און ראָבעספּיער — און געגען די מענשען פון פּאַריז. אויף דעם אױפרוף פון באַרבאַראַ, האָט מאַרסעל—דאָס מאָל דער „קאָ־מערציעלער" מאַרסעל — געשיקט נאָך פּאַריז אין אָקטאָבער, 1792, אַ באַטאַליאָן סאָלדאַטען, װעלכער איז געװוען צוזאַמענ־געשטעלט פון די רייכע יונגע מענער פון דער האַנדעלס־שטאָדט, װעלכע האָבען מאַרשירט דורך די גאַסען פון פּאַריז, פּאָרדערענדיג די קעפּ פון ראָבעספּיער און מאַראַט. זיי זיינען געװוען די פּאָר־לױפער פון דער טערמידאָר־רעאַקציע; אָבער, גליקליכער־װייזע, האָט דאָס פּאָלק פון פּאַריז צו גאָר ניט געמאַכט דיזע פערשװע־רונג מיט דעם, װאָס זיי האָבען געװאונען דיזע סאָלדאַטען אויף דער זייט פון דער רעװאָלוציע.

אין דער זעלבער צייט האָבען די זשיראָנדיסטען ניט פער־פעהלט צו מאַכען אַ דירעקטע אַטאַקע אויף די פעדעראַלע אָרגאַ־ניזאַציאָן פון די פּאַריזער סעקציאָנען. זיי האָבען געװאָלט, מען עס קאָסטען, װאָס עס װיל, פערניכטען די רעװאָלוציאָנערע קאָמונע פון דעם 10טען אױגוסט, און זיי האָבען אױסגעפיהרט צו קריגען נייע װאַהלען פאַר דעם גענעראַל־ראַטה פון דער פּאַרי־זער מוניציפּאַליטעט. פּעטיאָן, דער זשיראָנדיסטישער מעיאָר

האָט רעזיגנירט צו דער זעלבער צייט. און דאָ האָבען ווידער די סעקציאָנען צושטערט דיזע אַלע מאַנעווערס. ניט נור האָט די בארג־פּארטיי געהאט די מאַיאָריטעט אין דיזע וואהלען, נור אַ רעוואָלוציאָנער, אַזוי פּאָרטגעשריטען און אזוי פּאָפּולער, ווי שאָמעט, איז בעשטימט געוואָרען אלס דער פּראָקוראטאָר פון דער קאָמונע, און דער בעריהמטער רעוואָלוציאָנער העבערט איז גע־וואָרען זיין אסיסטענט. (דעצ. 2, 1792). פּעטיאָן, וועלכער האָט שוין ניט סימפּאטיזירט מיט די רעוואָלוציאָנערע געפיהלען פון דער פּאריזער בעפעלקערונג, איז ניט ערוועהלט געוואָרען אויפס־ניי. שאמבאק, אַ געמעסיגטער, האָט פערנומען זיין פּלאַץ. אָבער ער איז דאָרט פערבליבען בלויז צוויי מאָנאטען, און דעם 14טען פעברואר, 1793, האָט פערנומען זיין שטעלע פּאשע, דער געוועזענער קריעגס־מיניסטער.

אָט ווי אזוי די רעוואָלוציאָנערע קאָמונע פון 1793 איז צו־שטאנד געבראכט געוואָרען — די קאָמונע פון פּאשע, שאָמעט און העבערט, וועלכע איז געוועזען די געגנערין פון דער קאָנווענשאן און האָט געשפּיעלט אזא מעכטיגע ראָליע אין דער בעוועגונג פון מאַי 31 און יוני 2, 1793, וועלכע האָט זיך געענדיגט מיט דער ארויסוואַרפונג פון די זשיראָנדיסטישע פיהרער פון דער קאָנ־ווענשען, און וועלכע האָט געשטויסען פאָרווערטס די רעוואָלוציע פון יאהר צוויי, וועלכע האָט פערטהיידיגט גלייכהייט און, ענד־ליך, אויך דעם קאָמוניזם.

די גרויסע פראגע פון דעם מאָמענט איז געוועזען די מלחמה. פון ־עם ערפאָלג פון די ארמייען איז אָבגעהאַנגען די ענטוויק־לונג פון דער רעוואָלוציע.

מיר האָבען געזעהען, דאָס די פּאָרטגעשריטענע רעוואָלו־ציאָנערען, ווי מאראט און ראָבעספּיער, האָבען ניט געוואָלט די מלחמה. אָבער דער קעניגליכער הויף האָט איינגעלאַדען די דייטשען, אום צו רעטען דעם קעניגליכען דעספּאָטיזם. קריעג האָבען אויך זעהר שטארק געוואָלט די פּריסטער און דער אדעל, רעכענענדיג דורך די מלחמה צוריק צו קריגען זייערע אַלטע פּריוויל־עגיען; און די רעגיערונגען ארום פראנקרייך האָבען געזע־

הען אין דער מלחמה א מיטעל צו בעקעמפּפען דעם רעוואָלוציאָ־נערען גייסט, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען צו ווייזען אין זייערע אייגענע מלוכות, און אויך האָבען זיי געזעהען אין דעם קריעג א גוטע געלעגענהייט אָבצורייסען פון פראנקרייך מאנכע פּראָ־וױנצען און קאָלאָניעס. די זשיראָנדיסטען, וויעדער, האָבען גע־וואָלט מלחמה, ווייל זיי האָבען אין איהר געזעהען דעם איינצי־גען מיטעל, ווי צו פערקלענערען די אויטאָריטעט פון קעניג און ניט דארפען צוליעב דעם אפּעלירען צו א פאָלקס־אויפשטאנד. „עס איז דערפאר, ווייל איהר ווילט ניט אפּעלירען צום פאָלק, אָט ווארום איהר ווילט די מלחמה“, האָט מאראט געזאָגט, און ער איז געווען גערעכט.

וואָס דאָס פאָלק אנבעטרעפט, האָבען די בויערען פון די דעפּארטמענטס ביין גרענעץ, ווען זיי האָבען געזעהען די דייטשע ארמייען, אָנגעפיהרט פון די עמיגרירטע אדעל־לייט, צוזאמענ־קלייבענדיג זיך ביין רהיין אָדער אין נידערלאנד, האָבען זיי פערשטאנען, אז איצט איז געקומען דער מאָמענט פאר זיי זיך צו בעוואפענען, אום צו פערטהיידיגען די רעכטע אויף דאָס לאנד, וואָס זיי האָבען אָבגענומען פון דעם אדעל און די פּריעס־טער. דערפאר, ווען עס איז ערקלערט געוואָרען דער קריעג מיט עסטרייך דעם 20טען אפּריל, 1792, האָבען די איינוואוינער פון די פּראָווינצען, נאָהענט צום איסט־גרענעץ, ארויסגעוויזען אַן ערשטוינענדע בעגייסטערונג. פּרייוויליגע האָבען זיך מיט יו־בעל־געזאנג געמעלדעט צום קריעג, און די מתנות פון די פּאטרי־אָטען האָבען זיך געשאָטען פון אלע זייטען. אָבער דאָס איז ניט געווען אזוי אין די געגענדען פון דער וועסט און זיד־וועסט פראנקרייך. דאָרט האָט דאָס פאָלק ניט געוואָלט קיין מלחמה.

קיין זאך איז ניט געווען פערטיג פאר מלחמה. די פראנצוי־זישע ארמיי, ניט צעהלענדיג מעהר ווי 130,000 מענשען, האָט זיך אויסגעשפּרייט פון דעם נאָרד־ים ביז צו דער שווייץ; איז געווען זעהר שלעכט בעוואפענט, און איז קאָמאנדירט געוואָרען פון ראָיאליסטישע אָפיצערען און שטאבען, און איז ניט געווען אין שטאנד צו וועהרען זיך געגען די אריינדרינגונג פון שונא.

דו־מאריץ און לאפאיעט האָבען צוערשט אויפגענומען דעם מוטהיגען פלאן זיך ארייגצוברעכען אין בעלגיען, וועלכע האָט שוין אין 1790 פרובירט זיך אָבצורייסען פון עסטרייך, אָבער איז בעזיעגט געוואָרען. די בעלגישע ליבעראלען האָבען אַפעלירט צו די פראנצויזישע, אָבער דער פערזוך איז ניט געראָטהען, און דאן האָבען די פראנצויזישע גענעראלען בעשלאָסען צו בלייבען אין דער ראָליע פון פערטהיידיגען־זיך בלויז און ניט פון אטאַקירען, און נאָך מעהר דערפאר, ווייל פרייסען האָט זיך פעראייניגט מיט עסטרייך און די דייטשע פרינצען, אום זיך ארייגצורייסען אין פראנקרייך, און דיזע פעראייניגונג איז שטארק און גאנץ אָפען אונטערשטיצט געוואָרען פון דעם הויף אין טורין און אין געהיים פון די קעניגליכע הויפען פון פעטערבורג און לאָנדאָן.

דעם 26טען יולי, 1792, האָט דער הערצאָג פון ברוינשווייג, וועלכער איז געווען דער קאָמאַנדיר איבער איינע פון דיזע ארמייען, און וועלכע איז געווען צוזאמענגעשטעלט פון 70 טויזענד פרייסישע סאָלדאטען, 68 טויזענד עסטרייכישע, העסיאנישע און עמיגראנטען, האָט אָנגעהויבען מארשירען אויף קאָבלענץ, פערעפענטליכענדיג אויף זיין מארש א מאניפעסט, וועלכער האָט ארויסגערופען דעם צאָרן פון גאנץ פראנקרייך. ער האָט געסטראשעט צו פערברענען די אלע שטעדט, וועלכע וועלען זיך אונטערשטעלען צו פערטהיידיגען, און אויסשלאכטען זייערע איינוואוינער, אלס רעבעללען. אויב פאריז וועט פרובירען ארייגברעכען זיך אין דעם פאלאץ פון לואי דעם 16טען, וועט די שטאָדט קריגען א פסק, וואָס זי וועט עס קיינמאָל ניט פערגעסען.

דריי דייטשע ארמייען האָבען געזאָלט ארייגקומען אין פראנקרייך און מארשירען אויף פאריז, און דעם 19טען אפריל איז די פרייסישע ארמיי אריבער דעם גרענעץ און האָט איינגענומען לאָנגווי און ווערדון אָהן א קאמפף.

מיר האָבען געזעהען, וואָס פאר א בעגייסטערונג די קאָמונע האָט ערוועקט אין פאריז, ווען דיזע נייעס איז אָנגעקומען,

און ווי זי האָט געענטפערט אויף דעם, לאָזענדיג די בלייענע פּרו־נעם פון די רייכע צושמעלצען אין קוילען, ווי אויך די גלאָקען און די אנדערע הייליגע כלים פון דער קירכע פערוואַנדלען אין קאַנאָנען, ווערענד די קירכען אליין זיינען אומגעוואַנדעלט גע־וואָרען אין ארבייטס־פּלעצער, וואו טויזענדע מענשען האָבען געארבייט מאכענדיג אלעס, וואָס איז נויטיג געווען פאר די פּריווילעגיע און זינגענדיג די מארסעליעזע און אנדערע רעוואָלו־ציאָנערע ליעדער, ווען זיי האָבען געטהאָן דיזע ארבייט.

די עמיגראנטען האָבען איינגערעדט די פעראייניגטע קע־ניגע, אז פראנקרייך וועט זיי אויפנעהמען מיט אָפענע ארעמס. אָבער די אָפען־פיינדליכע שטעלונג פון די בויערען אין די סעפּ־טעמבער־טעג אין פאריז האָבען געמאכט די איינדרינגער צו טראכטען אביסעל. די איינוואוינער פון די שטעדט און די בויערען פון די איסט־פּראָווינצען האָבען זעהר גוט פערשטאַנען, דאָס דער שונא איז געקומען אוועקצונעהמען די פרוכט פון אלע זייערע זיעגע, און עס איז געווען הויפּטזעכליך אין די געגענדען צו איסט צו, וואו די אויפשטענדע אין די שטעדט און אויפ'ן לאנד, אין 1789 און 1790, האָבען אם בעסטען אויסגעפיהרט צו פערניכטען דעם פעאָדאליזם.

אָבער בעגייסטערונג אליין איז ניט געווען גענוג, אום צו בעזיעגען. די פּרייסישע ארמיי האָט געהאַלטען אין קומען אלץ נעהענטער , און איצט, צוזאמען מיט דער עסטרייכישער אר־מיי, איז זי שוין אריין אין וואַלד ארגאָן, וועלכער האָט זיך גע־צויגען איבער אַ לענג פון 11 „ליעגעס“, אָבזונדערענדיג דעם טהאָל פון מעאוז פון דעם וויסטען שאמפּאַן. דומאריעז האָט אומזיסט פּראָבירט דורך האסטיגע מארשען אָבצוהאַלטען די אריינדרינגער. זיין ארמיי האָט נור דאָס אויסגעפיהרט, וואָס זי האָט פערנומען פונקט אין צייט דעם גרויסען וואַלד, און דאָ האָבען די פּרייסען, דעם 20טען סעפּטעמבער, זיך בעגעגענט מיט דעם דעם ערשטען אָבהאַלט, ווערענד זיי האָבען פּראָבירט צו פערנעהמען די בערג, וואו עס זיינען געווען די סאָלדאַטען פון דומאריעז. אונטער די אומשטענדען איז די שלאַכט ביי

וואלמי געווען א וויכטיגער זיעג — דער ערשטע זיעג פון פאָלק איבער די קעניגע, און אלס אזעלכער איז ער בעגריסט געוואָרען פון געטהע, וועלכער איז מיטגעגאנגען מיט דע׳ ארמיי פון דעם הערצאָג פון ברוינשווייג.

די פרייסישע ארמיי איז געווען געצוואונגען זיך אָבצור־שטעלען אונטער א גוס־רעגען אין דעם וואַלד ארגאָן, און אזוי ווי אַלעס האָט געפעהלט אין די וויסטע פעלדער, וואָס האָבען זיך געצויגען פון פאָרענט, איז זי געוואָרען דער אָפּפער פון א מאָגען־קראַנקהייט, וועלכע האָט אָנגעמאכט א שרעקליכען חורבן צווישען די סאָלדאַטען. די וועגען זיינען געווען שיטערע בלאָ־טע, די בויערען זיינען געווען אויף דער וואך, — אַלעס האָט פּאָראויסגעזאָגט אַן אונגליקליכען סוף פאר די אריינדרינגער.

עס איז געווען דאַן, ווען דאַנטאָן האָט פערהאַנדעלט מיט דעם הערצאָג פון ברוינשווייג וועגען א צוריקצוג פון דער ארמיי. וואָס עס זיינען געווען די בעדינגונגען, דאָס איז נאָך ביז היינט אונבעקאנט. האָט דאַנטאָן איהם פערשפּראָכען, ווי מען האָט עס שפּעטער בעהויפּטעט, צו רעטען דעם לעבען פון לואי דעם 16טען? עס איז מעגליך. אָבער, אויב דיזער פערשפּרעכען איז געמאכט געוואָרען, האָט עס נור געמוזט זיין אויף א געוויי־סען תנאי, און מיר ווייסען ניט, וועלכע בעדינגונגען עס זיינען געשטעלט געוואָרען פון דער זייט פון די אריינדרינגער, אויסער די באַלדיגע צוריקציהונג פון די פּרייסען? איז אויך פער־שפּראָכען געוואָרען דער גלייכצייטיגער ריקצוג פון די עסטריי־כער? איז גערעדט געוואָרען פון א פאָרמאַלנעם ענטזאגען־זיך פון לואי דעם 16טען פון זיין טהראָן? מיר קענען נור מאכען השערות.

אַלעס, וואָס מיר ווייסען ווירקליך, איז, דאָס דעם ערשטען אָקטאָבער האָט דער הערצאָג פון ברוינשווייג אָנגעהויבען דעם ריקצוג דורך גראַנד־פּרע און ווערדון. צום ענדע פון מאָנאַט איז ער צוריק אריבער דעם רהיין אין קאָבלענץ, בעגלייט פון די קללות פון די עמיגראַנטען.

דאַן האָט דו־מאַריעז געגעבען א בעפעהל וועסטערמאַן „צו

בעגלייטען העפליך די פרייסען אויף צוריק", ניט טרייבענדיג זיי צו־שטאַרק, און אליין איז ער דעם 11טען אָקטאָבער געקומען נאָך פּאַריז, וואהרשיינליך אום צו זעהען, ווי אזוי די פּאַרטייען זיינען צוטהיילט, און דאן בעשטימען, ווי ער דארף זיך האלטען. ער האָט אזוי געמאכט, דאָס חאָטש ער האָט נאָך ניט צוגעשוואָרען טרייהייט דער רעפּובליק, דאָך איז ער זעהר גוט אויפגענומען געוואָרען פון די יאקאָבינער, און פון יענער צייט אָן האָט ער אָנגעהויבען שטאַרק אגיטירען פאר דעם דיוק פון שאַרטרע אלס פאר דעם קאַנדידאַט אויף דעם פראנצויזישען טהראָן.

פון דעם אויפשטאַנד, וועלכער איז פאָרבערייטעט געוואָרען אין ברעטאין פון דעם מאַרקיז דע לא רועריע, אז ער זאָל אויסברעכען דאן, ווען די דייטשען וועלען האלטען אין מאַרשירען אויף פּאַריז, איז אויך גאָר ניט געוואָרען. דאַנטאָן האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם, און ער האָט עס פערשטאַנען צו פערכאַפּען די פעדים פון דיזער אינטריגע אין ברעטאין און אין לאָנדאָן. אָבער לאָנדאָן איז געבליבען דער מיטעל־פּונקט פון די קאָנספּיראַציעס פון די פּרינצען, און דער אינזעל פון זשוירסי איז געמאכט געוואָרען פאר דעם הויפּט־סקלאַד פון די ראָיאַליסטישע וואַפען. די אבזיכט איז געווען איבערצוברענגען א קליינע ארמיי ערגעץ־וואו אויף דעם ברעג פון ברעטאין, צו פערכאַפּען סען־מאַלאָ מיט דער הילפע פון די דאָרטיגע ראָיאַליסטען, און איבערגעבען דיזען האַפען, וואָס איז פון גרויסער מיליטערישער און קאָמערציעלער וויכטיגקייט, צו ענגלאַנד.

אין דער זעלבער צייט איז די פראנצויזישע ארמעע פון זיד, קאָמאַנדירט פון מאָנטעסקיו, אריין אין סאַוואי דעמזעלבען טאָג, ווען די קאָנווענשאָן איז ערעפענט געוואָרען. זי האָט איינגענומען שאַמבער פיער טעג שפּעטער און האָט איינגעפיהרט אין סאַוואי די בויערן־רעוואָלוציע געגען די פעאָדאַלע פּריצים.

ביין סוף פון דעמזעלבען מאָנאַט, סעפּטעמבער, איז איינע פון די ארמייען פון דער רעפּובליק, קאָמאַנדירט פון לאָזון און קוסטין, אריבער דעם רהיין און האָט איינגענומען ספּיערס דורך אן אַטאַקע דעם 30טען סעפּטעמבער. פיער טעג שפּעטער האָט זיך

וואָרמס אונטערגעגעבען, און דעם 23טען אָקטאָבער זיינען מאַינץ און פראנקפורט־אַן־מיין געווען בעזעצט פון די אַר־מייען פון די סאנקיולאָטען.

אין דער נאָרטה איז געווען נאָך א רייהע פון ערפאָלגען. צו ענדע אָקטאָבער איז די ארמיי אונטער דומאָריעץ אריין אין בעלגיען, און דעם 6טען נאָוועמבער האָט זי געוואונען א גרוי־סען זיעג איבער די עסטרייכער אין זשעמאפּ, ארום מאנס — א זיעג, וועלכען דומאָריעץ האָט אזוי צושטאַנד געבראכט, אז ער זאָל געבען בעריהמטהייט דעם זוהן פון דעם הערצאָג פון שאַרטרע — און געאָפּפערט דערביי צוויי באַטאַליאָנען פון די פאַריזער־פרייווילליגע.

דיעזער זיעג האָט אויפגעעפענט בעלגיען פאר פראנקרייך. מאָנס איז פערנומען געוואָרען דעם 8טען און דעם 14טען איז דומאָריעץ אריין אין בריססעל. דאָס פאָלק האָט אויפגענומען די סאָלדאַטען פון דער רעפּובליק מיט אָפענע אָרעמס. זיי האָ־בען ערוואַרטעט, אז די פראנצויזישע ארמיי וועט גלייך איינ־פיהרען פערשיעדענע רעוואָלוציאָנערע רעפאָרמען, הויפּטזעכליך אין די ענינים פון אייגענטהום. דאָס איז אויך געווען די אידעע פון דעם „בארג“ — וועניגסטענס פון קאמבאָן — דעם מאָן, וועלכער האָט אָרגאניזירט דעם אונגעהויער גרויסען געשעפט פון דעם לאַנד־פערקויף פון די פּריסטער, אלס א גאראנטיע פאר די ארויסגעגעבענע אסיגנאציעס, און וועלכער האָט אין דיזען מאָמענט אָרגאניזירט דעם פערקויף פון די מאַיאָנטקעס פון די עמיגראנטען־ראָיאַליסטען, און וועלכער האָט ניט געוואָלט גאָר קיין בעסערע זאַך, ווי אז דיזער סיסטעם זאָל גלייך אָנגענומען ווערען אויך אין בעלגיען. אָבער, צי ווייל דער בארג האָט ניט נעהאַט דעם מוטה, ווערענדיג שוין צו שטארק אטאקירט פון די זשיראָנדיסטען, דאָס ער האָט גאָר ניט קיין אכטונג פאר אייגענטהום; אָדער, ווייל די רעוואָלוציאָנערע ציעלען האָבען ניט געפונען די נויטיגע אונטערשטיצונג אין בעלגיען, וואו נור די פּראָלעטאריער זיינען געווען אויף דער זייט פון דער רעוואָ־לוציע, ווערהענד די מיטעל־קלאסען און די שטארקע קראַפט פון

די פריסטער זיינען געווען געגען איהר — יעדענפאלס בלייבט עס א פאקט, דאס די רעוואלוציע, וועלכע וואלט געקאנט פער־איינינען די בעלגיער מיט די פראנצויזען, איז ניט אויסגעפיהרט געווארען.

דיזע אלע ערפאלגען און זיעגע האבען איינפאך פער־שיכור'ט די אנהענגער פון מלחמה, און די זשיראנדיסטען האבען טריאומפירט. דעם 15טען דעצעמבער האט די קאנווענשאן ארויסגעלאזען א דעקרעט, אין וועלכען זי האט ערקלערט קריעג אלע מאנארכיען און האט ערקלערט, אז מיט קיינער פון די מעכטע זאל ניט געשלאסען ווערען קיין פריעדען, ביז זייערע ארמייען וועלען אויסגעוויזען ווערען פון דער טעריטאריע פון דער רעפובליק. אין דער ווירקליכקייט אבער איז די לאגע אין לאנד געווען א זעהר טרויעריגע, און די סאמע זיעגע פון דער רעפובליק האבען נור ארויפגעלייגט דעם זיעגעל אויף די פער־איינינונג צווישען אלע מאנארכיען.

דאס, וואס די פראנצויזישע ארמיי איז ארייגעדרונגען אין בעלגיען, דאס האט געמאכט ענגלאנד בעשליסען, וואס זי האט צו טהאן אין דיזער אנגעלעגענהייט. דער אויפטאגען פון רע־פובליקאנישע און קאמוניסטישע אידעען צווישען די ענגלענדער, וואס דאס איז דעמאנסטרירט געווארען דורך די גרינדונג פון רעפובליקאנישע געזעלשאפטען און וואס האט זיך ליטעראריש אויסגעדריקט אין 1793 דורך דעם מערקווירדיגען ווערק איבער דעם פרייען קאמוניזם פון גאדווין „איבער פאליטישע גערעכ־טיגקייט“, האט געגעבען די פראנצויזישע רעפובליקאנער און בע־זאנדערס דאנטאן'ען, די האפנונג צו געפינען אונטערשטיצונג אין דער ענגלישער רעוואלוציאנערער בעוועגונג.

אבער די אינדוסטריעלע און געשעפטליכע אינטערעסען האבען געזיעגט אין ענגלאנד. און ווען דער רעפובליקאנישער פראנקרייך איז אריין אין בעלגיען און האט זיך בעפעסטיגט אין דעם טהאל פון שעלדע און רהיין, סטראשענדיג צו נעהמען בעזיץ פון האללאנד, איז ענגלאנד שוין געקומען צו א פעסטען בע־שלוס, וואס זי האט צו טהאן.

אוועקצונעהמען די פראנצויזישע קאָלאָניען; צו פערניכ־טען איהר מאכט אויפ'ן ים, צו שטערען איהר אינדוסטריעללע ענטוויקלונג, און ניט צו דערלאָזען צו איהר ווייטערער קאָ־לאָניאלער אויסברייטונג, — דאָס איז געווען דער בעשל'ס, צו וועלכען די מייסטע בירגער אין ענגלאנד האָבען מסכים געווען. די פּארטיי פון פאקס איז פערניכטעט געוואָרען, און די פּארטיי פון פּיטט האָט געהאלטען אין קומען צום רודער. פון דאן אָן איז ענגלאנד, שטארק דורך איהר פלאָטע און נאָך שטארקער דורך איהר געלד, מיט וועלכען זי האָט סובסידירט די קאָנטי־נענטאלע מעכטע — רוסלאנד, פּרייסען און עסטרייך צווישען זיי — געוואָרען און איז געבליבען דער סאמע קאָפּ פון אַן אייראָפּע־אישער פעראייניגונג. עס איז געווען אַ מלחמה אויף טויט און לעבען צווישען די צוויי נאציאָנען, און דיזע מלחמה האָט מיט געוואלד געבראכט פראנקרייך צו אַ מיליטערישער דיקטאטור.

א חוץ דעם, אויב פאריז, געסטראשעט מיט דער אריינדרינגונג פון שונא, איז געוואָרען פול מיט בעגייסטערונג און זיינע בעסטע עלעמענטען האָבען זיך געאיילט צו צושטעהן צו די פרייוויליגע פון די פּראָווינצען פון איסט־פראנקרייך, איז עס אָבער אויך געווען די מלחמה, וועלכע האָט געגעבען דעם ערשטען שטויס צו דעם אויפשטאנד אין דער וואנדיי. זי האָט פערזאָרגט די פּריס־טער מיט אַן אויסרייד אויסצונוצען דעם ווידערווילען פון דער בעפעלקערונג צו פערלאָזען זייערע שאָטענדיגע וועלדער און צו געהן קעמפּפען, ניט וויסענדיג, וואוהין, צום גרענעץ: די מלחמה האָט געהאָלפען אויפצואוועקען דעם פאנאטיזם פון די וואנדייער און צו מאכען זיי רעוואָלטירען אין דער זעלבער צייט, ווען די דייטשען זיינען אריין אין פראנקרייך. מיר וועלען שפּע־טער זעהען, וועלכע צרות די רעוואָלוציע האָט געהאט פון דיזען אויפשטאנד.

אָבער, ווען עס וואָלט געבליבען חאָטש בלויז ביי דער איינ־ציגער וואנדיי! איבער גאנץ פראנקרייך האָט די מלחמה בע־שאפען אזא שרעקליכע לאגע פאר די גרויסע מאסע פון די אָרי־מע, דאָס עס איז ווירקליך אַ וואונדער, ווי אזוי די רעפּובליק

האָט אויסגעפיהרט ארויסצוקומען גאַנץ פון אזא שווערען קריזיס.

דער יאָהר 1792 איז געווען א גאַנץ גערעכטענער אין ווייץ, אָבער צוליעב די רעגענס איז האָבער און גריץ גאָר ניט געווען געראָטען. די עקספּאָרטאציאָנען פון פערשיעדענע תבואות איז פערבאָטען געוואָרען, אָבער טראָץ דעם איז געווען א הונגער אין לאַנד. אין די שטעדט איז שוין פאַר א לאַנגע צייט ניט געזעהען געוואָרען אזא עלענד. לאַנגע שורות פון מענער און פרויען האָבען בעלאַגערט די בעקער און די בוטשערס, אָבשטעהענדיג די גאַנצע נאַכט אין שנעע און אין רעגען, און ניט זייענדיג זיכער צו קענען קריגען אין דער פריה איין שטיקעל ברויט זאָגאר פאר דעם העכסטען פּרייז. און דאָס אלעס אין א צייט, ווען א גרויסע צאָהל אינדוסטריען איז כמעט אין גאַנצען אָבגעשטעלט געוואָרען, וואָס דאָס האָט געמיינט, אז פיעלע זיינען געווען אויסער ארבייט.

דער פאַקט איז, דאָס מען קען ניט אוועקנעהמען אונבעשטראָפט פון א נאַציאָן פון פינף און צוואַנציג מיליאָן באַלד א מיליאָן מענשען אין דער סאַמע בליהונג פון זייער יוגענד און פיליכט א האַלבען מיליאָן לאַסט־טהיערע, אז מען זאָל עס ניט פיהלען אין דער ערד־ארבייט. אויך קענען ניט די נאַהרונגס־שטאָפען פון א נאַציאָן ווערען צונישטעט, ווי דאָס מוז פּאָרקומען אין א מלחמה, און דערמיט זאָל דער עלענד פון די אָרימע נאָך ניט שווארצער ווערען, ווי ער איז — אין דער זעלבער צייט, ווען א גאַנצע הורבע עקספּלואַטאַטאָרס ווערען נתעשר אויף דעם חשבון פון דער עפפענטליכער קאַססע.*)

---

*) די רויבערייען, וועלכע זיינען בעגאַנגען געוואָרען פון א געוויסער אנצאהל אָפּיציערען אין דעם קאָמיסאריאַט פון די ארמייען פון דער רעפּובליק, זיינען געווען סקאַנדאַלעז. אייניגע ביישפּיעלע וועט מען געפינען אין זשאָרעס'עס געשיכטע איבער די קאָנווענשאָן. די ספּעקולאַציעס, וועלכע זיינען אָנגעגאַנגען דאַן, קען מען זיך לייכט משער זיין פון דעם פּאַקט, דאָס די פּראָוויזיאָן־אָפּי־

פראגען וועגען דיזע אלע העכסט־וויכטיגע פאסירונגען זייר־נען ווי דונער־שלעג געקומען פאר יעדער פאָלקס־געזעלשאפט אין די פראָווינצען און פאר יעדער סעקציאָן פון די גרויסע שטעדט, ביז זיי האָבען געפונען זייער וועג צו דער קאָנווענשאָן. און איבער אלע דיזע פראגען האָט זיך אויפגעהויבען די גרעסטע פראגע, פון וועלכער אלע אנדערע זיינען אבהענגיג: „וואָס זאָל מען טהאָן מיט'ן קעניג?"

ציערען האָבען געקויפט גרויסע קוואנטיטעטען פון ווייץ געראדע אין די דעפארטמענטס, וואו עס איז געוועזן אַ גרויסע אונגערעטעניש און וואו די פרייזען זיינען געוועזן זעהר הויך. די ספעקולאציעס אין דעם שטייגען פון ווייץ, וועלכע זיינען פריהער געמאַכט געוואָרען פון ס ע פ ט ו א י ל פאר דעם פראָפיט פון לואי דעם 16טען, „דעם גוטען קעניג", וועלכער האָט קיינמאָל ניט פערנאַכלעסיגט דיזען מיטעל אָנ־צופיללען זיין פריוואט־ביוטעל, זיינען איצט אויסגעפיהרט געוואָרען פון די מיטעל־קלאַסען.

אכט־און־דרייסיגסטער קאַפּיטעל.

דער משפט פון קעניג.

דער שיקזאַל פון קעניג נאָך אונבעשלאָסען. — די אורזאַכע פון דער פערלענגערונג. — גאמאין'ס פערראַטה. — שטערונגען צום פּראָצעס. — די בערעכטיגונג פון דעם פּראָצעס. — מאַריע אַנ־טואַנעט און פערזען. — די זשיראָנדיסטען מאַכען אַ פערזוך צו שטערען דעם פּראָצעס דורך אַן אַטאַקע אויפ'ן באַרג. — דער קעניג קומט צו דער קאָנווענשען. — דער טוידט־אורטהייל. — די הינריכטונג פון קעניג.

די צוויי מאָנאטען, וועלכע זיינען פאָראיבער צווישען דער ערעפענונג פון דער קאָנווענשען און דעם קעניג'ס פּראָצעס בלייבען ביז איצט אַ רעטעניש פאר דער געשיכטע.

די ערשטע פראגע, וועלכע איז געשטאַנען פאר דער קאָנווענשען, נאָך דעם, ווי זי איז צוזאמענגעקומען, איז געווען, נאַ־טירליך, די: וואָס זאָל מען טהאָן מיט'ן קעניג און זיין פאַ־מיליע, וועלכע ווערען געהאַלטען אַלס געפאַנגענע אין טעמפּעל? צו האַלטען זיי דאָרט געפאַנגען פאר אַן אונבעשטימטע צייט ביז עס וועט צוריקגעשטויסען ווערען דער אויסלענדישער שונא און ביז עס וועט געשטימט און אָנגענומען ווערען פון פאָלק אַ רעפּובליקאַנישע קאָנסטיטוציע — דאָס איז געווען אונמעגליך: ווי האָט די רעפּובליק געקאָנט געגרינדעט ווערען, אַזוי לאַנג ווי זי האָט געהאַלטען דעם קעניג און זיין געזעצליכען יורש גע־פאַנגען, ניט האָבענדיג דעם מוטה צו טהאָן עטוואָס מיט זיי? אַ חוץ דעם, וויבאַלד לואי דער זעכצעהנטער, מאַריע אַנ־

טואַנעט און זייערע קינדער זיינען געוואָרען איינפאַכע מענשען דורך דעם, וואָס מען האָט זיי ארויסגענומען פון פּאַלאַץ, אי דאָס האַלטען זיי געפאַנגען האָט זיי געמאַכט פאַר זעהר אינטע רעסאַנטע מאַרטירער, ווען מען די ראָיאַליסטען וויינען געווען אי־בערגעבען, און אויף ווען מען די מיטעל־קלאַסען און זאָגאַר ד סאַנקיולאָטען, וועלכע זיינען אַוועקגעשטעלט געוואָרען, אַלס וואָך איבער זיי, האָבען געהאַט גרויס רחמנות.

אזא לאַנגע האָט ניט געקאָנט לאַנג אָנהאַלטען. און דאָך כמעט צוויי מאָנאַטען זיינען פאַראיבער, ווען די קאָנווענשע האָט גענומען א שטאַרקען אינטערעס אין פערשיעדענע זאַכען, אָבער קיינמאָל ניט בעריהרענדיג די פראַגע, וואָס צו טהאָן מיט דעם הויפּט־רעזולטאַט פון דעם 10טען אויגוסט, ווי צו ענטשיי־דען איבער דעם שיקזאַל פון קעניג. דיזע פערלענגערונג, לויט אונזער מיינונג, האָט געמוזט זיין אַן אבזיכטליכע, און מיר קע־נען איהר נור ערקלערען מיט דער השערה, דאָס וועהרענד דער גאַנצער צייט זיינען פאָרגעקומען געהיימע בעראַטהונגען מיט ד איוראָפּעאישע מעכטע — בעראַטהונגען, וועלכע זיינען נאָך ניט ענטדעקט געוואָרען, און וועלכע האָבען זיכער געמוזט זיין אין צוזאַמענהאַנג מיט דער איינדרינגונג פון דעם אויסערליכען שונא און מיט דעם, וואָס פאַר א ווענדונג די מלחמה וועט אָנ־נעהמען.

מיר ווייסען שוין, אַז דאַנטאָן און דומאָריעז האָבען גע־האַט פערהאַנדעלט מיט דעם הויפּט־קאָמאַנדיר פון דער פּריי־סישער ארמיי, און זיי האָבען איהם ענדליך געמאַכט זיך אָב־צוזונדערען פון די עסטרייכער און זיך צוריקציהען מיט זיין אַרמיי. און מיר ווייסען אויך, דאָס איינע פון די בעדינגונגען, וועלכע דער הערצאָג פון ברוינשווייג האָט געשטעלט — כאָטש, גאַנץ מעגליך, דיזע בעדינגונג איז ניט אָנגענומען גע־וואָרען — איז געווען, אַז לויט דעם זעכצעהנטען זאָל מען קיין בייז ניט טהאָן. אָבער עס האָט דאָ געמוזט נאָך מעהר זיין. עהנליכע פערהאַנדלונגען זיינען געווים געפיהרט געוואָרען אויך מיט ענגלאַנד. און ווי קען דאָס שטילשווייגען פון דער קאָנ־

ווענשען און די געדולד פון די סעקציאָנען פערשטאַנען ווערען אז מען זאָל ניט רעכענען, אז עס האָט דאָן געמוזט זיין אַן איינ־פערשטענדניס צווישען דעם „בארג“ און די זשיראָנדיסטען?

היינט, אָבער, איז עס קלאָר פאר אונז, דאָס אַלע אזעלכע פערהאַנדלונגען האָבען ניט געקאָנט זיין פון אירגענד א ווערטה און צוליעב צוויי אורזאַכען. דער שיקזאַל פון לואי דעם זעכ־צעהנטען און זיין פאַמיליע איז ניט געווען פון אזא געניגענדער וויכטיגקייט ניט פאר דעם קעניג פון פרייסען, אויך ניט פאר דעם קעניג פון ענגלאַנד, אויך ניט פאר דעם ברודער פון מאריע אַנטואַנעט, דעם קעניג פון עסטרייך, אז זיי זאָלען אויפאָפּפערען זייערע נאַציאָנאַלע אינטערעסען פאר די פערזענליכע אינטערע־סען פון די געפאַנגענע אין טעמפעל. דאָס האָט מען קלאָר געזע־הען דורך די פערהאַנדלונגען, וועלכע זיינען פאָרגעקומען א צייט שפּעטער, ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט אום די פריילאַזונג פון מאריע אַנטואַנעט און מאַדאַם עליזאַבעטה. און, פון דער אַנ־דערער זייט, די פעראייניגטע קעניגע האָבען ניט געפונען אין פראַנקרייך צווישען די געבילדעטע קלאַסען יענע איינהייטליכ־קייט פון דעם רעפּובליקאַנישען געפיהל, וועלכער האָט געקאָנט זיי מאַכען גלויבען, אז זייער האָפנונג פון ווידער אמאָל אויפ־ריכטען דעם קעניגטהום איז אומזיסט. פערקעהרט, זיי האָבען געפונען, אז די „געבילדעטע“ פון די מיטעל־קלאַסען זיינען שטאַרק געניייגט אָנצונעהמען אַלס קעניג אָדער דעם הערצאָג פון אָרלעאַנס (גרענדמאַסטער פון דער ברודערשאַפט פון די פריי־מויערער, צו וועמען עס האָבען געהערט אַלע בעקאַנטע רעוואָלו־ציאָנערען), אָדער זיין זוהן, דעם דיוק פון שאַרטרע, דעם צו־קינפטיגען לואי פיליפּ, אָדער זאָגאר דעם יורש פון לואי דעם זעכצעהנטען.

אָבער דאָס פאָלק איז געוואָרען אונגעדולדיג. די פאָלקס־געזעלשאַפטען פון איבער גאַנץ פראַנקרייך האָבען געפאָדערט, אז דעם קעניג׳ס פּראָצעס זאָל ניט לענגער אָבגעלייגט ווערען, און דעם 19טען אָקטאָבער איז די קאָממונע געקומען פאר די קאָנווענשען, ערקלערענדיג, אז דאָס איז אויך דער וואונש פון

פאריז. ענדליך, אָנפאַנג נאָוועמבער, איז געמאַכט געוואָרען דער ערשטער שריט. עס איז פאָרגעלעזען געוואָרען א מיט־טהיילונג, אין וועלכער עס איז געפאָדערט געוואָרען, אז לואי דער זעכצעהנטער זאָל געשטעלט ווערען צום פּראָצעס, און די הויפּט־פּונקטען פון דער אנקלאגע זיינען פאָרמולירט געוואָרען דעם פאָלגענדען טאָג. די דיסקוסיאָן וועגען דעם האָט זיך אָנ־געפאַנגען דעם 13טען. די אנגעלעגענהייט אָבער וואָלט זיך נאָך געשלעפּט ווער ווייס ווי לאנג, ווען דעם 20טען נאָוועמ־בער, וואָלט דער שלאָסער גאמאין, וועלכער האָט פריהער געלע־רענט לואי דעם זעכצעהנטען די ארבייט פון א שלאָסער — ניט ענטפּלעקט פאר מיניסטטער ראָלאַן, אז אין די טוליערי איז דאָ א געהיימער שראנק, וועלכען גאמאין האָט געהאָלפען דעם קעניג ארייצומאַכען אין איינע פון די ווענד, און אין וועלכען דער קעניג האלט זיינע פאפירען.

דיזע שטיקעל געשיכטע איז גוט בעקאַנט. איין טאָג אין אויגוסט, 1792, האָט לואי דער זעכצעהנטער געשיקט נאָך דעם שלאָסער גאמאין, ער זאָל איהם העלפען איינצופיקסען אין וואנד א שאפע אונטער אַן אייזערנע טהיר, וועלכע ער האָט אליין געמאכט, וועלכע זאָל איהם קענען דיענען אלס א פּלאַץ, וואו ער זאָל קענען האלטען בעהאַלטען פערשיעדענע זאכען. ווען די ארבייט איז געווען געענדיגט, איז גאמאין ביינאכט אוועק נאָך ווערסאַיל, פון וואַנען ער איז גערופען געוואָרען, נאָך דעם ווי די קעניגין האָט איהם מכבד געווען מיט א גלאָז וויין און מיט א ביסקוויט. אויפ'ן וועג איז ער געפאַלען, פיהלענדיג א שטארקע שטעכעניש אין בויך, און איז זייט דאַן אימער קראנק געווען. גלויבענדיג, דאָס מען האָט געמיינט איהם צו פערגיפ־טען, אָדער, אפשר, מורא האָבענדיג, אז ווען־עס־איז שפּעטער זאָל ער ניט פערפאָלגט ווערען פון די רעפּובליקאנער, האָט ער אלעס, וואָס ער האָט געוואוסט וועגען דיזען געהיימען שראנק, איבערגעגעבען צום מיניסטער ראָלאַן, וועלכער, פון זיין זייט, ניט דערצעהלענדיג וועגען דעם קיינעם, האָט גלייך גענומען בע־זיץ פון די פאפּיערען אין דעם שראנק, האָט זיי גענומען צו זיך

אהיים, צוזאמען מיט זיין פרוי זיי איבערגעלעזען, און האָבענדיג ארויפגעלייגט זיין זיעגעל אויף יעדען פון די פּאַפּירען, האָט ער זיי געבראכט צו דער קאָנווענשען.

די טיפע אויפרעגונג, וואָס דיזע ענטדעקונג האָט ארויס־גערופען, קען בעגריפען ווערען, בעזאָנדערס, ווען עס איז בע־קאַנט געוואָרען, אז דער קעניג האָט געקויפט די דיענסטע פון מי־ראבאָ, דאָס זיינע אגענטען האָבען איהם פאָרגעשלאָגען אונטער־צוקויפען עלף איינפלוסרייכע מיטגליעדער פון דער געזעצגעבענ־דער פערזאמלונג. (עס איז שוין געווען בעקאַנט, דאָס בארנאווא און לאַמעטה זייען שוין געוואונען געוואָרען אויף זיין זייט). און דאָס לואי דער זעכצעהנטער האָט נאָך אלץ געהאַט געצאָהלט געהאלט די יענע מיטגליעדער פון זיין גוואַרדיע, וועלכע האָבען זיך געשטעלט אין דיענסט פון זיינע ברידער אין קאָבלענץ, און וועלכע האָבען מארשירט צוזאמען מיט די עסטרייכער אויף פראנקרייך.

עס איז נור איצט, ווען מיר האָבען אין אונזערע הענד אזוי פיעל דאָקומענטען, וועלכע בעשטעטיגען די פעררעטהע־רייען פון לואי דעם זעכצעהנטען, און מיר קענען זעהען די כחות, וועלכע האָבען זיך דאָך געשטעלט געגען זיין פעראור־טהיילונג — נור איצט קענען מיר פערשטעהן, ווי שווער עס איז געווען פאר די רעוואָלוציע צו מאכען א קעניג א פּראָצעס און הינריכטען איהם.

אלערליי פאָראורטהיילע, די אָפענע און בעהאלטענע קנעכטשאפט פון דער געזעלשאַפט, די מורא פאר זייער אייגענ־טהום פון די רייכע און דער מיסטרויען פון פאָלק — דאָס אלעס האָט זיך פעראייניגט אום ניט צו דערלאָזען צו א פּראָצעס פון קעניג. די זשיראָנדיסטען, אָבשפּיעגלענדיג אין זיך געטריי דיזע גאנצע מורא, האָבען געטהאָן אלעס אין זייערע כחות צו שטערען דיזען פּראָצעס, און נאָכדעם, צו שטערען זיין פער־אורטהיילונג, אָדער, ווען זיי זאָלען דאָס ניט קענען אויספיהרען, איז וועניגסטענס צו זעהען, אז דער אורטהייל זאָל ניט זיין דער טוידט, און ענדליך, טאָמער פאָרט ווערט ער פעראורטהיילט

צום־טווידט, איז צו זאָרגען, אז דער אורטהייל זאָל ניט אויסגע־פיהרט ווערען.*) פאריז האָט געמוזט סטראשענען די קאָנ־ווענשאָן מיט אן אויפשטאנד, אום צו צווינגען איהר ארויסצו־געבען איהר אורטהייל, ווען דער פּראָצעס האָט זיך אָנגעפאנגען, און ניט אָבצולייגען די אויספיהרונג פון דעם אורטהייל. און דאָך, ביז היינטיגען טאָג, וועלכע סענטימענטאל־אויפגעבלא־זענע רעדען ווערען געהאלטען, וואָס פאר טרערען עס ווערען פערגאָסען פון די געשיכט־שרייבער, ווען זיי דערמאָנען דיזען פּראָצעס!

און פאר וואָס? ווען אירגענד א גענעראל, מאכט ניט אויס וועלכער, וואָלט אויסגעפונען געוואָרען צו האָבען געטהאָן דאָס, וואָס לואי דער זעכצעהנטער האָט געטהאָן — דאָס הייסט, האָ־בענדיג גערופען די פרעמדע מעכטע איינצודרינגען אין דאָס אייגענע לאנד, און זיי אָנבאָטען די גאנצע הילפע זיינע — ווער, צווישען די מאָדערנע היסטאָריקער, וועלכע זיינען עס אלע פער־טהיידיגער פון „שטאאט־גרינדע“, וואָלטען זיך געוואקעלט איין מאָמענט זאָגאר צו פאָרדערען דעם טוידט פון יענעם גענעראל? טו ווארום אזוי פיעל געוויינערייי, ווען דער הויפט־פערראטה איז בעגאנגען געוואָרען פון דעם קאָמאנדיר פון אלע ארמייען פון פראנקרייך?

לויט אלע טראדיציאָנען און לויט אלע אויסגעטראכטע איינפיהרונגען, וועלכע די געשיכט־שרייבער און די יוריסטען אנערקענען פאר די פעסטשטעלונג פון די רעכטע פון „קאָפּ פון שטאאט“, איז די קאָנוועגשען געווען דער הערשער אין דיזען מאָמענט. זי, און זי אליין, האָט געהאט דאָס רעכט צו משפט'ן דעם קעניג, וועלכען דאָס פאָלק האָט אראָבגעזעצט פון טהראָן.

*) אין דעם משך פון פּראָצעס האָבען איניגע זשיראָנדיסטישע דעפּוטאטען, בעזאָנדערס די דעפּוטאטען פון קאלווארא, געשריבען צו זייערע קאָנסטיטוענטען, דאָס דער „בארג“ וויל היגריכטען דעם קע־ניג, נור דערפאר, ווייל זיי ווילען ארויפזעצען אויפ'ן טהראָן דעם דיוק פון אָרלעאַנס.

פונקט ווי זי אליין האָט געהאַט דאָס רעכט צו פערפאסען גע־זעצע — יענעם רעכט, וואָס איז ארויסגעפאַלען פון זיינע הענד. גע׳משפט, אַלזאָ, פון די מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען, איז לואי דער זעכצעהנטער, אום צו געברויכען זיין אייגענע שפּראַך, גע׳משפט געוואָרען פון מענשען, וואָס זיינען געווען גלייך מיט איהם. און זיי, אויכגעפינענדיג אויף זיכער זיין פערראַטה, האָבען ניט געהאַט קיין אַנדער ברירה. זיי האָבען געמוזט פּראָורטהיילען איהם צום טוידט. וועגען גנאַדע האָט גאָר קיין פראַגע ניט געקאָנט זיין אין אַ צייט, ווען בלוט האָט גע־פלאָסען ביין גרענעץ. די פעראייניגטע קעניגע האָבען דאָס אַליין געוואוסט. זיי האָבען דאָס אויסגעצייכענט פערשטאַנען.

וואָס אנבעטרעפט די טהעאָריע, וועלכע עס האָבען ענט־וויקעלט ראָבעספּיער און סאַן־זשוסט, לויט וועלכער די רעפּוב־ליק האָט געהאַט אַ רעכט צו טוידטען לואי דעם זעכצעהנטען, אַלס איהר שונא, איז מאַראַט געווען גאַנץ גערעכט, ווען ער האָט פּראָטעסטירט געגען דיזע טהעאָריע. דאָס וואָלט געמעגט גע־טהאָן ווערען וועהרענד אָדער באַלד נאָך דעם קאמפף פון אוי־גוסט דעם 10טען, אָבער ניט דריי מאָנאַטען שפּעטער נאָך דעם קאמפף. נון, איז ניט געבליבען צו טהאָן קיין אַנדער זאַך, ווי צו פּראָצעסירען דעם קעניג, און אזוי עפפענטליך, ווי נור מעג־ליך, אזוי, אַז די פעלקער און די צוקונפט זאָלען אליין קענען אורטהיילען איבער זיין געמיינהייט און פעררעטהעריי.

אין דער פּראַגע, ווי וויט לואי דער זעכצעהנטער און זיין פרוי זיינען געווען שולדיג אין הויכפעררעטה, מוזען מיר, וועל־כע האָבען אין אונזערע הענד די קאָררעספּאָנדענץ פון מאַריע אַנטואַנעט מיט פערזען, און די בריעף פון פערזען צו פערשיע־דענע פערזענליכקייטען, צוגעבען, דאָס די קאָנווענשאָן האָט גע־אורטהיילט גאַנץ ריכטיג, חאָטש זי האָט ניט געהאַט דיזע אי־בערוועלטיגענדע בעווייזע, וועלכע מיר האָבען היינט. אָבער אזוי פיעל פאקטען האָבען זיך אָנגעזאמעלט אין דעם משך פון די לעצטע דריי יאָהר, אזוי פיעל פערדעכטיגע ווערטער האָבען געלאָזט פאַלען די ראָיאַליסטען און די קעניגין, אזוי פיעל האַנד־

לונגען פון קעניג זייט זיין אַנטלויפען נאָך וואַרען, וועלכע, חאָטש זיי זיינען איהם געשענקט געוואָרען דורך די קאָנסטיטוציע פון 1791, האָבען דאָך געדיענט אַלס גוטע ערקלערונג פון זיינע שפּעטערדיגע האַנדלונגען, דאָס יעדער איינער איז געווען מאָראַליש איבערצייגט אין זיין פערראַטה. אויך האָט דאָס פּאָלק פון פּאַריז ניט געהאַט דעם מינדעסטען צווייפעל וועגען דעם.

דער פאקט איז, דאָס דיזער פערראַטה האָט זיך אָנגעפאַנגען מיט דעם בריעף, וועלכען לואי דער זעכצעהנטער האָט געשריבען צום אימפּעראַטאָר פון עסטרייך גראַדע אין דעמזעלבען טאָג, ווען ער האָט צוגעשוואָרען צו דער קאָנסטיטוציע אין סעפּטעמבער, 1791, אין מיטען פון די ענטהוזיאַסטישע בראַוואָ־געשרייען פון די פּאַריזער מיטעל־קלאַסען. דאַן איז געקומען די קאָררעספּאָנדענץ מיט פערזען, פון וועלכער דער קעניג האָט געוואוסט. זיצענדיג אין די טויליערי האָבען די צוויי פעררעטהער, דער קעניג און די קעניגין, געפּלאַנעוועט דעם אָנקומען פון שונא נאָך פּאַריז, האָבען איהם אָנגעצייגט דעם וועג, און האָבען איהם מיטגעטהיילט אַלץ, וואָס זיי האָבען געוואוסט וועגען דער אַרמיי און די מיליטערישע פּלענער. דער טריאומף־איינצוג פון די דייטשע פעראייניגטע מעכטע אין פּאַריז און די פוללע אויסשלאַכטונג פון אַלע רעוואָלוציאָנערען זיינען געפּלאַנעוועט געוואָרען פון די שעהנע און בריה'שע הענד פון מאַריע אַנטואַנעט. דאָס פּאָלק האָט ריכטיג אָבגעשעצט די פרוי, וועלכע די היסטאָריקער ווילען איצט אויסמאָלען, אַלס אַן אָרימע משוגענע.*)

*) פערזען, דער פריינד פון מאַריע אַנטואַנעט, האָט אַריינגעטראָגען אין זיין פּריוואַט־טאַגעבוך דאָס, וואָס דיזע קאָנספּיראַטאָרען האָבען אָנגעגרייט פאַר די פראַנצויזישע פּאַטריאָטען. דער מיניסטער פון פּרייסען, באַראָן דע־בעק — האָט פערזען געשריעבען — האָט הויך ערקלערט זיין פּראָטעסט, ווארום זיי ראָטען ניט אויס די יאַקאָבינער אין די שטעדט, דורך וועלכע זיי זיינען דורכגעגאַנגען, און וואָס זיי ווייזען אַרויס צופיעל מילדקייט, צופיעל רחמנות.

פון דעם שטאַנדפּונקט פון געזעצליכקייט איז, אלזאָ, גאָר ניטאָ, פאַר וואָס מען זאָל קענען מאַכען פּאָרווירפע דער קאָנ־ווענשאָן. וואָס אנבעטרעפט די אָפּט־דעבאַטירטע פראַגע, אויב די הינריכטונג פון קעניג האָט ניט געבראַכט מעהר שאַדען, ווי דאָס וואָלט געקאָנט קומען פון זיין אנוועזענהייט אין מיטען פון די דייטשע אָדער ענגלישע ארמייען, קען מען אויף דעם נור איין ענטפער געבען. אזוי לאַנג, ווי די קעניגליכע מאַכט איז בעטראַכט געוואָרען פון די אייגענטהום־קלאַסען, אלס דער בעסטער מיטעל צו האַלטען אין צוים די יעניגע, וועלכע האָבען געוואָלט עקספּראָפּריאירען די רייכע און פערמינדערען די מאַכט פון די פּריסטער — אזוי לאַנג וואָלט דער קעניג, טוידט אָדער לעבעדיג, אין געפאַנגשאַפט אָדער פריי, געקעפּט אָדער ער־קלערט אלס הייליגער, ארומגעהענדיג אלס א ריטטער צווישען זיינע ברידער־קעניגע, אימער געוועזן דער העלד פון א פּאָעטי־

איז רחמנות אין אזא פאַל, שיינט איהם, זעהר ניט אַם פּלאַץ. „דיזער עס איז נויטיג צו געברויכען מעהר שטרענגקייט, און דאָס פּאַ־ריז האָט געדארפט אונטערגעצונדען ווערען פון אַלע פיער ווינקלען.

דעם 11טען סעפּטעמבער האָט פערזען געשריבען צו באַראָן דע־בערטייל, דאָס אזוי ווי די טעריטאָריע, איינגענומען פון די דייטשע ארמייען, גיט זיך אונטער נור ווען עס ווערט אָנגעווענדעט געוואלט, איז רחמנות אין אזא פאַל, שיינט מיר, זעהר ניט אַם פּלאַץ. „דיזער איז דער מאָמענט צו פערניכטען די יאקאָבינער“. אויסצוראָטען די פיהרער אין יעדען פּלאַץ, דורך וועלכען די פעראייניגטע ארמייען געהן דורך, שיינט איהם צו זיין דער בעסטער מיטעל. „מיר טאָרען ניט זוכען צו געווינען דיזע אויף אונזער זייט דורך גוטסקייט און מילדקייט. זיי מוזען אויסגע׳הרג׳עט ווערען. און דיזער איז דער מאָמענט.“ און ברעטייל ענטפערט איהם, דאָס ער האָט וועגען דעם גערעדט מיט דעם הערצאָג פון ברוינשווייג. אָבער דער הערצאָג איז צו מילד. דער קעניג פון פּרייסען שיינט צו זיין בעסער: „ווארען, למשל, וועט בעשטראָפט ווערען אין איינעם פון דיזע טעג.“

שער לעגענדע, ערפונדען פון די גייסטליכע און די אלע אנדערע פעראינטערעסירטע פערזענליכקייטען. שיקענדיג אָבער לואי דעם זעכצעהנטען צו דער תליה, האָט די רעוואָלוציאָן אויסגע־פיהרט דאָס, וואָס זי האָט געטוידטעט א פּרינציפּ, וועלכען די בויערען האָבען אָנגעפאנגען צו טוידטען אין ווארען. דעם 21טען יאנואר, 1793, האָט דער רעוואָלוציאָנערער טהייל פון דעם פראנצויזישען פאָלק גאנץ גוט געוואוסט, דאָס דער מיטעל־פונקט פון דער גאנצער מאכט, וועלכע האָט פאר יאהרהונדער־טע אונטערדריקט און עקספּלואטירט די מאסען, איז ענדליך גע־בראָכען. די פערניכטונג פון יענער מעכטיגער אָרגאניזאציאָן, וועלכע האָט דאָס פאָלק אזוי צוקוועטשט, האָט זיך אָנגעפאנ־גען. איהר צענטער איז געווען געבראָכען, און די פאָלקס־רעוואָ־לוציע האָט דורך דעם צוגעקראָגען נייע כחות.

פון יעמאָלט אָן האָט דאָס געטליכע רעכט פון די קעניגע שוין קיינמאָל ניט געקאָנט ווידער א מאָל אויפגעריכט ווערען, זאָגאר ניט מיט דער הילפע פון דער גאנצער פעראייניגטער אייראָפּא, זאָגאר ניט מיט דער הילפע פון דעם „ווייסען טער־ראָר“ פון דעם צוריקקעהרענדען קעניגטהום. און די קעניגטהי־מער, וואָס זיינען ארויסגעקומען פון די באררוקאדען אָדער פון א שטאאט־שטרייך, ווי דער פון נאפּאָלעאָן דעם דריטען, האָ־בען דאָס אויך ניט געקאָנט מעהר אויספיהרען, ווי מיר האָבען עס געזעהן אין 1848 און 1870. דער סאמע פּרינציפּ פון קע־ניגטהום איז געטוידטעט געוואָרען אין פראנקרייך.

דאָך אַלעס איז געטהאָן געוואָרען פון די זשיראָנדיסטען ניט צו דערלאָזען צו דער פעראורטהיילונג פון לואי דעם 16טען. זיי האָבען צו הילפע גערופען יעדען געזעצליכען ארגומענט, זיי האָבען אָנגעווענדעט יעדען פּארלאמענטארישען טריק. עס זיי־נען זאָגאר געווען מאָמענטען, ווען דער פּראָצעס פון לואי דעם 16טען האָט זיך שיער, שיער אומגעוואנדעלט אין א פּראָצעס פון דעם „בארג“. אָבער עס האָט קיין זאך ניט געהאָלפען. די לאָגיק פון דער לאגע האָט געזיעגט איבער די אַלערליי פּלפּולים פון די פּארלאמענטארישע טאקטיקער.

צוערשט האָבען די זשיראָנדיסטען ארויסגעשטעלט די פּרעטענזיע, דאָס דער קעניג, לויט דער קאָנסטיטוציע, איז היי־ליג און אונבעריהרליך. אויף דעם האָט מען זיי מיט טריאומף געענטפערט, דאָס דיזע אונבעריהרליכקייט עקזיסטירט ניט מעהר, ווייבאלד דער קעניג האָט פערראַטהען די קאָנסטיטוציע און דאָס לאַנד.

דאן האָט מען געפאָדערט א ספּעציעלען געריכט, וועלכער זאָל בעשטעהן פון די רעפּרעזענטאַנטען פון די 83 דעפּאַרט־מענטס. און ווען עס איז פאר זיי קלאָר געוואָרען, אז דיזער פאָרשלאַג וועט ניט אָנגענומען ווערען, האָבען די זשיראָנדיס־טען געפאָדערט, אז דער אורטהייל זאָל איבערגעגעבען ווערען צו דער הסכמה פון די זעקס און דרייסיג טויזענד קאָמונען און צו אַלע ערשטע־וואהל־פערזאמלונגען, דורך אן אבשטימונג פון יעדען בירגער. דערמיט אָבער איז בעצוועקט געוואָרען צו שטעלען אין סכנה די רעזולטאטען פון דעם צעהנטען אויגוסט און די רעפּובליק. ווען עס איז דעמאָנסטרירט געוואָרען די אונמעגליכקייט, אז די ערשטע־וואהל־פערזאמלונגען זאָלען נעה־מען אויף זיך די הכבדה פון דיזען פּראָצעס, האָבען די זשי־ראָנדיסטען, וועלכע האָבען אליין אזוי געוואָלט די מלחמה, און האָבען פערטהיידיגט די מלחמה ביז צום ביטערען סוף און גע־גען גאַנץ איירָאָפּא, איצט אָנגעהויבען צו טענה׳ן וועגען דעם איינדרוק, וואָס די הינריכטונג פון קעניג וועט מאכען אויף גאַנץ איירָאָפּא, עפּעס אזוי ווי ענגלאנד, פּרייסען, עסטרייך און סאַרדיניען וואָלטען געוואַרט אויף׳ן טוידט פון לואי דעם 16טען, אום צו בילדען זייער פעראייניגונג! אזוי ווי די דע־מאָקראטישע רעפּובליק וואָלט זיי ניט געווען גענוג פערהאַסט, אזוי ווי דער פּרייז פון די גרויסע האנדעלס־פּאָרטען פון פראנק־רייך און איהרע קאָלאָניעס אין דעם מזרח וואָלטען ניט געווען גענוגענדע רייצמיטעל צו מאַכען די קעניגע זיך פעראייניגען גע־גען פראנקרייך, אזוי, אז זיי זאָלען קענען פּראָפיטירען פון דעם מאָמענט, ווען די געבורט פון א נייער געזעלשאַפט האָט אָבגעזי־

שוואכט איהר קראפט פון א מיליטערישען ווידערשטאנד אויסער איהר אייגענער טעריטאָריע.

בעקעמפפט אויך אויף דיזען פונקט פון דעם „בארג", האָבען די זשיראָנדיסטען זיך גענומען אטאקירען דעם „בארג" גופא, פאָרדערענדיג, אז עטליכע מיטגליעדער זיינע זאָלען געשטעלט ווערען צום פראָצעס, אלס „די העלפער און אויפרייצער פון די סעפטעמבער־אויסשלאכטונגען". מיט דעם האָבען זיי געמיינט צו טרעפען דאנטאָן, ראָבעספיער און מאראט, די „דיקטאטאָרס", דעם „טריאומוויראט".

צווישען דיזע אלע דיסקוסיאָנען האט די קאָנווענשאָן פונדעסטוועגען בעשלאָסען דעם 3טען דעצעמבער, דאָס זי וועט אליין משפט'ן לואי דעם 16טען. אָבער אזוי שנעל, ווי דאָס איז בעשלאָסען געוואָרען, האט איינער פון די זשיראָנדיסטען, דיוקא, אלעם וויעדער געבראכט אין אויפרעגונג, און די אויפמערקזאמקייט פון דער קאָנווענשאָן איז אָבגעצויגען געוואָרען אין אנאנדער ריכטונג. דורך די פאָרדערונג, אז די טוידטשטראָף זאָל אָנגעווענדעט ווערען „געגען אלע די פערזאָנען, וועלכע זאָלען פלאנעווען צוריקצוברענגען קעניגע אָדער קעניגטהום אין פראנקרייך, מאכט ניט אויס, אונטער וועלכען אויסרייד", האָבען די זשיראָנדיסטען דאָ געוואָרפען אויף דעם בארג דעם העסליכען חשד, אז דער בארג ווענדעט אָן אלע זיינע כחות צו ברענגען אויף'ן טהראָן דעם הערצאָג פון אָרלעאן. זיי האָבען דורך דעם געוואָלט ברענגען צו א פראָצעס פון דעם בארג, אָנשטאָט צו א פראָצעס פון קעניג.

ענדליך, דעם 11טען דעצעמבער, איז לואי דער 16טער ערשיענען פאר דער קאָנווענשאָן. מען האט איהם געשטעלט פיעלע פראגען, און זיינע ענטפערס האָבען געמוזט טוידטען דאָס ביסעלע סימפאטהיע צו איהם, וואָס איז נאָך איבערגעבליבען ביי מאנכע. מישלע פרעגט, ווי איז עס מעגליך געווען פאר א מענשען אזוי פיעל ליגען צו זאָגען, ווי לואי דער 16טער האט עס געטהאָן? און ער קען נור ערקלערען זיין ליגען־זאָגען דורך דעם פאקט, דאָס יעדע קעניגליכע טראדיציע און דער גאנצער איינ־

פלוס פון די יעזואיטען, אונטער וועלכען לואי דער 16טער איז געווען זיין גאנצען לעבען, האט איהם געמאכט גלויבען, דאס שטאאט־אורזאכען ערלויבען א קעניג צו טהאן אלעס.

דער איינדרוק, וואס דיזער פראגע־שטעלען האט געשאפען, איז געווען אזוי אונגינסטיג פאר לואי דעם 16טען, דאס די זשיראנדיסטען, פערשטעהענדיג, דאס עס וועט זיין אונמעגליך צו רעטען דעם קעניג, האבען פרובירט ווידער א מאל אבצוווענדען די אויפמערקזאמקייט פון קעניג מיט דעם, וואס זיי האבען געפאָרדערט די ארויסווייזונג פון פראנקרייך פון דעם הערצאג פון אָרלעאן. די קאנווענשאן האט דאס גענומען צום אבשטימען, און האט בעשלאסען, אז ער זאל אויסגעוויזען ווערען; אבער אויף מארגען איז דיזער בעשלוס צוריקגערופען געווארען נאך דעם, ווי דער יאקאבינישער קלוב האט דערצו ניט מסכים געווען.

דער פראצעס אבער איז אנגעגאנגען זיין געוועהנליכען גאנג. לואי דער זעכצעהנטער איז פארגעקומען א צווייטען מאל פאר דער קאנווענשאן דעם 26טען דעצעמבער, מיט זיינע אדוואקאטען און ראטהגעבער, מאלשערב, טראנשעט און דעסעז. זיין פערטהיידיגונג איז אויסגעהערט געווארען, און עס איז געווען קלאר, אז ער וועט פעראורטהיילט ווערען. עס איז מעהר קיין מעגליכקייט ניט געווען אויסצוטייטשען זיינע האנדלונגען, אלס רעזולטאטען פון א פערגרייזטען דענקען, אדער פון איינפאכער נארישקייט. עס איז געווען פערראטה, גאנץ אבזיכטליך און ביטרע, ווי סאן דזשוסט האט עס בעוויזען דעם פאלגענדען טאג.

אויב אבער די קאנווענשאן און דאס פאלק פון פאריז האבען געקאנט בילדען זיך א קלארע מיינונג איבער לואי דעם 16טען, איז דאס דאך ניט געווען אזוי דער פאל מיט די פראווינץ־שטעדט און דערפער, און מיר קענען זיך פארשטעלען, ווי די ליידענשאפטען וואלטען אויפגעפלאקערט, ווען מען וואלט איבערגעלאזען די ענטשיידונג פון לואי'ס שיקזאל צו די ערשטער־וואהל־פערזאמלונגען. די מאיאריטעט פון די רעוואלוציא־

נערען איז אוועק אין די מלחמה, און דורך דעם וואָלט דער בעשלוס איבערגעלאָזען געוואָרען, ווי ראָבעספּיער האָט עס ריכטיג געזאָגט, „צו די רייכע, צו די נאַטירליכע פריינד פון דער מאָנאַרכיע, צו די זעלבסטזיכטיגע, צו די שוואַכע און צו די שרעקעדיגע, צו די אַלע, וועלכע זיינען געבאָרען געוואָרען צו געדייהען און צו אונטערדריקען אונטער דער הערשאַפט פון אַ קעניג.“

מיר וועלען קיינמאָל ניט פאַרנאַנדערפלאָנטערען די אַלע אינטריגען, וועלכע זיינען פאָרגעקומען צו יענער צייט אין פּאַריז צווישען די „שטאַאַטסלייט“. עס איז גענוג צו זאָגען, דאָס דעם ערשטען יאַנואַר, 1793, איז דומאָריעץ געקומען אין איילעניש נאָך פּאַריז, און איז דאָרט פערבליבען ביז דעם 20סטען, פערנומען מיט געהיימע קאָנפערענצען מיט די פערשיעדענע פּאַרטייען, וועהרענד דאַנטאָן איז ביז דעם 14טען יאַנואר פערבליבען מיט דער אַרמיי פון דומאָריעץ.*)

ענדליך, דעם 14טען, נאָך אַ העכסט־שטורמדיגע דיסקוסיאָן, האָט די קאָנווענשען בעשלאָסען צו שטימען, ביים נאָמען, וועגען דריי פראַגען, נעמליך, צו וויסען, אויב „לואי דער זעכצעהנטער איז געוועזען שולדיג אין אַ פערשווערונג געגען די פרייהייט פון דער נאַציאָן, און אין אַ פערברעכערישען פערזוך געגען די אַל־

---

*) זשאָרעס האָט דאָ אָנגעוויזען אויף אַ וויכטיגען טעות ביי מישלע. עס איז געוועזען דאַנו, וועלכער האָט דעם 14טען יאַנואר געהאַלטען אַ רעדע צו גונסטען פון קעניג, וועלכע, דורך אַ טעות, מישלע האָט צוגעשריעבען צו דאַנטאָן. צוריקקומענדיג אין פּאַריז דעם 15טען יאַנואר, האָט דאַנטאָן גאָר געהאַלטען אַ שטאַרקע רעדע, פאָרדערענדיג די פעראורטיילונג פון קעניג. עס וואָלט געוועזען וויכטיג אויסצוגעפינען די בעשטעטיגונג פון דער בעשולדיגונג געגען בריססאָ, גענסאָננע, גאָדע און פעטיאָן, וועלכע ביללאַד־וואַרען האָט געמאַכט אין זיין רעדע דעם 15טען יאַנואר, 1793 (אַ פּאַמפלעט פון 32 זייטען, פערעפענטליכט אויף דעם בעפעהל פון דער קאָנווענשען. בריטיש־מוזעאום־זאַמלונג, פינפטער באַנד, 1097).

געמיינע זיכערהייט פון שטאאט; דאן, צו דער אורטהייל זאָל איבערגעגעבען ווערען צו דער אבשטימונג פון פאָלק, און, וואָס זאָל זיין די שטראָף.״

די אויסרופונג פון די נעמען האָט זיך אָנגעפאנגען דעם קומענדען טאָג, דעם 15טען. פון 749 מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען האָבען 716 ערקלערט לואי דעם 16טען שולדיג. צוועלף מיטגליעדער זיינען געווען אבוועזענד דורך קראנקהייט אָדער אָפיציעלע געשעפטען, און פינף האָבען זיך צוריקגעהאלטען פון שטימען. קיינער האָט ניט געזאָגט: „ניט שולדיג״. דאָס איבערגעבען דעם אורטהייל צו דער אָבשטימונג פון פאָלק איז פערוואָרפען געוואָרען מיט 423 שטימען פון די 749, וועלכע האָבען געשטימט. פאריז האָט זיך די גאנצע צייט געפונען אין א צושטאנד פון דער טיפסטער אויפרעגונג, בעזונדערס איז עס געווען אזוי אין די אָרימע גאסען פון פאריז.

דאָס אָבשטימען ביין נאָמען איבער דער דריטער פראגע — די שטראָף — האָט געדויערט 25 שטונדען נאָכאנאנד. און אויך דאָ, וואהרשיינליך דורך דעם איינפלוס פון דעם שפּאנישען אמבאסאדאָר און אפשר מיט דער הילפע פון זיינע שפּאנישע מטבעות, האָט איין דעפּוטאט, מאוילהע, פּרובירט מאכען א טומעל, שטימענדיג פאר א בעגנאדיגונג, און זיין ביישפּיעל האָבען נאָכגעפאָלגט אנדערע 26 מיטגליעדער. דער אורטהייל פון טוידט, אָהן אירגענד וועלכע מילדערונג, איז ערקלערט געוואָרען פון 387 פון 721 שטימען, וויל פינף זיינען געווען, וועלכע האָבען גאָר ניט געשטימט, און צוועלף זיינען געווען אבוועזענד. דער אורטהייל איז דארום אָנגענומען געוואָרען בלויז מיט א מאיאָריטעט פון 53 שטימען — און נאָר מיט 26, אויב מיר זאָלען אויסשליסען די שטימען, וועלכע האָבען ענטהאלטען די בעדינגונג פאר בעגנאדיגונג. און דאָס איז פאָרגעקומען אין א מאָמענט, ווען עס איז געווען קלאָר, אז דער קעניג האָט געמאכט א פערשווערונג, און דאָס צו לאָזען איהם לעבען וואָלט באטייט צו בעוואפנען איין העלפט פון פראנקרייך געגען די צווייטע העלפט, איבערצוגעבען א גרויסען טהייל פון פראנקרייך צו דעם אויס-

לענדער, און, ענדליך, צו ברענגען צו א שטילשטאַנד די רעוואָ־
לוציע אין א מאָמענט, ווען, נאָך דריי יאָהר פון אונענטשלאָ־
סענהייט, אין דעם משך פון וועלכע עס איז ניט אויפגעטהאָן גע־
וואָרען גאָר ניט דויערהאַפטעס, איז ענדליך דאָך געקומען די גע־
לעגענהייט צו ברענגען אויפ׳ן טאָגעס־אָרדנונג די גרויסע פראַ־
גען, וועלכע זיינען געווען פון דעם שטאַרקסטען אינטערעס
פאַר׳ן לאַנד.

אָבער די מורא פון די מיטעל־קלאַסען איז געגאַנגען אזוי
ווייט, דאָס אין דעם טאָג פון דעם קעניג׳ס הינריכטונג האָבען
זיי ערוואַרטעט אן אַלגעמיינע מענשען־אויסשלאַכטונג.

דעם 21סטען יאַנואַר איז לואי דער זעכצעהנטער הינגע־
ריכטעט געוואָרען. איינע פון די הויפּט־שטערונגען צו יעדער
סאָציאַלער אויפלעבונג איז בעזייטיגט געוואָרען. עס זיינען דאָ
בעווייזע, דאָס ביז צום לעצטען מאָמענט האָט לואי געהאָפט
בעפרייט צו ווערען דורך אן אויפשטאַנד; א פערזוך איהם
ארויסצורייסען פון די הענד פון זיינע הינריכטער איז ווירקליך
געמאַכט געוואָרען. די וואַכזאַמקייט פון דער קאָמונע האָט צו־
שטערט דיזען פּלאַן.

ניין און דרייסיגסטער קאפיטעל.

דער „באַרג“ און די זשיראָנדיסטען.

די שטעלונג פון „באַרג“. — די ראָיאליסטישע טענדענצען פון די זשיראָנדיסטען. — זיי פערוואַרפען דעם אַגראַר־געזעץ און שווערען צו רעספּעקטירען אייגענטהום. — דער אָנהאַלטענדער קאָנפליקט צווישען די זשיראָנדיסטען און די באַרגיסטען. — די סאָציאליסטישע ציעלען פון די באַרגיסטען. — בריססאָ און ראָבעספּיער. — אָרדנונג און רעוואָלוציע.

זייט דעם 10טען אויגוסט האָט די קאָמונע פון פּאַריז דאַטירט איהרע דאָקומענטען אזוי: “4טער יאָהר פרייהייט און ערשטער יאָהר גלייכהייט”. די קאָנווענשען האָט דאַטירט איהרע דאָקומענטען אזוי: “4טער יאָהר פרייהייט און 1טער יאָהר פון דער פראנצויזישער רעפּובליק”. און אין דיזען קליינעם פּרט האָבען זיך שוין ארויסגעוויזען צוויי אידעען, וועלכע זיינען געשטאַנען איינע געגען די צווייטע.

זאָל נאָך דער פּאַריגער רעוואָלוציע קומען א נייע? אָדער זאָל פראנקרייך זיך בענוגענען מיט דער עטאַבלירונג און פּאַר־געזעצליכונג פון די פּאָליטישע פרייהייטען, וועלכע זיינען געוואונען געוואָרען זייט 1789? וועט זי זיך צופריעדען שטעלען מיט דער פערפעסטיגונג פון דער מיטעל־קלאַס־רעגיערונג, עט־וואָס דעמאָקראטיזירט, און ניט צורופען צו דער מאַסע פון פאָלק צו בענוצען זיך מיט דער גרויסער ענדערונג אין דעם בעזיץ פון רייכטהום, וועלכע איז אויפגעטהאָן געוואָרען פון דער רעוואָלוציע?

צוויי גאַנץ פערשיעדענע אידעען. און דיזע צוויי אידעען זיינען געווען פערטרעטען אין דער קאָנווענשען, איינע פון די באַרגיסטען און די צווייטע פון די זשיראָנדיסטען.

אויף איין זייט זיינען געווען די יעניגע, וועלכע האָבען פערשטאַנען, אז אום צו פערניכטען דעם אַלטען פעאָדאַלען סיסטעם, איז נאָך ניט גענוג צו פארצייכענען דעם אָנפאַנג פון זיין אָבשאַפונג דורך די געזעצע; און דאָס, אום צו מאַכען א סוף צו דער הערשאַפט פון אבסאָליוטיזם, איז עס נאָך ניט גע־נוג אראָבצוזעצען א קעניג פון זיין טהראָן און אויסקריצען די עמבלעמען פון דער רעפובליק אויף די עפענטליכע געביידען, און דרוקען איהר נאָמען אויף דעם קאָפּ פון די אָפיציעלע דאָקומענ־טען. זיי האָבען פערשטאַנען, אז דאָס איז געווען בלויז אן אָנ־פאַנג, ניט מעהר ווי די אָבשאַפונג פון געוויסע פערהעלטניסע, וועלכע וועלען אפשר געבען די מעגליכקייט צו ענדערן די עקזיס־טירענדע אינסטיטוציאָנען. און די יעניגע, וועלכע האָבען אזוי פערשטאַנען די רעוואָלוציע, זיינען אונטערשטיצט געוואָרען פון אַלע די, וועלכע האָבען געוואונשען, אז די גרויסע מאַסע פון פאָלק זאָל ענדליך אויסגעלייזט ווערען פון איהר שוידערליכער אָרימקייט, וועלכע האָט געווירקט אזוי ערנידריגענד און אזוי ברוטאַליזירענד, און אין וועלכע דער אַלטער רעזשים האָט זיי געשטירצט — אַלע די, וועלכע האָבען געזוכט, וועלכע האָבען גע־שטרעבט צו ענטדעקען אין די לעהרען פון דער רעוואָלוציע דעם אמת'ען וועג, ווי צו ערהויבען די מאַסען, סיי פיזיש און סיי מאָראַליש. מיט זיי זיינען געווען די פיעלע אָרימע, ווע־מען די רעוואָלוציע האָט אויסגעלערענט צו דענקען.

און געגען זיי זיינען געווען די זשיראָנדיסטען, א פּאַרטיי, וועלכע איז געווען זעהר שטאַרק אין איהר צאָהל; ווייל די זשיראָנדיסטען זיינען ניט געווען בלויז די 200 מיטגליעדער, וועלכע האָבען זיך ארומגעזאַמעלט ארום ווערגנאָד, בריססאָ און ראָלאַן; זיי זיינען געווען א גרויסער טהייל פון דער פראַנ־צויזישער נאַציע, במעט דער גאַנצער מיטעל־קלאַס; אַלע די קאָנ־סטיטוציאָנאַליסטען, וועמען די מאַכט פון די אומשטענדען

האָט געמאַכט פאַר רעפּובליקאַנער, וועלכע האָבען אָבער מורא געהאַט פאַר די רעפּובליק, ווייל זיי האָבען מורא געהאַט פאַר די הערשאַפט פון די מאַסען. און הינטער זיי, בערייט זיי צו אונטערצושטיצען, און צו גלייכער צייט וואַרטענדיג אויף דעם מאָמענט צו קענען פערניכטען די מאַסע, און ווידער אויפ־בויען דעם קעניגטהום, זיינען געווען אַלע די, וועלכע האָבען גע־ציטערט פאַר זייער רייכטהום, ווי אויך פאַר די פּריווילעגיען פון זייער געבורט און ערציהונג — אַלע די, פון וועמען די רעוואָ־לוציע האָט אוועקגענומען זייערע אַלטע פּריווילעגיעס, און וועל־כע האָבען געבענקט נאָך דער צוריקקעהרונג פון דעם אַלטען רעזשים.

אין דער ווירקליכקייט איז עס ניט געווען בלויז דער „זומפּ“, נור אויך דריי־פערטעל פון די זשיראָנדיסטען, וועלכע זיינען געווען אַזעלכע גוטע ראָיאַליסטען, ווי די מענשען פון „זומפּ“. ווייל, אויב מאַנכע פון זייערע פיהרער האָבען גע־טרוימט פון אַ סאָרט רעפּובליק ווי פון אַלטען גריכענלאַנד, אָהן אַ קעניג, אָבער מיט אַ פאָלק, וואָס זאָל זיין געהאָרכזאַם צו די געזעצע, געשאַפען פון די רייכע און געלערענטע, וואָלט אָבער די גרעסטע צאָהל פון זיי גערן אַקצעפּטירט אַ קעניג. זיי האָבען דאָס גאַנץ קלאָר בעוויזען דורך זייער גוט־ברודערשאַפט מיט די ראָיאַליסטען נאָך דעם שטאַאַטס־שטרייך פון טערמידאָר. און אַז מען בערעכענט זיך גוט, איז דיזער געדאַנקען־גאַנג פון די זשי־ראָנדיסטען גאַנץ בעגרייפליך, ווייל דער עיקר פאַר זיי איז דאָך געווען די אויפבויאונג פון אַ רעגיערונג דורך די מיטעל־קלאַ־סען, וועלכע זיינען שטאַרק געוואַקסען אין אינדוסטריע און האַנדעל, אויף די רואינען פון פעאָדאַליזם, און, ווי בריססאָ פלעגט עס זאָגען, „די אויפהאַלטונג פון אייגענטהום“ איז פאַר זיי געווען דער הויפּט־פּונקט.

פון דעם שטאַמט עס זייער האַס צום פאָלק און זייער ליע־בע צו „אָרדנונג“.

ניט צו דערלאָזען צו אַן אויפשטאַנד פון פאָלק, אויפצו־בויען אַ שטאַרקע רעגיערונג און צו בעשיצען אייגענטהום, דאָס

איז געווען פון דער העכסטער וויכטיגקייט פאר די זשיראָנדיס־טען אין דיזען מאָמענט. און ווייל די מייסטע היסטאָריקער האָבען ניט פערשטאַנען דיזען פונדאמענטאַלען כאראקטער פון די זשיראָנדיסטען, דערפאר האָבען זיי עס געזוכט צו געפינען אזוי פיעל אנדערע אונטערגעאָרדנעטע אומשטענדען אום צו ער־קלערען דעם קאמפף, וועלכער האָט אויסגעבראָכען צווישען דעם „בארג" און די זשיראָנדיסטען.

ווען מיר זעהען די זשיראָנדיסטען „שטעללענדיג זיך געגען דעם אגראר־געזעץ", „ענטזאגענדיג זיך צו אנערקענען גלייכהייט אלס דעם פרינציפ פון רעפובליקאנער געזעצגעבונג" און „שווע־רענדיג צו רעספעקטירען אייגענטהום", מעגען מיר אפשר איצט, אין הונדערט יאָהר שפעטער, האלטען עס פאר א ביסעל צו אבסטראקטנע, אָבער דיזע פאָרמולעס האָבען אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע געהאט א גאנץ בעשטימטע בעדייטונג.

צו פערוואָרפען דעם אגראר־געזעץ האָט צו יענער צייט געמיינט צו פערוואָרפען די אלע דאמאָלסדיגע אנשטרענגונגען צו ברענגען דאָס לאנד אין די הענד פון די יעניגע, וועלכע האָבען עס בעארבייט. דאָס האָט געמיינט די פערוואָרפונג פון דער אידעע, וועלכע איז געווען דאן אזוי פאָפולער צווישען די רע־וואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען ארויסגעשפרונגען פון פאָלק, דאָס קיין לאנד־אייגענטהום זאָל ניט זיין מעהר פון א 180 אייקערס; דאָס יעדער בירגער האָט א רעכט אויף דאָס לאנד, און דאָס עס איז נויטיג צו פערכאפען דאָס לאנד פון די „עמיגראנ־טען" און די גייסטליכע, ווי אויך די גרויסע מאיאָנטקעס פון די רייכע און צו צוטהיילען זיי צווישען די אָרימע ארבייטער, וועל־כע האָבען גאָר ניט געהאט.

„צו שווערען צו רעספעקטירען אייגענטהום" האָט דאן גע־מיינט צו פערלייקענען דאָס רעכט פון די לאנד־געמיינדען צו־ריק צו קריגען דעם בעזיץ פון דאָס לאנד, וואָס איז פון זיי אוועקגענומען געוואָרען פאר צוויי יאהר־הונדערטע דורך א קע־ניגליכען בעפעהל פון 1669; דאָס האָט געמיינט צו שטעלען זיך געגען די אָבשאפונג פון די פעאָדאלע רעכטע אָהן אן אויס־

קויף־געלד, און צו גונסטען פון די פּריצים און פון די ערשט־נייע לאַנד־קויפער פון די מיטעל־קלאַס־מענשען.

ענדליך האָט עס געמיינט די בעקעמפּפונג פון אירגענד א פערזוך ארויפצולייגען אויף די רייכע האַנדעלס־קלאַסען און אויף די ספּעקולאַנטען א פּראָגרעסיווען שטייער; דאָס האָט גע־מיינט, אז נור די אָרימע מוזען טראָגען די גאַנצע לאַסט פון די הוצאות פון דער מלחמה און דער רעוואָלוציע.

די אבסטראַקטע פאָרמולעס האָבען, אַלזאָ, געהאַט, ווי מיר זעהען עס, א גאַנץ ממשות'דיגע בעדייטונג.

און ווירקליך, וועגען יעדער פון דיזע פראַגען האָט דער „באַרג" געמוזט פיהרען א ביטערען קאַמפּף מיט די זשיראָנ־דיסטען. עס איז געקומען אזוי ווייט, דאָס ער האָט געמוזט אַפּעלירען צום פאָלק, גוטהייסען אַן אויפשטאַנד און ארויס־וואַרפען די זשיראָנדיסטען פון דער קאָנווענשען, אום צו זיין אין שטאַנד צו מאַכען האָטש ווענינע שריט אין דער נור־וואָס־דער־מאָנטער ריכטונג.

דערווייל האָבען די זשיראָנדיסטען ארויסגעוויזען זייער „רעספּעקט פאַר אייגענטהום" אין די קלענסטע זאַכען, זאָגאַר אין דעם אָנשרייבען פון די ווערטער „פרייהייט, גלייכ־הייט און אייגענטהום" אויף די סטאַטוען, וועלכע זיי האָבען געטראָגען ביי א פעסט; אין דער אומאַרמונג פון דאַנטאָן אויף דער ערשטער זיצונג פון דער קאָנווענשען: „לאָמיר ערקלע־רען, דאָס יעדער אייגענטהום, טערריטאָריעלער, אינדיווידו־עלער און אינדוסטריעלער, זאָל ווערען אייביג רעספּעקטירט". ווען דאַנטאָן האָט ארויסגעזאָגט דיזע ווערטער, איז דער זשי־ראָנדיסט קערסאַן געפאַלען איהם אויפ'ן האַלז, אויסשרייענדיג: „איך האָב חרטה, וואָס איך האָב אייך היינט אין דער פריה גע־רופען פעררעטהער און אינטריגאַנט." עס איז דאָס זעלבע, ווי ער וואָלט געזאָגט: „וויבאַלד איהר זאָגט־צו צו רעספּעקטירען דעם מיטעל־קלאַס־אייגענטהום, טו לאָמיר פערגעסען אייער פער־אַנטוואָרטליכקייט פאַר די סעפּטעמבער־קרבנות."

וועהרענד די זשיראָנדיסטען האָבען אויף אזא אופן גע־

שטרעבט צו אָרגאניזירען די מיטעל־קלאַס־רעפּובליק און צו לייגען דעם פונדאַמענט פאַר די בערייכערונג פון די מיטעל־קלאַסען, לויט דעם מוסטער פון ענגלאַנד נאָך איהר רעוואָלוציע פון 1648, האָבען די מיטגליעדער פון „באַרג“, אָדער, ריכטיגער, די פּאָרטגעשריטענע גרופּע צווישען זיי, וועלכע האָט פאַר א קורצע צייט איבערגענומען די פיהרערשאַפט איבער דעם געמעסיגטען טהייל זיינעם, רעפּרעזענטירט דורך ראָבעספּיער — געצייכענט די ברייטע ליניעס פון דאָס, וואָס עס וואָלט געקאָנט זיין דער פונדאַמענט פון א סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט — מיינענדיג דערמיט קיין בעליידיגונג פאַר די יעניגע פון אונזערע צייט־גענאָסען, וועלכע האָבען אַן אונגערעכטע פּרעטענזיע צו זיין די ערשטע, וועלכע האָבען דאָס געטהאָן. די „באַרגיסטען“ האָבען, ערשטענס, געוואָלט אָבשאַפען די לעצטע רעשטלאַך פון פעאָדאַליזם, און דאַן: אויסגלייכען דעם אייגענטהום, פערניכטען די גרויסע לאַנד־מאַיאָנטקעס, און איבערגעבען דאָס לאַנד צו אַלע, אפילו צו די אָרימסטע ארבייטער. זיי האָבען צו דערזעלבער צייט געהאַט בדעה צו אָרגאַניזירען די נאַציאָנאַלע פערטהיילונג פון די פּראָדוקטען פון דער סאמע ערשטער נויטווענדיגקייט, און וועלכע זאָלען אָבגעשאַצט ווערען לויט זייער ריכטיגען ווערטה, און דורך א ריכטיגע בעשטייערונג פון לאַנד צו בעקעמפּפען דעם „קאָמערציאַליזם“ — דאָס מיינט, דעם גאַנצען שטאַם פון די רייכסטע ספּעקולאַנטען, באַנקיערען, קויפליייט און די „קאַפּיטאַנען פון אינדוסטריע“, וועלכע האָבען זיך מיט אזא שנעליגקייט פערמעהרט און אָנגעזאַמעלט פאַר זיך גרויסע רייכטהימער.

צו דער זעלבער צייט האָבען זיי פּראָקלאַמירט, זייט 1793, „דאָס אַלגעמיינע רעכט פון צו זיין גליקליך“, וואָס די סאָציאַליסטען האָבען שפּעטער אומגעוואַנדעלט אין „דאָס רעכט פון ארבייט פאַר אַלע“. דיזעס רעכט איז שוין דערמאָנט געוואָרען אין 1789 (דעם 27טען אויגוסט) און ווידער א מאָל אין דער קאָנסטיטוציע פון 1791. אָבער זאָגאַר די העכסט־פּאָרטגעשריטענע זשיראָנדיסטען זיינען געווען צו שטאַרק פערבלענדעט דורך זייער מיטעל־קלאַס־ערציהונג, אום צו פערשטעהן דאָס

רעכט אויף גליק, אויף זיין גוט־אָב, וואָס דאָס האָט געמיינט דאָס רעכט פון אַלע אויף דאָס לאַנד און א פאָלשטענדיגער אָר־ גאַניזאציאָן, וועלכע זאָל זיך פריי מאכען פון דער ספעקולאציאָן און דער צוטהיילונג פון די פראָדוקטען, וואָס זיינען נויטווענדיג פאַר'ן לעבען.

די זשיראָנדיסטען זיינען כאַראַקטעריזירט געוואָרען פון זייער־ ערע צייט־גענאָסען, אַלס אַ פאַרטיי פון פאָלירטע, חיטרע, איג־ טריגירענדע און, מעהר פון אַלץ, אַמביציעזע מענשען. „לייכט־ זיניגע, ריידענדיגע, קאמפף־לוסטיגע, אָבער אויף דעם שטייגער פון אַדוואָקאַטען." „זיי ווילען די רעפובליק", האָט קוטהאָן גע־ זאָגט, „אָבער זיי ווילען אויך די אריסטאָקראַטיע". „זיי האָבען ארויסגעוויזען זעהר פיעל צערטליכקייט", האָט ראָבעספיער גע־ זאָגט, „אָבער אַ צערטליכקייט, וואָס האָט געזיפצט אויסשליס־ ליך פאַר די פיינדע פון פרייהייט."

זיי האָבען געפיהלט אַן עקעל צו די מאַסען. זיי האָבען פאַר זיי מורא געהאַט.*).

אין דער צייט, ווען די קאָנווענשען האָט זיך פערזאמעלט, איז דער אָבגרונד, וואָס האָט צושיידט די זשיראָנדיסטען פון די באַרגיסטען, נאָך ניט פערשטאַנען געוואָרען. פיעלע האָבען נור געזעהען אַ פערזענליכען קאַמפף צווישען בריססאָ און ראָבעס־ פיער. מאַדאַם זשוליען, למשל, אַן אמת'ער פריינד פון בארג און אַן אמת'ער דעמאָקראַט אין איהר פיהלען, האָט זי אין איה־

---

*) עס איז נויטיג צו לייענען די מעמואַרען פון בוזאָ, אום צו פערשטעהן, ווי פעראַכטעט און געהאַסט האָבען די זשיראָנדיסטען דאָס פאָלק. מיר בעגעגענען דאָרט שטענדיג אזא סאָרט פראַזען: „פאַריז איז צוזאמענגעשטעלט פון סעפטעמבער־מערדער, דאָ בראָדיעט איינער אין דער פוילעניש פון דיזער קאָרופטער שטאָדט", „איינער מוז האָ־ בען די שטימע פון פאָלק, אום צו געפעלען זיי" און ז. וו. זעהט אויך פעטיאָן'ס בריעף צו בוזא פון דעם 16טען פעברואַר, 1792, פון וועלכע אַלאַר האָט געגעבען אויסציגע אין זיין ווערק: „די רעוואָלו־ ציאָן פון פאַריז."

רע בריעף צוגערופען צו די צוויי געגנער צו מאכען א סוף צו זייער ברודער־מערדערליכען קאמפף. אָבער דאן איז עס שוין געװען א קאמפף צװישען צװיי פּרינציפּען: צװישען דער פּאר־טיי פון אָרדנונג און דער פּארטיי פון רעװאָלוציאָן.

דאָס פאָלק אין א צייט פון קאמפף, און נאכהער די געשיכט־שרייבער, האָבען אימער ליעב צו פערקערפּערען יעדען קאמפף אין צוויי געגנער. עס איז קירצער, עס איז מעהר בעקוועם פאר דעם געשפּרעך, און עס איז אויך מעהר „ראָמאנטיש“, מעהר „דראמאטיש“. דערפאר װערט עס דער קאמפף צװישען די צוויי פּארטייען פאָרגעשטעלט, אלס דער צוזאמענשטויס פון צוויי אמביציעס, בריסאָ׳ס און ראָבעספּיער׳ס. ווי עס איז אימער דער פאל, די צוויי העלדען, אין װעמען די מענשען האָבען פערזאָניפיצירט דעם קאָנפליקט, זיינען געװען זעהר גוט אויסגעקליבען. זיי זיינען געװען זעהר כאראקטעריסטיש פאר די פּארטייען און פּרינציפּען, װעמען זיי האָבען רעפּרעזענטירט. אָבער, אין דער װירקליכקייט, האָט ראָבעספּיער ניט אָנגענומען דעם פּרינציפּ פון גלייכהייט אויף אזוי װייט, װי ער איז אָנגענומען געװאָרען פון די „בארגיסטען“ נאָך דעם, ווי די זשירּאָנדיסטען זיינען בעזיעגט געװאָרען. ער האָט געהערט צו דער גרופּפּע פון די געמעסיגטע. אין מערץ און מאי, 1793, האָט ער פערשטאנען, דאָס, אויב ער װיל, אז די רעװאָלוציע זאָל טריאומפירען, טאָר ער זיך ניט אָבזונדערען פון די יעניגע, װעלכע האָבען געפאָדערט די עקספּראָפּריאטאָרישע מיטלען, און ער האָט טאקע אזוי געהאנדעלט. ערשט שפּעטער האָט ער געשיקט צו דער גיליאָטינע דעם לינקען פליגעל, די העבערטיסטען; ערשט שפּעטער האָט ער זיך גענומען די פרייהייט צו פערניכטען די „עקסטרעמיסטען“. בריססאָ, װיעדער, איז ניט אימער געװען אַן אונטערשטיצער פון אָרדנונג. ער האָט געהאלטען מיט „אונאָרדנונג“, ביז זיין פּארטיי האָט דערגרייכט די מאכט. אָבער, אלעס אין אלעם, האָבען דיזע צוויי מענער רעפּרעזענטירט זעהר גוט די צוויי פּארטייען.

א קאמפף, אלזאָ, ביז צום ביטערען סוף איז געװען נויטװענ־

דיג צווישען דער מיטעל־קלאס־פארטיי פון ארדנונג און דער פארטיי פון דער פאלקס־רעוואלוציע.

די זשיראנדיסטישע פארטיי, האבענדיג דערגרייכט די מאכט, האט געוואלט, אז איצט זאל אלעס זיך בערוהיגען; דאס די רעוואלוציע מיט איהרע רעוואלוציאנערע מעשים זאל אויפהער־ען אזוי שנעל, ווי זיי האבען זיך אוועקגעזעצט ביין רודער. קיינע אונרוהען מעהר אין גאס. אלעס מוז זיין, פון איצט אן און ווייטער, אונטער דער השגחה פון די מיניסטארען, וואס ווערען פעשטימט פון דעם געהארכזאמען פארלאמענט.

וואס אנבעטרעפט די „בארג"־פארטיי, האט זי געוואלט, אז די רעוואלוציע זאל אויספיהרען אזעלכע ענדערונגען, וועלכע זאל־לען ווירקליך געבען א גאנץ אנדער געשטאלט די אלע דאן הער־שענדע פערהעלטניסע אין פראנקרייך; בעזאנדערס פאר די בויערען, וועלכע האבען רעפרעזענטירט מעהר ווי צוויי דריטעל פון דער בעפעלקערונג, און פאר די מיט ארימקייט געפלאגטע מענ־שען פון שטאדט; זיי האבען געוואלט אזעלכע ענדערונגען, וועל־כע זאלען מאכען אונמעגליך דאס צוריקקעהרען זיך צו דער קע־ניגליכער און פעאדאלער פערגאנגענהייט.

וועלכען־עס־איז טאג, א יאהר אדער צוויי שפעטער, וועט די רעוואלוציע דאך מוזען זיך איינשטילען; דאס פאלק וועט ווערען מיעד, ערשעפט, און וועט זיך צוריקקעהרען אין זיינע חורבות; די עמיגראנטען וועלען זיך צוריקקעהרען; די פריסטער און דער אדעל וועלען צוריק קריגען די אויבער־האנד. דערפאר איז עס געוועז נאך מעהר דרינגענד, אז זיי זאלען געפינען אלעס אומגע־ענדערט אין פראנקרייך; דאס לאנד אין אנדערע הענד, און שוין טאקי בעוואסערט מיט דעם שוויים פון זיינע נייע אייגענטהי־מער; און דיזע אייגענטהימער זאלען זיך ניט בעטראכטען, אלס איינדרינגלינגע, נור אלס אזעלכע, וואס האבען דאס רעכט צו בעארבייטען דאס לאנד און צו שניידען זיין תבואה. זיי מוזען געפינען דאס גאנצע לאנד אומגעענדערט אין זיינע מאניערען, געוואוינהייטען און שפראך — א לאנד, וואו יעדער מענש זאל זיך בעטראכטען אלס גלייכען מיט זיינע ברידער מענשען פון דעם

מאָמענט אָן, וואָס ער טהוט אירגענד אַ ניצליכע ארבייט. אָבער, אום דאָס זאָל אויסגעפיהרט ווערען, איז געווען נויטיג, אז די רעוואָלוציע זאָל ווייטער אָנגעהן, אפילו ווען זי זאָל מוזען אויפ־אָפּפערען אן אנצאהל פון די יעניגע, וועמען די מענשען האָבען בעשטימט אלס זייערע רעפּרעזענטאנטען מיט דעם, וואָס זיי האָ־בען זיי געשיקט צו דער קאָנווענשאָן.

געוויס וועט אזא קאמפּף מוזען זיין אַ קאמפּף ביז צום טוידט. אָבער מען דאַרף ניט פערגעסען, אז דיזע מענשען פון אָרדנונג און רעגיערונג, די זשיראָנדיסטען, האָבען פון דעסטוועגען בעטראכט דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאל און די גיליאָטינע אלס די העכסטע ווירקזאמע אינסטרומענטען פון דער רעגיערונג. דאָס האָט ניט געקאָנט אויסגעמידען ווערען.

שוין דעם 24טען אָקטאָבער, 1792, ווען בריססאָ האָט פערעפענטליכט זיין ערשטען פּאמפלעט, אין וועלכען ער האָט געפאָדערט אַ שטאאטס־שטרייך געגען די רוהע־שטערער, געגען די „אנארכיסטען“, און די גיליאָטינע פאר ראָבעספּיער׳ן,*) שוין פון דעם 29טען אָקטאָבער, ווען לואווע האָט געהאלטען זיין בעשולדיגונגס־רעדע, אין וועלכער ער האָט געפאָדערט ראָבעס־פּיער׳ס קאָפּ, האָבען די זשיראָנדיסטען געהאלטען דעם מעסער פון דער גיליאָטינע איבער די קעפּ פון די „גלייכמאכער, די אנ־הענגער פון אונאָרדנונג, די אנארכיסטען“, וועלכע האָבען געהאט

*) „דריי רעוואָלוציעס“, האָט ער געשריבען, „זיינען געווען נויטיג, אום צו רעטען פראנקרייך; די ערשטע, אום צו שטירצען דעם דעספּאָטיזם; די צווייטע, אום צו פערניכטען דעם קעניגטהום; די דריטע, אום צו דערשטיקען די אנאַרכיע! און צו דיזער לעצטער רע־וואָלוציע האָב איך אָבגעגעבען מיין פּען און אלע מיינע כוחות זייט דעם 11טען אויגוסט“. (בריססאָ׳ס פּאמפלעט דאַטירט אָקטאָבער 24, 1792). ביידע בריססאָ׳ס פּאמפלעטען זיינען איבערגעדרוקט גע־וואָרען אין לאָנדאָן.

די חוצפה צו האַלטען מיט'ן פאָלק פון פאַריז און מיט זיין רעוואָלוציאָנערער קאָממונע. *)

זייט יענעם טאָג האָבען די זשיראָנדיסטען ניט אויפגעהערט מיט זייערע אנשטרענגונגען אוועקצושיקען די „באַרג“־פּאַרטיי אויף די גיליאָטינע. דעם 21טען מערץ, 1793, ווען די מפּלה פון דו־מאָריעץ אין נירווינדען איז בעקאַנט געוואָרען אין פּאַריז, און מאַראַט האָט זיך אויפגעשטעלט, אום צו בעשולדיגען איהם אין פערראַטה, האָבען די זשיראָנדיסטען איהם שיער גע'הרג'עט אין דער קאָנווענשען. ער האָט זיך געראַטעוועט בלויז דורך זיין געלאַסענקייט און דורך זיין מוטה. אין דריי וואָכען שפּעטער, דעם צוועלפטען אפּריל, צוריקקעהרענדיג זיך צו דער זעלבער בעשולדיגונג, האָבען זיי אויסגעפיהרט, דאָס די קאָנווענשען האָט געשטעלט מאַראַט פאַר דעם רעוואָלוציאָנערען געריכט. זעקס וואָכען שפּעטער איז די רייהע געקומען אויף העבערט, דעם וויצע־פּראָקוראָר פון דער קאָממונע; אויף וואַרלע, דעם אַרבייטער־פּרעדיגער פון סאָציאַליזם, און אויף אַנדערע „אַנאַרכיסטען“, וועמען זיי האָבען געלאָזט אַרעסטירען אין דער האָפנונג צו קענען זיי שיקען צו דער תליה. אין קורצען, עס איז געווען אָנגעפיהרט א ריכטיגער קאַמפּיין, אום אַרויסצואוואַרפען די „באַרגיסטען“ פון דער קאָנווענשען.

צו דער זעלבער צייט האָבען די זשיראָנדיסטען איבעראַל אָרגאַניזירט קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס, און זיי האָבען אָנגעהאַלטען אַן אונאונטערבראָכענעם שטראָם פון פּעטיציעס געגען

*) לואווע האָט גאַנץ גוט געוואוסט, וואָס עס האָט געמיינט זיין רעדע געגען ראָבעספּיער. ווען ער האָט געזעהען, אז דער שאָם, וועלכען ער האָט געצילעוועט, האָט ניט געטראָפען, און דאָס די קאָנווענשען האָט ניט געשטעלט ראָבעספּיער'ן צום פּראָצעס, האָט ער געזאָגט צו זיין פרוי, לאָדאָיסקא, אויפ'ן וועג אהיים: „מיר מוזען זיין פּאַרבערייטעט פאַר דער תליה אָדער פערשיקונג.“ ער דערצעהלט עס אַליין אין זיינע מעמוארען. ער האָט געפיהלט, אז די וואפע, וואָס ער האָט געצילעוועט אין „באַרג“, האָט זיך אומגעווענדעט געגען איהם זעלבסט.

די „בארגיסטען“ צום קאָנוועגשען פון פערזאָנען, וועלכע האָבען זיך גערופען „פריינד פון געזעץ און פרייהייט“ — מיר ווייסען היינט, וואָס דאָס מיינט — ווערענד די יעניגע פון זיי, וועלכע זיינען געווען אין קאָנוועגשען, האָבען געשריבען בריעף, פול מיט רכילות און בלבולים, צו זייערע פריינד אין דער פראָווינץ, אויפהעצענדיג זיי געגען דעם „בארג“, און בעזאָנדערס געגען די רעוואָלוציאָנערע בעפעלקערונג פון פאריז. און ווערענד די קאָמיססיאָנערען פון דער קאָנוועגשען האָבען אָנגעווענדעט איבערמענשליכע כוחות אום צוריקצושטויסען דעם אריינדרינגענדען אויסלענדישען שונא און האָבען זיך אָנגעשטרענגט אום אויפצוהאלטען די בעגייסטערונג פון פאָלק דורך די איינפיהרונג פון אמת'ער גלייכהייט, האָבען די זשיראָנדיסטען געארבייט געגען זיי אויף יעדען פונקט דורך די בריעף, וועלכע זיי האָבען געשיקט צו די וואהל־מענער. זיי האָבען זאָגאר געזוכט ניט צו דערלאָזען צו דער אויפזאמלונג פון די נויטווענדיגע אינפאָרמאציאָנען איבער די מאַיאָנטקעס פון די עמיגראנטען, וועלכע האָבען געדארפט קאָנפיסקירט און געשטעלט ווערען צום פערקויף.

אין זיין צייטונג „פאטריאָט פראנסע“ האָט בריססאָ געפיהרט אַ ביטערען קאמפף געגען די רעוואָלוציאָנערען, און אין אלגעמיין האָבען די זשיראָנדיסטען געפאָרדערט — און געפאָרדערט מיט זייער גאנצען כח — די אויפלעזונג פון דער רעוואָלוציאָנערער פאריזער קאָממונע; און זיי זיינען זאָגאר געגאנגען אזוי ווייט, ווי צו פאָרדערען די אויפלייזונג פון דער קאָנוועגשען און די איסוואהל פון אַ נייער פערזאמלונג, צו וועלכער קיינער פון די איצטיגע מיטגליעדער פון דער קאָנוועגשען זאָל ניט וויעדער ערוועהלט ווערען. און ענדליך האָבען זיי געהאט אַ „קאָמיסיע פון צוועלף“, וועלכע האָט געלויערט אויף דעם מאָמענט, ווען אַ שטאאטס־שטרייך זאָל זיי געבען די מעגליכקייט צו שיקען די מיטגליעדער פון „בארג“ אויף דער גיליאָטינע.

פערציגסטער קאַפּיטעל.

די בעמיהונגען פון די זשיראַנדיסטען אָבצושטעלען די רעוואָלוציאָן.

די זשיראַנדיסטען רעפּרעזענטירען די מיטעל־קלאַסען. — זיי אונטערשטיצען פריהייט, אָבער זיי זיינען געגען גלייכהייט. — די אנזיכטען פון בריססאָ. — די זשיראַנדיסטען און די אַנאַרכיסטען.

אזוי לאַנג ווי עס איז געווען א פראגע פון אומוואַרפען די אַלטע אָרדנונג פון דער אבסאָליוטער מאָנאַרכיע, זיינען די זשיראַנדיסטען געשטאַנען אין די סאַמע פאָדערשטע רייהען. מוטהיגע און פורכטלאָזע, פול מיט בעוואונדערונג און פאָעזיע פאַר די רעפּובליקען פון אַלטערטהום, און גארענדיג נאָך מאכט, האָבען זיי דאָך גאָר ניט געקאָנט צופּאַסען זיך צו דעם אלטען סדר.

דערפאַר, ווערענד די בויערען האָבען געברענט די שלעסער פון די פריצים און די שטייער־ביכער; ווערענד דאָס פאָלק האָט פערניכטעט די רעשטלאך פון פעאָדאַלער שקלאַפעריי, זיינען די זשיראַנדיסטען געווען מייסטענטהיילס בעשעפטיגט מיט דער עטאַבלירונג פון די נייע פּאָליטישע פאָרמען פון רעגיערונג. זיי האָבען זיך שוין פאָרגעשטעלט צו האָבען די גאַנצע מאַכט, צו זיין בעלי בתים איבער די בעשטימונג פון פראנקרייך, ארויסשיקענדיג גאנצע ארמייען, וועלכע זאָלען פאַרנאַנדערשפּרייטען די פרייהייט אין די פיער טהיילען פון דער וועלט.

וואָס אנבעטרעפט ברויט פאַר'ן פאָלק, האָבען זיי אמאָל גע־

טראכט וועגען דעם? זיכער איז, דאָס זיי האָבען קיינמאָל ניט בעגריפען די מאכט פון ווידערשטאַנד, וואָס דער אַלטער רע־זשים האָט געהאַט, און דאָס זיי האָבען קיינמאָל ניט געטראַכט, אז אום צו בעזיעגען דיזע מאכט, וועלען זיי מוזען אַפּעלירען צום פאָלק. דאָס פאָלק מוז צאָהלען די שטייערען, שטימען אין דער צייט פון די וואהלען, צושטעלען סאָלדאַטען פאר'ן שטאַאט. אָבער וואָס אנבעטרעפט דאָס אויפבויען אָדער צושטערען פון פאָליטישע פאָרמען פון רעגיערונג, דאָס מוז זיין די ארבייט פון די דענקער, פון די הערשענדע קלאַסען, פון די שטאַאטס־מענער.

דערפאר, ווען דער קעניג האָט גערופען די דייטשען צו העלפען איהם, און זיי זיינען געווען שוין אויפ'ן וועג נאָך פּאריז, האָבען די זשיראָנדיסטען, וועלכע האָבען געוואונשט די מלחמה, וואָס זאָל זיי בעפרייען פון קעניג, ענטזאָגט זיך צו אַפּעלירען צום פאָלק אין אויפשטאַנד, אז ער זאָל צוריקשטויסען דעם איינדרינגענדען שונא און ארויסטרייבען די פעררעטהער פון די טיולירי. זאָגאר שוין נאָך דעם 10טען אויגוסט האָט די אידעע פון צוריקשטויסען דעם אויסלענדישען שונא דורך די רעוואָ־לוציע, אויסגעזעהען זיי אַזוי פערהאַסט, דאָס ראָלאַנד האָט צו־זאַמענרופען די פיהרער, איינגעשלאָסען אויך דאַנטאָן און זיינע פריינד, אום צו רעדען צו זיי וועגען זיין פּלאַן. דער פּלאַן איז געווען צו אַנטלויפען, אריבערצוטראנספּאָרטירען די פערזאַמלונג און דעם ארעסטירטען קעניג צוערשט נאָך בלאַיס, און פון דאָרט נאָך דער סויטה, אויף אַזא אופן איבערלאָזענדיג נאָרד־פראנקרייך צו דעם איינדרינגענדען שונא, און גרינדען א קליינע רעפּובליק אירגענד־וואו אין זשיראָנד.

דאָס פאָלק, דער רעוואָלוציאָנערער ענטהוזיאַזם פון פאָלק, וועלכער האָט גערעטעט פראנקרייך, האָט פאר זיי ניט עקזיס־טירט. זיי זיינען געווען איינפאַך ביוראָקראַטען.

אַלעס צוזאַמען זיינען די זשיראָנדיסטען געווען געטרייע פאָרשטעהער פון די מיטעל־קלאַסען. ווען דאָס פאָלק איז גע־וואָרען מוטהיגער און האָט פערלאַנגט, אז די רייכע זאָלען בע־שטייערט ווערען, און דאָס אַלעמען זאָל געגעבען ווערען גלייכע

געלעגענהייטען פון רייכטהום; אזוי שנעל, ווי זיי האָבען גע־פאָרדערט די גלייכהייט, אלס א נויטווענדיגע בעדינגונג פאר פרייהייט — האָבען די מיטעל־קלאסען אָנגעפאנגען צו זאָגען, אז עס איז געקומען די צייט צו ציהען א גרענעץ־ליניע צווישען זיך און פאָלק, און אז דאָס פאָלק מוז געבראכט ווערען צו דעם געדאנק פון „אָרדנונג“.

די זשיראָנדיסטען זיינען געגאנגען מיט דיזען שטראָם. ווען זיי האָבען דערגרייכט די מאכט, האָבען דיזע מיטעל־קלאס־רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען ביז דאן זיך אָבגעגעבען מיט לייב און זעעלע צו דער רעוואָלוציע, זיך אָבגעזונדערט פון פאָלק. די אנשטרענגונגען פון פאָלק אויפצובויען זיין אייגענע פאָלי־טישע אָרגאניזאציאָן אין די סעקציאָנען פון די גרויסע שטעדט, און די פאָלקס־געזעלשאפטען איבער גאנץ פראנקרייך, זייער וואונש צו מארשירען פאָרווערטס אויף דעם וועג פון גלייכ־הייט — דאָס אלעס האָט אויסגעזעהען אין די אויגען פון די זשיראָנדיסטען צו זיין די גרעסטע געפאהר פאר אלע אייגענ־טהום־קלאסען, און דאָס איז פון זיי פערעכענט געוואָרען, אלס א פערברעכען.

און פון דאן אָן האָבען די זשיראָנדיסטען בעשלאָסען אָבצו־שטעלען די רעוואָלוציע: אויפצובויען א שטארקע רעגיערונג און צו צווינגען דאָס פאָלק זיך אונטערצוגעבען — און ווען נוי־טיג — דורך די גיליאָטינע. אום צו בעגרייפען די גרויסע דרא־מא פון דער רעוואָלוציע, וועלכע האָט זיך געענדיגט מיט דעם אויפשטאנד פון פאריז דעם 31טען מאי, און מיט דער „אויסריי־ניגונג“ פון דער קאָנווענשאָן, מוז מען לעזען דאָס, וואָס די זשי־ראָנדיסטען האָבען אליין געזאָגט. און אין דיזער הינזיכט זיי־נען די צוויי בראָשורען פון בריססאָ בעזאָנדערס בעלעהרענד.

„איך האָב געדענקט, אריינגעהענדיג אין די קאָנווענשאָן,“ זאָגט בריססאָ, „דאָס וויבאלד דער קעניגטהום איז געוועזען פער־ניכטעט, און וויבאלד כמעט די גאנצע מאכט איז געוועזען קאָנ־צענטרירט אין די הענד פון פאָלק אָדער פון זיינע רעפּרעזענ־טאַנטען, מוזען די פּאטריאָטען אין גאנצען ענדערען זייער טהע־

טינקייט, ווייל זייער פאָזיציע האָט זיך אין גאַנצען געענדערט.“
„איך האָב געמיינט, אז די אויפשטאַנד־בעוועגונג מוז אויפהע־רען, ווייל עס איז דאָך ניטאָ שוין מעהר קיין טיראַניי, וואָס דאַרף בעקעמפפט ווערען, און דערפאַר דאַרף מען אויך ניט קיין געוואַלט־אויפשטאַנד.“

„איך האָב געטראַכט“— זאָגט בריססאָ נאָך ווייטער— „דאָס אָרדנונג אַליין קען ברענגען רוה; דאָס אָרדנונג בעשטעהט אין אַ רעליגיעזען רעספּעקט פאַר די געזעצע, פאַר די ריכטער און פאַר די זיכערהייט פון דעם איינצעלנעם.... איך האָב, פאָלגליך, גע־גלויבט, דאָס אָרדנונג איז אין דער ווירקליכקייט גאָר אַ רעוואָ־לוציאָנערער מיטעל.... איך האָב דאַרום געגלויבט, אז די אמת׳ע שונאים פון פאָלק און דער רעפּובליק זיינען די אַנאַר־כיסטען, די פּרעדיגער פון דעם אַגראַר־געזעץ, די אויפהע־צער צו פעררעטה.“

„צוואַנציג אַנאַרכיסטען“ — זאָגט בריססאָ ווייטער — „האָ־בען פערכאַפּט פאַר זיך דעם איינפלוס אין דער קאָנווענשען, וועלכער דאַרף געהערען בלויז צו דער פערנונפט. פאָלגט נאָך די דעבאַטען און איהר וועט זעהען אויף איין זייט מענשען, וועלכע זיינען אימער בעשעפטיגט מיט דעם, ווי צו מאַכען, אז די געזעצע, די בעשטימטע אויטאָריטעטען און דער אייגענטהום זאָלען רעספּעקטירט ווערען; און פון דער אַנדערער זייט זיינען מענשען אימער בעשעפטיגט אום צו האַלטען דאָס פאָלק אין אַ צושטאַנד פון אויפרעגונג, אום צו דיסקרעדיטירען דורך רכילות די בעשטימטע אויטאָריטעטען, אום צו בעשיצען די שטראָפלאָ־זיגקייט פון פערברעכען, און אויפצולייזען די אַלע געזעלשאַפט־ליכע פערבינדונגען.“

עס איז אמת, אז די יעניגע, וועמען בריססאָ רופט אַנאַר־כיסטען, זיינען בעשטאַנען פון גאַנץ פערשיעדענע עלעמענטען, אָבער זיי האָבען אַלע געהאַט אין געמיינשאַפט דיזען איינציגען שטריך: זיי האָבען ניט געגלויבט, אז די רעוואָלוציע האָט זיך שוין געענדיגט, און זיי האָבען געהאַנדעלט אין איינקלאַנג מיט דיזען גלויבען.

זיי האָבען געוואוסט, אז די קאָנוועגשען וועט נאָר ניט טהאָן, ניט ווערענדיג געצוואונגען פון פאָלק. און צוליעב דעם האָבען זיי אָרגאניזירט דעם פאָלקס־אויפשטאנד. אין פאריז האָבען זיי פראָקלאמירט, אלס די העכסטע מאכט די קאָממונע, און זיי האָבען פרובירט צו עטאבלירען נאציאָנאלע איינהייט ניט מיט דער הילפע פון א צענטראל־רעגיערונג, נור דורך דירעקטע פערהעלטניסע צווישען דער שטאָדט און די סעקציאָנען פון פאריז און די אנדערע זעקס און דרייסיג טויזענד קאָמונען פון פראנקרייך.

אָבער דאָס גערארדע האָבען די זשיראָנדיסטען ניט געוואָלט.

„איך האָב ערקלערט“, זאָגט בריססאָ, „זייט דעם אָנפאנג פון דער קאָנווענשען, אז עס איז דאָ אין פראנקרייך א פארטיי פון צושטערער, וועלכע שטרעבט צו דער אויפלייזונג פון דער רעפובליק, אפילו ווען זי איז נאָך געווען אין איהר וויגעלע... איך קען בעווייזען היינט: ערשטענס, דאָס דיזע פארטיי פון אנארכיסטען האָט בעהערשט און בעהערשט נאָך איצט כמעט אלע בעראטהונגען פון דער קאָנוועגשען און די ארבייט פון דעם עקזעקוטיוו־ראטה; צווייטענס, דאָס דיזע פארטיי איז געווען און איז נאָך איצט די איינציגע אורזאכע פון אלע צרות, אינערליכע, ווי אויסערליכע, פון וועלכע פראנקרייך איז געפלאָגט; און, דריטענס, דאָס די רעפובליק קען נור געראַטעט ווערען דורך דעם אָננעהמען פון שטארקע מיטלען ארויסצורייסען די פאָרשטעהער פון פאָלק פון דעם דעספאָטיזם פון דיזער פראקציע.“

פאר יעדען איינעם, וואָס קען דעם כאראקטער פון דער צייט, איז דיזע שפראך גאנץ קלאָר. בריססאָ האָט איינפאך געפאָרדערט די גיליאָטינע פאר די יעניגע, וועמען ער האָט גערופען אנארכיסטען און וועלכע, מיט דעם, וואָס זיי האָבען געוואָלט ווייטער אָנגעהן מיט דער רעוואָלוציע און ענדיגען די אָבשאפונג פון דעם פעאָדאליזם, האָבען געשטערט די מיטעל־קלאסען און בעזאָנדערס די זשיראָנדיסטען צו פיהרען די קאָנוועגשען פאר זייער אייגענעם נוצען.

„עס איז דארום נויטיג צו פערטייטשען דיזע אנארכיע",
זאגט דער רעפּרעזענטאטיווער זשיראנדיסט, און אט ווי ער פער־
טייטשט זי:

„גיזעצע וועלכע ווערען ניט דורכגעפיהרט, אויטאריטעטען
אהן מאכט און וועלכע ווערען פעראכטעט, פערברעכען,
וואס בלייבט אונבעשטראפט, א י י ג ע נ ט ה ו ם, ו ו א ס
ו ו ע ר ט א ט א ק י ר ט. דער איינצעלנער, וועמעס זיכער־
הייט ווערט פערגעוואלטיגט, די מאראל פון פאלק קאררומפּירט,
קיין קאנסטיטוציע, קיין רעגיערונג, קיין גערעכטיגקייט, דיזע
זיינען די געזיכטציגע פון אנארכיע."

אבער איז דאס געראדע ניט דער וועג, ווי אלע רעוואלו־
ציעס ווערען געמאכט? אזוי ווי בריססא וואלט עס אליין ניט גע־
וואוסט, און וואלט עס אליין ניט פּראקטיצירט, איידער ער האט
דערגרייכט די מאכט! פאר דריי יאהר לאנג, פון מאי, 1789,
ביז אויגוסט 10, 1792, איז עס געווען נויטיג צו פעראכטען די
אויטאריטעט פון קעניג — און צו האבען אן אויטאריטעט אהן
א מאכט, אום צו קענען איהר אומווארפען דעם 10טען אוי־
גוסט.

נור וואס בריססא האט געוואלט איז געווען דאס, אז ווי־
באלד יענער פּונקט איז דערגרייכט געווארען, און די אויטארי־
טעט פון קעניג איז געשטירצט געווארען, זאל די רעוואלוציע
אויפהערען דעמזעלבען טאג.

וויבאלד דער קעניגטהום איז אבגעשאפט און די קאנווענשען
איז געווארען די העכסטע מאכט, האבען אלע אויפשטענדע,
מיינט ער, געמוזט אויפהערען.

וואס עס איז געווען בעזאנדערס פערהאסט די זשיראנדיס־
טען איז עס געווען די נייגונג פון דער רעוואלוציע צו גלייכ־
הייט — די שטארקסטע טענדענץ אין דער רעוואלוציע אין
יענעם מאמענט. דערפאר האט בריססא ניט געקאנט מוחל זיין
דעם יאקאבינער קלוב, וואס האט זיך גענומען דעם נאמען ניט
„פריינד פון דער רעפּובליק", נור „פריינד פון פרייהייט און
גלייכהייט" — בעזאנדערס פון גלייכהייט! און ער האט ניט גע־

קאָנט מוחל זיין די אנאַרכיסטען דערפאַר, וואָס זיי האָבען עס בעגייסטערט די פּעטיציעס „פון די יעניגע ארבייטער אין דעם לאַגער ביי פּאַריז, וועלכע האָבען זיך גערופען די נ א צ י אָ ן, און וועלכע האָבען געוואָלט בעשטימען פאַר זיך זייער געהאַלט, לויט דעם געהאַלט פון די רעפּוטאַטען.“

„די רוהע־שטערער“ — האָט ער געזאָגט אין אַן אַנדער פּלאַץ — „זיינען די, וועלכע ווילען אַלעס אויסגלייכען — איי־גענטהום, בעקוועמליכקייט, דעם פּרייז פון די בעדירפניסע און די פ ע ר ש י ע ד ע נ ע ד י ע נ ס ט ע צ ו ם ש ט א אַ ט, און וועלכע ווילען, אַז דער געהאַלט פון די אַרבייטער אין לאַ־גער זאָל זיין דערזעלבער, ווי פון די געזעצגעבער, וועלכע ווילען זאָגאַר אויסגלייכען טאַלאַנטען, וויסען, די טוגענד, ווייל זיי האָ־בען קיינע ניט פון דיזע אַלע זאַכען.“

איין־און פערציגסטער קאפּיטעל.

די „אַנאַרכיסטען“.

די אַנאַרכיסטען זיינען ניט אַ פּאַרטיי. — זייערע צוועקען און טאַק־טיק. — בריססאָ צוטירט. — ער אַטאַקירט אַנאַרכיסטען. — די זשיראָנדיסטען און אַנאַרכיסטען. — די זשיראָנדיסטישע פּראָגראַם.

אָבער ווער זיינע, עס געווען יענע אנאַרכיסטען, וועגען וועמען בריססאָ האָט עס גערעדט אזוי פיעל און די אויסראָטונג פון וועלכע ער האָט געפאָרדערט מיט אזא ערביטערונג?

פריהער פון אַלץ זיינען די אַנאַרכיסטען ניט געווען אַ פּ אַ ר ט י י. אין דער קאָנווענשאָן זיינען געווען די פּאַרטייען: „דער בארג“, „די זשיראָנדיסטען“, די זומפּ־פּאַרטיי, אָבער עס זיינען ניט געווען קיין אַנאַרכיסטען. דאַנטאָן, מאַראַט, און זאָגאַר ראָבעספּיער, אָדער אירגענד אַנאַנדער יאַקאָבינער פון דעמזעל־בען סאָרט האָט געקאָנט נור ארבייטען צייטענווייז מיט די אַנארכיסטען; ווייל זיי זיינען אימער פערבליבען דרויסען פון דער קאָנווענשאָן. זיי זיינען געווען, ווי איינער וואָלט זיך גע־קאָנט אויסדריקען, איבער איהר. זיי האָבען איהר בעהערשט.

די „אַנארכיסטען“ זיינען געווען די רעוואָלוציאָנערען, וועלכע זיינען געווען צושפּרייט איבער גאַנץ פראַנקרייך. זיי האָבען זיך איבערגעגעבען צו דער רעוואָלוציע מיט לייב און זעעל; זיי האָבען פערשטאַנען ווי נויטווענדיג זי איז; זיי האָ־בען איהר געליעבט און געארבייט פאַר איהר.

פיעלע פון זיי האָבען זיך צוזאַמענגעקליבען ארום די פּאַ־

ריזער קאָממונע, ווייל זי איז געווען רעוואָלוציאָנער. א געוויסע צאָהל פון זיי זיינען געווען מיטגליעדער פון דעם קארדעליערען־קלוב; מאנכע פון זיי האָבען געהערט צום יאקאָבינער קלוב. אָבער זייער אמת'ע היים איז געווען די ס ע ק צ י אָ ן, און, נאָך מעהר, די גאס. אין דער קאָנווענשאָן האָט מען זיי געזעהען אין די גאלעריעס, וואו זיי האָבען געגעבען א ריכטונג די דע־באטען אָדער דורך זייער הסכמה, אָדער דורך זייער געגנער־שאפט. דער ווירקזאמסטער מיטעל פון זייער טהעטיגקייט איז געווען די מיינונג פון פאָלק, ניט „די עפענטליכע מיינונג“ פון די מיטעל־קלאסען. זייער ווירקליכע וואפפע איז געווען דער אויפשטאנד, און מיט דיזער וואפפע האָבען זיי בעאיינפלוסט די דעפוטאטען און די עקזעקוטיווע מאכט.

ווען עס איז נויטיג געוואָרען צו מאכען א נייעם פערזוך צו בעגייסטערען דאָס פאָלק און צו מארשירען מ י ט א י ה ם געגען די טיוליערי, זיינען זיי עס געווען, וועלכע האָבען פאָר־בערייטעט דעם אָנפאל, און האָבען געקעמפפט אין די רייהען. און ווען דער רעוואָלוציאָנערער ענטהוזיאזם פון די מענשען האָט זיך אָבגעקיהלט — האָבען זיי זיך צוריקגעקעהרט צו דער דונקעל־הייט, פון וואנען זיי זיינען ארויסגעשפרונגען, איבערלאָזענדיג אונז בלויז די ערביטערטע פאמפלעטען פון זייערע געגנער, דורך וועלכע מיר זיינען אין שטאנד צו ענטדעקען די גרויסע רעוואָ־לוציאָנערע ארבייט, וועלכע זיי האָבען אויפגעטהאָן.

וואָס אנבעטרעפט זייערע אידעען, זיינען זיי געווען קלאָר און פעסט. די רעפובליק — דאָס זעלבסטפערשטענדליך! זיי האָבען אין איהר געגלויבט. גלייכהייט פאר'ן געזעץ — דאָס איז געווען א צווייטער פרינציפּ זייערער. אָבער דאָס איז ניט געווען אלעס. ווייט ניט אלעס!

צו בענוצען פּאָליטישע פרייהייט, אלס א מיטעל צו קריגען די עקאָנאָמישע פרייהייט, ווי די מיטעל־קלאסען האָבען דאָס זיי פאָרגעשלאָגען — דאָס, האָבען זיי געוואוסט, איז אן אונ־מעגליכע זאך. דערפאר האָבען זיי געוואָלט די זאך גופא. דאָס לאנד פאר אלע — וואָס דאָס איז געווען דער אגראר־געזעץ, ווי

זיי האָבען איהם געראָפען, און עקאָנאָמישע גלייכהייט, אָדער, זיך בענוצענדיג מיט דער שפראַך פון יענער צייט, „דאָס אויס־גלייכען פון רייכטהום.“

אָבער לאָמיר הערען, וואָס בריססאָ האָט צו זאָגען וועגען זיי:

„זיי זיינען די מענשען“ — זאָגט ער, וועלכע האָבען צו־שפּאָלטען די געזעלשאַפט אין צוויי קלאַסען, די יעניגע, וועלכע האָבען, און די יעניגע, וועלכע האָבען ניט, די אָהן־הויזענדיגע (די סאַנקיולאָטען) און די אייגענטהימער, און וועלכע האָבען אויפגערייצט איין קלאַס געווען א צווייטען.“

„זיי זיינען די מענשען“ — זאָגט בריססאָ ווייטער — „וועלכע, אונטער דעם נאָמען פון די סעקציאָנען, האָבען קיינ־מאָל ניט אויפגעהערט צו מאַטערען די קאָנווענשאָן מיט פאָר־דערונגען פאַר א מאַקסימום פאַר קאָרן.“

זיי זיינען די מענשען, וועלכע „האָבען אויפגעהעצט צו דער פאָרדערונג פון יענע צעהן טויזענד מענשען, וועלכע האָבען זיך ערקלערט אין א צושטאַנד פון רעבעליאָן, אויב עס וועט ניט בעשטימט ווערען דער פּרייז אויף ווייץ, און וועלכע העצען צו אויפשטענדע איבער גאַנץ פראַנקרייך.“

דיזע, אלזאָ, זיינען געווען די פערברעכענס פון די יעניגע, וועלכע ווערען געשילדערט פון בריססאָ, אלס אנארכיסטען: זיי האָבען צושפּאָלטען די נאַציאָן אין צוויי קלאַסען, אין די האָבער און ניט־האָבער, זיי האָבען אויפגערייצט איינעם געגען צוויי־טען; זיי האָבען געפאָדערט ברויט, און מעהר פון אלץ, ברויט פאַר די יעניגע, וועלכע האָבען געארבייט.

זיי זיינען געווען, גאָר אָהן צווייפעל, גרויסע פערברעכער. אָבער ווער פון די געלערענטע סאָציאַליסטען פון דעם נייַנצעהנ־טען יאהרהונדערט איז געווען אין שטאַנד צו ערפינדען עטוואָס בעסערס, ווי דיזע פאָרדערונג פון אונזערע פאָרגעננגער אין 1793: „ברויט פאַר אלע“? היינט זיינען דאָ פיעל מעהר ווער־טער, אָבער ווייניגער טהעטיגקייט!

וואָס אנבעטרעפט זייערע מעטאָדען אָנצואווענדען זייערע

אידעען אין דער פראקטיקע, זיינען זיי אט וועלכע: „די גרויסע צאָהל פערברעכענס קומט ארויס פון דער שטראָפלאָזיג־קייט; די שטראָפלאָזיגקייט איז דער רעזולטאט פון דעם, וואָס די גערינכטס־הייזער זיינען פאראליזירט. און די אנארכיסטען פערטהיידיגען דיזע שטראָפלאָזיגקייט און זיי העלפען צו פאראליזירען דאָס געזעץ אָדער דורך טעררער אָדער דורך דעם, וואָס זיי פערדאמען און בעשולדיגען די אריסטאָקראטיע.“

„יעדען טאָג גיבען די אנארכיסטען פון פאריז ביישפיעלע פון ווידערהאָלטע פערגוואלטיגונגען אויף אייגענטהום און די זיכערהייט פון דעם איינצעלנעם. און זייערע פריוואט־שלוחים, ווי אויך די יעניגע, וועלכע זיי צייכענען אוים מיט דעם טיטעל: „די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנוועגשאָן“, פרעדיגען איבעראל די פערגעוואלטיגונג פון די רעכטע פון מענשען.“

בריססאָ ווייזט אָן אויף די אונאויפהערליכע אנארכיסטישע פערדאמונג פון די, וועלכע האָבען אייגענטהום, פון די קויפלייט, וועמען זיי רופען אָן מיט'ן נאָמען מאָנאָפּאָליסטען, ער רעדט פון די אייגענטהימער, וועלכע ווערען אָהן אן אויפהער געבראנדמארקט אלס רויבער, פון דעם האס פון די אנארכיסטען צו יעדען שטאאט־בעאמטען. „פון דעם מאָמענט“, זאָגט ער, „וואָס איינער נעהמט אָן אן אמט, ווערט ער פערהאסט פון די אנארכיסטען, ער ווערט שולדיג.“ און מיט רעכט, זאָגען מיר.

אָבער בריססאָ איז גרויסארטיג, ווען ער רעכענט אוים די גרויסע גליקען פון אָרדנונג. דאָס איז א פאראגראף, וועלכען איינער מוז איבערלעזען, אויב ער ווינשט צו פערשטעהן, וואָס די זשיראָנדיסטישע מיטעל־קלאַס וואָלט געגעבען דעם פראָוויזישען פאָלק, ווען די „אנארכיסטען“ וואָלטען ניט געגעבען דער רעוואָלוציע א ווייטערען שטוים. „בעטראכט“, זאָגט ער, „די פלעצער, וואו די ווילדע טהעטיגקייט פון דיזע מענער איז געשטערט געוואָרען. נעהמט, למשל, דעם דעפּארטמענט פון דער זשיראָנד. אָרדנונג האָט דאָרט שטענדיג געהערשט. די מענשען דאָרט אונטערוואָרפען זיך דעם געזעץ, האָטש זיי צאָהלען צעהן סאלס פאר א פונט ברויט“....

די ערקלערונג איז, דאָס „פון דיזען דעפּארטמענט האָבען די בירגער אויסגעוויזען די פּרעדיגער פון דעם אגראר־געזעץ, דאָס זיי האָבען פערשלאָגען מיט טשוועקעס די טהירען פון דעם יאַקאָבינישען קלוב, וואו זיי לערנען...“ א. ז. וו.

און דאָס איז געשריבען, געוואָרען צוויי מאָנאַטען נאָך דעם 10טען אויגוסט, ווען דער בלינדסטער מענש האָט געמוזט צוגע־בען, דאָס ווען דאָס פראנצויזישע פאָלק וואָלט זיך „אונטער־וואָרפען דעם געזעץ, האָטש זיי האָבען געצאָהלט צעהן סאָלס פאר א פונט ברויט“, וואָלט גאָר קיין רעוואָלוציע ניט געוועזען, און דער קעניגטהום, וועלכען בריססאָ האָט געמאַכט אַן אָנשטעל צו בעקעמפּפען, ווי אויך דער פעאָדאַליזם, וואָלטען נאָך אפשר געבליבען הערשען פאר נאָך א יאהרהונדערט, ווי אין רוס־לאַנד.*)

מיר מוזען לייענען בריססאָ, אום צו פערשטעהן, וואָס די מיטעל־קלאַסען האָבען געהאַט ברעה צו געבען פראנקרייך, און וואָס די „בריססאָטינער“ פון דעם 20טען יאהרהונדערט זיינען ברעה צו געבען, וואו נור א רעוואָלוציע האלט אין קומען.

„די אונרוהען אין די פערשיעדענע פלעצער פון פראנק־

---

*) לואי בלאַן האָט אויסגעצייכענט כאַראַקטעריזירט בריססאָ, זאָגענדיג וועגען איהם, דאָס ער איז געוועזען איינער פון יענע מענער, וועלכע זיינען „רעפּובליקאַנער פאר דער צייט היינט און רעוואָלוציאָ־נערען הינטער דער צייט מאָרגען“. מענשען, וועלכע האָבען ניט דעם כוח נאָכצופאָלגען דעם יאהרהונדערט נאָכדעם, ווי זיי האָבען געהאַט דעם מוטה צו איבעריאָגען איהם. נאָך דעם, ווי ער האָט געשריעבען אין זיין יוגענד, דאָס „אייגענטהום איז גנבה“, איז זיין רעספּעקט פאר אייגענטהום געוואָרען אזוי גרויס, דאָס אויף מאָרגען נאָך דעם 14טען אויגוסט האָט ער פאָרגעוואָרפען דער פערזאמלונג איהר האַסטיגקייט, מיט וועלכער זי האָט ארויסגעלאָזען די דעקרע־טען גענען דעם פעאָדאַליזם. און דאָס האָט פּאַסירט אין א מאָמענט, ווען די בירגער האָבען אומאַרמט איינע די אַנדערע פון גרויסער שמחה מיט דיזע דעקרעטען.

רייך“, זאָגט בריססאָ, „האָבען זייער אורזאכע אין די דרשות געגען די רייכע, געגען די מאָנאָפּאָליסטען, אין די פּעררעטהערישע רעדען וועגען דער נויטווענדיגקייט צו בעשטימען א מאקסימום־פּרייז אויף קאָרן און אלע אנדערע עסענוואַרג.“

און וועגען אָרלעאן זאָגט ער: „דיזע שטאָדט האָט גענאָסען זייט דעם אָנפאנג פון דער רעוואָלוציע א פריעדען, וועלכער איז זאָגאר ניט אָנגעריהרט געוואָרען פון די אויפשטענדע אין אנדערע פּלעצער צוליעב דעם מאנגעל פון קאָרן, חאָטש קאָרן איז געווען איינער פון די הויפּט־געגענשטענדע פון שטאָדט..... אָבער דיזע הארמאָניע צווישען אָרעם און רייך איז געווען גאָרניט אין איינקלאנג מיט די פּרינציפּען פון אנארכיע. און אזוי האָט איינער פון דיזע מענער, וועמען אָרדנונג מאכט פערצווייפעלט, פאר וועמען די צושטערונג פון פריעדען איז דער איינציגער צוועק, זיך גענומען צו צוברעכען דיזען פריעדען, אויפרייצענדיג די סאנקיולאָטען געגען די אייגענטהימער.“

„און ווידער איז עס דיזע אנארכיע“, שרייט אוים בריססאָ, „וועלכע האָט בעשאפען א רעוואָלוציאָנערען איינפלוס אין דער ארמיי. ווער קען איצט צווייפלען איבער דעם שרעקליכען איבעל, וואָס איז אריינגעבראכט געוואָרען אין אונזער ארמיי פון דיזער אנארכיסטישער לעהרע, וועלכע האָט אין אבזיכט, אונטער דעם מאנטעל פון גלייכהייט פאר’ן געזעץ, צו עטאבלירען ביידע: אי די אלגעמיינע גלייכהייט און אי די ג ל י י כ ה י י ט א י ן פ א ק ט — וואָס דאָס איז דער פלוך פון דער געזעלשאפט, פונקט ווי דאָס אנדערע איז זיין אונטערשטיצונג? די אנארכיסטישע לעהרע, וועלכע וואָלט געוואָלט ברענגען אויף איין טרעפּעל געלעהרטקייט און אונוויסענהייט, טוגענד און פערברעכען, עמטער, געהאלטען און דיענסטע.“

דאָס איז עס, וואָס די „בריססאָטינער“ וועלען קיינמאל ניט מוחל זיין די אנארכיסטען. גלייכהייט פאר’ן געזעץ — דאָס קען נאָך געדולדעט ווערען, אָבער גלייכהייט אין דער טהאט — דאָס איז טריפה. איז דען ניט בריססאָ גענוג געערגערט געוואָרען פון די ארבייטער אין דעם לאגער אין פאריז, וועלכע האָבען

איין טאָג פערלאַנגט, אז זייערע ווײדזשעס זאָלען זיין גלייך מיט דעם געהאַלט פון די דעפּוטאַטען? אזא משונה׳דיגער איינפאַל! בריססאָ און אַן ארבייטער זאָלען געשטעלט ווערען אויף איין טרעפּעל, ניט נור אין געזעץ, נור אויך אין דער טהאַט! עלענדע לומפּען!

אָבער, ווי האָט עס פּאַסירט, דאָס די אַנאַרכיסטען האָבען געהאַט אזא גרויסע מאַכט, אז זיי האָבען געקאָנט זאָגאר בע־הערשען די שרעקליכע קאָנווענשאָן און דיקטירען איהרע בע־שליסע?

בריססאָ דערצעהלט עס אונז אין זיינע פּאַמפלעטען. „עס איז“, זאָגט ער, „די גאַללערייען פון דער קאָנווענשאָן, דאָס פּאָלק פון פּאַריז, און די קאָממונע, וועלכע בעהערשען די סיטואַציאָן, און צווינגען די קאָנווענשאָן, יעדעס מאָל, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען דעם אָננעהמען פון א רעוואָלוציאָנערן מיטעל.“

אין אָנפאַנג, דערצעהלט אונז בריססאָ, איז די קאָנווענשאָן געוועזען זעהר קלוג. „איהר האָט געקאָנט זעהען“, זאָגט ער, „די מאַיאָריטעט פון דער קאָנווענשאָן אָפפענהערציג, בעזאָנגען, די פריינד פון פּרינציפּען, מיט זייערע אויגען אימער געצילעוועט צום געזעץ. זיי האָבען בעגריסט כמעט איינשטימיג יעדען פּאָר־שלאָג, וועלכער האָט בעאבזיכטיגט צו דערנידריגען און צו פער־ניכטען די אונטערשטיצער פון אונאָרדנונג.“

איינער קען זיך אָנשטויסען וואָס פאר רעוואָלוציאָנערע רע־זולטאַטען מען האָט געקאָנט ערוואַרטען פון דיזע פאָרשטעהער, וועלכע האָבען אימער געהאַלטען זייערע אויגען געצילעוועט צום געזעץ — דעם קעניגליכען און פעאָדאַלען געזעץ. גליקליכער־וויי־זע אָבער האָבען די „אַנאַרכיסטען“ אויך געהאַט אַ שטיקעל דעה. אָבער דיזע אנארכיסטען האָבען געוואוסט, אז זייער פּלאַץ איז ניט אין דעם קאָנווענשאָן, צווישען די רעפּרעזענטאַנטען, נור דאָס זייער פּלאַץ איז אין גאַס. זיי האָבען פערשטאַנען, דאָס אויב זיי זאָלען נור אריינשטעלען אַ פוס אין די קאָנווענשאָן, איז עס ניט אום צו דעבאַטירען מיט „די מיטגליעדער פון די רעכטע“, אָדער מיט „די פּרעש פון דעם זומפּ“, נור עס מוז זיין,

אום צו פערלאנגען עטוואס, אדער פון דער הויף פון די גאליאר־קעס, וואו דאס פאלק איז געזעסען, אדער דורך אן אריינברעכען זיך אין די קאנווענשאן, מיט דעם פאלק הינטער זיי.

„אויף אזא אופן האבען ביסלעכווייז, ביסלעכווייז די רווי־בער (בריססא רעדט עס אזוי פון די אנארכיסטען) מיט חוצפה אויפגעהויבען זייערע קעפ. פון אנגעקלאגטע האבען זיי זיך אומגעוואנדעלט אין אנקלעגער. אנשטאט צו זיין שטילע צוהע־רער פון אונזערע דעבאטען, זיינען זיי גאר געווארען די ריכטער". „מיר זיינען אין דער מיט פון א רעוואלוציע" — איז געווען זייער ענטפער.

ווי דער אמת איז, האבען די יעניגע, וועמען בריססא האט גערופען אנארכיסטען, געזעהען פיעל ווייטער און האבען געגעבען בעווייזע פון א פאליטישער פערשטענדניס, וועלכע האט ווייט איבערשטיעגען די יעניגע, וועלכע עס האבען ארויס־געוויזען די מענשען, וועלכע האבען פרעטענדירט צו רעגיערען פראנקרייך. ווען די רעוואלוציע וואלט זיך געענדיגט מיט דעם טריאומף פון די בריסאטינער, ניט האבענדיג אבגעשאפט דעם פעאדאלען סיסטעם, און ניט האבענדיג צוריקגעגעבען דאס לאנד צו די קאמונען — וואו וואלטען מיר היינט געווען?

אבער, פיליכט האט בריססא ערגעץ־וואו פארמולירט א פראגראם, אין וועלכען ער ערקלערט, ווי די זשיראנדיסטען האבען גערעכענט צו מאכען א סוף צום פעאדאלען סיסטעם און צו די קעמפפע, וועלכע זיינען פון איהם ארויסגעקומען? אין דעם וויכטיגסטען מאמענט, ווען דאס פאלק פון פאריז האט געפאדערט די אויסשליסונג פון די זשיראנדיסטען פון דער קאנ־ווענשאן, האט ער אפשר געזאגט, ווי די זשיראנדיסטען האבען גערעכענט, און זאל עס זיין נור טהיילווייז, צו בעפריעדיגען די סאמע וויכטיגע פארדערונגען פון פאלק?

ניין, אבסאלוט קיין ווארט איז פון איהם ניט צו הערען וועגען דעם. די זשיראנדיסטישע פארטיי האט געמאכט קורצען פראצעס מיט דיעזער גאנצער פראגע, וויעדערהאלענדיג, דאס אנצוריהרען אייגענטהום, זאל עס זיין פעאדאלער אדער מיטעל־

קלאַס־אייגענטהום, מיינט צו טהון די אַרבייט פון דעם „גלייכ־מאַכער“, פון דעם „רוהע־שטערער“, פון דעם „אַנאַרכיסט“. און מענשען פון דיעזען כאַרט דאַרפען איינפאַך אויסגעראָטעט ווערען.

„פאַר דעם 10טען אויגוסט,“ שרייבט בריססאָ, „זיינען די רוהע־שטערער געווען אמת׳ע רעוואָלוציאָנערען, ווייל אַ רעפּובליקאַנער האָט געמוזט זיין אַ רוהע־שטערער; אבער די רוהע־שטערער פון היינט זיינען אמת׳ע קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען; זיי זיינען די שונאים פון פאָלק, ווייל דאָס פאָלק איז איצט דער בעל הבית. וואָס בלייבט זיי דען איבריג צו ווינשען? אינערליכע רוהיגקייט, ווייל נור דיעזע רוהיגקייט אליין פערזיכערט דעם אייגענטהימער זיין אייגענטהום, דעם ארבייטער זיין ארבייט, צו די אָרימע זייער טעגליכען ברויט, און צו אלע דעם גענוס פון פרייהייט.“

בריססאָ האָט אפילו ניט פערשטאַנען, דאָס אין יענער צייט פון יקרות, ווען דער פּרייז פון ברויט האָט דערגרייכט ביז זעקס אָדער זיעבען סו אַ פונט, האָט דאָס פאָלק געמעגט מיט רעכט פאָרדערען אַ געזעץ, וואָס זאָל בעשטימען דעם פּרייז פון ברויט. ער האָט אבער געמיינט, אַז ניט אנדערש, ווי נור אנארכיסטען קענען שטעלען אזא פאָרדערונג!

פאַר איהם, ווי פאַר די אלע אנדערע זשיראָנדיסטען, האָט זיך די רעוואָלוציע געענדיגט, זייט די בעוועגונג פון 10טען אויגוסט האָט זיי געבראַכט די מאַכט: עס איז, לויט זייער מיינונג, ניט געבליעבען קיין אנדער זאַך צו טהון, ווי אָנצונעהמען אלעס באהבה און פאָלגען די אלערליי געזעצע, וואָס די קאָנווענשאַן זאָל ארויסלאָזען. זיי האָבען זאָגאַר ניט פערשטאַנען דעם מאַן פון פאָלק, וועלכער האָט געזאָגט, דאָס ווי באַלד עס זיינען נאָך פערבליעבען די פעאָדאַלע געזעצע, וויבאַלד דאָס לאַנד איז נאָך ניט צוריקגעגעבען געוואָרען צו די קאָמונען, און וויבאַלד אין אלע ענינים, וואָס זיינען נוגע די לאַנד־פראַגע איז נור געמאַכט געוואָרען אַ צייטליכע בעשטימונג, און וויבאַלד די אָרימע האָבען נאָך אלץ צו טראָגען די גאַנצע לאַסט פון דער

מלחמה — איז די רעוואָלוציע נאָך ניט געענדיגט, און נור די רעוואָלוציאָנערע טהאַט קען איהר פיהרען צו אַ שלום, זעהענדיג, וואָס פאַר אַ גרויסען ווידערשטאַנד עס ווייזט ארויס די אַלטע אָרדנונג צו יעדען פערזוך אויסצופיהרען עטוואָס ענטשיעדענעס.

די זשיראָנדיסטישע פאַרטיי האָט זאָגאַר דאָס ניט געקענט פערשטעהן. זיי האָבען נור צוגעגעבען איין קלאַס פון אונצופריעדענע — דעם קלאַס פון די בירגער, וועלכע האָבען מורא געהאַט אָדער פאַר זייערע רייכטהימער, זייערע בעקוועמליכקייטען אָדער זייערע לעבענס. אירגענד אַן אנדער סאָרט אונצופרידענע האָט ניט געהאַט קיין רעכט צו לעבען. און, ווען מיר ווייסען, אין וועלכען צושטאַנד פון אונגעוויסהייט די געזעצגעבענדע פערזאַמלונג האָט איבערגעלאָזען אַלע פראַגען אין שייכות צום לאַנד, פרעגען מיר זיך, ווי אַזוי גאָר האָבען מענשען געקענט אַזוי דענקען, ווי די זשיראָנדיסטען? אין וואָס פאַר אַ סאָרט פאַנטאַסטישער וועלט פון פּאָליטישע אינטריגען האָבען דאָס מענשען געלעבט? מיר וואָלטען זיי גאָר ניט געקענט פערשטעהן, ווען ניט דאָס, וואָס מיר קענען גאָר פיעלע אַזעלכע מענשען אין אונזער אייגענער צייט.

בריססאָ'ס שלוספאָלגערונג, וועלכע איז געוואָרען אָנגענומען פון אַלע זשיראָנדיסטען, איז געוועזען אַזאַ: „מיר מוזען מאַכען אַ „קו־דעטאַ“, אַ דריטע רעוואָלוציע, וועלכע מוז אויסראָטען די אַנאַרכיע! אויפלייזען די קאָמונע פון פאַריז און פערניכטען איהרע סעקציאָנען! צושליסען די יאַקאָבינישע קלובען, וועלכע פרעדיגען אונאָרדנונג און גלייכהייט! די גילאָטינע פאַר דעם „טריאומוויראַט“ פון ראָבעספּיער, דאַנטאָן און מאַראַט, ווי אויך פאַר אַלע „גלייכמאַכער“, פאַר אַלע „אַנאַרכיסטען“. דאַן אַ נייע קאָנוועגשאַן, אָבער אַזאַ, אין וועלכער קיין איינציגער פון די איצטיגע מיטגליעדער זאָל ניט זיין (וואָס דאָס האָט, נאַטירליך, געמיינט אַ זיכערער טריאומף פאַר די קאָנטער־רעוואָלוציע) אַ שטאַרקע רעגיערונג, און די אָרדנונג איז צוריק אויפגעשטעלט.“ אָט אַזאַ איז געוועזען די זשיראָנדיסטישע פּראָגראַם זייט דער פאַל

פון קעניג האָט געבראַכט די זשיראָנדיסטען די מאַכט, און האָט געמאַכט איבריג די „רוהע־שטערער“.

וואָס איז דאַרום געבליבען פאַר די רעוואָלוציאָנערען צו טהון, אויב ניט אויפצונעהמען דעם קאַמפּף אויף לעבען אָדער טוידט? אָדער די רעוואָלוציע האָט געמוזט אָבגעשטעלט ווערען, און דאַן די קאָנטער־רעוואָלוציע פון טערמידאָר וואָלט זיך אָנגעפאַנגען מיט פופצעהן מאָנאַטען פריהער, אין פריהלינג פון 1793, איידער די אָבשאַפונג פון דעם פעאָדאַל־סיסטעם איז אויסגעפיהרט געוואָרען; אָדער די זשיראָנדיסטען האָבען געמוזט אויסגעשלאָסען ווערען פון דער קאָנווענשאָן, אונ־געאַכטעט אויף די אַלע דיענסטע, וואָס זיי האָבען געבראַכט דער רעוואָלוציאָן, אזוי לאַנג, ווי דער קעניגטהום האָט בעדאַרפט בעקעמפט ווערען. עס איז געוועזן אונמעגליך צו איגנאָרירען דאָס, וואָס זיי האָבען אין דיזער הינזיכט גוטעס געטהאָן. „קיין צווייפעל,“ האָט אויסגעשריען ראָבעספּיער אין דער בעריהמטער זיצונג פון 10טען אפּריל — „זיי האָבען דערלאַנגט אַ קלאַפּ דעם קעניגטהום, די עמיגראַנטען, די פּריעסטער, און דוקא, אַ שווערען קלאַפּ! אבער ווען? ווען זיי האָבען נאָך ערשט בעדאַרפט קריגען די מאַכט. וויבאַלד זיי האָבען איהר געקריגען, איז זייער גאַנצע איבערגעבענהייט פערשוואונדען. ווי שנעל זיי האָבען געענדערט די געגענשטענדע פון זייער האַס!“

די רעוואָלוציע האָט ניט געקענט בלייבען אונגעענדיגט. זי האָט געמוזט אָנגעהן ווייטער, איבער זייערע קערפּער, אויב נויטיג. און דערפאַר זיינען פאַריז און די אנדערע רעוואָלוציאָנערע טהיילען פון פראַנקרייך זייט פעברואר 1793 געוועזן אין די געבורטס־שמערצען פון אַן אגיטאַציע, וועלכע האָט דער־גרייכט איהר העכסטע מדרגה אין דער בעוועגונג פון דעם 31טען מאַי.

צוויי־און־פערציגסטער קאפיטעל.

די אורזאַכען פון אויפשטאַנד פון דעם 31טען מאַי.

דער קאַמפּף צווישען די „באַרגיסטען“ און די זשיראָנדיסטען. — העכסט־וויכטיגע פראגען. — די אונטהעטיגקייט פון דער קאָנ־ווענשאָן. — די בארגיסטען. — ראָבעספּיער. — די קאָנטר־רעוואָלוציע געווינט אין באָדען. — די דירעקטאָריען פון די דעפּארטמענטס און דיסטריקטען. — דער וואוקס פון פּאָלקס־פּעראייננען, ברידער־געזעלשאַפטען און רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס. — פעדעראליזם. — צענטראליזאציע. — די זשיראָנד און דער באַרג.

ווערענד דעם ערשטען טהייל פון 1793 איז דער קאַמפּף צווישען „באַרג“ און דער „זשיראָנד“ געוואָרען טעגליך אלץ פערגיפטעטער, וואָס מעהר דיעזע דריי גרויסע פראגען האָבען זיך געשטעלט פאַר פראנקרייך.

ערשטענס: זאָלען די אַלע פעאָדאלע שטייערען אָבגעשאַפט ווערען אָהן אויסלייז־געלד, אָדער זאָלען דיעזע רעשטלעך פון פעאָדאליזם אָנגעהן מיט זייער פערהונגערען פון דעם פּאַרמער און מיט דער פּאַראליזירונג פון דער ערד־ארבייט?

צווייטענס: זאָלען די דערפער בלייבען ביי דעם בעזיץ פון דעם קאָמונאלען לאנד, וואָס זיי האָבען אָבגענומען פון די פריצים? וועט דאָס רעכט פון נעהמען בעזיץ פון לאַנד ווערען אנערקענט פאַר יענע קאָמונען, וועלכע האָבען דאָס ביז איצט נאָך ניט געטהאָן? וועט צוגעגעבען ווערען דאָס רעכט פון יעדען בירגער צום לאנד?

און דריטענס: וועט איינגעפיהרט ווערען דער מאקסימום,

וואָס האָט געמיינט די בעשטימונג פון פרייז אויף ברויט און אויף אנדערע זאכען פון דער ערשטער נויטווענדיגקייט?

דיעזע דריי גרויסע פראגען האָבען געהאַלטען אין גרויסער אויפרעגונג גאַנץ פראנקרייך און האָבען איהר צוטהיילט אין צוויי גרויסע פיינדליכע לאַגערען. אויף איין זייט זיינען געווען די יעניגע, וואָס האָבען געהאַט אייגענטהום; אויף דער אנדערער זייט זיינען געווען די יעניגע, וואָס האָבען געהאַט גאָרניט — די רייכע און די אָרעמע; די יעניגע, וועלכע זיינען אַלץ רייכער געוואָרען, אונגעאַכטעט אויף דעם עלענד, יקרות און מלחמה, און די יעניגע, וועלכע האָבען געטראָגען די גאַנצע לאַסט פון דער מלחמה, און וועלכע האָבען דאָך געמוזט שטעהן שטונדען לאַנג, און מאַנכעס מאָל גאַנצע נעכט, ביים בעקערס טהיר, און דאָך ניט זייענדיג אימשטאַנד צו ברענגען אהיים עט־וואָס שפּייז.

און דאָך מאָנאַטען — פון פינף ביז אכט מאָנאַטען — זיינען אוועק, און די קאָנווענשאַן האָט גאָרניט געטהאָן, אום צו ענדערן די לאַגע אָדער אום צו לייזען די גרויסע סאָציאַלע פּראָבלעמען, וועלכע זיינען ארויסגעבראַכט געוואָרען פון דער ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציאָן גופא. צייט איז פערשווענדעט געוואָרען אין ענדלאָזע דיסקוסיאָנען אין דער קאָנווענשאַן און די פיינד־שאַפט איז אַלץ געוואַקסען צווישען די צוויי פאַרטייען, פון וועלכע איינע איז געשטאַנען פאַר די רייכע און די אנדערע האָט פערטהיידיגט די אָרעמע, וועהרענד קיין איינפערשטענדניס, קיין קאָמפּראָמיס איז ניט געווען מעגליך צווישען דיזע, וועלכע האָבען פערטהיידיגט אייגענטהום, און דיעזע, וועלכע האָבען עס אטאַקירט.

עס איז אמת, אז די „באַרגיסטען" אליין האָבען ניט געהאַט קיין זעהר קלאָרע אידעען איבער די עקאָנאָמישע פראַגען, און זיי זיינען געווען צוטהיילט אין צוויי גרופּען, איינע פון וועלכע איז געווען די מעהר פאָרטגעשריטענע. די אנדערע גרופּע, צו וועלכער ראָבעספּיער האָט געהערט, איז געווען געניייגט צו פער־טהיידיגען אייגענטהום כמעט אזוי שטאַרק, ווי די זשיראָנדי־

סטען אין די אַלע פראגען, וועלכען מיר האָבען אויבען דער־מאָנט. אָבער וועניג ווי מיר מעגען סימפּאַטיזירען מיט ראָבעס־פּיער, מוז אָבער דאָך צוגעגעבען ווערען, דאָס ער האָט זיך ענטוויקעלט צוזאַמען מיט דער רעוואָלוציע, און דאָס ער האָט אימער טיעף געפיהלט די ליידען פון פאָלק. אין דער נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג, זייט 1791, האָט ער אימער גערעדט צו גונסטען פון צוריקגעבען דאָס קאָמונאַלע לאַנד צו די קאָמונען. וואָס מעהר ער האָט איינגעזעהען די רעאַקציע פון די זעלבסטזיכטיגע מיטעלקלאַסען, דאָס מעהר האָט ער זיך געשטעלט אויף דער זייט פון פאָלק און פון דער רעוואָלוציאָנערער קאָמונע פון פּאַריז — צוזאַמען מיט די יעניגע, וועלכע זיינען דאַן גערופען געוואָרען „אַנאַרכיסטען".

„די נאַהרונג, וואָס איז נויטיג פאַר'ן פאָלק" — האָט ער ערקלערט אין דער קאָנווענשאַן — „איז אַזוי הייליג, ווי דאָס לעבען גופא. אַלעס דאָס, וואָס איז נויטיג פאַר די ערהאַלטונג פון לעבען איז אייגענטהום, וואָס געהערט בשותפות צו דער גאַנצער געזעלשאַפט. עס איז נור דאָס, וואָס איז דאָ אין איבערפלוס פון די בעדירפניסע, וואָס עס קען ווערען פּריוואַט־אייגענטהום, און וואָס עס קען איבערגעלאָזען ווערען צו די אינ־דוסטריעלע טהעטיגקייט פון די געשעפטסלייט."

וואָס פאַר אַ שאָד, דאָס דיעזע אויסגעשפּראָכענע קאָמוני־סטישע אידעען האָבען ניט געהערשט צווישען די סאָציאַליסטען פון 19טען יאהרהונדערט, אנשטאט דעם קאָלעקטיוויזם פון פּיקאַר און ווידאַל, וועלכער איז געפּרעדיגט געוואָרען אין 1848, און וועלכער ווערט איצט דערלאַנגט אַלס אַ נייער מאכל אונטער דעם נאָמען פון „וויסענשאַפטליכען סאָציאַליזם"! וואָס וואָלט ניט געקענט ווערען דער שטראָם פון דער קאָמוניסטישער בעוועגונג אין 1871, ווען זי וואָלט אַנערקענט, אַלס איהר פּרינציפּ דאָס „אַלע זאַכען, וואָס זיינען נויטווענדיג פאַר די אויפהאַלטונג פון לעבען, זיינען אַזוי הייליג, ווי דאָס לעבען גופא און רעפּרעזענטי־רען בשותפות'דיגען אייגענטהום פון דער גאַנצער נאַציאָן" — ווען זי וואָלט אָנגענומען, אַלס איהר לאָזונג: „די קאָמונע אָרגאַ־

ניזירט דעם פערברויך און גאַראַנטירט דעם וואוילשטאַנד פאַר אַלע״!

איבעראַל און שטענדיג ווערט אַ רעוואָלוציע געמאַכט פון אַ מינאָריטעט. זאָגאַר צווישען די יעניגע, וועלכע זיינען טיעף פעראינטערעסירט אין דער רעוואָלוציע, איז עס נור אַ מינאָריטעט, וואָס ווידמעט זיך אין גאַנצען צו איהר. דאָס איז אויך געווען דער פאַל אין פראַנקרייך אין 1793.

אַזוי שנעל, ווי דער קעניגטהום איז געשטירצט געוואָרען, האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ ריעזיגע בעוועגונג איבער גאַנץ פראַנקרייך געגען די רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען געהאַט די העזה אַ שליידער צו טהון דעם קאָפּ פון אַ קעניג, אַלס אַ קריעגס־ערקלערונג, צו אַלע רעאַקציאָנערען פון אייראָפּאַ. אין דעם מאַיאָנטעק־הויז, אין דעם זאַאַל, אין דער קירכע איז דער געשריי געווען אַלץ איין און דערזעלבער: „וואָס פאַר אַ לומפּען דאָס זיינען דיזע מענשען, וואָס האָבען די העזה צו טהון אַזאַ זאַך! איצט וועלען זיי פאַר קיין זאַך זיך ניט אָבשטעלען! זיי געהען אונז בערויבען פון אונזער רייכטהום אָדער זיי וועלען אונז די קעפּ אָבהאַקען.“ און אַזוי זיינען די פערשווערונגען פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען געוואָרען אַלץ שטאַרקער.

די קירכע, יעדער קעניגליכער הויף אין אייראָפּאַ, די ענגלישע מיטעלקלאַסען — אַלע האָבען אַן אַנטהייל גענומען אין דער אַרבייט פון אינטריגע, פּראָפּאַגאַנדע און קאָררופּציאָן, אום צו אָרגאַניזירען די קאָנטער־רעוואָלוציע. די האַפען־שטעדט, בעזאָנדערס אַזעלכע, ווי נאַנטעס, באָרדאָ, און מאַרסעל, וואו עס זיינען געווען פיעל רייכע קויפליים; ליאָן, די פאַבריק־שטאַדט פון לוקסוס; רוען, דער צענטער פון האַנדעל און אינדוסטריע— דיזע אַלע זיינען געוואָרען מעכטיגע מיטעלפּונקטען פון דער רעאַקציע. גאַנצע געגענדען זיינען בעאיינפלוסט געוואָרען פון די פּריעסטער און „עמיגראַנטען“, וועלכע זיינען צוריקגעקומען אונטער פאַלשע נעמען, און אויך פון דעם ענגלישען און אָרלעאַניסטישען גאָלד, ווי אויך דורך די אַגענטען פון איטאַליען, שפּאַניען און רוסלאַנד.

די זשיראָנדיסטישע פּאַרטיי האָט געדיענט אַלס דער זאַמלונגס־פּונקט פאַר דיעזע מאַסע פון דער רעאַקציע, ווייל די ראָיאַליסטען האָבען געוואוסט זעהר גוט, דאָס ניט קוקענדיג אויף זייער בעשיינפּערליכען רעפּובליקאַניזם, זיינען די זשיראָנדיסטען אין דער ווירקליכקייט זייערע חברים, און, דאָס זיי זיינען געצוואונגען צו זיין אַזוי *דורך די לאָגיק פון זייער פּאַרטיי*, וועלכע איז אימער פיעל מעכטיגער, ווי דער שילד פון דער פּאַרטיי. און דאָס פאָלק, פון זיין זייט, האָט פערשטאַנען אויסגעצייכענט די לאַגע. ער האָט געוואוסט, אַז אַזוי לאַנג, ווי די זשיראָנדיסטען פערבלייבען אין דער קאָנווענשאַן, וועט קיין רעוואָלוציאָנערע מאַסרעגעל ניט זיין מעגליך און דאָס די מלחמה, וואָס ווערט אָנגעפיהרט אַזוי שוואַך פון דיזע פּריצים פון דער רעוואָלוציע, וועט פערלענגערט ווערען, ביז פראַנקרייך וועט אין גאַנצען בלייבען אָהן כחות. דערפאַר, ווען דאָס פאָלק האָט איינגעזעהען די נויטווענדיגקייט פאַר די „רייניגונג פון דער קאָנווענשאַן“ דורך די אויסשליסונג פון די זשיראָנדיסטען, האָט ער פון זיין זייט אָנגעווענדעט אַלע זיינע כחות צו אָרגאַניזירען זיך פאַר די לאָקאַלע קעמפּפע, וועלכע זיינען געווען אונפערמיידליך אין יעדער גרויסער שטאַדט, אין יעדער שטעדטעל און אין יעדען דאָרף.

מיר האָבען שוין פריהער אָנגעוויזען, דאָס די דירעקטאָריען פון די דעפּאַרטמענטס זיינען געווען מייסטענס קאָנטער־רעוואָלוציאָנער. פּונקט אַזוי זיינען אויך געווען די דירעקטאָריען פון די דיסטריקטען. אָבער די מוניציפּאַליטעטען, עטאַבלירט לויט דעם געזעץ פון 1789, זיינען געווען פיעל, פיעל דעמאָקראַטישער. עס איז אמת, דאָס ווען זיי זיינען צוערשט געגרינדעט געוואָרען אין 1789, האָבען זיי אָהן רחמנות אונטערדריקט די בויערען־רעוואָלטען. אָבער מיט דער ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע זיינען די מוניציפּאַליטעטען געוואָרען אַלץ מעהר און מעהר רעוואָלוציאָנער, ווייל זיי זיינען אויסערוועהלט געוואָרען פון פאָלק אין דער צייט פון אויפשטענדע און אונטער דער אויפפּאַסונג פון די „פאָלקס־געזעלשאַפטען.“

אין פּאַריז, פאַר דעם 10טען אויגוסט, איז דער קאָממונע־ראַטה צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען פון מיטעל־קלאַס־דעמאָקראַטען. אָבער אין דער נאַכט פון 10טען אויגוסט איז אַ נייע קאָמ־מונע אויסערוועהלט געוואָרען פון 48 סעקציאָנען, און חאָטש די קאָנווענשאָן האָט אויפגעלייזט דיזע קאָממונע אויף דעם וואונש פון די זשיראָנדיסטען, איז אָבער די נייע קאָממונע, וואָס איז אויסגעוועהלט געוואָרען דעם 2טען דעצעמבער, 1792, מיט איהר פּראָקוראַטאָר, שאָמעט, איהר דעפּוטי־פּראָקוראַטאָר, העבערט, און איהר מאַיאָר, פּאַשע (וועלכער איז בעשטימט גע־וואָרען צו זיין אַמט עטוואָס שפּעטער), געוועזן אַן אויסגעשפּראָ־כענע רעוואָלוציאָנערע קערפּערשאַפט.

אַן אויסערוועהלטע קערפּערשאַפט פון בעאַמטע, פּאַרטרויט מיט אַ מאַכט אַזאַ גרויסע און אַזאַ פערשיעדענאַרטיגע, ווי עס איז געווען דער ראַט פון דער פּאַריזער קאָמונע, וואָלט געמוזט זיכער ביסלאַכווייז, ביסלאַכווייז, ווערען גענייגט צו געמעסיגטקייט און איינגעהאַלטענקייט. אָבער דאָס פאָלק פון פּאַריז האָט געהאַט אין די סעקציאָנען די מיטעל־פּונקטען פון רעוואָלוציאָנערער טהעטיגקייט. דיזע סעקציאָנען אָבער, ווייל זיי האָבען זיך גע־נומען פערשיעדענע פּאָליטישע רעכט, ווי למשל, דאָס רעכט פאַר אויסצוטהיילען בירגער־קאַרטען, וועלכע זאָלען ווייזען, אז די בע־זיצער פון דיזע קאַרטען זיינען ניט קיין ראָיאַליסטישע פערשווע־רער, אָדער די בעשטימונג פון פּריווילעגיע צום קאַמפּף אין דער וואַנדיי, און נאָך אנדערע אַזעלכע רעכטע — דיזעלבע סעקציאָ־נען, וועמעס קאָמיטעס פון עפפענטליכען וואוילשטאַנד און פון אַלגעמיינער זיכערהייט האָבען געהאַט די איינענשאַפט פון פּאָ־ליטישע אָרגאַנען — זיי, אין זייער רייהע, זיינען באַלד געוואָרען גענייגט צו אָפּיציאַליטעט און קאָנסערוואַטיזם. אין 1795 זיי־נען זיי ווירקליך געוואָרען די מיטעל־פּונקטען פון דער מיטעל־קלאַס־רעאַקציע.

אָט דערפאַר איז אַ גאַנצע רייהע פון פאָלקס־געזעלשאַפטען און ברודער־געזעלשאַפטען, ווי אויך רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס אויפגעבויט געוואָרען זייט־ביי־זייט מיט דער קאָממונע און די

סעקציאָנען, און דיזע זיינען עס געוואָרען נאָך דער אויסשליסונג פון די זשיראָנדיסטען אין דעם יאָהר צוויי פון דער רעפּובליק, די ווירקליכע מאכט פאר טהעטיגקייט. אלע דיזע גרופּען זיינען געוועזען פעדערירט צווישען זיך, ווי פאר מאָמענטאנע צוועקען, אזוי אויך פאר שטענדיגע ארבייט, און זיי האָבען געשטרעבט צו קומען אין בעריהרונג מיט די זעקס און דרייסיג טויזענד קאָממונען פון פראנקרייך. צוליעב דיזען צוועק האָבען זיי אָרגאניזירט א ספּעציעלע קאָררעספּאָנדענץ־ביוראָ.

אויף אזא אופן איז געשאפען געוואָרען א נייע, פריי־אָרגאניזירטע קערפּערשאפט. און ווען מיר שטודירען דיזע גרופּירונגען — דיזע „פרייע איינפערשטענדיגונגען“, ווי מיר קענען עס זאָגען איצט — זעהען מיר פאר זיך די פערווירקליכונג פון דעם, וואָס די מאָדערנע אנארכיסטישע גרופּען פון פראנקרייך פערטהיידיגען, ניט וויסענדיג זאָגאר, אז זייערע זיידעס האָבען דאָס שוין פערווירקליכט אין אזא טראגישען מאָמענט פון דער רעוואָלוציע, ווי דאָס איז געוועזען דער ערשטער טהייל פון יאָהר 1793.*)

די מאיאָריטעט פון די געשיכט־שרייבער, וואָס זיינען אין סימפּאטהיע מיט דער רעוואָלוציע, ווען זיי קומען צו צו דעם טראגישען קאמפּף, וועלכער איז אויסגעפאָכטען געוואָרען צווישען דעם „בארג“ און דער „זשיראָנד“ אין 1793, שטעלען זיי זיך אָב צופיעל, ווי מיר שיינט, אויף די אונוויכטיגע זייטען פון דיזען קאמפּף. זיי שרייבען צו צופיעל וויכטיגקייט צו דעם זאָגענאנטען פעדעראליזם פון די זשיראָנדיסטען.

עס איז אמת, דאָס נאָך דעם 31טען מאי, ווען די זשיראָנדיסטישע און ראָיאליסטישע אויפשטענדען האָבען אויסגעבראָ־

*) מאָרטימער־טערנאָ, א רעאַקציאָנער, האָט שוין אָנגעוויזען אויף דיזע דאָפּעלטע אָרגאניזאציאָן אין זיין „געשיכטע פון דעם טעררער“. אויך זשאָרעס האָט אָנגעשריבען א זעהר גוט־געשריבענע זייט וועגען דעם. און אַלאַר וויייזט אָן אויף דעם אין זיין ווערק: „די פּאָליטישע געשיכטע פון דער רעוואָלוציאָן“.

כען אין איינינע פּראָווינצען, האָט דאָס וואָרט „פעדעראַליזם“ פערקערפערט אין די דאָקומענטען פון יענע צייט די הויפּט־בע־שולדיגונג, וואָס די באַרג־פּאַרטיי האָט געמאַכט געגען די זשי־ראָנדיסטען. אָבער דיזער וואָרט איז געוואָרען בלויז א שלאַג־וואָרט, א פּאַרטיי־דעקאָראַציע, און איז אין דער ווירקליכקייט געוועזען בלויז אַ קריעגס־געשריי, וואָס איז געוועזען גוט צו געברוי־כען געגען איינעמס געגנער, און אלס אזעלכער האָט ער געדיענט דעם צוועק זעהר גוט. אין דער ווירקליכקייט אָבער, ווי לואי בלאַן האָט עס שוין אָנגעוויזען, איז דער פדעראַליזם פון די זשי־ראָנדיסטען בעשטאַנען מייסטענס אין זייער האַס צו פּאַריז און אין זייער וואונש אָוועקצושטעלען די רעאקציאָנערע פּראָווינצען געגען די רעוואָלוציאָנערע הויפּט־שטאָדט. זיי האָבען מורא גע־האַט פאַר פּאַריז, און דאָס איז געוועזען דער גאַנצער פעדעראַליזם, ווי זיי האָבען איהם פערשטאַנען.

זיי האָבען פעראַכטעט און מורא געהאַט פאַר דער מאַכט, וועלכע עס האָבען געקראָגען אין דער רעוואָלוציע די פּאַריזער קאָממונע, די פּאַריזער רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס און דאָס פאָלק פון פּאַריז. ווען זיי האָבען גערעדט פון אריבערטראָגען דעם זיץ פון דער געזעצגעבענדער פערזאַמלונג און שפּעטער פון דער קאָנווענשאָן גופא, אין אירגענד א פּראָווינציעלע שטאָדט, איז עס ניט געוועזען אוים ליעבע צו פּראָווינציעלער אויטאָנאָמיע. עס איז געוועזען בלויז, אום צו ברענגען די געזעצגעבענדע קערפּער־שאַפט און די עקזעקוטיווע אויטאָריטעט צווישען א וועניגער־רעוואָלוציאָנערע בעפעלקערונג, ווי די פון פּאַריז — צווישען מענשען, וועלכע זיינען וועניגער טהעטיג אין דער זאַך פון פאָלק. אזוי האָט אויך דער קעניגטהום געהאַנדעלט אין מיטעל־אלטער, ווען ער האָט אויסגעוועהלט פאַר זיך אַ שטאָדט, וואָס האָט אין וואַקסען, א „קעניגליכע שטאָדט“, איידער די אלטע שטעדט, וואָס זיינען געוועזען געוואוינט צום „פאָרום“. טהיערס האָט דאָס זעלבע געוואָלט טהאָן אין 1871. *)

---

*) ווען די זשיראָנדיסטען האָבען גערעדט פון דער צוזאַמענ־

אָנשטאָט צו זיין פעדעראליסטיש, איז אלעס, וואָס זיי האָבען געטהאָן, צייגט, אז זיי זיינען געוועזן אזוי צענטראליסטיש און אזוי אויטאָריטעער, ווי די מאנטאניארען (די בארגיסטען) און נאָך אפשר מעהר; ווייל די לעצטע האָבען זיך לכל הפחות פערלאָזען אויף די פאָלקס־געזעלשאפטען, ווען זיי זיינען אוועק מיט פערשיעדענע פלענער אין די פראָווינצען, און ניט אויף די אָרגאנען פון דער ביוראָקראטיע — די ראטה־קערפערשאפטען פון די פראָווינצען און דיסטריקטען. ווען די זשיראָנדיסטען האָבען אפעלירט צו די פראָווינצען געגען פאריז, איז עס געוועזן אום אויפצורייצען די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע כוחות פון די מיטעל־קלאַסען אין די פאבריק־שטעדט און דעם פאַנאטיזם פון די בויערען אין נאָרמאנדי און ברעטאין געגען די רעוואָלוציאָנערען פון פאריז. ווען די רעאקציאָנערען זיינען געוועזן זיעגרייך און די זשיראָנדיסטען זיינען צוריקגעקומען צו מאכט נאָך דעם 9טען טערמידאָר, האָבען זיי בעוויזען, ווי עס פאסט זיך פאר אַן אָרדנונגס־פאַרטיי, אז זיי זיינען געוועזן צענטראליסטען פיעל מעהר, ווי די מאנטאניארען.

מ. אָלאַר, וועלכער האָט פיעל געשריעבען וועגען דעם פעדעראליזם פון די זשיראָנדיסטען, בעמערקט גאנץ ריכטיג, דאָס איידער די רעפובליק איז עטאבלירט געוואָרען, האָט קיינער פון די זשיראָנדיסטען ניט ארויסגעוויזען פעדעראליסטישע נייגונגען. באַרבאַרא, למשל, איז געוועזן אַן אויסגעשפּראָכענער צענטראליסט, און ער האָט ערקלערט פאר דער בושע־די־רהאָן־פערזאמלונג, אז אַ פעדעראטיווע רעגיערונג איז ניט צוגעפאסט פאר אַ גרויסען פאָלק, ווייל זי ארבייט זעהר לאַנגזאם, און ווייל די מאַשינערי איהרע איז צו קאָמפּליצירט. מיר געפינען ווירקליך ניט אירגענד וועלכען ערנסטען פערזוך אויף אַ פעדע־

קונפט פון די קאָמיסיאָנערען פון די דעפאַרטמענטס אין בורזשע, „וואָלטען זיי זיך ניט אָבגעשטעלט ביי דיזער אריבערטראָגונג", זאָגט טהיבאדא אין זיינע מעמוארען: „זייער ארבייט איז געוועזן צו בילדען אַ צווייטע קאָנווענשאָן."

ראטיווע אָרגאניזאציאָן אין דעם פּלאַן פאר א קאָנסטיטוציע, וועלכען די זשיראָנדיסטען האָבען פאָרגעשלאָגען אין 1793. זיי וויזען זיך ארויס צו זיין דורך־און־דורך צענטראליסטען.

פון דער אנדערער זייט, שיינט מיר, אז לואי בלאַן בע־טאָנט שוין צו שטארק די „היציגקייט" פון די זשיראָנדיסטען, ווען בריססאָ'ס אמביציע איז געקומען אין צוזאמענשטויס מיט ראָבעספּיער'ס, און די פערוואונדונג פון ראָבעספּיער'ס זעלבסט־אכטונג דורך די היציגע זשיראָנדיסטען, עטוואָס, וואָס ראָבעס־פּיער האָט זיי קיינמאָל ניט מוחל געווען. זשאָרעס דריקט אויס עהנליכע אידעען, ווענינגסטענס, אין דעם ערשטען טהייל פון זיין באַנד וועגען דער קאָנווענשאָן, וואָס דאָס אָבער שטערט איהם ניט שפּעטער אָנצואווייזען אויף אנדערע אורזאכען — ווען ער פאנגט אָן צו ערקלערען דעם קאמפּף צווישען דעם פאָלק פון פּא־ריז און דער בורזשואזיע — אורזאכען, פיעל ערנסטערע, ווי די געקרענקטע זעלבסט־אכטונג פון ראָבעספּיער און דער „ענגאָ־איזם פון מאכט."

געוויס זיינען געווען אי „די היציגקייט" פון די זשיראָנ־דיסטען, וואָס לואי בלאַן האָט אזוי גוט געשילדערט, און אויך דער קאָנפליקט פון אמביציעס. און זיי האָבען זיכער געהאָל־פען צו מאכען נאָך מעהר גיפטיג דעם קאמפּף, אָבער אין דעם קאמפּף צווישען דעם בארג און דער זשיראָנד איז געווען, ווי מיר האָבען עס שוין געזאָגט, איין אלגעמיינע אורזאכע, וועלכע איז געווען ניט דער ערך ערנסטער, ווי די אלע פּערזענליכע שטרייטיגקייטען צוזאמען. דיזע אורזאכען האָט שוין לואי בלאַן זעהר קלאָר אָנגעצייגט, ציטירענדיג פון גאראט די שפּראך, וועל־כע די זשיראָנד האָט געברויכט צום בארג און דעם ענטפער פון בארג צו דעם זשיראָנד.

„עס איז ניט פאר אייך", האָט די זשיראָנד געזאָגט, „צו רעגיערען פראנקרייך, איהר, וועלכע זיינט בעדעקט מיט דעם בלוט פון סעפּטעמבער. די געזעצגעבער פון א רייכער און אינ־דוסטריעללער אימפּעריע מוזען בעטראכטען אייגענטהום, אלס איינעם פון די הייליג־

סטע פונדאמענטען פון סאָציאַלער אָרדנונג, און די אויפגאבע פון פערפאסען געזעצע פאר פראנקרייך קען ניט אויסגעפיהרט ווערען פון איין, וועלכע פרע־דיגען אנארכיע, בעשיצען רויבעריי און טעררארריזירען די בעזי־צער פון אייגענטהום.... איהר רופט געגען אונז אלע די גרדונגע־נע מערדער פון פאריז; מיר רופען געגען אייך אלע עהרליכע מענשען פון פאריז."

דאס איז די שפראך פון דער אייגענטהומס־פּארטיי, פון די, וועלכע האבען אויסגעשלאכטעט דאס פאלק אין יוני, 1848 און אין 1851 האבען זיי געהאלפען דער קו־דע־טא פון נאפאלעאן דעם 3טען, און וועלכע זיינען איצט פערטיג דאס אלעס ווידער אמאל צו טהאן.

אויף דעם האט דער בארג געענטפערט: „מיר בעשולדי־גען אייך, דאס איהר ווילט אויסנוצען אייערע טאלענטען פאר אייער אייגענעם נוצען, און ניט אין די אינטערעסען פון גלייכ־הייט. אזוי לאנג, ווי דער קעניג האט אייך ערלויבט צו הערשען דורך די מינסטארען, וואס איהר האט איהם געגעבען, אזוי לאנג האט ער אויסגעזעהן צו זיין עהרליך גענוג פאר אייך... אייער געהיימער וואונש איז קיינמאל ניט געווען אויפצוהויבען פראנק־רייך צו דער גרויסער בעשטימונג פון א רעפובליק, נור צו האל־טען איהר אונטער א קעניג, וועמעס בעלי־בתים פון פאלאץ איהר זאלט אליין זיין."

מיר װעלען זעהען, ווי ריכטיג עס איז דיזע בעשולדיגונג, ווען מיר געפינען בארבארא אין דער סויטה און לואווע אין ברע־טאין, ביידע געהענדיג האנד אין האנד מיט די ראיאליסטען, און ווען, אזוי פיעל פון די זשיראנדיסטען זיינען געקומען צו אן איינפערשטענדנים מיט די „לע בלאנקס", נאך דעם ווען זיי האָ־בען זיך צוריקגעקעהרט צו מאכט דורך די רעאקציע פון טהער־מידאר. אבער לאמיר ווייטער ציטירען פון דעם ענטפער פון בארג.

„איהר ווילט פרייהייט אהן גלייכהייט, און מיר ווינשען גלייכהייט, ווייל מיר קענען זיך ניט פארשטעלען פרייהייט אהן

גלייכהייט. איהר, וועלכע רופען זיך שטאאטס־מענער, איהר ווילט ארגאניזירען די רעפובליק פאר די רייכע; אבער מיר, וועלכע האבען ניט קיין פרעטענזיעס צו זיין שטאאטס־מענער, ווילען האבען געזעצע, וועלכע זאלען אויפהויבען די ארעמע פון זייער עלענד, און פערוואנדלען אלע מענשען, אונטער א צושטאנד פון אלגעמיינעם וואוילזיין, אין גליקליכע בירגער און איבערגעבענע פערטהיידיגער פון אן אלגעמיין־פערגעטערטער רעפובליק."

דא זעהען מיר צוויי גאנץ פערשיעדענע בעגריפע פון א געזעלשאפט, און אזוי איז אויך דער קאמפף פערשטאנען געווארען פון די מענשען, וואס האבען געלעבט צו יענער צייט.*)

די רעוואלוציע האט ביז איצט זיך בענוגענט מיט דעם אראבווארפען פון קעניג, ניט מאכענדיג זאגאר א פערזוך צו פערזיכערען איהר ארבייט דורך א פאלשטענדיגע ענדערונג פון די אידעען פון דער נאציאן אין א רעפובליקאנישער ריכטונג. זי האט געמוזט זיך אבשטעלען נאך איהר ערשטען זיעג און איבערלאזען פראנקרייך צו קעמפפען אזוי גוט, ווי זי האט געקאנט, געגען די דייטשע, ענגלישע, שפאנישע, איטאליענישע און סאוואי'אישע איינדרינגלינגע, אונטערשטיצט פון אינווענייג דורך די אנהעננגער פון קעניגטהום. אדער אנדערש, האט די רעוואלוציע נאך דעם, ווי זי איז פטור געווארען פון קעניג, געמוזט גלייך, ניט אבלייגענדיג אויף שפעטער, מאכען אן אנשטרענגונג אין דער ריכטונג פון גלייכהייט, ווי זיי האבען עס גערופען, אין דער ריכטונג פון קאממוניזם, ווי מיר וואלטען עס איצט געזאגט. זי מוז ענדיגען די ארבייט פון דער אבשאפונג פון די פעאדאלע

*) פיעלע, פיעלע ציטאטען וואלטען געקאנט געבראכט ווערען, אום דאס צו בעווייזען. די פאלגענדע צוויי זאלען דיענען אלס ביישפיעלע: „די זשיראנדיסטען האבען געוואלט, אז די רעוואלוציע זאל בלייבען צו גונסטען פון די מיטעלקלאסען", זאגט באדא. „זיי האבען געוואלט שטיל עטאבלירען א מיטעל־קלאס־אריסטאקראטיע, וועלכע זאל פערנעהמען דעם פלאץ פון דעם אדעל און די גייסטליכע", זאגט בארדאן אין דעם יאקאבינישען קלוב דעם 31טען מאי.

רעכטע, די ארבייט פון צוריקגעבען דאָס לאנד צו די קאָמונען, די ארבייט פון נאציאָנאליזירען דעם באָדען, מיט דער אנערקענונג פון די רעכטע פון אלע צום לאנד. זי מוז קאָנסאָלידירען, פעסט מאכען די ארבייט, וועלכע איז ביז איצט אויסגעפיהרט געוואָרען פון די רעבעללירענדע בויערען אין דעם משך פון די פיער יאָהר, און זי מוז זעהען, מיט דעם פאָלקס הילפע, „אויפצוהויבען די מענשען פון זייער עלענד“. זי מוז פּרובירען בעשאפען, אויב מעגליך, ניט די אבסאָליוטע גלייכהייט פון רייכטהימער, נור א צושטאנד פון וואוילזיין פאר אלע. און זי מוז עס טהאָן, אוועקנעהמענדיג מיט געוואלד די מאכט פון רעגירען פון די רייכע און איבערטראָגען איהר צו די קאָממונען און צו די פאָלקס־געזעלשאפטען.

דיזע אלע אויפגאבען געניגען צו ערקלערען דעם בלוטיגען קאמפף, וועלכער האָט צוריסען אין צוויי העלפטען די קאָנווענשען, און מיט איהר אויך גאנץ פראנקרייך נאָך דעם, ווי דער קעניגטהום איז געפאלען. אלעס אנדערעס איז געוועזען פון אן אונטערגעאָרדנעטער וויכטיגקייט.

דריי און פערצינגסטער קאַפּיטעל.

סאָציאַלע פאָדערונגען.—ווי פּאַריז האָט געפיהלט.—ליאָן.

די ווירקונג פון דער הינריכטונג פון קעניג. — געענדערטער שטאַנד־פּונקט פון דער רעוואָלוציע. — דער אָנפאַנג פון דער קאָנטר־רעוואָלוציע. — וואַרלע. — דזשעק רא. — די בעוועגונג געגען די אייגענטהימער פון גרויסע רייכטהימער. — אַ פּעטיציע צו דער קאָנווענשען. — מאַראַט גיט זיך מיה אָבצושטעלען די אַגיטאַציע. — די ווירקונג פון דעם רייאָט. — די נויטווענדיגקייט צו פערניכטען די זשיראָנד ווערט קלאָר.

ניט קוקענדיג אויף די געוואַלדיגקייט, וואָס דער פּאַרלאַמענטאַרישער קאמפף צווישען דעם „באַרג“ און דער „זשיראָנד“ האָט ארויסגעוויזען פון צייט צו צייט, וואָלט נאָך לאַנג אזוי אָנגעהאַלטען, ווען ער וואָלט געווען בלויז אין די גרענעצען פון דער קאָנווענשען. אָבער זייט די הינריכטונג פון לואי דעם 16טען, האָבען זיך די פּאַסירונגען בעוועגט אַלץ שנעלער און שנעלער, און דער גראָבען צווישען די רעוואָלוציאָנערען און די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען איז געוואָרען אזוי ברייט, דאָס עס איז שוין ניט מעהר קיין מעגליכקייט געווען פאר א פּאַרטיי, וואָס זאָל זיין אונקלאָר, אונבעשטימט, וואָס זאָל קענען שטעהען אין מיטען, אויפ'ן האַלבען וועג, צווישען דיזע צוויי פּאַרטייען. שטאַרק ווי זיי זיינען געווען דאַגעגען צו דעם נאַטירליכען לויף פון ענטוויקלונג, וועלכען די רעוואָלוציע האָט אָנגענומען, האָבען זיך

די זשיראָנדיסטען באַלד געפונען צוזאַמען מיט די ראָיאַליסטען אין די רייהען פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען, און אַלס אזעל־כע האָבען זיי געמוזט בעזיעגט ווערען. די רעוואָלוציע האָט דאַן נאָך געהאַלטען אין איהר שטייגונג־פעריאָדע.

די הינריכטונג פון׳ם קעניג האָט געמאַכט אַ טיעפען איינ־דרוק אין פראַנקרייך. אויב די מיטעל־קלאַססען זיינען אָנגעפילט געוואָרען מיט שרעק דורך די חוצפה פון די „מאָנטאַנאַרען“, און האָבען געציטערט פאַר זייער אייגענטהום און זייערע לעבענס, האָט דער אינטעלליגענטער טהייל פון דער בעפעלקערונג געזעהען גאָר אין דעם טאָגען פון אַ נייער צייט — דאָס נעהענטער קומען פון יענם „וואוילזיין פאַר אַלע“, וועלכען די רעוואָלוציאָ־נערען האָבען פערשפּראָכען צו די אָרעמע.

און דאָס גרעססער איז געווען זייער ענטטוישונג! דער קע־ניג איז געטוידטעט געוואָרען, קעניגטהום איז פערשוואונדען; אָבער די חוצפה פון די רייכע איז אַלץ געוואַקסען. זיי האָבען געגלענצט מיט זייער חוצפה אין די רייכע קוואַרטאַלען, זיי האָ־בען זיך געוויזען מיט זייער גאַנצער חוצפה זאָגאַר אין די גאַל־לעריי־ען פון דער קאָנווענשען, ווערענד אין די אָרימע דיסטריק־טען איז דער עלענד געוואָרען אַלץ שרעקליכער, וואָס ווייטער עס האָט זיך אָנגערוקט דער טרויעריגער ווינטער פון 1793, ברענגענדיג מיט זיך אַ מאַנגעל אין ברויט, ארבייטסלאָזיגקייט, יקרות און דעם פאַלען פון דעם פּאַפּיר־געלד. און אין דער זעל־בער צייט איז אָנגעקומען שלעכטע נייעס פון איבעראַל: פון דעם גרענעץ, וואו די ארמייע איז צושמאָלצען, ווי שנעע, פון ברעטאַין, וואו עס האָט זיך אָרגאַניזירט אַן אַלגעמיינער אויפשטאַנד מיט דער הילפע פון די ענגלענדער; פון דער וואַנדיי, וואו אַ הונ־דערט טויזענד רעבעללישע בויערען האָבען געמאָרדעט די פּאַ־טריאָטען מיט דער ברכה פון די גייסטליכע; פון ליאָן, וועלכע איז געוואָרען די פעסטונג פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען; פון דער שטאַאַט־קאַסע, וועלכע האָט איצט נור עקזיסטירט דורך די אַרויסלאָזונג פון נייעם פּאַפּיר־געלד; און ענדליך, פון דער קאָנ־ווענשען, וועלכע איז געקומען צו אַ שטילשטאַנד, און האָט פער־

שווענדעט איהרע לעצטע כוחות אין שטורמדיגע אינערליכע קעמפפע.

דאָס אלעס האָט געהאָלפען צו פּאַראַליזירען דעם רעוואָלוציאָנערען גייסט. אין פּאַריז זיינען די אָרעמע ארבייטער, די סאנקיולאָטען, ניט געקומען שוין מעהר צו די סעקציאָנען אין א גענוגענדער צאָהל, און די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען פון דער מיטעל־קלאַס האָבען זיך בענוצט דערמיט. אין פעברואר, 1793, האָבען די זאטע און די צופריעדענע איבערשוועמט די סעקציאָנען. זיי זיינען געקומען אין א גרויסער צאָהל, האָבען אָנגענומען רעאקציאָנערע בעשליסע — געברויכענדיג זייערע שטעקענס אין פאַל פון נויט — האָבען ארונטערגעזעצט די סאנקיולאָטישע בעאמטע, און האָבען זיך אליין נאָמינירט אויף זייערע פּלעצער. די רעוואָלוציאָנערען זיינען זאָגאר געצוואונגען געווען צו רעאָרגאַניזירען זייערע קרעפטע, אום צו זיין אין שטאַנד צו קומען צו הילפע צו די נאָכבאר־סעקציאָנען, ווען זיי זיינען בעפאַלען געוואָרען פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען.

אין פּאַריז און אין די פּראָווינצען זיינען מאַנכע סעקציאָנען זאָגאר געווען געצוואונגען צו פּאָרדערען פון דעם שטאַאט־ראַטה צו גאַראַנטירען צו די אָרימע מענשען פון פּאָלק, וועלכע פלעגען קומען צו די מיטינגען און אָנגענומען פערשיעדענע ארבייטען, אלס קאָמיטע־לייט, א בעלוינונג פון צוויי ליווערס דעם טאָג. דאַן האָבען די זשיראָנדיסטען ניט פערפעהלט אויסצונוצען די געלעגענהייט און אויפגעפּאָדערט די קאָנווענשען אויפצולייזען אלע דיזע אָרגאַניזאציאָנען פון די סעקציאָנען, פּאָלקס־געזעלשאַפטען און דעפּאַרטמענט־פעדעראציעס. זיי האָבען ניט פערשטאַנען וואָס פאר א ווידערשטאַנדס־קראַפט עס איז נאָך דאָ אין דעם אלטען רעזשים, און זיי האָבען ניט געזעהען, דאָס אזא שריט אין דיזען מאָמענט מיינט די פערזיכערונג פון דעם באלדיגען טריאומף פון דער קאָנטער־רעוואָלוציע און פון דער גיליאָטינע פאר זיך זעלבסט.

אָבער די מאַסע פון פּאָלק איז נאָך ניט געווען אזוי ענטמוטהיגט. דער פאַקט איז, דאָס פיעלע אידעען האָבען געהאָל־

טען אין צייטיג ווערען אין פיעלע מוחות; נייע שטרעמונגען זיינען ארויסגעקומען אויף די אויבערפלעכע, און האָבען געזוכט די פאָרמע, אין וועלכע זיי זאָלען זיך קענען אם בעסטען אויס־דריקען.

די פאריזער קאָמונע, האָבענדיג געקראָגען גרויסע בעווילי־גונגען פון דער קאָנווענשען פאר דעם איינקויפען פון מעהל, האָט געהאט מעהר אָדער ווענגער ערפאָלג אין האלטען דעם פרייז פון ברויט צו 7 סענט א פונט. אָבער אום צו קריגען ברויט פאר די־זען פרייז, האָט דאָס פאָלק געמוזט פערברענגען די נאכט ביים בעקער'ס טיר, ווארטענדיג אין א לאנגער רייהע אויפ'ן גאס. און דאן האָט דאָס פאָלק פערשטאנען, דאָס די קאָממונע, קויפענדיג ווייץ אויף דעם פרייז, וואָס די מאָנאָפאָליסטען האָבען ארויפגע־ריסען, האָט זי נור רייכער געמאכט די ספעקולאנטען אויף דעם חשבון פון שטאאט. דאָס האָט געמיינט אַן אייביגער דרעהען זיך אין קרייז פאר דעם פראָפיט פון דעם ספעקולאנט. די ספעקו־לאציע האָט געהאלטען אין איין וואקסען. די נייע־געגרינדעטע בורזשואזיע איז שנעל רייך געוואָרען דורך דעם. ניט נור האָ־בען די ארמיי־פאָדריאטשיקעס, די צושטעלער פון „רייז־ברויט־און־זאלץ", געמאכט געוואלדיגע רייכטהימער, נור אזוי ווי אלעס, — וואָל, מעהל, קופער, אויל, זייף, ליכט, צינק און ז. וו. — איז געווען א געגענשטאנד פון ספעקולאציע, שוין ניט ריידענדיג פון די געוואלדיגע ספעקולאציעס אויף דעם פערקויף פון נא־ציאָנאלען לאנד, זיינען פערמעגענס אויסגעוואקסען מיט אַן אויסערגעוועהנליכער שנעליגקייט פאר די אויגען פון אלעמען.

די פראגע, „וואָס איז צו טהאָן?" איז דאן געשטעלט גע־וואָרען מיט דער גאנצער טראגישער בעדייטונג, וועלכע זי האָט אָנגענומען אין דער צייט פון א קריזיס.

די יעניגע, פאר וועמען דער בעסטער מיטעל פאר אלע סאָ־ציאלע איבלען איז אייביג „די בעשטראָפונג פון די שולדיגע", האָבען נור געקאָנט פאָרשלאָגען טוידט־שטראָף פאר די ספעקו־לאנטען, די רעאָרגאניזירונג פון דעם פאָליס־סיסטעם פון עפענט־ליכער זיכערהייט און א רעוואָלוציאָנערען טריבונאל, וועלכער

איז געווען אין דער ווירקליכקייט א צוריקקעהרונג צו מאיאר'ס טריבונאל, אהן זיין אפפענהייט, אבער זיכער ניט קיין לייזונג פון דעם פראבלעם.

אין די פאבורגען אבער האט זיך געבילדעט א טיפערער מיינונגס־שטראם, אזעלכער, וועלכער האט געזוכט א קאנסטרוקטיווע לייזונג, און דיזער שטראם האט געפונען זיין אויסדרוק אין די פראפעצייאונגען פון אן ארבייטער פון די פאבורגען, ווארלע, און פון א געוועזענעם פריסטער, דזשעק רא, אונטערשטיצט פון די אלע נאמענלאזע, וועלכע זיינען בעקאנט אין דער געשיכטע אונטער דעם נאמען „די עקסטרעמיסטען“. דיזע מענער האבען פערשטאנען, דאס די טהעאריען פון פרייהייט אין האנדעל, פערטהיידיגט אין דער קאנווענשען פון אזעלכע מענער, ווי קאנדארסע און סיו, זיינען געווען ניט ריכטיג: דאס די יעניגע זאכען, וועלכע זיינען דא ווייניג אין מארק, קענען שנעל פערכאפט ווערען פון די ספעקולאנטען, בעזאנדערס אין א פעריאדע, ווי די רעוואלוציע איז איצט דורכגעגאנגען. און זיי האבען אנגעהויבען צו פערשפרייטען די אידעע און די נויטווענדיגקייט צו קאממונאליזירען און נאציאנאליזירען דעם האנדעל און ארגאניזירען דעם אויסבייט פון סחורות אויף קאסט־פרייז — דיזעלבע אידעען, וועלכע האבען שפעטער בעגייסטערט פוריע, גאדווין, אווען, פרודאן, און זייערע שפעטערדיגע סאציאליסטישע נאכפאלגער.

דיזע „עקסטרימיסטען“ האבען, אלזא, פערשטאנען — און מיר זעהען באלד, ווי זייערע אידעען הויבען אן פראקטיש אויסגעפיהרט צו ווערען — אז עס איז ניט גענוג צו גאראנטירען יעדען דאס רעכט אויף ארבייט אדער זאגאר אויף דעם באדען; דאס קיין זאך איז נאך ניט אויפגעטהאן, אזוי לאנג, ווי עס בלייבט די עקספלואטאציע דורך דעם האנדעל, און דאס דערפאר מוז דער האנדעל גופא קאמונאליזירט ווערען.

צו דער זעלבער צייט האט זיך אנגעהויבען אן אויסגעשפראכענע בעוועגונג געגען די גרויסע פערמעגענס, וועלכע האט זעהר פיעל עהנליכקייט מיט דער בעוועגונג פון היינט־צו־טאג:

אין די פֿעראייניגטע שטאאטען געגען די גרויסע טראַסטס. פֿאר די טיעף־דענקענדע מענשען פֿון יענער צייט איז עס געווען גאַנץ קלאָר, אז מען קען בשום אופֿן ניט אויפֿבויען אַ דעמאָקראַטישע רעפּובליק, און ניט אונטערנעהמען עטוואָס געגען די שרעקליכע אונגלייכהייט צווישען די פֿערמעגענס, וועלכע איז שוין דאן גע־ווען און וועלכע איז געוואָרען מיט יעדען טאָג אַלץ גרעסער.*)

דיזע בעוועגונג געגען די מאָנאָפּאָליסטען און ספּעקולאַנ־טען האָט געמוזט נויטווענדיגער־ווייזע ארויסרופֿען אויך אַ בע־וועגונג געגען די ספּעקולאציע מיט די טוישמיטלען, און דעם 3טען פֿעברואר, 1793, האָבען די דעלעגאטען פֿון דער קאָממונע פֿון 48 סעקציאָנען און פֿון „די פֿעראייניגטע פֿערטהיידיגער פֿון די 84 דעפּאַרטמענטס“ פֿערלאַנגט פֿון קאָנווענשאָן, אז זי זאָל מאכען אַ סוף צו דעם זינקען פֿון דעם געלד־ווערטה, וואָס דאָס איז געווען די שולד פֿון ספּעקולאציאָן. זיי האָבען פֿערלאַנגט די אָבשאַפֿונג פֿון דעם דעקרעט פֿון דער גרינדונגס־פֿערזאמלונג, לויט וועלכען דאָס געמינצטע געלד איז ערקלערט געוואָרען, אלס סחורה; אויך האָבען זיי געפֿאָדערט די טוידט־שטראָף פֿאר די בערזען־ספּעקולאַנטען.**)

---

*) דער טיעפֿער דענקער מישלע האָט גוט פֿערשטאַנען די גאַנצע בעדייטונג פֿון דיזער קאָממוניסטישער פֿאָלקס־בעוועגונג, און האָט אויפֿמערקזאם געמאַכט אויף איהרע הויפּט־פּונקטען. זשאָרעס אין זיין געשיכטע פֿון סאָציאליזם האָט איצט געניערע און אינטערע־סאַנטערע נאַכריכטען פֿערעפֿענטליכט איבער דיזער בעוועגונג אין פּאַ־ריז און ליאָן.

**) האָט די בערזען־ספּעקולאַציע געקענט האָבען אַ ווירקונג אויף דעם קורס פֿון דעם פּאַפּיער־געלד? מעהרערע היסטאָריקער האָ־בען זיך געשטעלט דיזע פֿראגע, און איהר פֿערענטפֿערט מיט ניין. דער פֿאַלען פֿון דעם ווערטה פֿון דעם פּאַפּיער־געלד, האָבען זיי ערקלערט, איז געקומען פֿון דעם, וואָס אַ גרויסע צאָהל פֿון טויש־צעטלען זיי־נען געבראַכט געוואָרען אין צירקולאַציאָן. דאָס איז ריכטיג. אָבער ווער עס האָט פֿערפֿאָלגט די בעוועגונגען פֿון דעם קאָרן־פּרייז אויף

ווי מען זעהט, איז עס געווען אַ פאָלשטענדיגע רעבעלליאָן פון די אָרימע געגען די רייכע, וועלכע האָבען פון דער רעוואָלוּ־ציאָן געוואונען פאר זיך אלע פאָרטהיילע, און גאָר ניט געוואָלט וויסען, אז די אָרעמע זאָלען אויך עפּעס פון איהר האָבען. און דאַרום, ווען די, וועלכע האָבען פערלאַנגט הילפע פון דער קאָנ־ווענשאָן, האָבען זיך דערוואוסט, אז די יאקאָבינער, סאַן דזשוסט איינגעשלאָסען, זיינען געגען זייער פערלאַנג, ווייל זיי האָבען מורא געהאַט צו בעאונרוהיגען די בורזשואַס, האָבען זיי זיך גאָר־ניט זשענירט און האָבען אויפגעטראָטען געגען די, וועלכע „האָ־בען קיין סימפּאַטהיע ניט מיט די אָרעמע, ווייל זיי עסען גוט יעדען טאָג.“ (זשאָרעס).

מאַראַט האָט אויך פּרובירט איינצושטילען דיזע אויפרע־גונג. ער איז געווען געגען די געשטעלטע פאָרדערונג און האָט פערטהיידיגט דעם באַרג און די דעפּוטירטע פון פּאַריז געגען דעם אַנגריף פון די, וועלכע האָבען געשטעלט דיזע פאָרדערונג. אָבער ער האָט געקאָנט דעם עלענד פון דער נאָהענט, און ווען

דעם וועלט־מאַרק; אָדער דעם פּרייז פון בוימאָויל אויף דער בערזע פון ליווערפּול, אָדער פון רוסישע אסיגנאַציעס אויף דער בערלינער בערזע, דער וועט צוגעבען, דאָס אונזערע זיידעס האָבען געהאַט רעכט, ווען זיי האָבען די שולד פון דעם פאלען פון דעם פּאַפּיער־געלד אַרויפגעלעגט אויף די בערזען־ספּעקולאַציאָן. אפילו אין אונזער צייט, ווען די פינאַנץ־אָפּעראַציאָנען זיינען פיעל, פיעל גרעסער, ווי אין 1793, האָט די ספּעקולאַציאָן אימער די ווירקונג, דאָס זי פער־גרעסערט אין אַ בעשטימטען מאָמענט די ווירקונגען פון נאָכפראַגע און אָנגעבאָט. ווען די ספּעקולאציאָן מיט די טראנספּאָרט־און טויש־מיטלען פון אונזער צייט קען ניט אויף לאַנג פאַרטהייערען דעם פּרייז פון אַ געוויסען פּראָדוקט פון דער ערד, דאָך פערשטאַרקט זי אָהן אַ מאָס די מאָמענטאַנע שוואנקונגען פון די פּרייזען, און דיזע ברענגען מיט זיך אַלס רעזולטאַט די שוואַנקונגען אין דער פּראָדוקטי־וויטעט פון דער ארבייט (צום ביישפּיעל, אין אראָבנעהמען פון פעלד) אָדער די שוואנקונגען פון אָנבאָט און נאָכפראַגע.

ער האָט געהערט די קלאָגע פון די ארבייטס־פּרויען, וועלכע זיי־
נען דעם 24סטען פעברואר געקומען אין קאָנוועגשען, אום צו
פערלאַנגען פון די געזעצגעבער שוץ געגען די ספּעקולאַנטען,
האָט ער זיך גלייך געשטעלט אויף דער זייט פון די אָרימע. אין
אַ זעהר שטאַרקען ארטיקעל פון זיין צייטונג פון 25סטען פעב־
רואר האָט ער געפאָרדערט „די פאָלשטענדיגע פערניכטונג פון
דער פערפלוכטער באַנדע", ווייל ער האָט „פערצווייפעלט, אז די
געזעצגעבער זאָלען אָננעהמען די נויטיגע מיטלען"; ער האָט
געפאָרדערט די פערניכטונג פון „די מאָנאָפּאָליסטען, קאפּיטאַ־
ליסטען און ספּעקולאַנטען, וועלכע ווערען ערמונטערט דורך די
שרעקעדיגע געזעצגעבער צו זייערע פערברעכענס." מען פיהלט
אין דיזען ארטיקעל דעם צאָרן פון דער גאַס. אָט פרלאַנגט מאַ־
ראַט, אז מען זאָל די ערגסטע מאָנאָפּאָליסטען שטעלען צום
שטאַאטס־געריכט, אָט רעקאָמענדירט ער רעוואָלוציאָנערע האַנד־
לען און זאָגט: „די פּלינדערונג פון איינ יגע מאַגאַזינען, ביי
וועמעס טיהרען מען וואָלט אויפגעהאַנגען איינ יגע ספּעקולאַנ־
טען, וואָלט באַלד געמאַכט אַ סוף צו דיזע שווינדלערייען, וועל־
כע טרייבען 25 מיליאָן מענשען צו פערצווייפלונג און ריכטען
צו גרונד טויזענדע דורך זייער טיעפען עלענד."

און אין דעם פריהמאָרגען פון דיזען טאָג האָט דאָס פּאָלק
אויסגעפּלינדערט איינ יגע קראָמען, האָט מיטגענומען צוקער, זייף
און נאָך אַזעלכע זאַכען, און אין די גאַסען פון די אָרימע האָט
מען געהערט ווענן אַ ווידערהאָלונג פון די סעפּטעמבער־טעג גע־
גען די מאָנאָפּאָליסטען, וואָכערניקעס, בערזען־ספּעקולאַנטען און
די רייכע.

מען קען זיך פּאָרשטעלען, ווי דיזע בעוועגונג, וועלכע איז
איבעריגנס ניט געווען מעהר, ווי אַ קליינער טומעל, איז אויסגע־
נוצט געוואָרען פון די זשיראָנדיסטען, אום צו מאַכען גלויבען די
פּראָווינץ, אז פּאַריז איז אַן אמת'ער קאַלך־אויווען, אין וועלכען
קיינער איז ניט זיכר מיט'ן לעבען. זיי זיינען געווען גליקליך,
דאָס זיי האָבען געפונען אין מאַראַט'ס ארטיקעל דעם זאַץ וועגען
פּלינדערען. זיי האָבען זיך דערמיט בענוצט, אום צו בעשולדי־

גען דעם בארג און אלע פאריזער, אז אלעס, וואס זיי ווילען, איז נור אומצוברעננגען די רייכע. די קאממונע האט עס ניט געוואגט זיך צו שטעלען אויף דער זייט פון די „רוהע־שטערער“, און אפילו מאראט האט געמוזט פערלייקענען זיינע ווערטער. און ראבעספיער האט ניט פערפעהלט צו ערקלערען, אז מאראט איז אונטערגעקויפט געווארען פון דעם געלד פון דעם אויסלענדישען שונא.

אבער פון דעסטוועגען האט דיזע קליינע בעוועגונג געהאט איהר ווירקונג. די קאנווענשען האט פערגרעסערט די סוממע, וואס זי האט בעוויליגט דער קאממונע, אום אראבצודריקען דעם יקרות אויף ברויט, פון 4 אויף 7 מיליאן, און דער פראקוראטאר פון דער קאממונע, שאמעטט, האט אויסגעדריקט פאר דער קאנווענשאן דעם געדאנק, וועלכער איז שפעטער פערקערפערט געווארען אין דעם געזעץ וועגען דעם מאקסימום: דאס עס האנ־דעלט זיך ניט בלויז אום דעם, אז מען זאל קענען קריגען ברויט צו קויפען מיט אן ערטרעגליכען פרייז. עס איז אויך נויטיג, האט ער ערקלערט, אז „דאס פאלק זאל קענען קריגען צו קויפען אויך די נויטווענדיגקייטען פון דער צווייטער רייהע“. עס איז ניטא „קיין גערעכטער פערהעלטניס צווישען דעם טאג־לוין פון אן ארבייטער און די לעבענסבעדירפניסע פון דער צווייטער רייהע. „דער ארעמער האט אזוי פיעל, ווי דער רייכער, און מעהר וויפיעל דער רייכער, געטהאן פאר די רעוואלוציע. אלעס האט זיך געענדערט פאר דעם רייכען, ער אליין (דער ארימאן) איז געבליבען אין דער זעלבער לאגע, און די רעוואלוציע האט איהם ניט געבראכט קיין אנדער זאך, ווי נור דאס רעכט זיך צו בעקלאגען אויף זיין ביטערען מזל*)

*) דיזער וויט־בליקענדער מענש, וועלכער איז געוועזען מעהר וויטבליקענד, אלס עקאנאמיסט, ווי מאנכע נאציאנאל־עקאנאמיסטען פון פראפעסיע, האט געטראפען דעם סאמע תוך פון דער פראגע און האט געוויזען, ווי אזוי דער ספעקולאנט האט נאך פערערגערט די צו־שטענדע, אין וועלכע עס זיינען געווען די הויפט־שולדיגע די מלחמה

דיזע בעוועגונג פון ענדע פעברואר איז פּאַריז האָט זעהר פיעל געהאָלפען צום שטורץ פון דער זשיראָנד. וועהרענד ראָבעספּיער האָט נאָך געהאָפּט צו קענען האַלטען די זשיראָנדיסטען אין שאַך אויף דער קאָנווענשען אויפ׳ן געזעצליכען וועג, האָבען די עקסטרעמיסטען פערשטאַנען, אז עס קען גאָר קיין רעדע ניט זיין פון אַ ווירקליכער עקאָנאָמישען פּאָרטשריט, אזוי לאַנג, ווי די זשיראָנדיסטען וועלען זיין אין דער קאָנווענשען. זיי האָבען געהאַט דעם מוטה צו ערקלערען אין דער הויך, דאָס די געלד־אריסטאָקראַטען, די גרויסע געשעפטסלייט, די פינאַנץ־לייט האָבען זיך ערהויבען אויף די רואינען פון דער אריסטאָקראַטיע פון געבורט, און דאָס דיזע נייע אריסטאָקראַטיע איז געוועזען אזוי שטאַרק אין דער קאָנווענשען, דאָס די קעניגע וואָלטען ניט געוואַגט אָנצוגרייפען פראַנקרייך, ווען זיי וואָלטען ניט גערעכענט אויף זייער הילפע. עס איז זאָגאַר זעהר וואהרשיינליך, דאָס פון דאַן אָן האָבען ראָבעספּיער און זיינע געטרייע יאַקאָבינער זיך געטראַכט, דאָס מען מוז זיך בענוצען מיט די עקסטרימיסטען, אום צו פערניכטען די זשיראָנדיסטען, און שפּעטער וועט מען שוין קענען זעהען, וואָס מען מוז מיט זיי

מיט דעם פּאַפּיר־געלד. „דער קריעג מיט דעם ים־מאַכט“ האָט ער געזאָגט, דער אויפשטאַנד, וואָס מיר האָבען געהאַט אין אונזערע קאָלאָניעס, דער קורס־פערלוסט, און מעהר פון אלץ די ארויסלאָזונג פון אַסיגנאַציעס, וועלכע זיינען ניט געוועזען אין איינקלאַנג מיט די בעדירפניסע פון האַנדעל, דאָס זיינען איינציגע פון די אורזאכען פאר דעם שטאַרקען יקרות, פון וועלכען מיר ליידען. אָבער דער עלענד פון פאָלק ווערט נאָך פיעל טיעפער, ווען צו דעם זיינען נאָך דאָ די געלד־דורשטיגע מאָנאָפּאָליסטען, ווען די אלגעמיינע נויט גיט די מעגליכקייט פאר זייער הויטשינדעריי אַן אונגעהייערע צאָהל פון אייגעננוציגע ספּעקולאַנטען און קאַפּיטאַליסטען, וועלכע ווייסען ניט וואָס אַנדערעס צו טהאָן מיט די גרויסע סומען, וואָס די ליקווידירונג פון דער אַלטער אָרדנונג האָט זיי געבראַכט.

טהאָן, צו געהען צוזאמען מיט זיי, אָדער געגען זיי, ווי די ווענ־דונג פון די פאסירונגען וועט פאָדערען.

עס איז זיכער, דאָס אזעלכע געדאנקען, ווי די, וועלכע שאָמעטט האָט ארויסגעזאָגט, האָבען געמוזט שטאַרק בעשעפ־טיגען די מחות פון די מענשען. אין דער ווירקליכקייט האָט דאָך דער אָרימאן געטהאָן אלעס פאר די רעוואָלוציע, און ווענ־רענד די בורזשואס זיינען געוואָרען אלץ רייכער, האָט ער אליין גאָר ניט געהאט דערפון. אפילו דאָרט, וואו עס איז גאָר ניט געווען א פאָלקס־בעוועגונג, וואָס זאָל זיין עהנליך צו די בעווע־גונגען אין פאריז און ליאָן, האָבען די אָרימע דאָך געמוזט אזוי דענקען. און איבעראל האָבען זיי געמוזט זעהען, אז די זשיראָנ־דיסטען זיינען געווען די יעניגע, ארום וועלכע עס האָבען זיך ארומגעקליבען אלע, וועלכע האָבען געהאט נור די אבזיכט צו שטערען מיט אלערליי מיטלען, אז די רעוואָלוציע זאָל ברענגען אויך עטוואָס גוטעס פאר די אָרימע.

אין ליאָן האָט דער קאמפף אָנגענומען פונקט דיזעלבע פאָרם. אין דיזער גרויסער מאנופעקטור־שטאָדט, וואו די אר־בייטער האָבען געלעבט פון א לוקסוס־אינדוסטריע, האָט געמוזט הערשען א שרעקליכער עלענד. עס איז ניט געווען קיין ארבייט, און ברויט איז פערקויפט געוואָרען צו הונגער־פרייזען, צו זעקס סו א פונט.

ווי איבעראל, זיינען אויך אין ליאָן געווען צוויי פארטייען: די פאָלקס־פארטיי, וועלכע איז הויפטזעכליך פערטרעטען געוואָ־רען פון לאָזעל און קאָליע, און די בורזשואזע פארטיי, „די סוחרים“, וועלכע האָבען זיך ארומגעקליבען ארום די זשיראָנ־דיסטען, חאָטש זיי האָבען נור געווארט אויף א גינסטיגען מאָ־מענט איבערצוגעהן אין גאנצען צו די אויסגעשפראָכענע ראָיאליסטען. דער מעיאָר פון שטאָדט, ניוויע־קאָל, איז גע־ווען א זשיראָנדיסט, און אן אנהענגער פון דער בירגער־פארטיי. פיעלע רעאקציאָנערע גלחים זיינען געווען פערבעהאלטען אין שטאָדט, וועמעס בעפעלקערונג האָט נאָך אימער געהאט א בענ־קעניש נאָך דעם מיסטיציזם, און צוזאמען מיט זיי זיינען דאָרט

אויף געווען אין א גרויסער צאָהל די אגענטען פון די עמיגראנ־טען. ליאָן איז געווען דער צענטער, וואו עס זיינען צוזאמענגעקו־מען די פערשווערער געגען די רעוואָלוציע פון פערשיעדענע לענדער.

געגען דיזע אלע שונאים פון דער רעוואָלוציע האָט דאָס פאָלק געהאט בלויז די קאָממונע, וועמעס צווייפאָפולערסטע מע־נער זיינען געווען איינער קאליע, א געוועזענער גלח און איצט א מיסטישער קאָממוניסט, און לאָססעל, אויך א געוועזענער גלח. די אָרימע האָבען פשוט פערגעטערט קאליע, וועלכער איז ניט מיעד געוואָרען צו פראָטעסטירען און פערדאמען די רייכע.

די פאסירונגען, וועלכע זיינען פאָרגעקומען אין ליאָן אין די ערשטע טעג פון מערץ, זיינען ניט גוט בעקאַנט אין זייער אי־נערליכען צוזאמענהאַנג. מען וויים, אז די ארבייטסלאָזיגקייט און דער עלענד זיינען געווען שרעקליך, און דאָס די ארבייטער זיינען געווען שטארק אונצופריעדען. דיזע האָבען פערלאַנגט פעסטגעשטעלטע פרייזען פאר קאָרן און אזוי אויך פאר די יענע לעבענס־מיטעל, וועלכע שאָמעטעט האָט אנגערופען לעבענס־מי־טעל פון דער צווייטער רייהע (וויין, האָלץ, אויל, זייף, קאווע, צו־קער און ז. וו.) זיי האָבען פערלאַנגט, אז עס זאָל ווערען פער־באָטען דער האַנדעל מיט געלד, און זיי האָבען געוואָלט אויך אן אָבצאָהל פאר די געהאלטען פון די בעאמטע. מען האָט אויך געערדט וועגען דער ערמאָרדונג פון די וואָכערניקעס־מאָנאָפאָ־ליסטען און די קאָממונע פון ליאָן (שטיצענדיג זיך וואהרשיינ־ליך אויף דעם דעקרעט פון דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג פון 29טען אויגוסט, 1792), האָט בעפוילען צו מאַכען הויז־זוכונגען, עהנליך צו די, וועלכע האָבען שטאַטגעפונען אין פאריז דעם 29טען אויגוסט, אום צו כאפען די ראָיאליסטישע פערשווערער, וועלכע האָבען זיך פערבעהאלטען אין ליאָן. אָבער די פעראייי־ניגטע ראָיאליסטען און זשיראָנדיסטען האָבען זיך ארומגעקליבען ארום דעם מעיאָר, ניוויע־קאָל, און עס איז זיי געלונגען אריינ־צוכאפען די געמיינדע־פערזאמלונג, און האָבען געמאַכט אן אָנ־שטעל אָבצורעכענען זיך מיט'ן פאָלק מיט גרויס אכזריות. די

קאָנווענשען האָט געמוזט דאַן זיך אריינמישען און ניט דערלאָזען די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען אויסצושלאַכטען די פּאטריאָטען. זי האָט צוליעב דיזען צוועק געשיקט דריי קאָמיסיאָנערען נאָך ליאָן. פון דאַן אָן האָבען די רעוואָלוציאָנערען זיך געשטיצט אויף דיזע שלוחים פון דער קאָנווענשען און זיי האָבען ווידער געקראָגען די מאכט אין די סעקציאָנען, אין וועלכע די רעאקציאָנערען האָבען זיך אריינגעכאַפּט. דער זשיראָנדיסטישער מעיאָר איז געצוואונגען געוואָרען צו רעזיגנירען און דעם 9טען מערץ איז אויף זיין פּלאַץ אויסערוועהלט געוואָרען קאליע׳ס אַ פריינד. דערמיט אָבער האָט זיך נאָך דער קאמפּף ניט געענדיגט, און מיר וועלען שפּעטער זעהען, ווי דאָס פּאָלק און די פּאטריאָטען, נאָכדעם ווי די זשיראָנדיסטען האָבען ווידער געקראָגען די מאכט, זיינען אויסגעשלאַכטעט געוואָרען. דערווייל וועט זיין גענוג צו בעמערקען, דאָס די זשיראָנדיסטען אין פּאריז, ווי אין ליאָן, זיינען געווען די יעניגע, ארום וועלכע עס האָבען זיך ארומגעזאמעלט ניט בלויז די עלעמענטען, וועלכע זיינען געווען געגען אַ פּאָלקס־רעוואָלוציע, נור אויך אַלע די, וועלכע האָבען גאָר ניט געוואָלט וויסען פון אַ רעפּובליק.*)

*) דעם 15טען אפּריל האָט דער בירגערטהום פון ליאָן געשיקט צו דער קאָנווענשען אַ דעלעגאציע פון די סעקציאָנען, אום זיך צו בעקלאָגען, דאָס זייער שטאָדט זיפצט אונטער דער טיראַניי פון אַ יאַקאָבינישער פערוואלטונג, וועלכע הערט ניט אויף צו פערשוועכען דעם אייגענטהום פון די קויפלייט. די דעלעגאציע האָט אויפגעפאָדערט די פּאַריזער בורזשואזיע צו זעהען צו פערכאַפּען די סעקציאָנען. און ענדע אפּריל האָט פּעטיאָן פערעפענטליכט זיין בריעף צו די פּאריזער, אין וועלכען ער רופט אויף די בירגער געגען דאָס פּאָלק און זאָגט צו זיי: „אייער אייגענטהום איז אין געפאהר, און איהר ווילט עס ניט זעהען... מען פערפאָלגט אייך אויף אלערליי אופנים, און איהר טראָגט אַלעס איבער אזוי געדולדיג“. דאָס איז געווען אַ דירעקטער צורוף צו דער בורזשואזיע געגען דאָס פּאָלק.

די נויטוועגדיגקייט צו מאכען אַ סוף צו דער פּאָליטישער מאַכט פון די זשיראָנדיסטען איז געוואָרען אלזאָ אלץ דייטליכער, און צו דעם איז נאָך צוגעקומען דער פעררעטה פון דומאָריעז, און דאָס האָט געגעבען דער בארג־פּאַרטיי נאָך אַ גרונד אָנצופאַנגען איהר קאמפּף געגען די זשיראָנדיסטען.

פיער און פערציגסטער קאפיטעל.

דער קריעג. — דער אויפשטאַנד אין וואנדיי. — דער פעררעטה פון דומאַריעץ.

דער מאַנגעל אין פרייוויליגע, אין געלד און אין פערטרויענס־ווירדיגע גענעראלען. — דומאריעץ און זיינע פערהעלטניסע מיט די זשיראָנדיסטען און די מאָנטאנארען. — פראַנקרייך און ענגלאַנד. — קריעג ווערט ערקלערט. — דער פעררעטה פון דומאָריעץ. — געגען־רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג אין בריטאַין. — אויפשטאַנד אין דער וואנדיי. — דאַנטאָן צוריקגערופען פון בעלגיען. — אַ שרעקליכע לאַגע. — די מאנטאנארען בעמיהען זיך צו בערוהיגען דעם עולם. — רעוואָלוציאָנערע טריבונע. — בויערען צווינגען די גייסטליכע צום אויפשטאַנד. — ווילדע יאגד נאָך די רעפובליקאַנער. — דומאָריעץ אין בעלגיען. — דאנטאָן זוכט צו שטערען דומאריעץ. — דומאריעץ פערדאַמט. — קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין ווערט באַשאַפען. — דאַנטאָן ווערט דער לייטענדער גייסט. — דער שטורץ פון די זשיראָנדיסטען אונפערמיידליך.

אין אָנפאַנג פון 1793 האָט עס געהאַלטען גאַנץ שלעכט מיט דער מלחמה, און מען האָט קוים געקאָנט איינהאַלטען דאָס, וואָס מען האָט געוואונען פאָריגען הערבסט. עס איז נויטיג געווען אַ גרויסע פערשטארקונג פון דער ארמיי, אום צו קענען אָננעהמען די אטאַקירענדע ראָליע, און די צאָהל פון די פרייוויליגע איז געווען אַ זעהר קליינע.*)

*) דאָס פאָלק האָט אָהן צווייפעל געוואוסט, ווי די פרייוויליגע

אין פעברואר, 1793, איז אָבגעשאַצט געוואָרען, אז מען דאַרף וועניגסטענס דריי־הונדערט־טויזענד מענשען, אום אויס־צופילען די לעכער אין דער ארמיי, און אום צו ברענגען איהר צו איהר ווירקזאמער מאכט פון א האלבען מיליאָן מענשען. אָבער אויף פרייוויליגע האָט מען שוין מעהר ניט געקאָנט רעכע־נען. אייניגע פּראָווינצען, ווי, למשל, די וואר און זשיראָנד, האָ־בען יע ארויסגערופען זייערע באטאליאָנען — כמעט גאַנצע ארמייען, אָבער די אנדערע האָבען אין דיזער הינזיכט גאָר ניט געטהאָן.

דאַן האָט דעם 24טען פעברואר די קאָנווענשען געפיהלט זיך געצוואונגען צו בעפעהלען א פּליכט־מעסיגען מיליטער־דיענסט פאר נייע דריי־הונדערט־טויזענד מאַן, וועלכע זאָלען פערטהיילט ווערען אויף אַלע דעפּאַרטמענטס און אַלע דיסטריקטען. דיזע זאָלען צוערשט מאכען אַן אַפּיעל פאר פרייוויליגע, אָבער ווען דיזער אַפּיעל זאָל ניט ברענגען די גענינגענדע צאָהל רעקרוטען, דאַן זאָלען די קאָממונען זעהען צוזושטעלען די איבעריגע און אויף אַזא אופן, ווי זיי וועלען אליין בעטראַכ־טען אַם צוועקמעסיגסטען, דאָס הייסט, אָדער דורך א גורל, אָדער דורך א פּערזענליכע איינבערופונג, און אזוי, אז עס זאָל נאָך איממער מעגליך זיין פאר איינעם צו קויפען א מענשען, וואָס זאָל געהן דיענען אין דער ארמיי אָנשטאָט איהם. אום צו ערמוטהיגען די מענשען צום מיליטער־דיענסט, האָט די קאָנווענ־שען צוגעזאָגט ניט בלויז פּענסיעס, נור זי האָט אויך דיזע פּענ־

פון 1792 זיינען אין אלגעמיין אויפגענומען געוואָרען פון די אָפיצע־רען און גענעראלען — אַלע ראָיאַליסטען. זיי האָבען ארויסגעוויזען גאַנץ וועניג ליעבשאַפט צו זיי, זאָגט אוואנעל, וועלכער האָט אויסגע־פאָרשט די אַרכיוועז פון דעם קריעגס־מיניסטעריום. די פרייוויליגע זיינען בעהאַנדעלט געוואָרען, אלס „רוהע־שטערער“, אלס „פּייגלינגע“. זיי זיינען דערשאָסען געוואָרען צוליעב דעם מינדעסטען פערזעהען, און די סאָלדאַטען פון דער ארמיי זיינען אויפגעהעצט געוואָרען גע־גען זיי.

סיאָנערען געגעבען די מעגליכקייט צו קויפען נאַציאָנאַל־גיטער, דאַרפענדיג בעצאָהלען פון זייער פענסיע יעדעס יאָהר א צעהנ־טעל פון דעם פרייז, וואָס דער מאַיאָנטעק קאָסט. צו דיזען צוועק זיינען בעשטימט געוואָרען נאַציאָנאַל־גיטער אין דעם ווערטה פון 400 מיליאָן. *)

עס האָט אָבער געפעהלט געלד, און קאמבאן, א דורך־און־דורך עהרליכער מאַן, וועלכער איז געוועזן פינאַנץ־מיניסטער, האָט געמוזט ארויסלאָזען נייע 800 מילאָן אססיגנאַציעס. אָבער די בעסטע מאַיאָנטקעס פון די גייסטליכע, דיזע זיינען שוין פער־קויפט געוואָרען, און פאַר די מאַיאָנטקעס פון די עמיגראַנטען איז שווער געוועזן צו קריגען בעלנים. מען האָט זיי ניט גערן געקויפט, ווייל מען איז ניט געוועזן זיכער, אויב אין איין שעה־נעם טאָג וועלען דיזע געקויפטע מאַיאָנטקעס ניט צוריקגענומען ווערען, ווען די עמיגראַנטען וועלען זיך צוריקקעהרען אין פראַנקרייך. דאַרום איז עס געוואָרען אימער שווערער פאַר קאמבאן צו פערשאַפען דאָס נויטיגע געלד פאַר די אַלץ גרעסער־ווערענדע בעדירפניסע פון דער ארמיי. **)

אָבער דאָס איז ניט געוועזן די גרעסטע שוויריגקייט פון קריעג. זי איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס די גענעראַלען אין דער ארמיי זיינען כמעט אַלע געוועזן געגנער פון דער רעוואָלוציע, און דער סיסטעם פון דער וואהל פון די אָפיצערען, וועלכען די קאָנווענשען האָט נור־וואָס איינגעפיהרט, האָט ערשט אין א צייט שפעטער געקאָנט ארויסברענגען איניגע העכערע ארמיי־

---

*) דאָס אלעס אָבער, ווי עס זעהט אויס, איז געבליבען בלויז א צוזאָג, ווי אוועגעל ערקלערט אין זיין ווערק.

**) איניגע רעוואָלוציאָנערע סעקציאָנען פון פאַריז האָבען זיך אָנגעבאָטען צו פער'משכון'ען זייער גאַנצען בעזיץ, וועלכער זאָל דיענען אלס בירגשאַפט פאַר די ניי־ארויסגעלאָזענע אססיגנאַציעס. דיזער פאָרשלאַג איז ניט אָנגענומען געוואָרען, אָבער ער האָט ענטהאַל־טען אַ ריכטיגען געדאַנק. ווען אַ נאַציאָן פיהרט קריעג, מוז טראָגען די לאַסט דערפון דער בעזיצענדער אזוי גוט, ווי דער לוין־ארבייטער.

קאָמאַנדירען. דערווייל האָט מען צו די גענעראַלען ניט געקאָנט האָבען קיין צוטרוי, און אין דער ווירקליכקייט איז באַלד נאָך לאַפּאַיעט׳ס פערראַטה געקומען דער פעהראַטה פון דומאַריעץ.

מישלע האָט געהאַט פאַלשטענדיג רעכט, ווען ער האָט געזאָגט, דאָס דומאַריעץ, נאָך דעם, ווי ער האָט פערלאָזען פּאַריז אין עטליכע טעג אַרום נאָך דער הינריכטונג פון לואי דעם 16טען, אום צוריקצוקעהרען זיך צו דער אַרמיי, איז שוין דאַן אין האַרצען געוועזען אַ פעררעטהער. ער האָט געזעהען דעם טריאומף פון „באַרג“, און ער האָט געמוזט איינזעהען, דאָס די הינריכטונג פון קעניג מיינט אַ נייע ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע. פאַר די רעוואָלוציאָנערען האָט ער געפיהלט בלויז האַס, און ער האָט געמוזט איינזעהען, דאָס זיין טרוים צוריקצובריינגען פראַנקרייך צו דער קאָנסטיטוציע פון 1791 און אַרויפצוזעצען אויפ׳ן טהראָן אַן אָרלעאַניסטישען פּרינץ, קען נור אויסגעפיהרט ווערען מיט דער הילפע פון די עסטרייכער. פון יעמאָלט אָן האָט גע־מוזט דער פערראַטה ביי איהם ווערען אַ פעסטער ענטשלוס.

אין דיזען אויגענבליק איז דומאַריעץ געוועזען אין ענגער פערבינדונג מיט די זשיראָנדיסטען און זאָגאַר אינטים מיט גענ־זאַן, מיט וועמען ער האָט געפיהרט אַ קאָררעספּאָנדענץ ביז אַפּריל. אָבער פון דעסטוועגען האָט ער צוליעב דעם ניט אָב־געבראָכען זיינע פערהעלטניסע מיט דער באַרג־פּאַרטיי, וועלכע האָט איהם שוין ניט מעהר אַזוי גוט געטרויט — מאַראַט האָט איהם גאַנץ אונפערשטעלט ערקלערט, אַלס פעררעטהער; האָט אָבער נאָך ניט געפיהלט זיך שטאַרק גענוג איהם אָנצוגריי־פען. מען האָט אַזוי שטאַרק פערהערליכט די זיעגע פון וואַלמי און זשעמאַפּ, און די מאָטיווען פון דעם צוריקטרעטען פון די פּרייסישע זיינען געוועזען אַזוי ווייניג בעקאַנט, און די סאָלדאַטען — בעזאָנדערס די ליניען־רעגימענטען — האָבען געהאַט אַזאַ גרויסען צוטרוי צו זייער גענעראַל, דאָס ווער עס וואָלט איהם דאַן, אונטער יענע אומשטענדען אָנגעגריפען, וואָלט גע־האַט געגען זיך די גאַנצע אַרמיי, וועלכע דומאַריעץ וואָלט גע־

קענט שיקען נעגען פּאַריז און די רעוואָלוציאָן. מען האָט גע־מוזט אַלזאָ וואַרטען און אויפּפּאַסען.

און דערווייל האָט פראַנקרייך אָנגעהויבען איהר מלחמה מיט ענגלאַנד. אזוי גיך, ווי אין לאָנדאָן איז אָנגעקומען די ידיעה וועגען דער הינריכטונג פון לואי, דעם 16טען, האָט די ענגלישע רעגיערונג צוריקגעגעבען דעם פראַנצויזישען פערטרע־טער זיינע פּאַפּירען און האָט איהם בעפוילען צו פערלאָזען דאָס פעראייניגטע קעניגרייך. אָבער דאָס איז נור געווען אַן אויס־רייד פאַר ענגלאַנד, אום אָבצוברעכען מיט פראַנקרייך. מען ווייסט אין דער ווירקליכקייט פון מערסי, דאָס די ענגלישע רע־גיערונג האָט ניט געפיהלט קיין איבעריגע ליעבשאַפט פאַר די פראַנצויזישע ראָיאַליסטען, און דאָס זי האָט גאָר קיינמאָל ברעה ניט געהאַט שטאַרק צו מאַכען זיי דורך איהר הילפע. ענגלאַנד האָט איינפאַך געמיינט, אז דאָס איז דער גינסטיגסטער מאָמענט פאַר איהר צו פערניכטען פראַנקרייך, אלס איהר קאָנקורענט אויפ׳ן ים, און אוועקנעהמען פון איהר איהרע קאָלאָניען און אפשר נאָך אַ גרויסען האַפען: יעדענפאַלס איהר אָבצושוואַכען פאַר אַ לאַנגע צייט אויפ׳ן ים. די ענגלישע רעגיערונג האָט זיך בענוצט מיט דעם איינדרוק, וועלכען די הינריכטונג פון לואי דעם 16טען האָט געמוזט מאַכען, אום צו ערקלערען קריעג פראַנקרייך.

צום אונגליק האָבען די פראַנצויזישע פּאָליטיקער ניט פער־שטאַנען, ווי אונפערמיידליך עס איז געווען דיזער קריעג פון דעם ענגלישען שטאַנדפּונקט. ניט נור די זשיראָנדיסטען — בעזאָנדערס בריססאָ, וועלכער האָט זיך בעריהמט, אז ער קען ענגלאַנד — נור אפילו דאַנטאָן האָט נאָך אַלץ געהאָפט, דאָס די ליבעראַלען, די ווהיגס, אַ טהייל פון וועלכע איז געווען בעגייס־טערט פאַר די פרייהייטס־אידעען, וועלען אַרונטערוואַרפען פּיטט און וועלען ניט דערלאָזען צו קיין מלחמה. אין דער ווירק־ליכקייט אָבער איז דאָס גאַנצע ענגלישע פאָלק געווען באלד פאַר אַ קריעג מיט פראַנקרייך, ווען עס האָט בעגריפען די פערשיע־דענע האַנדעלס־נוצען, וואָס עס קען ציהען פון דעם קריעג:

מען מוז אויך צוגעבען, דאָס די ענגלישע דיפּלאָמאַטען האָבען אויסגעצייכענט פערשטאַנען אויסצונוצען פאר זיך די עהר־גייציגקייט פון די פראַנצויזישע שטאַאַטס־מענער. דומאַריעץ האָבען די ענגלישע דיפּלאָמאַטען איינגערעדט, אז ער איז זייער מאַן, אז ער איז דער איינציגער, מיט־וועמען זיי וואָלטען געקאָנט פערהאַנדלען: זיי האָבען איהם צוגעזאָגט זייער הילפע פאר די צוריקבּרענגונג פון דער קאָנסטיטוציאָנעלע מאָנאַרכיע. און דאַנטאָנען האָבען זיי געמאַכט גלויבען, אז די וויגס קענען באַלד ווידער קומען צו מאַכט אין ענגלאַנד, און דיזע וועלען זיכער שליסען פריעדען מיט פראַנקרייך. אין אלגעמיין האָבען זיי אַזעלכע מאַנעווערען געמאַכט, אז עס האָט געמאַכט דעם איינדרוק, אז דאָס אונרעכט איז אויף דער זייט פון פראַנקרייך, ווען די קאָנווענשען האָט דעם ערשטען פעברואַר ערקלערט קריעג געגען ענגלאַנד.

דיזע קריעגס־ערקלערונג האָט געענדערט די גאַנצע מיליטערישע לאַגע. עס איז געוואָרען אונבעדינגט נויטיג צו פערכאַפּען האָלאַנד, כדי די ענגלענדער זאָלען ניט קענען דאָרט לאַנדען. און גראַדע דאָס האָט דומאַריעץ — זאָל עס זיין דערפאַר, ווייל ער האָט זיך נים געפיהלט שטאַרק גענוג, אָדער זאָל עס זיין אויס בייזען ווילען — פערנאַכלעסיגט, חאָטש דאַנטאָן האָט עס דרינגענד געפאָדערט. ער האָט גענומען ווינטער־קוואַרטירען אין בעלגיען, וואָס דאָס האָט, נאַטירליך, אויפגעבראַכט די בעלגיער געגען די פראַנצויזישע איינדרינגלינגע. ליטיך איז געווען זיין הויפּט־קוואַרטיר.

ביז צום הייגטיגען טאָג קענען מיר נאָך ניט אַלע איינצעלהייטען פון דעם פערראַטה פון דומאַריעץ. אָבער עס איז זעהר וואהרשיינליך, דאָס ער האָט זיך שוין ענטשלאָסען צום פערראַטה, ווי מישלע ערקלערט ער, דעם 26טען יאַנואַר, ווען ער האָט זיך צוריקגעקעהרט צו דער ארמיי. דער פעלד־צוג געגען האָללאַנד פון ענדע פעברואַר, ווען ער האָט איינגענומען ברעדא און גערטרודענבורג, שיינט צו זיין אַן אָבגעמאַכטער שפּיצעל מיט די עסטרייכער. יעדנפאַלס איז דיזער פעלד־צוג געווען

זעהר א גרויסע טובה פאר די עסטרייכער. דעם ערשטען מערץ זיינען זיי אריין אין בעלגיען און האָבען איינגענומען ליטיך, וועמעס איינוואוינער האָבען אומזיסט געבעטען זיך ביי דומאָ־ריעץ ער זאָל זיי געבען וואפען, אום צו קעמפפען געגען די עסט־רייכער. די פאַטריאָטען פון ליטיך האָבען געמוזט אנטלויפען, און די פראנצויזישע ארמיי איז געווען פאָלשטענדיג דעמאָראליזירט — די גענעראלען האָבען ניט געוואָלט קומען צו הילף איינע די אנדערע, און דומאריעץ איז געווען ווייט פון שום, אין האָללאנד. פאר די עסטרייכער האָט די לאַגע גאָר ניט געקאָנט זיין קיין בעסערע.

מען בעגרייפט, וואָס פאר אַן איינדרוק דיזע ידיעה האָט געמוזט מאכען אין פאַריז, און נאָך מעהר, ווייל נאָך איהר האָבען באלד געפאָלגט אנדערע טרויעריגע ידיעות. דעם 3טען מערץ האָט מען זיך דערוואוסט, דאָס אין ברעטאַן פאָרבערייטעט מען זיך צו אַ געגען־רעוואָלוציע. אין דער זעלבער צייט האָבען אין ליאָן, ווי מיר האָבען געזעהען, געמאכט די רעאקציאָנערע באַטעליאָנען פון די „בירגער־זיהן“ אַן אויפשטאַנד געגען די רעוואָלוציאָנערע קאָממונע, און גלייכצייטיג האָבען די עמיגראַנטען, וועלכע האָבען זיך פערזאַמעלט אין טורין, איבערגע־שריטען דעם גרענעץ און מיט דער הילפע פון דעם קעניג פון סאַרדיניען זיינען זיי אריין צוריק אין פראנקרייך. דעם 10טען מערץ האָט זיך ענדליך ערהויבען די וואנדיי. עס איז געווען גאַנץ קלאָר, דאָס דיזע פערשיעדענע בעוועגונגען, ווי אין יאָהר 1792, זיינען בלויז טהיילען פון איין ווייט־פערשפרייטער, פלאַנ־מעסיגער בעוועגונג פון דער זייט פון די געגנער פון דער רעוואָ־לוציע. און אלע אין פאַריז האָבען געהאַט דעם פערדאַכט, דאָס דומאריעץ איז געוואונען געוואָרען פאר די קאָנטער־רעוואָלוציע, און דאָס ער איז טהעטיג פאר איהר.

דאַנטאָן, וועלכער איז דאן געווען אין בעלגיען, איז אין איילעניש צוריקגערופען געוואָרען. ער איז אָנגעקומען אין פאַ־ריז דעם 8טען מערץ, האָט געהאַלטען איינע פון זיינע מעכטיגע רעדען, וועלכע האָבען די הערצער אויפגעטרייסעלט, אין וועל־

כער ער האָט אפּעלירט פאר איינינקייט און פּאטריאָטיזם, און די קאָממונע האָט ווידער פארנאנדערגעוויקעלט די שווארצע פאָהן. ווידער א מאָל איז דאָס פאטערלאנד ערקלערט געוואָרען אין געפאהר.

די פרייוויליגע זיינען איינגעשטעלט געוואָרען אין דער גרעסטער איילעניש, און דעם 9טען מערץ אין אבענד איז פער־אנשטאלט געוואָרען אויף די גאסען א בירגער־מאָהלצייט, אין וועלכען א מאסע מענשען האָבען זיך בעטהייליגט. אויף מאָר־גען האָבען זיי געזאָלט אוועקגעהן אין קריעג. אָבער דאָס איז שוין ניט געווען מעהר די יונגע בעגייסטערונג פון 1792. א טרוי־עריגע ענערגיע האָט זיי בעהערשט. א ביטערער צאָרן האָט אויף צוריסען די הערצער פון די אָרעמע, ווען זיי האָבען בע־טראכט די פּאָליטישע קעמפפע, וועלכע האָבען צוריסען פראנק־רייך אויף שטיקער. „אָן אויפשטאנד אין פאריז איז נויטיג“, זאָל דאנטאָן דאן האָבען געזאָגט, און אין דער ווירקליכקייט, איז טאקע אזעלכער געווען זעהר נויטיג, אום אויפצוטרייסלען די גלייכגילטיגקייט, וועלכע האָט ארומגעכאפּט דאָס פּאָלק אין די סעקציאָנען פון פאריז.

אום צו בעקעמפּפען די ווירקליך שרעקליכע שוויריגקייטען, וועלכע זיינען געשטאנען דער רעוואָלוציע אין וועג, און צו דע־קען די אויסגאבען, וועלכע פראנקרייך האָט געמוזט מאכען גע־גען די פעראייניגונג פון די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען פון אויסען און פון אינווענינ, איז עס געווען נויטיג, אז די רעוואָלוציע זאָל נעהמען פאר איהר געברויך די בירגערליכע פערמעגענס, וועלכע האָבען זיך אָנגעפאנגען אָנצוזאמלען גראדע א דאנק דער רע־וואָלוציע.

דאָס אָבער האָבען די רעגירענדע ניט געוואָלט, און דוקא איינערזייטס אוים פּרינציפּ, ווייל מען האָט אין דעם אָנזאמלען פון גרויסע פּריוואט־פערמעגענס געזעהען דעם מיטעל די נאַ־ציאָן רייך צו מאכען, און פון דער אנדערער זייט, דאָס מוז אָנ־ערקענט ווערען, אוים מורא פאר אַן אַלגעמיינעם אויפשטאנד פון די אָרעמע געגען די רייכע. די סעפּטעמבער־טעג, בעזאָנ־דערס, די פאסירונגען פון דעם 4טען און 5טען סעפּטעמבער, זיי־

נען נאָך געווען פריש אין זייער זכרון. צו וואָס קען עס פיהרען, ווען איין קלאַס — אַלע אָרעמע — זאָלען מאַכען אַן אויפשטאַנד געגען אַ צווייטען קלאַס, געגען אַלע רייכע, געגען אַלע וואוילהאַ־בענדע? דאָס וואָלט דאָך געווען דער בירגער־קריעג אין יעדער שטאָדט. און דאָס נאָך אין אַזאַ צייט, ווען די וואנדיי און די ברע־טאַין אין נאָרד־וועסט, אונטערשטיצט פון ענגלאַנד, פון די עמי־גראַנטען אין זשווירזי, פון דעם פּאַפּסט און אַלע פּריסטער, זיי־נען אין אויפשטאַנד געגען די רעוואָלוציע און ווען אין נאָרטה די עסטרייכער און די ארמיי פון דומאָריעז זיינען געווען פער־טיג צו מאַרשירען אויף פּאַריז און צו דערטרינקען די גאַנצע רע־וואָלוציע אין אַ ים פון בלוט!

דערפאר האָבען זיך בעמיהט די פּאַרטיי־פיהרער פון בארג און פון דער קאָמונגע פריהער פון אַלץ צו בערוהיגען דעם עולם. זיי האָבען געמאַכט איהם גלויבען, אַז זיי בעטראַכטען דומאָריעז אַלס רעפּובליקאַנער, אויף וועמען מען מעג זיך פערלאָזען. ראָ־בעספּיער, מאַראַט און דאַנטאָן האָבען אַלע דריי געזעהען אומ־צובילדען די אַלגעמיינע מיינונג אין דיזען זין, און דערביי זיי־נען זיי שטאַרק אונטערשטיצט געוואָרען פון דער קאָממונע. אַלע האָבען געאַרבייט מיט אַלע קרעפטען וויעדער אַרויסצורו־פען ביין פאָלק דעם נויטהיגען מוטה, צו בעגייסטערען איהם, אום ער זאָל אין שטאַנד זיין צוריקצושטויסען דעם איינדרינגענ־דען שונא, וועלכער איז איצט געווען פיעל שטאַרקער, פיעל ערנסטער, ווי אין 1792. דאָס האָבען איינגעזעהען אַ ל ע — אויסער די זשיראָנדיסטען, וועלכע האָבען געזעהען נור איינס, אַז מען מוז פערטיליגען און פערניכטען: „די אַנאַרכיסטען“!

דעם 10טען מערץ אין דער פריה האָט מען זיך געריכט אין פּאַריז אויף אַ וויעדערהאָלונג פון די סעפּטעמבער־טעג, אויף נייע מאָרד־טהאַטען. אָבער דער צאָרן פון פאָלק האָט זיך אויס־געגאָסען בלויז אויף די זשיראָנדיסטען, וועלכע זיינען געווען די פריינד פון דומאָריעז, און אַ גאַנצע מחנה מענשען האָט זיך אריינגעריסען אין די גרעסטע דרוקערייען פון די זשיראָנדיסטען, און צובראָכען די פּרעסעס.

ריכטיג געדעדט האָט דאָס פאָלק אַנטער דער ווירקונג פון וואַרלע, דזשעק ראָו, דעם אַמעריקאַנער פאָרניער און אַנדערע עקסטרעמיסטען, געוואָלט גאָר די ריינמאַכונג פון דער קאָנווענשען. אָבער אַנשטאָט דיזער פאָדערונג האָט מען אין די סעקציאָנען געשטעלט די באַנאַלע פאָדערונג פון אַ רעוואָלוציאָנס־טריבונאַל. פּאַשע און שאָמעט האָבען געשטעלט דיזע פאָדערונג דעם 9טען מערץ צו דער קאָנווענשען, און דאַן האָט קאַמבאַסער, דער צוקינפטיגער גרויסראַטה פון קייזערטהום, פאָרגעשלאָגען, אַז די קאָנווענשען זאָל אויפגעבען די הערשענדע אידעען איבער די צוטהיילונג פון דער מאַכט, פון דער געזעצגעבונג און יוסטיץ אין איהרע אייגענע הענד, און בעשטימען אַ בעזונדערען געריכט פאַר דעם משפּט'ען פון די פּעררעטהער.

ראָבערט לינדע, אַן אַדוואָקאַט פון דער אַלטער מאָנאַרכיסטישער שולע, האָט דאַן פאָרגעשלאָגען אַ טריבונאַל, וועמעס ריכטער די קאָנווענשען זאָל בעשטימען, און פאַר זיי זאָלען געמשפּט ווערען די יעניגע, וועמען די קאָנווענשען וועט אָנקלאָגען. ער האָט ניט געוואָלט קיינע דזשורים. און ערשט נאָך לאַנגע דעבאַטען איז בעשלאָסען געוואָרען צוצוגעבען צו די פינף ריכטער, בעשטימט פון דער קאָנווענשען, צוועלף געשוואָרענע און זעקס בייזיצער, וועלכע זאָלען גענומען ווערען פון פּאַריז און די אַרומיגע פּראָווינצען, און זאָלען אויך פאַר יעדען מאָנאַט בעשטימט ווערען פון דער קאָנווענשען.

אַלזאָ, אַנשטאָט אָנצונעהמען מיטלען, אום צו פיהרען אַ קאַמפּף געגען די בערזען־ספּעקולאַציאָן, אַנשטאָט פעסטשטעלען די פּרייזען פאַר לעבענס־מיטעל, וועלכע זיינען געווען מעגליך פאַר'ן פאָלק צו דערגרייכען, אַנשטאָט אויסריינינגען די קאָנווענשען פון די מיטגליעדער, וועלכע האָבען ניט דערלאָזען צו קיינע רעוואָלוציאָנערע מיטלען, אַנשטאָט צו אונטערנעהמען געוויסע שריט אין מיליטערישער הינזיכט, וועלכע עס האָט נויטווענדיג געמאַכט דער כמעט זיכערער פּערראַטה פון דומאָריעץ, אַנשטאָט דעם אַלעם, האָט די בעוועגונג פון 10טען מערץ אויסגעפיהרט צו קריגען אַ רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל! אַנשטאָט דעם בעשאַ־

פענדען, אויפבויענדען גייסט פון דער פאָלקס־רעוואָלוציע, וועלכע האָט געהאַלטען אין זוכען וועגען און מיטלען, האָט מען אריינ־געבראכט דעם פּאָליציי־גייסט, וועלכער זאָל באלד דערשטיקען דעם אנדערען.

נאָך דעם, ווי די קאָנווענשען האָט דאָס צושטאנד גע־בראכט, האָט זי געוואָלט זיך פארנאַנדערגעהן. אָבער דאַנטאָן האָט אין דיזען מאָמענט מיט געוואלט בעשטיגען די טריבונע און האָט צוגערופען אין דעם אויגענבליק, ווען די פאָלקס־פער־טרעטער האָבען שוין געוואָלט פערלאָזען דעם זאַל, צו בלייבען, און זיי זיינען פערבליבען, אום צו הערען פון דאַנטאָנען, דאָס דער שונא געפינט זיך ביין גרענעץ, און דאָס פאר דעם האָבען זיי נאָך גאָר ניט געטהאָן.

און געראדע אין דיזען טאָג האָבען די בויערען פון דער וואנדיי, הינטער וועמען עס זיינען געשטאנען די פריסטער, אָנ־געהויבען זייער אויפשטאנד מיט דער ערמאָרדונג פון די רעפּוב־ליקאנער. דיזער אויפשטאנד איז אָרגאניזירט געוואָרען פון דער קירכע. זי האָט איהם שוין אָנגעפאנגען פאָרצובערייטען נאָך אין אויגוסט, 1792, ווען די פרייסען זיינען ארויף אויף דעם פראנצויזישען באָדען. זייט דאַן איז א נ ג ע ר ם געוואָרען דער פּאָליטישער זאמעל־פּלאַץ פון די רעאקציאָנערע פריסטער, און די שוועסטער פון דעם אָרדען לא סאגעסטע און אנדערע האָבען געדיענט דיזע פריסטער אלס זייערע מיסיאָנערקעס, האָבען פארברייטעט זייערע אויפרופע צום אויפשטאנד און האָבען אויפגעוועקט דעם פאנאטיזם פון די בויערען, דערצעהלענדיג זיי פערשיעדענע ניסים. (מישלע, בוך 10, קאַפּיטעל 6). איצט איז די ערקלערונג פון קריעג פון 10 מערץ געווען דער סיגנאל פאר אַן אלגעמיינעם אויפשטאנד. באלד איז אויף דעם פאָרשלאַג פון קאטהעלינא, וועלכער איז געווען א בויערליכער מויערער, און א שמש פון זיין קירכע, און וועלכער האָט זיך ארויסגעוויזען צו ווערען איינער פון די מוטהיגסטע באנדע־פיהרער, געגרינדעט געוואָרען א קאָמיטע, וועלכע איז געווען בעהערשט פון די פּריס־

טער, און דער פּריסטער בערניי איז אויסערוועהלט געוואָרען, אַלס דער פּרעזידענט.

דעם 10טען מערץ האָט געקלונגען דער שטורם גלאָק אין הונדערטע פון קירכען, און כמעט 100 טויזענד מענער האָבען פערלאָזען זייער ארבייט, אום צו מאַכען יאגד אויף די רעפּובליקאנער און די קאָנסטיטוציאָנעללע גייסטליכע. עס איז געווען אַ ווירקליכע יאגד, און דערביי איז געווען איינער, וואָס האָט געבלאָזען אין אַ האָרן די אַלערליי יאגד־אויסרופען, דערצעהלט מישלע. עס איז געווען אַן אמת'ע מענשען־הריגה, און מען האָט די אונגליקליכע רעפּובליקאנער געפּייניגט, מען האָט זיי געטוידטעט שטיקלעכווייז, און מען האָט גאַנץ אבזיכטליך ניט דערלאָזען זיי מיט אַמאָל שטאַרבען, אָדער מען האָט די געפּייניגטע איבערגעגעבען צו די שערען פון די פרויען און צו די שוואַכע הענד פון די קינדער, וועלכע האָבען פערלענגערט זייערע יסורים. און דאָס אַלעס איז פאָרגעקומען אונטער דער פיהרונג פון די פּריסטער און אין בעגלייטונג פון וואונדער און ניסים, וועלכע האָבען אויפגערייצט די בויערען אויך אומצוברענגען די פרויען פון די רעפּובליקאנער. די אַדעל־לייט מיט זייערע ראָיאַליסטישע אמאזאָנקעס זיינען געקומען ערשט שפּעטער. און ווען דיזע „עהרווירדיגע לייט" האָבען זיך ענטשלאָסען צו בעשטימען אַ געריכט, וועלכער זאָל די רעפּובליקאנער פערטיליגען, האָט דיזער געלאָזט היגריכטען אין זעקס וואָכען פינף הונדערט און צוויי און פערציג פּאַטריאָטען.*)

---

*) יעדען טאָג", אזוי האָט געשריבען אַ ראָיאליסטישער און רעאקציאָנערער פּריסטער, פראנסוא שעוואליע (ציטירט פון האסין), „זיינען פאָרגעקומען בלוטיגע עקספּעדיציעס, וועלכע האָבען געמוזט מאַכען שוידערען יעדע עהרליכע זעעלע, און וועלכע מען קען נור ענטשולדיגען פון דעם שטאַנדפּונקט פון דער פילאָזאָפיע" (די פּריסטער און די רעליגיאָן האָבען עס פערלאַנגט אזוי צו האַנדלען). „דאָך די פערהעלטניסע האָבען דערגרייכט ביז צו אזא פּונקט, אז פאר דעם פריעדען איז עס אונבעדינגט נויטיג, דאָס קיין פּאַטריאָט אין פראנק־

אַלס ווידערשטאַנד געגען דיזע ווילדע וואפען־ערהויבונג
האָט די רעפּובליק געהאַט נור צוויי טויזענד מאַן, וועלכע זיינען
געוועזען צושפּרייט אין דער גאַנצער נידעריגער וואנדיי, פון נאַנ־
טעס ביז לאַ־ראשעל. ערשט ענדע מאַי זיינען אָנגעקומען צום
פּלאַץ די רעפּובליקאַנישע סאָלדאַטען. ביז דאַן האָט די קאָנווענ־
שען בלויז געקאָנט ארויסשיקען דעקרעטען געגען די אויפשטענ־
דיגע בויערען: זיי זיינען געסטראַשעט געוואָרען מיט טוידט־
שטראָף און מיט דער קאָנפיסקירונג פון די גיטער פון די אדעל־
לייט און פּריסטער, וועלכע וועלען אין אכט טעג ניט פערלאָזען
די וואנדיי. אָבער ווער האָט געהאַט די מאכט, וועלכע איז גע־
וועזען נויטיג אויסצופיהרען דיזע דעקרעטען?

ניט בעסער איז אויך געוועזען אין דער איסט, וואו די ארמיי
האָט געהאַלטען אין איין צוריקטרעטען, און אין בעלגיען האָט
שוין דעם צוועלפטען מערץ דומאָוריעז אָנגעפאַנגען זיין אָפענעם
ווידערשטאַנד געגען די קאָנווענשען. ער האָט פון לעווען ארויס־
געשיקט אַ בריעף (וועלכען ער האָט זיך געאיילט צו פערעפענט־
ליכען), אין וועלכען ער האָט פאָרגעוואָרפען פראנקרייך, אז זי
האָט בעגאַנגען אַ פערברעכען צו אַננעקטירען בעלגיען, דאָס
דורך דעם פערקויף פון די נאַציאָנאַלע גיטער און דורך די איינ־
פיהרונג פון אססיגנאַציעס האָט זי איהר געוואָלט רואינירען,
און אזוי ווייטער. זעקס טעג שפּעטער האָט ער אָנגעגריפען ביי
נירווינדען די פיעל גרעסערע קרעפטען פון די עסטרייכער, האָט

רייך זאָל ניט בלייבען לעבען. אזוי גרויס איז געוועזען דער צאָרן
פון פאָלק, אז עס איז געוועזען גענוג פאַר איינעם צו זיין ביי אַ
תפילה פון אַ קאָנסטיטוציאָנעלען פּריסטער, אז מען זאָל איהם ארייג־
ווארפען אין געפענגניס, און דאַן, ווען די געפענגניסע זיינען געוואָ־
רען איבערפילט, זאָל מען איהם פשוט נעהמען און דערשלאָגען איהם
אויף טוידט אָדער דערשיסען." אין מאַשעקאל, וואו עס זיינען גע־
טוידטעט געוואָרען 542 פּאַטריאָטישע בירגער, האָט מען גערעדט, אז
מען דאַרף אויך די פרויען ערמאָרדען. קאַרעט האָט געוואָלט אויפ־
רייצען דערצו זיינע פאַנאַטיזירטע בויערען.

זיך געלאָזט פון זיי בעזיעגען. און דעם 22סטען מערץ איז ער אריינגעטראָטען אין דירעקטע פערהאנדלונגען מיט דעם עסטרייכישען פאָלקאָווניק מאָן, מיט דער הילפע פון דעם הערצאָג פון שארטרע און פון די אָרלעאַניסטישע גענעראלען. די פעררעטער האָבען זיך פערפליכטעט צו פערלאָזען בעלגיען גאָר אָהן א קאמפף און צו מארשירען אויף פאריז, אום אויפצובויען דאָרט די קאָנסטיטוציאָנעללע מאָנארכיע. ווען עס זאָל זיין נויטווענדיג, זאָלען די עסטרייכער זיי העלפען, און אלס גאראנטיע דערצו האָבען זיי פערנומען איינע פון די גרענעץ־פעסטונגען, קאָנדע.

דאַנטאָן האָט געשטעלט זיין לעבען אין קאָן, און האָט פרובירט צו שטערען דיזען פערראַטה. עס איז איהם ניט געלונגען צו בעוועגען די צוויי זשיראָנדיסטישע פריינד פון דומאָריעץ געזאָנע און גאָדע, צו געהן מיט איהם און ווידער א מאָל פרובירען צו געווינען דומאָריעץ פאר די רעפובליק. דעם 16טען מערץ איז ער אליין אָבגעפאָהרען נאָך בעלגיען, איינשטעלענדיג זיך, דאָס מען וועט איהם אליין קענען בעשולדיגען אין פערראַטה. ער האָט געפונען דומאָריעץ לעבען נירווינדען אין פולען צוריקטרעטען, און האָט געמוזט איינזעהען, דאָס דער פעררעטהער האָט שוין געטהאָן דעם לעצטען שריט. אין דער ווירקליכקייט האָט ער זיך שוין דאַן פערפליכטעט צום פאָלקאָווניק מאָן צו פערלאָזען האָלאנד אָהן א קאמפף.

פאריז איז געוואָרען שרעקליך אויפגעבראכט, ווען מען האָט זיך דערוואוסט נאָך דאַנטאָן'ס צוריקקומען, דעם 29טען מערץ, אויף זיכער, אז דומאָריעץ איז געוואָרען א פעררעטהער. די איינציגע רעפובליקאנישע אַרמיי, וועלכע האָט געקאָנט אפשר צוריקטרייבען דעם אריינדרינגענדען שונא, מארשירט אליין נאָך פאריז, אום דאָ ווידער אויפצוריכטען דעם קעניגטהום. איצט האָט די אויפשטאַנדס־קאָמיטע, וועלכע האָט זיך זייט אייניגע טעג פערזאמעלט אין דעם בישאָפ־פאלאַץ אונטער דער פיהרונג פון די עקסטרעמיסטען, מיטגעריסען מיט זיך די קאָמונע. די סעקציאָנען האָבען זיך בעוואפענט און פערכאפט די קאַנאָנען.

זיי וואָלטען וואהרשיינליך געשטעלט זיך אין קאמפף געגען די קאָנווענשען, ווען אנדערע וואָלט ניט געלונגען זיי צו בערוהיגען. דעם דריטען אפּריל האָט מען ערהאַלטען די ענדליכע בשורה פון דומאַריעז'ס פעררעטה. ער האָט פעסטגענומען די שלוחים, וועלכע די קאָנווענשען האָט געשיקט צו איהם. דער דעקרעט פון דער קאָנווענשען, וועלכער האָט ערקלערט דומאַריעז אויסער געזעץ און וועלכער האָט בעפוילען די פערהאפטונג פון דעם הער־צאָג פון שארטרע, איז דורכגעדרונגען צו די פאַלקען. און ניט דעם גענעראל און ניט דעם הערצאָג האָט זיך עס איינגעגעבען צו קריגען די סאָלדאטען אויף זייער זייט, און דומאַריעז האָט געמוזט, ווי לאַפאיעט, אנטלויפען איבער'ן גרענעץ און זוכען שוץ ביי די עסטרייכער.

א טאָג שפּעטער האָט ער צוזאמען מיט די ראָיאַליסטען ארויסגעלאָזען א פּראָקלאמאציע, אין וועלכער דער הערצאָג פון קאָבורג מעלדעט, אז ער וועט ברענגען פראנקרייך איהר קאָנסטי־טוציאָנעלען קעניג.

און אָט אין דיזען סאמע קריזיס, ווען די אונגעוויסהייט פון דער לאָיאַליטעט פון דער ארמיי פון דומאריעז האָט גע־שטעלט אין צווייפעל די זיכערהייט פון דער רעפּובליק, האָבען די דריי איינפלוסרייכע מענער פון בארג, ראָבעספּיער, דאַנ־טאָן און מאראט, אין פולער איינפערשטענדניס מיט דער קאָ־מונע (פּאשע, העבערט און שאָמעט) בעשלאָסען ניט צו דערלאָ־זען צו אונרוהען און צו די אלע טרויעריגע פאָלגען, וואָס זיי קע־יען ברענגען מיט זיך אין אזא מאָמענט.

אין דער זעלבער צייט האָט די קאָנווענשען בעשלאָסען אום אויסצומיידען דעם מאנגעל אין איינהייט, וועלכער האָב ביז איצט געמאכט די קריעג־פיהרונג אזוי לאנגזאם, צו נעה־מען פאר זיך, א חוץ די מאכט פון געזעצגעבונג און יוסטיץ, אויך די עקזעקוטיווע מאכט. זי האָט געשאַפען א קאָמיטע, וועלכער זי האָט געגעבען א זעהר גרויסע, כמעט א דיקטאטאָרישע פול־מאכט. דאָס איז געווען א שריט, וועלכער איז געוועזן פון גרויי־

סער בעדייטונג פאר די גאנצע ווייטערע ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע.

מיר האָבען געזעהען, דאָס די געזעצגעבענדע פערזאמלונג נאָך דעם 10טען אויגוסט האָט איינגעפיהרט אונטער דעם נאָמען „פראָוויזאָרישער עקזעקוטיוו ראטה“ א מיניסטעריום, וועלכער האָט איבערגענומען אויף זיך די אלע טהעטיגקייטען פון אן עקזעקוטיווער מאכט. דערפאר האָט די קאָנווענשען אין יאַנואר, 1793, געשאפען „א קאָמיטע פאר די אלגעמיינע פערטהיידיגונג“, און דיזע קאָמיטע, אזוי ווי אין דיזען אויגענבליק איז די הויפטזאך געוועזען די מלחמה, האָט אויסגעפיהרט צו קריגען די מאכט אויפצופאסען אויף דעם עקזעקוטיוו־ראטה, אזוי, דאָס די „קאָמיטע פאר די אלגעמיינע פערטהיידיגונג“ איז געוואָרען די וויכטיגסטע פערוואלטונגס־קערפערשאפט. דאן האָט די קאָנווענשאָן, אום צו געבען דער רעגיערונג א שטארקערען צוזאמענהאנג, איינגעפיהרט נאָך א קאָמיטע, „א קאָמיטע צום וואויל און בעסטען“. דיזע קאָמיטע האָט בעדארפט אויסערוועהלט ווערען יעדע דריי מאָנאטען, און דיזע האָט עס בעדארפט פערשטופען אין שאָטען סיי די „קאָמיטע פאר די אלגעמיינע פערטהיידיגונג“ און סיי „דעם עקזעקוטיוו־קאָנסיל“. ריכטיג גערעדט, האָט דערמיט די פערזאמלונג זיך אליין געמאכט צום מיניסטעריום, אָבער לאנגזאם, לאנגזאם האָט דיזע „צום וואויל און בעסטען קאָמיטע“ צוגענומען די גאנצע הערשאפט־מאכט פאר זיך, האָט זיך ארייננגעריסען אין אלע צווייגען פון דער פערוואלטונג און גענומען זיך די מאכט, און זיך געטהיילט מיט דיזער מאכט בלויז מיט דער זיכערהייטס־קאָמיטע, וועלכע האָט געהאט צו זאָגען איבער די פאָליציי־אנגעלעגענהייטען.

אין דעם קריזיס, וועלכער איז פאָרגעקומען אין אפריל, 1793, איז דאנטאָן, וועלכער האָט ביז איצט געשפיעלט די אַקטיווסטע ראָליע אין קריעג, געוואָרען די נשמה פון דער קאָמיטע צום וואויל און בעסטען, און ער איז געבליבען ביי דיזער מאכט ביז צום 10טען יולי, 1793, ווען ער האָט זיך צוריקגעצויגען.

ענדליך האָט בעשלאָסען די קאָנווענשען, וועלכע האָט פיע־

לע פון איהרע מיטגליעדער זינט סעפּטעמבער, 1792, ארויסגע־
שיקט אין די פּראָווינצען און צו די ארמייען מיט דעם טיטעל
„פאָלקספּערטרעטער אין מיססיאָן“, ארויסצושיקען נאָך אכציג,
אום ארויסצורופען דעם מוטה אין די פּראָווינצען און צו בע־
גייסטערען צום קריעג. און אזוי ווי די זשיראָנדיסטען האָבען
זיך ענטזאגט אָנצונעהמען דיזען אמט — קיינער פון זיי איז ניט
אוועק צו די ארמייען — האָבען זיי גערן אויסגעוועהלט מיט־
גליעדער פון דער בארג־פּארטיי פאר דיזע זעהר שווערע אויפגא־
בען, דענקענדיג פּילייכט, אז ווען דיזע ווערלען זיין אוועק פון
דער קאָנווענשען, וועלען זיי, די זשיראָנדיסטען, קענען טהאָן,
וואָס זיי וועלען נור וועלען.

געוויס האָבען דיזע אלע מיטלען פון דער ראָרגאניזי־
רונג פון דער רעגיערונג ניט געקאָנט שטערען דער שלעכ־
טער ווירקונג פון דעם פּערראַטה פון דומאָריעז, ווען די
ארמיי זיינע וואָלט איהם געפאָלגט. די פראנצויזישע
נאציאָן האָט אָבער אזוי טהייער געהאלטען און אזוי געליעבט די
רעוואָלוציאָן, אז קיין גענעראל האָט ניט געקאָנט, לויט זיין
וואונש, צושטערען איהר ווירקונג. פונקט פערקעהרט, דער פער־
ראַטה האָט דאָס אויסגעפיהרט, וואָס דער קריעג האָט אָנגענו־
מען אַ גאנץ נייעם כאראקטער: ער איז געוואָרען דעמאָ־
קראטיש, ער איז געוואָרען אַ פאָלקס־קריעג. אָבער קיין מענש
האָט דאָן ניט געצווייפעלט, אז דומאָריעז אליין וואָלט קיינמאָל
זיך ניט אונטערשטעלט צו אונטערנעהמען דיזען פּערראַטה. ער
האָט געמוזט האָבען גאָר אַ שטאַרקע אונטערשטיצונג אין פּאריז.
דאָ איז געווען דער פּערראַטה אין די אייגענע הויז. „די קאָנ־
ווענשען איז די פּעררעטהערין“, האָט זיך אויסגעדריקט אַן אויפ־
רוף פון דעם יאקאָבינער קלוב, וועלכער איז געווען אונטערשרי־
בען פון מאראט, וואָס האָט אין יענעם אבענד געפיהרט דעם
פּאָרזיץ.

פון דאן אָן איז דער שטורץ פון די זשיראָנדיסטען און די
ארויסווייזונג פון זייערע פיהרער פון קאָנווענשען געוואָרען אונ־
פערמיידליך.

פינף און פערציגסטער קאפיטעל.

די אורזאַכען פון דעם נייעם אויפשטאַנד.

דער אויפשטאַנד פון דעם 31טען מאַי. — דער סך הכל פון דער לאַגע. — די קאָנווענשען און דומאריעץ. — די זשיראָנדיסטען שטימען פאר די ארעסטירונג פון מאַראַט. — דאָס פאָלק שטעהט אויף מאַראַט׳ס זייט. — מאַראַט׳ס כאַראַקטער. — ער ווערט פרייגעשפּראָכען. — הונגער אין גרויסע שטעדט. — אַן אויסעראָרדענטליכער שטייער ווערט ארויפגעלייגט. — דער צאָרן פון די זשיראָנדיסטען. — אַ קאָמיטע פון צוועלף ווערט בעשטימט. — העבערט און וואַרלעט ווערען ארעסטירט. — איינאַרדס סטראשונאַק. — די סעקציאָנען פאַרדערען די אויסשליסונג פון די זשיראָנדיסטען פון דער קאָנווענשען.

דער 31טער מאַי איז איינער פון די גרויסע טעג פון דער רעוואָלוציאָן, און ער איז באלד אזוי בעדייטונגספול, ווי דער 14־טער יולי און דער 5טער אָקטאָבער פון 1789 און ווי דער 21סטער יוני פון 1792 און ווי אויגוסט דער 10טער, 1792, — אָבער דער טראגישסטער פיללייכט פון זיי אַלע. אין דיזען טאָג האָט דאָס פאָלק פון פאריז רעבעללירט צום 3טען מאָל, מאַכענדיג זיין לעצטע אנשטרענגונג ארויפצודריקען אויף די רעוואָלוציאָן דעם ווירקליכען פאָלקס־כאראַקטער. און, אום דאָס אויסצופיהרען, האָט דאָס פאָלק אין פאריז געמוזט רעבעללירען — ניט געגען קעניג און הויף, נור געגען דאָס קינד פון דער רעוואָלוציע גופא — געגען די נאַציאָנאַלע קאָנווענשען, אום אויסצושליסען פון איהר די פיהרער פון דער זשיראָנדיסטישער פּאַרטיי.

דער 21סטער יוני, דער טאָג, ווען דער קעניג איז פערהאַלטען געוואָרען אין וואַרען, האָט געבראַכט איין עפּאָכע צו אַ שלוס; דער שטורץ פון די זשיראָנדיסטען, דעם 31סטען מאַי, 1793, איז געווען דער שלוס פון אַ צווייטער עפּאָכע. צו גלייכער צייט איז דיזער טאָג געוואָרען דער סימבאָל פאַר אַלע רעוואָלוציעס, וואָס דאַרפען נאָך קומען. פון דאַן אָן, פאַר אַ לאַנגע, לאַנגע צייט נאָך, וועט קיין רעוואָלוציע ניט זיין מעגליך, סיידען זי זאָל זיך ענדיגען מיט איהר 31־סטען מאַי. אָדער אין דער רעוואָלוציע וועט קומען אַ טאָג, ווען די פּראָלעטאַריער וועלען זיך אָבשיידען פון די מיטעל־קלאַס רעוואָלוציאָנערען, און זיי וועלען דאַן מאַרשירען צו אַ פּונקט, צו וועלכען די אַנדערע וועלען זיי ניט קענען נאָכפאָלגען, ניט אויפהערענדיג צו זיין און צו געהערען צו דער מיטעל־קלאַס; אָבער דיזע צושיידונג וועט ניט שטאַטפינדען, און דאַן מיינט עס, אַז עס וועט ניט זיין קיין רעוואָלוציע.

אפילו ביז היינטיגען טאָג פיהלען מיר נאָך די טראַגעדיע פון דער לאַגע, אין וועלכער עס האָבען זיך געפונען די רעפּובליקאַנער פון יענער צייט. ערב דעם 31סטען מאַי איז עס שוין מעהר ניט געווען קיין פראַגע וועגען אַראָבוואַרפען אַ ליגנערישען און פעררעטהערישען קעניג; דאָס איז געווען אַ קאַמפּף געגען זייערע קאַמעראַדען, וועלכע די רעוואָלוציאָנערען האָבען געמוזט אויפנעהמען, ווייל עס איז געוואָרען קלאָר, דאָס אויב מען וואָלט עס ניט געטהאָן, וואָלט שוין די רעאַקציע געקראָגען די אויבערהאַנד אין יוני, 1793, ווען די הויפּט־אַרבייט פון דער רעוואָלוציע— די פערניכטונג פון דער פעאָדאַלער סיסטעם און פון „געטליכען רעכט פון קעניגטהום“ — איז נאָך ניט אויסגעפיהרט געוואָרען. די דילעמאַ איז געווען דיזע: אָדער צו פערדאַמען, אלס געפעהרליך, די זשיראָנדיסטישע רעפּובליקאַנער, וועלכע האָבען ביז איצט אַזוי מוטהיג געקעמפּפט געגען דעספּאָטיזם, אָבער האָבען איצט געזאָגט צום פאָלק: „אַזוי ווייט, און ניט ווייטער!“ אָדער אויפצואוועקען דאָס פאָלק מיט׳ן צוועק צו פערניכטען זיי, צו איבערגעהן איבער זייערע טוידטע קערפּער

און זעהען אויספיהרען די גרויסע ארבייט, וועלכע די רעוואָלוציע האָט אָנגעפאַנגען.

די טראגישע לאגע איז זעהר קלאָר צו זעהען אין בריססאָ'ס פאמפלעט „צו זיינע קאָנסטיטוענטען“, דאטירט מאי דעם 26סטען, וועגען וועלכען מיר האָבען שוין גערעדט. מיר קענען, ווי דער אמת איז, ניט לייענען דיזע זייטען, און ניט פיהלען, דאָס עס איז א פראגע פון לעבען און טוידט, וואָס ווערט דאָ דע־באַטירט. בריססאָ, וואהרשיינליך, האָט דאָ ריזיקירט מיט זיין לעבען, פערעפענטליכענדיג דיזען פאמפלעט, אין וועלכען ער האָט אָהן רחמנות געפאָדערט, אז די־יעניגע, וועמען ער האָט גע־רופען „אנאַרכיסטען“, זאָלען געשיקט ווערען אויף די תליה. נאָך דעם ווי דיזער פאמפלעט איז ערשיענען, זיינען נור געבלי־בען צוויי אויסוועגען: אָדער די אנאַרכיסטען זאָלען זיך לאָזען גיליאָטינירען פון די זשיראָנדיסטען, וועלכע וואָלטען געעפענט די טהיר פאר די ראָיאליסטען; אָדער די זשיראָנדיסטען האָבען געמוזט אויסגעשלאָסען ווערען פון דער קאָנווענשען, און אין די־זען פאל האָבען זיי עס געמוזט זיין די יעניגע, וואָס האָבען גע־מוזט פערניכטעט ווערען.

עס איז קלאָר, אז די מיטגליעדער פון בארג האָבען ניט בעשלאָסען מיט א לייכטען הארץ צו אפעלירען צו אַן אויפ־שטאנד, אום צו צווינגען די קאָנווענשען ארויסצושטויסען פון זיך די הויפט־פיהרער פון די רעכטע. פאר לענגער, ווי פאר זעקס מאָנאטען, האָבען זיי געזוכט אַן אנדער אויסוועג, אפשר וועלען זיי קענען קומען צו אַן איינפערשטענדניס. דאנטאָן האָט בעזאָנדערס געארבייט פאר א קאָמפראָמיס. ראָבעספיער, וויע־דער, האָט געארבייט, אום צו מאכען די זשיראָנדיסטען מאכט־לאָז „פארלאמענטאריש“, ניט געברויכענדיג דערצו קיין גע־וואלד. מאראט אליין האָט דערשטיקט זיין כעס, אבי נור אויסצומיידען א בירגער־קריעג. אויף אזא אופן האָבען זיי אויסגעפיהרט אָבצוציהען די ענטשיידונג פאר אייניגע חדשים. אָבער וואָס פאר א פרייז עס האָט געמוזט בעצאָהלט ווערען אום

צו פערזיכערען זיך דערמיט, וואָס איז שוין געוואונען געוואָרען. דאָס איז געווען א לעבען אין שטענדיגער אונזיכערהייט.

אין די פראָווינצען איז די אלטע אָרדנונג געווען נאָך זעהר שטארק. די פריווילעגירטע קלאַסען האָבען געלויערט אויף דעם מאָמענט, ווען זיי זאָלען קענען צוריק קריגען זייער רייכטהום און שטעלונג, צוריקבערענגען דעם קעניגטהום און די פעאָדאלע רעכטע, וועלכע דער געזעץ האָט נאָך ניט אָבגעשאפט. די ערש־טע ערנסטע שטערונג פון דער ארמיי וואָלט געבראכט מיט זיך די זיעגרייכע צוריקקעהרונג פון דעם אלטען רעזשים. אין דער סויטה, אין דער סויטה־וועסט און אין דער וועסט פון פראנקרייך זיינען די פאָלקס־מאַסען געווען מיט די פריסטער, מיט דעם פאפסט, אן דורך זיי, אויך מיט דעם קעניגטהום. עס איז אמת, דאָס א גרויסער טהייל פון לאנד, וואָס איז צוגענומען געוואָרען פון די גייסטליכע און פון דער אריסטאָקראטיע, איז שוין ארי־בער אין די הענד פון די העכערע און נידריגע מיטעל־קלאַסען, ווי אויך, ביז צו א געוויסען גראד צו די בויערן. די פעאָדאלע שטייערען זיינען ניט אויסגעקויפט און ניט בעצאָהלט געוואָרען. אָבער דאָס אלעס איז געווען נור דערווייל, פאר א צייט. און ווי, אויב מאָרגען וועט דאָס פאָלק, ערשעפט פון אָרעמקייט און הונגער, מיעד פון קריעג, צוריקקעהרען זיך אין זיינע חורבות, און איבערלאָזען א פרייע האנד צום אלטען רעזשים? וואָלט דען די־זער ניט טריאומפירט איבעראל אין וועניגע מאָנאטען?

נאָך דעם פעררעטה פון דומאָריעז איז די לאגע אין דער קאָנווענשען געוואָרען כמעט אונמעגליך. פיהלענדיג ווי טיעף זיי זיינען פארמישט אין דיזען פערראטה פון זייער בעליעב־טען גענעראל, האָבען די זשיראָנדיסטען פערדאָפעלט די ביטער־קייט פון זייערע אטאקען געגען דעם בארג. בעשולדיגט: צו זיין אונטער איין דעקע מיט דעם פעררעטהער, האָבען זיי אויף דעם געקאָנט נור ענטפערען מיט א פאָרדערונג, אז מאראט זאָל אָנ־געקלאָגט ווערען פאר דעם אויפרוף, וואָס דער יאקאָבינישער קלוב האָט ארויסגעלאָזען דעם 3טען אפריל, ווען מען האָט זיך דערוואוסט וועגען דעם פעררעטה פון דומאָריעז, און וועלכען

מאראט האָט אונטערשריבען, אלס דער פּרעזידענט פון קלוב אין יענער וואָך.

בענוצענדיג זיך מיט דער אבוועזענהייט פון א גרויסער צאָהל מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען — מייסטענס מיטגליע־דער פון בארג — וועלכע האָבען אָנגענומען דעם אמט פון שלוחים צו די ארמייען און אין די פּראָווינצען, האָבען די זשי־ראָנדיסטען געפאָדערט פון דער קאָנווענשען, דעם 12טען אפּריל, א בעפעהל אָנצוקלאָגען מאראט, און דאן ארעסטירען איהם, און איהם לאָזען פּראָצעסירען פאר דעם קרימינאל־גע־ריכט, אלס איינעם, וואָס האָט פערטהיידיגט מאָרד און רויב. דער דעקרעט פאר זיין ארעסטירונג איז אָבגעשטימט געוואָרען דעם 13טען אפּריל, מיט 220 שטימען געגען 92, פון 367 שטי־מען אלע צוזאמען — זיבען זיינען געווען דערפאר, אז די פראגע זאָל אָבגעלייגט ווערען, און 48 שטימען האָבען זיך אין גאנצען צוריקגעהאלטען פון שטימען.

אָבער די זשיראָנדיסטען האָבען דאָ ווידער געמאכט א טעות אין חשבון. דאָס פאָלק פון די ארבייטער־קווארטאלען האָט ליעב געהאט מאראט'ען צו שטארק, אז עס זאָל דערלאָזען איהם פערראורטהיילען. די אָרעמע האָבען געוואוסט, אז מא־ראט געהערט צו זיי, און דאָס ער וועט זיי קיינמאָל ניט פער־ראטהען. און וואָס מעהר מען שטודירט היינט־צו־טאָג די פראנ־צויזישע רעוואָלוציע, דאָס מעהר דערווייסט מען זיך, וואָס מא־ראט האָט געזאָגט און געטהאָן, און דאָס מעהר פערשטעהט מען, וואָס פאר א געמיינער בלבול דאָס איז געווען זיין צונעמענעש פון „פינסטערען מלאך המות“, וועלכען די היסטאָריקער, די בע־וואונדערער פון די בירגערליכע זשיראָנדיסטען, האָבען איהם גע־געבען. כמעט אימער, זייט דעם מאָמענט, ווען עס זיינען איינ־בערופען געוואָרען די גענעראל־שטאאטען, און איבערהויפּט אין דער קריטישער צייט, האָט מאראט ארויסגעוויזען א ריכטי־גערן בליק, ווי די אנדערע, זאָגאר א ריכטיגערען ווי דיביידע אנדערע גרויסע פיהרער פון דער רעוואָלוציאָנערער עפענטליכער מיינונג — דאנטאָן און ראָבעספּיער.

פון דעם טאָג אָן, ווען מאראט האָט זיך איבערגעגעבען צו דער רעוואָלוציאָן, האָט ער זיך איבערגעגעבען צו איהר אין גאַנצען, מיט ליב און לעבען, האָט געלעבט אין ארמוטה, און איז געווען אימער געצוואונגען צו האלטען זיך פערבאָרגען, וועהרענד די אנדערע זיינען געווען רייך און מעכטיג. ביז צו זיין טוידט האָט ער ניט געענדערט זיין ארט און וויזע פון לעבען, אונגעאכטעט אויף זיין פיבערישע טהעטיגקייט. זיין טיר איז אימער געווען אָפען פאר די מענשען פון פאָלק. ער האָט געגלויבט, אז עס איז נויטיג די דיקטאטור, אום צו קענען איבערלעבען די פערשיעדענע קריזיסען, אָבער קיינמאָל האָט ער ניט געוואָלט די דיקטאטור פאר זיך אליין.

ווי בלוטיג עס איז געווען זיין שפראך געגען די נפשות פון הויף — בעזאָנדערס אין אָנהויב פון דער רעוואָלוציע, ווען ער האָט געזאָגט, אז מען מוז אָבשניידען א פאָר טויזענד קעפּ, און אז אָהן דעם וועט עס ניט געהן, ווייל זאָנסט וועט דער קעניגטהום בייקומען די רעוואָלוציאָנערען — דאָך איז ער אימער געווען גענייגט צו רחמנות פאר די, וועלכע האָבען זיך אָבגעגעבען צו דער רעוואָלוציע, כאָטש זיי זיינען מיט דער צייט אליין געוואָרען א שטערונג פאר דעם ווייטערען גאַנג איהרען. שוין אין די ערשטע טעג האָט ער פערשטאַנען, אז די קאָנווענשען קען ניט געהן פאָרווערטס מיט א שטארקער זשיראָנדיסטישער פארטיי אין איהר, אָבער צוערשט האָט ער זיך גענומען די מיה ניט צו דערלאָזען דערצו, אז זיי זאָלען מיט געוואלד ארויסגעטריבען ווערען; ער איז ערשט געוואָרען פאר דעם, און ער האָט געזאָגט, אז די ארויסטרייבונג פון די זשיראָנדיסטען זאָל אויסגעפיהרט ווערען, ווען ער האָט איינגעזעהען, אז מען מוז וועהלען צווישען די רעוואָלוציע און די זשיראָנדיסטען. עס איז זעהר מעגליך, אז די טעררער־הערשאפט, ווי זי איז אויסגעפיהרט געוואָרען פון די מענער פון דער „קאָמיטע צום וואויל און בעסטען“, וואָלט ניט געווען אזוי שרעקליך, ווען מאראט וואָלט געלעבט. מען וואָלט זיך ניט בענוצט מיט דעם טעררער, אום צו פערניכטען פון איין זייט

די ראַדיקאַלע ריכטונג, די העבערטיסטען, און, פון דער אַנדערער זייט, די מילדע, די געלאַסענע, ווי דאַנטאָן.*)

און ווי שטאַרק דאָס פאָלק האָט ליעב געהאַט מאַראַט'ן, אַזוי שטאַרק האָט די בורזשואַזיע איהם געהאַסט. דאַרום האָבען די זשיראָנדיסטען זיך ענטשלאָסען, וועלענדיג אָנפיהרען אַ קאַמפף מיט דער באַרג־פּאַרטיי, אָנצופאַנגען פון מאַראַט. ווייל ער וואָלט ניט געפונען אַזוי פיעל פערטהיידיגער, ווי די אַנדערע.

אַזוי שנעל אָבער, ווי פּאַריז האָט זיך דערוואוסט פון דעם פערהאַפט־בעפעהל געגען מאַראַט, האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ שטאַרקע בעוועגונג. דער אויפשטאַנד וואָלט אויסגעבראָכען שוין דעם 14טען אַפּריל, ווען די מיטגליעדער פון באַרג, ראָבעספּיער און מאַראַט איינגעשלאָסען, וואָלטען ניט געאַרבייט דאַגעגען. מאַראַט, וועלכער האָט זיך געלאָזט פערהאַפטען, איז דעם 24טען אַפּריל פּאָרגעקומען פאַר'ן טריבונאַל און איז גלייך פריינגעשפּראָכען געוואָרען פון די געשוואָרענע. דאַן איז ער פון די סאַנקיולאָטען געטראָגען געוואָרען אויף די הענד אין קאָנווענשען, און פון דאָרט איבער די גאַסען.

אַזוי זיינען די זשיראָנדיסטען דורכגעפאַלען, און אין יענעם טאָג האָבען זיי פערשטאַנען, אז עס איז געקומען אַ סוף צו זייער מאַכט. דאָס איז געווען אַ „טרויער־טאָג“, ווי דאָס האָט געשריבען איינע פון זייערע צייטונגען. בריססאָ האָט דאַן פערעפענטליכט זיין לעצטען פּאַמפלעט „אַן מיינע וועהלער“, אין וועלכען ער האָט געטהאָן זיין בעסט, אום אַרויסצורופען די ליידענשאַפטען פון דעם בירגערטהום געגען די „אַנאַרכיסטען“.

---

*) מאַראַט האָט געהאַט רעכט, ערקלערענדיג, דאָס די שריפטען, וועלכע ער האָט אַרויסגעגעבען אין אָנהויב פון דער רעוואָלוציע, זיינען געווען פול מיט רחמנות, פּאָרזיכט, געמעסיגקייט, מענשענליעבע, פרייהייט און גערעכטיגקייט. זשאָרעס, וועלכער האָט מאַראַט'ען גרינדליך שטודירט, האָט פיעל בייגעטראָגען דערצו, אז מען זאָל איהם זעהען אין דעם ריכטיגען ליכט, בעזאָנדערס אין דעם פיערטען באַנד פון זיין „געשיכטע דער רעוואָלוציאָן.“

אונטער דיזע אומשטענדען האט דאס פאלק פערלארען זיין אכטונג צו דער קאנוועגשען, אין וועלכער עס זיינען פארגעקומען די רייסערייען צווישען דיזע צוויי פארטייען, און עס איז געווען נאטירליך, אז די קאמונע פון פאריז זאל אננעהמען די איניציאטיווע פון רעוואלוציאנערען האנדלען.

וואס ווייטער עס האט זיך גערוקט דער ווינטער פון 1793, אלץ שטארקער איז געווארען די הונגער־נויט אין די גרויסע שטעדט. פאר די שטאדט־אדמיניסטראציעס איז עס געווארען שרעקליך שווער זיך צו פערשאפען דעם נויטיגען ברויט, כאטש נור צו א פערטעל־פונט פאר יעדען איינוואוינער. אום דאך צו שאפען דעם ברויט, האבען די שטאדט־רעגיערונגען געמוזט מאכען אלץ מעהר און מעהר חובות.

דאן האט די קאממונע פון פאריז בעשלאסען א פראגרעסיווע איינקונפט־שטייער פון צוועלף מיליאן ליווערס פאר'ן קריעג. דיזער שטייער האט געמוזט קומען הויפטזעכליך פון די רייכע. אן איינקונפט פון 15 הונדערט ליווער פאר יעדען פאמיליען־פארשטאנד און פון טויזענד ליווער פאר יעדען פאמיליען־מיטגליעד איז געווען בעטראכט, אלס אן איינקונפט, וואס איז גענוג צום לעבען, און פון אזעלכע איז קיין שטייער ניט גענומען געווארען. וואס עס איז אבער געווען איבער דיזע איינקינפטע, איז בעטראכט געווארען, אלס איבעריג, און האט בעדארפט ברענגען דעם פראגרעסיווען שטייער. דרייסיג ליווער פון יעדע צוויי טויזענד איבערפליסיגע ליווערס. פופציג ליווערס אויף אן איבערפליסיגע איינקונפט פון צוויי ביז דריי טויזנד ליווערס, און אזוי ווייטער, ביז צוואנציג טויזענד ליווערס, וועלכע זיינען גענומען געווארען פון אן איבערפליסיגער פופציג־טויזענדיגער איינקונפט.

אין א צייט פון קריעג, וועלכע פראנקרייך האט דורכגעמאכט, אין מיטען פון א רעוואלוציע און א הונגער־נויט, איז דיזער שטייער געווען א גאנץ בעשיידענער. נור פאר די גרויסע פערמעגענס איז עס געווען א גאנץ היבשער שטייער, ווערענד א פאמיליע פון זעקס מענשען מיט אן איינקונפט פון צעהן טויזענד

ליווער האָט נור געהאַט צו בעצאָהלען הונדערט ליווער. און די רייכע האָבען אויפגעהויבען אַ געוואַלד־געשריי, ווערהענד דער פּאַטער פון דיזען שטייער, שאָמעט, געגען וועמען די זשיראָנ־דיסטען זיינען געווען, נאָך מאראַט׳ען, שרעקליך אויפגעבראכט, האָט געזאָגט זעהר ריכטיג: „קיין זאך איז ניט אין שטאַנד צו מאַ־כען מיך ענדערען מיין מיינונג. און אפילו ווען איך וועל האָבען מיין האלז אונטער׳ן האַק, וועל איך נאָך אַלץ אויסרופען: „דער אָרעמער האָט געטהאָן זיין פליכט; עס איז צייט, אז די רייכע זאָלען איהר ערפילען.“ איך וועל אויסרופען: „די עגאָאיסטען, די יונגע ליידיג־געהער, מוזען מיט עפּעס ניצליך זיין אפילו, ווען זיי ווילען עס ניט; זיי מוזען פערשאַפען רוה דעם עהרליכען און ניצליכען ארבייטער.“

די זשיראָנדיסטען האָבען פערדאָפּעלט זייער שנאה צו דער קאָממונע, וועלכע האָט ארויסגעבראכט דיזען געדאַנק פון דעם איינקונפט־שטייער. אָבער מען קען זיך פאָרשטעלען, וואָס פאַר אַ צאָרן עס האָט אויסגעבראָכען אין דעם גאַנצען בירגערטהום, ווען קאמבאָן האָט פאָרגעשלאָגען אין קאָנווענשען אַן הלואה פון אַ מיליארד, וועלכער זאָל געמאַכט ווערען איבער גאַנץ פראַנק־רייך פון די רייכע און פונקט לויט דיזעלבע פּרינציפּען, ווי דער איינקונפט־שטייער, און וועלכען ער האָט אויך אויסגעפיהרט דעם 20טען מאַי מיט דער הילפע פון די טריבונען. די בעצאָהלונג פון דיזער אנלייהע זאָל מעגליך ווערען דורך דעם פערקויף פון די עמיגראַנטען־מאַיאָנטקעס. אונטער די שווערע אומשטענדען פון דער רעפּובליק איז גאָר קיין אנדער מיטעל ניט געווען, אָבער די פּערטהיידיגער פון אייגענטהום וואָלטען אם ליעבסטען בעפאָלען און געטוידטעט די מיטגליעדער פון בארג אין דער קאָנווענשען, ווען דיזע האָבען פערטיידיגט דיזע מיטלען. שיער, שיער האָט מען זיך ניט געשלאָגען.

ווען עס וואָלטען נויטיג געווען נאָך בעווייזע, דאָס עס איז ניט מעגליך געווען עטוואָס צו טהאָן פאר די רעטונג פון דער רע־וואָלוציאָן, אזוי לאַנג, ווי דיזע ביידע פּארטייען זיינען געווען אין דער קאָנווענשען און פּאַראַליזירט איינע די אַנדערע, וואָלטען

די דעבאטען איבער די פאָרגעשלאָגענע הלואה געבראכט דעם גלענצענדסטען בעוויין.

מעהר פון אלץ אָבער איז דאָס פאָלק פון פאריז געוואָרען אויסער זיך דערפאר, וואָס די זשיראָנדיסטען, אום צו טוידטען די רעוואָלוציע, האָבען געהאלטען אין איין אויפהעצען די פראָווינץ געגען פאריז, וועלכער איז פון אָנפאנג אָן געווען די שטארקסטע פעסטונג פון דער רעוואָלוציע. אום דאָס אויסצופיהרען, האָבען זיך די זשיראָנדיסטען ניט אָבגעשראָקען זאָגאר פון צו ווערען גוט־ברידער מיט די ראָיאליסטען. בעסער די קעניגליכע געוואלד, איידער איין שריט ווייטער צו דער סאָציאלער רעפובליק. בעסער דערטרינקען פאריז אין בלוט, בעסער פערטיליגען דיזע פערפלוכטע שטאָדט, איידער דערלאָזען, אז דאָס פאָלק פון פאריז און זיין קאָממונע זאָלען טהאָן אזעלכעס, וואָס זאָל קענען זיין א געפאהר פאר׳ן אייגענטהום. טהיערס און דער פארלאמענט פון באָרדאָ האָבען געהאט, ווי מען זעהט, זייערע פאָרגעננגער אין די פערטרעטער פון דעם בירגערטהום פון 1793.

דעם 19טען מאי האָבען די זשיראָנדיסטען אויף א פאָרשלאָג פון בארער אויסגעפיהרט, אז עס זאָל אויסגעקליבען ווערען א צוועלפער־קאָמיסיע, וועלכע זאָל אונטערזוכען די בעשליסע פון דער קאָמונע. און דיזע קאָמיסיע, וועלכע איז אויסערוועהלט געוואָרען דעם 21טען מאי, איז עס געוואָרען דער הויפט ווערקצייג, מיט וועלכען די רעגיערונג האָט זיך בעדיענט. צוויי טעג שפעטער האָט זי געלאָזען פערהאפטען העבערט, ווענען דאָס פאָלק האָט זעהר געליעבט פאר זיין אָפענעם רעפובליקאניזם, וועלכען ער האָט געפרעדיגט דורך זיין צייטונג און ווארלע, וועלכער איז געווען דער ליעבלינג פון די פאריזער אָרימע, און וועלכער וואָלט היינט געהייסען אַן אנארכיסט, ווייל פאר איהם איז די קאָנווענשען געווען א פלאפלער־בודע, און האָט אויף די גאסען געפרעדיגט די סאָציאלע רעוואָלוציע.

אָבער מיט דיזע צוויי פערהאפטונגען האָט זיך נאָך ניט געענדיגט די טהעטיגקייט פון דיזער קאָמיסיע. זי האָט אויך געהאט די אבזיכט זיך צו נעהמען צו די סעקציאָנען. זי האָט פער־

לאַנגט, אז די סעקציאָנען זאָלען איהר איבערגעבען זייערע פּראָ־טאָקאָל־ביכער, און זי האָט געלאָזט פערהאַפּטען דעם פּרעזידענט און סעקרעטאַר פון דער שטאָדט־סעקציאָן, וועלכע האָבען זיך ענטזאגט איבערצוגעבען די ביכער.

דער זשיראָנדיסט איינאַרד, וועלכער איז אין דיזע טעג געווען דער פּרעזידענט פון דער קאָנווענשען, האָט מיט זיינע סטראַשונקעס נאָך שטאַרקער געמאַכט די אויפרעגונג. ער האָט געסטראַשעט די פּאַריזער, אז אויב זיי וועלען אָנגרייפען די נאַ־ציאָנאַל־פערטרעטער, וועט פּאַריז אָבגעמעקט ווערען פון דער אויבערפלעכע פון דער ערד. „אויף די ברעגען פון דער סענא וועט מען קענען זוכען, וואו פּאַריז איז געשטאַנען.“ דיזע נאַרישע סטראַשונקעס, וועלכע האָבען אזוי שטאַרק דערמאָנט אָן די סטראַשונקעס פון דעם קעניגליכען הויף אין 1791, האָבען נאָך מעהר געמאַכט אויפפלאַקערען דעם צאָרן פון פאָלק. דעם 26טען איז כמעט אין אַלע סעקציאָנען געקומען צו שלעגערייען. דער אויפשטאַנד איז געוואָרען אונפערמיידליך, און ראָבעספּיער, וועלכער האָט ביז דאַן געארבייט פאַר רוה, האָט דעם 26טען אין אָווענד געזאָגט אין דעם יאַקאָבינער־קלוב, אז אין אַ נויט־פאַל וואָלט ער אַליין געווען פערטיג זיך צו שטעלען אָן דער שפּיצע פון אַן אויפשטאַנד געגען די קאָנספּיראַטאָרס און פעררעטהער אין דער קאָנווענשען.

שוין דעם 14טען אַפּריל האָבען 35 פון 38 סעקציאָנען פון פּאַריז פערלאַנגט, אז די קאָנווענשען זאָל אויסשליסען צוויי און צוואַנציג זשיראָנדיסטען, וועמעס נעמען זיינען אָנגעגעבען גע־וואָרען. און איצט האָבען די סעקציאָנען זיך ערהויבען, אום צו צווינגען די קאָנווענשען זיך אונטערצוגעבען צום וואונש פון פּאַ־ריזער פאָלק.

זעקס־און־פערציגסטער קאפיטעל.

דער אויפשטאנד פון מאי דעם 31טען און יוני דעם 2טען.

די פארבערייטונגען צום אויפשטאנד. — די טהעטיגקייט פון די סעקציאנען. — דער מאנגעל אין אייניגקייט צווישען די רעוואלוציאנערען. — די עקסטרעמיסטען. — א נייער קלאס פון אייגענטהימער. — דער 31סטער מאי. — דער דורכפאל פון אויפשטאנד. — פארבערייטונגען צו א פרישען אויפשטאנד. — דער 2טער יוני. — די נייעס פון אויפשטאנד אין ליאן. — דער צארן געגען די זשיראנדיסטען. — א בריעף צו דער קאנווענשאן. — מאראט׳ס רעדע אין יאקאבינער קלוב. — די זשיראנדיסטען שליסען זיך אן אן די קאנטער־רעוואלוציאנערען — די קאנווענשאן ערקלערט די זשיראנדיסטען אויסער געזעץ.

און ווידער אמאל האט דאס פאלק, אין זיינע סעקציאנען, זיך פארטיג געמאכט פאר אן אויפשטאנד, ווי אין דעם 10טען אויגוסט. דאנטאן, ראבעספיער און מאראט האבען געהאט אפטע בעראטהונגען צווישען זיך אין יענע טעג. אבער זיי האבען דאך זיך ניט ענטשלאסען, און ווידער איז די טהאט געקומען פון די „אונבעקאנטע“, וועלכע האבען געגרינדעט אן אויפשטאנדס־קלוב אין בישאפס פאלאץ און האבען בעשטימט א קאמיטע פון זעקס צוליעב דיעזען צוועק.

די סעקציאנען האבען גענומען אן אקטיווען אנטהייל אין דיזע פארבערייטונגען. די סעקציאן „קוואטר נאסיאן“ האט שוין אין מערץ זיך ערקלערט אין א צושטאנד פון רעבעליאן, און האט בעפאלמעכטיגט איהר אויפפאסונגס־קאמיטע

ארויסצולאָזען פערהאפט־בעפעהלע געגען די בירגער, וואָס זיינען פערדעכטיג אין אנטי־רעוואָלוציאָנערע מיינונגען, וועהרענד אנדערע סעקציאָנען, די יעניגע פון מאַקאָנסיל און פּאָיסאָניער, האָבען אָפען געפּאָדערט די פערהאפטונג פון די בריסאָטינישע דעפּוטאטען. אין א מאָנאט ארום האָבען נאָך אנדערע צוויי סעקציאָנען פערלאנגט אז עס זאָלען געשטעלט ווערען אונטער אנקלאגע די מיטשולדיגע פון דומאָריעז, ווען זיין פערראטה איז בעקאנט געוואָרען, און דעם 13טען אפּריל האָבען 35 סעק־ציאָנען צוזאמענגעשטעלט א ליסט פון צוויי און צוואנציג מיט־גליעדער פון דער זשיראָנדיסטישער פּארטיי, וועלכע זיי האָבען פערלאנגט פון דער קאָנווענשאן זיי אויסצושליסען.

שוין אין אָנפאנג אפּריל האָבען די סעקציאָנען געמאכט דעם פערזוך, ניט קימערנדיג זיך וועגען דעם עקזיסטירענדען קאָמונע־ראטה, זיך צו פעראייניגען, און דעם 2טען אפּריל האָט די סעקציאָן „גראוויליער“, וועלכע איז געווען אימער די פּאָרט־געשריטענסטע, געמאכט א פּאָרשלאג צו גרינדען א צענטראל־קאָמיטע. דיעזע קאָמיטע האָט נור זעלטען געהאנדעלט, אבער ווען די געפאהר איז געווען נאָהענט, האָט זי זיך פון דאָס ניי פערפעסטיגט (דעם 5טען מאַי) און דעם 29טען האָט זי איבער־גענומען אין איהרע הענד די פיהרונג פון דער בעוועגונג. דער איינפלוס פון דעם יאקאָבינער קלוב איז ניט געווען פון קיין גרויסער בעדייטונג. זיי האָבען אליין עס צוגעגעבען, אז די הויפּט־קראפט אין געווען אין די סעקציאָנען.

דעם 26טען מאַי האָבען זיך גאנץ היבשע פּאָלקסמאסען פערזאמעלט ארום די קאָנווענשאן. באלד איז א טהייל פון זיי ארייננעדרונגען אין דעם זיצונג־זאאל, און האָט פערלאנגט, מיט דער אונטערשטיצונג פון די טריבונען, די אונטערדריקונג פון דער צוועלפער־קאָמיטע. די קאָנווענשאן אבער האָט זיך גע־האַלטען איינגע׳עקשנ׳ט, און ערשט ארום 12 ביינאכט איז זי וויכער געוואָרען און האָט ענדליך נאָכגעגעבען. די קאָמיטע פון צוועלף איז אויפגעלייזט געוואָרען.

דאָס איז זיי אָבער צוגעגעבען געוואָרען בלויז אויף א

ווילע. שוין אויף דעם אנדערען טאָג, דעם 27טען מאַי, האָבען די זשיראָנדיסטען, אונטערשטיצט פון דער זומפּ־פּאַרטיי און בענוצענדיג זיך מיט דער אבוועזענהייט פון די מיטגליעדער פון דער בערג־פּאַרטיי, צוריק איינגעפיהרט די אויפגעלייזטע צוועלפער־קאָמיטע. דאָס פאָלק האָט דאָס מאָל, אלזאָ, גאָרניט אויסגעפיהרט. זיין אויפשטאַנד איז געווען אַ דורכפאַל.

און געקומען איז עס דערפון, וואָס צווישען די רעוואָלוציאָנערען גופא איז ניט געווען קיין איינינקייט. אַ טהייל פון די סעקציאָנען, וועלכע זיינען געווען אונטער דעם איינפלוס פון די עקסטרימיסטען, זיינען געווען פאַר אזא מין טהעטיגקייט, וועלכע זאָל ארויפיאָגען אַ שרעק אויף די געגען־רעוואָלוציאָנערען. זיי האָבען געוואָלט ברענגען דאָס פאָלק צו אַן אויפשטאַנד און מיט זיין הילף אומברענגען די וויכטיגסטע זשיראָנדיסטען. מען האָט זאָגאר גערעדט פון אויס׳הרג׳ענען אין פאַריז אַלע אריסטאָקראַטען.

דיעזער פּלאַן האָט זיך אָבער אָנגעשטויסען אָן אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד. די נאַציאָנאַל־פּערוואַלטונג איז געווען אַ משכן, וואָס איז אָנפערטרויט געוואָרען צום פאָלק פון פאַריז: און ווי אַזוי האָט ער געקענט פערראַטהען פראַנקרייך׳ס צוטרוי צו איהם? דאַנטאָן, ראָבעספּיער און מאַראַט זיינען געווען ענטשיעדען דאַגעגען. דער קאָמונע־ראַטה און דער מעיאָר פּאַשע האָבען ניט געוואָלט אָננעהמען דיעזען פּלאַן פונקט אַזוי, ווי דער דעפּאַרטמענטס־ראַטה. און אויך די פאָלקס־פּעראיינען האָבען איהם ניט אונטערשטיצט.

און עס איז געווען נאָך עטוואָס, וואָס מען האָט געמוזט נעהמען אין אכט. מען האָט זיך געמוזט רעכענען מיט דער בורזשואזיע, וועלכע איז צו יענער צייט געווען שוין גאַנץ שטאַרק אין פאַריז. די באַטאַליאָנען פון איהר נאַציאָנאַל־גוואַרדיע וואָלטען פערניכטעט דעם אויפשטאַנד, ווען עס וואָלט זיך געהאַנדעלט וועגן דער פערטהיידיגונג פון איהר אייגענטהום. מען האָט זיי געמוזט קאָווירען, אַז זייער אייגענטהום וועט בלייבען אונבעריהרט. דערפאַר האָט **האססענפראַץ**,

וועלכער האָט ערקלערט, אז אין פּרינציפּ האָט ער גאָרינט געגען די פּלינדערונג פון די גנבים — אזוי האָט ער גערופען די רייכע — געזוכט צו פּועל'ן ביי די יאַקאָבינער, אז דער אויפשטאַנד זאָל ניט זיין פערבונדען מיט דעם אָנריהרען פון אייגענטהום. „עס זיינען דאָ הונדערט־און־זעבציג־טויזענד מענשען, וועלכע זיינען בעוואפּענט און אין שטאַנד די פּלינדערער צו טוידטען. עס איז קלאָר, אז עס איז א זיכערע אונמעגליכקייט אָנצוריהרען דעם אייגענטהום", האָט האססענפּראַץ געזאָגט אין דעם יאַקאָבינער קלוב, און ער האָט אויפגעפאָדערט די מיטגליעדער פון דער געזעלשאַפט זיך פייערליך צו פערפּליכטען בעסער צו שטאַרבען איידער צו דערלאָזען צו אַן אַנגריף אויף אייגענטהום.

פּונקט אזא נדר האָבען זיך געטהאָן, אין דער נאַכט פון דעם 31טען, די מיטגליעדער פון דער קאָמונע, און זאָגאר די עקסטרעמיכטען אין בישאָפּס־פּאַלאַץ האָבען געטהאָן דאַסזעלבע. די סעקציאָנען דאַסגלייכען

און ווירקליך אין דיעזר צייט האָט זיך געהאַלטען אין אויסבילדען א נייע קלאַסע פון בורזשואזע אייגענטהימער, א קלאַס, וועלכע איז אזוי אויסגעוואַקסען אין דעם נייצעהנטען יאהרהונדערט, און די רעוואָלוציאָנערען האָבען געזעהען זיך געצוואונגען זיי צו שאָנעווען, כדי ניט צו האָבען זיי געגען זיך.

אין דעם טאָג פּאַר אַן אויפשטאַנד וויים מען קיינמאָל ניט, צי דאָס פּאָלק וועט זיך ערהעבען צי ניט. דאָס מאָל איז נאָך געווען א סכנה, אז די עקסטרעמע עלעמענטען זאָלען זיך לאָזען הינרייסען צו טוידטען די זשיראָנדיסטען אין דער קאָנווענשאַן, און דורך דעם וואָלט פּאַריז אויפגעבראַכט געגען זיך גאַנץ פראַנקרייך. און אזוי זיינען אַוועק דריי טעג אין דעבאַטען, ביז מען איז געקומען צו אַן איינפערשטענדניס, אז דער אויפשטאַנד זאָל געפיהרט ווערען פון אַלע רעוואָלוציאָנערע קערפּערשאַפטען; פון דעם קאָמונע־ראַטה און דעם רעוואָלוציאָנערען גענעראַל־ראַטה פון דעם בישאָפּס־פּאַלאַץ; עס זאָל ניט בעגאַנגען ווערען קיין געוואַלט־אַקט געגען פּערזאָנען, און אייגענטהום

זאָל רעספּעקטירט ווערען. מען האָט געוואָלט זיך נור בענוגענען מיט א מאָראַלישען צוואַנג אויף די קאָנווענשאַן, אַז זי זאָל איבערגעבען די דעפּוטאטען, וועלכע זיינען געווען שולדיג, צום רעוואָלוציאָנערען געריכט.

דאָס האָט מאַראַט ערקלערט, ווען ער איז ארויסגעקומען פון דער קאָנווענשאַן, אין דעם אָוועגד פון דעם 30טען אין בישאָפּס־פּאַלאַץ און באַלד דערנאָך אין דער קאָמונע. אין מיטען נאַכט איז ער עס געווען, ווי עס שיינט, וועלכער האָט געקלונגען אין דעם אַלאַרם־גלאָק פון דעם ראַטהויז, כאָטש, לויט געזעץ, האָט געקומט טויידט־שטראָף יעדען, וואָס זאָל קלינגען אין דעם אַלאַרם־גלאָק.

דער אויפשטאַנד האָט זיך אָנגעהויבען. די בעפאָלמעכטיגטע פון דעם בישאָפּס־פּאַלאַץ, וועלכער איז געווען דער מיטעלפּונקט פון דער בעוועגונג, האָבען אראָבגעזעצט דעם מעיאָר אין דעם קאָמונע־ראַטה, ווי דאָס האָט פּאַסירט אויף דעם 10טען אויגוסט; אבער דאָס מאָל האָבען זיי ניט ארעסטירט דעם מעיאָר, און ניט בעשטימט קיין אַנדערען קאָמונע־ראַטה אויף דעם פּלאַץ פון דעם אראָבגעזעצטען, נור זיי האָבען זיי געמאַכט שווערען זיך אָנצושליסען צום אויפשטאַנד. און ווען דיעזע לעצטע האָבען עס געטהאָן, זיינען זייערע עמטער זיי צוריקגעגעבען געוואָרען. פּונקט אַזוי האָבען זיי עס געמאַכט מיט דעם דעפּאַרטמענטס־ראַטה, און אין יענער נאַכט האָבען זיך די רעוואָלוציאָנערען פון דעם בישאָפּס־פּאַלאַץ און די דעפּאַרטמענטס־און קאָמונע־ראַטה זיך פעראייניגט אין איין „רעוואָלוציאָנערען גענעראַל־ראַטה“, וועלכער האָט איבערגענומען די פיהרונג פון דער בעוועגונג. דיעזער ראַטה האָט בעשטימט דעם קאָמאַנדיר פון א באַטאַליאָן פון דער נאַציאָנאַל־גוואַרדיע (פון דעם באַטאַליאָן פון דער סעקציאָן סאנקיולאָטען) האַנריאָ, אלס דעם אָבער־קאָמאַנדיר פון דער נאַציאָנאַל־גוואַרדיע. דער שטורם־גלאָק האָט געקלונגען, און עס איז געשלאָגען געוואָרען דער גענעראַל־מאַרש.

אין דיעזען אויפשטאַנד וואַרפט זיך איינעם אין די אויי־

גען זיין אונענטשלאָסענהייט. שוין נאָכדעם, אום איינס אוהר נאכמיטאג, ווי די אלארם־קאנאָנע האָט אָנגעהויבען צו דונערען, האָבען די בעוואפענטע מיטגליעדער פון די סעקציאָנען, ווי עס האָט אויסגעזעהן, ניט געהאט נאָך קיין בעשטימטען פלאן. צוויי באטאליאָנען, וועלכע האָבען געהאלטען מיט די זשיראָנדיסטען, זיינען אוועק צו דער קאָנווענשאן און האָבען זיך אוועקגעשטעלט געגענאיבער די טיולערי. האנריאָ האָט מיט די אכט־און־פערציג קאנאָנען פון די סעקציאָנען איינגעשלאָסען די נאציאָנאל פערזאמלונג.

שטונדען זיינען אוועק, אָבער עס האָט נאָך אלץ גאָרניט פאסירט. גאנץ פאריז איז געווען אין בעוועגונג, אבער די פאָלקס־מאסען זיינען ניט געקומען, און האָבען ניט געבראכט מיט זיך קיין דרוק אויף די קאָנווענשאן, אזוי, דאָס דער זשיראָנדיסט ווערגניאָ, וועלכער האָט געזעהען, אז דער אויפשטאנד ריהרט זיך ניט פון אָרט, האָט דורכגעפיהרט א רעזאָלוציאָן, אז די סעקציאָנען האָבען זיך שטארק פערדיענט געמאכט בעים פאטערלאנד. ער האָט דערמיט וואהרשיינליך געוואָלט אָבשוואכען די פיינדשאפט פון די סעקציאָנען צו די זשיראָנדיסטען. דער טאָג האָט אויסגעזעהן שוין באלד פערלאָרען, ווען נייע פאָלקסמאסען האָבען זיך פערזאמעלט, און זיינען אריין אין דעם זיצונג־זאאל פון דער קאָנווענשאן. איצט האָט זיך די בארג־פארטיי געפיהלט גענוג שטארק, און דאָבעספיער האָט געפאָדערט ניט נור די אונטערדריקונג פון דער 12ער קאָמיטע און די ערהויבונג פון אן אנקלאגע געגען איהרע מיטגליעדער, נור אויך אן אנקלאגע געגען די הויפט־פיהרער פון די זשיראָנדיסטען, וועלכע מען האָט גערופען מיט דעם נאָמען „די צוויי־און־צוואנציג“ און וועלכע האָבען צו דער קאָמיטע ניט געהערט.

דיעזער פאָרשלאג איז אָבער ניט דיסקוטירט געוואָרען. אלעס, וואָס די קאָנווענשאן האָט בעשלאָסען צו טהון, איז געווען אויפצולעזען אויף דאָס ניי די צוועלפער־קאָמיטע און צו זאָרגען אז איהרע פאפיערען זאָלען איבערגעגעבען ווערען צו דער וואויל־און־בעסטען־קאָמיטע, וועלכע דארף אין דעם משך פון

דריי טאָג אָבגעגעבען אַ בעריכט. אויסער דעם האָט די קאָנווענ־שאַן גוטגעהייסען אַ בעשלוס פון דער קאָמונע, לויט וועלכער די יעניגע אַרבייטער, וועלכע בלייבען בעוואפּענט ביז עס וועט ווידער צוריקגעבראַכט ווערען די עפענטליכע רוה, זאָלען זיי קריגען די פּערציג סו טעגליך, צוליעב וואָס די קאָמונע האָט ארויפגעלעגט אַ שטייער אויף די רייכע, אום צו זיין אימשטאַנד אָנצוהאַלטען אַ זאָפּאָרטיגען אויפשטאַנד פאַר דריי טעג. מען האָט בעשלאָסען, אַז די קאָנווענשאַן זאָל בלייבען אָפען פאַר'ן פאָלק, און מען זאָל ניט דאַרפען דערצו האָבען קיין ספּעציעלע ערלויבנים.

דאָס אַלעס איז געווען גאַנץ ווייניג. די זשיראָנדיסטישע פּאַרטיי איז פערבליבען. זי האָט נאָך אימער געהאַט די מאַיאָ־ריטעט, און דער אויפשטאַנד איז געווען אַ דורכפאַל. אויך דאָס פאָלק פון פאַריז האָט איינגעזעהען, אַז עס איז נאָך גאַר־ניט דערגרייכט געוואָרען, און האָט אָנגעפאַנגען פאָרבערייטען אַ נייעם אויפשטאַנד אויף איבערמאָרגען, אויף דעם 2טען יוני.

די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטע, וועלכע האָט זיך ענטוויקעלט פון דעם גענעראַל־ראַטה פון דער קאָמונע, האָט בעפוילען די פערהאַפטונג פון ראָלאַן און זיין פרוי (אַזוי ווי ער איז געווען אָבגעפאָהרען, האָט מען איהר אליין ארעסטירט) און האָט פער־לאַנגט פון דעם קאָנווענשאַן, אַז זי זאָל גאָר אָהן אַלע ווייטערע דיבורים לאָזען ארעסטירען 27 זשיראָנדיסטישע מיטגליעדער. אין אָווענד האָט זיך ווידער געהערט דער שטורם־גלאָק און פון צייט צו צייט האָט מען געהערט דאָס שיסען פון דער אַלאַרם־קאַנאָנע.

און איצט, דעם 2טען יוני, האָט זיך ערהויבען גאַנץ פאַריז. מעהר ווי הונדערט־טויזענד בעוואפענטע האָבען בעלאַגערט די קאָנווענשאַן. זיי האָבען געהאַט מיט זיך 163 קאַנאָנען. זיי האָבען פערלאַנגט, אַז די זשיראָנדיסטען זאָלען אָדער זיך אין גאַנצען צוריקציהען אָדער, ווען ניט דאָס, זאָלען 22 פון זיי, שפּעטער 27, אויסגעשלאָסען ווערען פון דער קאָנווענשאַן.

די שרעקליכע ידיעות, וואָס זיינען אָנגעקומען פון ליאָן,

האָבען נאָך פערשטאַרקט דעם אויפשטאַנד. מען האָט זיך דערוואוסט, דאָס דעם 23טען מאַי האָט זיך דאָס אויסגעהונגערטע פאָלק פון ליאָן ערהויבען, דאָס אָבער די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען, די ראָיאַליסטען, וועלכע זיינען אונטערשטיצט געוואָרען פון די זשיראָנדיסטען — האָבען געזיעגט איבער זיי און האָבען ווידער איינגעפיהרט „אָרדנונג“: אכט הונדערט פאַטריאָטען האָבען דערביי דאָס לעבען פערלאָרען.

דאָס איז געווען ליידער צו אמת; און דער אנטהייל פון די זשיראָנדיסטען אין דיזער בלוטיגער אויסשלאכטונג אין ליאָן איז געווען אויסער יעדען צווייפעל. דיעזע ידיעה האָט אָנגעצונדען דעם צאָרן פון דעם פאַריזער פאָלק, וואָס האָט בעלאַגערט די קאָנווענשאַן, און דאַן האָט דאָס פאָלק אויסגעשפּראָכען זיין אורטהייל איבער די זשיראָנדיסטען. דאָס פאָלק האָט ערקלערט, אז עס וועט קיינעם ניט ארויסלאָזען פון דער קאָנווענשאַן, ביז עס וועלען פון איהר ניט אויסגעשלאָסען ווערען די זשיראָנדיסטישע פיהרער.

מען וויים, אז די קאָנווענשען — וועניגסטענס, די רעכטע, די מיטעלע און זאָגאר א טהייל פון דער בארג־פּארטיי — האָט דאַן ערקלערט, אז איהרע בעראַטהונגען זיינען אויף אזא אופן ניט מעהר פריי, און זי האָט פּרובירט צו שליסען די פערהאַנדלונגען, און זיך פאַרנאַנדערגעהען. זיי האָבען געהאַפּט אויף אַזאַ אופן אָבצונארען דאָס פּאָלק און זיך קענען מאַכען א וועג דורך די מאַסען. דאַן האָט האַנריאָ ארויסגעצויגען זיין סאַבליע און ארויסגעלאָזען דעם בעריהמטען בעפעהל: „קאַנאָנירע, צו אייערע וואפען!“

די קאָנווענשען, וועלכע האָט זיך געוועהרט דריי טעג, איז ענדליך געווען געצוואונגען נאָכצוגעבען דעם ווילען פון פּאָלק. זי האָט בעשלאָסען אויסצושליסען 31 פון די זשיראָנדיסטישע מיטגליעדער. דאַן האָט א דעפּוטאציאָן פון פאָלק איבערגעגעבען צו דער קאָנווענשען פּאָלגענדען בריעף:

„דאָס גאַנצע פּאָלק פון פּאריז שיקט אונז צו אייך, בירגער געזעצגעבער, אום אייך צו זאָגען, אז דער בעשלוס, וואָס איהר

האָט נור וואָס אָנגענומען, בעטייט די רעטונג פון דער רעפּובליק. מיר קומען, אום זיך אָנצובאָטען אלס משכן פאר די, וועמעס ארעסטירונג איז בעפוילען געוואָרען פון דער נאציאָנאלער פערזאמלונג, און כדי איהר זאָלט זיין זיכער, אז אין אייערע דעפּארטמענטס סטראשעט אייך קיין געפאהר ניט."

און מאראט האָט דעם 3טען יוני אין יאקאָבינער־קלוב געהאלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט צוזאמענגעפאסט די בעדייטונג פון דיזער בעוועגונג און האָט פּראָקלאמירט דאָס רעכט פון וואוילשטאנד פאר אלע.

„מיר האָבען געמאַכט אַ גרויסען שריט פאָרווערטס", האָט ער געזאָגט מכח דער אויסשליסונג פון די 31 זשיראָנדיסטען. „איצט איז די אויפגאבע פון דער קאָנווענשען צו זיכערען דעם פונדאמענט פון עפפענטליכען וואוילזיין. זיי מוזען ערקלערען זייערע פּרינציפּען. מיר ווילען, אז אלע די, וועלכע ווערען בעצייכענט אלס סאַנקיולאָטען, זאָלען קענען געניסען גליק און וואָהלשטאַנד. מיר ווילען, אז דיזע ניצליכע קלאַסע זאָל אזוי ווייט, ווי מעגליך, געהאָלפען ווערען דורך די רייכע. מיר ווילען אייגענטהום ניט אָנריהרען. אָבער וועלכער אייגענטהום איז עס דער הייליגסטער? דער אייגענטהום פון לעבען! מיר ווילען אז דיזער אייגענטהום זאָל רעספּעקטירט ווערען...

„מיר ווילען, דאָס אלע מענשען, וועלכע פערמעגען ווייניגער, ווי 100 טויזענד פראנק, זאָלען זיין פּעראינטערעסירט אין אונזער ארבייט. מיר ווילען לאָזען צו רוה די יעניגע, וועלכע האָבען אַ גרעסערען פערמעגען פון הונדערט טויזענד פראנק.... נור מיר ווילען זאָגען צו זיי: „גיט צו, אז מיר זיינען די שטארקסטע אין צאָהל, און ווען איהר ווילט אונז ניט העלפען, טרייבען מיר אייך ארויס פון דער רעפּובליק, נעהמען צו אייער אייגענטהום און צוטהיילען עס צווישען די סאַנקיולאָטען."

און ער האָט צו דעם צוגעלייגט דעם ווייטערען געדאנק, וועלכער האָט עס געזאָלט באלד אויסגעפיהרט ווערען.

„יאקאָבינער" — האָט ער צו זיי געזאָגט — „איך האָב אייך אַ „וואהרהייט" צו זאָגען: איהר קענט ניט אייערע ערג־

סטע שונאים. דאָס זיינען **די קאָנסטיטוציאָנע־לע פריסטער**; זיי שרייען אם מייסטען איבער די אַנאַרכיסטען און רוהע־שטערער, איבער דעם דאַנטאָניזם... שמייכעלט ניט מעהר די טעות'ען פון פאָלק; האקט אָב די וואָרצלען פון אבערגלויבען! זאָגט אָפען, דאָס די פריסטער זיינען אייערע פייגד!"

אין דיזען אויגענבליק האָט פאריז פאר קיין פאל ניט גע־וואָלט דעם טוידט פון די זשיראָנדיסטישע דעפוטאטען. ער האָט נור געוואָלט, אַז זיי זאָלען לאָזען א פרייען וועג פאר די רעוואָלוציאָנערע מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען, כדי זיי זאָלען ווייטער קענען פיהרען די רעוואָלוציאָן. די ארעסטירטע דעפוטאטען זיינען ניט געבראַכט געוואָרען אין געפענגניס, זיי זיינען בעוואכט געוואָרען אין זייערע וואוינונגען. מען האָט זיי זאָגאַר ווייטער געצאָהלט טעגליך זייערע 18 פראנק, וועלכע זיינען בעוויליגט געוואָרען יעדען קאָנווענשען־מיטגליעד און זיי האָבען געקאָנט ארומגעהן אין פאריז אונטער דער בעגלייטונג פון א זשאַנדאַר.

וואָלטען דיזע דעפוטאטען זיך צוריקגעצויגען אין זייער פריוואט־לעבען, וואָלט מען זיי גאָר אָהן צווייפעל געלאָזט צו־רוה. אָנשטאָט דעם אָבער זיינען זיי אוועק אין די פערשיעדענע דעפּאַרטמענטס, אום זיי אויפצוהעצען געגען פאריז און זיינע רעוואָלוציאָנערען. זיי האָבען גאַנץ גוט פערשטאַנען, אַז אויב זיי ווילען מאַכען אַן אויפשטאַנד פון די דעפּאַרטמענטס, מוזען זיי זיך פעראייניגען מיט די ראָיאליסטען און די פריס־טער געגען די רעוואָלוציאָן און זיי האָבען זיך ליעבערסט פער־אייניגט מיט די ראָיאליסטישע פעררעטהער, איידער אונטערצו־געבען זיך. און זיי זיינען צו גרונד בעגאַנגען צוזאמען מיט די פעררעטהער.

דאַן, אָבער ערשט דאַן, אין יולי, 1793, האָט די אויסגע־רייניגטע קאָנווענשען ערקלערט דיזע רעבעללען אויסער דעם געזעץ.

זיבען־און־פערציגסטער קאפיטעל.

די פאָלקס־רעוואָלוציאָן. — די צוואַנגס־שטייער

וואָס די קאָנוועַנשען האָט אויפגעטהאָן, ווען די הויפּט־פיהרער פון דער זשיראָנדיסטישער פארטיי זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען. — די שרעקליכע לאַגע פון פראנקרייך. — די גרויסע ארבייט פון פאָלק. — די ארבייט פאר דעם צוקינפטיגען היסטאָריקער. — דער געדאַנק וועגען דער צוואַנגס־אנלייהע און זיין דורכ־פיהרונג.

ווען איינער זאָל וועלען צווייפלען אין דעם, אויב עס איז געווען נויטווענדיג פאַר די רעוואָלוציע אויסצושליסען פון דער קאָנווענשאָן די הויפּט־פיהרער פון דער זשיראָנדיסטישער פאַר־טיי, דאַרף ער נור ווארפען אַ בליק אויף די געזעצגעבונג, וועלכע די קאָנווענשאָן האָט גלייך אונטערנומען, נאָכדעם ווי די אָפּאָ־זיציאָן פון דעם רעכטען פליגעל איז געווען געבראָכען, און אַלע זיינע צווייפעל וועלען פערשווינדען.

די צוואַנג־בעשטייערונג פון די רייכע, פאַר די פערשאַפונג פון די מורא׳דיג־ גרויסע קריעגס־אויסגאבען, די בעשטימונג פון דעם מאַקסימום־פּרייז פאַר תבואה, די צוריקגעבונג צו די געמיינדען די שטיקער לאַנד, וועלכע זיינען אוועקגענומען געוואָ־רען פון זיי זייט 1669, די ענדליכע אָבשאַפונג פון די פעאָדאַל־רעכטע, אָהן אַן אויסלייז־געלד, די געזעצע איבער ירושה, וועלכע האָבען געהאַט אַלס ציעל צו צוטהיילען די גרויסע פערמעגענס אין קליינע חלקים, אזוי, אז די פערמעגענס זאָלען אַזוי ווייט ווי מעגליך אויסגעגלייכט ווערען, די דעמאָקראַטישע קאָנסטיטוציע

פון 1793 — אלע דיעזע געזעצע זיינען אַנגענומען געוואָרען ראש איינער נאָך דעם אַנדערען, אַזוי שנעל, ווי די פּאַרטייען פון די רעכטע זיינען אָבגעשוואַכט געוואָרען דורך די אַרויס־טרייבונג פון די זשיראָנדיסטישע פיהרער.

דיעזע פּעריאָדע, וועלכע האָט אַנגעהאַלטען פון דעם 31טען מאַי 1793 ביז דעם 27טען יולי 1794 (9טען טהערמידאָר פון יאהר 2 פון דער רעפּובליק) איז די וויכטיגסטע פון דער גאַנצער רעוואָלוציאָן. די גרויסע ענדערונגען אין די בעציהונגען צווי־שען די בירגער, וועמעס פּראָגראַם איז פאָרגעצייכענט געוואָרען דורך די גרינדונגס־פערזאַמלונג אין דער נאַכט פון דעם 4טען אויגוסט 1789, זיינען ענדליך געוואָרען אַ ווירקליכקייט דורך די אויסגערייניגטע קאָנווענשאַן און אונטער דעם דרוק פון דער פאָלקס־רעוואָלוציע נאָך פיער יאהרען פון ווידערשטאַנד. און דאָס פאָלק, די סאַנקיולאָטען, די אָהן־הויזענדיגע, ווי מען האָט זיי יעמאָלט גערופען, זיינען ניט נור געווען די יעניגע, וועלכע האָבען געצוואונגען די קאָנווענשען צו פערפאַסען דיזע געזעצע, נור זיי זיינען עס אויך געווען, וועלכע האָבען געהאָלפען צו דער דורכפיהרונג פון דיזע געזעצע איבער'ן גאַנצען לאַנד מיט דער הילפע פון זייערע פאָלקס־געזעלשאַפטען. צו דיעזע האָבען זיך עס געווענדעט נאָך הילפע די קאָנווענשאַן־מיטגליעדער, וועלכע זיינען געשיקט געוואָרען נאָך דער פּראָווינץ, ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט אום די דורכפיהרונג פון די אַנגענומענע געזעצע.

אין דיזער גאַנצער צייט הערשט די הונגער־נויט. דער קריעג, געפיהרט פון פראַנקרייך געגען די פעראייניגטע קעניגע פון פּרייסען, פון דייטשלאַנד, פון סארדיניען און שפּאַניען, און וועלכע ווערען געפיהרט און געשטיצט דורך ענגלאַנד, ווערט אַלץ שרעקליכער און שרעקליכער. וואָס עס פאָדערט זיך אום צו פיהרען דיעזע מלחמה, איז גאָר ניט צו בעשרייבען. מען קען זיך קוים דאָס פאָרשטעלען, אפילו ווען מען שטודירט שוין די איינצעלהייטען, וועלכע מען געפינט אין די דאָקומענטען פון יענער צייט, און וועלכע גיבען אַ בילד פון דעם חורבן און געלד־מאַנגעל, וואָס די אריינדרינגונג פון שונא האָט געבראַכט אויף

פראנקרייך. אונטער די אמת־טראַגישע אומשטענדען, וואו עס פעהלט—ברויט, שיך, לאַסט־טהיערע, אייזען, בליי, סאַלפּעטער, און וואוהין קיין זאַך קען ניט אַריינקומען, ניט דורך דאָס לאַנד צוליעב די פיער הונדערט טויזענד מאַן, מיט וועלכע די פּער־אייניגטע קעניגע האָבען פּערצאַמט דעם וועג צו פראַנק־רייך און ניט דורם דעם ים, וואו די ענגלישע שיפען פּאַרבלאָקירען אַלע האַפענס — אונטער דיעזע טראַגישע אומשטענדען שלאָגען זיך די סאַנקיולאָטען, אום צו רעטען די רעפּובליק, וועלכע, ווי עס זעהט אויס, איז נאָהענט צום אונטערגאַנג.

און צו דעם אַלעם האָבען זיך אין דיזער צייט פּערשוואָרען געגען די רעוואָלוציאָן אַלע, וועלכע האָבען פריהער געהאַט פּרי־ווילעגירטע שטעלען אין דער געזעלשאַפט און אַלע די, וועלכע האָבען געהאָפט צוריקצוקריגען דיעזע פּריווילעגיעס, ווען דער מאָנאַרכישער רעזשים וועט צוריק איינגעפיהרט ווערען, קורץ, די פּריעסטער, דער אַדעל און די רייך־געוואָרענע בורזשואַס, זיי אַלע האָבען זיך פּערשוואָרען געגען די רעוואָלוציע. די, וועלכע זיינען איהר טריי געבליבען, מוזען פיהרען זייער קאַמפּף צווישען דער וואַנד פון באַיאָנעטען און קאַנאָנען פון דעם שונא פון דרויסען און צווישען דער פּערשווערונג פון דעם שונא פון אינ־ווענינ, וועלכער האָט די אַבזיכט צו בעפאַלען זיי פון הינטען.

דאָס פּערשטעהען די סאַנקיולאָטען און זיי זאָרגען דאַפיר, אַז ווען די רעאַקציע זאָל געווינען, זאָל זי געפינען אַ גאַנץ אומגעענדערטעס פראַנקרייך: בויערען, וואָס האָבען שוין בעזיץ גענומען פון זייער לאַנד, שטאַדט־אַרבייטער, וועלכע האָבען זיך שוין צוגעוועהנט צום געדאַנק פון גלייכהייט און דעמאָקראַטיע, אָן אַדעל און גייסטליכע, וועלכע האָבען פּערלאָרען זייערע פּער־מעגענס, וואָס דאָס איז געוועזען זייער אמת׳ע שטאַרקייט, און וועלכע זיינען שוין איבערגעגאַנגען אין טויזענדע אַנדערע הענד, מיט איין וואָרט, אַז פראַנקרייך זאָל אויסזעהן גאַנץ אַנדערש, ווי פאַר דער רעוואָלוציע, אַזוי, אַז עס זאָל גאָר אונמעגליך זיין ווידער אויפצוריכטען די אַלטע אָרדנונג.

די אמת׳ע געשיכטע פון דיעזע דרייצעהן חדשים — יוני

1793 ביז יולי 1894 — איז נאָך קיינמאָל ניט אָנגעשריעבען געוואָרען. די דאָקומענטען, וועלכע וועלען ווען־עס־איז דיענען פאַר איהר פערפאַסונג, ליעגען אין די פּראָווינציאַל־ארכיוועז, אין די בעריכטען און בריעף פון די קאָנווענשאַן־מיטגליעדער, וועלכע זיינען געשיקט געוואָרען אויסצופיהרען זייערע מיסיאָנען אין דער פּראָווינץ, אין די פּראָטאָקאָלען פון די קאָמונע־פערוואַלטונגען, פון די פאָלקס־פעראיינע און אזוי ווייטער. זיי זיינען נאָך ניט בענוצט געוואָרען מיט יענער פלייסיגקייט, וועלכע איז פער־וועדעט געוואָרען אויף די אקטען איבער די געזעצגעבונגב־ארבייט פון דער רעוואָלוציאָן, און דאָס וואָלט מען בעדאַרפט טהאָן וואָס גיכער, ווייל די דאָקומענטען פערשווינדען זעהר שנעל. דאָס וועט, גאָר אָהן צווייפעל, פאָרדערען די ארבייט פון א גאַנצען לעבען, אָבער אָהן אזאַ ווערק וועט די געשיכטע פון דער רעוואָ־לוציע ניט זיין פאָלשטענדיג *).

די היסטאָריקער האָבען פון דיזער פעריאָדע אויסגע־פאָרשט הויפּטזעכליך די מלחמה און די הערשאַפט פון טער־ראָר. דאָס אָבער איז ניט די הויפּט־זאַך. די הויפּט־זאַך איז די צערשטיקעלונג פון דעם לאַנד־אייגענטהום, די ארבייט פון דער רעמאָקראטיזירונג, און אויפקלעהרונג פון פראנקרייך, וואָס איז אויפגעטהאָן געוואָרען אין דיעזע דרייצעהן חדשים. צו דער־צעהלען פון דיזער גרויסער ארבייט, פון אַלע קעמפּפע, וועלכע זיינען פאָרגעקומען אויף איינצעלנע פלעצער אין יעדען דאָרף און אין יעדען ווינקעל פון פראנקרייך — דאָס וועט זיין די אר־בייט פון א צוקינפטיגען היסטאָריקער. היינט קענען מיר נור אָנווייזען אויף איניגע הויפּט־שטריכען.

דער ערשטער אמת־רעוואָלוציאָנערער מיטעל, וועלכער איז

*) וואָס פאַר אַ דאָקומענטען פון העכסטען ווערטה זיינען ערשט ניט לאַנג אין קלערוואָ פערניכטעט געוואָרען! מיר האָבען געזעהען די רעשטלאַך פון דעם, און האָבען געפונען איניגע רואינירטע שטיק־לאַך פון דער ביבליאָטהעק „פּערלין“, פערקויפט צו אַ בשמים־קרעמער און צו אַ טאַבאַק־הענדלער.

אָנגענומען געוואָרען נאָך דעם 31סטען מאַי, איז געווען די צוואַנגס־אַנלייהע ביי די רייכע פאַר די הוצאות פון דער מלחמה. די שטאַאט־קאַסע, ווי מיר האָבען געזעהען, איז דאַן געווען אין אַ זעהר טרויעריגען צושטאַנד. די מלחמה האָט איינ־געשלונגען מורא׳דיגע סומען געלד. דער קורס פון די אַסיגנאַ־ציעס, וועלכע זיינען ארויסגעגעבען געוואָרען אין אַ גרויסער צאָהל, איז שטאַרק געזונקען. נייע טעקסעס אויף די אָרעמע האָבען גאָר ניט מעהר געקאָנט איינברענגען. וואָס איז, אַלזאָ, געבליבען צו טהאָן, אויב ניט ארויפלעגען אַ טאַקסע אויף די רייכע? און דער געדאַנק פון אַ צוואַנגס־אַנלייהע פון אַ מיליאַרד, וועלכער זאָל גענומען ווערען פון די רייכע, אַ געדאַנק, וועלכער איז שוין געווען צווישען פאָלק אין דעם אָנפאַנג פון דער רעוואָ־לוציע, ווען נעקער איז געווען מיניסטער, איז איצט געוואָרען קלאָר פאַר אַלעמען.

ווען מען לייענט היינט צו טאָג, וואָס די מענשען פון יענער צייט, סיי די רעאקציאָנערען און סיי די רעוואָלוציאָנערען, האָ־בען געזאָגט וועגען פראַנקרייך׳ס צושטאַנד, קען מען זעהען, אַז יעדער רעפובליקאַנער, מאַכט ניט אויס, וואָס ער האָט אין אַל־געמיין געגלויבט וועגען אייגענטהום, האָט געהאַט אין זינען די נויטווענדיגקייט פון אַ צוואַנגס־אַנלייהע. עס איז גאָר ניט גע־ווען קיין אַנדער אויסוועג. ווען דיזע פראַגע איז אויפגעוואָר־פען געוואָרען דעם 20סטען מאַי, איז רעקאָמענדירט געוואָרען די טאַקסע פון קאַמבאָן, וועלכער איז געווען אַ זעהר געמעסיג־טער מענש. אָבער די זשיראָנדיסטען האָבען אַטאַקירט די פריינד פון דער אַנלייהע זעהר העפטיג, און עס האָט זיך דאַן אין דער קאָנווענשען אָבגעשפּיעלט אַ העסליכע סצענע.

דארום האָט מען דעם 20סטען מאַי ניט געקענט טהאָן מעהר, ווי נור אָנצונעהמען אין פּרינציפּ דעם געדאַנק פון אַ צוואַנגס־אַנלייהע. ווי זי זאָל דורכגעפיהרט ווערען, וועגען דעם זאָל מען ערשט שפּעטער דיסקוטירען — אָדער קיינמאָל ניט, ווען עס זאָל די זשיראָנדיסטען געלינגען צו ברענגען אויף די גילאָטינע די מענער פון דער בערג־פּאַרטיי.

אָבער שוין אין דער נאַכט נאָך דער אויסשליסונג פון די זשיראָנדיסטישע פיהרער, האָט די קאָמונע אין פּאריז בעשלאָסען, אז דער דעקרעט, וועלכער בעשטימט דעם מאַקסימום־פּרייז פון די לעבענסמיטעל, זאָל גלייך אין קראפט טרעטען, דאָס מען זאָל זיך גלייך נעהמען צו דער בעוואפנונג פון די בירגער, און דאָס די צוואנגס־אנלייהע זאָל אויסגעפיהרט ווערען; און דאָס די רעוואָלוציאָנערע ארמיי זאָל גלייך אָרגאניזירט ווערען. אלע בירגער, וואָס זיינען פעהיג צו טראָגען וואפען, זאָלען זיך אָן איהר אָנשליסען, אָבער דאָס די פריהעריגע אריסטאָקראטען זאָלען אויסגעשלאָסען ווערען פון צו פערנעהמען די שטעלען פון קאָמאנדירען.

די קאָנווענשען האָט באלד געהאנדעלט אין דיזען זין, און דעם 22טען יוני, 1793, האָט זי דעבאטירט איבער דעם בעריכט פון ריעל, וועלכער האָט ארויסגעשטעלט פאָלגענדע פּרינציפּען פאר די צוואנגס־אנלייהע. די נויטווענדיגע איינקונפט (דריי טויזענד פראנק פאר א פאמיליען־פאָטער און פופצעהן הונדערט פראנק פאר אַן אונפערהייראטהען) איז פריי פון דער אנלייהע. אויף אלע איינקינפטע, וואָס זיינען גרעסער, ווי די אָנגעגעבענע סומע, ווערט ארויפגעלייגט א פּראָגרעסיווע שטייער, ביז צום מאַקסימום, וועלכער בעטרעפט פאר די אונפערהייראטהע צעהן טויזענד און פאר די פאמיליען־פאָטערס צוואנציג טויזענד פראנק. און איז די איינקונפט איבער דיזען מאַקסימום, ווערט זי בעטראכט, אלס איבעריג, און ווערט אין גאנצען צוגענומען פאר די אנלייהע. דיזער פּרינציפּ איז אָנגענומען געוואָרען, נור די קאָנווענשאָן אין איהר דעקרעט דעמזעלביגען טאָג האָט פעסט־געשטעלט די נויטווענדיגע איינקונפט פון זעקס טויזענד פראנק פאר אונפערהייראטהע און פון צעהן טויזענד פראנק פאר פא־מיליען־פאָטערס.*)

*) דאָ געה איך נאָך נאָך דעם ווערק פון רענע שטורם „די פּי־נאַנצען פון דעם אַלטען רעזשים און פון דער רעוואָלוציאָן". די דיסקוסיאָנען אין דער קאָנווענשען זיינען געווען זעהר אינטערעסאַנט.

מען האָט אָבער אין אויגוסט שוין בעמערקט, דאָס די אנ־לייהע מיט די בעשטימטע איינקינפטע וועט ניט צומאָל קיין צוויי הונדערט מיליאָן ברענגען, און דעם 3טען סעפטעמבער האָט ד קאָנוועגשען געמוזט ענדערען איהר בעשלוס פון דעם 22טען יוני. זי האָט פעסטגעשטעלט די נויטוועגדיגע איינקינפטע אויף טויזענד פראנק פאר די אונפערהייראטהע און פופצעהן הונדערט פראנק פאר די פערהייראטהע, און טויזענד פראנק פאר יעדען מיטגליעד פון דער פאמיליע. אויף אלע גרעסערע איינ־קינפטע איז ארויפגעלייגט געוואָרען אַ פּראָגרעסיווער שטייער, וועלכער איז געגאנגען פון צעהן ביז פופציג פּראָצענט פון דער איינקונפט. די איינקינפטע פון איבער ניין טויזענד פראנק זיי־נען אויף אזא אופן געטעקסט געוואָרען, דאָס אין קיין פאל איז ניט געבליבען מעהר, ווי פיער טויזענד פינף הונדערט פראנק אי־בער די בעשטימטע נויטוועגדיגע איינקונפט, מאַכט ניט אויס, ווי הויך עס איז געוועזן די איינקונפט פון מאנכע פון די רייכע. דאָס אָבער איז ניט געוועזן אין בעצוג צו אַן אָנהאלטענדער טאקסע, נור אין בעצוג צו דער צוואנגס־הלואה, וועלכע מען האָט איינמאָל אויפגענומען אונטער גאנץ געוועהנליכע אומשטענדען.

דאָ אָבער איז אריינגעטראָטען עטוואָס מערקווירדיגעס,

קאמבאן, רעדענדיג איבער דיזע פראגע דעם 26טען מאַי, 1793, האָט געזאָגט: „איך ווינש, אז די קאָנוועגשען זאָל מאַכען אַ בירגער־אַנ־לייהע פון אַ מיליארד, וועלכער זאָל געטראָגען ווערען פון די רייכע און פון די גלייכגילטיגע... דו ביסט רייך, דו האָסט אַ מיינונג, וועלכע מאַכט אונז קאָסטען; איך וויל דיך געגען דיין ווילען צושמידען צו דער רעוואָלוציע; איך וויל, אז דו זאָלסט דער רעוואָלוציע לייהען דיין פערמעגען. מאַראַט און אַנדערע האָבען דעם פּלאַן אונטערשטיצט. אָבער די אָפּאָזיציאָן געגען דיזען פּלאַן איז געוועזן זעהר שטאַרק. עס איז ווערטה צו בעמערקען, דאָס איין דעפּארטמענט, דער הערולט, איז ארויסגעקומען צוערשט מיט זיין ביישפיעל פאר דיזע אנלייהע. קאמבאן האָט אָנגעוויזען אויף דעם אין זיין רעדע. דזשעק ראו האָט שוין דעם 9טען מערץ ביי די גרעווילער רעקאָמענדירט דיזע אנלייהע.

וואָס וואַרפט אַ שטאַרקע ליכט אויף די מאַכטלאָזיגקייט פון די פּאַרלאַמענטען. געוויס איז קיינמאָל ניט געווען אַזאַ רעגיע־רונג, פאַר וועלכע מען האָט מעהר מורא געהאַט, ווי די קאָנווענ־שען אין דעם צווייטען יאָהר פון דער רעפּובליק. און דאָך איז דיזער געזעץ וועגען דער צוואַנגס־אַנלייהע ניט געפאָלגט געוואָ־רען.. די רייכע האָבען ניט געצאָהלט. די אַנלייהע האָט פער־אורזאַכט גרויסע קאָסטען, אָבער ווי זאָל מען זי קריגען פון די רייכע, וועלכע האָבען ניט געוואָלט צאָהלען? פער׳משכון׳ען? פערקויפען זייער אייגענטהום? אָבער דאָס וואָלט געפאָדערט אַ גאַנצע מאַשינעריע, און זאָ־ווי־זאָ זיינען שוין בעשטימט געוואָ־רען פיעלע נאַציאָנאַלע גיטער צום פערקויף. אין מאַטעריעלען זין איז דאַרום די אַנלייהע געווען אַ דורכפאַל. אָבער די באַרג־פּאַרטיי האָט אויך געהאַט די אבזיכט פאַרצובערייטען די גייס־טער פון די מענשען אויף דעם געדאַנק פון אויסגלייכונג פון די פערמעגענס, פיהרען זיי אין דיזער הינזיכט אַ טריט ווייטער, און אָט אין דעם זין האָבען זיי דערגרייכט זייער ציעל.

שפּעטער, זאָגאַר שוין נאָך דער רעאַקציע פון טערמידאָר, האָט דער דירעקטאָריום צום צווייטען מאָל ווידער גענומען זיך פאַר דעמזעלבען מיטעל—אין 1795 און אין 1799. דער גע־דאַנק פון נויטווענדיגען און איבעריגען רייכטהום האָט זיך דורכגעבראָכען אַ וועג. און מען ווייס, דאָס דער פּראָגרעסיווער שטייער אין דעם יאָהרהונדערט, וואָס האָט געפאָלגט נאָך דער רעוואָלוציע איז געוואָרען דאָס פּראָגראַם פון דער דעמאָקראַטיע. אין מעהרערע שטאַאַטען איז זי זאָגאַר אָנגעווענדעט געוואָרען אין דער פּראַקסיס, אָבער אין אַ פיעל געמעסיגטערער מאָס, אַזוי געמעסיגט, דאָס נור דער נאָמען איז פערבליבען.

אכט און פערציגסטער קאפיטעל.

די געמיינדע לאַנד.—וואָס די געזעצגעבענדע פערזאַמלונג האָט דערמיט געמאַכט.

די געשיכטע פון קאָממונאַלען לאַנד.—די געבורט פון די מיטעל־קלאַס־בויערען. — די אָפּאָזיציאָן געגען די אָרימערע בויערען. — אַקטיווע און פאסיווע בירגער. — די אוועקרויבונג פון קאָממונאַלען לאַנד דורך די רייכע בויערען. — די אונטהעטיגקייט פון דער פערזאמלונג. — דער פאָרשלאַג פון מאיהע פערוואָרפען. — דער צאָרן, וואָס דיזער דעקרעט האָט ארויסגערופען. — די שוויריגקייט צו מאַכען דיזען דעקרעט פאר אַ פאַקט. — די פערזאמלונג פערפאסט אַ נייעם געזעץ צום פאָרטהייל פון די רייבער.

צוויי גרויסע פראגען, ווי מיר האָבען געזעהען, זיינען געווען די סאמע וויכטיגסטע אין פראנקרייך: אז די געמיינדען זאָלען צוריק קריגען זייער לאנד, און די ענדליכע אָבשאפונג פון די פעאָדאלע אָבצאָהלונגען. צוויי אויסעראָרדענטליך־גרויסע פראגען, וועלכע האָבען לײדענשאפטליך אינטערעסירט צוויי דריטעל פון פראנקרייך, און וועמעס לעזונג איז געהאנגען אין דער לופטען, אזוי לאנג, ווי די זשיראָנדיסטען, די פערטהיידיגער פון אייגענטהום, זיינען געווען די הערשענדע מאכט אין דער קאָנווענשען.

זייט די רעוואָלוציע האָט זיך אָנגעפאנגען, אָדער ריכטיגער, זייט 1788, ווען עס איז אריינגעדרונגען א פונק פון האָפנונג אין די דערפער, האָבען די בויערען געהאָפט און זאָגאר פרו־

בירט ווידער צו קומען אין בעזיץ פון דעם קאָמונע־לאַנד, וועל־כע עס האָבען צוגענומען פאר זיך אונטער דעם געזעץ פון 1669 דער אַדעל, די גייסטליכע און די רייכע בירגער. וואו זיי האָבען נור געקאָנט, האָבען די בויערען צוריקגענומען דיזעס געראויבטעס לאַנד, ניט קוקענדיג אויף די שרעקליכע שטראָפען, וועלכע האָבען זעהר אָפט געפאָלגט דיזע אקטען פון עקספּראָפּריאציאָן.

אמאָל, אמאָל, איז דאָס לאַנד, דאָס גאַנצע לאַנד, געווען דער אייגענטהום פון דער דאָרף־געמיינדע. די פעאָדאלע פּריצים האָ־בען געהאַט דאָס ריכטער־רעכט איבער די איינוואוינער און די מייסטע האָבען אויך געהאַט דאָס רעכט אויפצומאָהנען געוויסע שטייערען, וועלכע זיינען בעשטאַנען אָדער אין ארבייט, אין פּראָדוקטען (געוועהנליך זיינען עס געווען דריי ארבייטס־טעג) און געוויסע צאָהלונגען. פאר דעם האָבען זיי איבערגענומען די פערטהיידיגונג פון דעם באָדען געגען אַלערליי איבערפאַלען, פון וועמען זיי זאָלען ניט קומען, צי פון אַנדערע פּריצים, צי פון רויּ־בער־באַנדען. פאר דעם צוועק האָבען זיי געמוזט אויפהאלטען בעוואפענטע באַנדעס.

מיט דער צייט אָבער האָבען די פּריצים, מיט דער הילפע פון דער מיליטער־געוואַלט, וועלכע זיי האָבען געהאַט, פון די פּריסטער, וועלכע זיינען געווען אויף דער זייט פון די פּריצים און מיט די הילפע פון די יוריסטען, וואָס זיינען געווען בעהאוונט אין דעם רוימישען געזעץ, צוגענומען פיעל לאַנד פאר זייער פּערזענליכען נוצען. דיעזע רויבעריי פון דעם געמיינדע לאַנד איז צוגעגאַנגען גאַנץ לאַנגזאַם, יאהרהונדערטע האָט עס גענומען ביז זי איז געוואָרען פאָלשטענדיג — דעם גאַנצען מי־טעל־אַלטער. אָבער צו ענדע פון זעכצעהנטען יאהרהונדערט איז עס שוין אזוי ווייט געקומען, דאָס זיי האָבען געהאַט אַלס זייער אייגענטהום גרויסע שטרעקען פון אקערלאַנד און לאַנקעס.

דאָס אָבער איז נאָך אַלץ ניט געווען גענוג פאר זיי.

וואָס גרעסער עס איז געוואָרען די בעפעלקערונג פון וועסט־אייראָפּא, און וואָס מעהר ווערטה דאָס לאַנד האָט געקראָגען, דאָס מעהר האָבען אַלץ געגלוסט די פּריצים, וועלכע זיינען גע־

וואָרען די אונטערשטיצער פון קעניג, און וועלכע זיינען דארום אונטערשטיצט געוואָרען פון דער אויטאָריטעט פון קעניג און פריסטער, צו פערכאפּען אויף יענעם לאנד, וואָס איז נאָך פער־בליבען אין בעזיץ פון די דאָרף־געמיינדען. אין זעכצעהנטען און זיבצעהנטען יאהרהונדערט איז עס געוואָרען אַ גאַנץ גע־געוועהנליכע זאַך זיך צו בענוצען מיט טויזענדערליי מיטעל און אויסריידען דורך געוואַלט אָדער דורך געזעצליכען שווינדעל, אַוועקצורויבען דיזעס בויערען־לאַנד. אָט דאַן האָט דער געזעץ פון 1669, וועלכער איז ארויסגעלאָזען געוואָרען פון דעם „זונען־קעניג“, לואי, דעם 14טען, געגעבען די פּריצים אַ נייע געזעצליכע וואפע פאר דיזען לאַנד־רויב.

דיזע וואפע איז געוועזן די „דריטעלונג“, וועלכע האָט ער־לויבט דעם פּריץ צוצונעהמען פאר זיך אַ דריטעל פון דעם לאַנד פון יענע געמיינדען, וועלכע זיינען פריהער געוועזן אונטער זיין הערשאַפט. די פּריצים האָבען זיך געווים אונטערגעאיילט זיך צו בענוצען מיט דיזען געזעץ, אום צוצונעהמען פאר זיך דאָס בעסטע לאַנד, וואָס האָט געהערט צו די געמיינדען.

שפּעטער, אונטער לואי דעם 14טען און לואי דעם 15טען, האָבען דער אַדעל, די פּריסטער געהאַלטען אונטער אַלערליי אויסרעדען אין בערויבען די געמיינדען פון זייער לאַנד. ווען אַ קלויסטער האָט זיך אויסגעבויט אין מיטען פון אַ גרויסען וואַלד, האָבען די בויערען גערן אָבגעטראָטען די מאנאכען גרויסע טהייי־לען פון וואַלד. אָדער דער פּריץ האָט פאר אַ גאַנץ אונבעדייטענ־דע סומע געקראָגען דאָס רעכט אויסצובויען אויף דעם לאַנד פון דער געמיינדע אַ פּאַכט־הויף, און שפּעטער האָט ער שוין גע־פאָדערט פאר זיך אויף דאָס רעכט פון אַן אייגענטהימער. מען האָט זיך ניט געשעהמט צו פעלשען דאָקומענטען. אנדערשוואו האָט מען זיך בענוצט מיט דער איינצאמונג, און אין מעה־רערע פּראָווינצען האָט זיך ערקלערט דער גרונד־הערר, וועלכער האָט ארומגעצאַמט אַ טהייל פון דעם געמיינדע לאַנד מיט אַ פאַרקאַן, אלס זיין אייגענטהימער, און פלעגט אויף קריגען דאָס אייגינטהום־רעכט פון די קעניגליכע בעאַמטע, אָדער פון די פּאַר־

לאַמענטען. און אזוי ווי דער ווידערשטאַנד געגען אזא לאַנד־רויבעריי איז בעטראַכט געוואָרען אין קעניגליכען הויף, וואו דער פּריץ האָט געהאַט זיינע בעשיצער, אַלס מרידה, איז די לאַנד־רויבעריי אָנגעגאַנגען איבער גאַנץ פראַנקרייך אַלץ ווייטער און ווייטער.*)

אָבער, וויבאַלד די בויערען האָבען געמערקט דאָס אָנקומען פון דער רעוואָלוציע, האָבען זיי אָנגעהויבען צו פאָרדערען, אז די עקספּראָפּריאַציע, וועלכע איז אָנגעגאַנגען זייט 1669, זאָל עס זיין דורך דעם געזעץ פון די דריטעלונג אָדער אויף אירגענד אַן אַנדער אופן, זאָל ערקלערט ווערען אַלס אונגעזעצליך, און דאָס יענע שטיקער לאַנד, וועלכע זיינען אָוועקגענומען געוואָרען פון די געמיינדען אונטער אַזעלכע אויסריידען אָדער דורך טויזענדערליי אַנדערע שווינדעל, זאָלען צוריקגעגעבען ווערען צו די געמיינדען. אין מאַנכע פּלעצער האָבען די בויערען גענומען בעזיץ פון דיזע שטיקער לאַנד אין דעם משך פון די אויפשטענדע פון 1789 ביז 1792. אָבער מאָרגען האָט דאָך געקאָנט די רעאַקציע צוריקקעהרען, און דאַן וואָלט מען דאָך ביי זיי צוריקגענומען דאָס לאַנד. דערפאַר האָבען די בויערען געוואָלט, אז די צוריקקעהרונג פון לאַנד צו די געמיינדען זאָל זיין אי אַלגעמיין און אי געזעצליך. געגען דעם אָבער זיינען געווען מיט אַלע זייערע כחות ניט נור די גרינדונגס־פערזאַמלונג און די געזעצגעבערישע פערזאַמלונג, נור אויך די קאָנווענשאָן, אזוי לאַנג, ווי די זשיראָנדיסטען האָבען דאָרט געהאַט די מאַכט.

עס מוז אויך אָנגעוויזען ווערען, דאָס דער געדאַנק פון צו

*) מעהרערע לאַנדטאַגען אין די פּראָווינצען האָבען פאַר 1789 פּרובירט אויסצופיהרען די געמיינדע־לאַנד־טהיילונג אָדער לויט די צאָהל פון די איינוואוינער אָדער לויט די שטייער, וועלכע דער איינצעלנער האָט געצאָהלט. פיעלע וואהל־העפטען האָבען אויפגעשטעלט דיזע פאָרדערונג. אַנדערע דאַגעגען האָבען זיך בעקלאָגט געגען די פאַרצאַמונג, צו וועלכער דער קעניג האָט איינגעוויליגט אין 1769 און אין 1777 אין איניגע פּראָווינצען.

צוטהיילען דאָס קאָמונאַלע לאַנד צווישען די מיטגליעדער פון יעדער קאָמונע, וועלכער איז אָפּט אויסגעדריקט געוואָרען פון דער דאָרף־בורזשואַזיע, איז בשום אופן ניט געווען פּאָפּולער צווישען דער גרויסער מאַסע בויערען, פּונקט ווי ער איז עס היינט ניט צווישען די רוסישע, בולגאַרישע, סערבישע, אראַבישע, קאַבילישע און אינדישע אָדער צווישען אירגענד וועלכע אַנדערע בויערען, וועלכע האָבען נאָך די דאָרף־קאָמונע. מיר ווייסען, דאָס וואו־נור עס ווערט אויפגעהויבען אין אַ לאַנד, וואו עס עקזיסטירט קאָמונאַלער אייגענטהום, אַ שטימע פאַר די צוטהיילונג פון דעם לאַנד, וואָס געהערט צו דער דאָרף־געמיינדע, ווערט עס געטהאָן צו גונסטען פון די דאָרפישע מיטעל־קלאַסען, מענשען, וועלכע זיינען געוואָרען רייך, אלס קליינע געשעפטסלייט און וועלכע האָבען אַן אויסקוק צו ווערען די אייגענטהימער פון דעם אָרימאַנס שטיקעל לאַנד אַזוי שנעל, ווי דאָס לאַנד וועט צוטהיילט ווערען. די גרויסע צאָהל בויערען איז כמעט אימער געגען אַזאַ צוטהיילונג.

דאָס זעלבע האָט אויך פּאַסירט אין פראנקרייך אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע. פון סאַמע מיטען פון דער גרויסער מאַסע בויערען, וועלכע זיינען געזונקען אַלץ טיעפער און טיעפער אין זייער שרעקליכע אָרעמקייט, האָבען זיך ענטוויקעלט מיטעלקלאַס־בויערען, וועלכע זיינען געוואָרען אַלץ רייכער און רייכער, אויף אַזאַ אָדער אַנאַנדער אופן, און צו וועמעס פאָרדערונגען עס האָט זיך צוגעהערט די רעוואָלוציאָנערע רעגיערונג, וועלכע איז געווען מיטעלקלאַסיש אין איהר נאַטור, אין איהרע נייגונגען און אין איהר שטאַנדפּונקט. דיעזע בורזשוי־בויערען זיינען געווען גאַנץ איינפערשטאַנען מיט די מאַסען־בויערען אין דער פאָרדערונג פון צוריקנעהמען דאָס קאָמונאַלע לאַנד, וועלכעס די פּריצים האָבען געהאַלטען פאַר זיך זייט 1669, אָבער זיי זיינען געווען געגען דעם ווילען פון דער מאַסע, ווען זיי האָבען געפאָדערט די באַלדיגע צוטהיילונג פון לאַנד. דער ווידערשטאַנד פון די אָרעמע בויערען איז געווען דאָס שטאַרקער דורך דעם גרויסען אונטערשיעד, וואָס האָט זיך געבילדעט אין

־עם משך פון די יאהרהונדערטע צווישען דיעזעביידע קלאסען ־סיי אין דארף און סיי אין שטאדט. עס זיינען געווען פאמי־ ליען, מעהר אדער וועניגער פערמעגליכע, וועלכע זיינען געווען אדער האבען בעהויפטעט, אז זיי זיינען געווען די שפּרעצלינגע פון די גרינדער פון דיזע געמיינדען. דיעזע האבען זיך א נאמען געגעבען בורזשויס, אין אלזאס האבען זיי זיך גערופען „די בירגער“, אדער גאנץ איינפאך „די פאמיליען“; אבער עס זיינען אויך געווען אזעלכע, וועלכע זיינען שפּעטער צוגעשטאנען צו דער געמיינדע, און וועלכע האבען זיך גערופען „די איינוואוי־ נער“, און אין אלזאס און אין דער שווייץ „די אנזעסיגע“.

נור די ערשטע האבען געהאט דאס רעכט איבער דעם קאָ־ מונאלען אקער־לאנד, און זיי אליין האבען אין פיעלע פעלע געהאט דאס רעכט פון פאשע, פון די וועלדער, פון דעם לעדיגען לאנד, ווערהענד „די איינוואוינער“ זיינען אפט אויסגעשלאסען געוואָרען פון אלע רעכטע, און עס איז זיי געווען קוים ערלויבט ארויסצולאזען זייערע א ציעג אויף פאשע אויף דעם לעדיגען לאנד, אדער אויפצוהייבען א שטיקעל האלץ אדער א קאשטאן.

זייער לאגע איז געוואָרען נאך פיעל ערגער נאך דעם, ווי די נאציאנאל־פערזאמלונג האט פעסטגעשטעלט דעם אונגליק־ ליכען אונטערשיעד צווישען אקטיווע און פאסיווע בירגער, ניט נור אין בעצוג צו פּאָליטישע רעכטע, נור אויך בנוגע צו דער אויסוואהל פון קאָמונאלע קערפּערשאפטען, בעאמטע און ריכ־ טער. דורך דעם מוניציפאל־געזעץ פון 1789 האט די גרינדונגס־ פערזאמלונג ווירקליך אבגעשאפט די פּאָפּולערע דארף־פערזאמ־ לונג, וועלכע איז געווען צוזאמענגעשטעלט, ווי דער רוסישער „מיר“, פון אלע עלטסטע פון די פאמיליעס אין דער געמיינדע, וועלכע האט ביז דאן געהאט איהרע בעראטהונגען אונטער א בוים אדער אין דעם שאטען פון דער קירכע; און אנשטאט דיעזען פאלקס־מיטינג האט זי איינגעפיהרט אן אויסערוועהלטע רעגיערונג, וועלכע האט געקענט אויסערוועהלט ווערען בלויז פון די אקטיווע בירגער.

פון יענער צייט אן האט די אנאייגנונג פונ׳ם קאָמונאלען

לאַנד דורך די רייך־געוואָרענע בויערען און דורך אַלערליי אַנ־דערע מיטעלקלאַס־מענשען, געמוזט אָנגעהן זעהר ראשיג. עס איז געוועזן ווירקליך לייכט פאַר די אַקטיווע בירגער צו קומען צו אַן איינפערשטענדניס צווישען זיך, וועגען דעם איינקויף פון די בעס־טע שטיקער לאַנד, און אויף אַזאַ אופן בערויבען די אָרימע אין דער געמיינדע פון דעם געברויך פון דעם געמיינשאַפטליכען לאַנד, וועלכע איז אפשר געוועזן דער איינציגער מיטעל צו פערזיכערען זיי זייער עקזיסטענץ. דאָס האָט געמוזט זיין דער פאַל אין דער וואַנדיי און, אָהן צווייפעל, דורך גאַנץ ברעטאַין, וואו די בויערען האָבען געהאַט, ווי מען קען עס זעהען פון די געזעצע פון 1793, ביז דאַן די זעהר ברייטע רעכטע איבער ווייטע שטרעקעס פון לאַנד, וועלדער און פעלדער, וועלכעס די דאָרף־בורזשואַזיע האָט אָנגעהויבען צו בעשטרייטען, ווען דער אַלטער מנהג פון דער דאָרף־פערזאַמלונג איז אָבגעשאַפט געוואָרען דורך דעם געזעץ פון דעצעמבער 1789.

אונטער דער ווירקונג פון די געזעצע פון דער גרינדונגס־פערזאַמלונג האָט די קליינע דאָרף־בורזשואַזיע אָנגעהויבען אַלץ מעהר און מעהר צו פאָרדערען, אַז דאָס לאַנד, וואָס איז צוגענו־מען געוואָרען אונטער דעם געזעץ פון „דריטלען", זאָל צוריק־געגעבען ווערען צו די דערפער, און אין דערזעלבער צייט זאָל דעקרעטירט ווערען די צוטהיילונג פון דעם געמיינשאַפטליכען לאַנד. זיי זיינען געוועזן זיכער, דאָס אויב די נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג זאָל בעשטימען די צוטהיילונג, וועט עס זיין זעהר פאָרטהיילהאַפט פאַר די רייכע בויערען. די אָרימע, די פאַסי־ווע, וועלען דאַן ווערען אויסגעשלאָסען פון דער חלוקה. אָבער ניט די גרינדונגס־פערזאַמלונג און ניט די געזעצגעבענדע פער־זאַמלונג האָבען געטהאָן עטוואָס ביז 1792. זיי ביידע זיינען געוועזן געגען אירגענד וועלכע לייזונג פון דער פראַגע, וועלכע זאָל ניט טויגען פאַר'ן אַדעל, און צוליעב דעם האָבען זיי גאָר ניט געטהאָן.

נאָך דעם 10טען אויגוסט, 1792, ערב איהר אויפלעזונג, האָט די געזעצגעבענדע פערזאַמלונג געפיהלט זיך געצוואונגען

צו טהון עפּעס, און דאָס, וואָס זי האָט געטהאָן, איז געווען צום נוצען פון דער דאָרף־בורזשואזיע. ווען מאיהע האָט פאָר־געבראַכט דעם 2טען אויגוסט 1792, דעם גוט־איבערלעגטען פּאָרשלאַג פאַר אַ דעקרעט אָבצושאַפען די געזעצע פון 1669 און צווינגען די פּריצים צוריקצוגעבען דאָס קאָמונאַלע לאַנד, וועלכעס זיי האָבען אוועקגערויבט פון די בויערען פאַר די לעצטע צוויי־הונדערט יאָהר, איז זיין פאָרשלאַג ניט אָנגענומען געוואָרען. אָנשטאָט דעם, שוין מיט עלף טעג שפּעטער, דעם 14טען אויגוסט, אויף דעם פאָרשלאַג פון פראַנסוא, האָט די געזעצגעבענדע פער־זאַמלונג פאָלגענדעס בעשלאָסען: ערשטענס, דיעזען יאָהר, גלייך נאָך שניט־צייט, מוזען אַלע קאָמונאַל־לענדערייען, אויסער וועלדער (וואָס דאָס האָט געמיינט אפילו די פּאַשע־לאַנד, וואָס האָט נאָך געהערט צו די קאָמונען, און צו וועלכע יעדער פון די איינוואוינער האָט געהאַט אַ גלייכען רעכט) זאָל צוטהיילט ווערען צווישען די בירגער פון יעדער קאָמונע. צווייטענס, דיעזע בירגער זאָלען געניסען דעם פאָלשטענדיגען אייגענטהומס־רעכט פון זייערע חלוקות. דריטענס, דאָס קאָמונאַלע לאַנד, וואָס איז בעקאַנט, אַלס „קיינעמס ניט" און אַלס „לעדיג" זאָל גלייך צוטהיילט ווערען צווישען די איינוואוינער, און פערטענס, אום צו בעשטימען דעם אופן פון דער חלוקה, זאָל די קאָמיטע פון אַגריקולטור פאָרשלאָגען אַ פּלאַן, וואָס זאָל אָנגענומען ווערען. און דורך דעמזעלבען געזעץ האָט די געזעצגעבענדע פערזאַמלונג אויך אָבגעשאַפט די געמיינשאַפטליכע ערבות פון די דאָרפסלייט פאַר דעם צאָהלען פון טאַקסעס.

עס איז אין דער טהאַט געווען אַ פעררעטהערישער קלאַפּ, וואָס איז דערלאַנגט געוואָרען דעם קאָמונאַלען אייגענטהום. פערפאַסט אין איילעניש, מיט אונגלויבליכער אונבעשטימטקייט און נאַכלעסיגקייט, האָט דיעזער געזעץ מיר אויסגעזעהען אַזוי משונה'דיג, דאָס פאַר אַ געוויסע צייט האָב איך ניט געקענט גלויבען, דאָס דער טעקסט, ווי ער ווערט איבערגעגעבען פון ד אַ ל לאָ ז, איז געווען עטוואָס אַנדערעס, ווי אַ זעהר אונ־פאָלקאָמענער סך־הכל, און איך האָב נאָכגעפאָרשט דעם גאַנצען

געזעץ. אבער איך האָב אויסגעפונען, אז דאַללאָץ האָט איבער־געגעבען דעם ריכטיגען און פולען טעקסט פון דיזען ערשטווינענ־דען געזעץ, וועלכער האָט מיט דעם ריהר פון א פעדער אָבגע־שאַפט דעם קאָמונאַלען אייגענטהום אין פראנקרייך און האָט בערויבט אַלע די, וועלכע האָבען זיך גערופען איינוואוינער אָדער „אנזעסיגע“ פון אַלע זייערע רעכטע איבער דאָס קאָמונאַלע לאנד.

מיר קענען זעהר גוט פערשטעהן דעם צאָרן, וואָס דיזער געזעץ האָט ארויסגערופען איבער גאַנץ פראנקרייך צווישען די אָרימערע פון דער דאָרף־בעפעלקערונג. מען האָט עס פער־שטאנען, אלס א בעפעהל צו צוטהיילען דאָס קאמונאַלע לאנד צווישען די אַקטיווע בירגער, און נור צווישען דיזע בירגער, אויס־שליסענדיג אַלע איינוואוינער און די אָרימע פון דיזער חלוקה. דאָס איז געווען אַ רויב צום נוצען פון דער דאָרף־בורזשואזיע, און דיעזער געזעץ, מיט זיין דריטען פאראגראף, וואָלט אליין געווען גענוג אויפצוהויבען צום ווידערשטאַנד די בויערנשאפט פון גאַנץ ברעטאַן געגען די רעפובליק.

שוין דעם 8טען אָקטאָבער, 1793, איז פאַר דער פערזאַמ־לונג פאָרגעלעגט געוואָרען א רעפּאָרט, וועלכער מעלדעט, אז די דורכפיהרונג פון דיעזען געזעץ וועט זיין אונמעגליך, ווייל דאָס פאָלק איז איהם זעהר שטאַרק דאגעגען. אָבער גאָרניט איז געטהאָן געוואָרען וועגען דעם. די געזעצגעבענדע פערזאמלונג איז זיך צוגאַנגען, האָבענדיג איבערגעלאָזען דעם געזעץ, און ער איז ניט בטל געוואָרען ביז דער קאָנווענשען.

זעהענדיג די שוועריגקייט דורכצופיהרען דיעזען געזעץ אין דער פראַקטיק, האָט די קאָנווענשאַן צוערשט בעשלאָסען דורך די דעקרעטען פון 11טען און 12טען אָקטאָבער, 1792, „דאָס גאָר דאָס קאָמונאַלע לאַנד, וואָס ווערט קולטיווירט זאָל, ביז עס וועט צוטהיילט ווערען, ווייטער געאַקערט און געזעעט ווערען, ווי ביז איצט לויט די לאָקאַלע מנהגים, און די בירגער, וואָס האָבען געאַקערט און געזעעט זאָלען געניסען די תבואה, וואָס איז דער רעזולטאַט פון זייער ארבייט.“

אזוי לאנג, ווי די זשיראָנדיסטען האָבען בעהערשט די קאָנווענשאַן, האָט גאָר ניט געקענט געטהאָן ווערען עטוואָס בעסערעס. אבער עס איז זעהר וואהרשיינליך, דאָס די בויערען —די יעניגע פון זיי, וועניגסטענס, ווענען מען האָט ערקלערט דעם צוועק פון דיזע נייע דעקרעטען — האָבען בעגריפען, דאָס דער פערזוך צו צוטהיילען דאָס קאָמונאַלע לאַנד איז דורכגעפאַלען דערווייל. אָבער ווער קען אָבמעסטען דעם שאדען, וואָס דיזער סטראַשונאָק פון עקספּראָפּריאַציעס, וואָס איז נאָך אַלץ געהאַנגען איבער די קאָמונען, האָט געבראַכט דער רעוואָלוציע? ווער קען בעשטימען די מאָס פון האַס, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען אין די לאַנד-דיסטריקטען געגען די רעוואָלוציאָנערען פון די שטעדט?

און דאָס איז נאָך ניט געווען אַלעס. צווישען דעם 28טען אויגוסט און 14טען סעפּטעמבער, ערב איהר אויפלייזונג, האָט די געזעצגעבענדע פערזאמלונג פערעפענטליכט אנאנדער דעקרעט וועגען דעם קאָמונאַלען לאַנד, ווען ער וואָלט געווען אונטערשטיצט, וואָלט געווען אין גאַנצען צו גונסטען פון די פּריצים. דיזער דעקרעט האָט ערקלערט טאַקי, אַז „דאָס ניט-פערנומענע לאַנד זאָל בעטראַכט ווערען, אַלס לאַנד, וואָס געהערט צו די דאָרף-קאָמונען. און זאָל פון די ריכטער ערקלערט ווערען, אַלס זייערע“, אָבער, אויב דער פּריץ האָט גענומען פאַר זיך אַ טהייל פון זיי פריהער, ווי מיט פערציג יאהר צוריק, און האָט זיי געהאַט אין זיין בעזיץ, בלייבען זיי זיין אייגענטהום. דיזער געזעץ, ווי דאָס איז שפּעטער בעוויזען געוואָרען פון פאַבר (דעפּוטאַט פון דער הערוֹלט) אין זיינעם אַ רעפּאָרט צו דער קאָנווענשען, איז געווען אַ זעהר גרויסער פּאָרטהייל פאַר די פּריצים. פאַבר האָט אויך אָנגעוויזען אין דיזען דעקרעט אויף די אונגערעכטיגקייט פון דריטען פּאַראַגראַף, לויט וועלכען די דאָרף-קאָמונען וואָלטען קיינמאָל ניט געקענט צוריקקריגען דעם בעזיץ פון זייער לאַנד, אויב דער פּריץ האָט פערקויפט זיינע ערוואָרבענע אָדער כלומרשטדיגע רעכטע צו אַ דריטער פערזאָן. דאַללאָץ האָט ווייטער בעוויזען, ווי שווער עס איז

געוועז פאר די דארף־קאמונען צו ברענגען פאזיטיווע און זיכערע בעווייזע, וועלכע די געריכטע האבען געפאדערט פון זיי, אום זיי צו ברענגען צוריק אין דעם בעזיץ פון זייער לאנד.

אזעלכער ווי ער איז געווען, איז דער געזעץ פון 1794 געווען דארום, ווי מען זאל איהם ניט פערטייטשען, צו גונסטען פון די פערכאפער פון קאמונאלען אייגענטהום. עס איז געווען נור אין דער קאנווענשאן, און דאס ערשט נאך דעם אויפשטאנד פון 31טען מאי און דעם 2טען יוני, וועלכער האט זיך געענדיגט מיט דער אויסשליסונג פון די זשיראנדיסטישע פיהרער, דאס די פראגע פון קאמונאלען לאנד האט געקאנט ווידער אמאל אויפגעהויבען און בעטראכט ווערען אין א ליכט, וואס איז גינסטיג פאר די מאסע פון די בויערען.

דאָס לאַנד ווערט צוריקגעגעבען צו די קאָמונען.

דער געזעץ פון 11טען יוני, 1793. — דאָס לאַנד ווערט צוריקגעגע־בען. — די שוויריגקייט פון דער צוטהיילונג. — איינצעלהיי־טען פון דעם געזעץ. — פערשיעדענע מיינונגען פון די בוי־ערען. — די מאַיאָריטעט קאָממונען נעהמט שנעל בעזיץ פון לאַנד. — די נאָכפאָלגענדע געשיכטע פון קאָממונאַלען לאַנד.

אזוי לאַנג ווי די זשיראָנדיסטען זיינען געווען די בעלי־הבתים אין קאָנווענשען, איז די פראגע וועגען קאָממונאַלען לאַנד ניט געגאַנגען פון פלעק. די קאָנווענשען האָט ניט געטהאָן דאָס מינדעסטע, אום צו פערקלענערען די שעדליכע ווירקונג פון די געזעצע פון אויגוסט, 1792; נאָך וועניגער האָט זי אָנגענו־מען מאַהע'ס פאָרשלאַג אין בעצוג צום לאַנד, פון וועלכען די קאָממונען זיינען בערויבט געוואָרען.

אָבער באלד נאָך דעם צווייטען יוני האָט די קאָנווענשען אויפגענומען די פראגע ערנסט, און דעם 11טען יוני, 1793, האָט זי אָנגענומען א געזעץ, וועלכער איז געווען עפּאָכע־מאַכענד אין דעם דאָרף־לעבען פון פראנקרייך און האָט מיט זיך געבראכט פאָלגען — מעהר פיעללייכט, ווי אירגענד אַנאַנדער געזעץ פון דער פראנצויזישער געזעצגעבונג.

לויט דיזען געזעץ, האָט דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס איז צוגע־נומען געוואָרען פון די קאָממונען דורך דער דריטעלונג־בעשטי־מונג פון 1669, געמוזט צוריקגעגעבען ווערן, ווי אויך דאָס גאַנצע ניט פערנומענע און ניט בעארבייטע לאַנד, וועלכעס איז אוועק־גענומען געוואָרען פון די דאָרף־קאָממונען אויף אזא אָדער אַנ־

אַנדער אופן דורך איינצעלנע מענשען, איינשליסענדיג אויך דיעניגע, וועלכע זיינען ארונטערגעגאַנגען אונטער דעם אקט פון אַ פערציג יאָהריגען בעזיץ, וועלכען די געזעצגעבענדע פערזאַמלונג האָט פערפאַסט.*)

אָבער, אָננעהמענדיג דיזען גערעכטען און נויטיגען געזעץ, וועלכער האָט געזאָלט פערניכטען די ווירקונג פון די רויבערייען, וואָס זיינען אָנגעגאַנגען אונטער דעם אַלטען סדר, האָט די קאָנווענשען געמאַכט אַ פאַלשען שריט בנוגע צו דער פערטהיילונג פון דיזען לאַנד. וועגען דיזען פונקט זיינען געווען צוויי ענטגעגענגעזעצטע געדאַנקען־שטראָמען סיי אין דער קאָנווענשען און סיי אין יעדען אַנדערען פלאַץ פון פראַנקרייך. די רייכע בויערען, וועלכע האָבען שוין פון אַ לענגערער צייט געגלוסט נאָך דעם קאָממונאַלען לאַנד, און פון וועלכען זיי האָבען געהאַט היבשע

---

*) „דאָס גאַנצע קאָממונאַלע לאַנד אין אלגעמיין“, האָט ערקלערט דער געזעץ פון 11טען יוני, 1793, „וואָס איז בעקאַנט דורך דער גאַנצער רעפּובליק אונטער פערשיעדענע נעמען, איז דער אייגענטהום און דורך זיין נאַטור געהערט ער צו אלע איינוואוינער, אָדער צו די מיטגליעדער פון די קאָממונעס. די קאָממונען האָבען די פולמאַכט צו פאָדערען דאָס לאַנד.“ „פיערטער פאַראגראַף פון ארטיקעל 25 פון דער בעשטימונג, בנוגע צו די וואַסערען און פעלדער, פון 1669, ווי אויך אלע דעקרעטען, געזעצע און בעשטימונגען, וועלכע האָבען זייט דאַן אויטאָריזירט די דריטעלונג, די צוטהיילונג, די טהיילווייזע צוטהיילונג אָדער קאָנצעסיאָנען פון וועלדער, וואָס דאָס איז געווען צום שאָדען פון די קאָממונען און צום נוצען „פון די פּריצים, ווערט צוריקגערופען און איז בטל ומבוטל“. „דער פערציגיעהריגער געזעץ, וואָס איז אָנגענומען געוואָרען דורך דעם דעקרעט פון דעם 28טען אויגוסט, 1792, אלס גענוגענד צו עטאַבלירען איינעמס אייגענטהום, זאָל אין קיין פאל ניט קענען פערנעהמען דעם פלאַץ פון דעם געזעצליכען רעכט אויפ'ן לאַנד, און דיזער געזעצליכער רעכט זאָל ניט זיין דער, וואָס שטאַמט פון דער פעאָדאַלער אויטאָריטעט.“

טהיילען, אלס משכון, דיזע האָבען געוואָלט די פערטהיילונג פון לאַנד. זיי האָבען געוואוסט, דאָס אויב דאָס לאַנד וועט פערטהיילט ווערען, וועט עס פאר זיי זעהר לייכט זיין אין א קורצער צייט ארום אָבצוקויפען פון די אָרימערע בויערן יענעם לאַנד וואָס זיי וועלען קריגען אלס זייערע חלקים. זיי האָבען אויך געוואָלט, אז די פערטהיילונג זאָל נור געמאַכט ווערען צווישען די „בירגער" אַזוי, אז די „איינוואוינער" אָדער זאָגאַר די אָרימערע בויערען, „די פּאססיווע" בירגער פון 1789, זאָלען ווערען אויסגעשלאָסען פון דער חלוקה. דיזע בורזשוי־בויערען האָבען געפונען אין דער קאָנווענשען ענערגישע אדוואָקאַטען, וועלכע האָבען אימער גע'טענה'ט אין נאָמען פון אייגענטום, גערעכטיגקייט און גלייכהייט, ווען זיי האָבען אָנגעוויזען אויף די אונגלייכהייט אין אייגענטהום פון די פעשיעדענע קאָממונען — וואָס דאָס האָט זיי פונדעסטוועגען ניט געשטערט צו פערטהיידיגען די אונגלייכהייטען אין דער קאָממונע גופא. דיעזע זיינען געווען די מענשען, וועלכע האָבען געפאָרדערט א געצוואונגענע צוטהיילונג, און עס זיינען געווען בלויז וועניגע, ווי דזשוליאַן סוהיי, וועלכע האָבען געפאָרדערט, אז דער קאָממונאַלער אייגענטהום זאָל בלייבען.

אָבער אין דער קאָנווענשען זיינען שוין מעהר ניט געווען די זשיראָנדיסטישע פיהרער, וואָס זאָלען אונטערשטיצען די אַדוואָקאַטען פון פערטהיילונג; די געלויטערטע קאָנווענשען, בעהערשט פון די מאָנטאַנאַרען, האָט ניט געוואָלט איינשטימען צו דער פערטהיילונג פון דעם קאָממונאַלען לאַנד בלויז צווישען א טהייל פון די איינוואוינער. אָבער צו דער זעלבער צייט האָט זי געגלויבט, אז זי טהוט א גוטע זאַך, און אז זי האַנדעלט אין די אינטערעסען פון דער אגריקולטור, ווען זי בעשטימט, אז דאָס לאַנד זאָל פערטהיילט ווערען צווישען די בויערען אינדיווידועל. דער געדאַנק, וואָס האָט אראָבגעפיהרט די קאָנווענשען פון וועג, איז געווען דער, אז קיינעם אין פראַנקרייך זאָל ניט ענטזאָגט ווערען א טהייל אין דעם לאַנד פון דער רעפּובליק; און אונטער דער ווירקונג פון דיזען געדאַנק איז די קאָנווענשען

געוועזן צו גונסטען פון דער צוטהיילונג פון קאָממונאַלען לאַנד צווישען די איינצעלנע בויערען פון יעדער קאָממונע.

„די צוטהיילונג פון קאָממונאַלען לאַנד“ — זאָגט דער געזעץ פון 11טען יוני, 1793 — „זאָל געמאַכט ווערען צווישען אַלע, אַזוי פיעל פער קאָפּ פון די בעזעסענע איינוואוינער, אונגעאַכטעט עלטער אָדער געשלעכט, צי ער איז אבוועזענד אָדער אנוועזענד“. יעדער בירגער, איינגעשלאָסען אויך דעם ארבייטער און די הויז־דיענער אויף דער פארם, וואָס זיינען געוועזן דאָרט אַ יאָהר צייט אין דער קאָממונע, זאָלען האָבען אַ גלייכען חלק אין דער פערטהיילונג, און פאר צעהן יאָהר זאָל דאָס איינגעטהיילטע לאַנד ניט קענען צוגענומען ווערען פון איינעם פאר אַ חוב, וואָס ער איז שולדיג.“

די צוטהיילונג אָבער איז ניט געוועזן קיין מוז־זאַך. אַ פערזאַמלונג פון די איינוואוינער, פון דער קאָממונע, וועלכע האָבען אַן אינטערעס אין דער חלוקה, פון ביידע געשלעכטער און איבער איין־און־צוואַנציג יאָהר אַלט, דאַרף שטאַטפינדען אין אַ געוויסען זונטאג, און דיזע פערזאַמלונג דאַרף עס בעשטימען, אויב דאָס קאָממונע־לאַנד זאָל אין גאַנצען צוטהיילט ווערען אָדער בלויז אַ טהייל. אויב אַ דריטעל פון דער פערזאַמלונג זאָל שטימען פאר אַ צוטהיילונג, זאָל די צוטהיילונג אויך בעשלאָסען ווערען, און דאָס זאָל ניט מעהר צוריקגערופען ווערען.

עס איז לייכט צו בעגרייפען, וואָס פאר אַ געוואַלדיגע ענדערונג עס איז אריינגעבראַכט געוואָרען אין דעם עקאָנאָמישען דאָרף־לעבען דורך דיזען געזעץ. דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס איז צוגענומען געוואָרען פון די קאָממונען דורך אַלערליי מיטלען פאר די פערגאַנגענע צוויי הונדערט יאָהר, האָט איצט געקאָנט צוריקגענומען ווערען פון די בויערען. דער פערציג־יעהריגער בעזיץ האָט ניט בערעכטיגט מעהר איינעם צום אייגענטהום פון לאַנד. די קאָממונען האָבען געקאָנט געהן אַזוי ווייט צוריק, ווי צום יאָהר 1669,אום צו פאָדערען זייער פריהעריגען בעזיץ פון די מעכטיגע און די כיטרע. און דאָס גאַנצע קאָממונאַלע לאַנד, איינגעשלאָסען דאָס לאַנד, וואָס איז

צוריקגעגעבען געוואָרען צו דער קאָממונע דורך דעם געזעץ פון 11טען יוני, האָט איצט געהערט צו אַלע די, וועלכע האָבען גע־לעבט אַ יאָהר אין דער קאָממונע אין דער פּראָפּאָרציע צו דער צאָהל פּערזאָנען אין יעדער פאמיליע, איינגעשלאָסען שוין די קינדער פוןביידע געשלעכטער און אויך די עלטערע קרובים, וואָס האָבען געהערט צו דער פאמיליע. דער אונטערשיעד צווישען בירגער און איינוואוינער איז אָבגעמעקט געוואָרען. יע־דער האָט געהאַט אַ רעכט אויף לאַנד. דאָס איז געווען אַ פּאָל־שטענדיגע רעוואָלוציע.

וואס אנבעטרעפט דעם צווייטען טהייל פון געזעץ, וועלכער האָט בעשטימט די פערטהיילונג דורך דעם ווילען פון איין דריי־טעל איבער די צוויי דריטעל פון די איינוואוינער, איז עס נור אויסגעפיהרט געוואָרען אין געוויסע טהיילען פון פראנקרייך, און דאָס ניט אלגעמיין. אין דער נאָרטה, וואו עס איז ניט גע־ווען קיין פיעל פּאַשע־לאַנד, האָבען די בויערען בערייטוויליג צו־טהיילט צווישען זיך דאָס קאָממונאַלע לאַנד. אָבער אין דער וואנדיי און אין ברעטאַין זיינען זיי געווען שטארק געגען די צוטהיילונג דורך דעם ווילען פון אַ דריטעל פון די איינוואוינער. זיי האָבען בעשלאָסען פעסטצוהאַלטען, זיי אַלע, דאָס רעכט פון פּאַשע אויף אונקולט־ווירטען לאַנד. אין מאַנכע טהיילען פון פראנקרייך איז עס צוגעגאַנגען גאַנץ פערשיעדען. אין מאָזעל, למשל, אַ געגענד פון וויינמאַכער, האָבען 686 קאָממונען צו־טהיילט דאָס לאַנד, 107 פון זיי פּער קאָפּ, און 579 פּער פאַ־מיליע, נור 119 קאָממונען זיינען געבליבען אונפערטהיילט; אָבער אין אַנדערע דעפּארטמענטס, אין צענטראַל־און וועסט־פראנקרייך, האָט די מאַיאָריטעט פון די קאָממונען געהאַלטען דאָס לאַנד בשותפות, ניט צוטהיילענדיג עס צווישען די איינ־צעלנע אָדער די פאַמיליען.

אַלס אַ כלל, האָבען די בויערען ניט געאיילט זיך צו שטי־מען פאר אַ פערטהיילונג, ווייל זיי האָבען זעהר גוט געוואוסט, דאָס אויב דאָס קאָממונאַלע לאַנד וועט צוטהיילט ווערען, וועלען

די אָרימע פאַמיליען ווערען באַלד פּראָלעטאַריער און אָרימער, ווי ווען־עס־איז.

עס איז אויך קוים נויטיג צו שילדערען, דאָס די קאָנווענשען האָט ניט געמאַכט קיין פערזוך אויסצוגלייכען די בענעפּיטען, וואָס זיינען ארויסגעקומען פאר די קאָממונען דורך דעם געזעץ פון 11טען יוני, חאָטש איהרע מיטעל־קלאַס־מיטגליעדער האָבען אזוי געגליכען צו רעדען פון די אונגלייכהייטען, וואָס וועלען ארויסקומען, אויב די קאָממונען זאָלען צוריקנעהמען דעם בעזיץ פון זייער לאַנד. צו האַלטען רעדען וועגען די אָרימע קאָממונען, וואָס וועלען גאָר ניט קריגען דורך די חלוקה — דאָס האָט געדיענט אַלס אַן אויסגעצייכענטער אויסרייד צו טהאָן גאָר ניט און צו לאָזען דאָס בערויבטע לאַנד אין די הענד פון די רויבער, אָבער ווען עס איז געקומען די געלעגענהייט פאָרצושלאָגען עטוואָס, וואָס זאָל ניט דערלאָזען צו דיזער אונגערעכטיגקייט, איז גאָר ניט פאָרגעשלאָגען געוואָרען.*)

*) אַן אויסנאַהם דארף געמאַכט ווערען צו גונסטען פון פּיער ברידע. ער האָט פאָרגעשלאָגען עטוואָס עהנליכעס, וואָס געהט היינט אונטער'ן נאָמען לאַנד־נאַציאָנאַליזירונג. „דאָס קאָממונאַלע לאַנד", האָט ברידע געזאָגט, „איז אַ נאַציאָנאַלער אייגענטהום, און דערפאר איז עס אַן אונרעכט צו דערלאָזען, אז געוויסע קאָממונען זאָלען האָבען פיעל לאַנד, וועהרענד אַנדערע זאָלען האָבען אזוי וועניג." ער האָט דארום פאָרגעשלאָגען, אז דער שטאַאַט זאָל נעהמען בעזיץ פון דעם גאַנצען קאָמונאַלען לאַנד, און פארפּאַכטען דיזע אין קליינע חלקים צו פּעכטער, אויב דיזע זאָלען זיך געפינען. אויב ניט, זאָל עס אָבגעגעבען ווערען אין גרויסע חלקים פאר דעם אונטערנעהמונגסגייסט פון די איינוואוינער פון אַנדערע דיסטריקטען אין דער נאַכבאַרשאַפט. דאָס אלעס האָט בעדארפט געטהאָן ווערען פון די דירעקטאָריען פון די דעפּארטמענטס, וועלכע זיינען געווען, ווי מיר ווייסען, שטאַרק רעאקציאָנערע קערפּערשאַפטען, רעפּרעזענטירענדיג די אינטערעסען פון די רייכע. פערשטעהט זיך, אז דיזער פּלאַן איז ניט אָנגענומען געוואָרען. וויבאַלד דאָס לאַנד, וואָס געהערט צו יעדער

די קאמונען, וועלכע האבען גלייך אונגעזאמט גענומען בעזיץ פון זייער לאנד, האבען זיך פערזיכערט מיט עפעס ממשות׳דיגעס. און ווען די רעאקציאן האט טריאומפירט, און די פריצים זיינען געקומען צוריק צו זייער מאכט, האבען זיי גאר ניט געקענט טהון אום צוריקצוקריגען דאס, וואס דער געזעץ האט פון זיי אוועקגענומען און וואס די בויערען האבען שוין געהאלטען אין זייער ווירקליכען בעזיץ. אבער די קאמונען, וואס האבען זיך געשראקען צו נעהמען בעזיץ, האבען גאר ניט געקראגען. ווייל אזוי

קאממונע, וואלט פערפאכטעט געווארען, ווי דאס איז שוין געוועזן דער פאל, צו די דארטיגע בויערען, רייכע און ארימע, פון די קאממונען גופא, און נור אין אויסנאהמס־פעללע וואלט דאס לאנד גענומען געווארען אויף פאכט פון די נאכבאר־דיסטריקטען, איז דאך דער פלאן פראקטיש געוועזן אט וועלכער: כדי צו געבען א מעגליכקייט אייניגע מיטעל־קלאס־מענשען צו פאכטען לאנד, וואס ליעגט אין אנדערע דיסטריקטען און קאממונען, אויסער זייערע אייגענע, האט דא דער שטאאט געזאלט אריינמישען זיך, פערנעהמען דעם פלאץ פון די קאממונען אין דער אדמיניסטראציאן פון זייער לאנד. דאס איז, וואס דער פלאן האט געמיינט. געוויס איז דער פארשלאג געמאכט געווארען אין א שעהנער שפראך פול מיט פראזען וועגען גערעכטיגקייט, וואס האט געקאנט אפעלירען צו סאציאליסטיש־גענייגטע שטאדטמענשען, וואס זיינען אונוויסענד איבער דער לאנד־פראגע, און וועלכע זיינען אונפעהיג נעהענטער צו בעטראכטען דיזע שעהנע ווערטער. אין דער ווירקליכקייט אבער האט דיזער פלאן געצילעוועט זיך צו בעשאפען פיעלע נייע אונגערעכטיגקייטען, זאגאר ערגערע, ווי די אלטע און צו מאכען פיעלע „דזשאבס“ פאר פערשיעדענע שטאאט־בעאמטע און אלעס אין דעם נאמען פון שטאדט־רעגולירונג. דאס, וואס די קאממונען, ביז דאן, האבען אליין געטהאן, האט מען געזאלט איבערגעבען צו בעצאהלטע בעאמטע, וועלכע וואלטען העכסט־וואהרשיינליך געוועזן אימער אויף דער זייט פון די רייכערע מענשען אין דער פראווינץ, מיט דעם, וואס זיי וואלטען זיי געגעבען די מעגליכקייט זיך צו בערייכערען אויף דעם חשבון פון די דארף־קאממונען.

שנעל, ווי די רעאקציע האָט געזיעגט; אזוי שנעל, ווי דער אויפ־שטאַנד פון דעם לעצטען פון די „באַרגסיסטען“ איז דערשטיקט געוואָרען דעם 20טען מאַי 1795, איז די ערשטע זאָרג פון דער רעאקציאָנערער קאָנווענשאַן געוועזען מבטל צו זיין די רעוואָלוציאָנערע דעקרעטען פון דער באַרגישער קאָנווענשאַן. דעם 19טען יוני 1796 איז ארויסגעלאָזען געוואָרען אַ דעקרעט, וועלכער האָט פערוועהרט די צוריקגעבונג פון דעם קאָמונאַלען לאַנד צו די קאָמונען. *)

אַ יאָהר שפּעטער, דעם 21טען מאַי, 1797, האָט אַ נייער געזעץ פערבאָטען די דאָרף־קאָמונען איבערצוטראָגען אָדער אויס־צובייטען זייער אייגענטהום לויט די געזעצע פון יוני דעם 11טען און אויגוסט דעם 27טען 1793. פון דאַן אָן און ווייטער איז נויטווענדיג געוואָרען אַ ספּעציעלער געזעץ פאַר יעדע איבערטרע־טונג בעזונדער. דיעזער געזעץ האָט קלאָר געמיינט צו שטערען די סקאַנדאַליעזע בערויבונג פון דעם קאָמונאַלען אייגענטהום, וואָס איז אָנגעגאַנגען נאָך דער רעוואָלוציע.

נאָך שפּעטער, אונטער דער אימפּעריע, זיינען געמאַכט געוואָרען אייניגע פּראָבען אָבצושאַפען די געזעצגעבונג פון דעם קאָנווענשאָן. אָבער, ווי ד. סאַניאַק בעמערקט, „די אַלע נאָכ־פאָלגענדע פערזוכען געגען די געזעצע פון דער קאָנווענשאַן, זיי־נען קלעגליך דורכגעפאַלען.“ די בויערען זיינען געוועזען צו שטאַרק

*) אזוי ווי דער געזעץ פון 11טען יוני, 1793 האָט געפיהרט צו פיעלע מיספערשטענדניסע און מחלוקות... אזוי ווי די אונטערזוכונגען פון דיזע סכסוכים דאַרף נעהמען אַ לאַנגע צייט און אזוי ווי עס איז דרינגענד, אז די אונגליקליכע רעזולטאַטען פון דער צו־בוכשטעבליכער פערטייטשונג פון דעם געזעץ פון 11טען יוני, 1793, זאָלען צוריק־געהאַלטען ווערען... ווערען אַלע האַנדלונגען, פּראָצעסען, וואָס זיינען דער רעזולטאַט פון דיעזען געזעץ דערווייל סוספּענדירט און די אַלע איצטיגע בעזיצער פון דעם לאַנד, בלייבען דערווייל אין זייער בעזיץ.“ (דאַלאָץ).

פעראינטערעסירט, אז דיעזע אטאקען זאָלען קענען האָבען א ווירקונג.

אין אַלגעמיין קען מען זאָגען, דאָס די מאַיאָריטעט פון די קאָמונען, וועלכע האָבען גלייך צוריקגענומען דעם בעזיץ פון לאַנד, וואָס איז פון זיי צוגע׳גנב׳עט געוואָרען זייט 1669, דיזע זיינען געבליבען ביי דעם. אָבער די יעניגע, וועלכע האָבען דאָס פער־פעהלט צו טהאָן פאר יוני 1796, האָבען גאָר ניט געקראָגען. אין א רעוואָלוציע האָט נור דער אויסגעפיהרטער פאקט א ווערטה.

פופציגסטער קאפיטעל.

די ענדליכע אָבשאַפונג פון פעאָדאַלע רעכטע.

די זשיראָנדיסטען זיינען געגען די אָבשאַפונג פון די פעאָדאַלע רעכטע. — די דעקרעטען פון 17טען יולי. — די פעאָדאַלע געזעצע אָבגעשאַפט אַלע מיט אַמאָל. — די רעאַקציע קען ניט שטערען די ווירקונג פון דיזע דעקרעטען. — דער טריאומף פון דער רעוואָלוציע.

אזוי שנעל, ווי דער קעניגטהום איז אָבגעשאפט געוואָרען, האָט די קאָנווענשאן שוין אין איהרע ערשטע זיצונגען געמוזט דיסקוטירען די פראגע פון די פעאָדאַלע רעכטע. אבער, אזוי ווי די זשיראָנדיסטען זיינען געווען געגען די אָבשאפונג פון דיזע רעכטע אָהן אַן אויסלייז־געלד, און דאָך האָבען זיי ניט פאָרגע־שלאָגען קיין פּלאַן פון אויסקויף, וועלכער זאָל זיין א מוז פאר די פריצים, איז דער גאנצער ענין געבליבען הענגען אין דער לופטען. אבער דיעזע איז דאָך געווען די הויפּט־פראגע פאר פיעל מעהר, ווי די העלפט פון דער פראנצויזישער בעפעלקערונג, וועלכע האָבען זיך געפרעגט מיט אַנגסט: „איז עס מעגליך, אז דער בויער זאָל מוזען וויעדער אונטערשטעלען זיין נאקען אונטער דעם פעאָדאַלען יאָך, און וויעדער מוזען איבערטראָגען די שוידער־ליכקייט פון הונגער אזוי שנעל, ווי די רעוואָלוציע וועט זיין פאָראיבער?“

מיר האָבען געזעהען, דאָס גלייך, ווי די זשיראָנדיסטישע פיהרער זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער קאָנוועגשאן, איז אָנגענומען געוואָרען דער דעקרעט, וועלכער האָט צוריק־געקעהרט דאָס קאָמונאַלע לאַנד צו די קאָמונען; אָבער די קאָנ־

ווענשאן האָט זיך נאָך אַלץ געוואַקעלט צו פאסען געזעצע בנוגע צו די פעאָדאַלע רעכטע. . ערשט דעם 17טען יולי 1793, האָט זי בעשלאָסען צו דערלאַנגען דעם גרויסען קלאַפּ, וועלכער האָט עס געזאָלט ארויפלעגען זיין שטעמפּעל אויף די רעוואָלוציע, מאַכענדיג צום געזעץ איינע פון איהרע הויפּט־ציעלען—די פאָל־שטענדיגע אָבשאַפונג פון די פעאָדאַלע רעכטע.

דער קעניגטהום האָט אויפגעהערט צו עקזיסטירען דעם 24טען יאַנואַר, 1793, און איצט, דעם 17טען יולי, 1793, האָט דאָס געזעץ אויפגעהערט צו אַנערקענען די רעכטע פון די פעאָ־דאַלע פּריצים—די קנעכטונג פון מענש דורך מענש.

דער דעקרעט פון דעם 17טען יולי איז געווען גאַנץ קלאָר. די אונטערשיידונגען, וועלכע זיינען געמאַכט געוואָרען פון די ביידע פאָריגע פערזאַמלונגען צווישען די פערשיעדענע פעאָדאַלע רעכטע, אין דער האָפנונג איבערצולאָזען אירגענד וועלכע פון זיי, זיינען בטל געוואָרען. יעדעס רעכט, וואָס האָט זיך געשטיצט אויף דעם פעאָדאַלען רעכט, האָט איינפאַך אויפגעהערט צו עקזיסטירען.

„אַלע אָבצאָהלונגען, געוועזענע פּריצישע רעכטע, סיי די שטענדיגע און סיי די צייטליכע, זאָגאַר די יעניגע, וועלכע זיינען איבערגעלאָזען געוואָרען פון דעם דעקרעט פון'ם 25טען אויגוסט, זיינען אָבגעשאַפט אָהן אירגענד וועלכען אויסלייז־געלד", אזוי האָט געלויטעט דער דעקרעט. דאָרט איז ניט געווען קיין אויס־נאַהם. עס איז בלויז פערבליבען די רענט־צאָהלונג און ארבייטס־צאָהלונג, וועלכע זיינען בעצאָהלט געוואָרען אויסשליסליך פאר'ן לאַנד, און ניט מחמת די אמאָליגע פעאָדאַלע רעכטע.

דורך דעם איז די פערשמעלצונג פון פעאָדאַל־רענט מיט דעם גרונד־רענט, וועלכע איז עטאַבלירט געוואָרען אין 1790, פאָלשטענדיג אויסגעמעקט געוואָרען. אויב אירגענד וועלכער רענט אָדער פערפליכטונג האָט געהאַט פעאָדאַלע אָבשטאַמונג, איז דאָס אבגעשאַפט געוואָרען אויף אימער און אייביג, אָהן אירגענד אַן אויסקויף. דאָס געזעץ פון 1790 האָט ערקלערט, דאָס אויב איינער נעהמט אין פאַכט א שטיק לאַנד קען ער עס

אָבקויפען, בעצאָהלענדיג צוואנציג אָדער פינף און צוואנציג מאָל אזוי פיעל, וויפיעל עס איז דער יעהרליכער רענט, און דיזער תנאי איז אָנגענומען געוואָרען פון די בויערען. אָבער, האָט נאָך צוגעלעגט דאָס געזעץ, אויב א חוץ דעם גרונד־רענט האָט דער אייגענטימער ארויפגעצוואונגען אירגענד אן אבצאהלונג פון א פעאָדאלען כאראקטער, למשל, א שטראָף אויף אַלעס וואָס ער פערקויפט אָדער ירש׳ענט, אירגענד וועלכע פערפליכטונג אָדער שטייער, וואָס האָט רעפּרעזענטירט א פּערזענליכען חוב פון פּארמער צום פּריץ, ווי דער חיוב צו געברויכען דעם מילל אָדער די וויין־פּרעס, וואָס האָבען געהערט צום פּריץ, אָדער א בעגרענ־צונג אויף דעם רעכט פון פערקויף, אָדער א צינז פון דער תבואה, אָדער זאָגאר א צאָהלונג, וואָס דארף געמאכט ווערען אין דער צייט, ווען דער קאָנטראקט ווערט געבראָכען, אָדער ווען דאָס לאנד געהט איבער אין אנדערע הענד—אַלע אזעלכע אָבצאָהלונגען האָבען געמוזט אויסגעקויפט ווערען, ווי דער גרונד־רענט.

אָבער דאָס מאָל האָט די קאָנווענשאן דערלאנגט א ווירקליך רעוואָלוציאָנערען קלאפּ. זי האָט ניט געוואָלט וויסען פון דיזע אַלע כיטרע פערדרעהענישען. האלט דער פּארמער דיזעס לאנד אונטער א פערפליכטונג פון א פעאָדאלען כאראקטער? אויב יא, איז וואָס פאר א נאָמען עס זאָל ניט טראָגען דיזע פערפליכ־טונג, ווערט זי אָבגעשאפט און אָהן אויסקויף־געלד. אבער עס קען זיין, אז דער פּארמער צאָהלט גרונד־רענט, וואָס האָט גאָר ניט פעאָדאלעס אין זיך! נור, א חוץ דעם רענט האָט איהר אויף איהם ארויפגעלעגט אירגענד א שטייער פון פעאָדאלען כאראקטער, אין אזא פאל ווערט ער דער אייגענטהימער פון לאנד, ניט בלייבענדיג איהם גאָרניט שולדיג.

אָבער דער אייגענטהימער קען ענטפערען, אז די פערפליכ־טונג איז געוועזען בלויז נאָמינאל. דאָס ערגער. איהר האָט געהאט דעם וואונש צו מאכען א לייב־אייגענעם פון אייער פאר־מער. ער איז דערפאר פריי און ער איז אין פולען בעזיץ פון דעם לאנד, צו וועלכען עס איז געוועזען צוגעפּרעסט א פעאָדאלע

פערפליכטונג, ניט זייענדיג אין גאָרניט שולדיג. גאַנץ געוועהנליכע מענשען, דערצעהלט מ. סאַניאַק, צי דורך פוסטע גאוה, צי דורך די מאַכט פון דער געוואוינהייט, האָבען בענוצט זיך מיט דיעזער פערבאָטענער פאָרמע, און אין די קאָנטראַקטען וואָס זיי האָבען געשלאָסען מיט די פאַרמער האָבען זיי אַרויפגעלעגט אַ קליינע אָבצאָהלונג אויף די איינקויפען און פערקויפען — זיי האָבען בלויז געוואָלט שפּיעלען דעם פּריץ; און דערפאַר איז דאָס ערגער פאַר זיי. די קאָנווענשאַן האָט ניט געוואָלט וויסען, אויב זיי ווילען בלויז שפּיעלען דעם פּריץ אָדער ווילען עס טאַקע ווערען. זיי האָבען געוואוסט, דאָס אַלע פעאָדאַלע אבצאָהלונגען זיינען אין אָנפאַנג געווען בלויז אַ קליינינגקייט, אום צו ווערען אַ שרעקליכע לאַסט אין דעם משך פון דער צייט. אַזאַ קאָנטראַקט איז געווען פונקט אַזוי בעשפּרינקעלט מיט פעאָדאַליזם, ווי יענע וועלכע האָבען געדיענט אין די פערגאַנגענע יאהרהונדערטע, אום צו פערשקלאַפען די בויערען. די קאָנווענשאַן האָט אין דעם געזעהען דעם צייכען פון פעאָדאַליזם, און דערפאַר האָט זי געגעבען דאָס לאַנד צום בויער, וואָס האָט עס גערענט, גאָרניט פערלאַנגענדיג קיין אויסקויף־געלד.

נאָך מעהר: זי האָט בעשטימט, דאָס „אַלע אייגענטהומטיטלען, וועלכע אנערקענען די איצט־אָבגעשאַפענע צאהלונגען, זאָלען פערניכטעט ווערען“. די פּריצים, די נאָטאַרען, לאַנדקאָמיסיאָנערען האָבען אַלע געמוזט אין דעם משך פון דריי מאָנאַטען ברענגען זייערע אייגענטהום־דאָקומענטען און קאָנטראַקטען, וועלכע האָבען געגעבען איין קלאַס מאַכט איבער אַ צווייטע, אין דעם רעקאָרד־אָפּיס פון זייער מוניציפּאַליטעט, אום דאָרט אריינגעוואָרפען צו ווערען אין פייער. דאָס וואָס די בויערען האָבען געטהאָן אין 1789 אונטער דער געפאַהר צו ווערען געהאַנגען דערפאַר, דאָס איז איצט געטהאָן געוואָרען פון געזעץ. „פינף יאהר אין אייזענס פאַר יעדען איינעם, וואָס וועט אויסגעפונען ווערען צו האָבען פערבאַהאַלטען אָדער צוגענומען אָדער צוריקגעהאַלטען די אָריגינאַלען פון די קאָפּיעס פון אַזעלכע קאָנטראַקטען.“ פיעלע קאָנטראַקטען פון דיעזען סאָרט האָבען בעוויעזען

דאָס רעכט פון פעאָדאַלע שטאַאַט־אייגענטהום איבער געוויסע שטיקער לאַנד, ווייל אויף דער שטאאט האָט געהאט אין די פריהעריגע צייטען זיינע לייב־אייגענע און שפּעטער זיינע וואַסאַ־לען. אָבער דאָס האָט ניט געמאַכט קיין אונטערשיעד. די פעאָ־דאַלע רעכטע מוזען פערשווינדען. דאָס, וואָס די גרינדונג־פער־זאַמלונג האָט געטהאָן מיט די פעאָדאַלע טיטלען—פּרינץ, גראַף, מאַרקיז—דאָס האָט די קאָנווענשאַן איצט געטהאָן מיט די ממשות'דיגע רעכטע פון דעם פעאָדאַליזם.

אין זעקס מאָנאַטען אַרום, אַלס אַן ענטפער אויף פיעלע פּראָטעסטען, בעזאָנדערס פון דער זייט פון די נאָטאַרען, וועלכע האָבען פערצייכענט אין דיזעלבע ביכער און אָפט אויף דיזעלבע זייטען די אָבצאָהלונג, וואָס איז געקומען בלויז פאַר דאָס בענוצ־טע לאַנד און די פעאָדאַלע אָבצאָהלונגען, האָט די קאָנווענשאַן איינגעוויליגט אָבצולעגען די דורכפיהרונג פון דעם 6טען פּאַראַ־גראַף און די מוניציפּאַליטעטען איז געוואָרען ערלויבט צו האַל־טען דיעזע צונויפגעמישטע אייגענטהום—דאָקומענטען אין די אַרכיוועו. אָבער דאָס געזעץ פון דעם 17טען יולי איז געבליבען גאַנץ און וויעדער אַמאָל, דעם 18טען מאַי, 1794, האָט די קאָנ־ווענשאַן בעפעסטיגט דעם דעקרעט, דאָס אַלערליי רענט, וואָס האָט נור אויף זיך דעם קלענסטען סימן פון פעאָדאַליזמוס, מוזען אונטערדריקט ווערען אָהן אַן אויסקויף־געלד.

עס איז העכסט מערקווירדיג, דאָס די רעאַקציע, וואָס האָט געקראָגען די אויבערהאַנד זייט 1794 איז געווען גאָר אין גאַנצען מאַכטלאָז צו פערניכטען די ווירקונג פון דיעזער רעוואָלוציאָנערע טהאַט. עס איז אַ לאַנגער מהלך, ווי מיר האָבען עס שוין געזאָגט, פון דעם געשריעבענעם געזעץ ביז צו זיין פערווירקליכונג. פאָלג־ליך, איבעראַל, וואו די בויערען האָבען ניט געמאַכט קיין אויפ־שטאַנד געגען זייערע פּריצים, וואו נור זיי האָבען זיך געווענדעט געגען די סאַנקיולאָטען, ווי אין דער וואַנדיי, אונטער דער פיהרער־שאַפט פון די פּריצים; וואו נור זייערע דאָרף־פערוואַלטונגען זיינען געבליבען אין די הענד פון די פּריעסטער און די רייכע—דאָרט זיינען די געזעצע פון 11טען און 17טען יולי ניט אָנגעווענ־

דעט געוואָרען. אין דיעזע געגענדען האָבען די בויערען נ י ט צוריקגעקראָגען דעם בעזיץ פון זייער קאָמונאַלען לאַנד, וואָס זיי האָבען געהאַלטען אויף א קאָנטראַקט פון זייערע געוועזענע פּעאָדאַלע הערען. זיי האָבען ניט פערברענט די פּעאָדאַלע אייגענטהום־דאָקומענטען, און זיי האָבען זאָגאַר ניט געקויפט דאָס נאַציאָנאַליזירטע לאַנד אויס מורא פאַר דער קללה פון דער קירכע.

אָבער אין פיעלע פּלעצער — אין א גוטער העלפט פון די דעפּאַרטמענטס — האָבען די בויערען יא אָבגעקויפט דאָס נאַציאָנאַלע לאַנד. דאָ און דאָרט האָבען זיי זאָגאַר געצוואונגען די אדמיניסטראַציאָן צו פערקויפען זיי דאָס לאַנד אין קליינע חלקים. זיי האָבען גענומען בעזיץ פון דעם לאַנד, וואָס זיי האָבען פריהער געהאַט אויף פּאַכט פון די מאַנאַכען, פון דער לאָקאַלער בורזשואזיע און פון די פּריצים, און נאָכדעם, ווי זיי האָבען פערפלאַנצט א מאַי־בוים, האָבען זיי געטאַנצט ארום איהם און פערברענט אַלע אייגענטהום־פּאַפּירען. און איבעראַל, וואו דאָס איז געטהאָן געוואָרען, האָט דער צוריקקומענדער שטראָם פון דער רעאַקציע ניט געהאַט קיין מאכט איבער די עקאָנאָמישע רעוואָלוציע, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין טהאַטען.

די רעאַקציע איז אָנגעקומען דעם 9טען טהערמידאָר, און מיט איהר האָט זיך אָנגעהויבען דער „בלויער" טעררער פון די רייך־געוואָרענע מיטעל־קלאַסען. שפּעטער איז געקומען דער דירעקטאָריום, דער קאָנסולאַט, די אימפּעריע, די רעסטאָראַציע, וועלכע האָט פערניכטעט דעם גרעסטען טהייל פון די דעמאָקראַטישע אינסטיטוציאָנען פון דער רעוואָלוציע. אָבער דיזער טהייל, וועלכען די רעוואָלוציע האָט אויסגעפיהרט — דיזער איז פערבליבען; ער איז איבערגעקומען אַלערליי אטאַקען. די רעאַקציע האָט געקאָנט פערניכטען, ביז צו א געוויסען פונקט, די פּאָליטישע ארבייט פון דער רעוואָלוציע, אָבער איהר עקאָנאָמישער אויפטהו איז געבליבען ביין לעבען. און די נייע, איבערגעשאַפענע נאַציאָן, וועלכע האָט זיך געבילדעט אין דער רעוואָלו־

ציאָנערער קאָכעניש, איז אויך פערבליבען און האָט זיך גענומען שטארק צו דער ארבייט.

נאָך א זאך. ווען מיר שטודירען די עקאָנאָמישע רעזול־טאטען פון דער גרויסער רעוואָלוציע, ווי זי איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין פראנקרייך, פערשטעהען מיר דעם גרויסען אונ־טערשיעד, וואָס איז דאָ צווישען דער אָבשאַפונג פון דעם פעאָדאַליזם אויפ׳ן ביוראָקראטישען אופן, ווי דאָס איז געטהאָן גע־וואָרען אין פרייסען אין 1848, און אין רוסלאַנד אין 1861, און דער אָבשאַפונג פון פעאָדאַליזם, ווי די רעוואָלוציע האָט עס פאָלבראכט. אין פרייסען און אין רוסלאַנד זיינען די בויערען בעפרייט געוואָרען פון פעאָדאַלע צינזען און געצוואונגענער אר־בייט, מיט דעם תנאי, דאָס זיי האָבען געמוזט פערלירען א גרוי־סען טהייל פון דעם לאַנד, וואָס זיי האָבען געהאט, און אויך האָ־בען זיי געמוזט בעצאָהלען א שווערען אויסקויף־געלד, וואָס האָט זיי רואינירט. אום צו ווערען פרייע אייגענטהימער, האָבען זיי געמוזט שטעלען זיך בדיל הדל. און די פריצים, וועלכע אין אָנפאנג זיינען געווען געגען דיזע רעפאָרם, האָבען פון איהר שפּעטער געהאט אונערוואַרטעטע נוצען. כמעט איבעראל אין איירָאפּא האָט די רעפאָרם, וואָס האָט אָבגעשאַפט דעם פעאָ־דאַליזם, נאָך פערגרעסערט די מאכט פון די פריצים.

נור אין פראנקרייך, וואו די אָבשאַפונג פון דער פעאָדאַל־סיסטעם איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך די רעוואָלוציע, איז די ענדערונג געווען צום שאדען פון די פריצים, אלס אן עקאָנאָ־מישע און פּאָליטישע קאסטע, און צום גרויסען נוצען פון דער גרויסער מאסע פון די בויערען.

איין־און־פופציגסטער קאַפּיטעל.

די נאַציאָנאַלע גיטער.

נאַציאָנאַל־גיטער פון נוצען בלויז פאַר די מיטעל־קלאַסען. — אונצופריעדענהייט צווישען די בויערען. — די קאָנוועגשען בעפעהלט די וויטערע צוטהיילונג פון לאַנד. — דער דעקרעט וועגען יורשים. — די ווירקונג פון דער צוטהיילונג פון לאַנד. — דער געענדערטער אנבליק פון פראַנקרייך.

די בעוועגונג פון דעם 31סטען מאַי האָט געהאַט דיזעלבע גוטע ווירקונג אויף דעם פערקויף פון די נאַציאָנאַל־גיטער. ביז דאַן האָבען פון דעם פערקויף פון די נאַציאָנאַלע גיטער געצויגען די מייסטע נוצען די מיטעל־קלאַסען. איצט אָבער האָבען די מאָנטאַנאַרען אָנגעווענדעט אַלע מיטלען, אז די נאַציאָנאַלע גיטער זאָלען אויך קענען געקויפט ווערען פון די אָרימע, וועלכע האָבען געוואָלט אַליין קולטיווירען דאָס לאַנד.

ווען די גיטער פון די גייסטליכע און נאַכהער די גיטער פון די עמיגראַנטען זיינען קאָנפיסקירט געוואָרען פון דער רעוואָלוציע און זיינען בעשטימט געוואָרען צום פערקויף, איז אַ געוויסער טהייל פון דיזע גיטער צוטהיילט געוואָרען גלייך אין אָנפאַנג אין קליינע חלקים, און די קויפער האָבען געהאַט 12 יאָהר צייט אויסצוצאָהלען דאָס געלד אין קליינע אָבצאָהלונגען. אָבער וואָס שטאַרקער עס איז געוואָרען די רעאַקציע אין 1790 און 1791, און וואָס פעסטער די מיטעל־קלאַסען האָבען אָרגאַניזירט זיך, אַלץ ווייניגער און ווייניגער מעגליכקייט האָבען די אָרימערע קלאַסען געהאַט, אום צו קויפען דאָס קאָנפיסקירטע לאַנד. נאָך מעהר. דער שטאַאַט, זייענדיג קורץ אין געלד, האָט זיך שטאַרק גענויי־

טיגט אין מזומן־געלד. דערפאַר האָט מען עס געהאַלטען פאַר פיעל גלייכער ניט צו צופּיצלען די גרויסע גיטער אין פאַרמס, נור צו פערקויפען זיי אזוי, ווי זיי זיינען געווען, צו די יעניגע, וועלכע האָבען זיי געקויפט צום צוועק פון ספּעקולאַציאָן. אמת, אין געוויסע געגענדען האָבען די בויערען זיך פעראייניגט אין געזעלשאַפטען, אום אָבצוקויפען די גרויסע גיטער, אָבער די געזעצגעבער האָבען ניט געגליכען אזעלכע פעראייניגונגען און א סך, א סך לאַנד איז אריבער אין די הענד פון ספּעקולאַנטען. די קליינע פאַרמערס, די פאַרם־ארבייטער און די בעלי־מלאכות, וועלכע האָבען געלעבט אין די דערפער און די אָרימע אין אלגעמיין האָבען זיך בעקלאָגט, אָבער די געזעצגעבענדע פרזאמלונג האָט ניט געצאָהלט די מינדעסטע אויפמערקזאמקייט צו דיזע קלאַגען.

שוין אין 1789 האָבען פיעלע פּעטיציעס פון פערשיעדענע געגענדען אויסגעדריקט דעם וואונש, אז דאָס נאַציאָנאַל־לאַנד זאָל פערטהיילט ווערען אין קליינע פאַרמס, פון פיער ביז פינף אייקערס יעדע. די מענשען פון ארטאָ וואָלטען ניט געהאַט זאָגאַר פאַרמס גרעסער, ווי דריי הונדערט מאָסען לאַנד. אָבער, ווי אווענעל האָט שוין אָנגעוויזען, „ניט אין די רעדען, וועלכע זיינען געהאַלטען געוואָרען איבער דיזען ענין און ניט אין די דעקרעטען, וועלכע זיינען ארויסגעלאָזען געוואָרען, געפינען מיר ניט קיין איינציגען וואָרט צו גונסטען פון יענע אָרימערע בויערען, וועלכע האָבען גאָר ניט געהאַט קיין לאַנד. קיינער האָט ניט פערטהיידיגט אין דער פערזאַמלונג די אָרגאַניזירונג פון א פאָלקס־קרעדיט, אום צו געבען א מעגליכקייט דיזע הונגערענדע בויערען צו קויפען אויף לייכטע בעדינגונגען קליינע שטיקלאך לאַנד... אויך איז קיין אויפמערקזאמקייט ניט געצאָהלט געוואָרען צו דעם וואונש, וואָס איינינגע צייטונגען, ווי דער „מאָניטער", האָבען אויסגעדריקט, אז א העלפט פון דעם לאַנד, וואָס ווערט אָנגעבאָטען צום פערקויף, זאָל צוטהיילט ווערען אין חלקים, וואָס זאָלען ווערטה זיין 5 טויזענד פראַנק יעדער חלק אזוי, אז עס זאָל געשאַפען ווערען א קלאַס קליינע בויערען־אייגענטהימער."

דער רעזולטאט איז געווען, אז דאָס לאנד, וואָס איז גע־שטעלט געוואָרען צום פערקויף, איז מייסטענס געקויפט געוואָרען פון בויערען, וועלכע האָבען שוין גיהאט אירגענד וועלכען פער־מעגען אָדער פון די מיטעל־קלאַס־שטאָדט־מענשען. און אָט דער לעצטער אומשטאנד האָט געבראכט פיעל אונצופריעדענהייט אין די דערפער פון ברעטאין און וואנדיי.

דאן איז געקומען דער צעהנטער אויגוסט. אויס מורא פאר די רעבעללירענדע בויערען, האָט די געזעצגעבענדע פערזאמ־לונג פרובירט איינצושטילען די אונצופריעדענהייט דורך א בע־פעהל, אז דאָס לאנד, וואָס איז קאָנפיסקירט געוואָרען פון די עמיגראנטען, זאָל פערקויפט ווערען אין קליינע חלקים פון צוויי ביז פיער אייקערס, וואָס זאָל אויסגעצאָהלט ווערען דורך רענט אין געלד. אָבער די, וועלכע האָבען געהאט גלייך געלד צו בע־צאָהלען, האָבען נאָך אימער געהאט די בכורה.

דעם 3טען יוני, 1793, גלייך נאָך דעם, ווי די זשיראָנדיסטי־שע פיהרער זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער קאָנווענ־שין, האָט די נאציאָנאלע רעפּרעזענטאציאָן, וואָס איז איצט גע־ווען אונטער דעם איינפלוס פון די מאָנטאנארען, צוגעזאָגט צו געבען איין אייקער פרייען לאנד צו יעדער פּראָלעטארישער פא־מיליע אין דאָרף. און מאנכע קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענ־שען האָבען ווירקליך אַזוי געטהאָן, אויסטהיילענדיג קליינע חלקים צו די אָרימערע בויערען. אָבער ערשט נור דעם 22סטען נאָוועמבער, 1793, האָט די קאָנווענשען ארויסגעלאָזען א בע־פעהל צוצוטהיילען אזוי פיעל ווי מעגליך די נאציאָנאל־גיטער, וועלכע זיינען געשטעלט געוואָרען צום פערקויף. א חוץ דעם, בעזאָנדערס גינסטיגע בעדינגונגען פון אָבצאָהלען זיינען איינגע־פיהרט געוואָרען פאר די קויפער פון די גיטער פון די עמיגראנ־טען, און דיזע בעדינגונגען זיינען געבליבען אין קראפט ביז 1796, ווען די רעאקציאָנערען, קריגענדיג צוריק די מאכט, האָ־בען זיי אָבגעשאפט.

מען מוז אָבער געדענקען, דאָס די געלד־פערהעלטניסע פון דער רעפּובליק זיינען די גאנצע צייט געבליבען אין א גאנץ קלעג־

ליכען צושטאנד. די טאקסעס זיינען אריינגעקומען זעהר אונפינקטליך, און די מלחמה האָט פערשלונגען טויזענדע און טויזענדע מיליאָנען פראנק. דאָס פאפיער־געלד האָט פערלאָרען אין זיין ווערטה, און אונטער אזעלכע אומשטענדען איז די הויפט־זאך געווען צו קריגען קעש אזוי שנעל ווי מעגליך, דורך דעם פערקויף פון די נאציאָנאל־גיטער, אזוי, אום צו קענען פערניכטען א גלייכע סומע פאפיער־געלד, וואָס איז פריהער ארויסגעגעבען געוואָרען. אָט דערפאר האָבען די זשיראָנדיסטען, ווי די מאָנטאנארען, געזאָרגט וועניגער פאר דעם קליינעם לאנד־בעזיצער, ווי צו קריגען וואָס מעהר גרייטען געלד. ווער עס האָט געקאָנט גלייך בעצאָהלען, האָט נאך אימער געהאט די בכורה.

און דאָך, ניט קוקענדיג אויף דעם אלעם, זיינען פאָרט פיעלע קליינע שטיקלאך לאנד פערקויפט געוואָרען. וועהרענד עס זיינען געווען פיעל מיטעל־קלאס־מענשען, וועלכע האָבען פלוצלינג געמאכט סקאנדאליעזע פערמעגענס דורך די אָנזאמלונג פון נאציאָנאלען אייגענטהום, איז אָבער אויך פיעל לאנד אין געוויסע טהיילען פון פראנקרייך, און בעזאָנדערס אין די איסט, ווי דאָס איז אָנגעוויזען געוואָרען פון פראָפעסאָר לושיצקי פון קיעוו, אריבער אין קליינע חלקים אין די הענד פון די אָרימערע בויערען. אין דיזע געגענדען איז ווירקליך א רעוואָלוציאָן אויסגעפיהרט געוואָרען אין דער פערטהיילונג פון לאנד־אייגענטהום.

אין דער זעלבער צייט איז די אידעע פון דער רעוואָלוציע געווען צו דערלאנגען א קלאפ דעם גאנצען קלאס פון די גרויסע לאנד־אייגענטהימער, און אָבצוברעכען אין גאנצען די גרויסע פערמעגענס. צוליעב דיזען צוועק איז אָבגעשאפט געוואָרען דאָס ירושה־רעכט פון דעם בכור דורך די רעוואָלוציאָנערע געזעצגעבונג. שוין דעם 15טען מערץ, 1790, האָט די געזעצגעבענדע פערזאמלונג אָבגעשאפט די פעאָדאלע פאָרמע פון ירושה, לויט וועלכער דער פריץ האָט איבערגעלאָזען אלע זיינע גיטער צו איין איינציגען יורש, געוועהנליך צו זיין עלטסטען זוהן. א יאָהר שפעטער, דער געזעץ פון אפריל 8, 1791, זיינען אלע געזעצליכע אונגלייכהייטען צווישען די פערשיעדענע יורשים אָבגעשאפט גע־

וואָרען. אַלע יורשים פון גלייכען גראַד זאָלען ירש'ענען אין גלייכע טהיילען דאָס אייגענטהום, וועלכעס איז בעשטימט פאַר זיי פון געזעץ, האָט געלויטעט דיזער דעקרעט. נאַכהער איז די צאָהל פון די יורשים פערגרעסערט געוואָרען. ניט קיין דירעקטע יורשים און אונגעזעצליכע קינדער זיינען אוועקגע־שטעלט געוואָרען אויף דעמזעלבען שטאַפּעל, ווי די דירעקטע יורשים; און ענדליך, דעם 7טען מערץ, 1793, האָט די קאָנווענ־שען אָבגעשאַפט אַלע רעכטע, „אוועקצוגעבען איינעמס אייגענ־טהום, צי אין פאַל פון טוידט, צי וועהרענד ער לעבט נאָך, דורך די מיטלען פון אַ געשענק אין אַ דירעקטער ליניע". „אַלע יורשים וועלען האָבען אַ גלייכען טהייל פון די פערמעגענס פון זייערע פערשיעדענע קרובים."

די פאַרנאַנדערטהיילונג פון די גיטער איז אויף אַזאַ אופן געוואָרען פליכטמעסיג אין אַלע ירושות.

וואָס פאַר אַ ווירקונג האָבען געהאַט דיזע דריי גרויסע רע־פאָרמען — די אָבשאַפונג פון פעאָדאַלע רעכטע אָהן אן אויס־קויף־געלד, די צוריקגעבונג פון דעם קאָממונאַלען לאַנד צו די קאָממונען, און דער פערקויף פון דעם קאָנפיסקירטען לאַנד פון די גייסטליכע און די עמיגראַנטען? דיזע פראַגע ווערט נאָך ביז איצט דיסקוטירט און די מיינונגען בלייבען נאָך אַלץ זעהר פער־שיעדענע. מען קען זאָגאַר זאָגען, אַז די מיינונגען אונטערשיי־דען זיך לויט די טהיילען פון פראַנקרייך, וועלכע זיינען געוועזן דער הויפּט־ציעל פון אונטערזוכונג דורך דעם אָדער יענעם פאָרשער.*)

*) אין קאָט־ד'אָר זיינען די מאַיאָנטקעס פון די גייסטליכע גע־קויפט געוואָרען מעהר פון די מיטעל־קלאַסען, ווי פון די בויערען. אָבער עס איז געוועזן פונקט פערקעהרט מיט די מאַיאָנטקעס פון די עמי־גראַנטען, וועלכע זיינען אין דערזעלבער געגענד מייסטענס געקויפט געוואָרען פון די בויערען. אין לאַאָננע האָבען די בויערען געקויפט מעהר גיטער פון די גייסטליכע, ווי די מיטעל־קלאַסען, וועהרענד די מאַיאָנטקעס פון די עמיגראַנטען זיינען צוטהיילט געוואָרען גלייך

מיט דאָס אַלעס בעהערשט פון דעסטוועגען איין פאקט די אַלע אַנדערע. לאַנד־אייגענטהום איז פאַנאַנדערגעטהיילט געוואָרען. אין אלע יענע טהיילען פון פראנקרייך, וואו די בויערען האָבען זיך אָנגעשלאָסען אָן דער רעוואָלוציע, איז פיעל לאַנד אריבער אין די הענד פון די בויערען. און איבעראַל האָט דער עלענד — דער פינסטערער עלענד פון דעם אַלטען רעזשים — אָנגעהויבען צו פערשווינדען. דער כראָנישער הונגער, וועלכער האָט פריהער פאַרכאַפּט אַ דריטעל פון פראנקרייך יעדען יאָהר, איז געוואָרען אונבעקאַנט אין דעם נייַנצעהנטען יאהרהונדערט.

פאַר דער רעוואָלוציע האָבען מאנכע טהיילען פון פראנקרייך יעדען יאָהר געליטען פון הונגער. די אַגריקולטור־פערהעלטניסע זיינען געווען פונקט אַזעלכע, ווי זיי זיינען איצט אין רוסלאַנד. דער בויער האָט געמאָגט ווי שווער ארבייטען, האָט ער אָבער קיינמאָל ניט געקאָנט האָבען גענוג ברויט פון איין שניט ביז צום אַנדערען. זיין אַקערען איז געווען שלעכט, זיין פערזייאונג שלעכט, און זיין ווינציגע פיה האָט איהם ניט געקאָנט געבען די נויטיגע בעמיסטיגונג. פון יאָהר צו יאָהר איז זיין לאַגע געוואָרען אַלץ ערגער. „פונקט ווי עס איז איצט אין רוסלאַנד!“ מוז איינער אויסשרייען, ווערענד ער שטודירט די דאָקומענטען און די ווערק, וועלכע דערצעהלען וועגען די פערהעלטניסע פון די פראנצויזישע בויערען אונטער דעם אַלטען רעזשים.

אָבער דאן קומט די רעוואָלוציע. דער שטורם איז שרעקליך. די ליידען, וועלכע עס ברענגט די רעוואָלוציע און בעזאָנדערס די מלחמה, האָבען גאָר צו זיך קיין גלייכען ניט. זיי זיינען אמת טראגיש. אין געוויסע מאָמענטען זעהט איינער, ווי עס עפענט זיך דער אָבגרונד, וועלכער וועט איינשלינגען פראנקרייך. נאָך דעם קומט דער דירעקטאָריום, געפאָלגט פון די מלחמות פון דער נאַפּאָלעאָנישער אימפעריע. און ענדליך קומט די רעאקציע פון די בורבאָנען, וועלכע ווערען צוריק ארויפגעזעצט

צווישען דיזע ביידע קלאַסען. אין דער נאָרטה זיינען גרויסע שטיקער לאַנד געקויפט געוואָרען פון קליינע געזעלשאַפטען פון בויערען.

אויף דעם טהראָן פון פראנקרייך אין 1814 דורך די פעראייני־גונג פון קעניגע און אימפּעראַטאָרס. און מיט זיי קומט דער ווייסער טערראָר פון דער רעאקציע, וואָס איז זאָגאר נאָך שרעק־ליכער פון דעם רויטען טערראָר פון דער רעוואָלוציע. און דאַן שרייען אוים ניט זעהר וויית־זעהענדע מענשען: „איהר זעהט, רעוואָלוציעס זיינען פון קיין נוצען ניט!“

עס זיינען אָבער דאָ צוויי זאכען, וועלכע קיין רעאקציע האָט ניט געקאָנט פערניכטען. פראנקרייך איז דעמאָקראַטיזירט געוואָרען דורך די רעוואָלוציע ביז צו אזא גראד, דאָס די יעניגע, וועלכע קענען פראנקרייך, קענען ניט בלייבען א ווייַלע אין איר־גענד אנאַנדער לאַנד פון איירָאָפּא, און ניט מוזען זיך זאָגען: איינער זעהט דאָ אויף יעדען טריט, דאָס די גרויסע רעוואָלוציע איז ניט פאָרגעקומען דאָ. דער בויער אין פראנקרייך איז גע־וואָרען א מענש. ער איז שוין ניט מעהר „דאָס ווילדע טהיער“. ער איז א דענקענדעס וועזען. און דער גאנצער פּנים פון פראנק־רייך האָט זיך געענדערט דורך די רעוואָלוציע. פראנקרייך איז געוואָרען א לאַנד פון פערהעלטניסמעסיג רייכע בויערן. אפילו דער ווייסטער טעררּאָר האָט ניט געקאָנט צוריק ברענגען דעם פראנצויזישען בויער אונטער דעם אַלטען יאָך פון לאַנד. נאַ־טירליך, איז נאָך אלץ דאָ א סך עלענד אין די דערפער, אין פראנקרייך, ווי אנדערשוואו. אָבער דיזע אָרימקייט איז רייכ־טהום אין פערגלייך מיט דעם, וואָס פראנקרייך איז געווען מיט א הונדערט און פופציג יאָהר צוריק און מיט דאָס, וואָס מיר האָ־פען צו זעהן איבעראל, וואו די רעוואָלוציע איז נאָך ניט געקו־מען מיט איהר פאקעל!

צוויי און פופציגסטער קאפיטעל.

דער קאַמפּף געגען הונגער. — דער מאַקסימום. — פּאַפּיער־געלד.

די שוויריגקייט צו שפּייזען גרויסע שטעדט. — די טהעטיגקייט פון די ספּעקולאַנטען. — די לאַגע אין ליאָן. — די פאָרדערונג פאַר אַ מאַקסימום. — די קאָנוועַנשען בעשטימט אַ פּרייז פאַר ווייץ און נאהרונגס־שטאָפען. — די געפאהר פון בעשטימען ריטייל־פּרייזען. — דער מאַקסימום אָבגעשאַפט פון די רעוואָלוציאָנער־רען. — דער פאַלען אין ווערטה פון דעם פּאַפּיער־געלד. — דעם שטאַאַט סטראַשעט באַנקראָט. — נעקער פערזוכט צו קריגען געלד. — דאָס פאַבריצירען פון פאַלשע אַססיגנאַציעס.

איינע פון די שווערסטע זאכען אין יעדער רעוואָלוציע איז דאָס שפּייזען פון גרויסע שטעדט. די גרויסע שטעדט פון אונ־זערע צייטען זיינען די מיטעל־פּונקטען פון פערשיעדענאַרטיגע אינדוסטריען, וועלכע האָבען זיך ענטוויקעלט הויפּטזעכליך פאַר דעם נוצען פון די רייכע און פאַר דעם עקספּאָרט־האַנדעל. דיזע צוויי צווייגען פון אינדוסטריע שטעלען זיך אָב, ווען עס פּאַ־סירט נור אירגענד אַ קריזיס. און עס שטעלט זיך דאַן די פראַ־גע, ווי אזוי זאָלען געשפּייזט ווערען דיזע גרויסע שטאָדט־בעפעל־קערונגען?

פראַנקרייך איז געוועזען דאַן אין דיזער לאַגע. די עמיגראַ־ציאָן און די מלחמה, בעזאָנדערס די מלחמה מיט ענגלאַנד, וועלכע האָט געשטערט דער עקספּאָרטאַציאָן און דעם גאַנצען אויסלענדישען מסחור, פון וועלכען אזעלכע שטעדט, ווי מאַר־

סעל, ליאָן, נאַנטעס און באָרדאָ האָבען געלעבט, און די גיינונג וואָס די רייכע מענשען האָבען געפיהלט: ניט ארויסצואווייזען זייער רייכטהום אין דער צייט פון א רעוואָלוציע — דאָס אַלעס צוזאמען האָט געמאכט, אז די מאַנופאַקטור פון די פערשיעדענע לוקסוס־ארטיקלען זאָל זיך אָבשטעלען, און עס זאָל אין גאַנצען אויפהערען דער האַנדעל אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב.

די בויערען, בעזאָנדערס די, וועלכע האָבען געקראָגען בעזיץ פון זייער לאַנד, האָבען געארבייט זעהר שווער. קיינמאָל זיינען די ארבייטער ניט געוועזען אזוי ענערגיש, ווי אין יענעם הערבסט פון 1791, דערצעהלט אונז מישלע. און די גערעטעניש פון די יאָהרען 1791, 1792 און 1793 זיינען געוועזען גאַנץ גרויסע, און עס האָט ניט בעדארפט זיין קיין מאַנגעל אין ברויט. אָבער זייט 1788 האָט גאַנץ אייראָפּא און פראַנקרייך, ספּעציעל, דורכגעמאַכט אַ רייהע פון שלעכטע יאָהרען — זעהר קאַלטע ווינטערס און זומערס אָהן זונען־שיין. אין דער ווירקליכקייט איז געוועזען בלויז איין גוטער גערעטענער יאָהר, דער יאָהר 1793, און דאָס נור אין אַ העלפט פון לאַנד. דאָרט איז זאָגאַר געוועזען אַן איבערפלוס פון ווייץ. אָבער ווען דיזער איבערפלוס, ווי אויך די טראַנספּאָרט־מיטלען זיינען נויטיג געוואָרען פאַר די מלחמה, איז אין מעהר ווי אַ העלפט פון פראַנקרייך געוועזען אַ גרויסער יקרות. אַ זאַק ווייץ, וואָס מען האָט פריהער געקאָנט קויפען אין פּאַריז פאַר פופציג ליווערס, איז געשטיגען ביז זעכציג אין פעברואַר, 1793, און ביז הונדערט אין מאַי.

ברויט, וואָס האָט פריהער געקאָסט דריי סו אַ פונט, איז איצט ארויפגעשטיגען צו זעקס סו אין די קליינע שטעדט ארום פּאַריז. אין דער סויטה האָט געהערשט אַ הונגער־פּרייז — 10 און 12 סו דער פונט. אין קלערמאָן אין די פּיל־דע־דאָם האָט אין יוני, 1793, אַ פונט ברויט געקאָסט פון 16 ביז 18 סו. „אונזערע בערגיגע געגענדען זיינען אין דעם שטאַרקסטען עלענד. די רעגיערונג פערטהיילט ברויט צו אַן אַכטעל פון אַ „סעטיער“ פאַר יעדען בעזונדער, און יעדער איינער מוז ווארטען צוויי טעג אויף

זיין רייהע", לעזען מיר אין מאָניטער פון דעם 15טען יוני, 1793.

אזוי ווי די קאָנוועגשאָן האָט גאָר ניט געטהאָן, זיינען פאָר־געקומען אונרוהיגע פערזאמלונגען און רייאָטען אין 8 דעפּאַרטמענטס, און די שלוחים פון דער קאָנוועגשאָן זיינען געווען געצוואונגען צו בעשטימען דעם פרייז אויף ברויט, ווי דאָס פאָלק האָט עס פערלאַנגט. צו ספּעקולירען דאן אין ברויט איז געוואָרען פאר איינעם העכסט געפעהרליך.

אין פאריז איז די פראגע צו שפּייזען זעקס הונדערט טויזענד מענשען געוואָרען א פראגע פון לעבען און טוידט; ווייל אויב דער פרייז פון ברויט זאָל בלייבען זעקס סו א פונט, ווי דאָס איז דאן געווען, וואָלט אן אויפשטאנד געוואָרען אונפער־מיידליך, און נור מיט קאַנאָנען וואָלט מען געקאָנט ניט דערלאָ־זען די פּלינדערונג פון די הייזער פון די רייכע. די קאָממונע האָט דארום בעשלאָסען צו ווערען נאָך א גרעסערער בעל חוב צום שטאאט און האָט אויסגעגעבען פון 12 ביז 75 טויזענד ליווערס א טאָג, אום צו בעזאָרגען די בירגער מיט מעהל, און אויפצור־האַלטען דעם פרייז פון ברויט צו 12 סו פאר א פיער־פונטיגען ברויט. די רעגיערונג, פון איהר זייט, האָט בעשטימט די קוואנ־טיטעט קאָרן, וואָס יעדער דעפּארטמענט מוז שיקען נאָך פאריז. אָבער די וועגען זיינען געווען זעהר שלעכטע, און אלע לאַסט־טהיערע זיינען צוגענומען געוואָרען פאר די מלחמה. און אזוי איז געשטיגען דער פרייז פראָפּאָרציאָנעל אויף אלעס. א פונט פליישׁ, וואָס האָט פריהער געקאָסט פינף אָדער זעקס סו, האָט איצט געקאָסט צוואנציג. צוקער האָט געקאָסט ניינציג סו א פונט און ליכט זיבען סו.

די ספּעקולאַנטען זיינען בעהאנדעלט געוואָרען זעהר שטרענג. אָבער דאָס האָט קנאַפּ־וואָס געהאָלפען. נאָך דעם, ווי די זשיראָנדיסטען זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער קאָנוועגשען, האָט די קאָממונע אויסגעפיהרט ביי איהר, אז זי זאָל צושליסען די בערזע אין פאריז דעם 27טען יוני, 1793, אָבער די ספּעקולאציע האָט צוליעב דעם פון דעסטוועגען ניט אויפ־

געהערט, און מען האָט געזעהען די ספּעקולאַנטען זיך צוזאַמענ־קומען אין דעם קעניגליכען פּאַלאַץ, טראָגענדיג אַ ספּעציעלען בעדזש און מאַרשירענדיג אין פּראָצעסיאָנען מיט מיידלאַך אום צו מאַכען חוזק פון דעם עלענד פון פּאָלק.

דעם 18־טען סעפּטעמבער, 1793, האָט די קאָמונע אין גרוי־סער פערצווייפלונג ארויסגעלייגט זיעגלען אויף די הייזער פון די באַנקיערען און די „געלד־סוחרים“. סענט דזשאַסט און לעבאַ, געשיקט פון דער קאָנווענשען צו דעם נידריגען רהיין, האָבען ארויסגעלאָזען אַ בעפעהל פון קרימינאַל־געריכט, אז דאָס הויז פון איינעם, וואָס וועט געפונען ווערען שולדיג אין ספּעקולאַציע, זאָל פערניכטעט ווערען ביז צום גרונד. אָבער די ספּעקולאַציע איז נור אריינגעטריבען געוואָרען אין אנדערע ריכטונגען.

אין ליאָן איז די לאַגע געווען ערגער, ווי אין פּאַריז, ווייל די מוניציפּאַליטעט, וואָס איז דאָרט געווען טהיילווייז אַ זשי־ראָנדיסטישע, האָט ניט אָנגענומען קיינע מיטלען אום צו לינ־דערען די נויט פון פּאָלק. „די בעפעלקערונג פון ליאָן איצט איז וועניגסטענס 130 טויזענד, און עס איז ניטאָ גענוג פּראָוויזיע פאַר דריי טעג“, האָט געשריבען קאָללאָ־דע־הערבאַ צו דער קאָנ־ווענשען דעם 7טען נאָוועמבער, 1793. „אונזער לאַגע, וואָס אַנ־בעלאַנגט נאַהרונג, איז אַ פערצווייפעלטע... מיר זיינען אויפ׳ן שוועל פון הונגער...“

אין דיזער צייט פון נויט זיינען פּאָרגעקומען ריהרענדע ביישפּיעלע פון איבערגעבענהייט. מיר לעזען, למשל, ווי די סעקציאָנען פון מאָנטמאַרטר און ל׳האָם־אַרמע האָבען בעשלאָסען אַ בירגערליכען תענית פון זעקס וואָכען. און מעליע האָט געפו־נען אין דער „ביבליאָטהעק נאַציאָנאַל“ דעם דעקרעט פון דער אַבסערוואַטאָר־סעקציאָן, דאַטירט ערשטער פעברואַר, 1792, לויט וועלכען אַלע רייכע בירגער אין דיזער סעקציאָן זיינען פערפליכ־טעט ניט צו געברויכען קיין צוקער און קאַפּע, ביז דער מעהר גע־מעסיגטער פּרייז זייערער וועט ערלויבען אויך די אָרימערע מענ־שען זיי צו געניסען. שפּעטער־צו אין פעברואַר און מערץ, 1794,

ווען ברויט איז געוואָרען זעהר טהייער, האָבען אַלע פּאַטריאָטען פון פּאַריז בעשלאָסען ניט צו עסען קיין ברויט.

אָבער אזעלכע זאכען האָבען בלויז א מאָראַלישען עפפעקט אין דער צייט פון יקרות. עס איז נויטיג געוואָרען אַן אַלגעמיינער מיטעל. דעם 16טען אפּריל, 1793, האָט די אדמיניסטראציע פון דעם פּאַריזער דעפּאַרטמענט אדרעסירט א בקשה צו דער קאָנווענשען, פּאָרדערענדיג, אז עס זאָל בעשטימט ווערען א מאקסימום־פּרייז, פאר וועלכען קאָרן זאָל קענען פערקויפט ווערען; און נאָך אַן ערנסטער דיסקוסיאָן, געגען א שטאַרקע אָפּפּאָזיציע, האָט די קאָנווענשען דעם 3טען מאי, 1793, בעשלאָסען צו בעשטימען א מאקסימום־פּרייז פאר תבואה.

די הויפּט־אבזיכט פון דיזען דעקרעט איז געווען צו ברענגען אזוי ווייט, ווי מעגליך, דעם פערברויכער אין דירעקטער פערבינדונג מיט דעם פּארמער אין די מאַרקעטס, אזוי, דאָס זיי זאָלען קענען פּטור ווערען פון דעם „מיטעל־מאַן“. און צוליעב דיעזען צוועק איז יעדער תבואה־הענדלער אָדער אייגענטהימער פון קאָרן און מעהל געווען פערפּליכטעט אריינצושיקען צו דער מוניציפּאַליטעט אַן ערקלערונג וואָס פאר א סאָרט תבואה און וויפיעל ער האָט אין זיין בעזיץ. קאָרן און מעהל האָבען ניט געקאָנט פערקויפט ווערען סיידען אין די עפפענטליכע מאַרקעטס, וועלכע זיינען געגרינדעט געוואָרען צו דעם צוועק, נור דער פערברויכער קען זיך אָנגרייטען מיט פּראָוויזיע פאר א מאָנאט פון די תבואה־הענדלער פון זיין קאנטאָן, אויב ער האָט דערצו די איינוויליגונג פון דער מוניציפּאַליטעט. די נידריגסטע פּרייזען פון די פערשיעדענע תבואות צווישען דעם 1טען יאנואר און דעם 1טען מאי, 1793, זיינען געוואָרען דער מאקסימום־פּרייז, העכער פון וועלכען קיין קאָרן האָט ניט געטאָרט פערקויפט ווערען. דיזע פּרייזען האָבען געדאַרפט גראַדענווייז ווערען קלענער ביז דעם 1טען סעפּטעמבער. די, וועלכע האָבען געקויפט אָדער פערקויפט איבער דעם בעשטימטען פּרייז, דאַרפען בעשטראָפט ווערען. די, וועלכע מען האָט אויסגעפונען צו פּאַרבאַהאַלטען אָדער איבערצופיהרען בייזוויליג דעם קאָרן אָדער

מעהל — אַ זאַך, וואָס איז געטהאָן געוואָרען אפילו, ווען דער מאַנגעל איז געוועזען אם העכסטען — זאָלען בעשטראָפט ווערען מיט'ן טוידט.

אין פיער מאָנאַטען שפּעטער איז עס בעטראַכט געוואָרען פאַר אונבעדינגט נויטיג אויסצוגלייכען די פּרייזען אויף ווייץ איבער גאַנץ פראַנקרייך, און דעם 4טען סעפּטעמבער, 1793, האָט די קאָנווענשען בעשטימט פאַר דעם מאָנאַט סעפּטעמבער דעם פּרייז פון בעסטען ווייץ צו 15 ליווערס דעם קווינטאַל. דאָס איז געוועזען דער מאַקסימום, וועגען וועלכען מען מאַכט עס אַזאַ ליאַרם,*) אַ נויטוועגדיגקייט פון דעם מאָמענט, און וואָס די ראָיאַליסטען און די זשיראָנדיסטען האָבען ערקלערט אַלס דעם גרויסען פערברעכען פון די מאָנטאַנאַרען. דער פערברעכען איז געוועזען דאָס אונפערצייהליכער, ווייל די, וועלכע האָבען סימפּאַטיזירט מיט'ן פאָלק, האָבען געפאָדערט, אַז ניט נור זאָל בעשטימט ווערען דער פּרייז פון ווייץ, נור אויך דער פּרייז פון דעם געבאַקטען ברויט, ווי אויך פון פערשיעדענע אַנדערע זאַכען, וועלכע זיינען פאַר'ן מענשען פון דער ערשטער אָדער צווייטער נויטווענדיגקייט. אויב די געזעלשאַפט האָט זיך אונטערנומען צו בעשיצען דאָס לעבען פון די בירגער, זאָל זי אויך ניט, האָבען זיי גע'טענה'ט מיט רעכט, בעשיצען עס געגען די, וועלכע האָבען געמאַכט אַ פערזוך אויף דיזעס לעבען דורך דאָס בילדען פון

*) מען דענקט אָפּט, אַז עס וואָלט געוועזען לייכט פאַר אַ רעוואָלוציע צו מאַכען עקאָנאָמיע אין דער אַדמיניסטראַציע דורך די פערקלענערונג פון דער צאָהל בעאַמטע. דאָס איז זיכער ניט געוועזען דער פאַל אין דער רעוואָלוציע פון 1789-1793, וועלכע האָט מיט יעדען יאָהר פערמעהרט די פונקציאָנען פון דעם שטאַאַט אין דער הינזיכט פון ערציהונג, אין דער הינזיכט פון ריכטער, געצאָהלט פון דעם שטאַאַט, די אדמיניסטראַציע פון וועלכע איז בעצאָהלט געוואָרען פון די טאַקסעס, און אַזוי האָט געמוזט זיין דיזע גרויסע אַרמעע פון בעאַמטע.

פעראייניגונגען, אום צו רויבען איהם פון דעם, וואָס איז אבסאָ־
לוט נויטיג?

דער שטרייט איבער דער פראגע איז געווען א זעהר שאר־
פער. פיעלע פון די מאָנטאַנארען, ווי די זשיראָנדיסטען, זיינען
געווען אבסאָליוט געגען דער אידעע פון בעשטימען דעם פרייז
פון נאהרונגס־שטאָפען, וואָס, לויט זייער מיינונג, איז געווען
„ניט פּאָליטיש, ניט פּראקטיש און געפעהרליך.“ *)

אָבער די עפפענטליכע מיינונג האָט געזיעגט, און דעם
29טען סעפּטעמבער, 1793, האָט די קאָנווענשען בעשלאָסען צו
בעשטימען א מאקסימום־פרייז אויף זאכען פון דער ערשטער
און צווייטער נויטווענדיגקייט — פליישׁ, פיה פאר'ן מארקעט,
פעטס, פּוטער, זיסען אויל, עסיג, ברענדי און ביער.

דיזע לייזונג איז געווען אַזוי נאַטירליך, דאָס די פראגע פון
פערבאָטען די עקספּאָרטאציאָן פון תבואה און בויען תבואה־
שפּייכלערס מיט דיזען צוועק און אויך צו בעשטימען א מאַק־
סימום־פרייז פאר אלערליי תבואות און פלייש איז שוין דיסקו־
טירט געוואָרען אי פון פּאָליטיקער און אי פון רעוואָלוציאָנערען
זייט 1789. געוויסע שטעדט, ווי גרענאָבעל, האָבען בעשלאָסען
צו קויפען קאָרן פאר זיך און צו בענעהען זיך שטרענג מיט די
מאָנאָפּאָליסטען. פּיעלע פּאַמפּלעטען זיינען ארויסגעגעבען גע־
וואָרען צוליעב דעם (מאָמאָרא האָט פערעפענטליכט א זעהר
אינטערעסאנטען פּאַמפּלעט איבער דיזען ענין; ער ערקלערט
דאָרט די קאָממוניסטישע פּרינציפּען). ווען די קאָנווענשען
איז צוזאמענגעקומען, זיינען די פאָרדערונגען צו בעשטימען א
מאַקסימום־פרייז געוואָרען זעהר שטאַרק, און דער ראטה פון
דעם דעפּאַרטמענט פון פּאריז איז זיך צוזאמענגעקומען מיט די
ריכטער פון דעם דעפּאַרטמענט, אום צו דיסקוטירען די פראגע.
דער רעזולטאַט איז געווען א פּעטיציע, וועלכע אין דעם נאָמען

---

*) זעה די זאמלונג אין בריטישען מוזעאום „ביבליאָטהעק
היסטאָריק ד'ע לאַ רעוואָלוסיאָן“, וועלכע ענטהאַלט די פּאמפּלעטען אי־
בער דער שפּייז־פּראגע, בענדער 473 ,474 ,475.

פון אלע מענשען פון דעפּאַרטמענט פון פּאַריז, האָט געפּאָדערט, אַז די קאָנוואַנשען זאָל בעשטימען אַ מאַקסימום־פּרייז פאַר קאָרן. די פּרייזען פאַר זאַכען פון צווייטער נויטווענדיגקייט זיינען בעשטימט געוואָרען אויף די צייט פון אַ יאָהר. ברען־מאַטעריאַל, ליכט, לאָמפּ־אויל, זאַלץ, זייף, צוקער, האָניג, ווייסער פּאַפּיר, מעטאַלען, שטריק, פלאַקס, וואָלענע און קאַטענע שטאָפען, שטיוועל, שיך, טאַבאַק און די רויהע מאַטעריאַלען, וואָס ווערען געברויכט פון די פאַבריקען, זיינען אַלע אריין אין דיזע קאַטעגאָריע. דער מאַקסימום־פּרייז, פאַר וועלכען עס איז געווען ערלויבט צו פערקויפען דיזע, איז געווען יענער פּרייז, פאַר וועלכען יעדער פון די אויסגערעכענטע אַרטיקלען האָט זיך פערקויפט אין 1790, וואָס איז בעשטימט געוואָרען פון די פערזאַמלונגען און נאָך איין דריטעל, פון וואָס עס זאָל אַראָבגענומען ווערען די פערשיעדענע אָבצאָהלונגען, וואָס זיינען דאַן געווען. דאָס איז געווען דער געזעץ פון 29טען סעפּטעמבער, 1793.

אָבער אין דער זעלבער צייט האָט די קאָנוואַנשען פערפאַסט געזעצע געגען די לוין־אַרבייטער און געגען די אָרימע אין אַלגעמיין. זי האָט אַרויסגעלאָזען אַ דעקרעט, אַז די העכסטע צייפער פון געהאַלטען, ווייךזשעס, פּרייזען פון שטיק־אַרבייט זאָל בעשטימט ווערען ביז צום פאָלגענדען סעפּטעמבער דורך דעם גענעראַל־ראַטה פון דער קאָממונע לויט דער זעלבער ראַטע, ווי אין 1790, און מיט נאָך אַ העלפט פון דיזער סומע...

עס איז קלאָר, אַז דיזע סיסטעם האָט ניט געקאָנט ווערען בעגרענצט. וויבאַלד פראַנקרייך האָט אַרויסגעוויזען, דאָס זי ווינשט ניט צו זיין אונטער אַ סיסטעם פון פרייהייט אין האַנדעל — און פאָלגליך אויך אין ספּעקולאַציאָן און אַנדערע סטאָק־מאַניפּולאַציאָנען — האָט זי שוין ניט געקאָנט זיך אָבשטעלען ביי דיזע שרעקעדיגע עקספּערימענטען. זי האָט געמוזט געהן ווייטער אויף דעם וועג פון קאָממונאַליזירונג פון האַנדעל, צום טראָץ פון די אידעען פון וויעדערשטאַנד, אויף וועלכע זי האָט געמוזט זיך אָנשטויסען. דער רעזולטאַט דערפון איז געווען, דאָס דעם 11טען „ברומער“ (1טען נאָוועמבער, 1793) האָט די קאָנ־

װענשען אױסגעפונען פון דעם רעפּאָרט פון באַררער, אַז אום צו בעשטימען דעם פּרײַז, פאַר װעלכען די אײנצעל־פּערקױפער זאָ־לען מוזען פערקױפען זײער װאַארע, מײנט „צו שאַדען די קלײנע קרעמער צום פּראָפיט פון די גרױסע און דעם פאַבריק־אַרבײטער צו גונסטען פון דעם פאַבריק־אײגענטהימער." דאַן האָט מען בעגריפען, דאָס אום צו בעשטימען דעם פּרײַז פון די האַנדעל־אַרטיקלען, װאָס זײנען געװען אײנגעשלאָסען אין דעם פריהערדי־גען דעקרעט, איז עס געװען נױטיג צו װיסען דעם װערטה פון דער פּראָדוקציאָן פון יעדער זאַך. צוגעבענדיג צו דעם פינף פּראָ־צענט פּראָפיט פאַר דעם גרױס־הענדלער און פינף פּראָצענט פאַר דעם קלײנהענדלער, און נאָך די אױסגאַבען פון טראַנספּאָרט, װערט דורך דעם פעסטגעשטעלט דער עהרליכער פּרײַז, פאַר װעל־כען יעדע זאַך פון האַנדעל זאָל פערקױפט װערען.

עס האָט זיך דאַרום ןאנגעהױבען אַ ריעזיגע אױספאָרשונג, אום פעסט צו שטעלען אײנעם פון די פאַקטאָרען פון װערטה, די פּראָדוקציאָן. אונגליקליכערװײזע איז דיזע אױספאָרשונג קײנ־מאָל ניט געענדיגט געװאָרען, װײל דעם 9טען טערמידאָר האָט די רעאַקציע טריאומפירט, װען אַלעס פון דיזען סאָרט איז אױפ־געגעבען געװאָרען. דעם 23טען דעצ. 1791, נאָך אַ שטורמדיגער דיסקוסיאָן, װעלכע עס האָבען אָנגעפאַנגען די רעאַקציאָנערען דעם 8טען נאָװעמבער, זײנען אַלע געזעצע װעגען דעם מאַקסי־מום אָבגעשאַפט געװאָרען. דאָס האָט געפיהרט צו אַ שטאַרקען פאַלען אין דעם װערטה פון דעם פּאַפּיער־געלד. בלױז נײַנצעהן פראַנק זײנען געגעבען געװאָרען אין אױסבײט פאַר הונדערט פראַנק אין פּאַפּיער. זעקס מאָנאַטען שפּעטער האָט מען שױן געגעבען בלױז 2 פראַנק פאַר הונדערט, און אין נאָװעמבער, 1795, איז דער װערטה געזונקען צו פופצעהן סו. צו דער זעלבער צײט האָט אַ פּאָר שיך געקאָסט אַ הונדערט ליװערס און אַ שפּאַציר אין אַ קאָטש זעקס טױזענד ליװערס.

עס איז שױן דערמאָנט געװאָרען, װי אַזױ נעקער, אום צו קריגען די עקזיסטענץ־מיטעל פאַר'ן שטאַאט, האָט געמאַכט צװײ הלװאות, אײנע פון דרײַסיג און די צװײטע פון אַכציג מיליאָן.

דיזע הלואות האָבען זיך אָבער ניט איינגעגעבען, און ער האָט גע־קראָגען פון דער גרינדונגס־פערזאמלונג אַן אויסעראָרדענטליכע בעוויליגונג פון אַ פערט־חלק פון איינעמס איינקונפט, וואָס האָט געמוזט גלייך אויסגעצאָהלט ווערען. דעם שטאַאט האָט גע־סטראַשעט דער באַנקראָט, און די פערזאמלונג, אָנגעפיהרט פון מיראבאָ, האָט געשטימט פאר נעקערס פאָרדערונג, אָבער אויך דאָס האָט זעהר ווענינ געבראכט.*) דאַן, ווי מיר האָבען געזעהען, איז מען געקומען צום געדאַנק צו שטעלען צום פערקויף דאָס לאַנד פון דער קירכע און ארויסלאָזען דערוויי̆ל פּאַפּיר־געלד, וועלכעס זאָל געקאַנסעלט ווערען אַזוי שנעל, ווי דער פערקויף פון לאַנד וועט ברענגען דאָס נויטיגע געלד. די קוואַנטיטעט פון דעם פּאַפּיר־געלד, וואָס איז ארויסגעלאָזען געוואָרען, האָט גע־זאָלט זיין בעגרענצט לויט דער ווערטה פון דעם לאַנד, וואָס איז יעדעס מאָל געשטעלט געוואָרען צום פערקויף. דאָס פּאַפּיר־געלד האָט געטראָגען פּראָצענט און האָט געהאַט אַן אויפגעבלאָ־זענעם ווערטה.

די ספּעקולאַציאָן אין געלד־וואָכער האָט אָהן צווייפעל נאָך מעהר פערמינדעט דעם ווערטה פון די אססיגנאַציעס. דאָך האָט ער נאָך געקאָנט אָנגעהאַלטען ווערען, אַזוי לאַנג, ווי דער מאַקסימום־פּרייז פון די הויפּט־ארטיקלען איז געווען בעשטימט פון דער מוניציפּאַליטעט. נור אַזוי שנעל, ווי דער מאַקסימום איז אָבגעשאַפט געוואָרען פון דער רעאַקציע פון 19טען טערמי־דאָר, איז דער ווערטה פון די אססיגנאַציעס געזונקען מיט אַ בע־זאָנדערער שנעלליגקייט. דער עלענד, וואָס איז געבראַכט געוואַ־

---

*) אַלס אַ כלל איז אין דעם גאַנצען משך פון דער רעוואָלוציע ניט געצאָהלט געוואָרען קיין שטייערען. אין פעברואַר, 1793, האָט די שטאַאַט־קאַסע גאָרניט ערהאַלטען פון די שטייערען אויפ'ן לאַנד און אויף דעם פערזענליכען אייגענטהום, וואָס זיינען בעשטימט גע־וואָרען אין 1792, און פון די טעקסעס, וואָס זיינען ארויפגעלייגט געוואָרען אין 1791 איז נור אַ העלפט אריינגעקומען — ארום 15 מיליאָן. דאָס איבעריגע האָט נאָך געדאַרפט אריינקומען.

רען דורך דעם צווישען די, וועלכע האָבען געלעבט פון האַנד אין מויל, קען זיך לייכט פאָרגעשטעלט ווערען.

די רעאַקציאָנערע געשיכט־שרייבער זיינען אימער בערייט צו פערוויקלען דיזען ענין, ווי פיעלע אַנדערע, אין אונקלאָהרהייט און צומישעניש. אָבער דער אמת איז, דאָס דער פאַלען אין ווערטה פון די אססיגנאַציעס האָט זיך געלאָזט פיהלען ערשט דאַן, ווען עס איז ארויסגעלאָזען געוואָרען דער דעקרעט, וועלכער האָט אָבגעשאַפט דעם מאַקסימום.

אין דער זעלבער צייט האָט די קאָנווענשען אונטער דער הערשאַפט פון די רעאַקציאָנערען אָנגעהויבען ארויסצוגעבען גרויסע מאַסען פאַפיר־געלד, אַזוי, דאָס פון זעקס טויזענד־פיער־הונדערט און צוואַנציג מיליאָן, וועלכע זיינען געווען אין אומגאַנג דעם 3טען נאָוועמבער, 1794, האָט די סומע געשטיגען אין ניין מאָנאַטען שפּעטער ביז צוועלף מילליאַרד.

נאָך מעהר, די פּרינצען, וועלכע זיינען געווען אין ענגלאַנד, האָבען פאַבריצירט אַססיגנאַציעס, וועלכע זיינען געווען שטאַרק עהנליך אין אַלע הינזיכטען צו די יעניגע, וועלכע זיינען ארויסגע־לאָזען געוואָרען, אָדער געזאָלט ארויסגעלאָזען ווערען, פון דער זאָגענאַנטער נאַציאָנאַלער קאָנווענשען. עס זיינען געווען באַלד 76 ארבייטער, וועלכע האָבען געהאַט בעשעפטיגונג אין דיזער געלד־פאַבריק, און דער גראַף פּוסעי האָט געשריבען צו דער קאָ־מיטע פון דעם ברעטאָנישען אויפשטאַנד: „עס וועט ניט לאַנג נעהמען, און איהר וועט קריגען אַ מילליאָן אַ טאָג און נאַכהער צוויי און מעהר מילליאָן.

ענדליך, דעם 21טען מערץ, 1794, איז פאָרגעקומען אַ דיסקוסיאָן אין דעם ענגלישען הויז אָוו קאָממאָנס, אין וועלכער דער בעריהמטער שערידאַן האָט פערדאַמט די פאַבריצירונג פון פאַלשע אַססיגנאַציעס, וועלכע פּיטט האָט דערלאָזען אין ענג־לאַנד, און טיילאָר האָט ערקלערט, ווי ער האָט געזעהען מיט זיי־נע אייגענע אויגען, ווי דאָס פאַלשע פאַפיר־געלד ווערט געמאַכט. גרויסע מאַסען פון דיזע אַססיגנאַציעס זיינען אָנגעבאָטען געוואָ־

רען אין די גרויסע שטעדט אין אייראָפּא, אלס אַן אויסטוישמיטעל.

ווען די רעאקציע וואָלט זיך בענוצט בלויז מיט דיזע געמיינע טהאַטען זייערע אין געהיים ! אָבער זי איז געווען נאָך מעהר טהעטיג אין אַ סיסטעמאַטישער מאָנאָפּאָליזירונג פון אלע נאַהרונגס־שטאָפען, אָבקויפענדיג די תבואה אויפ׳ן פעלד, און ספּעקולירענדיג אין די אססיגנאַציעס.*)

אלס אַ צוגאָב איז די אָבשאַפונג פון דעם מאַקסימום געווען דער סיגנאַל פאר אַ העכערונג אין פרייז פון אַלצדינג, און דאָס געראַדע דאַן, ווען עס האָט אַלעס געפעהלט. איינער קען זיך נור וואונדערען, ווי אַזוי האָט פראנקרייך געקאָנט דורכמאַכען אַזאַ קריזיס, און ניט אין גאַנצען אונטערגעהן. אפילע די העכסט־רעוואָלוציאָנערע שריפטשטעלער שטעלען זיך ד י ז ע פראגע.

---

*) מאַנכע בריעף פון ענגלאַנד, אָדרעסירט פון די ראָיאַליסטען צו זייערע אגענטען אין פראנקרייך, ענטפּלעקען די מעטאָדען, מיט וועלכע דיזע סטאָק־מאַניפּולאַטאָרען האָבען געארבייט. מיר לייענען אין איינעם פון דיזע בריעף: „מאַכט ארויפשטייגען די בערזע צו צוויי הונדערט ליווערס פאר איין פונט סטערלינג. מיר מוזען דיסקרעדיטירען די אססיגנאַציעס אַזוי פיעל, ווי מעגליך און ענטזאַגען זיך צו נעהמען אלע די אססיגנאַציעס, וואָס האָבען ניט דעם קעניגליכען בילד. זעהט מאַכט שטייגען די פּרייזען אויף אַלעס. גיט בעשטעלונגען צו אייערע סוחרים אָבצוקויפען אלע זאכען, וואָס זיינען פון דער ערשטער נויטווענדיגקייט. אויב איהר קענט, זעהט איינצורעדען קאָט...טי אָבצוקויפען דעם חלב און דאָס ליכט אויף אירגענד אַ פּרייז, און מאַכט דעם עולם צו צאָהלען אַזוי פיעל, ווי פינף פראנק אַ פונט. מיין לאָרד איז גאַנץ צופריעדען מיט דעם שטייגער, ווי באַטץ האָט געהאַנדעלט. מיר האָפען, אַז די אססיגנאַציעס וועלען פערשפּרייט ווערען גאַנץ פאָרזיכטיג. פריסטער און פרויען זיינען אַם בעסטען פאר דיזע ארבייט. (ס. טהיערס, „די געשיכטע פון דער פראנצויזישער רעוואָלוציאָן“, דריטער באַנד).

דריי און פופציגסטער קאפיטעל.

די געגען־רעוואָלוציע אין ברעטאַן. — די ערמאָרדונג פון מאַראַט.

די זשיראָנדיסטען רופען ארויס אַ בירגער־קריעג. — די ראָיאַליסטי־שע פערשווערונג ענטדעקט. — די ענגלענדער פערפערטיגען אַן אויפשטאַנד אין נאָרמאַנדי און ברעטאין. — דער אויפשטאַנד פאַלט דורך. — די שוואַכקייט פון די רעפּובליקאַנישע כחות. — די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען האָבען ערפאָלג אין דעם אויפהויבען פון די שטעדט. — שאַרלאָטטע קאָרדעי. — די זשיראָנדיסטען אין דער פערשווערונג. — די ערמאָרדונג פון מאַראַט. — די הינריכטונג פון שאַליע. — דער כאַראַקטער און טהעטיגקייט פון מאַראַט.

בעפאַלען פון אַלע זייטען פון דער פעראייניגונג פון די אייראָפּעאישע מאָנארכיען, אין סאַמע מיטען פון דער געוואַלדיגער ארבייט פון דער איבערבויאונג, וועלכע זי האָט אונטערנומען, האָט פראנקרייך זיך געפונען אין די נעגעל פון אַ שרעקליכען קריזיס. און ערשט, ווען מיר שטודירען דיזען קריזיס אין אַלע זיינע איינצעלהייטען, קענען מיר ערשט בעגרייפען, וואָס פאַר אַ ליידען פראנקרייך האָט געמוזט איבערטראָגען פון טאָג צו טאָג, און אויך בעגרייפען מיר דאַן, וואָס פאר אַ געוואַלדיגען פערברעכען עס האָבען בעגאַנגען די רייכע קלאַסען, ווען, כדי אויפצוהאַלטען זייערע פּריווילעגיען, האָבען זיי זיך ניט אָבגעשטעלט פון אריינצושליידערען פראנקרייך אין די שוידערליכקייטען פון אַ בירגער־קריעג און פון דער אריינדרינגונג פון דעם אויסערליכען שונא.

דאָך האָבען די זשיראָנדיסטען זיך ניט צוריקגעהאַלטען נאָך דעם, ווי מען האָט זיי אויסגעשלאָסען פון קאָנווענשען דעם 2טען יוני, 1793, פון צו געהן אין די שטעדט, אום אויפצובלאָזען דאָרט, מיט דער הילפע פון די ראָיאַליסטען און זאָגאר פון אויס־לענדער, דעם פלאַם פון בירגער־קריעג.

ווי בעקאַנט, האָט די קאָנווענשען, נאָך דעם, ווי זי האָט אויסגעשלאָסען די 31 זשיראָנדיסטען, אַוועקגעשטעלט זיי אונ־טער א הויז־פערהאפטונג, איבערלאָזענדיג זיי דאָס רעכט פון צו געהן איבער פאריז, מיט דעם תנאי נור פון צו ווערען בעגלייט פון א זשאַנדאַר. ווערגניאָ, געזאָן, פאָנפרעד זיינען פערבליבען אין פאריז און פון צייט צו צייט האָט ווערגניא געשיקט בריעף, פול מיט גיפט, צו דער קאָנווענשען. וואָס אנבעטרעפט די אנדערע, זיינען זיי אנטלאָפען פון פאריז און זיינען אַוועק אין די שטעדט, אום זיי צו ברענגען צו אַן אויפשטאַנד. די ראָיאַליסטען האָ־בען בעססערעס גאָר נישט געוואונשען. אַנטי־רעוואָלוציאָנערע אויפשטענדע האָבען אויסגעבראָכען אין זעכציג דעפּאַרטמענטס — די העכסט־עקסטרעמע זשיראָנדיסטען און די ראָיאַליסטען האָבען געארבייט האַנד אין האַנד.

זייט 1791 איז שוין געשפּונען געוואָרען א פערשוועֿ־רונג אין ברעטאַין — איהר צוועק איז געוועזן די אויפריכטונג פון די אַלטע גענעראַל־שטאַאַטען פון דיזער פּראָווינץ, און די אַלטע אַדמיניסטראַציאָן פון די דריי קלאַסען. טיופין, דער מאַרקיז דע־לאַ רורירעזיער איז אוועקגעשטעלט געוואָרען פון די עמיגריר־טע פּרינצען אַן דער שפּיצע פון דיזער פערשווערונג. וועגען דיזער פערשווערונג אָבער האָט זיך דאַנטאָן דערוואוסט דורך איי־נעם פון זיינע געהיימע אַגענטען. דער מאַרקיז איז דאַן גע־צוואונגען געוואָרען צו אַנטלויפען און זיך פערבעהאַלטען און אין 1793 איז ער געשטאָרבען אין דעם שלאָס פון איינעם פון זיינע פריינד, וואו ער איז אין געהיים בעגראָבען געוואָרען. דער אויפ־שטאַנד האָט אָבער דאָך אויסגעבראָכען מיט דער הילפע פון די ענגלענדער.

מיט דער הילפע פון שמוגלער און עמיגראַנטען, וועלכע האָ־

בען געלעבט אין דזשוירזי און אין לאָנדאָן, האָט די ענגלישע רעגיערונג פאָרבערייטעט א גרויסען אויפשטאַנד, וועלכער האָט געזאָלט ברענגען אין איהרע הענד די פערפעסטיגטע שטעדט סענט־מאלא, ברעסט, שערבורג און פיללייכט אויך נאַנטעס און באָרדאָ. נאָך דעם, ווי די קאָנווענשען האָט ארויסגעגעבען א דעקרעט פאר די פערהאַפטונג פון די וויכטיגסטע זשיראָנדיסטישע מיטגליעדער זיינען פעטיאן, גאָדע, בריססאָ, בארבארא, לואווע, בוזאָ און לאנזשינע אַוועק נאָך נאָרמאַנדיען און ברעטאַין אום איבערצונעהמען דאָרט די פיהרונג פון דעם אויפשטאַנד. אָנקומענדיג אין קאַיען, האָבען זיי גלייך אָרגאניזירט אַ „ליעג פון די פעראייניגטע שטעדט, מיט דער אבזיכט צו מאַרשירען געגען פאריז. זיי האָבען געלאָזט ארעסטירען די דעלעגאַטען פון דער קאָנווענשען און האָבען אויפגעהעצט דעם פאָלק געגען די מאָנטאנארען. גענעראל ווימפפען, וועלכער האָט קאָמאַנדירט דעם רעפובליקאַנישען חיל אין נאָרמאַנדיען, און וועלכער האָט געהאַלטען מיט די געגנער פון די רעפובליקאַנער, האָט ניט פערבעהאַלטען פון זיי זיינען ראָיאַליסטישע מיינונגען און זיין אבזיכט צו זוכען הילפע אין ענגלאַנד. אָבער דאָס האָט ניט געשטערט די זשיראָנדיסטישע פיהרער זיך צו חבר׳ן מיט איהם.

צום גליק האָט דאָס פאָלק אין נאָרמאַנדיען און ברעטאַין ניט געפאָלגט דער פיהרונג פון די ראָיאַליסטען און די גייסטליכע. די שטעדט האָבען זיך געשטעלט אויף די זייט פון דער רעוואָלוציע און דער אויפשטאַנד, דערשטיקט אין ווערנאָן, איז דורכגעפאַלען.*)

*) „דער בירגער־הימן פון די ברעטאַנען מאַרשירענדיג געגען אַנאַרכיע“ — דאָס איז געווען דער נאָמען פון דעם ליעד פון די זשיראָנדיסטען, וועלכע גאָרע ברענגט אין די מעמוארען פון באַזא. אָט איז איינער פון די פערזען:

פון אַ טהראָן, אויפגעהאַלטען פון זיינע פערברעכענס,
ראָבעספיער, אין גאַנצען שכור פון בלוט,
וויזט אָן אויף זיינע אָפּפער מיט׳ן פינגער

דער מארש פון די זשיראָנדיסטען דורך ברעטאַין איבער דונקעלע פערמויערטע געסלאך, ניט האָבענדיג דעם מוטה צו ווייזען זיך זאָגאַר אין די קלענסטע שטעדט, וואו די רעפּובליקאנער וואָלטען זיי ארעסטירט, צייגט, ווי וועניג סימפּאַטהיע זיי האָבען געפונען זאָגאַר אין ברעטאַין, וואו די קאָנוועגשען האָט ניט געפונען קיין חן אין די אויגען פון די בויערען, און וואו דאָס נעהמען פון סאָלדאַטען פאר די מלחמה געגען דייטשלאַנד האָט שרעקליך אויפגעבראכט די בעפעלקערונג. ווען ווימפּפען האָט געהאַט די אבזיכט צו מאַרשירען אויף פּאַריז, האָט קאַיען איהם צוגעשטעלט בלויז עטליכע דוצען וואָלונטירען.**) אין דער גאַנצער נאָרמאַנדיען און בריטאַן האָבען זיך פינף־זעקס הונדערט מענשען איינגעשריבען אין די ארמיי, און זיי האָבען זאָגאַר ניט געקעמפּפט, ווען זיי זיינען געקומען פּנים אל פּנים מיט א קלייגער ארמיי, וואָס איז אָנגעקומען פון פּאַריז.

אין מאַנכע שטעדט אָבער, בעזונדערס אין די האַפען־שטעדט, סאַנט מעלאָ און ברעסט, האָבען די ראָיאַליסטען געפונען איבערגעבענע פריינד צווישען דעם האַנדעל־קלאַס, און די רעפּובליקאַנער האָבען געמוזט אָנווענדען פיעל כח אום ניט צו

צו די ברומענדע אַנאַרכיסטען.

דיזע מאַרסעליעזע פון די זשיראָנדיסטען האָט געפאָדערט דעם טוידט פון דאַנטאָן, פון פּאַשע און פון מאַראַט. דער מאָטיוו פון דיזער מאַרסעליעזע איז געוועזן

מלחמה און טוידט צו די טיראַנען,

טוידט צו די פּרעדיגער פון פערניכטונג.

פערשטעהט זיך, אז אין דערזעלבער צייט האָבען זיי אַליין געפאָדערט און פאָרבערייטעט די אויסשלאַכטונג פון די רעוואָלוציאָנערען.

**) די מאַנעוורע, פון וועלכער שאַרלאָטע קאָרדעי האָט גערעדט פאר איהרע ריכטער, און ביי וועלכער עס האָבען געזאָלט זיין טויזענדע מענער, איז, אָהן צווייפעל, געוועזן בלויז אויסגעטראכט, אום צו דערשרעקען די סאנקיולאָטען פון פּאַריז.

דערלאָזען, אז סט. מאלא זאָל זיך איבערגעבען צו די ענגלענדער, ווי דאָס איז געווען דער פאַל מיט טולאָן.

מען מוז ווירקליך לייענען די בריעף פון דעם יונגען דזשוליען, דעם קאָמיסיאָנער פון עפפענטליכען וואוילזיין, און פון דזשענבאָן סט. אנדרעי, קאָמיסיאָנער פון דער נאַציאָנאַלער קאָנ־ווענשען, אום צו פערשטעהן, ווי שוואך עס זיינען געווען די מאַטעריעלע כוחות פון דער רעפובליק, און ווי בערייטוויליג עס זיינען געווען די רייכע קלאַסען צו אונטערשטיצען דעם אריינ־דרינגענדען אויסלענדישען שונא. אַלעס איז שוין געווען פאַרטיג אום איבערצוגעבען די פעסטונג פון סאַנט־מאַלאָ צו דער ענגלי־שער פלאָטע, בעוואפענט ווי זי איז געווען מיט 123 קאַנאָנען און מיט פיעלע אנדערע וואפפען און פולווער. עס איז נור געווען דאָס אָנקומען פון די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען, וואָס האָט אויף דאָס ניי לעבעדיג געמאַכט דעם מוטה פון די רעפובלי־קאַנער און האָט ניט דערלאָזען צו דעם פערראַטה.

דיזע קאָמיסיאָנערען האָבען זיך ניט פערלאָזען אויף די לאָ־קאַלע אַדמיניסטראַטיווע קערפערשאַפטען: זיי האָבען געוואוסט, אז זיי זיינען פערפעסטעט פון ראָיאַליזם און קאָמערציאַליזם. זיי זיינען אַוועק גלייך צו דער פאָלקס־געזעלשאַפט פון יעדער שטאָדט, צי קליין, צי גרויס, און זיי האָבען פאָרגעשלאָגען יע־דער געזעלשאַפט „אויסצורייניגען“ זיך. יעדער מיטגליעד האָט בעדאַרפט אָפען ערקלערען פאַר דער געזעלשאַפט, וואָס ער איז געווען פאַר 1789, און וואָס ער האָט געטהאָן זייט דאן; צי האָט ער אונטערשריבען די ראָיאַליסטישע פעטיציעס פון די 8000 אָדער די 20000; ווי גרויס איז געווען זיין פערמעגען פאַר 1789, און ווי גרויס עס איז איצט. די, וועלכע האָבען ניט גע־קאָנט געבען קיינע צופריעדענשטעלענדע ענטפערס אויף דיזע פראַגען, זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער רעפובליקאנער געזעלשאַפט.

נאָך דעם איז די געזעלשאַפט געוואָרען דער אנערקענטער אָרגאַן פון דער קאָנווענשען. מיט איהר הילפע האָבען זיך די קאָמיסיאָנערען גענומען פאַר די אויסרייניגונג פון דער מוניצי־

פאליטעט, און האָט אויסגעפיהרט, אז די ראָיאַליסטישע מיט־
גליעדער און די געלד־מאַכער זאָלען אויסגעשלאָסען ווערען. ראָן,
אונטערשטיצט פון דיזע געזעלשאפטען, האָבען זיי אויפגעוועקט
דעם ענטהוזיאזם פון דער בעפעלקערונג, בעזאָנדערס פון די
סאנקיולאָטען. זיי האָבען אויפגעפאסט אויף די איינשרייבונג
פון די וואָלאָנטירען. און האָבען געמאַכט די פאַטריאָטען צו מאַ־
כען אנשטרענגונגען — און אָפט העלדישע אנשטרענגונגען —
אום צו פערטהיידיגען די האַפענס. זיי האָבען אָרגאניזירט רע־
פובליקאנישע שמחות און איינגעפיהרט דעם רעפובליקאנישען
קאַלענדאַר. און ווען זיי זיינען אַוועק פון דאָרט, אום צו טהאָן
דיזעלבע ארבייט ערגעץ אַנדערש, האָבען זיי איבערגעגעבען
דער שטאָדט־אַדמיניסטראציע די ארבייט פון אָנצונעהמען אַלע
נויטיגע מיטלען פאר דעם טראנספאָרט פון וואַפפען, פּראָוויזיע,
סאָלדאַטען, ווען דאָס זאָלען פערלאַנגען פון זיי די קאָמיסיאָנע־
רען פון דער קאָנווענשען — אָבער שטענדיג אונטער דער אויפ־
זיכט פון דער לאָקאַלער פאָלקס־געזעלשאַפט, מיט וועלכער זיי
האָבען אָנגעהאַלטען א פינקטליכע קאָררעספּאָנדענץ.

זעהר אָפט האָט די מלחמה געפאָדערט אויסעראָרדענטלי־
כע אָפּפער. אָבער אין יעדער שטאָדט, אין קווימפּער, אין סאנט־
מאַלאָ, האָבען די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען געפונען
מענשען איבערגעבענע צו דער רעוואָלוציע; און מיט זייער הילף
האָבען זיי אָרגאניזירט די פערטהיידיגונג. די עמיגראנטען און
די ענגלישע שיפען האָבען ניט געסמייעט צו קומען זאָגאַר נאָ־
הענט צו סאנט־מאַלאָ אָדער ברעסט.

אַזוי איז דער ראָיאַליסטישער אויפשטאַנד דורכגעפאַלען
אי אין נאָרמאַנדיען און אי אין ברעטאַין. און דאָך איז עס גע־
ווען פון קאַיען, פון וואַנען שאַרלאָטע קאָרדעי איז געקומען ער־
מאָרדען מאַראַט'ען. בעאיינפלוסט אָהן צווייפעל פון אַלץ, וואָס
זי האָט געהערט געגען די רעפובליק פון די סאנקיולאָטישע מאָנ־
טאַנאַרען, פערבלענדעט אפשר פון דעם פיינעם רעפובליקאַנישען
אָנשטעל, וואָס די זשיראָנדיסטען האָבען געמאַכט קומענדיג אין
קאַיען, און וואו זי האָט זיך בעגעגענט מיט באַרבאַראַ, איז שאַר־

לאָטטע קאָרדעי אָנגעקומען קיין פּאַריז דעם עלפטען יולי, ענט־שלאָסען צו ערמאָרדען אימיצען פון די בעריהמטע רעוואָ־לוציאָנערען.

די זשיראָנדיסטישע געשיכט־שרייבער, וועלכע האָבען אלע געהאַסט מאַראַט, דעם הויפּט־אָרגאַנייזער פון דעם 31סטען מאַי, האָבען ערקלערט, אז שאַרלאָטטע קאָרדעי איז געווען אַ רעפּוב־ליקאַנערין. דאָס איז אבסאָליוט ניט אמת. מאַדעמואַזעל מאַריע שאַרלאָטטע קאָרדעי ד'אַרמאַנט האָט געהערט צו אַן ארטש־ראָיאַליסטישער פאַמיליע, און איהרע צוויי ברידער האָבען עמי־גרירט. זי אַליין, אויפגעהאָדעוועט אין אַ קאָנווענט פאַר דאַ־מען אין קאַיען, האָט איצט געלעבט מיט אַ קרובה, מאַדאַם דע־ברעטוויל, וועלכע, נור אויס מורא, האָט זיך ניט ערקלערט אלס ראָיאַליסטין. דער גאַנצער זאָגענאַנטער רעפּובליקאַניזם פון שאַרלאָטטע קאָרדעי נעהמט זיך פון דעם פאַקט, דאָס זי האָט איינמאָל ענטזאָגט זיך צו טרינקען פאַר דעם קעניג'ס געזונד־הייט, און האָט ערקלערט איהר ענטזאָגונג דערמיט, וואָס זי וואָלט געווען אַ רעפּובליקאַנערין, ווען די פראַנצויזען וואָלטען ווירדיג געווען אַ רעפּובליק. דאָס מיינט, זי איז געווען אַ קאָנ־סטיטוציאָנאַליסטקע. גענעראַל ווימפּפען ערקלערט איהר גאַנץ איינפאַך, אלס ראָיאַליסטקע.

אַלעס מאַכט אונז גלויבען, אַז שאַרלאָטטע קאָרדעי איז ניט געשטאַנען אַליין. קאַיען, ווי מיר האָבען געזעהען, איז געווען דער מיטטעלפונקט פון דער „פעדערירישען פון די פעראייניגטע דעפּאַרטמענטס“, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרען געגען די מאָנ־טאַנאַרען און זייער קאָנווענשען, און עס איז זעהר וואַהרשיינ־ליך, דאָס אַ פערשווערונג איז פאָרבערייטעט געוואָרען פאַר דעם 14טען אָדער 15טען יולי, אום צו טוידטען דאַנטאָן, ראָבעספּיער, מאַראַט און קאָמפּאַניע, און דאָס שאַרלאָטטע קאָרדעי האָט ווע־גען דעם געוואוסט. איהר בעזוך ביי דעם זשיראָנדיסט, דיופּעי־רע, וועמען זי האָט איבערגעגעבען איינינע פּאַמפּלעטען און אַ בריעף פון באַרבאַראַ—וועלכער איז דאַן געווען אין קאַיען—און וועמען זי האָט געראַטהען צו פאָהרען באַלד נאָך קאַיען, וויי־

זען, אז שארלאָטטע קאָרדעי איז געווען א ווערקצייג פון א פער־שווערונג, אויסגעשפּונען אין קאָיען פון די זשיראָנדיסטען און ראָיאַליסטען.*)

דער אָריגינעלער פּלאַן פון שארלאָטע קאָרדעי איז געווען, אזוי האָט זי געזאָגט, צו הרג׳ענען מאראט׳ען אויף דעם מארס־פעלד, דעם 14טען יולי, אין דער צייט פון דער פייערונג פון דעם געבורטס־טאָג פון דער רעוואָלוציע. אָדער, אויב ער זאָל דאַרט ניט זיין, צו טוידטען איהם אין דער קאָנווענשען. אָבער די פייערונג איז אָבגעלייגט געוואָרען, און מאראט, וואָס איז גע־ווען קראנק, איז ניט געקומען אין די קאָנווענשען. דאַן האָט זי צו איהם געשריבען, בעטענדיג איהם ערלויבנים צו בעזוכען איהם, און אז זי האָט ניט ערהאלטען קיין ענטפער, האָט זי וויע־דער געשריבען, שפּילענדיג דאָס מאָל יעזואיטיש אויף זיין גוטסקייט, וועגען וועלכער זי האָט געוואוסט, אָדער וועגען וועלכער איהרע פריינד האָבען איהר דערצעהלט. אין דיזען בריעף האָט זי ערקלערט, אז זי איז אונגליקליך, דאָס זי ווערט פערפאָלגט; זי האָט דאַן געוואוסט בעשטימט, אז אויף אזא בריעף וועט מאראט ניט קענען ניט ענטפערען.

---

*) אַז אַ פערשווערונג האָט עקזיסטירט, און דאָס די זשיראָנ־דיסטען האָבען פון איהר געוואוסט, דאָס איז גאַנץ קלאָר. אזוי, דעם 10טען יולי, איז אויף דעם גענעראל־ראַטה פון דער קאָמונע פון פּאַ־ריז פאָרגעלעזען געוואָרען אַ בריעף, וואָס איז ערהאַלטען געוואָרען אין שטראסבורג, און וואָס איז איבערגעשיקט געוואָרען נאָך פּאריז פון דעם מעיאָר פון יענער שטאָדט, אין וועלכען עס זיינען געווען די פאָלגענדע שורות: „דער באַרג, די קאָממונע, דער יאקאָבינישער קלוב און די גאַנצע געמיינע באַנדע זיינען אויפ׳ן שוועל פון קבר... צווישען איצט און דעם 15טען יולי וועלען מיר טאַנצען. איך האָף, אז קיין אַנ־דערע, ווי די בלוט פון דאַנטאָן, ראָבעספּיער, מאַראַט און קאָמפּאַניע, וועט ניט פערגאָסען ווערען.“ דעם 11טען און 12טען יולי זיינען אין דער „קראָניק דע פּאריז“, אַ זשיראָנדיסטישע צייטונג, געווען שוין אָנצוהערענישען וועגען דעם טוידט פון מאַראַט.

און מיט זיין איינלאדונג און מיט אַ שפּיעז פערבעהאַל־טען אין איהר שאַל, איז זי אַוועק, דעם 13טען יולי, 7 אַ זייגער אין אָוועגד, צו מאראַט. זיין פרוי, קאַטהערינע עווארד, נאָך דעם, ווי זי האָט זיך געוואַקעלט עטוואָס, האָט ענדליך ערלויבט דער יונגער דאַמע אריינצוגעהן אין דעם גאַנץ אָרימען צימער פון דעם פאָלקס־פריינד.

מאראַט, אויסגעמאַטערט פון פיבער פאַר די לעצטע צוויי אָדער דריי מאָנאַטען, נאָך אַ לעבען פון אַ פערפאָלגטער חיה, וואָס ער האָט געפיהרט זייט 1789, איז געזעסען אין אַ פער־מאַכטע וואַנע, צורעכטמאַכענדיג די קאָררעקטורען פון זיין צייטונג אויף אַ ברעט, וואָס איז געווען אריבערגעלייגט איבער דער וואַנע. עס איז געווען דאָ, וואו שאַרלאָטטע קאָרדעי האָט דער־לאַנגט דעם טוידט־קלאַפּ אין די ברוסט פון דעם פריינד פון פאָלק. זיין טוידט איז געקומען אין אַ מאָמענט.

דריי טעג שפּעטער, דעם 16טען, איז אַ צווייטער פריינד פון פאָלק, שאַליע, הינגעריכטעט געוואָרען פון די זשיראָנדיסטען אין ליאָן.

אין מאראַט האָט דאָס פאָלק פערלאָרען זיין העכסט־טרייען פריינד. די זשיראָנדיסטען האָבען איהם געשילדערט, אַלס אַ בלוט־דורשטיגען מאַניאַק, וועלכער האָט זאָגאַר ניט גע־וואוסט, וואָס ער האָט געוואָלט. אָבער מיר ווייסען היינט, ווי אַזוי מען פערשפּרייט אַזעלכע קלאַנגען, און ווי לייכט עס איז צו מאַכען איינעם אַ שלעכטען נאָמען. דער פאַקט איז, דאָס אין די פינסטערע יאָהרען פון 1790 און 1791, ווען ער האָט איינגע־זעהען, אַז די גאַנצע העלדישקייט פון פאָלק האָט ניט געקאָנט צוברעכען די ראָיאַליסטישע מאַכט, האָט מאראַט אָנגעהויבען צו פערצווייפלען, און ער האָט געשריעבען, דאָס איינ־ניגע טויזענד אריסטאָקראַטישע קעפּ האָבען געדאַרפט גע־אָפּפערט ווערען, אום צו מאַכען די רעוואָלוציע ערפאָלגרייך. אָבער אין דער טיפעניש פון זיין האַרץ איז ער גאָר ניט געווען בלוט־דורשטיג. ער האָט נור ליעב געהאַט דאָס פאָלק, ביידע,

ער און זיין העלדישע חבר'טע, קאטהערין עווארד *) מיט א ליעבע פיעל טיעפער ווי די פון אירגענד אן אנדערען פראמי־נענטען רעוואלוציאנער, און צו דיזער ליעבע איז ער געבליבען געטריי.

פון דעם טאג, וואס עס האט זיך אנגעפאנגען די רעווא־לוציע, האט מאראט געלעבט אויף ברויט און וואסער, ניט בילד־ליך גערעדט, נור אין דער ווירקליכקייט. און ווען ער איז ער־מארדעט געווארען, איז דער גאנצער פערמעגען פון דעם פאלקס־פריינד געוועזען א נאטע פון 25 פראנק.

מיט דיעזער ליעבע צום פאלק אלס זיין פיהרער, האט מא־ראט, וועלכער איז געוועזען עלטער, ווי די מייסטע פון זיינע קא־מעראדען־רעוואלוציאנערען, און האט געהאט ערפאהרונג, פער־שטאנען די פערשיעדענע פאזען פון דער רעוואלוציע, און האט פאראויסגעזעהען, וואס מוז קומען, פיעל בעסער ווי אירגענד־ווער פון זיינע צייט־גענאסען. ער איז געוועזען דער איינציגער, קענען מיר זאגען, פון די רעוואלוציאנערע פיהרער, וועלכער האט געהאט א ריכטיגע פערשטענדניס פון די פאסירונגען און די קראפט צו בעגרייפען זיי, אלס א גאנצעס, אין זייער פערפלאנ־טערטע שיכות פון איינע צו די אנדערע.**) דאס ער האט גע־האט א געוויסע מאס גאוה, דאס קען ערקלערט ווערען דורך דעם פאקט, דאס ער איז אימער געהעצט און פערפאלגט געווארען, זאגאר אין די גרעסטע טעג פון דער רעוואלוציע, וועהרענד יעדע נייע פאזע פון דער רעוואלוציע האט נור בעשטעטיגט די ריכ־

---

*) „א העלדישע פרוי, וועלכע, גערירט פון זיין לאגע, ווען ער איז געלאפען פון קעלער צו קעלער, האט אריינגענומען און בעהאל־טען דעם פריינד פון פאלק. איהם האט זי געווידמעט איהר פערמעגען און געאפפערט איהר פריעדען". אזוי גיט איבער מישלע די ווערטער פון אלבערטין, מאראט'ס שוועסטער, וועגען קאטהערין עווארד.

**) עס איז א פערגניגען צו נאטירען, דאס א שטודיום פון מא־ראט'ס ארבייט, פערנאכלעסיגט ביז איצט, האט געמאכט זשארעס'ען רע־דען מיט אכטונג וועגען דיעזער איגענשאפט פון דעם פאלקס־טריבון.

טינקייט פון דעם, וואָס ער האָט פאָראויסגעזאָגט. אָבער דיעזע זיינען בלויז איינצעלהייטען. דער הויפּט־שטריך פון זיין גע־דאַנק איז געווען, דאָס אין יעדען בעשטימטען מאָמענט האָט ער געוואוסט, וואָס מען דאַרף טהאָן פאר דעם טריאומף פון דעם פאָלק, פאר דעם טריאומף פון דעם פאָלק׳ס רעוואָלוציע, און ניט פון אַן אבסטראַקטער, טהעאָרעטישער רעוואָלוציע.

אָבער עס מוז צוגעגעבען ווערען, דאָס ווען די רעוואָלוציע, נאָך דער אָבשאַפונג פון די פעאָדאַלע רעכטע, האָט בעדאַרפט מאַכען נאָך אַ שריט צו פערפעסטיגען איהר ארבייט — ווען זי האָט בעדאַרפט אָננעהמען אזעלכע מיטלען, וועלכע זאָלען זיין פון נוצען פאר די נידריגסטע קלאַסען, געבענדיג יעדען איינעם די זיכערהייט פון ארבייט און לעבען — האָט מאַראַט ניט אין גאַנצען בעגריפען די אידעען פון דזשעק ראָו, וואַרלעט, שאַליע און פיעלע אַנדערע. אַליין אונפעהיג צו פאָרמולירען די הויפּט־געדאַנקען פון דער טיפער קאָממוניסטישער ענדערונג, און מורא האָבענדיג, פון דער אַנדערער זייט, דאָס פראַנקרייך קען נאָך פערלירען די פרייהייטען, וועלכע זי האָט שוין געוואונען, האָט ער ניט געגעבען דיעזע קאָממוניסטען די נויטיגע הילפע פון זיין ענערגיע און פון זיין געוואַלדיג־גרויסען איינפלוס. ער האָט זיך ניט געמאַכט פאר דעם פיהרער פון דער נייער בע־וועגונג.

„וואָלט מיין ברודער געלעבט“, האָט די שוועסטער פון מאַ־ראַט געזאָגט, „וואָלטען ניט דאַנטאָן און ניט קאַמיל דעמולען — און אויך ניט די העבערטיסטען — מעגען מיר פון אונזער זייט צולייגען — געוואָרען גילאָטינירט.“

אין אַלגעמיין, כאָטש מאַראַט האָט פערשטאַנען דעם פּלוצלינגען אויפברויזען פון כעס אין פאָלק און האָט זאָגאַר פערשטאַנען, ווי נויטיג דאָס איז צייטענווייז, דאָך איז ער ניט געווען קיין אונטערשטיצער פון טערראָריזם, ווי ער איז פּראַקטי־צירט געוואָרען נאָך סעפּטעמבער, 1793.

פיער און פופציגסטער קאפיטעל.

די וואַנדיי. — ליאָן. — די אויפשטענדע אין זיד־פראַנקרייך.

די ראָיאליסטישע קאָנספיראציעס אין דער סויטח. — אויפשטענדע געגען די קאָנוועגשען. — טולאָן גיט זיך אונטער צו די ענגלישע און שפּאַנישע פלאָטען. — די אורזאכען פון דעם אויפשטאַנד אין דער וואנדיי. די אונצופריעדענהייט פון די בויערען. — דער כעס פון די דערפער אויף די שטעדט. — די זשיראָנדיסטען העלפען דעם אויפשטאַנד. — דער פּלאַן פון די וואנדייער. — זיי נעהמען סאמור און אנגערס, אָבער זיי ווערען געצוואונגען צו אַ ריקצוג אין נאַנטעס. — די וואנדייער ווערען פערניכטעט. — די אויפשטענדע אין פּראָוואַנס און ליאָן. — שארטרעי. — מארסעל און אַנדערע זידליכע שטעדט שליסען זיך אָן אָן דער בעוועגונג. — די ראָיאליסטען בעזיעגט. — די בעלאגערונג און איינגעהמונג פון ליאָן. — די טהעטיגקייט פון די רעפּובליקאַנער אין ליאָן. — באָרדאָ גיט זיך אונטער דער קאָנווענשען.

דער אויפשטאַנד פון די ראָיאליסטען, ווי מיר האָבען געזעהען, איז דורכגעפאַלען אין נאָרמאַנדיען און ברעטאַין; דערפאַר אָבער האָבען די רעאקציאָנערען געהאַט עטוואָס מעהר ערפאָלג אין דער פּראָווינץ פאיטו, אין די דעפּארטמענטס דיו־סאוור, וויען און וואנדיי, אין באָרדאָ, לימאָזש און טהיילווייז אין איסט־פּראנקרייך, וואו עס האָבען זיך אָנגעהויבען אויפשטענדע

אין בעזאנסאָן, דיזשאָן, און מאסאָן. אין דיזע טהיילען פון פראנקרייך, ווי מיר האָבען געזעהען, האָבען די מיטעל־קלאַסען געהאנדעלט מיט רציחה געגען די רעבעלירענדע בויערען פון 1789.

אין דער סויטה, וואו די ראָיאליסטישע קאָנספיראציעס זיינען אָנגעגאנגען פאר א לאנגע צייט, האָבען אויסגעבראָכען אויפשטענדע אין עטליכע פלעצער. מארסעל איז אריינגעפאלען אין די הענד פון די געגען־רעוואָלוציאָנערען — די זשיראָנדיסטען און ראָיאליסטען — וועלכע האָבען אויסערוועהלט א פראָוויזאָרישע רעגיערונג און האָבען געהאט בדעה צו מארשירען געגען פאריז. טולאָן, ניעמס און גרענאָבל האָבען אויך רעוואָלטירט געגען די קאָנווענשען.

טולאָן האָט זיך אונטערגעגעבען צו דער ענגלישער און שפאנישער פלאָטע, וועלכע האָבען גענומען בעזיץ פון דיזער פעסטונג אין דעם נאָמען פון לואי דעם 17טען. באָרדאָ, א האנדעלס־שטאָדט פון גרויסער וויכטיגקייט, האָט אויך אויסגעזעהען פערטיג זיך צו ערהויבען אויף דעם צורוף פון די זשיראָנדיסטען; און ליאָן, וואו די אינדוסטריעלע און קאָמערציעלע בורזשואזיע איז געוועזען אלמעכטיג זייט דעם 29סטען מאי, האָט אָפען רעוואָלטירט געגען די קאָנווענשען, און האָט אויסגעהאלטען א לאנגע בעלאגערונג; צו יענער צייט זיינען די פיעדמאנטעזער, ציהענדיג זייער נוצען פון דער אונאָרדנונג אין דער ארמיי, וועלכע האָט געהאט ליאָן, אלס דעם באזיס פון איהרע אָפעראציעס, אריבערגעגאנגען איבער'ן גרענעץ אין פראנקרייך.

ביז היינט זיינען די אמת'ע אורזאכען פון דעם אויפשטאנד אין דער וואנדיי ניט גאנץ קלאָר. געוויס די טרייהייט פון די בויערען צו זייערע גייסטליכע, מיט וואָס רוים האָט זיך זעהר קלוג בענוצט, האָט זעהר פיעל געווירקט צו פארשטארקען דעם האס געגען די רעוואָלוציע. עס איז אויך קיין צווייפעל, אז אין די דערפער פון דער וואנדיי האָט געהערשט א געוויסע ליעבע צום קעניג, און עס איז געוועזען לייכט פאר די ראָיאליסטען ארויסצורופען דעם רחמנות־געפיהל פון די בויערען צום „אָרעמען קעניג, וועלכער האָט נור געוואָלט דאָס גליק פון פאָלק, און איז דערפאר

הינגעריכטעט געוואָרען פון די רעוואָלוציאָנערען פון פּאריז.״ פיעלע טרערען זיינען דאַן אויך פערגאָסען געוואָרען פון די פרויען איבער דעם שיקזאל פון דאָס אָרעם קינד, לואי׳ס יורש, וואָס איז געווען פערשפּארט אין א געפענגניס. די שלוחים, וואָס זיינען געקומען פון רוים, קאָבלענץ און ענגלאנד, ברענגענדיג מיט זיך פּאפּסטליכע ברכות, קעניגליכע דעקרעטען און געלד, האָבען געהאט אָן אָפענעם פעלד פאר זיך אונטער אזעלכע אומשטענדען, און בעזאָנדערס, ווען זיי זיינען געווען בעשיצט פון די מיטעל־קלאסען, פון די געוועזענע שקלאפּען־הענדלער פון נאנטעס, און פון די געשעפטס־לייט, וועמען ענגלאנד האָט געשטאָפּט מיט פערשפּרעכונגען פון הילפע געגען די סאנקיולאָטען.

און ענדליך איז נאָך אויך געווען דער גרונד, וועלכער איז גאנץ אליין געניגענד צו ברענגען גאנצע פּראָווינצען צו אַן אויפשטאנד — דאָס בעשטייערען פון דריי הונדערט טויזענד מענשען, וואָס איז בעפוילען געוואָרען פון דער קאָנווענשען. דיעזער שטייער איז אין דער וואנדיי בעטראכט געוואָרען, אלס א פערגעוואלטיגונג פון דעם סאמע הייליגסטען רעכט פון יעדען מענש — דאָס רעכט צו פערבלייבען אין זיין געבורטס־לאנד.

דאָך איז עס גאנץ ערלויבט צו גלויבען, אז עס זיינען נאָך געווען אַנדערע אורזאכען, וואָס האָבען געמאכט די בויערען פון דער וואנדיי רעוואָלטירען געגען די רעוואָלוציע, גאָר אָהן אויפהער. וועהרענד איינער שטודירט די פערשיעדענע דאָקומענטען פון יענער צייט, האַלט ער זיך אין איין אָנשטויסען אויף אזעלכע אורזאכען, וועלכע האָבען געמוזט גאנץ זיכער בעשאַפען א געפיהל פון צאָרן צווישען די בויערען געגען די קאָנסטיטואירענדע און לעגיסלאַטיווע פערזאמלונגען. דער פאקט אליין, דאָס די קאָנסטיטואירענדע פערזאמלונג האָט מיט איין שטריך פון פעדער פערניכטעט די פאָלקס־מיטינגען פון די דערפער, וועלכע האָבען עקזיסטירט יאהרהונדערטע לאנג ביז דעצעמבער, 1789, ווי אויך דער פאקט, וואָס די בויערען זיינען צושפּאָלטען געוואָרען אין צוויי קלאסען — אקטיווע און פּאסיווע — און דאָס

די פערוואלטונג פון די קאָממונאלע אנגעלעגענהייטען איז אי־בערגעגעבען געוואָרען צו די, וועלכע זיינען אויסערוועהלט גע־וואָרען פון די רייכע — דיזע פאקטען אליין זיינען געוועזן גענוג, אום ארויסצורופען די אונצופריעדענהייט אין די דערפער געגען די רעוואָלוציע, און געגען די שטעדט אין אלגעמיין און זייערע מיטעל־קלאסען.

עס איז אמת, דאָס דעם 4טען אויגוסט האָט די רעוואָלוציע פראָקלאמירט אין פרינציפּ די אָבשאפונג פון די פעאָדאלע רעכטע און פון דער „טוידטען־האנד“, אָבער די לעצטע, ווי עס שטעלט זיך ארויס, האָט שוין ניט מעהר עקזיסטירט אין דער וועסט, און די פעאָדאלע רעכטע זיינען נור אָבגעשאפט געוואָ־רען אויפ׳ן פּאפּיער. און אזוי ווי די אויפשטענדע פון די דער־פער זיינען ניט געוועזן שטארק פערשפּרייט אין דער וועסט, האָ־בען די בויערען פון דיזע פּראָווינצען געזעהען, אז זיי וועלען מוזען ווייטער צאָהלען זייערע פעאָדאל צינזען, ווי פריהער.

פון דער אנדערער זייט — און דאָס איז געוועזן פון גרויסער וויכטיגקייט פאר די דערפער — דער פערקויף פון דעם לאנד, וואָס האָט געהערט צום שטאאט און צו דער קירכע, דער גרעס־טער טהייל פון וועלכען עס האָט בעדארפט צוריקגעגעבען ווערען צו די אָרימע, איז איצט געקויפט געוואָרען פון די רייכע מענ־שען אין די שטעדט, און דאָס האָט נאָך פערשטארקט דעם כעס פון די דערפער געגען די שטערט. צו דעם מוז אויך צוגעלעגט ווערען די בערויבונג פון דעם קאָממונאלען לאנד פאר דעם נו־צען פון די מיטעל־קלאסען, וועלכע איז פערגרעסערט געוואָרען דורך די דעקרעטען פון דער געזעצגעבענדער פערזאמלונג.

עס האָט, אלזאָ, פּאסירט, דאָס וועהרענד די רעוואָלוציע האָט ארויפגעלייגט נייע לאסטען אויף די בויערען — נייע שטייַ־ערען, דאָס נעהמען פון סאָלדאטען און נאהרונג — האָט זי גאָר־ניט געגעבען די דערפער ביז אויגוסט, 1913 אויסער, ווען די בויערען אליין האָבען גענומען דאָס לאנד פון די אריסטאָקראַ־טען אָדער די גיטער פון די גייסטליכע. די פאָלגע איז געווען, דאָס א טיעפע שנאה איז געוואקסען אין די דערפער געגען די

שטעדט, און מיר זעהען ווירקליך, דאָס דער אויפשטאַנד אין דער וואַנדיי איז געווען אַ מלחמה, וואָס די דערפער האָבען ער־קלערט געגען די מיטעל־קלאַסען פון די שטעדט.*)

מיט דער הילפע פון רוים האָט דער אויפשטאַנד אויסגע־בראָכען אַ ווילדער און אַ בלוטיגער, אונטער דער ליטונג פון די גלחים. און די קאָנווענשען האָט געקאָנט געגען איהם ארויסשי־קען בלויז אַ קליינע צאָהל סאָלדאַטען, קאָמאַנדירט פון גענעראַ־לען, וועלכע זיינען געווען אָדער אונפעהיג אָדער פעראינטערע־סירט צו לאָזען זיך שלעפען דיעזע מלחמה; און די זשיראָנדיס־טען האָבען געטהאָן זייער בעסט צו העלפען דעם אויפשטאַנד דורך בריעף, וועלכע זיי האָבען געשיקט צו נאַנטעס און אנדערע שטעדט. דיעזע אַלע כוחות, אַלע צילעווענדיג זיך צו איין זאַך, האָבען עס געמאַכט מעגליך פאַר דעם אויפשטאַנד זיך אויסצו־שפּרייטען און ענדליך צו ווערען אַזוי מורא׳דיג־גרויס, דאָס דער „באַרג“, אום צו דערשטיקען איהם, האָט געמוזט אָננעה־מען די העסליכסטע און פערעכטליכסטע מיטלען.

דער פּלאַן פון די וואַנדייער איז געווען איינצונעהמען אַלע שטעדט, אויסצוראָטען די רעפּובליקאַנ׳שע פּאַטריאָטען, אריינ־צוברענגען דעם אויפשטאַנד אין די נאַכבאַר־פּראָווינצען און דאַן מאַרשירען געגען פּאַריז.

אין אָנפאַנג פון יוני, 1793, האָבען די וואַנדייער פיהרער, קאַטהעלינאַ, לעקיור, שטאָפלעט און לאַ ראָש דזשאָקעלין, אָן דער שפּיצע פון 40000 מענשען, איינגענומען די שטאָדט סאָמור, וואָס דאָס האָט זיי געגעבען די מאַכט איבער די טייך לאָר. דאַן האָבען זיי איינגענומען אַנגערס, און מיט געשיקטקייט

*) געוויסע אָנווייזונגען פון דעם סאָציאַלען כאַראַקטער פון דעם אויפשטאַנד אין וואַנדיי קען מען געפינען, זאָגט אווענעל, אין דעם ווערק פון אַנטאָנין פּרוסט. דאָס איז געווען אַ מלחמה פון די בויערען געגען די בורזשואַזיע — די בויערען שיקענדיג זייערע דע־לעגאַטען צו די בורזשואַזע קרעדיטאָרען, אום „צו קריגען די טיטעל־דאָקומענטען און זיי פערברענען.“

פארבעהאלטענדיג זייערע בעוועגונגען, האָבען זיי גלייך מאַר־שירט אויף נאַנטעס, וועמעס בעזיץ וואָלט זיי גלייך געבראַכט אין אַ דירעקטע פארבינדונג מיט דער ענגלישער פלאָטע. דעם 29־סטען און 30סטען יוני האָבען זייערע ארמייען אטאַקירט נאַנטעס, אָבער דאָ האָבען זיי געכאַפּט אַ גרויסע מפּלה פון די רעפּובליקאַנער. זיי האָבען פערלאָרען קאַטהעלינא, דעם ווירק־ליכען און דעמאָקראַטישען פיהרער פון דעם אויפשטאַנד, און זיי זיינען געווען געצוואונגען אויפצוגעבען סאָמור, און זיך צו־ריקציהען צום לינקען ברעג פון דער לאָר.

אַ שטאַרקע אנשטרענגונג האָט איצט געמאַכט די רעפּוב־ליק צו אַטאַקירען די וואַנדייער אין זייער אייגען לאַנד. די מלחמה איז געוואָרען אַ מלחמה אויף טוידט און לעבען, און ענדליך האָבען פון צוואַנציג ביז דרייסיג טויזענד וואַנדייער בע־שלאָסען צו עמיגרירען נאָך ענגלאַנד נאָך דעם, ווי זיי זיינען אריבער איבער ברעטאַן. זיי האָבען, אַלזאָ, אריבערגעשפּרייזט די לאָר פון זיד צו נאָרד און זיינען אוועק צו נאָרד צו. אָבער ענגלאַנד האָט ניט געהאַט קיין פערלאַנג צו קריגען אַזעלכע אי־מיגראַנטען; און די ברעטאַנער, פון זייער זייט, האָבען זיי אויפ־גענומען גאַנץ קאַלט, און נאָך מעהר דערפאַר, ווייל די ברעטאַ־נישע פּאַטריאָטען האָבען געקראָגען די אויבער־מאַכט אין די שטעדט און דערפער. דערפאַר זיינען דיעזע אַלע הונגעריגע און נאַקעטע מענשען, מיט זייערע פרויען און קינדער, געטרי־בען געוואָרען צוריק צו דער לאָר.

מיר האָבען שוין אָנגעוויזען אויף דעם ווילדען ענטהו־זיאַזם פון די וואַנדייער ביים אָנפאַנג פון זייער אויפשטאַנד, צו וועלכען די פריסטער האָבען זיי צוגעגעבען מוטה. און איצט איז די מלחמה געוואָרען אַזוי ביטער, אַז ביידע צדדים האָבען נור געטראַכט פון אויסצוראָטען איינער דעם אנדערען. אין אָק־טאָבער, 1793 — עס איז מאַדאַם דע לאַ ראַש זשאַקעלין, וואָס שרייבט אַזוי — איז זייער לאָזונג געווען: „קיין רחמנות!“ דעם 20טען סעפּטעמבער, 1793, האָבען די וואַנדייער אָנגעפאַלט די ברונימער אין מאָנטאַין מיט די קערפּערס פון די רעפּובליקאַני־

שע סאָלדאַטען, פיעלע פון וועלכע עס האָבען נאָך געלעבט און נור בעוואוסטלאָז און קראַפטלאָז דורך די קלעפּ, וואָס זיי האָבען געקראָגען. שאַרעט, איינגעהמענדיג נארמאוטיער דעם 15טען אָקטאָבער, האָט געלאָזט שיסען אלע די, וועלכע האָבען זיך אונ־טערגעגעבען. לעבעדיגע מענשען זיינען פערגראָבען געוואָרען ביז'ן האַלז, און זייערע זיעגער האָבען זיך אמוזירט, פעראורזאכענדיג אַלערליי פּייניגונגען אויף די אונבעגראָבענע קעפּ.*)

פון דער אנדערער זייט, ווען דיזע גאנצע מאַסע מענער, פרויען און קינדער, צוריקגעטריבען פון דער לאַר, זיינען אָנגעקו־מען אין נאַנטעס, זיינען די געפענגניסע פון דיזער שטאָדט געוואָ־רען געפעהרליך איבערפילט. אין דיזע לעכער, פול מיט מענשליכע ווזענס, האָבען געבושעוועט דער טיפוס און אנדערע אנשטע־קענדע קראַנקהייטען, און באַלד האָבען זיי זיך פערשפּרייט אי־

*) זעהט מישלע, וועלכער האָט שטודירט דעם וואַנדייער אויפ־שטאַנד פון די לאָקאַלע דאָקומענטען. „די טרויעריגע פראגע — זאָגט ער — איז אָפּט דיסקוטירט געוואָרען, ווער האָט עס גענומען די איני־ציאַטיווע אין דיזע באַרבאַרישע אַקטען, און וועלכער פון דיביידע צדדים איז געגאַנגען אם וויטסטען אין דיזע פערברעכענס. מען רעדט אָהן א סוף פון דעם, ווי קאַריער האָט געלאָזט דערטרינקען מאַסענווייז די וואַנדייער. אָבער וואַרום זאָל מען פערשווייגען די אויסשלאַכטונ־גען דורך שאַרעט? אלע וואַנדייער ועטעראַנען האָבען דערצעהלט זייער דאָקטאָר, וועלכער האָט עס מיר איבערדערצעהלט, דאָס זיי האָ־בען קיינמאָל ניט גענומען א סאָלדאַט לעבעדיג (בעזאָנדערס איינעם פון דער ארמיי, וואָס איז געקומען פון מאַיענס), און ניט טויטען איהם מיט אַלערליי פּייניגונגען, אויב זיי האָבען נור געהאַט צייט פאַר דעם. און ווען עס זיינען אָנגעקומען די מענער פון נאַנטעס אין אפּריל, 1793, אין שאַלאַן, האָבען זיי געזעהען צוגענעגעלט צו אַ טיר עטוואָס, וואָס האָט אויסגעזעהען ווי אַ גרויסע פלעדערמויז. דאָס איז געווען אַ רע־פּובליקאַנישער סאָלדאַט, וועלכער איז דאָרט פאַר אייניגע שטונדען גע־ווען צוגעשלאָגען מיט צוועקעס, ליידענדיג שרעקליכע שמערצען און ניט קענענדיג שטאַרבען.“

בער׳ן שטאָדט, וועלכע איז שוין אזוי אויך געווען ערשעפּט פון דער בעלאַגערונג. א חוץ דעם, פּונקט ווי אין פּאַריז, נאָך דעם 10טען אויגוסט, האָבען די ארעסטירטע ראָיאַליסטען געסטראַ־שעט אונטערצוצינדען די שטאָדט און צו ערמאָרדען אַלע יאקאָ־בינער, אזוי האָבען אויך די ארעסטירטע וואנדייער אין נאַנטעס געסטראשעט אויסצוראָטען אלע רעפּובליקאַנער, אזוי שנעל, ווי „די קעניגליכע ארמיי“ פון די וואַנדייער זאָל זיך דערנעהענטע־רען צו נאַנטעס. עס מוז דאָ בעמערקט ווערען, דאָס די פּאַטרי־אָטען האָבען זיך געצעהלט בלויז עטליכע הונדערט אין דיזער שטאָדט, וועלכע האָט ערוואָרבען איהר רייכטהום אין דעם שקלאַפען־האַנדעל און שקלאַפען־ארבייט אין סאן דאָמינגאָ, און וועלכע האָט עס איצט פערלאָרען, ווייל שקלאַפעריי איז אָבגע־שאַפט געוואָרען. דערפאר האָבען די פּאַטריאָטען געמוזט אוי־סעראָרדענטליך גוט אויפפּאַסען, אז נאַנטעס זאָל ניט איינגענומען ווערען דורך א פּלוצלינגע אטאַקע פון דער „קעניגליכער ארמיי“, וועלכע זאָל אויסשלאַכטען אלע רעפּובליקאַנער. זייערע אנ־שטרענגונגען זיינען געווען אזוי גרויס, דאָס די מענער פון די רעפּובליקאַנער באַטראָלען זיינען געווען גאַנץ פערמאַטערט.

דאַן האָט זיך געהערט אלץ מעהר און מעהר דער געשריי: „דערטרינקט זיי אלע!“, וועלכען מען האָט שוין געהערט אין 1792. א שרעק, וועלכען מישלע פערגלייכט מיט דעם שרעק, וואָס כאַפּט ארום מענשען אין א שטאָדט, וואָס איז בעפאַלען פון אַן עפּידעמיע, האָט ארומגעכאַפּט די אָרימסטע פון דער בעפעל־קערונג פון נאַנטעס, און דער שליח פון דער קאָנווענשען, קאַרריע, וועמעס טעמפּעראַמענט איז געווען געראַדע זעהר עמ־פּפינדליך פאַר אזא מין שרעק, האָט זיי געלאָזט טהאָן, ווי זיי האָבען געוואָלט.

די מענשען האָבען אָנגעהויבען מיט דעם דערטרינקען פון די ארעסטירטע פּריסטער און האָבען געענדיגט מיט דער פער־ניכטונג פון 200 מענער, פרויען און קינדער, וועלכע זיינען געווען איינגעשפּאַרט אין די געפענגניסע פון נאַנטעס.

וואָס איז שייך דער וואנדיי, האָט די קאָמיטע פון עפענט־

ליכען וואוילזיין, ניט וועלענדיג אריינגעהן טיעפער אין די אור־זאכען, וועלכע האָבען געקאָנט ברענגען א גאנצע פּראָווינץ צו אַן אויפשטאנד, און שטעלענדיג זיך צופריעדען מיט דער גע־וועהנליכער ערקלערונג פון דעם „פאנאטיזם“ פון די „בויערען־חיות“, ניט וועלענדיג גאָר בעגרייפען די בויערען, אָדער ארויס־רופען ביי זיי אַן אינטערעס אין דער רעפּובליק, האָבען זיי זיך אריינגענומען דעם העסליכען געדאנק פון אויסצוראָטען די וואנ־דייער און פון פערוויסטען די גאנצע פּראָווינץ.

זעכצעהן בעפעסטיגטע לאַגערען זיינען געמאכט געוואָרען און צוועלף „גיהנום־קאָלומנען“, זיינען געשיקט געוואָרען נאָך דער וואנדיי צו פערוויסטען איהר, צו פערברענען די בויערען־הייז־לאַך און אויסצוראָטען די איינוואוינער. עס איז לייכט צו פער־שטעהן, וואָס פאר א שוידערליכקייטען עס זיינען פאָרגעקומען. די וואנדיי איז געוואָרען א בלוטענדע וואונד פון דער רעפּובליק, און אזא, וואָס האָט געבלוטעט צוויי יאָהר לאַנג. אַן אונגעהויער גרויסער געגענד איז גענצליך פערלאָרען געגאנגען פאר דער רע־פּובליק און די וואנדיי איז אויך געווען די אורזאכע פון א שמערצליכער מיינונגס־פערשיעדענהייט צווישען די מאנטאנא־רען גופא.

די אויפשטענדע אין פּראוואנס און אין ליאָן האָבען געהאַט פונקט אזא פאטאלען איינפלוס אויף דעם פּראָגרעס פון דער רע־וואָלוציע. ליאָן איז צו יענער צייט געווען א שטאָדט פון אינ־דוסטריען פאר די רייכע. די בעלי־בתים־ארבייטער, די קליינע ארבייטס־געבער, און די רייכע קלאסען, די הויכע און די מיטע־לע, זיינען געווען געגען די רעוואָלוציע, וועהרענד די געוועהנלי־כע ארבייטער, די, וועלכע האָבען געארבייט פאר די קליינע בעלי־בתים, אָדער וועלכע האָבען געארבייט אין אינדוסטריען, וואָס האָבען געהאַט צו טהאָן מיט וועבעריי, זיינען געווען מיט'ן גאנ־צען הארצען פאר די רעוואָלוציע, און האָבען שוין געהאלטען אין אָנצינדען די שטראהלען פון סאָציאליזם, ועלכע האָבען אויפ־געפלאקערט אין דעם נייגצעהנטען יאהרהונדערט. זיי האָבען בריטוויליג נאָכגעפאָלגט שאַליע, א מיסטישען קאָמוניסט און א

פריינד פון מאראט, א מאן פון גרויסען איינפלוס אין דעם מו־ניציפאל־ראטה און וועלכער האט געהאט דעמאקראטישע שטרע־בונגען עהנליך צו די פון דער פאריזער קאמונע. אן אקטיווע קאממוניסטישע פראפאגאנדע איז אויך אנגעפיהרט געווארען פון איינעם ל׳אנגע, א פארלויפער פון פוריע, און זיינע פריינד.

די מיטעל־קלאסען, פון זייער זייט, האבען בערייטוויליג געפאלגט די אריסטאקראטען און נאך מעהר די פריסטער. די לאקאלע פריסטערשאפט האט אימער געהאט א שטארקען איינ־פלוס אין ליאן און זי איז איצט פערשטארקט געווארען דורך אן אנצאהל פריסטער, וועלכע האבען זיך צוריקגעקעהרט פון זייער אויסוואנדערונג נאך סאוואי.

בענוצענדיג זיך מיט דעם, האבען די מיטעל־קלאס־זשי־ראנדיסטען, הינטער וועמען עס זיינען געשטאנען די ראיאליס־טען, ארייננגעדרונגען אין א גרויסען טהייל פון די סעקציאנען אין ליאן און האבען געהאלטען אין פארבערייטען אן אויפשטאנד געגען די יאקאבינער. דער קריעג האט אויסגעבראכען דעם 29סטען מאי, 1793. עס זיינען פארגעקומען קעמפפע אין גאס, און די מיטעל־קלאסען האבען געקראגען די אויבער־האנד. שאליער איז ארעסטירט געווארען, און נאך דעם, ווי ער איז גאנץ שוואך פערטהיידיגט געווארען אין פאריז פון ראבעספיער און מאראט, איז ער הינגעריכטעט געווארען דעם 16טען יולי, און נאך דעם זיינען די פערפאלגונגען פון דער זייט פון די מיטעל־קלאסען און ראיאליסטען געווארען שווידערליך. די רייכע מענ־שען פון ליאן, וועלכע זיינען ביז דאן געוועזען זשיראנדיסטען, אויפגעמונטערט דורך די אויפשטענדע פון דער וועסט, האבען איצט אפען געשלאסען ברודערשאפט מיט די ראיאליסטען. זיי האבען בעוואפענט 20 טויזענד מענשען, און האבען בעפעסטיגט די שטאדט געגען די קאנווענשען.

אין מארסעל האבען די זשיראנדיסטען געהאט בדעה צו העלפען ליאן. דא האבען זיי רעבעלירט דעם 31סטען מאי. בע־גייסטערט פון דעם זשיראנדיסט, רעבעקקי, וועלכער איז געקו־מען פון פאריז, האבען די סעקציאנען פון מארסעל, די מייסטע

פון וועלכע זיינען געווען אין די הענד פון די זשיראָנדיסטען, אויפגעבראכט אַן ארמיי פון 10 טויזענד מענשען, וועלכע האָט געזאָלט מארשירען נאָך ליאָן, און פון דאָרט נאָך פאריז, אום צו בעקעמפפען די מאנטאגנארען. אנדערע זידליכע שטעדט, טולאָן, נימס, מאנטאבאָן האָבען זיך אָנגעשלאָסען צו דיזער בעוועגונג, וועלכע האָט באלד אָנגענומען, ווי מען האָט עס געקאָנט ערווארטען, אַן אָפענעם ראָיאליסטישען כאראקטער.

אָבער די ארמיי פון מארסעל איז באלד פערניכטעט געוואָרען פון די סאָלדאטען פון דער רעפובליק, קאָמאנדירט פון קארטאָ, וועלכער איז אָנגעקומען אין מארסעל דעם 23-סטען אויגוסט.

רעבעקקי האָט זיך דערטרונקען; אָבער א טהייל פון די בעזיעגטע ראָיאליסטען האָט געפונען שוטץ אין טולאָן, און דיזער גרויסער מיליטערישער פונקט איז אָבגעגעבען געוואָרען צו די ענגלענדער. דער ענגלישער אדמיראל האָט גענומען בעזיץ פון דער שטאָדט, האָט פראָקלאמירט לואי דעם 17טען קעניג פון פראנקרייך און האָט אריבערגעבראכט אַן ארמיי פון 8 טויזענד שפאניער איבער'ן ים, אום צו האלטען טולאָן און זיינע פעסטונגען.

אין דערזעלבער צייט איז אַן ארמיי פון 20 טויזענד פיעדמאנטעזער אריין אין פראנקרייך, אום צו העלפען די ראָיאליסטען אין ליאָן, און זיי האָבען געהאלטען אין דערנעהענטערען זיך צו ליאָן אויף פערשיעדענע וועגען.

די פערזוכען פון דובאָי־קראנס, א מיטגליעד פון דער קאָנווענשען, צו פערהאנדלען מיט ליאָן, זיינען דורכגעפאלען, ווייל די בעוועגונג אין ליאָן ארום דיזער צייט איז אריינגעפאלען אין די הענד פון ראָיאליסטען, און זיי האָבען ניט געוואָלט זיך צוהערען צו קיינע פאָרשלעגע. דער קאָמאנדיר פרעסי, וועלכער האָט געקעמפפט צווישען די שווייצער דעם 10טען אויגוסט, איז געווען איינער פון די געטרייסטע אנהענגער פון לואי דעם 16טען; פיעלע פון די עמיגראנטען זיינען אויך געקומען נאָך ליאָן אום צו קעמפפען געגען די רעפובליק און די פיהרער פון דער ראָיאליסטישער פארטיי האָבען געפלאנעוועט מיט אַן אגענט פון דער קעי־

ניגליכער הויז, אימבער־קאַלאָמיס, וועגען מיטלען, ווי צו פערבינדען דעם אויפשטאַנד אין ליאָן מיט די אָפּעראַציאָנען פון דער פיעדמאנטעזער ארמיי. ענדליך האָט דער ראטה פון עפּענטליכען וואוילזיין פון ליאָן געהאַט אלס סעקרעטאַר גענעראל רובבי, אַ שטאַרקער געגנער פון דער רעפּובליק, וועהרענד דער קאָמאַנדיר פּרעסי איז געשטאַנען אין פערבינדונג מיט די אגענטען פון דער קעניגליכער הויז און האָט פון זיי געפאָרדערט די הילפע פאר די פּידמאָנטעזער און עסטרייכישע סאָלדאטען.

אונטער אזעלכע אומשטענדען איז ניט געבליבען קיין אַנדער ברירה, ווי צו בעלאַגערען ליאָן, לויט אַלע נויטיגע כללים. און די בעלאַגערונג האָט זיך אָנגעפאַנגען דעם 8טען אויגוסט פון ערפאהרענע סאָלדאטען, וועלכע זיינען צוליעב דיזען צוועק אוועקגענומען געוואָרען פון דער ארמיי פון די אַלפּען, און צוזאמען מיט די קאַנאָנען זיינען זיי געבראכט געוואָרען פון בענזאַנסאָן און גרענאָבעל. די ארבייטער פון ליאָן האָבען גאָר ניט געוואָלט דיזען קריעג געגען די רעוואָלוציע. אָבער זיי האָבען זיך ניט געפיהלט שטאַרק גענוג צו רעבעללירען. זיי זיינען אנטלאָפען פון דער בעלאַגערטער שטאָדט, און זיינען געקומען זיך אָנשליסען אָן דער ארמיי פון די סאנקיולאָטען, וועלכע, כאָטש עס האָט זיי אַליין געפעהלט ברויט, האָבען זיך געטהיילט מיט די 20 טויזענד אנטלאָפענע.

צו דער זעלבער צייט האָט קעללערמאַן אויסגעפיהרט אין סעפּטעמבער צוריק צו טרייבען די פּיעדמאנטעזער און קוטהאָן און מאַגנע, צוויי בעפאָלמעכטיגטע פון דער קאָנווענשען, וועלכע האָבען צוזאמענגעשטעלט אַן ארמיי פון בויערעזבעוואפענט מיט סערפּען, העק, מעסערס, זיינען אָנגעקומען דעם 2טען אָקטאָבער צו פערשטאַרקען קעללערמאַנ'ען. זיעבען טעג נאָך דעם האָבען ענדליך די ארמייען פון דער קאָנווענשען גענומען בעזיץ פון ליאָן.

עס איז טרויעריג צו בעריכטען, דאָס די אונטערדריקונגען דורך די רעפּובליקאַנער זיינען געווען שוידערליך. קוטהאָן איז,

ווי עס האָט אויסגעזעהען, געווען צו גונסטען פון א פריעדליכע טאַקטיק, אָבער די טעררָאָריסטען האָבען געקראָגען די אויבער־האַנד אין דער קאָנוועגשען. עס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען אָנצואווענדען געגען ליאָן דאָס, וואָס דער זשיראָנדיסט איזנארד האָט פאָרגעשלאָגען געגען פאַריז, ד. ה., פערניכטען ליאָן אזוי, אז מעהר ווי רואינען זאָלען ניט בלייבען, און וועלכע זאָלען האָבען אויף זיך די פאָלגענדע אויפשריפט: „ליאָן האָט ערקלערט קריעג געגען פרייהייט — ליאָן עקזיסטירט ניט מעהר“. אָבער דיזער אונזיניגער פלאַן איז ניט אָנגענומען געוואָרען, און די קאָנוועגשען האָט בעשלאָסען, אז די הייזער פון די רייכע זאָלען פערניכטעט ווערען, און די פון די אָרימע זאָלען ניט געריהרט ווערען. די אויספיהרונג פון דיזען פלאַן איז איבערגעגעבען געוואָרען צו קאָלאָ־ד'הערבאָי, און אויב ער האָט איהם ניט אויסגעפיהרט, איז עס געווען דערפאַר, ווייל דאָס איז פראַקטיש ניט מעגליך געווען. א שטאָדט קען מען ניט אזוי לייכט פערניכטען. אָבער מיט דער גרויסער צאָהל פון הינריכטונגען און פון די געפאַנגענע, וואָס זיינען געשאָסען געוואָרען „אין א הורבע“, האָט קאָלאָ זאָגאַר איבערשטיגען די געגען־רעוואָלוציאָנערען פון מאַרסעל און דערמיט האָט ער פיעל געשאַדט דער רעוואָלוציע.

די זשיראָנדיסטען האָבען אויך פיעל גערעכענט אויף אַן אויפשטאַנד אין באָרדאָ, און דיזע האַנדעלס־שטאָדט האָט ווירקליך געמאַכט אַן אויפשטאַנד, אָבער ער האָט ניט לאַנג געדויערט. דאָס פאָלק האָט זיך ניט געלאָזט פערפיהרען. עס האָט ניט געגלויבט אין די בעשולדיגונגען פון „ראָיאַליזם און אָרלעאַניזם“, וועלכע זיינען געשליידערט געוואָרען געווען די מאַנטאַנארען, און ווען די זשיראָנדיסטישע מיטגליעדער, וואָס זיינען אַנטלאָפען פון פאַריז, זיינען אָנגעקומען אין באָרדאָ, זיינען זיי געווען געצוואונגען צו בעהאַלטען זיך אין דער שטאָדט, וועלכע, זיי האָבען גע'חלום'ט, דאַרף עס זיין דער מיטעלפונקט פון אויפשטאַנד. באָרדאָ האָט זיך באַלד איבערגעגעבען צו די דעלעגאַטען פון דער קאָנוועגשאָן.

וואָס אנבעטרעפט טולאָן, וואו עס האָבען שוין לאנג גע־ווירקט די ענגלישע אגענטען און וואו די פלאָטע־אָפיציערען זיינען אלע געוועזן ראָיאליסטען, האָט זי זיך פאָלשטענדיג אונטער־געגעבען צו אָן ענגלישען סקאדראָן. די ווענינגע רעפובליקאנער פון דיזער שטאָדט זיינען ארעסטירט געוואָרען, און אזוי ווי די ענג־לענדער, ניט פערלירענדיג קיין צייט, האָבען פערשטארקט די פעסטונגען און געבויט נייע, איז געוועזן נויטיג אָן אמת'ע בעלא־גערונג, אום צוריקצונעהמען די שטאָדט. דאָס איז ערשט גע־טהאָן געוואָרען דעם פאָלגענדען דעצעמבער.

פינף און פופציגסטער קאפּיטעל.

די מלחמה.—דער איינדרינגענדער שונא צוריקגעטריבען

די רעאָרגאניזאציאָן פון דער רעפּובליקאַנישער ארמיי. — די גרויסליכקייטען פון דער מלחמה. — זשיראָנדיסטישע גענעראלען אויסגעביטען אויף אַנדערע. — די שוויריגקייטען פון די רעפּובליקאַנער. — די לאַגע פון פראנקרייך. — די האָפנונגען פון די פעראייניגטע מלוכות. — זייערע ערפאָלגען און דורכפעלע. — די רעפּובליקאַנער קריגען מוטה. — דער זיעג איבער די עסטרייכער. — דאָס אונטערגעבען־זיך פון ליאָן. — טולאָן צוריקגענומען. — די נקמה פון די רעפּובליקאַנער.

נאָך דעם פערראַטה פון דומאָריעז און דער פערהאַפטונג פון די זשיראָנדיסטישע פיהרער, האָט די רעפּובליק געמוזט אויפס־ניי אויספיהרען די ארבייט פון רעאָרגאניזירען איהר ארמיי אויף אַ דעמאָקראַטישען פונדאַמענט און עס איז געווען נויטיג ווידער צו ערוועהלען די העכערע בעאַמטע, אום אָנצושטעלען יאקאָבינישע רעפּובליקאַנער אָנשטאָט די זשיראָנדיסטישע און ראָיאליסטישע גענעראלען.

די אומשטענדען, אונטער וועלכע דיזע ענדערונג איז פאָרגעקומען, זיינען געווען אַזעלכע שווערע, אַז נור די געוואַלדיגע ענערגיע פון אַ נאַציאָן אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע איז געווען פעהיג דאָס אויסצופיהרען. די אומשטענדען, וועלכע מען האָט געמוזט דאָן בייקומען, זיינען געווען: דער איינדרינגענ־דער שונא, די אינערליכע אונרוהען און די אונטעראירדישע אר־

בייט פון די קאָנספּיראַציעס, וועלכע איז געטריבען געוואָרען איבער גאַנץ פראַנקרייך פון די רייכע מיט דעם צוועק אויסצו־הונגערן די סאַנקיולאָטישע ארמייען און זיי איבערגעבען צום שונא. ווייל כמעט איבעראל איז די אדמיניסטראַציאָן פון די רע־פּאַרטמענטס און דיסטריקטען פערבליבען אין די הענד פון די רעאַקציאָנערען און זשיראָנדיסטען, און זיי האָבען געטהאָן זייער בעסט, אז די אמוניציע און די פּראָוויזיע זאָל ניט דער־גרייכען די ארמייען.

עס איז נויטיג געוועזן דער גאַנצער געניוס פון דער רעוואָ־לוציע און דער גאַנצער יוגענדליכער מוטה פון אַ פאָלק, וואָס האָט ערוואַכט פון זיין לאַנגען שלאָף, דער פולער גלויבען פון די רעוואָלוציאָנערען אין אַ צוקונפט פון גלייכהייט, אום אָנצוהאַל־טען דעם טיטאַנישען קאמפף, וועלכען די סאַנקיולאָטען האָבען געפיהרט געגען דעם אריינדרינגענדען שונא און געגען די פער־רעטהער. אָבער וויפיעל מאָל האָט די אויסגעמאַטערטע נאַציאָן שוין געהאַלטען ביים נאָכגעבען!

אויב היינט־צו־טאָג קען אַ מלחמה רואינירען און פער־וויסטען גאנצע פּראָווינצען, קענען מיר שוין פערשטעהן, וואָס עס זיינען געוועזן די אונגליקען פון אַ מלחמה מיט הונדערט און צוואַנציג יאָהר צוריק, צווישען אַ בעפעלקערונג, וואָס איז דאַן געוועזן פיעל אָרימער. אין די דעפּאַרטמענטס, וואָס זיינען גע־וועזן ניט ווייט פון דעם מלחמה־פּלאַץ, האָט מען די תבואה מייסטענס אָבגעשניטען, נאָך איידער זי איז צייטיג געוואָרען. די מייסטע פערד און אַנדערע לאַסט־טהירע זיינען צוגענומען געוואָרען אין דיענסט, אָדער גלייך אויפ'ן פּלאַץ אָדער בּאר איינע פון די פיערצעהן ארמייען פון דער רעפּובליק. די סאָל־דאַטען צוזאמען מיט די בויערען און די אָרימע פון די שטעדט האָט געפעהלט ברויט. אָבער עס האָט זיי אויך געפעהלט אַלעס אַנדערע. אין ברעטאַין און אין אַלזאַס האָבען די דעלעגאַטען פון דער קאָנווענשען געמוזט פּאָרדערען פון די בירגער פון גע־וויסע שטעדט, ווי ברעסט אָדער שטראַסבורג, אַראָבצונעהמען זייערע שטיוועל און שיך און אָבשיקען זיי צו די סאָלדאַטען.

דער גאנצער לעדער, וואָס מען האָט נור געקענט קריגען, איז צו־גענומען געוואָרען פאר די ארמיי, ווי אויך אַלע שוסטער. אָבער דאָס איז נאָך אַלץ געווען ניט גענוג, און הילצערנע שיך האָט מען געמוזט צוטהיילען צווישען די סאָלדאטען. נאָך ערגער, עס איז געוואָרען נויטיג צו בילדען קאָמיטעס, וועלכע זאָלען צו־נעהמען פאר די ארמיי אלערליי קיך־געשיר פון פריוואט־הייזער: קעסלען, פאהנען, קריגלאך און אנדערע כלים פון בראָנז אוז בליי, און אויך אירגענד וועלכע שטיקער פון צובראָכענעם בראָנז אָדער בליי. דאָס איז געטהאָן געוואָרען אין די דיסט־ריקטען פון שטראסבורג.

אין שטראסבורג האָבען די דעלעגאטען פון דער קאָנווענ־שאָן און דעם מוניציפאל ראטה געמוזט פערלאנגען פון די איינוואוינער קליידער, זאָקען, שיך, העמדער, בעט־צייג און אַל־טען לייווענד, אום אָנצוקליידען די אָבגעריסענע וואָלונטירען. זיי האָבען אויך געמוזט בעטען, אז מען זאָל זיי געבען בעטען אין די פריוואט־הייזער, וואו זיי זאָלען קענען אוועקלעגען די פער־וואונדעטע.

אָבער דאָס אַלעס איז ניט געווען גענוג, און פון צייט צו צייט האָבען די דעלעגאטען פון דער קאָנווענשען געפונען פאר נויטיג צו נעהמען אַ רעוואָלוציאָנערע קאָנטריבוציע, מייסטענס פון די רייכע. דאָס איז געווען בעזאָנדערס דער פאל אין אַל־זאָס, וואו די גרויסע לאנד־אייגענטהימער האָבען ניט געוואָלט אויפגעבען זייערע פעאָדאַלע רעכטע און פאר די פערטהיידיגונג פון וועלכע עסטרייך האָט עס אָנגעפאנגען די מלחמה. אין דער סויטה, אין נארבאן, האָט אַ מיטגליעד פון דער קאָנווענ־שען געמוזט פאָרדערען די ארבייט פון אלע מענער און פרויען פון שטאָדט אויסצולאָדען די שיפען און אָנלאָדען די וואָגענס, וועלכע האָבען עס געדארפט אריבערפיהרען פראָוויזיע פאר די ארמיי.*)

*) עס איז וויכטיג צו געדענקען, דאָס ניט אַכטענדיג, וואָס אַלערליי רעאקציאָנערע היסטאָריקער מעגען זאָגען וועגען דעם טער־

אָבער ביסלאכוויז איז די ארמיי דאָך רעאָרגאניזירט גע־וואָרען. די זשיראָנדיסטישע גענעראלען זיינען אוועקגעשיקט געוואָרען, און איננגערע מענשען האָבען פערנומען זייערע שטעלען. איבעראל זיינען ערשינען נייע מענשען, פאר וועלכע מלחמה איז קיינמאָל ניט געווען א מלאכה, און וועלכע זיינען אריינגעטראָטען אין די ארמיי מיט דער גאנצער בעגייסטע־רונג פון די בירגער פון א נאציאָן, וואָס איז טיעף אויפגעטריי־סעלט פון דער רעוואָלוציאָן. זיי האָבען אויך באלד אָנגענומען א נייע טאקטיק, וועלכע איז שפעטער־צו צוגעשריבען געוואָרען צו נאפּאָלעאָן, די טאקטיק פון שנעלע מארשען און פון ורויסע מאסען, צוקוועטשענדיג דעם שונא אין זיינע בעזאָנדערע ארמייען, איידער זיי האָבען נאָך געהאַט צייט זיך צו פעראיי־ניגען. אָנגעקליידעט אין שמאטעס און אָהן שיך און אָפט אויך הונגעריג, אָבער בעגייסטערט מיט דעם הייליגען פלאַם פון דער רעוואָלוציע, פון גלייכהייט, זיינען די וואָלונטירען פון 1793 געווען זיעגרייך דאָרט, וואו דער דורכפאַל האָט אויסגעזעהען צו זיין אזוי זיכער.

צו דער זעלבער צייט האָבען די דעלעגאטען פון דער קאָנווענשען ארויסגעוויזען א מורא'דיגע ענערגי אין געפינען מיטלען צו ערנעהרען, קליידען און טראנספּאָרטירען די ארמייען. פאַר די גרעסערע טהייל איז גלייכהייט געווען זייער פּרינציפּ. קיין צווייפעל, אז עס זיינען געווען צווישען דיזע דעלעגאטען מאנכע שווארצע שאָף, ווי קאמבאסער, א צוקינפטיגער בעאמ־

ראָר, זעהען מיר אָבער פון די אַרכיוועז אין דיזען פאַל, דאָס די קאנקיולאָטען און איניגע יונגע בירגער זיינען געווען די איינציגע, וואָס האָבען זיך אָבגערופען אויף דיזער פאָדערונג פון פאַטריאָטיזם און דאָס „ניט איינער אין זיידענע זאָקען, מאַן אָדער פרוי, איז ארויסגעקומען אויפ'ן ברעג פון דעם קאַנאַל.“ נאָך דעם האָט דער דעלעגאַט פון דער קאָנווענשען זיך בעגנוגענט מיט ארויס־לייגען אויף די רייכע „א פאַטריאָטישע מתנה צום בענעפיט פון די ארמיי.“

טער אונטער נאפּאָלעאָן. עס זיינען אויך געווען צווישען זיי נארען, וועלכע האָבען זיך ארומגערינגעלט מיט א שטאאט, אזא, וועלכע האָט שפּעטער געהאָלפען דער פערניכטונג פון באנאפּאר־טע; עס זיינען אויך געווען צווישען זיי אזעלכע, וועלכע האָבען זיך ניט אָבגעזאָגט פון צו נעהמען שחד. אָבער דיזע אלע זיי־נען געווען זעלטענע אויסנאהמען. כמעט אלע צוויי הונדערט דעלעגאַטען פון דער קאָנווענשען האָבען עהרליך געטהיילט די צרות און די געפאהרען מיט די סאָלדאטען.

דיזע אנשטרענגונגען האָבען געבראכט ערפאָלג און נאָך א זעהר פינסטערער צייט פון דורכפאלען אין אויגוסט און סעפּ־טעמבער, האָבען די רעפּובליקאנישע ארמייען געקריגען די אויבער־האנד. דער שטראָם פון דעם אריינדרינגענדען שונא איז אָבגעשטעלט געוואָרען אָנפאנג הערבסט.

אין יוני, נאָך דעם פעררראטה פון דומאָריעץ, איז די ארמיי אין דער נאָרד געווען פאָלשטענדיג דיסאָרגאניזירט — איהרע גענעראלען זייענדיג פערטיג צו בעקעמפּפען איינע די אנדערע, — און זי האָט געהאט געגען זיך פיער ארמייען, וועלכע האָבען רע־פּרעזענטירט א סך הכל פון 118 טויזענד מענער, ענגלישע, הא־נאווערשע און האָלענדישע. געצוואונגען אויך צו פערלאָזען דעם בעפעסטיגטען לאַגער און צו זוכען שוץ הינטער סארפּ, איבער־לאָזענדיג די פעסטונגען פון וואלענסיין און קאָנדע אין די הענד פון דעם שונא, האָט דיזע ארמיי אויך געלאָזען אן אָפענעם וועג צו פּאריז.

די צוויי ארמייען, וועלכע האָבען פערטהיידיגט מאָזעל און דעם רהיין, האָבען קוים געצעהלט 60 טויזענד קעמפּפענדע מע־נער, און זיי האָבען געהאט געגען זיך 83 טויזענד פּרייסען און עסטרייכער, צוזאמען מיט א קאוואלעריע־קאָרפּוס פון ארום 6 טויזענד עמיגראנטען. קוסטין, וועמעס געטריישאפט צו דער רעפּובליק איז געווען זעהר צווייפעלהאפט, האָט פערלאָזען די פּאָזיציעס, וואָס זיינען איינגענומען געוואָרען אין 1792, און האָט ערלויבט די דייטשען צו פערנעהמען די פעסטונג פון מאיענס אויף דעם רהיין.

אין סאוואָי און לעבען ניעס, וואו מען האָט געדראָפּט פּאַרצאַמען דעם וועג 40 טויזענד פּיעדמאָנטעזער, אונטער־שטיצט פון 8 טויזענד עסטרייכער, איז דאָ בלויז געווען די אַלפּען־אַרמיי און נאָך אַ קליינע אַרמיי,ביידע אָהן אירגענד וועלכע טראַנספּאָרט מיטלען צוליעב די ראָיאַליסטישע אויפ־שטענדע אין פּאָרעל, ליאָן און אין דער פּראָוואַנס. אין די פּי־רענעען זיינען 23 טויזענד שפּאַניער אריין אין פראַנקרייך און געגען זיי האָבען זיך געשטעלט בלויז 10 טויזענד מענשען, וואָס האָבען ניט געהאַט ניט קיין ביקסען און ניט קיין פּראָוויזיע. מיט דער הילפע פון די עמיגראַנטען האָט די שפּאַנישע אַרמיי איינגענומען עטליכע פעסטונגען און האָט געסטראַשעט דער גאַנצער רוסיליאָן־געגענד.

וואָס אנבעטרעפט ענגלאַנד, האָט זי איינגעפיהרט אין 1793 די מעטאָדע, וועלכע זי האָט אָנגעהאַלטען פאַר די גאַנצע צייט פון די נאַפּאָלעאָנישע מלחמות. אָנשטאָט אַליין ארויס־צוקומען צו שטאַרק, האָט זי געהאַלטען פאַר גלייכער אונטער־צוקויפען די פעראייניגטע מעכטע און צו פּראָפּיטירען דורך די שוואַכקייט פון פראַנקרייך, צוגעהמענדיג איהר ים־האַנדעל. אין יוני, 1793, האָט די ענגלישע רעגיערונג ערקלערט אַ בלאָקאַדע פון אַלע פראַנצויזישע האַפענס, און די ענגלישע שיפען, געגען דעם אינטערנאַציאָנאַלען געזעץ פון יענער צייט, האָבען אָנגע־הויבען פערכאַפּען אַלע נייטראַלע שיפען, וואָס האָבען געפיהרט פּראָוויזיע פאַר פראַנקרייך. צו דער זעלבער צייט האָט ענג־לאַנד געהאָלפען די עמיגראַנטען, האָט אריינגעשמוגעלט וואַפען און פעק פּראָקלאַמאַציעס אום אויפצוהעצען ברעטאַין און די וואַנדיי און האָט זיך פּאָרבערייטעט צו פערכאַפּען די האַפענס פון סען־מאַלאָ, ברעסט, נאַנטעס, באָרדאָ און טולאָן.

די אינגערליכע אומשטענדען אין פראַנקרייך זיינען געווען ניט בעסער. ברעטאַין איז געווען אין אויפשטאַנד דורך די אינ־טריגען פון די עמיגראַנטען און די אַגענטען פון ענגלאַנד. אין דער וואַנדיי זיינען הונדערט טויזענד בויערען, בעאיינפלוסט ביז צום העכסטען פאַנאַטיזם, געווען אין אַן אָפענעם אויפ־

שטאַנד. אין די גרויסע האַנדעל־שטעדט, ווי נאַנטעס, באָרדאָ און מאַרסעל, זיינען די מיטעל־קלאַסען געווען אויפגעבראַכט, ווייל זייערע געשעפטען האָבען זיך אין גאַנצען אָבגעשטעלט. ליאָן און די פּראָוואַנס זיינען געווען אין דעם פולען שוואונג פון אַן אויפשטאַנד. אין פּאָרעץ זיינען די גלחים און עמיגראַנטען געווען שטאַרק בעשעפטיגט מיט אָנמאַכען מחלוקות; אין פּאַריז גופא האָבען אַלע, וועלכע זיינען רייך געוואָרען זייט 1789 און זייענדיג אונגעדולדיג און וועלענדיג וואָס גיכער זעהען דעם סוף פון דער רעוואָלוציע, פּאָרבערייטעט אַ שרעקליכען אָנפאַל אויף איהר.

אונטער דיזע אומשטענדען האָבען די פעראייניגטע מעכטע געפיהלט זיך אַזוי זיכער באַלד צוריק אויפצוריכטען דעם קעניגטהום, און אַוועקזעצען לואי דעם 17טען אויפ'ן טהראָן, אַז זיי האָבען עס בעטראַכט בלויז אַלס אַ פראַגע פון עטליכע וואָכען. פערזען, דער פערטרויטער פון מאַריע אַנטואַנעט, האָט שוין דיסקוטירט מיט זיינע פריינד, פון וועמען עס זאָל בעשטעהן דער רעגענטען־ראַטה, ווערענד דער פּלאַן אַוועקצושטעלען אַן דער שפּיצע פון די אונצופריעדענע אין ברעטאַין דעם גראַף ד'אַרטאַי איז שוין בעשלאָסען געוואָרען צווישען ענגלאַנד, שפּאַניען און רוסלאַנד.

ווען די פעראייניגטע מעכטע וואָלטען נור מאַרשירט גלייך אויף פּאַריז, וואָלטען זיי זיכער געבראַכט די רעוואָלוציע אין אַ זעהר ערנסטע לאַגע. אָבער צי אויס מורא פאַר אַ נייעם 2טען סעפּטעמבער, אָדער ווייל זיי האָבען בעסער אויסגעקליבען צו נעהמען בעזיץ פון די פעסטונגען, וואָס זיי האָבען געוואונען פון פראַנקרייך, איידער צו בעלאַגערען פּאַריז, האָבען זיי זיך אָבגעשטעלט אין זייער מאַרשרוט, אום צו נעהמען וואַלענסיען און מאַיענס.

אָבער מאַיענס האָט געקעמפּפט און האָט זיך ערשט אונטערגעגעבען דעם 23טען יולי. די פעסטונג פון קאָנדע האָט זיך אונטערגעגעבען אייניגע טעג פריהער, נאָך דעם, ווי זי האָט אויסגעהאַלטען פיער מאָנאַטען. און דעם 26טען יולי האָט וואַלענ־

סיען, נאָך א קאמפּף מיט אַלע פּעראייניגטע מעכטע, זיך אונ־טערגעגעבען אונטער די אפּלאָדיסמענטען פון דער בורזשואזיע, וועלכע אין דער צייט פון דער בעלאַגערונג איז געווען אין גאנץ נאָהענטע בעציהונגען מיט דעם דיוק פון יאָרק. עסטרייך האָט גענומען בעזיץ פון דיזע פעסטונג־שטעדט.

אין דער נאָרטה איז דער וועג צו פּאריז געווען אָפען זייט דעם 10טען אויגוסט, 1793, און די פעראייניגטע מעכטע האָבען געהאט מעהר, ווי 300 טויזענד מענשען צוזאמען צווישען אָסט־ענד און בעל. וואָס איז עס, אַלזאָ, געווען, וואָס האָט ווידער א מאָל געשטערט די פעראייניגטע מעכטע צו מארשירען אויף פּאריז און בעפרייען מאריע־אנטואנעט און דעם יורש פון לואי דעם 16־טען? איז עסווירקליך געווען בלויז דער וואונש צו־ערשט איינצונעהמען די פעסטונגען, וועלכע וואָלטען געבליבען זיי־ערע, וואָס עס וואָלט ניט פּאסירט אין פראנקרייך? איז עס גע־ווען די מורא פאר דעם שרעקליכען ווידערשטאנד, וועלכען די רעפּובליקאנישע פראנקרייך וואָלט געוויים ארויסגעוויזען? אָדער איז עס געווען — און דאָס זעהט אונז אוים דאָס מייסט גלויב־ליכע — ריקזיכטען פון א דיפּלאָמאטישער נאטור? אזוי ווי די ראָקומענטען, וועלכע וואָלטען געקאָנט פארשפרייטען ליכט אויף די דיפּלאָמאטיע פון דיזער פעריאָדע, זיינען נאָך ניט פער־עפענטליכט, זיינען מיר געצוואונגען צו מאכען בלויז השערות. מיר ווייסען אָבער, דאָס אין דעם משך פון זומער און הערבסט, האָט „די קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין“ פערהאנדעלט מיט עסטרייך וועגען דער בעפרייאונג פון מאריע־אנטואנעט, איהר זוהן און זיין שוועסטער, און זייער מוהמע, מאדאם עליזאבעטה. און מיר ווייסען אויך, דאָס דאנטאָן האָט געפיהרט געהיימע פער־האנדלונגען מיט די ענגלישע „וויגס“ ביז 1794, אום איינצו־שטעלען די מלחמה מיט ענגלאנד. פון טאָג צו טאָג האָבען מענ־שען געוואַרט צו זעהען ווי פאָקס, דעם פיהרער פון די וויגס, וועט שטירצען פּיטט, דעם פיהרער פון די טאריעס, און ארייג־טרעטען אין מאכט; און צוויי מאָל — סוף יאנואר, 1794, ווער־רענד דער דיסקוסיאָן וועגען דעם ענטפער אויף די רעדע פון

טהראָן, און דעם 16טען מערץ, 1794 — האָט מען געהאָפּט, אז דער ענגלישער פּאַרלאַמענט וועט זיך ערקלערען געגען א מלחמה מיט פראנקרייך.*)

יעדענפאַלס, דער פאַקט בלייבט, דאָס נאָך זייערע ערפאָל־גען האָבען די פעראייניגטע מעכטע ניט מאַרשירט געגען פּאַריז, נור זיי האָבען אָנגעהויבען צו בעלאַגערען די פעסטונגען. דער דיוק אָוו יאָרק האָט אָנגעפאנגען די בעלאַגערונג פון דאנקירק און דער דיוק אָוו קאָבורג האָט בעלאַגערט לע קווענזאָו.

דאָס האָט געגעבען דער רעפּובליק א מעגליכקייט אָבצוצי־הען דעם אָטהעם און האָט מעגליך געמאַכט פאַר בושאָט, דעם קריעגס־מיניסטער, צו רעאָרגאַניזירען די ארמיי, וועלכע איז גע־וואָרען פערשטאַרקט דורך נייע זעקס הונדערט טויזענד מענער, און צו געפינען רעפּובליקאַנישע אָפיציערען פאַר איהר. קארנאָ האָט אין דער זעלבער צייט אין דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין געזעהען צו מאַכען, אַז די גענעראַלען זאָלען האַנדלען צוזאַמען מיט מעהר איינשטימיגקייט, וועהרענד די דעלעגאַטען פון דער קאָנווענשען האָבען געטראָגען דעם פלאַם פון דער רע־וואָלוציע צו דער ארמיי.

אזוי איז אַוועק דער מאָנאַט אויגוסט, וועהרענד די מפּלות אויף דעם גרענעץ און אין דער וואַנדיי האָבען לעבעדיג געמאַכט די האָפנונגען פון די ראָיאַליסטען און אָנגעפילט מיט פערצווייפ־לונג א היבשע צאָהל רעפּובליקאַנער. דאָך פון די ערשטע טעג פון סעפּטעמבער, 1793, האָבען די ארמייען פון דער רעפּובליק, ערמוטהיגט דורך די עפפענטליכע מיינונג, אויפגענומען די אַטאַקע אין דער נאָרטה, אויף דעם רהיין און אין די פּירענעען. דיזער נייער צוג איז געקרוינט געוואָרען מיט ערפאָלג אין דער נאָרטה, וואו דער דיוק אָוו יאָרק, שרעקליך אַטאַקירט פון די פראנצויזען ביי האַנדשוט, איז געוועזען געצוואונגען אויפצוגעבען

*) אַווענעל שרייבט צו זאָגאַר דעם פאַלען פון דאַנטאָן צו דעם פאַקט, וואָס דיזע דיפּלאָמאַטיע, פון וועלכער ראָבעספּיער און באַרער זיינען געוועזען געגנער, איז דורכגעפאַלען.

די בעלאַגערונג פון דאנקירק. אָבער אנדערשוואו זיינען די רע־זולטאַטען פאר דיזע צייט ניט געווען זיכערע און בעשטימטע.

די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין האָט גלייך זיך בענוצט מיט די ערשטע מיליטערישע ערפאָלגען, אום צו פאָרדע־רען און אויך צו קריגען פון דער קאָנווענשען א כמעט דיקטאַטאָ־רישע מאכט — וועלכע זאָל אָנגעהאַלטען ווערען, אזוי לאַנג ווי דער פריערען וועט ניט דערגרייכט ווערען. אָבער וואָס עס האָט געהאָלפען מעהר פון אַלץ אין דער אָבהאַלטונג פון דעם אריינ־דרינגען פון שונא איז געווען דאָס, וואָס זעהענדיג איבעראַל נייע פיהרער, אויסגעשפּראָכענע רעפּובליקאנער, ארויסקומען פון די רייהען און דערגרייכען די העכסטע שטעלען אין ווייניגע טעג, און זעהענדיג אויך, ווי די דעלעגאַטען פון דער קאָנווענשען אליין מארשירען מיט׳ן שווערד אין האנד אן דער שפּיצע פון די אַטאַ־קירענדע קאָלומנען, זיינען די סאָלדאַטען בעגייסטערט געוואָרען מיט פרישען מוטה, און האָבען אויפגעטהאָן וואונדערבאר־העל־דישע ארבייט.

דעם 15טען און 16טען אָקטאָבער, ניט אכטענדיג אויף די זעהר שווערע פערלוסטען, האָבען זיי אויסגעפאָכטען ביי וואַ־טיניעס דעם ערשטען גרויסען זיעג איבער די עסטרייכער. דיזער זיעג איז געוואונען געוואָרען, מעגען מיר זאָגען, בוכשטעבליך מיט׳ן שווערד, ווייל דער דאָרף וואטיגניעס האָט געביטען הענד אכט מאָל וועהרענד דער מלחמה. אַלס אַ רעזולטאַט פון דיזער מפּלה, האָבען די עסטרייכער אויפגעגעבען די בעלאַגערונג פון מאיבערגע, און דער זיעג געוואונען ביי וואטיגניס האָט געהאַט דיזעלבע ווירקונג אויף דעם גאַנג פון די פּאַסירונגען, ווי דער זיעג פון וואלמי האָט עס געהאַט אין 1792.

ליאָן, ווי מיר האָבען געזעהען, איז געווען געצוואונגען זיך אונטערצוגעבען אין אָקטאָבער, און אין דעצעמבער איז טולאָן צוריקגענומען געוואָרען פון די ענגלענדער נאָך אן אַטאַקע, וועל־כע האָט זיך אָנגעפאַנגען דעם 28־סטען נאָוועמבער, 1793 און האָט געדויערט ביז דעם 16טען דעצעמבער. די ענגלענדער האָ־בען אונטערגעצונדען די פראנצויזישע שיפען, וועלכע זיינען גע־

ווען אין האפען, ווי אויך די ארסענאלען, די דאקס און די פּול־ווער־מאגאזינען, און איבערגעלאָזען די ראָיאליסטען, וועלכע האָבען עס איבערגעגעבען טולאָן צו זיי, צו דער נקמה פון די רע־פּובליקאנער.

אונגליקליכערווייזע איז דיזע נקמה געווען שרעקליך און האָט איבערגעלאָזען טיעפע סליאדען פון האס אין פיעלע הער־צער. איין הונדערט און פופציג מענשען, מייסטענס נייווי־אָפּי־ציערען, זיינען דערשאָסען געוואָרען אין גאנצע קאָמפּאניעס, און נאָך דעם איז געקומען די איינצעלהאפטע ראכע פון די רע־וואָלוציאָנערע געריכטען.

אין אלזאס און אויף דעם רהיין, וואו די ארמייען פון דער רעפּובליק האָבען געהאט צו קעמפּפען געגען די עסטרייכער און די פּרייסען, זיינען זיי געווען געצוואונגען פון דעם אָנפאנג פון דעם יאָהר־קאמפּיין אויפצוגעבען זייער ליניע פון פערטהיידיגונג ארום וויסעמבורג. דאָס האָט געעפענט דעם וועג צו שטראס־בורג, וואו די בורזשואזיע האָט געבעטען הילפע פון די עסט־רייכער און האָט פון זיי געפאָדערט צו קומען און נעהמען בע־זיץ פון דער שטאָדט אין נאָמען פון לואי דעם 17טען. אָבער די עסטרייכער האָבען ניט געוואָלט פארשטארקען דעם קעניג־טהום אין פראנקרייך און דאָס האָט געגעבען צייט דער קאָנווענ־שען אָדער איהרע דעלעגאטען, וואָס האָבען איהר רעפּרעזענטירט, צו רעאָרגאניזירען די ארמיי, און אָנשטאָט זיך פערטהיידיגען איבערגעהן צו דער אטאקע.

דאָך ווינטער האָט שוין געהאלטען אין אָנקומען, און דער קאמפּיין פון 1793 האָט זיך געענדיגט, ניט ברענגענדיג קיינע נייע ערפאָלגען צו קיינעם פון די צדדים. די עסטרייכישע, פּרייסישע, העססיאנישע, האָללענדישע, פּיעדמאָנטישע און שפּאנישע ארמייען זיינען פערבליבען אויף די פראנצויזישע גרענעצען, אָבער די ענערגיע זייערע איז שוין געווען אויסגע־וועפּט. פּרייסען זאָגאר האָט געוואונשען זיך צוריק צו ציהען פון דער פעראייניגונג. און ענגלאנד האָט זיך געמוזט פערפליכ־טען אין האאג (אפּריל 28, 1794) צו בעצאָהלען דעם פּרייסישען

קעניג א סומע פון 7,500,000 פראנק און ארייננצושיקען א יעהר־ליכע קאָנטריבוציע פון 1,250,000 פראנק, איידער פרייסען האָט איינגעוויליגט אָנצוהאַלטען אן ארמיי פון 62,400 מענשען, אום צו פיהרען א מלחמה מיט פראנקרייך.

דעם פאָלגענדען פריהלינג האָט זיך די מלחמה, אַלזאָ, גע־דארפט אָנפאנגען אויף דאָס ניי. אָבער די רעפּובליק האָט איצט געקאָנט קעמפּפען אונטער פיעל גינסטיגערע פערהעלטניסע, ווי אין 1792 און 1793. א דאנק דעם ענטהוזיאזם, מיט וועלכען זי האָט אָנגעפילט די אָרעמסטע קלאַסען, האָט די רעוואָלוציע ביס־לעכווייז בעפרייט זיך פון יענע אויסערליכע שונאים, וועלכע האָבען געשטרעבט איהר צו דערשטיקען. אָבער וואָס פאר א פרייז זי האָט געמוזט בעצאָהלען דערפאר! די אינערליכע קאָנ־וואולסיעס, די פערפרעמדונג פון פרייהייט, וועלכע האָט סוף כל סוף געטוידטעט דיזעלבע רעוואָלוציע און האָט איבערגעגעבען פראנקרייך צום דעספּאָטיזם פון א מיליטערישען „רעטער“.

זעקס און פופציגסטער קאַפּיטעל.

די קאָנסטיטוציע. — די רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג.

אַ קאָמיטע ווערט צוזאַמענגעשטעלט אום צו פערפאַסען אַ נייע קאָנסטיטוציע. — די פּלענער פון די זשיראָנדיסטען. — דער קאַמפּף צווישען די זשיראָנדיסטען און מאָנטאַנאַרען. — די זשיראָנדיסטען זוכען צו פערשטאַרקען די מאַכט פון די דירעקטאָריומס. — דער זשיראָנדיסטישער פּלאַן ווערט פערוואָרפען. — די קאָנסטיטוציע פון די מאָנטאַנאַרען. — זי ווערט אָנגענומען פון דער קאָנווענשען. — דיקטאַטור פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכער זיכערהייט.

עס איז נויטיג געווען צו דערצעהלען באַריכות וועגען די אַנטי־רעוואָלוציאָנערע אויפשטענדע אין פראַנקרייך און וועגען די פערשיעדענאַרטיגע פּאַסירונגען פון די מלחמות ביי די גרענעצען, איידער מיר קעהרען זיך אום צוריק צו דער לעגיסלאַטיווער טהעטיגקייט פון דער קאָנווענשען און צו די פּאַסירונגען, וואָס האָבען נאָכהער ענטוויקעלט זיך אין פּאַריז. ניט וויסענדיג עטוואָס וועגען די ערשטע, וואָלטען די לעצטע געבליבען גאַנץ אונפערשטענדליך. דער אמת איז, אז דער קריעג האָט בעהערשט אַלעס, האָט פערשלונגען די בעסטע כוחות פון דער נאַציאָן, און האָט פּאַראַליזירט יעדע אנשטרענגונג צו מאַכען די רעוואָלוציע מעהר פּאָרטהיילהאַפט פאַר די מאַסען פון פּאָלק.

דער הויפּט־צוועק, צוליעב וועלכען די קאָנווענשען איז איינבערופען געוואָרען, איז געווען די אויסאַרבייטונג פון אַ נייער רעפּובליקאַנישער קאָנסטיטוציע. די מאָנאַרכיסטישע

קאָנסטיטוציע פון 1791, וועלכע האָט צוטהיילט דאָס פאָלק אין צוויי קלאסען, איינער פון וועלכע איז געווען בערויבט פון אלע פאָליטישע רעכטע, האָט לעננגער שוין ניט געקאָנט אָנגעהאַל־טען ווערען. ווי דער אמת איז, האָט זי אויפגעהערט צו עקזיס־טירען. און דערפאר אזוי שנעל, ווי די קאָנווענשען איז צוזאמענ־געקומען (סעפּטעמבער 21, 1792) האָט זי זיך גענומען צו דער ארבייט וועגען אַ נייער קאָנסטיטוציע, און דעם 11טען אָקטאָ־בער איז אַ ספּעציעלע קאָמיטע אויסערוועהלט געוואָרען פאר דיזען צוועק. זי איז געווען צוזאמענגעשטעלט, ווי מען האָט עס געמעגט ערווארטען, מייסטענס פון זשיראָנדיסטען (סעיז, דער ענגלענדער, טהאָמאס פּעין, בריססאָ, פּעטיאָן, ווערגינאָ, גענסאָנע, קאָנדאָרסעט, באַרער און דאַנטאָן). דער זשיראָנדיס־טישער קאָנדאָרסעט, אַ בעריהמטער מאַטהעמאַטיקער און פילאָ־זאָף, וועלכער, נאָך אזוי ווייט צוריק ווי אין 1774, האָט געאר־בייט צוזאמען מיט טיורגאָ וועגען פּאָליטישע און סאָציאַלע רע־פאָרמען, און וועלכער איז געווען איינער פון די ערשטע, נאָך דעם קעניג'ס אַנטלויפען פון ווארען, צו ערקלערען זיך אַלס רע־פּובּליקאַנער — ער איז עס געווען דער הויפּט־פערפאסער פון דעם קאָנסטיטוציאָנעלען פּלאַן, וואָס איז אויסגעארבייט געוואָ־רען פון דער קאָמיטע פאר די קאָנווענשען און פון אַן „ערקלע־רונג פון די רעכטע פון „מאַן און בירגער", וועלכער איז מיטגע־גאַנגען מיט דיזען פּלאַן.

עס איז קלאָר, דאָס אין אַ געזעצגעבערישער קערפּערשאַפט פון דעפּוטאַטען איז די ערשטע פראגע, וואָס האָט געמוזט ארויפשווימען, אזוי שנעל, ווי מען האָט נור דערמאָנט וועגען אַ נייער קאָנסטיטוציע, געווען: ווער פון די צוויי פּארטייען, וואָס קעמפּפען פאר די מאכט, וועט פּראָפּיטירען דורך דעם נייעם גע־זעץ? די זשיראָנדיסטען האָבען עס געוואָלט אומוואנדלען אין אַ ווערקצייג, וועלכער זאָל זיי העלפען אָבצושטעלען די רעוואָ־לוציע אזוי, אז זי זאָל ניט געהן ווייטער, ווי זי איז געווען ביז דעם 10טען אויגוסט; צו צושטערען די מאַכט פון דער רעוואָ־לוציאָנערער קאָממונע פון פאריז און פון די רעוואָלוציאָנערע

קאָממונען איבער'ן גאַנצען לאַנד און צו פערניכטען די מאָנטאַ־נארען. און די מאָנטאַנארען, וועלכע האָבען ניט בעטראַכט די ארבייט פון דער רעוואָלוציע אַלס געענדיגט, האָבען, נאַטירליך, געמוזט ניט דערלאָזען די זשיראָנדיסטען אומצואוואַנדלען די קאָנסטיטוציע אין אַן אינסטרומענט, וואָס זאָל שטערען דער ווייטערער ענטוויקלונג פון דער רעוואָלוציע.

זאָגאַר נאָך פאַר דער פעראורטהיילונג פון לואי דעם 16טען האָבען די זשיראָנדיסטען געשטופּט די קאָנווענשען אָנצונעהמען זייער קאָנסטיטוציע אין דער האָפנונג צו קענען רעטען דעם קע־ניג. און שפּעטער־צו, אין מערץ און אפּריל, 1793, ווען זיי האָ־בען געזעהען קאָממוניסטישע פערזוכען אויפשפּראָצען צווישען דעם פאָלק און געצילעוועט געגען די רייכע, האָבען זיי נאָך מעהר געזוכט צו ווירקען אויף די קאָנווענשען, אז זי זאָל אָננעהמען קאָנדאָרסעט'ס פּלאַן, וועהרענד די מאָנטאַנארען האָבען געטהאָן אַלעס מעגליכע אָבצולייגען די ענדליכע דיסקוסיאָן, ביז עס איז זיי געלונגען צו פּאַראַליזירען די זשיראָנדיסטען און די ראָיאַלי־סטען. עס מוז אויך געזאָגט ווערען, אז די קאָנסטיטוציע, וועל־כע האָט ארויסגערופען אזא בעגייסטערונג אין 1789, האָט שוין פערלאָרען פיעל פון איהר אינטערעסאַנטקייט פאַר די רעוואָלו־ציאָנערען, בעזאָנדערס זייט די דעקרעטען פון 10טען אויגוסט האָבען אָבגעשאַפט דעם אונטערשיעד צווישען אקטיווע און פּאַ־סיווע בירגער. אויב די זשיראָנדיסטען האָבען צוגעשריבען אַ געוויסע וויכטיגקייט צו דער קאָנסטיטוציע, איז עס נור געווען, אום „צוריק צו ברענגען אָרדנונג", צו פערקלענערען דעם איינ־פלוס, וואָס די רעוואָלוציאָנערען האָבען געהאַט אין די פּראָווינ־צען מיט דער הילפע פון די מוניציפּאַלע קערפּערשאַפטען און אין פּאַריז דורך די קאָממונע.

דער מוניציפּאַל־געזעץ פון דעצעמבער, 1789, האָט געגע־בען די שטעדט אַ גאַנץ היבשע מאַכט, וועלכע איז געווען דאָס גרעסער, ווייל די פּראָווינציעלע רעפּרעזענטאַנטען פון דער צענ־טראַל־מאַכט זיינען אָבגעשאַפט געוואָרען. און מיר האָבען גע־זעהען ווי די סעקציאָנען אין פּאַריז, וועלכע האָבען געפיהרט

זיך, ווי אונאבהענגיגע שטעדט, האָבען אויסגעפיהרט צו קריגען פאר זיך גאנץ גרויסע אַדמיניסטראציאָנס־רעכטע, ווען עס איז געוואָרען נויטיג צוריקצושטויסען די איינדרינגענדע שונאים, צו נעהמען רעקרוטען־וואָלונטירען, צו פערזאָרגען די ארמייען מיט פּראָוויזיע און אויפצופּאַסען אויף די ראָיאַליסטישע פערשווערונגען.

אין די מוניציפּאַליטעטען און די סעקציאָנען האָט די רעוואָלוציאָן אין 1793 געפונען איהר שטאַרקסטע אונטערשטיצונג, און עס איז לייכט צו פערשטעהן, דאָס די מאָנטאַנארען האָבען געטהאָן זייער בעסט, אז עס זאָל בלייבען אין זיין גאנצער קראַפט דיזער מעכטיגער ווערקצייג פון זייער איינפלוס*.)

אָבער דאָס איז אויך געווען די אורזאכע, ווארום די זשיראָנדיסטען אין זייער פּלאַן פאר אַ קאָנסטיטוציע, וועלכע נור דער אויפשטאַנד פון דעם 31־סטען מאַי האָט זיי געשטערט ארויפצודרינגען אויף פראנקרייך, האָבען אָנגעווענדעט אַלע כוחות צוצושטערען די קאָמונען, אָבשאַפען זייער אונאבהענגיגקייט און צו פערשטאַרקען די מאַכט פון די דירעקטאָריומס פון די דעפּאַרטמענטס און די דיסטריקטען, וועלכע זיינען געווען די ווערקצייג פון די לאַנד־אייגענטהימער און פון די מיטעל־קלאַסען. אום דאָס אויסצופיהרען, האָבען די זשיראָנדיסטען געפאָדערט די אָבשאַפונג פון די גרויסע קאָממונען און די קאָממונאַלע מוניציפּאַליטעטען און די בעשאַפונג פון א דריטער און אַ

---

*) דעם 7טען מערץ, 1793, ווען די פערטהיידיגונגס־קאָמיטע איז געוואָרען שטאַרק אונרוהיג וועגען דער פערצווייפעלטער לאַגע פון פראנקרייך דורך דעם ארייִנדרינגענדען שונא, און זי האָט איינגעלאַדען די מיניסטאָרען און די קאָממונען פון פאריז צו בעראַטהען זיך צוזאמען, האָט מאַראַט, צוזאמענפאסענדיג אלעס, וואָס איז שוין געטהאָן געוואָרען, זיי געזאָגט, דאָס אין אַזאַ קריזיס איז די אויבערשאַפט פון פאָלק ניט אונטהיילבאַר; דאָס יעדע קאָמונע האָט די פולע מאַכט אין איהר אייגענער טעריטאָריע, און אז דאָס פאָלק האָט אַ רעכט צו נעהמען שריט, וועלע זיינען נויטיג פאר זיין וואוילזיין.

נייער רייהע ביוראָקראטישע קערפּערשאַפטען, די דירעקטאָריען פון די קאַנטאָנען, וועלכע זיי האָבען כאַראַקטעריזירט, אַלס „די קאַנטאָנישע מוניציפּאַליטעטען“.

ווען דיזער פּלאַן וואָלט אָנגענומען געוואָרען, וואָלטען פערשוואונדען געוואָרען די קאָממונען, וועלכע זיינען ניט געווען בלויז רעדער פון דער אַדמיניסטראציאָן, נור אויך קערפּערשאַפטען, וואָס האָבען געהאַט לאַנד, געביידען, שולען אין געמיינשאַפט. אַזוי ווי די דאָרף־מוניציפּאַליטעטען האָבען גאַנץ אָפט זיך אָנגענומען פאַר די בויערען, און די מוניציפּאַליטעטען פון די גרויסע שטעדט, ווי אויך זייערע סעקציאָנען, האָבען אָפט געהאַלטען פאַר די אינטערעסען פון דעם אָרימען בירגער, האָבען די זשיראָנדיסטען געהאַט בדעה איבערצוגעבען די לאָקאַלע רעגיערונג צו די מיטעל־קלאַסען, און זיי האָבען געהאָפט צו דערגרייכען זייער צוועק מיט דעם, וואָס זיי וועלען איינפיהרען די קאַנטאָנישע מוניציפּאַליטעטען, וועלכע וואָלטען געווען אבהענגיג פיעל מעהר פון די העכסט־ביוראָקראטישע און רעאקציאָנערע דירעקטאָריומס פון די דעפּאַרטמענטס, ווי פון די אָרימערע פאָלקס־קלאַסען.

אָט אויף דיזען העכסט־וויכטיגען פּונקט זיינען די זשיראָנדיסטישע און מאָנטאַנארישע פּלענער געווען אין גאַנצען דאַגעגען איינער דעם צווייטען.

אַנאַנדער ענדערונג און אַ זעהר וויכטיגע, וועלכע די זשיראָנדיסטען האָבען געוואָלט איינפיהרען, און וועלכע די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָמיטע האָט פערוואָרפען, איז געווען די איינפיהרונג פון די צוויי הייזער פון פּאַרלאַמענט, און אויב דאָס ניט, איז די צוטהיילונג פון דער געזעצגעבענדער קערפּערשאַפט אין צוויי סעקציאָנען, ווי דאָס איז שפּעטער טאַקי געטהאָן געוואָרען דורך דער קאָנסטיטוציע פון דעם 3טען יאָהר (1795) נאָך דעם, ווען עס איז שוין אריינגעטראָטען די רעאקציע פון דעם 9טען טהערמידאָר, און די זשיראָנדיסטען האָבען זיך צוריק געקעהרט צו זייער מאַכט.

עס איז אמת, דאָס דער זשיראָנדיסטישער פּלאַן פאַר א קאָנ־

סטיטוציע האָט אויסגעזעהען אין מאַנכע הינזיכטען זעהר דע־
מאָקראַטיש אין דעם זין, דאָס זי האָט איבערגעלאָזען צו די
ערשטע פערזאַמלונגען פון די וואהל־מענער ניט נור די אויסוואהל
פון זייערע רעפּרעזענטאַנטען, נור אויך די אויסוואהל פון די
בעאַמטע פון דער שטאַאַטס־קאַסע, פון די געריכטען, איינשלי־
סענדיג אויך דעם הויכען געריכט און אויך די מיניסטאָרען *)
און דאָס זי האָט אויך פאָרגעשלאָגען דעם רעפערענדום אָדער די
דירעקטע געזעצגעבונג. אָבער די נאָמינירונג פון מיניסטאָרען
דורך די וואהל־קערפּערשאַפטען (צוגעבענדיג, אַז דאָס וואָלט מעג־
ליך געווען אין דער פראַקטיק) וואָלט בלויז געפיהרט צו דער בע־
שאַפונג פון צוויי קאָנקורירענדע אויטאָריטעטען, דעם קאָנגרעס
און דעם מיניסטעריום,ביידע נאָמינירט דורך דאָס אַלגעמיינע
שטימרעכט, ווערהענד דער רעפערענדום איז געווען פערפלאָנ־
טערט דורך זעהר קאָמפּליצירטע כללים, וועלכע האָבען איהם גע־
מאַכט בלויז צו אַן אילוזיע. **)

*) יעדע פריימערי־פערזאַמלונג האָט געהאַט צו נאָמינירען זיע־
בען מיניסטאָרען, און די אדמיניסטראַציאָן פון דעם דעפּאַרטמענט
וואָלט געבילדעט מיט דיזע נעמען א ליסט פון דרייצעהן קאַנדידאַטען
פאר יעדען מיניסטעריום. דאַן, וואָלטען די פריימערי־פערזאַמלונגען,
צונויפגערופען א צווייטען מאָל, אויסערוועהלט מיניסטאָרען פון
דיזע ליסטען.

**) אַן אויסגעצייכענטען סך הכל פון דיזע צוויי קאָנסטי־
טוציעס, פון דער זשיראָנדיסטישער און מאָנטאַנארישער, האָט געמאַכט
אָלאר אין זיין „פּאָליטישער געשיכטע“. איך ברענג זיינע פאַקטען,
אָבער פאר זייער אָבשעצונג בין איך אַליין פעראַנטוואָרטליך. איך
בין, למשל, ניט איינפערשטאַנען מיט אלאר אין דער אָבשאצונג פון
דעם זשיראָנדיסטישען פּלאַן פון די קאָנטאָנישע מוניציפּאַליטעטען.
ווייט פון צו האָבען די נייגונג „צו אָרגאַניזירען ערנסט די קאָממו־
נע“, האָט דיזער פּלאַן, לויט מיין מיינונג, געשטרעבט צו פערניכטען
איהר, אַזוי צו פערבייטען איהר מעהר מיט אַ ביוראָקראַטישער קער־
פּערשאַפט איידער מיט אַ קערפּערשאַפט פון פאָלק.

און, ענדליך, דיזער פּלאַן פון אַ קאָנסטיטוציע, און „די ער־
קלערונג פון די רעכטע", וועלכע האָט געזאָלט קומען פאַר דעם, האָט פעסטגעשטעלט אויף אַ מעהר קאָנקרעטען שטייגער, ווי די קאָנסטיטוציע פון 1791, די רעכטע פון די בירגער, ד. ה., די פרייהייט פון דעם רעליגיעזען גלויבען און גאָטעס־דיענסט, די פרייהייט פון דער פּרעסע און אַלע אנדערע אופנים פון געדאַנקען־פערשפּרייטונג. וואָס אנבעטרעפט די קאָממוניסטישע טענדענצען, וועלכע זיינען געקומען צום פאָרדער־גרונד צווישען די מאַסען, האָט „די ערקלערונג פון די רעכטע" זיך בענוגענט מיט דער אנערקענונג, דאָס „הילפע פאַר די אָרימע איז אַ הייליגער חוב, וואָס די געזעלשאַפט איז זיי שולדיג, און דאָס די געזעלשאַפט איז מחויב צו פערזאָרגען מיט בילדונג יעדען גליך."

איינער קען זעהר גוט בעגרייפען, וועלכע געפיהלען דיזער פּלאַן האָט ארויסגערופען, ווען ער איז פאָרגעלייגט געוואָרען פאַר דער קאָנווענשען דעם 15טען פעברואר, 1793. די קאָנווענשען, בעאיינפלוסט פון די מאָנטאנארען, האָט געוואָלט צוריקהאַלטען איהר ענטשיידונג אזוי לאנג, ווי מעגליך, און האָט געפאָרדערט, אז אנדערע פּלענער זאָלען אריינגעשיקט ווערען. זי האָט אויך נאָמינירט אַ נייע קאָמיססיע — אַ קאָמיססיע פון זעקס — צו אנאַליזירען די פערשיעדענע פּלענער, וואָס קענען אריינגעבראכט ווערען. און דעם 17טען אפּריל, ווען די נייע קאָמיססיע האָט אָבגעגעבען איהר רעפּאָרט, האָט זיך אין קאָנווענשען אָנגעהויבען די דיסקוסיאָן. ראָבעספּיער האָט געהאַלטען אַ לאַנגע רעדע, וועלכע, ווי אלאר האָט בעמערקט, איז געווען עטוואָס דורכגעוועבט מיט „סאָציאַליזם". „מיר זאָלען ערקלערען — האָט ראָבעספּיער געזאָגט — אז דאָס רעכט פון אייגענטהום איז בעגרענצט, ווי אַלע אנדערע רעכטע, דורך די פּליכט צו רעספּעקטירען די רעכטע פון דעם צווייטען ; אז דאָס רעכט פון אייגענטהום טאָר ניט זיין שעדליך ניט צו דער זיכערהייט און ניט צו דער פרייהייט אָדער צו דער עקזיסטענץ אָדער צום אייגענטהום פון אנדערע מענשען ; און דאָס יעדער פּאַך, וועלכער איז עובר אויף דיזען געבאָט, איז אונגעזעצליך און

אונמאָראַליש„". ער האָט אויך געפאָדערט די פּראָקלאַמירונג פון דעם רעכט אויף ארבייט, כאָטש אין אַ זעהר געמעסיגטער פאָרמע. „די געזעלשאַפט" — האָט ער געזאָגט, — „איז פערפליכטעט צו פערזיכערען די עקזיסטענץ פון אַלע איהרע מיטגליעדער, אָדער צו קריגען פאַר זיי ארבייט אָדער צו גאַראַנטירען די לעבענס־מיטעל צו די יעניגע, וועלכע זיינען אונפעהיג צו ארבייטען."

אָבער וואו די אידעען פון די מאַנטאַנאַרען האָבען זיך אין גאַנצען אונטערשיידעט פון די אידעען פון די זשיראָנדיסטען איז עס געווען, ווען מען האָט אָנגעהויבען דיסקוטירען דעם 22סטען מאַי די אָבשאַפונג פון די קאָממונאַלע מוניציפּאַליטעטען און די בעשאַפונג פון די קאַנטאַנישע געזעץ־קערפּערשאַפטען. די מאַנטאַנאַרען זיינען געווען ענטשיעדען געגען דיזע אָבשאַפונג, נאָך מעהר דערפאַר, ווייל די זשיראָנדיסטען האָבען געוואונשען אויך צו פערניכטען די איינהייטליכקייט פון פאַריז און דער קאָממונע, און האָבען געפאָדערט, דאָס יעדע שטאָדט פון מעהר, ווי 50 טויזענד איינוואוינער זאָל ווערען צוטהיילט אין עטליכע מוניציפּאַליטעטען. אין דיזען פונקט האָט די קאָנווענשען אָנגענומען די מיינונג פון די מאַנטאַנאַרען און האָט פערוואָרפען דעם זשיראָנדיסטישען פּלאַן פון קאַנטאַנישע מוניציפּאַליטעטען.

די קאָנסטיטוציע פון די מאַנטאַנאַרען — און אין דעם איז איהר גאַנץ בעזאָנדערער כאַראַקטער — האָט אויפגעהאַלטען די מוניציפּאַליטעטען אין זייער גאַנצער מאַכט. „קענען מיר" — האָט געפרעגט הערוֹלט דע שעל — „אויפגעבען די מוניציפּאַליטעטען, ווי גרויס עס זאָל זיין זייער צאָהל? צו פערניכטען זיי וואָלט געווען אַן אונדאַנק געגען דער רעוואָלוציע און אַ פערברעכען געגען פרייהייט. ניין, דאָס וואָלט געמיינט די פאָלשטענדיגע פערניכטונג פון פאָלקס־רעגיערונג". „ניין", האָט ער צוגעלעגט נאָך דעם, ווי ער האָט ארויסגערעדט איינינע סענטימענטאַלע פראַזען, — „ניין, די אידעע פון אונטערדריקען די מוניציפּאַליטעטען האָט נור געקאָנט געבאָרען ווערען אין די קעפּ

פון אריסטאָקראטען, און פון דאָרט איז עס אריבער אין די קעפּ פון די געמעסיגטע.*)

פאר די נאָמינירונג פון די רעפּרעזענטאנטען האָט די מאָנטאנארישע קאָנסטיטוציע פאָרגעשלאָגען דירעקטע שטימרעכט אין יעדען דיסטריקט (50 טויזענד איינוואוינער). פאר די נאָמינירונג פון פערוואלטער פון די דעפּארטמענטס און פון די דיסטריקטען, האָט דאָס שטימרעכט בעדארפט זיין אין צוויי גראדען און אין דריי גראדען פאר די נאָמינירונג פון די 24 מיטגליעדער פון עקזעקוטיוו־ראטה (מיניסטעריום), וואָס האָט געזאָלט געוועהלט ווערען יעדען יאָהר. די געזעצגעבענדע פערזאמלונג האָט בעדארפט אויסערוועהלט ווערען פאר בלויז איין יאָהר, און איהרע אקטען האָבען געזאָלט צוטהיילט ווערען אין צוויי קאטעגאָריען; די געזעצע, וועלכע זאָלען גלייך אריינטרעטען אין קראפט, און די געזעצע, פאר וועלכע דאָס פאָלק האָט געקאָנט פאָרדערען א רעפערענדום.

אָבער אין דער מאנטאנארישער, ווי אין דער זשיראָנדיסטישער קאָנסטיטוציע, איז דאָס רעפערענדום־רעכט געווען בלויז אן איללוזיע. כמעט אלעס האָט געקאָנט געטהאָן ווערען דורך דעקרעטען, און דאָס האָט אויסגעשלאָסען דעם רעפערענדום. דאן, אום צו קריגען דעם רעפערענדום, איז געווען נויטיג, דאָס אין א העלפט פון די דעפּארטמענטס, צוזאמען מיט איין צעהנטעל פון די פּריימערי פערזאמלונגען פון יעדען דעפּארטמענט זאָל אן איינווענדונג געמאכט ווערען געגען דעם נייעם געזעץ אין דעם משך פון די פערציג טעג, נאָך דעם, ווי עס איז פּרעפּענטליכט געוואָרען דער פאָרגעשלאָגענער געזעץ.

ענדליך האָט די קאָנסטיטוציע גאראנטירט צו אלע פראנ־

*) עס איז אינטערעסאַנט צו בעמערקען, דאָס אויך אין רוסלאַנד זיינען די שונאים פון דער קאָממונע אין דער איצטיגער צייט די אנהענגער פון דעם קאנטאן (וסיאסאסלאוונאיא וואלאסט), און דאָס זיי שטעלען עס אַנטקעגען די דאָרף־קאָממונען, נאָך וועמעס לאַנד זיי געלוסטען.

צוויזען „גלייכהייט, פרייהייט, זיכערהייט, די אונבעריהרבארקייט פון אייגענטהום, די זיכערהייט פון דעם נאַציאָנאַלען חוב, פריי־הייט פון גאָטעס־דיענסט, געמיינשאַפטליכע ערציהונג, עפענטלי־כע הילפע, אונבעשרענקטע פרייהייט פון דער פרעסע, דאָס רעכט צו פעטיציאָנירען, דאָס רעכט צו בילדען פאָלקס־געזעלשאַפטען און דעם גענוס פון אלע מענשליכע רעכטע."

וואָס אנבעטרעפט די סאָציאלע געזעצע, וועלכע דאָס פאָלק האָט ערוואַרטעט פון דער קאָנסטיטוציע, האָט העראָלט די שעלל זיי פערשפראָכען אויף שפּעטער. צוערשט אָרדנונג. זיי וועלען שפּעטער זעהען ,וואָס זיי וועלען קענען טהאָן פאַר'ן פאָלק. אין דיזען פונקט זיינען די מאַיאָריטעט פון די זשיראָנדיסטען און מאנטאנארען געווען אין פולער איינפערשטענדיגונג.

דעם 24סטען יוני, 1793, איז די קאָנסטיטוציע אָנגענו־מען געוואָרען פון דער קאָנווענשען, און איז גלייך פאָרגעלייגט געוואָרען פאַר די פריימערי פערזאמלונגען, וועלכע האָבען זיך אויסגעשפּראָכען מיט גרויסער איינשטימיגקייט און זאָגאַר מיט בעגייסטערונג פאַר די קאָנסטיטוציע. די רעפּובליק איז דאַן גע־ווען צוזאַמענגעשטעלט פון 4944 קאַנטאָנען, און ווען די שטי־מען פון 4420 זיינען בעקאַנט געוואָרען, האָט זיך ארויסגעווי־זען, אז די קאָנסטיטוציע איז אָנגענומען געוואָרען פון 1,801,918 שטימען געגען 11,610.

דעם 10טען אויגוסט איז די קאָנסטיטוציע פּראָקלאַמירט געוואָרען מיט א גרויסער צערעמאָניע, און אין די דעפּאַרט־מענטס איז זי געוואָרען א ווירקזאַמער מיטעל צו פּאַראַליזירען די זשיראָנדיסטישע אויפשטענדע. דיזע האָבען שוין קיין אויס־רייד ניט געהאַט, ווייל זייערע פערלוימדונגען איבעראל ווענען די מאַנטאַנאַרען, דאָס זיי ווינשען צוריק אויפריכטען דעם קע־ניגטהום מיט א הערצאָג פון אָרלעאַנס אויפ'ן טהראָן, זיינען אין גאַנצען דורכגעפאַלען איצט. פון דער אַנדערער זייט, איז די קאָנסטיטוציע פון דעם 24־סטען יוני, 1793, געוואָרען אזוי גוט אויפגענומען פון די דעמאָקראַטען, דאָס זי איז שפּעטער געוואָ־

רען דער גלויבען פון דער דעמאָקראַטיע — באלד פאר א גאַנצען יאהר־הונדערט.

די קאָנווענשען, וועלכע איז צוזאמענגערופען געוואָרען פאר דעם ספּעציעלען צוועק צו פערפאסען א רעפּובליקאַנישע קאָנ־סטיטוציע פאר פראנקרייך, האָט איצט בעדארפט זיך אויפלייזען. אָבער עס איז געווען קלאָר, דאָס אונטער די אומשטענדען, ווען דער שונא האָט געהאַלטען אין זיין מאכט א טהייל פון לאַנד, און די מלחמה איז געווען אָנגעפיהרט מיט אן ענערגיע, וואָס האָט וויט איבערשטיגען די מיטעל פון דער רעפּובליק, און דאן דער אויפשטאַנד אין דער וואנדיי, ליאָן און פּראָוואַנס און אַנ־דערשוואו — אונטער אזעלכע אומשטענדען האָט די קאָנסטי־טוציע ניט געקאָנט אָנגעווענדעט ווערען. די קאָנווענשען האָט ניט געטאָרט זיך אויפלייזען און איבערלאָזען די רעפּובליק צו דער געפאהר פון א נייער וואהל.

ראָבעספּיער האָט ענטוויקעלט דיזע אידעע פאר דעם יאקאָ־בינישען קלוב דעמזעלבען טאָג, ווען די קאָנסטיטוציע איז פּער־עפענטליכט געוואָרען, און די פיעלע דעלעגאַטען, וועלכע זיינען געקומען נאָך פּאַריז אום צו העלפען ביי דער פערפאסונג פון דער קאָנסטיטוציע, זיינען געווען פון דערזעלבער מיינונג. דעם 28־סטען אויגוסט האָט די קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין אויסגעדריקט פאר דער קאָנווענשען דיזעלבע מיינונג, און דער־פאר האָט די קאָנווענשען ענדליך בעשלאָסען, ווען די רעפּובלי־קאַנישע רעגיערונג האָט געהאַט איהר ערשטען ערפאָלג אין ליאָן — דעם 10טען אָקטאָבער, 1793 — אז „די רעגיערונג פון פראנק־רייך בלייבט א רעוואָלוציאָנערע, ביז עס וועט געשלאָסען ווערען פריעדען".

דאָס האָט געמיינט אויפצוהאַלטען אין דער טהאַט, אויב ניט מיט רעכט, די דיקטאַטור פון די קאָמיטעס פון עפענטליכען וואוילזיין און פון אלגעמיינער זיכערהייט, וועלכע זיינען נור־וואָס פערשטאַרקט געוואָרען אין סעפּטעמבער דורך דעם געזעץ געגען פערדעכטיגע און דעם געזעץ, וואָס האָט געהאַט צו טהאָן מיט רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס.

זיעבען און פופציגסטער קאפיטעל.

דער רעוואָלוציאָנערער גייסט ווערט אויסגעזופּט.

די רעוואָלוציאָנערע פיהרער האָבען מורא צו געהן ווייטער. — די קאָממונע פון פאריז. — די מאָנטאנארען. — די קאָנווענשען אונטהעטיג. — די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשאָן ארביי־טען נור אויף צו פארשטאַרקען דעם רעזשים פון די מאנטא־נארען.

די בעוועגונג פון דעם 31טען מאי, 1793, האָט געמאכט מעגליך פאר די רעוואָלוציע פערטיג צו ברענגען די ארבייט, וועל־כע האָט זיך ארויסגעוויזען צו זיין איהר הויפּט־אויפטהו: די ענדליכע אָבשאפונג, אָהן אויסקויף־געלד, פון די פעאָדאל־רעכ־טע און די אָבשאפונג פון דעם קעניגליכען דעספּאָטיזם, אָבער אזוי גיך, ווי דאָס איז אויפגעטהאָן געוואָרען, איז די רעוואָלוציע שטיל געבליבען. די מאסע האָט געוואָלט געהן ווייטער. אָבער די יעניגע, וועמען די כוואליע פון דער רעוואָלוציע האָט ארויפ־געטראָגען צום סאמע שפּיץ פון דער בעוועגונג, האָבען ניט גע־האט דעם מוטה צו געהן ווייטער. זיי האָבען ניט געוואָלט, אז די רעוואָלוציע זאָל ארויפלעגען איהר האנד אויף דעם רייכטהום פון די מיטעל־קלאסען, ווי זי האָט עס געטהאָן מיט דעם רייכ־טהום פון דעם אדעל און די גייסטליכע, און זיי האָבען אָנגע־שטרענגט זייער גאנצען כח צו מילדערען, אָבצוהאלטען און צום סוף צו דערשטיקען די בעוועגונג, וואָס האָט זיך אָנגעפאנגען אין דיזער ריכטונג. אפילו די מעהר פאָרטגעשריטענע און די מעהר ערנסטע צווישען זיי, וואָס נעהענטער זיי זיינען געקומען צו

מאכט, אלץ מעהר האָבען זיי גענומען אין אנטבעטראכט די אינ־טערעסען פון די מיטעל־קלאַסען, חאָטש זיי האָבען זיי געהאַסט. זיי האָבען דערשטיקט אין זיך זייערע אייגענע שטרעבונגען צו גלייכהייט, און זיי האָבען זאָגאר זיך גערעכענט מיט דעם, וואָס די ענגלישע מיטעל־קלאַסען וועלען דענקען פון זיי. זיי אליין זיי־נען געוואָרען שטאַאט־מענער, און זיי האָבען געארבייט, אום אויפצובויען א שטאַרקע צענטראליזירטע רעגיערונג, וועמעס צו־זאַמענגעשטעלטע טהיילען זאָלען פאָלגען זיי בלינד. זיי איז גע־לונגען אויפצובויען דיזע מאכט איבער די קערפּער פון די, וועל־כע זיינען געווען צו פאָרטגעשריטען פאר זיי. אָבער זיי האָבען בעגריפען, ווען זיי אליין זיינען ארויף אויף די תליה, דאָס פער־ניכטענדיג די פאָרטגעשריטענע פארטיי, האָבען זיי אויך גע־טוידטעט די רעוואָלוציע.

נאָך דעם, ווי דער געזעץ האָט פעסט געמאכט דאָס, וואָס די בויערען האָבען געפאָרדערט אין די לעצטע פיער יאָהר, און וואָס זיי האָבען אויך אויסגעפיהרט אין פערשיעדענע פּלעצער, איז די קאָנוועגשען געווען אונפעהיג צו אונטערנעהמען עטוואָס פון גרעסערער וויכטיגקייט. א חוץ אין זאכען פון נאַציאָנאַלער פערטהיידיגונג און ערציהונג איז איהר ארבייט געווען אין גאַנ־צען פרוכטלאָז. די געזעצגעבער האָבען, אמת, סאנקציאָנירט די גרינדונג פון רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס און האָבען בעשלאָסען צו צאָהלען די אָרימע סאנקיולאָטען, וועלכע האָבען געגע־בען זייער צייט, אום צו ארבייטען אין די סעקציאָנען און קאָ־מיטעס. אָבער דיזע בעשליסע, וועלכע זעהען אויס אזוי דע־מאָקראַטיש, זיינען ניט געווען פון א רעוואָלוציאָנערען כאַראַק־טער. דאָס איז נור געווען א מיטעל צו אָרגאַניזירען די מאכט פון שטאַאט.

עס איז געווען אויסער דער קאָנסטיטושען און דעם יאַקאָביני־שען קלוב—אין דער קאָממונע פון פאריז, אין געוויסע סעקציאָ־נען פון פאריז און פון די פּראָווינצען, און אין דעם קארדעלירען־קלוב, וואו מען האָט געקאָנט געפינען אייניגע מענשען, וועל־כע האָבען פערשטאַנען, דאָס אום זיך צו פערזיכערען מיט דעם,

וואָס איז שוין געוואונען געוואָרען, איז עס געווען נויטיג צו מאַרשירען נאָך ווייטער און זיי האָבען דארום געשטרעבט צו פאָרמולירען די שטרעבונגען פון אַ סאָציאַלען כאַראַקטער, וועלכע האָבען שוין אָנגעהויבען זיך ווייזען צווישען די מאַסען.

זיי האָבען געמאַכט אַ מוטהיגען פערזוך צו אָרגאַניזירען פראַנקרייך, אַלס אַ פעראייניגונג פון פערציג טויזענד קאָממונען, וועלכע קאָררעספאָנדירען צווישען זיך און וועלכע רעפרעזענטירען אזוי פיעל מיטעל־פונקטען פון דער העכסטער דעמאָקראַטיע,*) וועלכע זאָל ארבייטען, אום אויפצובויען די ווירקליכע גלייכהייט, די גלייכהייט פון דער טהאַט, ווי מען האָט זיך דאַן אויסגעדריקט, די „אויסגלייכונג פון די איינקינפטע“. זיי האָבען געזוכט צו ענטוויקלען די שפּראָצונגען פון דעם מיניציפּאַלען קאָמוניזם, וועלכען דער געזעץ פון מאַקסימום האָט אַנערקענט. זיי האָבען פערטהיידיגט די נאַציאָנאַליזירונג פון האַנדעל אין די וויכטיגסטע זאַכען, אַלס אַ מיטעל צו בעקעמפּפען די מאָנאָפּאָליסטען און ספּעקולאַנטען און זיי האָבען ענדליך געשטרעבט ניט צוצולאָזען צו דער בילדונג פון גרויסע פערמעגענס, און צו צוטהיילען די, וועלכע זיינען שוין געוועזן. אָבער

*) די מוניציפּאַלע טהעטיגקייט איז געווען „דער לעצטער אויסדרוק פון דער רעוואָלוציע“, — ווי מיגנע האָט זיך אזוי גוט אויסגעדריקט. „זייענדיג דאַגעגען אין איהרע ציעלען צו דער קאָמיטע פון עפּפענטליכען וואוילזיין, האָט זי געוואונשען אָנשטאָט די געוועהנליכע דיקטאַטור, די העכסטע לאָקאַלע דעמאָקראַטיע און אָנשטאָט דעם גלויבען די עטאַבלירונג פון דעם העכסטען אונגלויבען. אַנאַרכיע אין פּאָליטיק און אַטהעאיזם אין רעליגיעזע ענינים — אזעלכע זיינען געווען די אויסגעשפּראָכענע שטריכען פון דיזער פּארטיי און די מיטעל, מיט וועלכע זי האָט גערעכענט צו גרינדען איהר מאַכט.“ עס מוז אָבער בעמערקט ווערען, דאָס בלויז א טהייל פון די „אַנאַרכיסטען“ האָבען געפאָלגט נאָך העבערט און זיין אַנטי־רעליגיעזען קאַמפּיין, וועהרענד פיעלע האָבען איהם פערלאָזען, ווען זיי האָבען בעגריפען די מאַכט פון דעם רעליגיעזען גייסט אין די דערפער.

אזוי גיך, ווי זיי האָבען דערגרייכט די מאכט, האָבען די רעוואָ־לוציאָנערען פון די מיטעלע קלאסען זיך בענוצט מיט דער מאכט, וועלכע איז געווען אין די הענד פון דיביידע קאָמיטעס פון עפענטליכען וואוילזיין און אלגעמיינער זיכערהייט, וועמעס אויטאָריטעט איז געוואקסען צוזאמען מיט די געפאהרען פון קריעג, און זיי האָבען פערניכטעט די, וועמען זיי האָבען גערופען „עקסטרימע“, אום נור שפּעטער אליין אונטערצוגעהן, אין דעם מאָנאַט טהערמידאָר, דורך די אטאַקעס פון די אנטי־רעוואָלוציאָנערע מיטעל־קלאסען.

אזוי לאַנג, ווי די מאנטאנארען האָבען געהאט צו פיהרען א קאמפּף מיט די זשיראָנדיסטען, האָבען זיי געזוכט די שטיצע פון די פאָלקס־רעוואָלוציאָנערען. אין מערץ און אפּריל, 1793, האָ־בען זיי אויסגעזעהען פעהיג צו געהן ווייט צוזאמען מיט די פּראָלעטאריער. אָבער האָבענדיג דערגרייכט די מאכט, האָבען די מייסטע פון זיי געטראכט פון גרינדען א „מיטען־וועג“ פּאר־טיי, וואָס זאָל שטעהן צווישען די „עקסטרימע“ און די אנטי־רע־וואָלוציאָנערען, און בעהאנדעלט אלס שונאים די, וועלכע זיינען געשטאַנען מיט'ן פאָלק אין זיינע שטרעבונגען צו גלייכהייט. זיי האָבען זיי פערניכטעט מיט דעם, וואָס זיי האָבען צושטערט אלע זייערע פערזוכען צו אָרגאניזירען זיך אין סעקציאָנען און קאָממונען.

דער פאקט איז, דאָס די מאנטאנארען, מיט א פּאָר אויס־נאהמען, האָבען זאָגאר קיין בעגריעף ניט געהאט פון די אלגע־מיינע בעדירפניסע, וועלכע זיינען אונבעדינגט נויטיג אום צו גרינדען א פּארטיי פון א דעמאָקראטישער רעוואָלוציע. זיי האָ־בען ניט פערשטאַנען דעם פּראָלעטאריער מיט זיינע זאָרג, מיט זיין אָפּט־פון־הונגער־שטארבענדע פאמיליע און זיינע נאָך אונ־בעשטימטע און ניט פערווירקליכטע שטרעבונגען צו גלייכהייט.

עס איז געווען מעהר דער אבסטראקטער מענש, די אייניג־קייט פון דער דעמאָקראטישער געזעלשאפט, וואָס האָט זיי אינ־טערעסירט.

מיט דער אויסנאהם פון אייניגע פּאָרטגעשריטענע מאָנטא־

נארען, ווען א קאָמיסיאָנער פון דער קאָנווענשען איז געקומען אין א פּראָווינץ־שטאָט, האָבען די פראגען פון ארבייט, פון דעם ווי עס לעבט זיך דעם ארבייטער אין דער רעפּובליק און וועגען דעם גענוס פון אַלע נויטיגע זאכען גלייך פאר אלע, איהם גאַנץ ווייניג אינטערעסירט. ווערענדיג געשיקט צו אָרגאניזירען דעם ווידערשטאנד געגען דעם ארייננדרינגענדען שונא און אום אויפ־צובלאָזען דעם פּאטריאָטישען געפיהל, האָט ער געהאנדעלט, אלס א דעמאָקראטישער בעאַמטער, פאר וועמען דאָס פאָלק איז גע־ווען בלויז א ווערקצייג, וואָס האָט איהם בעדארפט העלפען אום אויסצופיהרען די פּלענער פון דער רעגיערונג.

אויב ער איז געקומען צו דעם לאָקאַלען „פּאָלקס־פּעראיין“, איז עס געווען, ווייל ער האָט דאָרט ערוואַרטעט הילפע פאר די אויסרייניגונג פון דער שטאָדט פון די אריסטאָקראטען, פאר די אָרגאניזירונג פון דער נאַציאָנאַלער פערטהיידיגונג און פאר די פערהאַפטונג פון די פעררעטהער.

אויב ער האָט ארויפגעלעגט שטייערען אויף די רייכע, און אָפט גאַנץ גרויסע, איז עס געווען, ווייל די רייכע, „דורכגעפרע־סען פון קאָמערציאַליזם“, זיינען געווען אין סימפּאטהי — מיט די רעאקציאָנערען און האָבען געהאָלפען דעם שונא. עס איז אויך געווען דערפאר, ווייל דורך די שווערע שטייערען האָט מען געקאָנט פערזאָרגען שפּייז פאר די ארמיי.

אויב ער האָט פּראָקלאמירט גלייכהייט אין אירגענד א שטאָדט, אויב ער האָט פערבאָטען דאָס באַקען פון ווייס־ברויט און האָט רעקאָמענדירט די איינוואוינער צו געברויכען בלויז שווארצען ברויט אָדער ברויט פון בעבלאָך, האָט ער עס געטהאָן, כדי די סאָלדאטען זאָלען קענען געשפּייזט ווערען. און ווען איר־גענד אַן אגענט פון דער קאָמיטע פון עפענטליכען וואיילזיין האָט פעראנשטאלטעט אַן עפּפענטליכע הוליאנקע און האָט נאכהער גע־שריבען צו ראָבעספּיער, דאָס ער האָט חתונה געמאַכט עטליכע פּאָרלאך, איז דאָס אַלץ געווען מיטעל ארויסצורופען דעם מילי־טער־פּאטריאָטיזם. עס איז דארום בעמערקונגס־ווערטה, דאָס, ווען מיר לייענען איצט די בריעף פון די שלוחים פון דער קאָנ־

וועגשען, אַדרעסירט צו דער קאָנוועגשען, געפינען מיר אין זיי גאָר ניט וועגען די גרויסע פראַגען, וועלכע האָבען אזוי אינטע־רעסירט דאן דעם בויער און דעם ארבייטער. אז מיליטערישע ענינים און די פראגען פון פערזאָרגען די ארמיי זאָלען אין דיזע בריעף פערנעהמען דעם הויפּט־פּלאַץ, דאָס איז גאַנץ נאַטירליך. אָבער עס איז דאָך דאַן געווען די צייט פון דער רעוואָלוציע, און די קאָמיסיאָנערען האָבען זיך געמוזט בעגעגענען מיט זאכען פון דער העכסטער וויכטיגקייט פאר דער רעוואָלוציע — דאָס מעהר נאָך, ווען זיי האָבען געשריעבען אין זייערע בריעף פון דעם, ווי דער עולם פיהלט, פון דעם, ווי די מאנטאנארישע קאָנוועגשען איז אויפגענומען געוואָרען, פון דער שוויריגקייט צו קריגען פראָ־וויזיע פאר די ארמיי און פון די וועניג לעבענס־מיטלען, וואָס מען קען געפינען. און דאָך די גרויסע עקאָנאָמישע פראַגען, וועלכע זיינען געווען פון אזא בעזאָנדערער וויכטיגקייט פאר די אָרימע, זעהט אויס, האָבען אינטערעסירט בלויז דריי, פיער פון די דעלעגאַטען פון דער קאָנוועגשען.

די קאָנוועגשען האָט ענדליך אָבגעשאַפט די פעאָדאַלע רעכטע און האָט בעפוילען די פערברענונג פון אלע אייגענטהום־פּאַפּירען — אַן אָפּעראציע, וועלכע זי האָט אויסגעפיהרט זעהר אונגערן; און זי האָט אויטאָריזירט די דאָרף־קאָממונען צוריק־צו־נעהמען דאָס לאַנד, וואָס איז פון זיי אוועקגערויבט געוואָרען אונטער פערשיעדענע פּרעטענזיעס אין דעם משך פון די פער־גאַנגענע צוויי הונדערט יאָהר. עס איז, אלזאָ, קלאָר, דאָס די דורכפיהרונג פון דיזע אלע געזעצע גליך וואָלט געווען דער בעס־טער מיטעל, ווי אזוי ארויסצורופען די בעגייסטערונג פון די מאַסען פאר די רעוואָלוציע. אָבער אין די בריעף פון די קאָ־מיסיאָנערען קען מען קוים געפינען עטוואָס וועגען דעם.*) דער

*) די בריעף פערעפענטליכט אין דער זאמלונג פון אלאר אָדער פון לעגאָר, זיינען אין אלע הינזיכטען העכסט־אינטערעסאנט. אָבער אומזיסט האָב איך געזוכט שליאדען פון טהעטיגקייט פון די קאָמיססיאָנערען אין דיזער ריכטונג. נור זשינבאָן סט. אַנדרע,

איינגערער זשוליען, אין זיינע העכסט־אינטערעסאַנטע בריעף, אַדרעסירט צו דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין און צו זיין פריינד און בעשיצער, ראָבעספּיער, דערמאָנט נור איינמאָל, דאָס ער האָט געלאָזט פּערברענגען די אייגענטהום־פּאַפּיערען. אויף דעמזעלבען שטייגער ווערט נור פּערבייגעהענדיג דערמאָנט דיזער געגענשטאַנד אין די בריעף פון קאָלאָ ד׳הערבאַי.

אפילו, ווען די קאָמיססיאָנערען רעדען וועגען די צושטעלונג פון פּראָוויזיע פאר די ארמיי — און זיי האָבען דאָס אָפּט צו טהאָן,—ריהרען זיי ניט אָן דעם סאמע וואָרצעל פון דער פראגע. עס איז דאָ בלויז איין בריעף פון זשינבאָן סט. ענדרע, דאטירט מערץ 26, 1793, וועלכער איז אָן אויסנאַהם. אָבער אפילו דיזער בריעף איז דאָך פאר דעם 31טען מאַי: שפּעטער צו ווענדעט ער זיך אויך געגען די פּאָרטגעשריטענע רעוואָלוציאָנערען. *)

שרייבענדיג פון לאָט־עט־גאַראָן, איינער פון די דעפּארטמענטס, וואָס איז געוועזען אין דער טיעפסטער סימפּאַטהיע מיט די רעוואָלוציאָנערען, בעט זשינבאָן זיינע חברים אין דער קאָמיטע ניט צו זיין בלינד צו די געפאַהרען פון דער לאגע. „די לאַגע איז אזא, שרייבט ער, דאָס אויב קוראזש וועט ניט ארויסברענגען איינע פון יענע אויסערגעוועהנליכע פּאַסירונגען, וועלכע טרייסלען אויף די עפּענטליכע מיינונג אין פראנקרייך און גיבען איהר נייעם כח, איז ניטאָ מעהר קיין האָפנונג. די אונרוהען אין

קאָללאָ, ד׳הערבאַי, פושע און קראַנס ריהרען אָן אַ מאָל די גרויסע פּראַגען, וועלכע האָבען אזוי אינטערעסירט די בויערען און די פּראָלעטאַריער אין די שטעדט. עס קען זיין, אז עס זיינען דאָ אַנדערע בריעף פון די קאָמיסיאָנערען, פון וועלכע איך ווייס ניט; אָבער עס זעהט מיר אויס זיכער, דאָס די מייסטע קאָמיססיאָנערען האָבען גאָר ווענינ אינטערעסירט זיך מיט דיזע זאַכען.

*) דיזער בריעף איז אונטערשריבען פון צוויי קאָמיססיאָנערען, זשינבאָן און לאקארט, וועלכע זיינען געשיקט געוואָרען צו דיזען דעפּארטמענט. אָבער געשריבען האָט איהם זשינבאָן.

דער וואַנדיי און אין די נאַכבאַר־דעפּאַרטמענטס זיינען אַהן צווייפעל אזעלכע, וואָס מוזען פעראורזאכען אנגסט, אָבער זיי זיינען ווירקליך נאָר געפעהרליך, ווייל דער הייליגער ענטהו־זיאזם פאר פרייהייט ווערט דערשטיקט אין יעדע הארץ. אי־בעראל זיינען די מענשען שוין מיעד פון דער רעוואָלוציע. די רייכע האַסען איהר, די אָרימע פעהלט ברויט...." און „אלע יענע, וועלכע זיינען ביז איצט געוועזן געמעסיגטע, און וועלכע זיינען געגאַנגען צוזאמען מיט די רעפּובליקאַנער און וועלכע האָבען לכל הפחות געוואונשען א וועלכע עס איז רעוואָלוציע, זיי ווילען איהר איצט שוין ניט מעהר.... לאָמיר עס געראדע ארויסזאָגען, זיי ווילען אַ געגען־רעוואָלוציע. זאָל אַ נייע קאָנוועגשען איינבע־רופען ווערען, וועט דאָס פראנצויזישע פאָלק אָדער ענטזאגען זיך איהר אויסצואויועהלען אָדער זיי וועלען אויסוועהלען אזעל־כע, וואָס איז דורכאוים געגען די פּרינציפּען פון פרייהייט. אַפילו די מוניציפּאַלע קערפּערשאַפטען זיינען שוואַך אָדער קאָררופּט." אזעלכע זיינען זיי וועניגסטענס געווען אין אלע דיסטריקטען, וואָס דיזע צוויי פאָרשטעהער פון דער קאָנווענשען האָבען בעזוכט.

זשינבאָן פאָרדערט דערפאר ברייטע און שטארקע מיטלען. און אין סוף פון זיין בריעף רעדט ער ווידער וועגען דעם. „דער אָרימער מאַן", האָט ער געשריבען, „האָט ניט קיין ברויט. האָטש קאָרן פעהלט ניט, דאָך איז עס פערבעהאַלטען. עס איז פון דער העכסטער נויטווענדיגקייט צו העלפען די אָרימע צו לעבען, אויב איהר ווילט, אז זיי זאָלען אייך העלפען אויפצוהאַלטען די רע־וואָלוציע.... מיר דענקען, דאָס א דעקרעט, וואָס זאָל בעשטימען אַן אַלגעמיינעם טעקס אויף אלע סאָרטען תבואה, וואָלט געווען זעהר גוט, בעזאָנדערס, ווען עס וואָלט נאָך צוגעלייגט געוואָרען, אז עס זאָלען אויפגעבויט ווערען עפּענטליכע תבואה־שפּייכ־לער, וועלכע זאָלען זיך בילדען פון דעם איבערפלוס פון תבואה, וואָס געפינט זיך אין פּריוואט־הענד." זשינבאָן האָט געבעטען באַרער איבערצוגעהמען די לייטונג אין דיזער זאַך. אָבער ווי

איז עס מעגליך געווען ארויסצורופען אין דער קאָנוועגשען אַן אינטערעס צו אזעלכע פראגען?

די פארשטאַרקונג פון דעם מאנטאנארישען רעזשים, דאָס איז עס געווען, וואָס האָט אינטערעסירט די קאָמיססיאָנערען מעהר פון אַלץ. אָבער, ווי אַלע שטאַאטס־מענער, וואָס זיינען געווען פאר זיי, און ווי אַלע, וועלכע וועלען קומען נאָך זיי, איז עס ניט געווען אין דעם אַלגעמיינעם וואוילזיין און אין דעם גליק פון די גרויסע מאַסען, וואו זיי האָבען געזוכט אַ פונדאַ־מענט. עס איז געווען אין דער שוואך־מאַכונג, און, אויב נויטיג, אין דער אויסראָטונג פון די שונאים פון דיזען רעזשים, אָט אין דעם האָבען זיי געזעהען זייער ישועה. זיי האָבען באַלד בע־געגענט מיט אָפענע ארעמס דעם טעררּאָר, אַלס אַ מיטעל צו פערניכטען די פיינד פון דער דעמאָקראַטישער רעפּובליק. אָבער קיינמאָל זעהען מיר ניט זיי בעגרייפען די ברייטע מאסרעגלען פון אַ גרויסער עקאָנאָמישער ענדערונג, ניט אפילו די, פאר וועל־כע זיי האָבען אליין געשטימט אונטער דעם דרוק פון אומ־שטענדען.

אכט און פופציגסטער קאַפּיטעל.

די קאָמוניסטישע בעוועגונג.

„די גלייכהייט אין דער טהאַט“. — סאָציאַליסטישע פּראָבלעמען. — די פאָרשלעגע פון ביללאַד־וואַרען. — די קאָממונאַליסטישע בעוועגונג. — לעבענס־מיטעל און די לאַנד־פּראגע. — די לייטענדע פּרעדיגער פון קאָממוניזם. — דזשעק רו. — לעדערלע. — וואַרלע. — באַיססעל. — באַבעף.

אין די שריפטליכע ערקלערונגען, וועלכע זיינען צוגעשטעלט געוואָרען צו די גענעראַל־שטאַאַטען אין 1789, האָט מען שוין געמערקט אידעען, וועלכע, ווי כאַססין האָט אָנגעוויזען, וואָלטען היינט געקאָנט בעטראַכט ווערען, אַלס סאָציאַליסטישע. רוססאָ, העלוועציאוס, מאבלי, דידראָ און אַנדערע האָבען שוין ערקלערט די אונגלייכהייט אין די פערמעגענס און די אָנזאַמלונג פון איבערפליסיגען רייכטהום אין די הענד פון די ווענינע, אַלס די גרויסע שטערונג פאַר די אויפריכטונג פון דעמאָקראַטישער פרייהייט. דיזע אידעען זיינען ווידער ארויפגעשוואומען אין די ערשטע שטונדען פון דער רעוואָלוציע.

טיורגאָ, קאָנדאָרסעט און אַנדערע האָבען בעהויפּטעט, דאָס די גלייכהייט פון פּאָליטישע רעכטע האָט קיין בעדייטונג ניט אָהן דער אמת'ער גלייכהייט אין דער טהאַט. דאָס, האָט ערקלערט קאָנדאָרסעט, איז „דער ענדליכער ציעל פון דעם סאָציאַלען לעבען, ווייל אונגלייכהייט אין רייכטהום, אונגלייכהייט אין שטאַנד און אונגלייכהייט אין ערציהונג זיינען די הויפּט־אורזאַכען פון אלע צרות“. און דיזעלבע

אידעען האָבען געפונען אַן אָבקלאַנג אין אייניגע ערקלערונגען פון די וואהל־מענער אין 1789, וועלכע האָבען געפאָדערט דאָס רעכט פון אַלע אויף דעם בעזיץ פון לאַנד אָדער „די אויסגלייכונג פון רייכטהום“.

מען מעג זאָגאר זאָגען, דאָס דער פּאַריזער פּראָלעטאַריאַט האָט שוין געבילדעט אַ בעגריעף פון זיינע קלאַס־אינטערעסען און האָט געפונען מענשען, וועלכע האָבען זיי זעהר גוט אויסגעדריקט. די אידעע פון בעזונדערע קלאַסען, וועלכע האָבען ענטגעגענגעזעצטע אינטערעסען, ווערט קלאָר אויסגעדריקט אין דער „ערקלערונג פון די אָרימע“ פון דעם דיסטריקט פון סאַן־עטיען־דו־מאָן, דורך אַ געוויסען לאַמבערט, „אַ פריינד פון די, וועלכע האָבען גאָר ניט.“ פּראָדוקטיווע ארבייט, אַ געניעגענדע בעלוינונג (דער „ליווינג וויידזש“ פון די מאָדערנע ענגלישע סאָציאַליסטען) דער קאַמפּף וועגען דעם „לעסע־פער“ פון די מיטעל־קלאַס־עקאָנאָמיסטען און אַ קלאָרער אונטערשיעד, וואָס ווערט געמאַכט צווישען דער סאָציאַלער פראגע און דער פּאָליטישער — דאָס אַלעס קען מען געפינען אין דיזער „ערקלערונג פון די אָרימע“.*)

אָבער ערשט נאָכדעם, ווען די טיוליערי זיינען איינגענומען געוואָרען און נאָך מעהר נאָך דעם, ווען דער קעניג איז הינגעריכטעט געוואָרען — אין פעברואר און מער־ץ, 1793 — האָט מען אָנגעפאַנגען דיזע אידעען אָפען צו פּראָפּאַגאַנדירען. עס זעהט זאָגאר אויס—דאָס איז וועניגסטענס די מיינונג פון באָדאָ

---

*) „עס איז קיינמאָל ניט געווען און עס וועלען קיינמאָל ניט זיין קיינע אַנדערע, אַ חוץ צוויי בעזונדערע קלאַסען פון בירגער, די, וועלכע האָבען אייגענטהום און די, וועלכע האָבען גאָר ניט“. אזוי האָט זיך אויסגעדריקט דיזע ערקלערונג פון די אָרימע. אין אַן אַנדער ערקלערונג, ציטירט פון באַסין, געפינען מיר דיזע ווערטער: „פון וואָס פאר אַ נוצען קען זיין אַ קלוגע קאָנסטיטוציע פאַר אַ נאַציאָן, וועלכע איז געבראַכט דורך הונגער צו דער מדרגה פון סקעלעטען.“

— דאָס אויב די זשיראָנדיסטען האָבען זיך ארויסגעוויזען, אלס אזעלכע ליידענשאַפטליכע פערטהיידיגער פון אייגענטהום, איז עס געווען דערפאר, ווייל זיי האָבען מורא געהאַט פאר דעם איינפלוס, וועלכען די פּראָפּאַגאַנדע פון גלייכהייט און קאָממו־ניזם האָט געקראָגען אין פּאריז. *)

אייניגע זשיראָנדיסטען, בעזאָנדערס ראבאָ פון סען־עטיען און קאנדארסעט, זיינען שטאַרק בעאיינפלוסט געוואָרען פון די־זער בעוועגונג. קאנדארסעט, אויף זיין טוידטען־בעט, האָט אויסגעארבייט דעם פּלאַן פון אַ „מיוטואליטעט“, דאָס הייסט, פון א געגענזייטיגער פערזיכערונגס־געזעלשאַפט צווישען אלע בירגער געגען די מעגליכקייטען, וואָס קענען צווינגען אַן ארבייטער אין אַ שלעכטער לאַגע צו פערקויפען זיין ארבייט פאַר אירגענד אַ בעלוינונג. וואָס אנבעטרעפט ראבאָ, האָט ער געפאָדערט, אַז די גרויסע פערמעגענס זאָלען צוגענומען ווערען פון די רייכע אָדער דורך אַ פּראָגרעסיווען שטייער אָדער דורך אַ געזעץ, וועלכער זאָל פיהרען דערצו, אַז דעם רייכען מאַן'ס איבערפליסיגער רייכטהום זאָל פערוואנדעלט ווערען „אין אַן אינסטיטוציאָן פון עפפענט־

*) אין „די היסטאָרישע נאָטיצען וועגען דער נאַציאָנאַלער קאָנ־ווענשען...“ פון מ. א. באָראָ געפינען מיר אַ זעהר אינטערעסאַנטע בע־מערקונג, וואו עס הייסט, אז אינגראנדס מיינונג, דאָס „די סיסטעם פון געמיינשאַפטליכען אייגענטהום (קאָממוניזם) ענטוויקעלט פון בואָנאַראָטטי, איז פאָרגעבראכט געוואָרען א געוויסע צייט פריהער, פאר די פּאַסירונגען פון דעם 20־סטען יוני; און דאָס דיזע פּאַסי־רונגען זיינען דאָס געווען דער רעזולטאַט פון דיזע געדאַנקען. פּעטיאָן, הייסט עס, האָט געווארענט א גרויסע צאָהל דעפּוטאַטען וועגען דעם. „עס זעהט אויס“, ערקלערט באָראָ, „דאָס די זשיראָנדיסטען האָבען ארויינגעלעגט אזוי פיעל ביטערקייט אין זייער טאַקטיק אויס מורא צו זעהען די לעהרע פון קאָממוניזם זיעגרייך.“ אין א צייט ארום האָבען געוויסע מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען אויפגענומען דיזע אידעען, ווי עס איז בעקאַנט, און האָבען זיך אָנגעשלאָסען אָן דער קאָנספּיראציע פון באבעף.

ליכער ניצליכקייט“. „גרויסע רייכטהימער זיינען א שטערונג צו פרייהייט“, האָט ער געשריבען, וויעדערהאָלענדיג א וואָרט, וואָס איז געווען שטאַרק פּאָפּולער צו יענער צייט. אפילו בריססאָ האָט צו אַ געוויסער צייט פּרובירט צו קומען צו אַ געוויסען סאָרט איינפערשטענדניס מיט דיזער פּאָפּולערער טהעאָריע, וועלכע ער האָט באלד נאָך דעם אַטאַקירט מיט אזא ביטערקייט.*)

איינינגע מאַנטאנארען זיינען נאָך ווייטער געגאַנגען. אזוי האָט בילאָד־ווארען אין א בוך, וואָס איז פּערעפּענטליכט געוואָרען אין 1793, גערעדט אָפּען געגען גרויסע רייכטהימער. ער האָט פּראָטעסטירט געגען וואָלטער׳ס אידעע, אז דער ארבייטער דאַרף אָנגעטריבען ווערען דורך הונגער, און ער האָט געפּאָרדערט, אַז עס זאָל ערקלערט ווערען, דאָס קיין בירגער זאָל פון דאַן אָן און ווייטער ניט זיין ערלויבט צו בעזיצען מעהר, ווי אַ בעשטימטע מאָס לאַנד, און דאָס קיינער זאָל ניט קענען ירש׳ענען מעהר, ווי 20 אָדער 25 טויזענד פראנק. ער האָט פערשטאַנען, דאָס די ערשטע אורזאכע פון סאָציאַלען איבעל איז אין דעם פאקט, וואָס עס זיינען דאָ מענשען, וועלכע לעבען „אין א דירעקטער און ניט אין א געגענזייטיגער אָבהענגיגקייט פון אַנדערע מענשען, ווייל

---

*) אום צו בעקעמפּפען וואָס שטאַרקער „די צוטהיילונג פון לאַנד, פאָרגעשלאָגען פון די אנארכיסטען אָדער די קאָבלענציער“ (ראָבעספּיער האָט נאכהער אויפגענומען דיזען פארמאַסקירטען בלבול פון בריססאָ געגען די קאָממוניסטען און איהם וויעדערהאָלט נאָך בריססאָ) האָט בריססאָ ערקלערט אין 1792, דאָס די גלייכהייט פון די רעכטע פון די בירגער וואָלט געווען בלויז אַן איללוזיאָן, אויב די געזעצע זאָלען ניט אָבשאַפען און ניט דערלאָזען די שוין צו גרויסע אונגלייכהייטען צווישען די בירגער. אָבער אזעלכע אינסטיטוציאָנען, וואָס בעגינסטיגען די גלייכהייט, האָט בריססאָ צוגעלייגט, „מוזען איינגעפיהרט ווערען אָהן טומעל, אָהן געוואלט, אָהנע צו ווייזען די מיסאַכטונג צו דעם ערשטען פון אלע סאָציאלע רעכטע, צו דעם רעכט פון אייגענטהום.“

דאָס איז דער ערשטער גליעד אין דער קייט פון שקלאווערײַ.״ ער האָט קריטיקירט די אידעע פון מאַכען די בויערען פאר קליינע איינענטהימער, וועמעס לאַגע אונטער אַזעלכע אומשטענדען וואָלט געווען אַ זעהר עלענדע. עס הערט זיך אַ געשרײַ, האָט ער שפּעטער ערקלערט: קריעג געגען דעם שלאָס, און פריעדען צו דער קליינער הײַזעל! לאָמיר צו דיזען געשרײַ צוגעבען דיזען אַלגעמיינעם כלל: זאָל ניט זיין קיין בירגער, וואָס קען לעבען ניט ארבײַטענדיג, און זאָל ניט זיין קיין בירגער, וואָס זאָל ניט קענען זיך אויסלערנען אַ מלאכה און לעבען דורך איהר.

בילאַד־וואררען׳ס פּאָרשלאַג וועגען ירושה איז אויפגענו־מען געוואָרען, ווי עס איז בעקאַנט פון דער „אינטערנאַציאָנא־לער ארבײַטער אססאָסיאַציאָן״ אויף איהר קאָנגרעס אין 1869. אָבער עס מוז געזאָגט ווערען, אז בילאַד־ווארען איז געווען איינער פון די מייסט־פּאָרטגעשריטענע צווישען די מאָנטאַנא־רען. מאַנכע, ווי, למשל, לעפּעללעטיער, האָבען זיך בענוגענט מיט דער פאָרדערונג פון דעם, וואָס „די אינטערנאַציאָנאַלע״ האָט געפאָדערט אונטער דעם נאָמען פון „אַן אינטעגראַלע ער־ציהונג״, דאָס הייסט, דאָס לערנען פון אַ מלאכה פאר יעדען יונ־גען מאַן; וועהרענד אַנדערע האָבען זיך בעגרענצט מיט דער פאָרדערונג פון דער „בעגרענצונג פון דאָס רעכט אויף איי־גענטהום״.

אָבער עס איז הויפּטזעכליך אויסער דער קאָנווענשען — צווישען פאָלק, אין מאַנכע סעקציאָנען אַזעלכע, ווי די פון גראַ־ווילע און אין דעם קאָרדעליערען־קלוב — זיכער ניט צווישען די יאַקאָבינער — וואו איינער מוז זוכען די פערטהיידיגער פון דער קאָממונאַליסטישער און קאָממוניסטישער בעוועגונג פון 1793 און 1794. עס איז זאָגאַר געווען אַ פערזוך פון אַ פרייער אָרגאַניזאַציאָן צווישען די, וועלכע זיינען דאַן בעקאַנט געווען, אַלס עקסטרעמיסטען, דאָס הייסט די, וועלכע האָבען געוואָלט אַ רעוואָלוציע, וואָס זאָל ברענגען די גלייכהייט. נאָך דעם 10טען אויגוסט, 1792, איז געגרינדעט געוואָרען — ווי עס שיינט אויף דעם פאָרשלאַג פון די פעדערירטע, וואָס זיינען געקומען נאָך

פּאַריז — אַ סאָרט פעראייניגונג צווישען די דעלעגאַטען פון די אַכט און פערציג סעקציאָנען און „די פעראייניגטע פערטהיידי־גער פון די פיער־און־אַכציג דעפּאַרטמענטס“. און ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען אין פעברואר, 1793, די בעוועגונג געגען די בערזען־ספּעקולאַנטען, פון וועלכער מיר האָבען שוין דער־צעהלט, האָבען די דעלעגאַטען פון דיזער פעראייניגונג געפּאָר־דערט פון דער קאָנווענשען דעם 3טען פעברואר ענערגישע מיט־לען געגען די בערזען־ספּעקולאַציעס. אין זייער ערקלערונג קען מען שוין זעהען דעם אָנפאַנג פון דער אידעע, וועלכע איז שפּע־טער געווען דער פונדאַמענט פון פּרודאָן׳ס „מיוטיואַליזם“ און זיין פאָלקס־באַנק: די אידעע, דאָס אַלע פּראָפיטען, וואָס קומען פון די באַנק־אויסטוישונגען, אויב עס זיינען דאָ אַזעלכע, זאָלען צוריקקעהרען זיך צו דער גאַנצער נאַציאָן, און ניט צו איינצעלנע מענשען — ווייל זיי קומען דאָך פון דעם „עפּפענטליכען צוטרוי פון אַלע צו אַלע“.

אונזער קענטניס פון די פערשיעדענע בעוועגונגען, וועלכע זיינען אָנגעגאַנגען צווישען די מענשען פון פּאַריז און אַנדערע גרויסע שטעדט אין 1793 און 1794, בלייבט נאָך אַלץ מאַנגעל־האַפט. עס איז ערשט איצט, ווען מען הויבט אָן זיי אויסצופאָר־שען. אָבער עס איז אונבעשטרייטבאַר, דאָס די קאָממוניסטישע בעוועגונג, רעפּרעזענטירט דורך זשאַק רו ,וואַרלע, דאָלליוויער, שאַליער, לעקלערק, לאַנגע, ראָזע לאַקאָמב, באַיססעל און מאַנ־כע אַנדערע, איז געווען פון אַזא טיעפקייט, וועלכע איז אין אָנ־פאַנג גאָר ניט בעגריפען געוואָרען, אָבער ווענען וואָס מישלע האָט שוין געהאַט אַן אהנונג. *)

*) עס איז וואהרשיינליך, אז א חוץ דער פערטהיידיגונג פון קאָממוניזם אין די סעקציאָנען און אין די פאָלקס־געזעלשאַפטען, זיי־נען אויך געווען פון 10טען אויגוסט, 1792, פערזוכען צו גרינדען געהיימע קאָממוניסטישע געזעלשאַפטען, וועלכע זיינען שפּעטער, אין 1795, פערגרעסערט געוואָרען פון בואָנאַראָטטי און באַבעף, און וועל־כע האָבען נאָך דער רעוואָלוציאָן פון יולי, 1830, געגעבען געבורט צו די געהיימע געזעלשאַפטען פון די בלאַנקיסטען.

עס פערשטעהט זיך, דאָס דער קאָממוניזם פון 1793 איז ניט געווען אזוי פערפּאָלקאָמט, ווי מען געפינט עס נאכהער ביי די נאָכפאָלגער פון פוריע און סען־סימאן און בעזאָנדערס ביי קאנסידעראן אָדער זאָגאר ביי ווידאל. אין 1793 זיינען די קאָמ־מוניסטישע אידעען געבאָרען געוואָרען דורך די בעדירפניסע פון דעם מאָמענט. אָט ווארום די סאָציאלע פראגע האָט זיך ארויס־געוויזען אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואָלוציע בעזאָנדערס אין דער פאָרם פון אַ פראגע וועגען די מיטלען צום לעבען און וועגען דעם לאנד. אָבער אין דעם ליעגט שוין אויך דאָס, וואָס מאכט דעם קאָממוניזם פון דער גרויסער רעוואָלוציע פיעל הע־כער פון דעם סאָציאליזם פון 1848 און פון זיינע שפּעטערע פאָר־מען. ער איז געגאנגען גלייך צום וואָרצעל מיט דעם, וואָס ער האָט אַטאַקירט די פערטהיילונג פון די פּראָדוקטען.

דיזער קאָממוניזם ערשיינט פאר אונז פראגמענטאריש, בע־זאָנדערס, ווייל זיינע פערטייטשער האָבען בעטאָנט פערשיעדע־נע פּונקטען זיינע. און עס איז אימער געבליבען אין איהם עט־וואָס, וואָס מיר וואָלטען געקאָנט אָנרופען נור אַ שטיקעל קאָמ־מוניזם. ער האָט דערלאָזען אינדיווידועללען אייגענטהום זייט ביי זייט מיט געמיינשאפטליכען אייגענטהום. און וועהרענד ער האָט פּראָקלאמירט דאָס רעכט פון אַלע אויף די גאנצע סוממע פון דער פּראָדוקציאָן, דאָך האָט ער אַנערקענט אַן אינ־דיווידועללע רעכט אויף דאָס איבערפליסיגע צוזאממען מיט דעם רעכט פון אַלע אויף די פּראָדוקטען „פון דער ערשטער און צוויי־טער נויטווענדיגקייט“. דאָך די דריי הויפּט־פּונקטען פון קאָמ־מוניזם געפינט מען שוין אין די לעהרען פון 1793 : לאנד־קאָמ־מוניזם, אינדוסטריעללען קאָממוניזם און קאָממוניזם אין האנ־דעל און קרעדיט. און אין דעם איז דער בעגריעף פון 1793 גע־ווען ברייטער, ווי דער פון 1848. ווייל, אויב יעדער פון די אַגי־טאַטאָרען פון 1793 האָט געוועהנליך מעהר בעטאָנט איינעם פון דיזע פּונקטען ווי די אַנדערע, שליסען דאָך דיזע דריי פּונק־טען ניט אויס איינער דעם אנדערען. פערקעהרט גאָר, ווערענ־דיג געבאָרען פון דעם זעלבען בעגריעף פון גלייכהייט, ערגענצען

זיי איינער דעם אנדערען. צו דער זעלבער צייט האָבען די אגי־טאַטאָרען פון דער גרויסער רעוואָלוציאָן געשטרעבט צו פער־ווירקליכען זייער אידעע דורך די טהעטיגקייט פון לאָקאַלע קרעפ־טען, דורך די באַלדיגע פּראקטישע פערווירקליכונג, וועהרענד זיי האָבען אין דער זעלבער צייט פּרובירט צו גרינדען אַ סאָרט דירעקטע פעראייניגונג פון 40 טויזענד קאָממונען. ביי סילוען מאַרשאַל געפינט מען זאָגאַר אַ דונקעלע שטרעבונג צו דאָס, וואָס מיר רופען איצט אנארכיסטישער קאָממוניזם — אויסגע־דריקט, נאַטירליך, מיט גרויסער פאָרזיכטיגקייט, ווייל דאַן האָט איינער ריזיקירט מיט זיין קאָפּ פאַר דעם געברויך פון אַ צו־אָפענער שפּראַך.

די אידעע צוצוקומען צום קאָממוניזם מיט דער הילפע פון אַ פערשווערונג דורך אַ געהיימע געזעלשאַפט, וועלכע זאָל פער־כאַפּען די לייצעס פון דער רעגיערונג — די אידעע, פון וועלכער באַבעף איז געוואָרען דער אַפּאָסטעל — דיעזע האָט זיך שפּעטער פאָרמולירט, אין 1794-1795, ווען די טהערמידאָר־רעאקציע האָט פערניכטעט די אויפשטייגענדע בעוועגונג פון דער גרויסער רעוואָלוציע. דאָס איז געווען דער רעזולטאַט פון אַ פערלוסט פון קראַפט און ניט די ווירקונג פון דער וואַקסענדער מאַכט פון די יאָהרען פון 1789 ביז 1793.

אוראי איז געווען פיעל דעקלאַמאַטאָרישער עפפעקט אין די דרשות פון די פּאָפּולערע קאָממוניסטען. דאָס איז געווען די מאָדע פון יענע צייטען, אַ מאָדע, וועלכע אונזערע מאָדערנע אָראַ־טאָרען צאָהלען נאָך איצט צינז. אָבער אַלעס, וואָס איז בעקאַנט וועגען די קאָממוניסטען פון דער גרויסער רעוואָלוציע, ברענגט זיי ארויס אַלס מענער, וועלכע זיינען געווען שטאַרק איבערגעגע־בען זייערע אידעען.

זשאַק רו איז געווען אַ פּריסטער. ער איז געווען שרעקליך אָרעם און האָט געלעבט מיט זיין איינציגען חבר, אַ הונד, אויס־שליסליך אויף אַן איינקונפט פון צוויי הונדערט פראַנק אַ יאָהר אין אַ פינסטער הויז אין דעם צענטר פון פאַריז און האָט געפּרע־דיגט קאָממוניזם צווישען די ארבייטער. ער איז געווען זעהר

פּאָפּולער אין דער גראַוויליער־סעקציאָן, צו וועלכער ער האָט געהערט, און האָט געהאַט אַ גרויסען איינפלוס אין דעם קאָרדעל־ליערען־קלוב, ביז׳ן סוף יוני, 1793, ווען זיין איינפלוס איז פערניכטעט געוואָרען דורך דאָס אריינמישען זיך פון ראָבעספּיער. וואָס אנבעטרעפט שאליע, האָבען מיר דאָן שוין געזעהען, וואָס פאר אַ קראַפט ער האָט ארויסגעוויזען אין ליאָן, און מיר וויסען דורך מישלע, דאָס דיזער מיסטיק־קאָממוניסט איז געווען אַ מערקווירדיגער מענש, זאָגאַר אַ גרעסערער „פריינד פון פאָלק“, ווי מאַראַט. ער איז ממש פערגעטערט געוואָרען פון זיינע אָנהענגער. נאָך זיין טוידט איז זיין פריינד לעקלערק געקומען נאָך פּאַריז און האָט פּאָרטגעזעצט די פּראָפּאַגאַנדע פון קאָממוניזם צוזאמען מיט רו וואַרלעט, אַ יונגער פּאַריזער ארבייטער, און ראָזע לאַקאָמב, אַ פיהרערין פון די פרויען־רעוואָלוציאָנערען. וועגען וואַרלע איז פראַקטיש גאָר ניט בעקאַנט, אַ חוץ דאָס, וואָס ער איז געווען זעהר בעליעבט צווישען די אָרימע פון פּאַריז. זיין פאַמפלעט, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען אין 1793, איז זעהר געמעסיגט אין טאָן*), אָבער מען מוז געדענקען, דאָס מיט דעם דעקרעט פון 16טען מערץ, 1793, הענגענדיג איבער זייערע קעפּ, האָבען די רעוואָלוציאָנערען ניט געטאָרט זאָגען עפענטליך אַלעס, וואָס זיי האָבען געטראַכט.

די קאָממוניסטען האָבען אויך געהאַט זייערע טהעאָרעטיקער, אַזעלכע, ווי באַיססעל, וועלכער האָט ארויסגעגעבען זיין

*) ער האָט זיך בעגנוגענט אין דיזער ערקלערונג מיט דער פאָרדערונג, אַז דאָס רעכט פון בעזיץ אויף לאַנד זאָל זיין בעגרענצט, דאָס די געוואַלדיגע אונגליכהייט פון פערמעגענס זאָל אָבגעשאַפט ווערען דורך „עהרליכע מיטלען“, אַזוי, אַז „די אָרימע זאָלען זיך קענען בעשיצען פון דעם דרוק פון די רייכע“, און דאָס „די רייכטהימער, וואָס זיינען אָנגעזאמעלט געוואָרען אויף דעם חשבון פון דעם עולם דורך גנבה, ספּעקולאַציע, מאָנאָפּאָל און ז. וו., זאָל ווערען נאַציאָנאַלער איגענטהום אין דעם מאָמענט, ווען די געזעלשאַפט וועט קריגען ריכטיגע בעווייזע פון שווינדעל.“

„קאטעכיזם“ אין די ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע, און אַ צווייטע אויסגאבע פון דעמזעלבען ווערק אין 1791. אויך איז ער געווען דער אַנאָנימער פערפאסער פון אַ ווערק, וואָס איז ארויסגעגעבען געוואָרען אין 1791. אַ גרויסען מערקווירדיגען ווערק איבער קאָממוניזם האָט אויך פערפאסט דאלליוויער, און די בירגער פון דער קאָממונע פון אנווער האָבען איהם ארויסגע־געבען אויף זייער אייגענעם חשבון.

עס איז אויך געווען לאַנגע, וועלכער, ווי מישלע האָט שוין אָנגעוויזען, איז געווען דער פאָרגעגנגער פון פוריע. באבעף איז אויך געווען אין פאריז אין 1793. ער איז געווען בעשעפטיגט אונטער דעם שוץ פון סילוויין מאַרשאַל מיט דער אדמיניסטרא־ציאָן פון די לעבענס־מיטלען, און האָט געפיהרט אַ געהיימע קאָ־מוניסטישע פראָפּאגאנדע. געצוואונגען זיך צו בעהאַלטען, ווייל ער איז פערפאָלגט געוואָרען פאר אַ כלומר'שטדיגע פעלשונג — פאַלש פערפאָלגט פון די מיטעל־קלאַסען ווי דעוויל האָט עס בע־וויזען, וועלכער האָט געפונען דעם אָריגינעללען פראָטאָקאָל פון פראָצעס — איז ער געווען געצוואונגען צו זיין זעהר געהיימ־ניספול.*)

*) אין זיין „קאטעכיזם“ האָט שוין באָיססעל געפּרעדיגט די אידעען, וואָס זיינען געוואָרען בעקאַנט צווישען די סאָציאַליסטען ארום 1848. אזוי, למשל, אויף די פראגע: „וועלכע זיינען עס די הויפּט־אינסטיטוציאָנען פון דיזען רויבערישען, מערדערישען, אנטי־סאָציאַ־לען שטאַאַט?“ ענטפערט ער: „אייגענטהום, חתונה און רעליגיאָנען זיינען דאָס, וואָס מענשען האָבען ערפונדען, עטאַבלירט און געהייליגט אום צו מאַכען געזעצליך זייערע שווינדלען.“ אויסרעכענענדיג די זאַכען, איבער וועלכע די מענשען האָבען פערשפּרייט זייערע אייגענטהומס־רעכט, זאָגט ער: „עס איז דיזע זאַכען, פון וועלכע זיי האָבען געהאַלטען פאר נויטיג צו ווערען די אייגענטהימער, ווי לאַנד, פרויען, און זאָגאר מענער, דעם ים, די טייכען און די בערג, די הימ־לען, די אונטערשטע רעגיאָנען און זאָגאַר די געטער זעלבסט, פון וועלכע זיי האָבען אימער געמאַכט, און מאַכען נאָך ביז איצט, קאַפּיטאַל. ער

שפעטער־צו איז דער קאָממונזים צונויפגעפּאָרט געוואָרען מיט באַבעף'ס קאָנספּיראַציע. אָבער באַבעף, אַזוי ווייט, ווי איינער קען אורטהיילען פון זיינע שריפטען און בריעף, איז געווען נור אַן אפּפּאָרטיוניסט פון דעם קאָממוניזם פון 1793. זיינע בעגריעפע, ווי אויך די אופנים פון טהעטיגקייט, וועלכע ער האָט פערטהיידיגט, האָבען פערקלענערט די אידעע. :ועהרענד עס איז גוט פערשטאַנען געוואָרען פון פיעלע, דאָס אַ בעוועגונג, וואָס האָט די קאָממוניסטישע טענדענץ, איז דער איינציגער מיטעל צו פערזיכערען די זיעגע פון דער דעמאָקראַטיע, האָט באַבעף, ווי איינער פון זיינע פערטהיידיגער האָט געזאָגט גאַנץ ריכטיג, געזוכט אריינצוגנב'ענען דעם קאָמוניזם אין דער דעמאָקראַטיע. וועהרענד עס איז געוואָרען קלאָר פאר אַלע, אַז די דעמאָקראַטיע וועט פערליערען איהרע זיעגע, אויב דאָס פאָלק זאָל ניט אריינקומען אין די אָרגאַנא מיט זיינע פאָרדערונגען און אידעאַלען, האָט באַבעף געוואָלט די דעמאָקראַטיע צוערשט, און דאַן איינפיהרען אין איהר דעם קאָממוניזם בּיסלעכווייז, ביסלעכווייז. *)

אַלעס צוזאַמען איז באַבעף'ס בעגריעף פון קאָממוניזם געווען צו־שמאָל, צו פאַנטאַסטיש, אַזוי, דאָס ער האָט געהאַלטען

איז אויך ניט געווען זעהר צערטליך צו די געזעצע, וועגען וועלכע ער האָט געזאָגט: „זיי זיינען די פערפליכטונגען, וועלכע די שטאַרקע, די מעהר כיטרע, האָבען ארויפגעצוואונגען אויף די שוואַכע, אום אויפצוהאַלטען זייערע אונגליק־ברענגענדע אינסטיטוציאָנען, אָדער זאָגאר צו שטערען די שלעכטע פאָלגען פון דיזע אינסטיטוציאָנען אַזוי ווייט, ווי עס איז מעגליך." זיינע דיפיניציאָנען פון אויטאָריטעט און געזעץ קענען גוט אָנגענומען ווערען פון די מאָדערנע אנאַרכיסטען.

*) אַזוי, צום ביישפּיעל, דאָס פאָלק, בעוואפענט מיט אַ דעמאָקראַטישער קאָנסטיטוציע, וועט ניט מסכים זיין צו קיינע פון די געזעצע, ביז די אויפהאַלטונג פון אַלע וועט ניט פערזיכערט ווערען דורך דעם געזעץ!

עס פאר מעגליך צו דערגרייכען קאָממוניזם דורך די טהעטיג־
קייט פון איינציגע מענשען, וועלכע האָבען עס געדארפט אריינכאַ־
פּען די רעגיערונג אין זייערע הענד מיט דער הילפע פון אַ קאָנ־
ספּיראציע פון אַ געהיימער געזעלשאַפט. ער איז געגאַנגען אזוי
ווייט, דאָס ער איז געוועזען פערטיג צו פערלאָזען זיך אויף איין־
איינציגען מענשען, אבי נור דיזער מענש זאָל האָבען אַ גענוג
שטאַרקען ווילען *איינצופיהרען דעם קאָממו־
ניזם און ראטעווען* די וועלט. אַ טרויעריגע
איללוזיאָן, וועלכע האָט אויסגעברוקירט דעם וועג פאר באנאפאר־
טע, און ווערט נאָך ביז איצט געטהיילט פון אַ גרויסען צאָהל
סאָציאליסטען, און וועלכע האָט אונז געגעבען דעם צעזאריזם —
דעם גלויבען אין אַ נאַפּאָלעאָן אָדער אַ דיזראעלי — דעם גלויי־
בען אין אַ משיח, וועלכער האַלט זיך נאָך פעסט ביז היינטיגען
טאָג.

נײן און פופציגסטער קאפיטעל.

פלענער פאַר די סאָציאַליזירונג פון לאַנד־אינדוסטריען, לעבענסמיטעל און אויסטויש.

די קאָממוניסטישע בעוועגונג און דאָס לאַנד. — די עקאָנאָמישע וויכ־טיגקייט פון לאַנד. — אַגראַרישע פאָרשלעגע. — פאָרשלעגע פון לאַנגע. — די פּראָבלעמען פון לעבענס־מיטעל. — די פראגע וועגען דעם אויסטויש פון פּראָדוקטען. — די אונטערשטע שורה. — דאָס בייז פון אונטערדריקונג.

די הערשענדע אידעע פון דער קאָממוניסטישער בעוועגונג פון 1793 איז געווען, אז דאָס לאַנד זאָל ווערען בעטראַכט, אלס די געמיינשאַפטליכע ירושה פון דער גאנצער נאַציאָן, דאָס יע־דער בירגער זאָל האָבען דאָס רעכט אויף דאָס לאַנד, און דאָס די מיטלען צום לעבען זאָלען פערזיכערט ווערען צו יעדען, אזוי, דאָס קיינער זאָל ניט זיין געצוואונגען צו פערקויפען זיין אָדער איהר ארבייט אונטער דעם סטראַשונאָק פון הונגער. „די ווירק־ליכע גלייכהייט“, פון וועלכע מען האָט גערעדט אין דעם 18טען יאהרהונדערט איז איצט אויסגעטייטשט געוואָרען אלס די בע־פעסטיגונג פון דעם גלייכען רעכט פון אלע אויף דאָס לאַנד; און די גרויסע איבערגעבונג פון לאַנד, וואָס איז אָנגעגאַנגען דורך דעם פערקויף פון די נאַציאָנאַלע גיטער, האָט ארויסגערו־פען אַ האָפנונג, אז די אידעע וועט ענדליך פערווירקליכט ווערען.

מען מוז האַלטען אין זינען, דאָס ארום דיזע צייט, ווען די גרויסע אינדוסטריען האָבען נור אָנגעהויבען צו וואַקסען, איז דאָס לאַנד געווען דער הויפּט־אינסטרומענט פון עקספּלואַטאַציע.

דורך דאָס לאַנד האָט דער לאַנד־אייגענטהימער געהאַלטען די בויערען אין זיין מאכט, און די אונמעגליכקייט פון צו האָבען א שטיקעל לאַנד האָט געצוואונגען די בויערען אויסצו־וואַנדערען אין די שטעדט, וואו זיי זיינען געוואָרען דער שוצלאָזער רויב פון די פאבריקען־אייגענטהימער און פון די ספּעקולאַנטען.

אונטער אזעלכע אומשטענדען האָט דער געדאַנק פון די קאָממוניסטען נויטווענדיגער־ווייזע זיך געצילעוועט צו דאָס, וואָס איז דאַן בעצייכענט געוואָרען, אלס דער „אגראַרישער געזעץ“, וואָס דאָס האָט געמיינט, די בעגרענצונג פון אייגענטהום אין לאַנד ביז צו א געוויסען מאקסימום, און צו דער אנערקענונג פון דעם רעכט פון יעדען איינוואוינער אויף דאָס לאַנד. די לאַנד־כאַפּעריי, וואָס איז דאַן פּראַקטיצירט געוואָרען פון די ספּעקולאַנטען דורך דעם פּעדקויף פון די נאציאָנאַלע גיטער, האָט געקאָנט נור פערשטאַרקערען די אידעע; און וועהרענד מאנכע האָבען געפאָדערט, דאָס יעדער בירגער, וואָס ווינשט צו קולטיווירען לאַנד, זאָל האָבען דאָס רעכט צו ערהאַלטען זיין טהייל פון דעם נאציאָנאַלען אייגענטהום, אָדער ווענינגסטענס צו קויפען א טהייל דערפון אונטער לייכטע בעדינגונגען פון בעצאָהלען — האָבען אַנדערע, וועלכע האָבען פּאַראויסגעזעהען, וואָס שפּעטער וועט זיין, געפאָדערט, אז דאָס גאַנצע לאַנד זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין קאָממונאַלען אייגענטהום און דאָס יעדער לאַנד־האַלטער זאָל נור האָבען דאָס רעכט פון א צייטליכען בעזיץ פון דעם לאַנד, וואָס ער האָט קולטיווירט, און נור פאר אזוי לאַנג, ווי ער קולטיווירט דאָס לאַנד.

אזוי האָט באַבעף, מורא האָבענדיג פּיללייכט צו קאָמפּראָמיטירען זיך צו שטאַרק, געפאָדערט די גלייכע צוטהיילונג פון דעם קאָממונאַלען לאַנד. אָבער ער האָט אויך געוואָלט, אז דאָס לאַנד זאָל בלייבען דער אייגענטהום פון דער קאָממונע אָדער פון דעם לאַנד, דאָס הייסט, אז די איינצעלנע מענשען זאָלען נור האָבען דעם בעזיץ, דעם נוצען פון לאַנד, אָבער ניט דעם אייגענטהום.

פון דער אַנדערער זייט, אויף דער קאָנוועגשען, וועהרענד

דער דעבאַטע וועגען דעם געזעץ פון צוטהיילען דאָס לאַנד, איז זשוליען סוהיט געווען דאגעגען דער ענדליכער צוטהיילונג פון לאַנד, ווי עס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען פון דער אגריקולטור־קאָמיטע, און ער האָט זיכער געהאַט אויף זיין זייט די מיליאָנען אָרימע בויערען. ער האָט געפאָדערט, דאָס די פערטהיילונג פון דעם קאָממונאַלען לאַנד אין גלייכע חלקים צווישען אַלע, זאָל זיין נור פאר א צייט, און אז דאָס לאַנד זאָל קענען צוריק איבערגעטהיילט ווערען נאָך אַ געוויסער פעריאָדע. דער גע־ברויך, אַלזאָ, וואָלט נור בעוויליגט געוואָרען אין דיעזען פאַל צו די איינצעלנע בויערען, ווי דאָס איז אזוי אין דעם רוסישען „מיר“.

דאָלליוויער, דער גלח פון מאָשאם, פאָלגענדיג אַן עהנליכער ריכטונג פון געדאַנק, האָט אין זיין „אָבהאנדלונג וועגען פרימיטי־ווער גערעכטיגקייט“ אויסגעדריקט „צוויי אונפערענדערליכע פרינ־ציפען: דער ערשטער איז, אַז דאָס לאַנד געהערט צו אלעמען אין אַלגעמיין און צו קיינעם ניט בעזונדער; און דער צווייטער פרינציפ איז, דאָס יעדער האָט דאָס אויסשליסליכע רעכט אויף די פרוכט פון זיין ארבייט.“ אָבער אזוי ווי די לאַנד־פראגע האָט בעהערשט אַלע אַנדערע צו יענער צייט, האָט ער עס גע־האַלטען פאר גלייכער אָבצושטעלען זיך בעזאָנדערס אויף דעם ערשטען פון דיזע צוויי פרינציפען.

„דאָס לאַנד“ — האָט ער ערקלערט „גענומען, אַלס גאַנצעס, מוז בעטראַכט ווערען אַלס דאָס גרויסע געמיינשאַפטליכע לאַנד פון אַלע; יעדער איינצעלנער מוז האָבען דאָס רעכט פון א חלק אין דעם געמיינשאַפטליכען לאַנד. איין דור האָט ניט קיין רעכט צו מאַכען געזעצע פאר דעם קומענדען אָדער צו שאַלטען און וואַלטען איבער זיינע רעכטע, טו וויפיעל שטאַר־קער איז דער גרונד ניט צו פערטהאָן זיין ירושה!“ און ווייטער: „די נאַציאָנען אַליין, און, דורך די ווייטערע צוטהיילונג, די קאָמ־מונען, זיינען די ריכטיגע אייגענטהימער פון לאַנד.“

אין דער טהאַט האָט דאָלליוויער אַנערקענט אַ רעכט פון איי־גענטהום נור אין דעם פאַל פון בעוועגליכע זאַכען. וואָס דאָס

לאנד אנבעטרעפט, דארף קיינעם ניט זיין ערלויבט צו בעזיצען
אירגענד וועלכען טהייל פון דעם געמיינשאפטליכען אייגענ־
טהום, סיידען ער און זיין פאמיליע זאָלען קולטיווירען דאָס
לאנד, און אויך דאן נור אלס צייטליכען בעזיץ. דאָס, נאטיר־
ליך, וואָלט ניט געשטערט, אז די געמיינשאפטליכע קולטיווירונג
זאָל געטהאָן ווערען פון דער קאָממונע זייט ביי זייט מיט
פארמס, וועלכע ווערען קולטיווירט פון איינצעלנע. אָבער דאָל־
ליוויער, וועלכער האָט געקאָנט גוט דאָס דאָרף־לעבען, האָט ניט
ליעב געהאט די פארמערס, פונקט ווי ער האָט ניט ליעב געהאט
די גרויסע לאנד־איינגענטהימער. ער האָט געפאָדערט „די
פאָלשטענדיגע פערטהיילונג פון די גרויסע פארמס“; די העכסטע
פערטהיילונג פון לאנד צווישען אלע יענע בירגער, וועלכע האָ־
בען גאָר ניט קיין לאנד אָדער וועלכע האָבען ניט גענוג. דאָס
איז דער איינציגער געניגענדער מיטעל, וואָס קען ברענגען לע־
בען אין אונזערע דערפער און ברענגען בעקוועמליכקייט צו אלע
יענע פאמיליען, וועלכע קרעכצען איצט אין עלענד דורך דעם
מאנגעל פון די מיטלען, וועלכע זאָלען מאכען, אז זייער ארבייט
זאָל זיך זיי בעצאָהלען... דאָס לאנד — האָט ער צוגעלייגט —
וועט ווערען בעסער קולטיווירט, די היימישע מיטלען וועלען ווע־
רען צאָהלרייכער, און די מארקעטס וועלען, אלס א פאָלגע, ווערען
בעסער פערזאָרגט; „מיר וועלען פטור ווערען פון דער העסליכ־
סטער אריסטאָקראטיע, און דאָס איז די אריסטאָקראטיע
פון די פארמער.“ ער האָט פאָראויסגעזעהען, דאָס
א גרעסערער אגריקולטורעלער וואהלזיין וועט דערגרייכט
ווערען אויף אזא וועג, און דאָס עס וועט שוין קיינמאָל
ניט נויטיג זיין צו רעגולירען די פרייזען פון די לעבענס־מיט־
לען דורך דעם געזעץ, וועלכער איז נויטיג אונטער די איצטיגע
אומשטענדען, אָבער וועלכער איז פון דעסטוועגען זעהר אונבע־
קוועם.

אויף די סאָציאליזירונג פון דער אינדוסטריע האָט געפונען
פערטהיידיגער, בעזאָנדערס אין דער ליאָן־געגענד. די ארבייטער
פון ליאָן האָבען געפאָדערט, אז די ווידזשעס זאָלען רעגולירט

ווערען פון דער קאָממונע, און אז די ווײדזשעס זאָלען זײן אזעל־
כע, אז מען זאָל זײן גאַראַנטירט מיט דער מעגליכקײט צו לע־
בען. עס איז געווען דער „ליווינג־ווײדזש“ פון די מאָדערנע
ענגלישע סאָציאַליסטען. א חוץ דעם האָבען זײ געפאָרדערט די
נאַציאָנאַליזירונג פון געווײסע אינדוסטריען, אזעלכע, ווי די מײ־
נינג־אינדוסטריע. עס איז אויך געמאַכט געוואָרען א פאָרשלאַג,
אז די קאָממונען זאָלען איבערנעהמען די אינדוסטריעללע גע־
שעפטען, וואָס זײנען איבערגעלאָזען געוואָרען פון די קאָנטער־רע־
וואָלוציאָנערען, און אויפנעהמען אין זײ די ארבײט אויף דעם
אײגענעם חשבון. אין אלגעמײן, די אידעע, אז די קאָממונע זאָל
ווערען דער פּראָדוצירער פון אַלע סאָרטען זאכען, איז געווען
זעהר פּאָפּולער אין 1793. די אויסנוצונג פון די גרויסע שטי־
קער אונקולטיווירטען לאַנד און די פּאַרקען פון די רײכע פאַר
קאָממונאַלע גאָרטענס פון דער קאָממונע, איז געווען א זעהר
פערשפּרײטע אידעע אין פּאַריז, און שאָמעט איז געווען איהר
פרעדיגער און פערטהײדיגער.

מען זעהט, דאָס פיעל ווייניגער אינטערעס האָט מען דאן
געהאַט אין אינדוסטריע, ווי אין אגריקולטור. דאָך האָט קוזע,
א סוחר, וועלכען ליאָן האָט אויסערוועהלט אלס מיטגליעד פון
דער קאָנווענשען, שוין גערעדט וועגען דער נאַציאָנאַליזירונג פון
די אינדוסטריען, און לאַנגע האָט אויסגעארבײט א פּלאַן פון א
סאָרט „פּאַלאַנסטער“, וואו די אינדוסטריע זאָל זײן פערבונדען
מיט דער אגריקולטור. זײט 1790 האָט לאַנגע אָנגעפיהרט אַן
ערנסטע קאָממוניסטישע פּראָפּאַגאַנדע אין ליאָן. אַזוי האָט ער
אין א פּאַמפלעט, דאַטירט 1790, ענטוויקעלט די פאָלגענדע
אידעען: „די רעוואָלוציאָן“ — האָט ער געשריעבען — האָט
געזאָלט זײן א הײלזאַמע ענדערונג; אָבער באַלד איז זי קאַליע
געוואָרען דורך אַן ענדערונג פון אידעען, דורך דעם העסליכסטען
מיסברויך פון רײכטהום. דער הערשער (דאָס הײסט דאָס פאָלק)
איז אומגעוואַנדעלט געוואָרען.“ „גאָלי“, האָט ער ווײטער
געשריעבען, „איז ניצליך און איז א ברכה אין ארבײטענדע
הענד, אָבער עס ווערט געפעהרליך, ווען עס קלײבט זיך אָן אין

די קופערטען פון די קאַפּיטאַליסטען. איבעראַל, וואו אייער מאַיעסטעט וועט נור אַ קוק טהאָן, וועט איהר זעהען דאָס לאַנד קולטיווירט פון קיין אַנדערען, נור פון אונז; דאָס זיינען מיר, וועלכע זיינען געווען די ערשטע אייגענטהימער פון לאַנד, די ערשטע און די לעצטע אמת'ע בעזיצער. די ליידיג־געהער, וועלכע רופען זיך לאַנד־אייגענטהימער, קענען נור אַנזאַמלען דעם מעהרווערטה פון אונזער אַרבייט. דאָס בעווייזט, ווועניג־סטענס, אונזער רעכט צו זיין מיט־אייגענטהימער. אָבער, אויב, אַלזאָ, מיר זיינען די מיט־אייגענטהימער, און די איינציגע קוועלע פון אירגענד אַן איינקונפט, איז דאָס רעכט פון צו בעגרענצען אונזער פערברויך און פון אַוועקנעהמען פון אונז דעם איבערפלוס פון אונזער עקזיסטענץ, איז נור דאָס רעכט פון אַ רויבער", וואָס דאָס איז, לויט מיין מיינונג, אַ זעהר קלאָרע אויפפאַסונג פון דעם „מעהרווערטה".
ציהענדיג אימער זיינע שליסע פון די פאַקטען, ד. ה., פון דעם קריזיס אין די לעבענס־מיטלען, וועלכען פראַנקרייך האָט דאַן דורכגעמאַכט, האָט ער פאָרגעשלאָגען אַ סיסטעם פון אַ מיטגליעדערשאַפט פון אַלע פערברויכער, וואָס זאָל זיי מאַכען בערעכטיגט צו קויפען צו בעשטימטע פרייזען די תבואה, דאָס אַלעס האָט געזאָלט אויסגעפיהרט ווערען מיט דער הילפע פון אַ פרייער פעראייניגונג, וועלכע זאָל ביסלאַכווייז, ביסלאַכווייז ווערען אַלגעמיין. ער האָט אויך געוואָלט זעהען געמיינשאַפטליכע קראָמען, וואוהין אַלע אַרבייטער זאָלען קענען ברענגען זייערע פּראָדוקטען צום פערקויף. דאָס איז געווען, ווי מיר זעהען, אַ סיסטעם, וועלכע האָט אויסגעמידען אין דעם מסחור ביידעס, אי דעם אינדיווידואַליסטישען מאָנאָפּאָל און אי די פליכטמעסיגע שטאַאַט־סיסטעם פון דער רעוואָלוציע. דאָס איז געווען דער פאָרגענגער פון די קאָאָפּעראַטיווע מילך־פאַרמס, וועלכע זיינען פעראייניגט אום צו פערקויפען דעם פּראָדוקט פון אַ גאַנ־

צער פראָווינץ, ווי מען קען עס זעהען אין קאַנאַדאַ, אָדער פון א גאַנצער נאַציאָן, ווי דאָס איז דער פאַל אין דענעמאַרק.

אין אַלגעמיין איז עס געווען די פּראָבלעם פון די לעבענס־מיטלען, וואָס האָט בעשעפטיגט די מוחות פון די קאָממוניסטען פון 1793, און האָט זיי געמאכט צו צווינגען די קאָנווענשען אָנ־צונעהמען דעם געזעץ פון מאַקסימום, און אויך צו פאָרמולירען דעם גרויסען פּרינציפּ פון דער סאָציאַליזירונג פון דעם אויסטויש פון די פּראָדוקטען, די סאָציאַליזירונג פון האַנדעל.

אין דער טהאַט, די פראגע פון מסחור אין שפּייזען איז געווען די הויפּט־פּראגע איבער גאַנץ פראנקרייך. „פוללע פריי־הייט אין דעם קאָרן־האַנדעל איז אונמעגליך צוזאַמען מיט דער עקזיסטענץ פון אונזער רעפּובליק“, האָבען ערקלערט די וועהלער פון סען־ע־אָיז צו דער קאָנווענשען אין 1792. דיזער האַנדעל ווערט אָנגעפיהרט פון א מינאָריטעט, מיט דעם ציעל פון איהר אייגענער בעריכערונג, און דיזע מינאָריטעט איז אימער פעראינ־טערעסירט צו שאַפען קינסטליכע הויכע פרייזען, וועלכע מאַ־כען שטענדיג ליידען דעם פערברויכער. אַלע האַלבע מיטלען געגען דיזע ספּעקולאַנטען זיינען געפעהרליך און מאכטלאָז“, האָבען די וועהלער ערקלעהרט. „עס זיינען דיזע האַלבע מיטלען, וועלכע וועלען אונז רואינירען. דער גאַנצער האַנדעל אין קאָרן, די גאַנצע פאַרזאָרגונג מיט שפּייז מוז אויסגעפיהרט ווערען פון דער רעפּובליק, וועלכע וועט פעסטשטעלען „אַן עהרליכע פּראָ־פּאָרציע צווישען דעם פרייז פון ברויט און דעם פרייז פון אַן אַר־בייטס־טאָג“. און אזוי ווי דער פערקויף פון די נאַציאָנאַלע גי־טער האָט געפיהרט צו העסליכע ספּעקולאַציאָנען פון דער זייט פון די, וועלכע האָבען געקויפט דאָס לאַנד, האָבען די וועהלער גע־פאָרדערט די בעגרענצונג פון דער גרויס פון די פאַרמס און די נאַציאָנאַליזירונג פון האַנדעל.

„בעפעהלט“, האָבען זיי געזאָגט, „דאָס קיינעם זאָל ניט זיין ערלויבט צו האָבען מעהר, ווי 120 אקער לאַנד, דאָס קיין לאַנד־אייגענטהימער זאָל ניט זיין ערלויבט צו קולטיווירען מעהר, ווי

איין פארם, און דאָס ער זאָל ווערען געצוואונגען צו פערדינגען אַלע אַנדערע, וואָס ער בעזיצט.“ און זיי האָבען נאָך צוגע־לייגט: „גיט איבער די פליכט פון צו פערזאָרגען די נויטיגע שפייזען פאר יעדען טהייל פון דער רעפובליק אין די הענד פון א צענטראלער פערוואלטונג, אויסערוועהלט פון פאָלק, און איהר וועט זעהען, דאָס דער איבערפלוס פון קאָרן און די עהרליכע פּראָפּאָרציע צווישען דעם פרייז פון ברויט און דעם פרייז פון א טאָג ארבייט וועט צוריק ברענגען פריעדען, גליק און לעבען צו אַלע בירגער.“

מען זעהט, אז דאָס זיינען ניט געווען אידעען פון דעם מאַרך פון א טיורגאָ אָדער א נעקער. זיי זיינען געבאָרען גע־וואָרען פון דעם לעבען גופא.

עס איז אינטערעסאַנט צו פערצייכענען, דאָס דיזע אידעען זיינען אָנגענומען געוואָרען פון ביידע, אי פון דער קאָמיטע פון אַגריקולטור און אי פון דער קאָמיטע פון האַנדעל און זיינען ענטוויקעלט געוואָרען אין זייער רעפּאָרט צו דער קאָנווענשען. ווי די ריכטיגקייט איז, זיינען זיי אויך אָנגעווענדעט געוואָרען אין דער פּראקסיס אין אייניגע דעפּארטמענטס פון בעררי און אָרלעאַנס. אין דעפּארטמענט פון עיר־ע־לאָר, דעם 3טען דע־צעמבער, 1792, זיינען די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען שיער גע׳הרג׳עט געוואָרען פון די מענשען, וועלכע האָבען גע־זאָגט: „די מיטעלע קלאַסען האָבען שוין געהאַט גענוג, איצט איז די רייהע פון די אָרימע ארבייטער.“

שפּעטער־צו זיינען עהנליכע געזעצע שטאַרק פערטהיידיגט געוואָרען פון בעפראַי און די קאָנווענשען, ווי מיר האָבען שוין געזעהען, ווען עס איז געווען די רעדע פון דעם געזעץ פון מאַק־סימום, האָט געמאַכט א פערזוך צו סאָציאַליזירען אויף א גרוי־סען שטייגער דעם גאַנצען האַנדעל אין זאכען פון דער ערשטער און צווייטער נויטווענדיגקייט, פאר גאַנץ פראַנקרייך, דורך נאַ־ציאָנאַלע קראָמען און דורך די פעסטשטעלונג אין יעדען דע־פּאַרטמענט אַן עהרליכען פרייז פאר אלע זאכען, ווי זיי וועלען עס אויסגעפינען.

מיר זעהען, אלזא, ארויסשפראצענדיג אין דער צייט פון דער רעוואלוציע די אידעע, דאס דער האנדעל איז א סאציאלע טהעטיגקייט; דאס ער מוז ווערען סאציאליזירט, אזוי גוט, ווי דאס לאנד און די אינדוסטריען — אן אידעע, וועלכע איז שפע־טער ברייטער אויסגעארבייט געווארען פון פוריע, ראבערט אווען, פרודאן און די קאממוניסטען פון די פערציגער יאהרען.

מיר זעהען זאגאר נאך מעהר. עס איז קלאר פאר אונז, דאס זשאק רו, ווארלע, דאלליוויער, לאנגע און טויזענדע שטאדט־און דארף־מענשען, אגריקולטוריסטען און ארבייטער האבען פער־שטאנען, פון א פראקטישען שטאנדפונקט, די פראבלעם פון די לעבענס־מיטלען פיעל בעסער, ווי די קאנווענשען. זיי האבען פערשטאנען, דאס בלויז טאקסירען און ניט סאציאליזירען דאס לאנד, די אינדוסטריען און דעם האנדעל פון דער נאציאן, וועט בלייבען א טוידטער בוכשטאב, אפילו ווען דאס וואלט אונטער־שטיצט געווארען פון א גאנצען לעגיאן פון אונטערדריקונגס־גע־זעצע און פון דעם רעוואלוציאנערען טריבונאל.

עס איז געווען די סיסטעם פון פערקויפען דאס נאציאנאלע לאנד, אנגענומען פון דער גרינדונגס־פערזאמלונג, פון דער גע־זעצגעבענדער פערזאמלונג און פון דער קאנווענשען, וועלכע האט בעשאפען יענע רייכע פארמער, וועלכע דאלליוויער האט געהאלטען, און מיט פולען רעכט, אלס די העסליכסטע אריסטא־קראטען. די קאנווענשען האט עס ניט אנגעהויבען צו זעהען ביז 1794. אבער דאן, די איינציגע זאך, וואס זי האט געקאנט טהאן, איז געווען צו ארעסטירען די פארמער אין די הונדערטע און שיקען זיי צו דער גיליאטינע, אלס מאנאפאליסטען. אבער דיזע אלע שטרענגע געזעצע געגען מאנאפאל (ווי דער געזעץ פון 26סטען יולי, 1793, וועלכער האט פארגעשלאגען די דורכזוכונג פון אלע שפייכלער, קעלערס, וואס געהערען צו די פארמער) האבען נור אויסגעפיהרט דאס, וואס אין די דערפער האט זיך פער־שפרייט א שרעקליכע שנאה צו די שטעדט אין אלגעמיין און צו פאריז בעזאנדערס.

דער רעוואָלוציאָנערער טריבונאַל און די גיליאָטינע האָבען ניט געקאָנט אויספילען דעם מאַנגעל פון א קאָנסטרוקטיווער קאָממוניסטישער טהעאָריע.

ז ע כ צ י ג ס ט ע ר ק א פ י ט ע ל.

דער סוף פון דער קאמוניסטישער בעוועגונג.

מאנטאנארען און קאָממוניסטען. — העבערט'ס שטעלונג.— ביללאָד־וואררענ'ס שטעלונג. — די שטערונגען צום קאָממוניזם. — די פערזאמלונגען און דאָס לאַנד. — קאָממונאַלעס לאַנד ווערט געגעבען צו רייכע בויערען. — זשאַק רו און ראָבעספּיער. — רו פערפאָלגט. — דער ענטפער צום קאָממוניזם פון דער קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין. — רעזאָלוציאָנען, וואָס די קאָממוניסטען האָבען אָנגענומען. — די קאָנווענשען פערטהיידיגט דעם מיטעל־קלאַס און אונטערדריקט דעם קאָממוניזם.

פאר דעם 31־סטען מאַי, ווען די מאנטאנארען האָבען געזעהען די רעוואָלוציע בלייבען אָבגעהאַקט אין מיטען דורך די געגנערשאַפט פון די זשיראָנדיסטען, האָבען זיי געזוכט די הילפע פון די קאָממוניסטען און פון די „עקסטרימע“ אין אַלגעמיין. אין יענע טעג האָט ראָבעספּיער אין דער פּאָרגעשלאָגענער ערקלערונג פון די מענשען־רעכטע, וועלכע ער האָט געלייענט פאר דער קאָנווענשען דעם 21־סטען אפּריל, 1793, זיך אויסגעדריקט צו גונסטען פון א בעגרענצונג פון די רעכטע פון אייגענטהום, און זשיגבאן סען־אַנדרע, קאָלא ד'הערבויז, ביללאָד־וואררען און אייניגע אנדערע האָבען געזוכט צו קומען צו אַן איינפערשטענדניס מיט די קאָממוניסטען. אויב בריססאָ, אין זיינע ווילדע אַטאַקען אויף די מאנטאנארען, האָט זיי אַלע אָנגערופען „אנאַרכיסטען“ און „צושטערער פון אייגענטהום“, איז עס נור געווען דערפאר, ווייל דאַן האָבען די מאָנטאנארען נאָך ניט ארויסגעוויזען

דעם וואונש זיך אָבצוזונדערען פון די עקסטרעמע און פון די קאָממוניסטען.

אָבער גלייך נאָך די אונרוהען אין פעברואר, 1793, האָט די קאָנווענשען אָנגענומען א סטראשענדע שטעלונג געגען די קאָממוניסטען. האנדלענדיג אויף א רעפּאָרט פון בארער, אין וועלכען ער האָט שוין געשילדערט די קאָממוניסטישע אגיטאַציע, אלס די ארבייט פון די גייסטליכע און די עמיגראנטען, האָט די קאָנווענשען, ניט אכטענדיג, וואָס מאראט איז געווען דאגעגען, ענטהוזיאסטיש אָבגעשטימט דעם 18טען מערץ, 1793, „די בעשטראָפונג מיט'ן טוידט פאר יעדען, וואָס זאָל פאָרשלאָגען אָן אגרארישען געזעץ אָדער אירגענד אַן ענדערונג פון לאנד־אייגענטהום, געמיינשאפטליכען אָדער אינדיווידועללען.“

דאָך האָבען זיי געמוזט זיין גוט מיט די עקסטרימע, ווייל זיי האָבען זיך גענויטיגט אין דער אונטערשטיצונג פון דעם פאָלק פון פאריז געגען די זשיראָנדיסטען און אין די מייסט־אַקטיווע סעקציאָנען זיינען די עקסטרעמע געווען זעהר פּאָפּולער. אָבער אזוי שנעל, ווי די זשיראָנדיסטען זיינען געשטירצט געוואָרען, האָבען זיך די מאנטאנארען געווענדעט געגען יענע, וועלכע האָבן פערלאַנגט „א רעוואָלוציע אין טהאטען נאָך דעם, ווי זי איז אויסגעפיהרט געוואָרען אין געדאַנק“, און זיי האָבען זיי פערניכטעט.

עס איז א גרויסער פערדרוס, דאָס צווישען די געבילדעטע מענשען פון יענער צייט איז ניט געווען איינער, וואָס זאָל קענען פאָרמולירען די קאָממוניסטישע אידעען אין א פאָלשטענדיגער און אומפאסענדער פאָרמע, און צווינגען, אז מען זאָל איהם הערען. מאראט וואָלט עס געקאָנט טהאָן, ווען מען וואָלט איהם געלאָזט לעבען. אָבער ער איז ערמאָרדעט געוואָרען דעם 13טען יולי. וואָס אנבעטרעפט העבערט, איז ער געווען א צו לייכטזיניגער מענש, אז ער זאָל אויף זיך נעהמען אזא אויפגאבע. ער האָט געהערט צופיעל צו דער געזעלשאפט פון די לוסטיגע מיטעל־קלאסען פון האָלבאַכס שולע, אז ער זאָל קענען ווערען אמאָל דער פערטהיידיגער פון אנארכיזם־קאָממוניזם, וועלכער האָט אָנ־

געהויבען זיך ווייזען צווישען די מאַסען. ער האָט געקאָנט אדאָפּ־טירען די שפּראַך פון די סאַנקיולאָטען פונקט ווי די זשיראָנדיס־טען האָבען אדאָפּטירט די רויטע וואָלענע קאַפּ פון די אָרימע, און זייער פּאַרמיליאַרנעם „דו“ און „דיך“ אין רעדען, אָבער, ווי די שזיראָנדיסטען, איז ער געווען צו װעניג אין סימפּאַטהיע מיט'ן פאָלק, אום צו פערשטעהן און אויסדריקען די שטרעבונגען פון פאָלק. ווי דער אמת איז, האָט ער זיך פעראייניגט מיט דעם „באַרג“, אום צו פערניכטען זשאַק רו און די עקסטרעמיסטען צוזאמען.

ביללאָד־וואָררען האָט אויסגעזעהען צו פערשטעהן בעסער, ווי די אנדערע מאַנטאַנאַרען, די נויטווענדיגקייט פון טיעפע ענ־דערונגען אין דער ריכטונג פון קאָממוניזם. ער האָט איין צייט פערשטאַנען, אז א סאָציאַלע רעוואָלוציע דאַרף געהן פאָראויס פאַר דער פּאָליטישער. אָבער אויך ער האָט ניט געהאַט דעם מוטה אריינצוטרעטען אין די רייהען פאַר דיזע אידעע. ער האָט אָנגענומען א שטעלע אין דער רעגיערונג און ער האָט געענדיגט דערמיט, וואָס ער האָט געטהאָן, ווי אלע מאַנטאַנאַרען, ווען זיי האָבען געזאָגט: „די רעפּובליק קומט צוערשט, סאָציאַלע גע־זעצע וועלען שפּעטער קומען“. אָבער דאָ האָבען זיי געליטען שיף־ברוך, און דאָ האָט אויך די רעפּובליק געהאַט איהר מפּלה.

דער פאקט איז, דאָס די רעוואָלוציע דורך איהרע ערשטע טהאַטען האָט אויפגערייצט צופיעל אינטערעסען און צופיעל זשעדנעקייט, אום צו מאכען מעגליך פאַר דעם קאָממוניזם זיך צו ענטוויקלען. די קאָממוניסטישע אידעען וועגען לאַנד־אייגענ־טהום זיינען געווען שטאַרק ענטגעגענגעזעצט צו די אלע ווייט־פערשפּרייטע אינטערעסען פון די מיטעל־קלאַסען, וועלכע האָבען געקויפט נאַציאָנאַלע גיטער, אָדער וועלכע האָבען ווילד ספּעקו־לירט מיט זיי.

די געזעצגעבער פון די גרינדונגס און געזעצגעבענדע פער־זאַמלונגען, ווי מיר האָבען עס שוין דערמאָנט, האָבען געזעהען אין דיזען גיטער־פערקויף א מיטעל רייך צו מאכען די מיטעל־קלאַסען אויף דעם חשבון פון די גייסטליכע און דעם אדעל. וואָס

אנבעטרעפט די פאָלקס־מאסען, האָבען זיי פון זיי גאָר ניט גע־טראכט גאָר. עס איז נויטיג געווען מזומן־געלד אין דער שטאאט־קאססע, זיינען די נאציאָנאלע גיטער פערקויפט גע־וואָרען אָהן אן אויסרעכענונג, ווי אוועגעל זאָגט, אין 1790 און 1791, צו די מיטעל־קלאסען, אָדער צו די רייכע בויערען, זאָגאר צו ענגלישע און האָללענדישע קאָמפאניעס, וועלכע האָבען עס געקויפט בלויז פאר ספעקולאציע. און ווען די קויפער, וועלכע האָבען אויסגעצאָהלט בלויז 20 פראָצענט, אָדער זאָגאר נור 12 פון דעם גאנצען פרייז אין דעם מאָמענט, ווען זיי האָבען גע־קויפט, האָבען שפעטער בעדארפט מאכען די וויטערע איינצאָה־לונגען, האָבען זיי געטהאָן אלעס, וואָס זיי האָבען געקאָנט, אום אויסצומיידען צו צאָהלען מעהר, און זעהר אָפט איז עס אויך זיי געראָטהען.

אָבער, אזוי ווי די בויערען, וועלכע האָבען ניט געקאָנט קריי־גען קיין לאנד, האָבען זיך ביטער בעקלאָגט, האָט די געזעצגעבענ־דע פערזאמלונג אין 1792, און שפעטער די קאָנווענשען דורך דעם דעקרעט פון דעם 11טען יוני, 1793, צוגעוואָרפען דאָס קאָממונאלע לאנד צו די רייכערע בויערען, אלס זייער רויב, אום צו פערשטאָפען זיי די מיילער. די קאָנווענשען האָט אויך צוגעזאָגט, אז דאָס קאָנפיסקירטע לאנד פון די עמיגראנטען זאָל צוטהיילט ווערען אין חלקים פון איינעם ביז פיער אייקערס, און פערקויפען עס צו די אָרימע פאר אן אייביגען רענט, וועלכע זאָל בעצאָהלט ווערען אין געלד, און וועלכע זאָל קענען אויסגעקויפט ווערען צו אירגענד וועלכער צייט. עס איז זאָגאר בעשלאָסען גע־וואָרען ביין סוף פון 1792, דאָס נאציאָנאלע לאנד אין דעם ווערטה פון טויזענד מיליאָן פראנק, זאָל איבערגעלאָזען ווערען פאר די סאנקיולאָטישע וואָלאָנטיאָרען, וועלכע זיינען אוועק דיענען אין דער מלחמה, און דאָס לאנד זאָל פערקויפט ווערען צו זיי אונטער לייכטע בעדינגונגען. אָבער דאָס איז קיינמאָל ניט אויסגעפיהרט געוואָרען. דיזער דעקרעט איז געבליבען א טויד־טער בוכשטאב, פונקט ווי הונדערטע אנדערע דעקרעטען פון יענע צייטען.

און ווען זשאַק רו האָט גערעדט פאַר דער קאָנווענשען דעם 25־סטען יוני, 1793 — וועניגער ווי פיער וואָכען נאָך דעם אויפשטאַנד פון דעם 31־סטען מאַי — פערדאַמענדיג די מאָנאָפּאָליסטען און פאָרדערענדיג געזעצע געגען די ספּעקולאַנטען, איז זיין רעדע אויפגענומען געוואָרען מיט בייזע געשרייען, און רו אַליין איז אויסגעפייפט געוואָרען.*)

---

*) „עס זיינען די רייכע“, האָט זשאַק רו געזאָגט, וועלכע האָבען געקראָגען פאַר די לעצטע פיער יאָהר אַלע פאָרטהיילע פון דער רעוואָלוציע, דאָס איז די האַנדעל־אַריסטאָקראַטיע, פיעל שרעקליכער, ווי די אַדעל־אַריסטאָקראַטיע, וועלכע דריקט אונז, און מיר זעהען ניט קיין סוף צו זייערע רויבערייען, ווייל דער פּרייז אויף זאַכען האַלט אין איין וואַקסען. עס איז שוין צייט, דאָס דער קאַמפּף צווישען די זעלבסטזיכטיגע און די שווער־אַרבייטענדע קלאַסען זאָל קומען צו אַ סוף... זאָל דער בעזיץ פון די לומפּען בעטראַכט ווערען אַלס הייליגער, ווי מענשליכער לעבען? די זאַכען, וואָס זיינען נויטווענדיג צום לעבען, מוזען זיין אין רשות פון אַדמיניסטראַטיווע קערפּערשאַפטען פּונקט, ווי די בעוואַפענטע מאַכט איז אין זייער רשות“. רו האָט פאָרגעוואָרפען דער קאָנווענשען, וואָס זי האָט ניט קאָנפיסקירט די רייכטהימער, וואָס די באַנקירען און מאָנאָפּאָליסטען האָבען ערוואָרבען אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע און האָט בעוויזען, אַז די קאָנווענשען, זאָגאַר האָבענדיג אָנגענומען אַ געזעץ „פון אַ געצוואונגענער הלואה פון אַ טויזענד מילליאָן פראַנק, וועלכע זאָלען גענומען ווערען פון די רייבע“ וועלען דער קאַפּיטאַליסט און דער סוחר דעם מאָרגענדיגען טאָג צוריקקריגען דיזעס געלד פון די סאַנקיולאָטען, אַ דאַנק דעם מאָנאָפּאָל און דער מאַכט פון אויסקוועטשונג, וואָס זיי האָבען, אויב דיזע מאַכט וועט פון זיי ניט אַוועק גענומען ווערען.“ ער האָט געזעהען גאַנץ קלאָר די געפאַהר פון אַזעלכע פערהעלטניסע פאַר דער רעוואָלוציע, ווען ער האָט געזאָגט: „די בערזען־ספּעקולאַנטען קריגען בעזיץ פון די פאַבריקען, פון די זעע־האַפענס, פון יעדען צווייג פון האַנדעל, פון די אַלע פּראָדוקטען פון לאַנד, און זיי פעראורזאַכען די פרייַנד פון גערעכטיגקייט צו שטאַרבען פון הונגער, דאָרשט און עלענד, אָדער

א חוץ דעם, אזוי ווי ער האָט אטאקירט דעם בארג אין זיינע רעדען, און האָט געהאט א גרויסען איינפלוס אין זיין איי־גענער סעקציאָן, לע גראווויליער, ווי אויך אין דעם קארדעליערען־קלוב, האָט ראָבעספיער, וועלכער איז קיינמאָל ניט צוגעגאנגען נאָהענט צו דיעזען קלוב, איהם בעזוכט אין דער נאכט פון דעם 30־סטען יוני, נאָך די רייאָטען פון דעם 25־סטען און 27־סטען, וואָס זיינען געווען געריכטעט געגען די זייף־הענדלער, אין דער בעגלייטונג פון העבערט, קאלאָ ד'הערבאיז און איינינע אנדערע, אלס א דעלעגאציאָן פון דעם יאקאָבינישען קלוב, און זיי האָבען אויסגעפיהרט, אז רו און זיין פריינד ווארלע זאָלען אויסגעשטריכען ווערען, אלס מיטגליעדער פון דעם קלוב.

פון יענעם טאָג אָן האָט ראָבעספיער קיינמאָל ניט אויפגע־הערט צו פערלוימדען זשאק רו. אזוי ווי דיעזער קאָרדעליער־קאָממוניסט האָט שטרענג קריטיקירט די רעוואָלוציע, פאר וואָס זי האָט ביז איצט נאָך גאָר ניט געטהאָן פאר'ן פאָלק, און פלעגט צייטענווייז בעהויפטען—פונקט ווי די סאציאליסטען טהוען עס אָפט אין אונזער צייט — אז דאָס פאָלק ליידעט מעהר אונטער דער רעפובליק, ווי אונטער דער מאָנארכיע, האָט ראָבעספיער, ווען ער פלעגט נור רעדען פון רו, קיינמאָל ניט פערפעהלט צו כאראקטעריזירען איהם, אלס „דער נידערטרעכטיגער פריסטער", וועלכער האָט זיך פערקויפט צו די אויסלענדער ,א „לומפ", וועל־כער האָט „געזוכט צו מאכען פערפלוכטע רוהע־שטערונגען, אום צו שעדיגען דער רעפובליק."

פון יוני, 1793, האָט זשאק רו געמאָגט זיך בעטראכטען, אלס א פעראורטיילטער. צוערשט איז ער בעשולדיגט געוואָרען צו זיין דער אויפהעצער פון די רייאָטען געגען די זייף־הענדלער. שפעטער־צו, ווען ער האָט ארויסגעגעבען צוזאמען מיט לעקלערק א צייטונג אונטער דעם נאָמען „ל'אָמבר דע מאראט", איז מא־

צווינגען זיי אין די אָרעמס פון דעספאָטיזם". (איך ציטיר דאָ פון דעם טעקסט פון רו'ס רעדע, געפונען פון בערנאַרד לאַזאר, און מיטגעטהיילט צו זשאָרעס).

ראט׳ם אלמנה איבערגערעדט געוואָרען צו פערפאָלגען איהם פאר דעם געברויך פון איהר מאן׳ס נאָמען פאר זיין ציימונג. און ענדליך איז ער בעשולדיגט געוואָרען צו האָבען גע׳גנב׳עט א קליינעם טשעק, וועלכען ער האָט ערהאַלטען פאר דעם קאָרדע־ליערען קלוב, וועהרענד עס איז גאנץ זיכער, ווי מישלע האָט עס שוין געזאָגט, דאָס „זעלבסטלאָזיגקייט איז געווען די בעזאָנדערע כאַראַקטעריסטיק פון דיזע פאַנאַטיקער“, און דאָס צווישען אַלע גוט־בעוואוסטע רעוואָלוציאָנערען זיינען „רו, ווארלע און לע־קלערק געווען בעקאַנט, אַלס מוסטערם פון עהרליכקייט“. רו׳ס סעקציאָן האָט אומזיסט געפאָדערט פון דער קאָמונע, זי זאָל אויפגעבען די פערפאָלגונגען געגען איהם, אָנבאָטענדיג די פער־זיכערונגען פון איהרע מיטגליעדער. די פרויען־רעוואָלוציאָנע־רען האָבען דאָס זעלבע געטהאָן — און זייער קלוב איז אונטער־דריקט געוואָרען פון דער קאָממונע. ענדליך איז רו פרייגעלאָ־זען געוואָרען, אָבער די פערפאָלגונג געגען איהם האָט ניט אויפ־געהערט.

פול מיט צאָרן געגען די אָנהאַלטענדע פערפאָלגונגען זיינען רו און זיינע פריינד איין אָוועגד, דעם 19טען אויגוסט, אוועק צו דער סעקציאָן, צו וועלכער זיי האָבען געהערט, און צוגענומען דעם אמט פון איהר פרעזידענט און סעקרעטאַר. רו איז נאָמי־נירט געוואָרען אַלס פרעזידענט. דאן האָט איהם העבערט פער־דאמט פאר דעם יאקאָבינישען קלוב, און ווען די קלאַגע איז פאָר־געבראכט געוואָרען פאר דעם קאָממונע־ראטה, האָט איהם שאָ־מעט בעשולדיגט אין „א פערזוך געגען די הערשאַפט פון פאָלק“, און האָט גערעדט פון טוידט־שטראָף פאר אזא פערברעכען. רו איז פערפאָלגט געוואָרען, אָבער זיין סעקציאָן האָט גע׳פועל׳ט ביי דער קאָממונע זיין פריילאָזונג דעם 25־סטען אויגוסט. די אונטערזוכונג געגען איהם איז פונדעסטוועגען פאָרטגעזעצט גע־וואָרען און עס איז פאָרגעבראכט געוואָרען די בעשולדיגונג אין גנבה. און אזוי איז דעם 14טען יאנואר, 1794, רו געבראכט גע־וואָרען פאר א געוועהנליכען פאָליציי־ריכטער.

דיעזער ריכטער האָט זיך ערקלערט, אַלס ניט־קאָמפעטענט

צו געבען אַן אורטהייל אין אזא ערנסטער אנקלאגע געגען רו, מיינענדיג די סעקציאָן־אנגעלעגענהייט — און האָט בעפוילען, אַז רו זאָל געבראכט ווערען פאר דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאל. וויסענדיג וואָס דאָס האָט געמיינט, האָט רו זיך געשטאָכען דריי מאָל אין קאָרט מיט א מעסער. דער פּרעזידענט פון געריכט איז איהם געקומען צו הילף און האָט איהם ארויסגעוויזען פיעל פריינדליכקייט, געבענדיג איהם זאָגאר דעם קוש פון בירגערלי־כער ברודערשאַפט, איידער ער איז אוועקגענומען געוואָרען אין די ביסעטער־געפענגניס. אין דעם געפענגניס־האָספּיטאל האָט רו אָנגעוועגדעט „צו פערלירען זיין כח„, ווי דאָס איז מיטגעטהיילט געוואָרען דעם פּראָקוראטאָר פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבו־נאל, דורך דעם, וואָס ער האָט זיך געעפענט זיינע וואונדען. און ענדליך איז איהם געלונגען צו דערשטעכען זיך, דאָס מאָל טוידט־ליך, דורך די לונגען. ער איז געשטאָרבען דעם 19טען פעברואר, 1794.

דאָס פאָלק פון פּאריז, בעזאָנדערס אין די סעקציאָנען פון דעם צענטער פון שטאָדט, האָט פערשטאַנען איצט, אַז זיינע האָפ־נונגען אויף א „פּראקטישע גלייכהייט“ זיינען פארביי. גאַיללאַר, א פריינד פון שאַליע, וועלכער איז געהאַלטען געוואָרען פון די זשיראָנדיסטען אין געפענגניס אין ליאָן אין דער צייט פון דער בעלאַגערונג, און וועלכער איז נאכהער געקומען נאָך פּאריז נאָכ־דעם ווי ליאָן איז איינגענומען געוואָרען פון די מאנטאנארען, האָט זיך אויך געטוידטעט דריי וואָכען שפּעטער, ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז לעקלערק איז ארעסטירט געוואָרען צוזאמען מיט שאָמעט און די העבערטיסטען.

אין ענטפער אויף דיעזע אַלע פאָרדערונגען פון קאָממונ־יזם, און זעהענדיג, אַז די מאַסען פערלאָזען די רעוואָלוציע, ווייל עס ווערט ניט געשענקט קיין אויפמערקזאמקייט צו זייערע פאָרדערונגען, האָט די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין ארויסגעלאָזען דעם 11טען מערץ, 1794, א פּראָקלאמאציע, גע־שריבען אין אַן אויפגעבלאָזענעם סטיל און אדרעסירט צו די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנוועגשען אין דער פּראָווינץ. אָבער

די שליסע סיי פון דיעזער פראָקלאמאציע און סיי פון דער רעדע, וואָס סען דזשוסט האָט געהאלטען מיט צוויי טעג שפּעטער, זיי־נען געווען זעהר אָרימע. די קאָנוועןשען האָט אָנגעבאָטען ניט קיין אַנדער זאַך, ווי צדקה — מאָגערע צדקה — פאר די הונגעריגע און עלענדע.

„א גרויסער קלאַפּ איז געווען נויטיג, אום צו שטירצען די אריסטאָקראטיע — אזוי האָט עס געהייסען אין דער פּראָקלא־מאציע — די קאָנוועןשען האָט איהם דערלאַנגט. די טוגענד־האַפטע ארמוטה מוז צוריק קריגען דעם אייגענטהום, וועלכען פערברעכער האָבען גערויבט פון איהם.... עס איז נויטיג, אז טערראָר און גערעכטיגקייט זאָלען אריינשלאָ־גען אין אלע ריכטונגען צו איין או דער זעלבער צייט. די רעוואָלוציאָן איז דאָס ווערק פון פאָלק. עס איז צייט, אז דאָס פאָלק זאָל געניסען די פרוכט“... און אזוי ווייטער. אָבער אין דער ווירקליכקייט האָט די קאָנוועןשען גאָר ניט געטהאָן אין דיעזער ריכטונג. דער דעקרעט פון דעם 3טען פעברואר, 1794, וועגען וועלכען סען־דזשוסט האָט עס גערעדט מיט אזעלכע הויכע פראזען, האָט אלעס צוזאמען בעטראָפען אָט־וואָס: יעדע קאָמ־מונע זאָל מאכען א צעטעל פון איהרע עלענדע, פעראונגליקטע פּאטריאָטען—און שפּעטער־צו וועט די קאָמיטע פון עפפענטלי־כען וואוילזיין רעפּאָרטירען דער קאָנוועןשען וועגען די מיטלען, וואָס זאָל זיי געבען א געוויסע בעלוינונג פון די גיטער פון די שונאים פון דער רעוואָלוציע. זיי וועלען געמאכט ווערען די פולע אייגענטהימער פון ארום איין אייקער לאַנד. וואָס אנבע־טרעפט די אלטע און די קראנקע, האָט די קאָנוועןשען בעשלאָ־סען דעם 11טען מאי, צו עפענען פאר זיי א בוך פון נאציאָנאלער צדקה, אין וועלכען די אלטע און די קראנקע זאָלען איינגעשרי־בען ווערען פאר א יעהרליכער בעוויליגונג פון 160 פראנק, די אלטע און קראנקע ארבייטער 120 און די אלטע מאמעס און אלמנות צו 80 און 60 פראנק.

עס איז קוים נויטיג צו זאָגען, אז דיזער פערשפּראָכענער אייקער לאַנד האָט אויסגעזעהען, ווי א ביטערער שפּאַס צו די

בויערן. נאָך מעהר, א חוץ אין איינינע פּלעצער, איז דיזער דעקרעט קיינמאָל ניט אויסגעפיהרט געוואָרען. די, וועלכע האָבען אליין ניט גענומען, האָבען גאָר ניט געקראָגען.

עס מוז אָבער צוגעלייגט ווערען, דאָס מאַנכע קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען, נעמליך, אלביט, קאָלאָ, ד'הערבאיז, זשינבאין סען־אנדרע אין ברעסט און טולאָן, פושע אין ליאָן, סאָם אין שארענט האָבען ארויסגעוויזען אין 1793 א געוויסע נייגונג צו דער סאָציאליזירונג פון פערשיעדענע זאכען. און ווען די קאָנווענשאָן האָט דעם 5טען יאנואר, 1793, ארויסגעלאָזען א דעקרעט, דאָס „אין די שטעדט, וואָס זיינען בעלאגערט, בלאָקירט אָדער ארומגערינגעלט פון שונא מוזען אלע מאטעריאלען, אלע סאָרטען זאכען און לעבענס־מיטלען געמאַכט ווערען אלגעמיינער אייגענטהום", איז געווען א נייגונג, ווי מ. אָלאָר זאָגט, „אָנצואווענדען דיזען געזעץ אין שטעדט, וועלכע זיינען ניט געווען ניט בעלאגערט און ניט בלאָקירט און ניט ארומגערינגעלט פון שונא."

די קאָנווענשען, אָדער ריכטיגער, איהרע קאָמיטעס פון עפענטליכען וואוילזיין און עפענטליכער זיכערהייט, האָבען זיכער אויסגעפיהרט צו דערשטיקען אין 1794 די קאָממוניסטישע שטרעבונגען. אָבער דער גייסט פון דער רעוואָלוציע האָט געטריבען די פראנצויזישע נאציאָן צו אזעלכע מיטלען און אונטער דעם דרוק פון די פאסירונגען האָט א גרויסע ארבייט פון אויסגלייכונג און א זיכערע ענטפּלעקונג פון דעם קאָממוניסטישען גייסט שטאַטגעפונען מעהר אָדער וועניגער איבער גאַנץ פראנקרייך אין דעם צווייטען יאָהר פון דער רעפובליק.*)

---

*) „אָט ווארום", האָט אָלאר געשריעבען, „איינער זוכט אומזיסט די ערשיינונג פון סאָציאליסטישע טהעאָריען אין דיזען מאָמענט פון שטרענגער אונטערדריקונג. אָבער דער אלגעמיינער סך הכל פון די האַלבע און עקספּערימענטאַלע מיטלען, וועלכע ווערען אָנגעווענדעט, פון די געזעצע, וועלכע ווערען אָנגענומען אונטער דעם דרוק פון דעם

און אזוי האָבען דעם 14טען נאָוועמבער, 1793, די רעפּרע־זענטאַנטען פון דער קאָנווענשען אין ליאָן, אַלביט, קאָללא ד'הער־באיז און פושע, אָנגענומען א רעזאָלוציע, און וועלכע האָט זאָגאר אָנגעהויבען צו זיין ווירקזאם, לויט וועלכער די אַלטע, די יתומים און די אָרימע בירגער „דארפען קריגען וואָוינונג, קליידונג און שפּייז אויף דעם חשבון פון די רייכע און זייערע קאָנטאָנען." נאָך מעהר, „ארבייט, ווי אויך די ווערקצייג, וואָס זיינען זיי נוי־טיג אין זייערע מלאכות, דארפען פערזאָרגט ווערען פאר די, וועלכע זיינען פעהיג צו ארבייטען." די זאכען, וואָס זאָלען געגע־בען ווערען צו דעם געברויך פון פערשיעדענע בירגער — שריי־בען דיעזע קאָמיסיאָנערען אין זייערע צירקולארען — מוזען זיין פּראָפּאָרציאָנעל צו זייער ארבייט, זייער פליים און זייער פייער, וואָס זיי ווייזען ארויס אין זייער דיענסט צו זייער פאטערלאנד. פיעלע קאָמיסיאָנערען האָבען אָנגענומען עהנליכע רעזאָלוציאָ־נען. אזוי האָט פושע ארויפגעלייגט שווערע טאַקסעס אויף די רייכע, אום צו ערנעהרען די אָרימע. עס איז אויך זיכער, ווי מ. אָלאר זאָגט — דאָס פיעלע קאָמיסיאָנערען האָבען אָנגעהויבען צו פּראקטיצירען קאָללעקטיוויזם, אָדער, ווי מיר וואָלטען גע־זאָגט, דעם מוניציפּאלען קאָממוניזם.

די אידעע, דאָס דער שטאאט דארף איבערנעהמען די פאב־ריקען, וואָס זיינען פערלאָזען געוואָרען פון זייערע אייגנטהי־מער, און ארבייטען אין זיי, איז אויסגעדריקט געוואָרען מעהר, ווי איינמאָל. שאָמעט האָט איהר ענטוויקעלט אין אָקטאָבער, 1793, ווען ער האָט דעמאָנסטרירט די שלעכטע ווירקונג פון דעם געזעץ פון „מאקסימום" אויף געוויסע אינדוסטריען. און זשינ־באָן סען־אנדרע האָט גענומען אין די הענד פון דער רעגיערונג

מאָמענט, און פון די צייטליכע אינסטיטוציאָנען, וועלכע ווערען איינ־געפיהרט פון דער רעוואָלוציאָנערער רעגיערונג, פיהרט צו אזא לאַגע, וועלכע מאַכט פערטיג די מענשליכע כחות, כאָטש די שטימע פון די סאָציאליסטען ווערט ניט געהערט, פאר א סאָציאלע רעוואָלוציע, און פאַנגט אָן די טהיילווייזע אויספיהרונג פון איהר."

אַ געוויסע מינע אין ברעטאין, אום צו פרזיכערען א לעבען פאר די ארבייטער.

אָבער, אויב געוויסע רעפרעזענטאַנטען פון דער קאָנווענשען אין די פראָווינצען האָבען ווירקליך אָנגענומען אין 1793-1794 געוויסע אויסגלייכונגס־מיטלען און זיינען געוועזן בעגייסטערט פאר דער אידעע פון בעגרענצען די איינקינפטע, איז דאָך די קאָנווענשען גופא געבליבען א פערטהיידיגער פון די אינטערע־סען פון די מיטעל־קלאַסען און עס מוז זיין עטוואָס אמת אין דער בעמערקונג פון בונאראָטט, וועלכער האָט געשריבען אין 1842, דאָס די מורא פון דער קאָנווענשען, טאָמער וועט ראָבעספיער און זיין גרופע אָנפאַנגען צו נעהמען מיטלען, וועלכע זאָלען זיין אין איינקלאַנג מיט די גלייכהייטס־אינסטינקטען פון פאָלק, האָט ביי־געטראָגען צו דעם שטורץ פון דיזע גרופע דעם 9טען טהער־מידאָר.

א י י ן   א ו ן   ז ע כ צ י ג ס ט ע ר   ק א פ י ט ע ל.

די גרינדונג פון דער צענטראַלער רעגיערונג. — אונטערדריקונגען.

די קאָמיטעס פון עפענטליכען וואוילזיין און עפענטליכער זיכערהייט. דער צושטאַנד אין פאריז. — די מאַכט פון דער אלטער אָרדנונג. די מיטעל־קלאַסען געגנער פון דער רעוואָלוציע. — פאַפּיער־געלד פערבאָטען פון דער קאָנוועגשען. — די אָבשוואכונג פון דער קאָממונע. — די קאָנווענשען און די סעקציאָנען. — „דער געזעץ געגען די פערדעכטיגע". — די יאקאָבינער קריגען די מאַכט. — ראָבעספּיער און די אויסגעשלאָסענע זשיראָנדיסטען. — דער רע־פּאָרט פון סאַן זשוסט. — די צענטראלע רעגיערונג עטאַבלירט. — די מיליטערישע לאַגע. — מפּלות פון די רעפּובליקאנער. — אויסשלאַכטונגען פון די רעפּובליקאַנער. — פערזוכע צו בע־פרייען מאַריע אַנטואנעטע. — איהר פּראָצעס בעפוילען, אָבער אָבגעלייגט. — איהר הינריכטונג. — די פערדאמונג פון די ארעסטירטע זשיראָנדיסטען. — אַנדערע קומען נאַכהער. — דער אָנהויב פון טעררער.

זייט דעם 31סטען מאַי און די פערהאַפטונג פון די וויכ־טיגסטע זשיראָנדיסטישע מיטגליעדער, האָט „דער בארג" גע־דולדיג געארבייט דורך דעם גאנצען זומער פון 1793 פאר די גרינדונג פון אַ שטאַרקער רעגיערונג, וואָס זאָל זיין קאָנצענ־טרירט אין פאַריז, און וועלכע זאָל קענען פערטיג ווערען מיט דעם איינדרינגענדען שונא און מיט די אויפשטענדע אין די פּראָ־ווינצען און מיט אירגענד אַ פאָלקס־אויפשטאַנד, וואָס זאָל קע־

גען זיך אויפהויבען אונטער דער פיהרונג פון די „עקסטרימע“ און די קאָממוניסטען.

מיר האָבען געזעהען, דאָס אין אפריל האָט די קאָנווענשען פערטרויט די צענטראלע מאכט צו א קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין און נאָך דעם 31סטען מאי האָט זי אָנגעהאלטען אלץ אין פערשטארקערען דיזע קאָמיטע מיט נייע עלעמענטען פון די מאנטאנארען*) און ווען די אָנווענדונג פון דער נייער קאָנסטי־טוציע איז אָבגעלייגט געוואָרען ביז די מלחמה וועט זיין געענ־דיגט, האָבען דיביידע קאָמיטעס—פון עפענטליכען וואוילזיין און

---

*) די קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין, וועלכע איז אין אָנ־פאַנג געוועזן מעהר אַ דאַנטאָניסטישע, איז נאָך דעם 31-סטען מאַי געוואָרען אלץ מעהר און מעהר ראָבעספיעריסטיש. סען זשוסט און קוטהאָן זיינען געוועזן איהרע מיטגליעדער שוין דעם 30סטען מאַי, און זשינבאָן סען אַנדרע האָט זיך אָן איהר אָנגעשלאָסען דעם 12טען יוני. ראָבעספיער אַליין איז געוואָרען אַ מיטגליעד איהרער דעם 27סטען יולי. קאַרנאָ און פריער זיינען אויפגענומען געוואָרען, אלס מיטגליעדער דעם 14טען אויגוסט, און קאָלאָ ד׳הערבאיס און ביללאָ־וואָרען דעם 6טען סעפטעמבער, נאָך דעם אויפשטאַנד פון דעם 4טען און 5טען פון דיזען מאָנאַט. דריי פארטייען זיינען געוועזן אין דיזער קאָמיטע: די טעררארָיסטען, קאָלאָ ד׳הערבאיז און ביללא־ווארען; די ארבייטער, קארנאָ פאר די מלחמה און פריע פאר די פיהרונג פון דער מיליטער און לינדע פאר די בעזאָרגונג פון דער ארמיי און „די מענער דער טהאַט“, ראָבעספיער, סאן זשוסט און קוטהאן. די קאָמיטע פון עפענטליכער זיכערהייט, וועלכע האָט רעפּרעזענטירט די שטאַאַט־פּאָליציי, איז בעשטאַנען הויפּטזעכליך פון בעאַמטע פון דעם אַלטען רעזשים. עס ווילט זיך זאָגאַר פרעגען, אויב פיעלע פון דיזע מענער האָבען ניט בעהאַלטען ביי זיך זייערע אַלטע סימפּאַטהיען. דער עפענט־ליכער אנקלעגער פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל, פעקוויע־טינוויל — איז געוועזן פאָלשטענדיג אונטערוואָרפען דער קאָמיטע פון עפענטליכער זיכערהייט, וועמעס בעפעהלע ער פלעגט קומען יעדען אבענד אויפצונעהמען.

עפּענטליכער זיכערהייט — אָנגעגאַנגען מיט דער קאָנצענטרירונג פון דער מאַכט אין זייערע הענד, אָננעהמענדיג אַ געמעסיגטע פּאָליטיק, די פּאָליטיק פון צו שטעהען אויף דעם מיטעל־וועג צווישען די ביידע פּאָרטגעשריטענע פּאַרטייען, דער פּאַרטיי פון די עקסטרימע און דער קאָממונע פון פּאַריז און די נאָכפאָלגער פון דאַנטאָן, הינטער וועמען עס זיינען געשטאַנען די זשיראָנדיסטען.

אין דיזער ארבייט פון קאָנצענטרירען די מאַכט זיינען די ביידע קאָמיטעס שטאַרק אונטערשטיצט געוואָרען פון די יאקאָבינער, וועלכע האָבען אויסגעברייט זייער ספערע פון טהעטיגקייט אויף איבער די פּראָווינצען און האָבען זיך געגרינדעט אין אַ פעסט־געשלאָסענע פּאַרטיי. פון אכט הונדערט אין 1791, האָט די צאָהל פעראיינען, וואָס האָבען זיך אָנגעשלאָסען צו די יאקאָבינער, אין 1793 געשטיגען ביז אכט טויזענד. און יעדער איינער פון דיזע פעראיינען איז געוואָרען אַ שטיצע פאר די רעפּובליקאַנישע מיטעל־קלאַסען. זיי זיינען אויך געווען די וויעגעלאך, וואו עס האָבען זיך געהאָדעוועט די פיעלע בעאַמטע פאר די נייע ביוראָקראטיע, און זיי זיינען אויך געווען די פאָלים־מיטעל־פונקטען, וועלכע די רעגיערונג האָט געברויכט, אום אויסצוגעפינען איהרע שונאים און זיך בעפרייען פון זיי.

אויסער דעם, פערציג טויזענד רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס האָבען זיך געבילדעט אין די שטעדט און אין די דאָרף־קאָממונען, ווי אויך אין די סעקציאָנען, און אלע דיזע געמיינדען, וועלכע זיינען געווען, ווי מישלע האָט עס שוין בעמערקט, אונטער דער פיהרערשאפט פון די געבילדעטע מיטעל־קלאַסע־מענשען — זעהר אָפט בעאַמטע פון דעם אלטען רעזשים — האָט די קאָנווענשען באַלד געשטעלט אונטער דער קאָנטראָלע פון דער קאָמיטע פון דער אלגעמיינער זיכערהייט, וועהרענד די סעקציאָנען גופא, ווי אויך די פאָלקס־פעראיינען זיינען ראש אומגעוואַנדעלט געוואָרען אין אָרגאַנען פון דער צענטראַל־רעגיערונג, אזוי, דאָס זיי זיינען געוואָרען בלויז צווייגען, טהיילען פון דער רעפּובליקאַנער ביוראָקראטיע.

צו דער זעלבער צייט איז דער צושטאַנד פון פּאַריז געווען

ווייט, ווייט פון צו זיין אַ געזיכערטער. די ענערגישע מענשען, די בעסטע רעוואָלוציאָנערען, האָבען זיך איינגעשריבען אין 1792 און 1793 אין די ארמיי, און זיינען אוועק נאָך די וואנדיי, וועהרענד די ראָיאליסטען האָבען אָנגעהויבען אויפצוהויבען זייערע קעפּ. בענוצענדיג זיך מיט דער אָבגעשוואכטער אויפפּאַסונג פון די סעקציאָנען, האָבען זיך די ראָיאליסטען צוריקגעקעהרט אין אַ גרויסער צאָהל נאָך פּאריז. אין אויגוסט האָט דער אויסעראָרדענטליכער לוקסוס פון דעם אַלטען רעזשים ווידער א מאָל פּלוצלינג זיך בעוויזען. די עפענטליכע פּארקען און די טהעאטערע זיינען געווען איבערפילט פון די מאָסקאַדינס*), אין די טהעאטערע זיינען ווילד אפּלאָדירט געוואָרען ראָיאליסטישע פּיעסען און רעפּובליקאנישע זיינען אויסגעפּייפט געוואָרען. אין איינער פון די ראָיאליסטישע שטיקער זיינען געשילדערט געוואָרען דער טעמפּעל־געפענגנים און די בעפרייאונג פון דער קעניגין, און עס האָט זיך וועניג געפאָדערט, אז די אַנטלויפונג פון מאריע אנטואנעט זאָל ווערען אַ ווירקליכקייט.

די סעקציאָנען זיינען געווען איבערפילט פון ראָיאליסטען און קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען. און ווען די יונגע ארבייטער, מיעד פון זייער לאַנגען ארבייטס־טאָג, האָבען זיך פערזאמעלט אויף די אַלגעמיינע מיטינגען פון די סעקציאָנען, זיינען די יונגע מענשען פון די מיטעל־קלאַסען, בעוואפענט מיט קלאָבס, געקומען צו דיזע מיטינגען און האָבען אויסגעפיהרט, אז אַלעס זאָל געשטימט ווערען, ווי זיי האָבען געוואָלט.

געווים וואָלטען די סעקציאָנען געקעמפּפט געגען אזא פערגעוואלטיגונג, ווי זיי האָבען דאָס שוין איינמאָל פריהער געטהאָן, יעדע איינע, העלפענדיג די נאכבאר־סעקציאָנען, אָבער די יאקאָבינער זיינען געווען אייפערזיכטיג אויף די מאכט פון די סעקציאָנען, און זיי האָבען אָנגעווענדעט די ערשטע געלעגענהייט, וואָס

*) אַ צונעמעניש, וואָס עס האָבען געקראָגען די רייך־אויסגעציערטע פראנטען פון די רייכערע קלאַסען.

איז זיי געקומען צו דער האנד, אום צו פּאַראַליזירען זיי. דיזע געלעגענהייט האָט ניט געלאָזט לאַנג וואַרטען אויף זיך.

ברויט איז נאָך אַלץ געווען זעהר וועניג און טהייער אין פּאַריז, און דעם 4טען סעפּטעמבער האָבען זיך פערזאַמעלט גרויסע מאַסען ארום האָטעל דע־וויל מיט דעם געשריי: „מיר ווילען ברויט!"*) דיזע געשרייען זיינען געוואָרען אַלץ שטאַר־קער, און עס האָט זיך געפאָדערט די גאנצע פּאָפּולאַריטעט און וויציגקייט פון שאָמעט, דעם אָראַטאָר, וואָס די פּאַריזער האָ־בען אם מייסטען געליעבט, אום איינצושטילען די מאַסען.

די קאָנווענשען אָבער, ניט זי האָט געוואוסט און ניט זי האָט געוואונשען צו וויסען און צו האנדלען מיט די אמת'ע אור־זאַכען פון דיזער בעוועגונג. אַלעס, וואָס זי האָט געטהאָן, איז צו סטראַשען די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען מיט שטרענגע אונ־טערדריקונג און צו פערשטאַרקען די צענטראַל־רעגיערונג. אין דער ווירקליכקייט, ניט די קאָנווענשען, ניט די קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין און זאָגאר ניט די קאָממונע — די עקזיס־טענץ פון וועלכער איז שוין געווען אין געפאַהר דורך די קאָמיטע — האָבען ארויסגעוויזען די מינדעסטע פעהיגקייט צו בעגרייפען און האנדלען מיט דער לאַגע ווי זי איז געווען. עס איז ניט געווען קיינער, וואָס זאָל אויסדריקען די קאָממוניסטישע אידעען, וועלכע זיינען געוואַקסען צווישען פאָלק מיט דער זעלבער קראַפט, מיט דעמזעלבען מוטה און דער זעלבער פּינקטליכקייט, וועלכע דאַנטאָן, ראָבעספּיער און באַרער און אַזוי פיעל אַנדערע האָבען געברויכט, אום אויסצודריקען די שטרעבונגען פון די

---

*) עס איז מעגליך, זאָגאַר וואהרשיינליך, דאָס אויך ראָיאַליס־טען האָבען געארבייט אין די סעקציאָנען, אום אויפצובלאָזען דיזע בעוועגונג. דאָס איז געווען אַן אַלטער טריק פון די רעאקציאָנערען. אָבער צו זאָגען, אז דיזע בעוועגונג איז געווען דער אויפטהו פון די רעאקציאָנערען, איז אַזוי אונזיניג און יעזואיטיש, ווי צו זאָגען, למשל, אז די בעוועגונגען פון 1789 זיינען געווען די ארבייט פון דעם הערצאָג פון אָרלעאַנס.

ערשטע טעג פון דער רעוואָלוציע. די אדוואָקאטען פון „א שטארקער רעגיערונג" — מיטעל־קלאסישע מיטעלמעסיגקייטען, מעהר אָדער ווענינער דעמאָקראטיש אין זייערע אנזיכטען — האָבען אלץ מעהר און מעהר געקראָגען די אויבער־האנד.

דער אמת איז, דאָס דער אלטער רעזשים האָט נאָך אלץ געהאט זיין קראפט, און דיזע קראפט איז די לעצטע צייט פערשטארקט געוואָרען פון די גראדע, וועמען די רעוואָלוציע האָט אזוי פיעל געגעבען. אום צו צוברעכען דיזע מאכט איז נויטיג געווען א נייע פאָלקס־רעוואָלוציע, א רעוואָלוציע מיט דעם גלייכהייט־פרינציפ. אָבער די גרעסערע צאָהל פון די רעוואָלוציאָנערען פון 1789—1792 האָבען ניט געוואָלט אזא זאך. די מאיאָריטעט פון די מיטעלע קלאסען, וועלכע האָבען געהאט רעוואָלוציאָנערע אנזיכטען אין 1792־1798, האָבען איצט גערענקט, אז די רעוואָלוציע געהט שוין צו ווייט. וועט דיזע רעוואָלוציע זיין פעהיג צו שטערען די „אנארכיסטען" אויסצוגלייכען די רייכטהימער? וועט זי דען ניט מאכען די בויערען שוין צו בעקוועם? אזוי בעקוועם, אז זיי וועלען זיך ענטזאגען צו ארבייטען פאר די קונים פון נאציאָנאלען לאנד? וואו־זשע וועלען זיי געפינען ארבייטער, אום צו מאכען פון זיי פראָפיט? וואָרים, אויב די קונים האָבען אריינגעלייגט מיליאָנען אין די שטאאט־קאסע פאר דאָס לאנד, וואָס זיי האָבען געקויפט, האָבען זיי עס דאָך געוויס געטהאָן, אום צו ציהען פראָפיט פון לאנד, אָבער וואָס וועלען זיי טהאָן, אויב עס וועלען ניט זיין מעהר קיין ארבייטסלאָזע פראָלעטאריער אין די דערפער?

די הויף־פארטיי און די אריסטאָקראטיע האָבען דארום איצט געהאט אלס פערבינדעטע, אלס העלפער, א גאנצען קלאס מענשען, וועלכע האָבען געקויפט נאציאָנאלען לאנד, גאנצע ארמייען פון די זאָגענאנטע „שווארצע באנדעס", וואָס האָבען ספעקולירט מיט דעם קויפען און פערקויפען פון נאציאָנאלע גיטער, גאנצע מאסען קאָנטראקטאָרס, וואָס האָבען ספעקולירט אין דער צושטעלונג פון פראָוויזיע פאר דער ארמיי, און מאסען מענשען, וואָס האָבען ספעקולירט אין דעם פאפיער־געלד און אין די אלע

נויטוועגדיגע לעבענס־מיטעל. זיי אלע האָבען געמאַכט זייערע פערמעגענס, און זיי האָבען זיך איצט געאיילט צו געניסען זיי אונ־געשטערט—צו מאַכען א סוף צו דער רעוואָלוציע, נור מיט דעם איינציגען תנאי, אז דאָס אייגענטהום, וואָס זיי האָבען געקראָ־גען און די פערמעגענס, וואָס זיי האָבען אָנגעזאמעלט, זאָל ניט צוגענומען ווערען פון זיי. א ניי־בעשאַפענע מאַסע פון נידעריגע מיטעל־קלאַס מענשען האָט זיי געשטיצט אין דעם אין די דער־פער. און זיי אלע האָבען זיך געקימערט גאַנץ ווייניג, וואָס פאר א סאָרט רעגיערונג זיי וועלען האָבען, אבי נור זי זאָל זיין שטאַרק, אבי זי זאָל נור קענען האַלטען אין צוים די סאַנקיולאָטען, און האַלטען זיך פעסט געגען ענגלאַנד, עסטרייך און פרייסען, וועלכע, אויב זיי זאָלען זיין זיעגרייך, קענען נאָך וועלען צוריקגעבען די פריהערדיגע אייגענטהימער זייער אייגענטהום, וועלכען די רע־וואָלוציע האָט צוגענומען פון די גייסטליכע און פון די ראָיאַליס־טישע עמיגראַנטען.

דערפאר האָט די קאָנווענשען און די קאָמיטע פון עפענטלי־כען וואוילזיין, זעהענדיג, אז זייער אויטאָריטעט איז אין געפאהר דורך די קאָממונע און די סעקציאָנען, געהאַט עס גאַנץ לייכט צו בענוצען זיך מיט דעם מאַנגעל פון פעסטקייט אין דער בעוועג־גונג פון די ערשטע טעג פון סעפּטעמבער און צו געבען נייע מאַכט צו דער צענטראַל רעגיערונג.

אמת, די קאָנווענשען האָט בעשלאָסען אָבצושטעלען דעם האַנדעל אין פּאַפּיער־געלד, פאַרבאָטענדיג עס מיט „דער בע־שטראָפונג פון טוידט", און „א רעוואָלוציאָנערע ארמיי" פון זעקס טויזענד מענער איז אָרגאַניזירט געוואָרען אונטער דער לייטונג פון דעם העבערטיסט ראָנזין מיט דעם צוועק צו שטע־רען די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען און אום צו קריגען שפּייז אין די דערפער ארום פּאַריז. אָבער אזוי ווי דיזער בעשלוס איז ניט געגאַנגען האַנד אין האַנד מיט א וויכטיגער טהאַט פון צו געבען דאָס לאַנד צו די יעניגע, וועלכע האָבען געוואונשען זי צו בעאר־בייטען, זיינען די פאָרדערונגען פון דער רעוואָלוציאָנערער ארמיי אין די דערפער געוואָרען נאָך איין אורזאַכע מעהר פאר דעם האס

פון די דערפּער געגען פּאַריז, און דער רעזולטאַט איז געווען, אז עס איז געוואָרען נאָך פיעל שווערער, ווי פריהער, צו קריגען נאַהרונגס־מיטלען פאַר פּאַריז.

אין אַלגעמיין האָט די קאָנווענשען ניט געטהאָן מעהר, ווי געסטראַשעט מיט טעררער, און מיט דער פערשטאַרקערונג פון דער רעגיערונג. דאַנטאָן האָט גערעדט פון אַ בעוואפענטער נאַציאָן און האָט געסטראַשעט די ראָיאַליסטען. „יעדען טאָג", האָט ער געזאָגט, „האָט אַ וועלכער־עס־איז אריסטאָקראַט, אַ וועלכער־עס־איז לומפּ בעדאַרפט בעצאָהלען מיט זיין קאָפּ פאַר זיינע פערברעכענס." די יאַקאָבינער האָבען געפאָדערט די פּראָצעסירונג פון די ארעסטירטע זשיראָנדיסטען. העבערט האָט גערעדט פון „אַן אונגאויפהערליכער גיליאָטינע". דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל האָט מען געזעהען צו מאַכען מעהר ווירקזאַם, און זוכונגען אין פּריוואַט־הייזער איז ערלויבט געוואָרען צו מאַכען זאָגאַר ביי־נאַכט.

און צו דער זעלבער צייט, ווען מען האָט געסטראַשעט די נאַציאָן מיט אַ שרעקען־הערשאַפט, האָט מען אָנגענומען פערשיעדענע מיטלען אום אָבצושוואַכען די קאָממונע. אזוי ווי די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס פון די סעקציאָנען, וועלכע האָבען געהאַט די מאַכט פון דער געריכט־פּאָליציי, איינשליסענדיג אויך די מאַכט צו ארעסטירען, זיינען בעשולדיגט געוואָרען אין דעם, וואָס זיי האָבען אָפט מיסברויכט מיט זייער מאַכט, האָט שאָמעט אויסגעפיהרט זיי אַוועקצושטעלען אונטער די השגחה פון דער קאָממונע און געצוואונגען זיי אויסצושליסען זייערע מיטגליעדער, אויף וועלכע מען האָט זיך ניט געקאָנט שטאַרק פערלאָזען. אָבער צוועלף טעג שפּעטער, דעם 17טען סעפּטעמבער, 1793, האָט די קאָנווענשען, ווערענדיג אייפערזיכטיג אויף די פערשטאַרקטע מאַכט פון דער קאָממונע, אַוועקגענומען דיזעס רעכט פון איהר קאָנקורענט און די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס זיינען אַוועקגעשטעלט געוואָרען אונטער דער דירעקטער קאָנטראָל פון דער קאָמיטע פון עפענטליכער זיכערהייט, יענער שרעקליכער מאַכט פון דער געהיים־פּאָליציי, וועלכע איז אויסגעוואקסען ביי

דער זייט פון דער קאָמיטע פון עפּפענטליכען וואוילזיין, און איז געוואָרען אזוי שטאַרק, דאָס עס איז געווען ניט ווייט די סכנה, אז זי זאָל איהר אין גאנצען איינשלינגען.

וואָס אנבעטרעפט די סעקציאָנען, אונטער דעם אויסרייד, אז זיי ווערען איבערפילט פון די אנטי־רעוואָלוציאָנערען, האָט די קאָנווענשען בעשלאָסען דעם 9טען סעפּטעמבער, דאָס די צאָהל פון זייערע אלגעמיינע מיטינגען זאָל פערקלענערט ווערען אויף צוויי א וואָך, און אום צו פערזיסען דעם ביטערען פּיל, איז בעשטימט געוואָרען צו צוויי פראנק פאר יענע סאַנקיולאָטען, וועלכע זיינען געקומען צו דיזע פערזאמלונגען און וועלכע האָבען געלעבט דורך ארבייט מיט זייערע הענד, — א בעשלוס, וועלכער איז אָפּט בעטראכט געוואָרען, אלס א שטאַרק רעוואָלוציאָנערער, אָבער אויף וועלכען די סעקציאָנען האָבען גאַנץ אַנדערש גע־קוקט. מאַנכע פון דיזע סעקציאָנען האָבען זיך ענטזאגט פון די־זער בעצאָהלונג און האָבען פערדאמט דעם פּרינציפּ, וועהרענד אַנדערע האָבען געמאַכט א זעהר געמעסיגטען געברויך פון דיזער גוטסקייט פון דער קאָנווענשען.

דעם 19טען סעפּטעמבער איז צו דעם ארסענאַל פון די אונ־טערדריקונגס־געזעצע צוגעקומען נאָך דער שרעקליכער „געזעץ פון די פערדעכטיגטע“. דיזער געזעץ האָט געמאכט מעגליך די ארעסטירונג פון אלע אריסטאָקראטען, ביי וועמען מען האָט צו־גענומען זייער אייגענטהום, פון אלע די, וועלכע זאָלען זיין פער־דעכטיג, „אלס אנהענגער פון טיראַניי אָדער פעאָדאליזם“, פון אלע, וועלכע „ערפילען ניט זייערע בירגערליכע פליכטען“ — אין דער טהאט, פון די אלע, וועלכע האָבען ניט שטענדיג ארויסגעוויזען זייער איבערגעבענהייט צו דער רעוואָלוציע. לואי בלאַן און אלע אַנדערע בעוואונדערער פון שטאַאט ערקלערען דיזען געזעץ אלס א מיטעל פון א זעהר טיפער פּאָליטיק, וועהרענד אין דער ווירקליכקייט האָט ער נור אָנגעוויזען אויף די אונפעהיג־קייט פון דער קאָנווענשען אַנצוגעהן אין דער ריכטונג, וואָס איז ערעפענט געוואָרען פון דער רעוואָלוציע. עס האָט אויך פאָרבע־רייטעט דעם וועג פאר די שרעקליכע איבערפילונג פון די געפענג־

ניסע, וועלכע האָט שפּעטער געפיהרט צו דעם דערטרינקען פון די ארעסטירטע דורך קאריע אין נאַנטעס, צו דער אַלגעמיינער ער־שיסונג פון ארעסטירטע דורך קאָלאָ אין ליאָן, צו די מאַסען־אויסשלאַכטונגען אין יוני און יולי, 1794, אין פּאַריז און, מעהר פון אַלץ, האָט עס פאַרבערייטעט דעם שטורץ פון דעם רעזשים פון די מאָנטאַנאַרען.

אזוי ווי עס איז אין פּאַריז אויסגעוואקסען אזא מעכטיגע רעגיערונג, האָבען זיך אונפערמיידליך אָנגעהויבען שרעקליכע קעמפּפע צווישען די פערשיעדענע פּאָליטישע פראַקציעס, אום צו בעשליסען אין וועמעס הענד עס זאָל זיין דיזער מעכטיגער וואַ־פען. דעם 25טען סעפּטעמבער האָט אין דער קאָנווענשען שטאַט־געפונען אַן אָפענער קאמפּף צווישען דיזע אַלע פּאַרטייען, און דער זיעג איז פערבליבען פאר די, וועלכע האָבען רעפּרעזענ־טירט די פּאַרטיי פון דעם גאָלדענעם מיטעל־וועג — פאר די יאַ־קאָבינער און ראָבעספּיער, זייער געטרייען רעפּרעזענטאַנט. אונ־טער זייער איינפלוס איז דער רעוואָלוציאָנערער טריבונאַל צו־נויפגעשטעלט געוואָרען פון די, וועמען זיי האָבען נאָמינירט.

אַכט טעג שפּעטער, דעם דריטען אָקטאָבער, האָט די נייע מאַכט ארויסגעוויזען זיך אין איהר ריכטיגען קאָליר. יענעם טאָג האָט אמאר, אַ מיטגליעד פון דער קאָמיטע פון דער עפענטלי־כער זיכערהייט, אָבגעגעבען זיין רעפּאָרט, נאָך אַ שטאַרקען וואק־לען־זיך, וועגען די זשיראָנדיסטען, וועלכע זיינען אויסגעשלאָסען געוואָרען דעם 2טען יוני פון דער קאָנווענשען, אין וועלכען ער האָט געפאָדערט, אז זיי זאָלען געבראַכט ווערען פאר דעם רעוואָלו־ציאָנערען טריבונאַל; און צי אויס מורא אָדער צוליעב אירגענד אַן אַנדער טעם איז ער אוועק פיעל ווייטער אין די אנדערע ריכ־טונג און האָט געפאָדערט, אז אויסער די 31 מענשען, וועמען ער האָט בעשולדיגט, זאָלען אויך פערפאָלגט ווערען די 73 זשי־ראָנדיסטישע דעפּוטאַטען, וועלכע האָבען פּראָטעסטירט אין יוני געגען די פערשוועכונג פון דער נאַציאָנאַלער רעפּרעזענטאַציאָן אין דער קאָנווענשען, אָבער וועלכע זיינען דאָך געבליבען זיצען דאָרט. צו יעדערענס גרויסער פערוואונדערונג, איז ראָבעספּיער

געוועזן שטאַרק געגען דיזען פּאָרשלאַג. עס איז ניט דער „רענק־ענד־פּייל", האָט ער ערקלערט, „וואָס דאַרף בעשטראָפט ווערען; עס געניגט צו בעשטראָפען זייערע פיהרער. און אזוי ווי ער איז אונטערשטיצט געוואָרען אין דעם פון דער „רעכטער" און פון די יאקאָבינער, האָט ער אויסגעפיהרט ביי דער קאָנווענשען, און אזוי האָט ער געקראָגען די בעריהמטהייט פון אַ פּריערענס־שטיפטער, וואָס איז פעהיג צו בעהערשען סיי די קאָנווענשען און סיי די ביידע קאָמיטעס.

אין אַ פּאָר טעג שפּעטער האָט זיין פריינד סען זשוסט פאַר־געלעזען אַ רעפּאָרט פאַר דער קאָנווענשען, אין וועלכען ער האָט זיך בעקלאָגט אויף די קאָררופּציאָן און טיראַנניי פון דער נייער ביוראָקראַטיע, האָט אָנגעדייטעט אויף די קאָממונע פון פּאַריז — שאָמעט און זיין פּאַרטיי — און האָט געענדיגט מיט אַן אויפ־פאָרדערונג, דאָס „די רעוואָלוציאָנערע רעגיערונג זאָל אויפגע־האַלטען ווערען, ביז דער פריעדען וועט געשלאָסען ווערען."

די קאָנווענשען האָט אָנגענומען זיין ראַטה, און אזוי איז די צענטראַלע רעגיערונג ענדליך געגרינדעט געוואָרען.

וועהרענד עס האָבען פּאַסירט דיזע קעמפּפע אין פּאַריז, איז די מיליטערישע לאַגע געוועזן אַ זעהר טרויעריגע. אין אוי־גוסט איז ארויסגעלאָזען געוואָרען אַ בעפעהל פאַר די איינשריי־בונג פון נייע רעקרוטען אין די אַרמיי. און דאַנטאָן, האָבענדיג צוריקגעקראָגען זיין ענערגיע און זיין טיעפען איינבליק אין דעם, ווי דאָס פאָלק האָט געפיהלט, האָט געהאַט דעם גוטען געדאַנק איבערצוגעבען דיזע גאַנצע ארבייט פון קריגען נייע סאָלדאַטען אין די הענד, ניט פון דער רעוואָלוציאָנערער ביוראָקראַטיע, נור פון די אכט הונדערט קאָנפעדערירטע, וועלכע זיינען געשיקט גע־וואָרען נאָך פּאַריז אין די ערשטע וואהל־פערזאמלונגען, אום צו געבען זייער צושטימונג צו דער קאָנסטיטוציע. דיזער פּלאַן איז אָנגענומען געוואָרען דעם 25טען אויגוסט.

אָבער, אזוי ווי אַ העלפט פון פראַנקרייך האָט ניט גע־וואונשען קיין מלחמה, איז די רעקרוטען־איינשרייבונג אָנגעגאַנ־

גען זעהר לאנגזאם. און דאן האָבען געפעהלט אי וואפען און אי אממוניציע.

עס זיינען צוערשט געקומען א רייהע פון מפלות פאר די רעפובליק אין אויגוסט און סעפטעמבער. טולאן איז געווען אין די הענד פון די ענגלענדער. מארסעל און פראָוואנס האָבען רע־וואָלטירט געגען די קאָנווענשען; די בעלאגערונג פון ליאָן האָט נאָך אלץ אָנגעהאלטען — זי האָט אָנגעהאלטען ביז דעם 18טען אָקטאָבער — און די לאגע אין דער וואנדיי איז אויף דאָס מינ־דעסטע ניט בעסער געוואָרען. עס איז ערשט געווען דעם 16טען אָקטאָבער, ווען די ארמייען פון דער רעפובליק האָבען געוואונען זייער ערשטען זיעג און דעם 18טען, ווען די וואנדייער, גע־שלאָגען פון באָללע, זיינען אריבער דעם טייך ל'איר צו נאָרד צו. אָבער די אויסשלאכטונגען פון די רעפובליקאנער האָבען נאָך אלץ ניט אויפגעהערט און קארע האָט געשאָסען אלע די, וועלכע האָ־בען זיך אונטערגעגעבען.

עס איז לייכט צו פערשטעהן, דאָס ביין אנבליק פון דיזער גאנצער בלוט־פערגיסונג, פון די איבער־מענשליכע אנשטרענ־גונגען, וועלכע פראנקרייך האָט געמאכט אום צו בעפרייען זיך פון דעם אויסערליכען שונא, און פון די אונגלויבליכע ליידען פון דער גרויסער מאסע פראנצויזען, איז דער געשריי: „טוידט צו די פיינד פון דער רעוואָלוציע, הויך אָדער נידעריג" געקומען פון די הערצער פון די רעוואָלוציאָנערען. א נאציאָן קען ניט אונ־טערדריקט ווערען אזוי, אז זי זאָל שוין ניט קענען מעהר איבער־טראָגען, און זי זאָל ניט אָנהויבען צו רעוואָלטירען.

דעם 3טען אָקטאָבער איז געגעבען געוואָרען דער בעפעהל צום רעוואָלוציאָנערען טריבונאל צו משפט'ן מאריע אנטואנעט. זייט פעברואר האָט מען ניט אויפגעהערט דערצעהלען פון פער־שיעדענע פראָבען צו בעפרייען די קעניגין. מאנכע פון דיזע פערזוכען, ווי מיר ווייסען עס היינט, האָבען זיך שיער, איינגעגעבען. די מוניציפאלע אָפיציערען, וועמען די קאָממונע האָט אוועקגעשטעלט היטען דעם טעמפעל, זיינען אריבערגע־שלעפט געוואָרען פון די אנהענגער פון דער קעניגליכער פא־

מיליע אויף די זייט פון דער ארעסטירטער קעניגין. פולאָן,
ברונאָ, מעללע, ווינסען, און מישאָנים זיינען געווען צוויי־
שען זיי. לעפּיטער, א פערברענטער ראָיאַליסט, איז געווען אין
דעם דיענסט פון דער קאָממונע און האָט געצויגען אויף זיך די
אויפמערקזאַמקייט אין די סעקציאָנען דורך זיינע פאָרטגעשריי־
טענע מיינונגען. אַן אַנדער ראָיאַליסט, באָלט, האָט געקראָגען
די שטעלע פון א וועכטער אין דעם געפענגניס, וואו די קעניגין
איז איצט געהאַלטען געוואָרען. איין פערזוך צו לאָזען די קעניגין
אנטלויפען איז דורכגעפאַלען אין פעברואר. אָבער א צווייטער
פערזוך אזא, אָרגאַניזירט פון מישאָנים און באַראָן דע באַטץ,
האָט זיך שיער, שיער איינגעגעבען. נאָך דער ענטדעקונג פון
דיזען פערזוך (דעם 11טען יולי) איז די קעניגין צוערשט אָבגע־
זונדערט געוואָרען פון איהר זוהן, וועמען מען האָט איבערגעגעבען
צום שוסטער סימאָן, ער זאָל אויפפאַסען אויף איהם. די קעני־
גין איז דאַן אריבערגעבראַכט געוואָרען אין די קאָנסערזשערי־
געפענגניס. אָבער די פערזוכע איהר צו בעפרייען האָבען פונ־
דעסטוועגען ניט אויפגעהערט, און א ריטער פון סאַנט־לואי, רו־
געוויל, האָט זאָגאַר אויסגעפיהרט צוצוקומען צו איהר, וועהרענד
באָלט, אלס דער וועכטער, האָט פאַר איהר אָנגעהאַלטען די פער־
העלטניסע מיט דער אויסער וועלט. יעדער פּלאַן פאַר איהר
בעפרייאונג האָט פעראורזאַכט א גרויסע אויפרעגונג צווישען די
ראָיאַליסטען, וועלכע האָבען געסטראשעט מיט א שטאַאַט־
שטרייך און א באַלדיגער אויסשלאַכטונג פון אלע אנהענגער און
מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען און פון די פאַטריאָטען אין
אַלגעמיין.

עס איז גאַנץ מעגליך, דאָס די קאָנווענשען וואָלט ניט אָב־
געלייגט דעם פּראָצעס פון מאַריע אנטואַנעט ביז אָקטאָבער, ווען
זי וואָלט ניט געהאָפּט אָבצוהאַלטען די אריינדרינגונג פון די
פעראייניגטע מאָנאַרכען מיט דעם תנאי צו בעפרייען די קעני־
גין. עס איז ווירקליך בעקאַנט, דאָס די קאָמיטע פון עפפענטלי־
כען וואוילזיין האָט געגעבען אינסטרוקציאָנען אין דיזען זין אין
יולי צו איהרע קאָמיסיאָנערען, סעמאָנוויל און מאַרע, וועלכע זיי־

נען ארעסטירט געוואָרען אין איטאַליען דורך דעם גובערנאַטאָר פון מילאַן, און עס איז אויך בעקאנט, דאָס פערהאַנדלונגען פאר די פריילאָזונג פון דער קרוין־פּרינצעסין זיינען אָנגעפיהרט געוואָרען נאָך פיעל שפּעטער.

די אנשטרענגונגען פון מאריע אנטואנעט צו ברענגען די דייטשען אין פראנקרייך און איהרע פעררעטהערייען אום צו פערלייכטערען דעם זיעג פון דעם שונא זיינען צו גוט בעקאנט—איצט, אז איהר קאָררעספּאָנדענץ מיט פערזען איז פערעפענטליכט געוואָרען — אז עס זאָל זיך לוינען אָבצושטרייטען די פאַבלען פון איהרע מאָדערנע פערטהיידיגער, וועלכע ווילען בעווייזען, אז זי איז געווען כמעט א הייליגע. די עפפענטליכע מיינונג פון 1793 האָט ניט געמאַכט קיין טעות, ווען זי האָט בעשולדיגט די טאָכטער מאריע־טערעזאַ׳ס צו זיין זאָגאר מעהר שולדיג, ווי לואי דער זעכצעהנטער. זי איז געשטאָרבען אויף דער גיליאָטינע דעם 16טען אָקטאָבער.

די זשיראָנדיסטען האָבען איהר באלד נאָכגעפאָלגט. ווי בעקאנט, ווען איין־און־דרייסיג פון זיי זיינען ארעסטירט געוואָרען דעם צווייטען יוני, האָט מען זיי געלאָזען די פרייהייט צו געהן אין פאריז מיט דעם תנאי פון צו זיין בעגלייט פון א זשאנדארם. מען האָט אזוי וועניג געטראכט פון טוידטען זיי, דאָס אייניגע גוט־בעקאַנטע מאנטאנארען האָבען זיך אָנגעבאָטען צו געהן צו די דעפּארטמענטס פון די ארעסטירטע זשיראָנדיסטען, און זיך לאָזען האַלטען, אלס משכן פאר די זיכערהייט פון די ארעסטירטע זשיראָנדיסטען. אָבער די מייסטע פון די ארעסטירטע זשיראָנדיסטען זיינען אנטלאָפען פון פאריז און זיינען אַוועק אין די פּראָווינצען צו פּראָפּאַגאַנדירען בירגער־קריעג. מאַנכע האָבען אויפגעהעצט נאָרמאַנדיען און ברעטאַין, אַנדערע האָבען צוגערעדט באָרדאָ, מארסעל און פּראָוואַנס צו רעבעלליי־רען, און איבעראל זיינען זיי געוואָרען די פערבינדעטע פון די ראָיאַליסטען.

אין דיזער צייט זיינען פון די 31, וואָס זיינען ארעסטירט געוואָרען דעם 2טען יוני, בלויז 12 געבליבען אין פאריז. צו דיזע

זיינען צוגעגעבען געוואָרען נאָך צעהן זשיראָנדיסטען, און דער פאַל זייערער איז פאָרגעקומען פאַר'ן געריכט דעם 3טען ברומער (דעם 22טען אָקטאָבער). די זשיראָנדיסטען האָבען זיך מוטהיג פערטהיידיגט, און אזוי ווי זייערע רעדען האָבען אויסגעזעהען צו מאַכען א ווירקונג אפילו אויף די אויסגעקליבענע דזשורי פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל, האָט די קאָמיטע פון עפענט־ליכען וואוילזיין אויף שנעל גע'פועל'ט א געזעץ פון דער קאָנ־ווענשאָן פאר די „פערשמעלערונג פון דער פערטהיידיגונג פאר'ן געריכט". דעם 9טען ברומער (אָקטאָבער דעם 28טען) האָט פאָקוער־טינוויל בּאָרגעלעזען דיזען נייעם געזעץ פאר'ן געריכט, דער פראָצעס איז געשלאָסען געוואָרען, און די צוויי און צוואנציג זשיראָנדיסטען זיינען פעראורטהיילט געוואָרען. וואלאזע האָט זיך דערשטאָכען און די אנדערע זיינען אויף מאָרגען היינגעריכטעט געוואָרען.

מאַדאַם ראָלאָן, די ווירקליכע בעגייסטערין פון דער זשי־ראָנדיסטישער פאַרטיי, איז היינגעריכטעט געוואָרען נאָוועמבער דעם 8טען. דער געוועזענער מעיאָר פון פאַריז, בעילי, אין וועמעס קאָנספּיראציע מיט לאפאַיעט אין דער אויסשלאַכטונג פון דעם 17טען יולי, 1791, איז קיין צווייפעל ניט געווען, גירי דו פרע, פון ליאָן, בארנאוו, וועלכער איז איבערגערעדט געוואָרען פון דער קעניגין, וועהרענד ער האָט איהר בעגלייט פון ווארען נאָך פאַריז, האָבען באַלד זיי נאָכגעפאָלגט און אין דעצעמבער האָבען די זשיראָנדיסטען קערסאָן און ראבא סען־עטיען בעשטיגען די גיליאָטינע, ווי אויך מאַדאַם דובארי, וועלכע איז געווען אזוי בעריהמט. ראָלאָן און קאנדארסע האָבען בעגאַנגען זעלבסט־מאָרד.

אזוי האָט זיך אָנגעפאַנגען דער טעררער, און איינמאָל האָט ער זיך אָנגעפאַנגען, האָט ער געמוזט אָנהאַלטען דעם אונפער־מיידליכען גאַנג פון ענטוויקלונג.

צוויי און זעכציגסטער קאַפּיטעל.

ערציהונג. — מעטרישע סיסטעם. — דער נייער קאַלענדאַר. — אַנטי־רעליגיעזע בעוועגונג.

ערציהונג. — די דריי־גראדען־סיסטעם. — די מעטרישע סיסטעם. — איהר וויכטיגקייט. — דער רעפּובליקאַנישער קאַלענדאַר. — זיין שייכות מיט דער קירכע. — שטרענגע גע־זעצע געגען פּריסטער. — די ערשטע פערזוכע געגען קריסטענטהום. — ערמוטערט פון דער קאָנוועגשען. — בישאָפּ גאָבעל׳ס ערקלערען זיך, אלס אוים קריסט. — דער ענטהוזיאזם פון דער פערזאמלונג. — די בעוועגונג פערשפּרייט זיך. — די פייערונג פון פרייהייט און פערשטאַנד. — ראָבעספּיער איז דאגעגען. — די אויפפיהרונג פון דאַנטאָן. — ראָבעספּיער און דאַנטאָן. — דער טריאומף פון קאַטהאָליציזם. — די פייערונג פון דעם העכסטען וועזען. — דער פאָרשפּיעל צום 9טען טהערמידאָר.

צווישען אלע דיזע קעמפּפע האָבען די רעוואָלוציאָנערען ניט פערלאָרען פון אויג די גרויסע פראגע פון נאַציאָנאַלער ערציהונג. זיי האָבען פערזוכט אַוועקצולייגען איהרע פונדאַמענטען אויף די פּרינציפּען פון גלייכהייט. אַ גרויסע מאַסע ארבייט איז ווירקליך אויפגעטהאָן געוואָרען אין דיזער ריכטונג, ווי מען קען דאָס זעהען פון די דאָקומענטען פון דער קאָמיטע פון עפענטליכער ערציהונג, וועלכע זיינען ערשט ניט לאַנג צוריק פערעפענטליכט געוואָרען. דער וואונדערבאַרער רעפּאָרט פון מישעל לעפּעלטיע איבער ערציהונג, וואָס מען האָט געפונען נאָך זיין טוידט, איז פאָרגעלעזען געוואָרען פאר דער קאָנוועגשען און אַ רייהע פון מאָסרעגלען פאר אַ דריי־גראדיגע סיסטעם פון ערצי־

הונג — עלעמענטאר־שולען, מיטעל־שולען און ספּעציעלע שולען — איז אָנגענומען געוואָרען.

אָבער דער גרעסטער אינטעללעקטועלער מאָנומענט פון די־זער פּעריאָדע פון דער רעוואָלוציע איז די מעטרישע סיסטעם. דיזע סיסטעם האָט געטהאָן פיעל מעהר, ווי די איינפאכע איינ־פיהרונג פון אונזער צעהן־סיסטעם, וועלכער איז דער פונדאמענט פון אונזער צעהלען, וואָס דאָס אליין וואָלט געווען א גרויסער פּאָרטשריט צו דער פעראיינפאכונג פון דער מאַטעמאַטישער לעהרע און וואָס האָט פיעל געהאָלפען דער ענטוויקלונג פון דעם מאַטעמאַטישען אַרט דענקען, נור עס האָט אויך געגעבען צו דער פונדאמענטאלער מאָס, דעם מעטר, א־לענג (איין פערציג מיליאָנ־טעל טייל פון דער ערד־מערידיאן), וועלכע קען אימער־צו אויפ־געזוכט ווערען מיט א היבשען גראַד פון פּינקטליכקייט, אין פאַל, ווען אונזערע מאָסען אין דער צוקונפט זאָלען פערלאָרען געהן, ווי עס זיינען פערלאָרען געוואָרען די מאָסען פון די אַלטע ציווילזאציאָנען — און דיזער פאקט גופא האָט אויפגעעפענט נייע האָריזאָנטען פאר'ן געדאַנק. א חוץ אַלעמען, פעסטשטע־לענדיג אַן איינפאכע פּראָפּאָרציע צווישען די אינהאַלטען פון לענג, אויבערפלעכע, אומפאסונג און געוויכט, האָט די מעטרישע סיסטעם פאָרבערייט דעם געדאַנק פון דעם קומענדען דור פאר דעם גרויסען זיעג פון דער וויסענשאפט אין דעם נייצעהנטען יאהרהונדערט — איהר געוויסהייט איבער די איינהייטליכקייט פון די פיזישע כוחות און דער איינהייטליכקייט פון דער נאַטור.

דער נייער רעפּובליקאַנישער קאַלענדאַר איז געווען דער לאָ־גישער קאַלענדאַר פון דער מעטרישער סיסטעם. ער איז אָנגע־נומען געוואָרען פון דער קאָנווענשען נאָך צוויי רעפּאָרטען, פאָר־געלעזען פון ראָם סעפּטעמבער דעם 20טען און אָקטאָבער דעם 5טען און נאָך א רעפּאָרט פון פאבר ד'ענגלאַנטין, פאָרגעלעזען דעם 24טען נאָוועמבער, 1793.*)

*) דער רעפּובליקאַנער יאָהר איז איינגעטהיילט געוואָרען אין צוועלף מאָנאַטען, יעדער מאָנאַט פון דרייסיג טעג. די נעמען פון

דער נייער קאַלענדאַר האָט אויך איינגעפיהרט א נייע עפּאָכע אין די צעהלונג פון די יאָהרען, וועלכע האָבען זיך אָנגעפאנגען מיט דער פּראָקלאַמירונג פון דער רעפּובליק אין פראנקרייך, דעם 22סטען סעפּטעמבער, 1792. די קריסטליכע וואָך איז אויפגעגעבען געוואָרען. דער זונטאג איז פערשוואונדען, און דער רוהע־טאָג איז געוואָרען יעדער צעהנטער טאָג אין מאָנאַט, דער דעקאדי. *)

דיזע מאָנאַטען זיינען געגעבען געוואָרען פון פאַבר ד'ענגלאַנטין, ווי פאָלגט: ווענדעמער, ברומער און פרימער פאר די הערבסט־מאָנאַטען, פון סעפּטעמבער ביז דעצעמבער, דעם 20סטען. ניוואָז, פּליוואָז און ווענטאָז פאר די ווינטער־מאָנאַטען, פון דעצעמבער דעם 21סטען ביז מערץ דעם 20סטען; זשערמינאל, פלאָרעאל און פּרעריאל פאר די פריהלינגס־מאָנאַטען, פון מערץ דעם 21סטען ביז יוני דעם 18טען; און מעזידאָר, טהערמידאָר און פרעקטידאָר פאר די זומער־מאָנאַטען פון דעם 19טען יוני ביז דעם 16טען סעפּטעמבער. פינף עקסטרא טעג, וועלכע מען האָט אַ נאָמען געגעבען סאנקיולאָטידי, סעפּטעמבער 17, 18, 19, 20 און 21 האָבען געמאַכט דעם יאָהר פאָלשטענדיג. יעדער מאָנאַט איז געווען צוטהיילט אין דריי צעהנדליג און די טעג האָט מען גערופען פּרימידי, דואדי, טרידי און אזוי ווייטער. דער רוהע־טאָג איז געווען דער צעהנטער, דער דעקאדי.

*) די אידעע פון צו עטאַבלירען דעם נייעם קאַלענדאַר אויף אַן אסטראָנאָמישען פונדאַמענט איז געווען זיכער אַן אויסגעצייכענטע (די אידעע פון איבערטראָגען די פינף איבעריגע טעג צום סוף פון יאָהר איז געווען ניט אזא גוטע). און די נעמען פון די מאָנאַטען זיינען געווען זעהר גוט אויסגעקליבען; אָבער א חוץ אלע טענות, וואָס מען איז זיכער געווען צו מאַכען געגען דעם קאַלענדאַר, ווייל ער האָט גלאָריפיצירט די רעוואָלוציע, איז עס אויך זעהר וואהרשיינליך, דאָס די אידעע פון איבערמאַכען די וואָך פון זיבען טעג אין א וואָך אויף צעהן, איז ניט געווען קיין זעהר געראָטהענע. אזא וואָך איז צו־לאַנג פאר אונזערע געוואוינהייטען, און זי איז געווען און וועט אימער בלייבען אַ שטערונג צו דעם, אז זי זאָל קענען פון אלעמען אָנגענומען ווערען.

דיזער בעשלוס פון דער קאָנווענשען, וועלכער האָט אָבגע־מעקט דעם קריסטליכען קאַלענדאַר פון אונזער טעגליכען לעבען, האָט נויטווענדיגער־ווייזע אויפגעמונטערט די יעניגע, וועלכע האָבען געזעהען אין דער קריסטליכער קירכע און איהרע דיע־נער די הויפט־שטיצע פון שקלאַפעריי. די ערפאהרונג, וואָס זיי האָבען געמאַכט מיט די פּריסטער, וועלכע האָבען צוגעשוואָרען צו דער קאָנסטיטוציע, האָט בעוויזען די אונמעגליכקייט פון צו גע־ווינען די קירכע פאר די זאַך פון פּאָרטשריט. פאָלגליך האָט זיך אויפגעהויבען די פראגע וועגען אָבשאַפען אלערליי צאָהלונ־גען פון שטאַאט צו די גייסטליכע און זאָלען די, וואָס גלויבען, אליין, אויף זייער אייגענעם חשבון, אויפהאַלטען זייערע גאָ־טעס־דיענער. קאמבאָן האָט עס שוין פאָרגעבראַכט פאר דער קאָנווענשען אין נאָוועמבער, 1792. אָבער ביי דריי פערשיע־דענע געלעגענהייטען האָט די קאָנווענשען בעשלאָסען אויפצוהאַל־טען א נאציאָנאַלע קירכע, וועלכע זאָל זיך אונטערוואַרפען צום שטאַאט און ווערען אויפגעהאַלטען אויך פון איהם, וועהרענד זי האָט בעהאַנדעלט די אונגעהאָרזאַמע פּריסטער (די, וועלכע הא־בען ניט געוואָלט שווערען טרייהייט צו דער קאָנסטיטוציע) מיט דער גרעסטער גרויזאמקייט.

געגען דיזע פּריסטער זיינען זעהר שטרענגע געזעצע אָנגענו־מען געוואָרען און פון מערץ דעם 18טען, 1793, איז בעשטימט געוואָרען די טוידט־שטראָף פאר די, וועלכע זאָלען אנטהייל נעה־מען אין די שטערונגען אין פערבינדונג מיט דעם נעהמען פון סאָלדאַטען און פאר די, וועלכע זאָלען געפונען ווערען אויף דער טעריטאָריע פון דער רעפּובליק נאָך דעם, ווי זיי זיינען פעראור־טהיילט געוואָרען ארויסגעשיקט צו ווערען. דעם 21סטען אָק־טאָבער, 1793, זיינען נאָך שטרענגערע געזעצע אָנגענומען גע־וואָרען, און פערשיקונג איז אָנגעווענדעט געוואָרען אויך געגען די קאָנסטיטוציאָנעללע פּריסטער, אויב זיי זיינען בעשולדיגט געוואָרען אין „אונבירגערליכקייט“ פון זעקס בירגער פון זייער קאַנטאָן. דאָס האָט בעוויזען, דאָס אין פראנקרייך איז געוואַק־סען די איבערצייגונג, דאָס אפילו די פּריסטער, וועלכע האָבען

שוין צוגעשוואָרען צו דער קאָנסטיטוציע, זיינען פונקט אזוי גע־פעהרליך ווי די, וועלכע האָבען זיך ענטזאגט צו שווערען.

די ערשטע פראָבען אָבצושאפען דעם קריסטליכען גלויבען זיינען געמאכט געוואָרען אין אבבעוויל און נעווערס. דער קאָמיססיאָנער פון דער קאָנווענשען, פושע, וועלכער איז געוועזען אין נעווערס און האָט אָהן צווייפעל געהאנדעלט אין איינ־פערשטענדניס און אפשר אונטער דעם איינפלוס פון שאָמעט, ווען ער האָט געטראָפען אין דיזער שטאָדט, האָט סעפ־טעמבער דעם 26טען, 1793, ערקלערט קריעג „געגען אלע פאָראורטהיילע און דעם היפאָקריטישען גאָטעס־דיענסט, ווי אויך דעם וואונש צו פארבייטען זיי אויף „די אכטונג און דיענסט צו דער רעפובליק און דער נאַטירליכער מאָראל.*)

איינינע טעג נאָך דעם, ווי עס איז איינגעפיהרט געוואָרען דער נייער קאַלענדאר, האָט ער ארויסגעגעבען דעם 10טען אָק־טאָבער א נייעם בעפעהל, לויט וועלכען די פערשיעדענע צע־רעמאָניעס פון גאָטעס־דיענסט קענען נור פראקטיצירט ווערען אין זייערע פערשיעדענע טעמפלען. אלע רעליגיעזע עמבלע־מען אויף דער אָפענער גאַס דארפען פערניכטעט ווערען. די פריסטער טאָרען ניט מעהר ערשיינען אין זייערע רעליגיעזע קליידער אין ערגעץ ניט, א חוץ אין זייערע קירכען, און, ענד־ליך, בעגרעבענישען דארפען אויסגעפיהרט ווערען אָהן איר־גענד וועלכע צערעמאָניעס אין די פעלדער, וואָס זיינען פער־פלאַנצט מיט בוימער, אונטער די שאָטענס פון וועלכע עס זאָל אויפגעשטעלט ווערען א סטאטוע, וואָס זאָל רעפּרעזענטירען מיט זיך דעם שלאָף. אלע אנדערע עמבלעמען דארפען פער־

*) ער האָט ארויסגעגעבען א בעפעהל, לויט וועלכען אירגענד וועלכער דינער פון אירגענד וועלכער רעליגיאָן אָדער א פּריס־טער, וואָס קריגט זיין פענסיע פון דער נאַציאָן, מוז חתונה האָבען אָדער אדאָפּטירען א קינד, אָדער האַלטען ביי זיך אַן אונפעהיגע, אַלטע פערזאָן, אויב ער וויל ניט פערלירען זיין אַמט און זיין פענסיע.

ניכטעט ווערען און אויף „די טויערען צו דיזע פעלדער, וועל־
כע זיינען געהייליגט מיט רעליגיעזען רעספעקט צו די שאָטענס
פון די טוידטע, זאָל זיין דיזע אויפשריפט: „טוידט איז דער
אייביגער שלאָף“. ער האָט אויך ערקלערט די בעדייטונג פון
דיזע דעקרעטען צום פאָלק מיט דער הילפע פון מאַטעריאַליס־
טישע לעקציעס.

צו דער זעלבער צייט האָט לאַגענלאָ, א צווייטער קאָממי־
סיאָנער פון דער קאָנווענשען, אומגעוואנדעלט די קירכע אין
ראשפאָר אין „טעמפעל פון אמת“, וואוהין אַכט קאַטאָלישע
פריסטער און איין פראָטעסטאַנטישער זיינען געקומען זיך אָב־
צוזאָגען פון זייער רעליגיאָן און זייערע עמטער דעם 31טען
אָקטאָבער, 1793. אין פאריז, דעם 14טען אָקטאָבער, אויף די
אָנווייזונג פון שאָמעט, זיינען אויסערליכע רעליגיעזע צערע־
מאָניעס פערבאָטען געוואָרען און דעם 16טען איז דער בע־
פעהל, וואָס פושע האָט ארויסגעלאָזען וועגען בעגרעבנישען,
אָנגענומען געוואָרען אין פרינציפ פון דער קאָממונע.

אז דיזע בעוועגונג איז בשום אופן ניט געווען קיין אי־
בערראַשונג, און דאָס די מענשליכע מוחות זיינען געווען פאָר־
בערייטעט פאר איהר דורך די רעוואָלוציע זעלבסט און איהרע
פאָרגענגער, דאָס איז זעלבסט־פערשטענדליך. ערמוטהיגט
איצט פון די האַנדלונגען פון דער קאָנווענשען, האָבען די פראָ־
ווינצען זיך ארייגגעוואָרפען ענטהוזיאסטיש אין די בעוועגונג
פון אָבשאפען דעם קריסטליכען גלויבען. נאָכפאָלגענדיג דעם
ביישפיעל פון דער שטעדטעל ריז־אָרגאַנים, האָט זיך דער גאַנ־
צער דיסטריקט קארבעל אָבגעזאָגט פון קריסטענטהום, און די־
זער שריט איז בעגריסט געוואָרען פון דער קאָנווענשען, ווען
די דעפוטאטען פון קארבעל זיינען געקומען דעם 30טען אָקטאָ־
בער צו מעלדען, וואָס עס איז געטהאָן געוואָרען.

אין זעקס טעג שפּעטער זיינען די דעפוטאטען פון דער
קאָממונע מעננעס, געקומען צו דער קאָנווענשען אָנגעטהאָן
אין מיצען. אויך זיי זיינען גוט אויפגענומען געוואָרען און די
קאָנווענשען האָט אַנערקענט „דאָס רעכט, וואָס אלע בירגער

האָבען אָנצונעהמען אירגענד וועלכען גאָטעס־דיענסט, וואָס פּאַסט זיי אם בעסטען און צו אונטערדריקען יענע צערעמאָניעס, וועלכע געפעהלען זיי ניט.״ א דעפּוטאַציע פון סען־ע־אָיז, פאָר־דערענדיג, אז די שטעלע פון דעם בישאָפּ פון ווערסאיל, וואָס איז ניט לאַנג געשטאָרבען, זאָל בלייבען לעדיג, ניט פערנומען פון קיינעם, איז אויך אויפגענומען געוואָרען מיט פיעל כבוד.

די קאָנווענשען האָט ערמוטהיגט די בעוועגונג געגען קריסטענטהום ניט נור דורך איהר שטעלונג צו דיזער בעווע־גונג, נור אויך דורך דעם געברויך, וועלכען זי האָט געמאַכט פון די קירכען־אוצרות, וועלכע די בירגער האָבען איהר געבראַכט — איינשליסענדיג דעם מזבח פון דער קירכע פון סאַן זשענע־וויעוו, וועלכער איז איבערגעגעבען געוואָרען אין מינט צו צו־שמעלצען. *)

ערמוטהיגט אָהן צווייפעל פון דיזער שטעלונג פון דער רעגיערונג, האָבען אַנאַכאַרזיס קלאָץ און שאָמעט גענומען נאָך א שריט פאָרוועדטס קלאָץ, א פּרייסישער באַראָן, וועלכער איז מיט׳ן גאַנצען הארצען געווען פאַר דער רעוואָלוציע און וועלכער האָט מיט מוטה און ערנסט פערטהיידיגט די אינטערנאַציאָנא־לע פעדעראַציאָן פון אַלע פעלקער, און דער פּראָקוראָר פון דער קאָממונע, שאָמעט, וועלכער איז געווען אַן אמת׳ער פאָרשטע־הער פון דעם פּאַריזער ארבייטס־מאַן, האָבען איבערגערעדט גאָבעל, דעם בישאָפּ פון פּאַריז, אויפצוגעבען זיינע פּריסטער־פליכטען. קריגענדיג די איינשטימונג פון דעם יעפּיסקאָפּא־לישען ראַטה און האָבענדיג געמעלדעט זיין בעשלוס צום דע־פּאַרטמענט אין דער קאָממונע, איז גאָבעל געקומען צו דער קאָנ־ווענשען אין זיין גאַנצען שטאַט דעם 17טען ברומער, בעגלייט פון עלף זיינע שמשים, און דעם פּאַריזער מעיאָר, פּאַשע, און שאָמעט און צוויי מיטגליעדער פון דעם דעפּאַרטמענט, מאַמאַראָ

*) עס איז ווערטה צו געדענקען, דאָס די גרינדונגס־פערזאמ־לונג האָט שוין געמאַכט עהנליכע בעשליסע.

און לוליער, אום צו ענטזאגען זיך עפענטליך פון אלע זיינע פריווילעגיען און טיטלען.

זיין רעדע ביי דיזער געלעגענהייט איז געווען אמת ער־האבען. אכטענדיג, ווי ער האט עס, „די אייביגע פרינציפען פון גלייכהייט און מאראל, די נויטווענדיגע פונדאמענטען פון יעדער אמת־רעפובליקאנישער רעגיערונג“, פאלגט ער איצט די שטימע פון פאלק און ענטזאגט זיך פון „די טהעטיגקייטען פון א מיניסטער פון דער קאטהאלישער קירכע“. אוועקלעגענדיג זיין צלם און זיין רינג, האט ער אנגענומען און אנגעטהאן די רויטע היטעל, וועלכע א מיטגליעד האט איהם דערלאנגט.

די פערזאמלונג איז איצט אנגעגריפען געווארען פון א בעגייסטערונג, וועלכע האט געקאנט נור פערגליכען ווערען מיט דער בעגייסטערונג פון דער נאכט פון 4טען אויגוסט. צוויי אנדערע בישאפען, טהאמאס לינדע און גערי־ווערנאן, און מאנ־כע אנדערע קירכען־מיטגליעדער פון דער קאנווענשען, זיינען צוגעלאפען צו דער טריבונע אום נאכצופאלגען דעם ביישפיעל פון בישאפ גאבעל. אבער גרעגאאר האט זיך ענטזאגט אנצו־שליסען. וואס אנבעטרעפט סיעז, האט ער ערקלערט, דאס ער האט שוין מיט יאהרען צוריק אויפגעגעבען אלע צערעמאניעס, דאס ער האט ניט קיין אנדער גלויבען, א חוץ דעם גלויבען אין פרייהייט און גלייכהייט, און דאס אין זיינע תפלות האט ער שוין געבעטען פאר דעם טריאומף פון פערשטאנד איבער פאראור־טהייל און פאנאטיזם.

די ווירקונג פון דיזער סצענע אין דער קאנווענשען איז געווען א געוואלדיגע. גאנץ פראנקרייך און אלע נאכבאר־נא־ציאנען האבען געהערט וועגען דעם. און איבעראל, צווישען די הערשענדע קלאסען, האט זיך ערהויבען א מבול פון האס געגען די רעפובליק.

אין פראנקרייך האט זיך דיזע בעוועגונג ראשיג פער־שפרייט איבער די פראווינצען. אין עטליכע טעג האבען איי־ניגע בישאפס און פיעלע איינפאכע גייסטליכע זיך אבגעזאגט פון זייערע טיטלען, און זייער אבזאגען־זיך איז געווען א געלע־

גענהייט פאר איבערראשענדע סצענען. עס איז ריהרענד, אין דער טהאַט, צו לייענען, למשל,די פאָלגענדע שילדערונג פון דער ענטזאגונג פון די גייסטליכע אין בורזשע, וועלכע איך האָב גע־פונען אין א לאָקאלען פאמפלעט פון יענער צייט.

דערמאָנענדיג א פריסטער מיט'ן נאָמען באפטיסט פאטין און זשוליען דע־דיו, א מיטגליעד פון דעם בענעדיקטער אָר־דער, וועלכע זיינען געקומען זיך אָבצוזאָגען פון זייערע פריס־טערליכע פריווילעגיען, זעצט פאָרט דער פערפאסער פון דעם פאמפלעט: פריוואַ, בריטאן, פאטרו, רוען און טשעמפיאן, אלע מעטראפאליטישע געוועזענע גלחים, זיינען ניט געווען די לעצטע אריינצוטרעטען אין די ארענא; עפסיק און קאלענד, דיומאנטיע, ווערוטאן, געוועזענע בענעדיקטער, ראשאָן און קא־לארדאָ זיינען געקומען נאָך זיי; דער געוועזענער גלח דעזאבמא און זיין בעגלייטער, דיובאי, איינגעבויגען אונטער דער לאסט פון יאָהרען, זיינען זיי נאָכגעגאנגען מיט לאנגזאמע טריט, ווען לעפראנק האָט אויסגעשריען: „פערברענט, פערברענט די דאָקומענטען פון אייער פריסטערשאפט און מעג אויך דער זכרון פון אונזער פערגאנגענעם צושטאנד פערשווינדען אין די פלאַ־מען, וועלכע פערברענען זיי. איך לעג ארויף אויף דעם מזבח פון פאטערלאנד דיזען זילבערנעם מעדאל: ער טראָגט די גע־שטאלט פון דעם לעצטען פון יענע טיראנען, וועלכער דורך די אינטריגען און דורך די אמביציע פון די גייסטליכע, האָט זיך גערופען „דער העכסט־קריסטליכער".

אלע דאָקומענטען פון דער פריסטערשאפט זיינען דאן פערברענט געוואָרען אין א הורבע, און א טויזענד־פאכיגער גע־שריי האָט זיך אָבגעהילכט אין דער לופט: „פערשוואונדען זאָל ווערען אויף אייביג די עראינערונג אָן די פריסטער! לאנג זאָל לעבען די ערהאבענע רעליגיאָן פון דער נאטור! פערניכטעט זאָל ווערען דער קריסטענטהום־פאָראורטהייל!" און דאן רע־כענט אויס דער פאמפלעט די פאטריאָטישע מתנות. דיזער צע־טעל איז ווירקליך ריהרענד. מתנות פון לייוועגט און זילבערנע שיך־בענדלאך זיינען זעהר פיעל. די פאטריאָטען און „די

בריד„ער" זיינען געוועזן אָרעם. זיי האָבען געגעבען, וואָס זיי האָבען געקאָנט.

אין אַלגעמיין, דער אַנטי־קאַטהוילישער געפיהל, אין וועלכען א „רעליגיאָן פון נאַטור" איז געוועזן פערמישט מיט פּאַטריאָטישע געפיהלען, איז געוועזן פיעל טיעפער, וויפיעל איינער האָט געמעגט גלויבען, איידער ער האָט נאָכגעזעהען די דאָקומענטען פון יענער צייט. די רעוואָלוציע האָט געמאַכט מענשען דענקען און האָט געגעבען מוטה צו זייערע געדאַנקען.

אין דער זעלבער צייט האָבען דער דעפּאַרטמענט און די קאָממונע פון פּאַריז בעשלאָסען צו פייערען דעם פאָלגענדען „דעקאַדי", דעם 20טען ברומער (דעם 10טען נאָוועמבער) אין נאָטר־דאַם גופא און צו אָרגאַניזירען „א פעסט פון פרייהייט און פערשטאַנד", ווען עס זאָלען געזונגען ווערען פּאַטריאָטישע ליעדער פאַר דער סטאַטוע פון פרייהייט. קלאָץ, מאָמאָרא, העבערט און שאָמעט האָבען אָנגעפיהרט אַן אַקטיווע פּראָפּאַגאַנדע צווישען די פאָלקס־פעראיינען, און דער פעסט איז געוועזן דורך און דורך אַן ערפאָלג. דיזער פעסט איז שוין אזוי אָפט געשילדערט געוואָרען, דאָס עס איז ניט נויטיג זיך אָבצושטעלען אויף איינצעלהייטען. עס מוז אָבער דערמאָנט ווערען, דאָס פאַר די רעפּרעזענטאַציאָן פון פרייהייט האָט מען געהאַלטען פאַר גלייכער אויסצואוועהלען א לעבעדיגען מענשען, איידער א סטאַטוע, ווייל, ווי שאָמעט האָט ערקלערט, „א סטאַטוע וואָלט אויך געוועזן א שריט צו געצענדיענערייי". ווי מישלע האָט שוין בעמערקט, „די גרינדער פון דעם נייעם גלויבען האָבען רעקאָמענדירט פאַר אזא ערהאַבענע ראָליע די אויסוואהל פון פערזאָנען, וועמעס כאַראַקטער זאָל זיי מאַכען ריין און שעהן, און וועמעס שטרענגקייט פון געוואוינהייטען און אנזיכטען זאָל קענען פאַרוואַרפען אירגענד וועלכען געמיינעם געדאַנק". ווייט פון צו זיין א שפּאַס, איז דיזער פעסט געוועזן א העכסט ציכטיגע צערעמאָניע, וועלכע האָט ניט געהאַט אין זיך גאָר ניט לוסטיגעס, און איז געוועזן זאָגאַר לאַנגווייליג, זאָגט מישלע, וועלכער איז געוועזן זעהר גינסטיג געניינט צו דער בעוועגונג

פאר די אָבשאַפונג פון קריסטענטהום. אָבער די רעוואָלוציע, זאָגט ער ווייטער, איז שוין געווען אַלט, צו אַלט, אום צו אונ־טערנעהמען עטוואָס נייעס. דער פערזוך פון 1793 איז ניט געבאָרען געוואָרען פון דעם פייערדיגען ענטהוזיאזם פון דער רעוואָלוציע, „נור פון די דיאלעקטישע שולען פון די ענציקלאָ־פעדישע צייטען". אין דער טהאַט, זי האָט געהאַט אַ שטאַרקע עהנליכקייט מיט דער מאָדערנער „עטהיקאל סאָסייעטים"־בע־וועגונג, וועלכע קומט אויך ניט אין אמת'ע בעריהרונג מיט די מאַסען.

וואָס איבערראַשט אונז היינט־צו־טאָג מעהר פון אַלץ איז דאָס, וואָס די קאָנווענשען האָט זיך ענטזאגט צו דערלאָזען צו דער גרויסער פראַגע וועגען דער אָבשאַפונג פון די געהאַלטען פון די פריסטער, וועלכע דער שטאַאַט האָט געצאָהלט. אומגעקעהרט, די קאָממונע פון פאַריז און איהרע סעקציאָנען האָבען עפענטליך ערקלערט זיך אַלס אויס קריסטען. דער גענעראַל־ראַטה פון דער קאָמונע האָט זאָגאַר ריזיקירט און האָט זיך צוגעאיילט מיט גע־וויסע טהאַטען. אין ענטפער צו אַ רעליגיעזער רעדע, געהאַלטען פון ראָבעספּיער דעם ערשטען פרימער, האָט דער גענעראַל־ראַטה אַרויסגעלאָזען דעם 3טען פרימער (דעם 23טען נאָוועמ־בער) אונטער דעם איינפלוס פון שאָמעט, אַ בעפעהל, לויט וועל־כען אַלע קירכען אָדער טעמפּלען פון אַלע רעליגיאָנען אין פאַריז האָבען גלייך בעדאַרפט געשלאָסען ווערען. די גייסטליכע זיינען געמאַכט געוואָרען אינדיווידועל פעראַנטוואָרטליך פאַר רעליגיעזע אונרוהען. די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס זיינען אויפגעפאָדערט געוואָרען אויפצופּאַסען אויף די פריסטער, און עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציאָן, וועלכע האָט גע־פאָדערט, אַז די קאָנווענשען זאָל אויסשליסען די גייסטליכע פון אירגענד וועלכער פאָרמע פון עפפענטליכען דיענסט. צו דער־זעלבער צייט איז עטאַבלירט געוואָרען אַ קורס פון לעקציעס אי־בער מאָראַל, אום פאָרצובערייטען די פרעדיגער פאַר דעם נייעם קולט. עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו פערניכטען די גלאָקען־טורעמס, וועהרענד אין פערשיעדענע פּלעצער זיינען

אָרגאַניזירט געוואָרען פעסטען פון פערשטאַנד, וועהרענד וועל־כע דער קאַטהוילישער גלויבען איז אָבגעשפּעט געוואָרען. איין סעקציאָן האָט פערברענט אַלעס, וואָס האָט געהערט צום רע־ליגיעזען דיענסט און העבערט האָט פערברענט איינִיגע הייליג־קייטען אין דער קאָממונע.

אין דער פּראָווינץ, זאָגט אַלאַר, האָבען אַלע שטעדט, ווי עס האָט אויסגעזעהען, בעזאָנדערס אין זיד־וועסט, זיך ארומגע־זאַמעלט ארום דעם נייעם ראַציאָנאַלען גלויבען.

דאָך די רעגיערונג, דאָס הייסט, די קאָמיטע פון עפענט־ליכען וואוילזיין, האָט פון דעם סאַמע אָנפאַנג פון דיזער בעווע־גונג ארויסגעוויזען אַ פעסטע אָפּאָזיציאָן. ראָבעספּיער האָט איהר אַטאַקירט עפפענטליך, און ווען קלאָטץ איז געקומען איהם דערצעהלען מיט בעגייסטערונג וועגען דער אָבדאַנקונג פון גאַ־בעל, האָט ער גראָב ארויסגעוויזען זיין אונצופרידענהייט, פּרע־גענדיג וואָס וועלען דערצו זאָגען די בעלגיער, וועמען קלאָטץ האָט אזוי געוואָלט צו פעראייניגען זיך מיט פראנקרייך.

פאַר איינִיגע טעג פון דעסטוועגען האָט ראָבעספּיער זיך געהאַלטען רוהיג. אָבער דעם 20־סטען נאָוועמבער איז דאַנטאָן צוריקגעקומען נאָך פּאַריז נאָך אַ לאַנגען אויסבלייבען אין אר־סיס־סוראַב, וואוהין ער האָט זיך צוריקגעצויגען מיט זיין יונגער פרוי, מיט וועמען ער האָט חתונה געהאַט אין קירצע גלייך נאָך דעם טוידט פון זיין ערשטער פרוי. אויף מאָרגען, דעם 21־סטען נאָוועמבער, האָט ראָבעספּיער געהאַלטען זיין ערשטע רעדע און אַ זעהר שטאַרקע געגען די רעליגיאָן פון פערשטאַנד. די קאָנ־ווענשען, האָט ער ערקלערט, וועט קיינמאָל ניט נעהמען אזא אוי־בעראיילטען שריט צו פערוועהרען די פּראַקטיצירונג פון דעם קאַטהוילישען גלויבען. די פרייהייט פון דער רעליגיאָן וועט אויפגעהאַלטען ווערען און די פערפאָלגונג פון פריעדליכע פּריס־טער וועט ניט ערלויבט ווערען. ער האָט דאַן אָנגעדייטעט, דאָס דער גלויבען אין „אַ גרויסען וועזען, וואָס פּאַסט אויף אויף די אונטערדריקטע אונשולד און וואָס בעשטראָפט דעם פערברע־כער“ איז גאַנץ פּאָפּולער, און האָט בעהאַנדעלט די בעקעמפפער

פון קריסטענטהום, אלס פעררעטהער, אלס די אגענטען פון די שונאים פון פראנקרייך, וועלכע ווינשען אבצושטויסען יענע אויסלענדער, ווען די זאך פון דער אלגעמיינער מענשהייט און פון אלגעמיינע אינטערעסען האט צוגעצויגען צו דער רעפובליק.

פינף טעג שפעטער האט דאנטאן געהאלטען א רעדע פונקט אין דעמזעלבען טאן אין דער קאנווענשען און האט אטאקירט די אנטי־רעליגיעזע פראצעסיאנען. ער האט געפאדערט, אז עס זאל געמאכט ווערען א סוף צו אזעלכע דעמאנסטראציעס.

וואס האט פאסירט אין דיזע עטליכע טעג, וואס האט צוזאמענגעפיהרט דאנטאן און ראבעספיער? וואס פאר א נייע קאמבינאציעס, דיפלאמאטישע אדער אנדערע, זיינען געוועזן פאר זיי אין דיזען מאמענט, וואס דאנטאן איז געקומען נאך פאריז און וואס האט איהם געמאכט צו ערקלערען זיך געגען די בעוועגונג פון דעם קאמפף געגען קריסטענטהום, חאטש ער אליין איז געוועזן א תלמיד פון דידרא, און ער האט ניט אויפגעהערט ארויסצואווייזען זיין מאטעריאליסטישען אטהעאיזם זאגאר אויף דער גיליאטינע? דיזער שריט פון דאנטאן איז דאס מעהר איבערראשענד, ווייל אין דער ערשטער העלפט פון דעם מאנאט פרימער האט די קאנוועגשען בעטראכט מיט זעהר גינסטיגע אויגען דיזע בעוועגונג. דעם 14טען פרימער האט דער ראבעספיעריסט קוטהאן געוויזען פון דער טריבונע פון דער קאנוועגשען פערשיעדענע קירכען־הייליגקייטען און האט פון דעם חוזק געמאכט.

די פראגע שטעלט זיך דארום: האט ניט ראבעספיער געמאכט געברויך פון א נייער ווענדונג אין די פערהאנדלונגען מיט ענגלאנד, אום צו בעאיינפלוסען דאנטאנען און פריי אויסצודריקען זיינע אנזיכטען וועגען רעליגיאן, וועלכע איז אימער טהייער געבליבען צו דיזען דעאיסטישען תלמיד פון רוססא?

אין מיטען מאנאט, האט ראבעספיער, פערשטארקט דורך די אונטערשטיצונג פון דאנטאן, בעשלאסען צו האנדלען און דעם 16טען פרימער (דעצעמבער דעם 6טען) איז די קאמיטע פון עפפענטליכער וואוילזיין געקומען צו דער קאנוועגשען און

געפאָדערט א געזעץ וועגען רעליגיעזער פרייהייט, דער ערשטער פּאראגראף פון וועלכען האָט פערבאָטען „יעדע געוואַלד געגען די פרייהייט פון רעליגיאָנען“. איז דאָס דיקטירט געוואָרען אויס מורא פאר אן אויפשטאנד אין די דערפער, וואו דאָס צושליסען פון די קירכען איז געוועהנליך זעהר שלעכט אויפגענומען געוואָרען, אָדער זיינען עס געווען אנדערע גרינדע, פון וועלכע מיר ווייסען ניט? דער פאקט בלייבט יעדענפאלס, דאָס פון יענעם טאָג אָן האָט דער קאטהאָליציזם טריאומפירט. די ראָבעספּיער־ריסטישע רעגירונג האָט איהם גענומען אונטער איהר שוץ און דער קאטוילישער גלויבען איז ווידער א מאָל געוואָרען די שטאאט־רעליגיאָן.*)

שפּעטער, אין פריהלינג, זיינען ראָבעספּיער און זיינע נאָכפאָלגער נאָך ווייטער געגאנגען. זיי האָבען געמאכט א פער־זוך אוועקצושטעלען אָנשטאָט די שעצונג פון פערשטאנד א נייעם קולט, א דיענען צום העכסטען וועזען, ווי רוססאָ האָט איהם פערשטאנען. דיזער גאָטעס־דיענסט אָבער, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער איז געווען אונטערשטיצט פון דער רעגיע־רונג און ניט קוקענדיג, וואָס זיינע געגנער האָט געסטראשעט די גיליאָטינע, איז דאָך צונויפגעמישט געוואָרען מיט דעם קולט פון פערשטאנד, חאָטש מען האָט עס גערופען דעם קולט פון דעם העכסטען וועזען, און אונטער דיזען נאָמען — זאָגט אָלאר — האָט זיך געהאלטען אין פערשפרייטען א האלב־דעאיסטישער און א האלב ראציאָנאליסטישער קולט ביז צו דער צייט, ווען די רעאקציע פון טהערמידאָר האָט געקראָגען די אויבערהאנד.

*) אזוי ווי איניגע קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען האָבען אָנגענומען זעהר שטרענגע מיטלען געגען די קאַטהוילישע רעליגיאָן, האָט די קאָנווענשען צו דעם געזעץ וועגען רעליגיאָנס־פרייהייט צוגעלעגט אַ פּאַראגראף, אום צו זאָגען, אז זי מיינט ניט דער־מיט אַ פאָרוואורף פאר דאָס, וואָס איז געטהאָן געוואָרען פון איהרע רעפּרעזענטאנטען ביז היינט.

וואָס אנבעטרעפט דעם פעסט פון דעם העכסטען וועזען, וואָס איז געפייערט געוואָרען מיט א גרויסער צערעמאָניע דעם 8טען יוני, 1794, און וואָס ראָבעספיער, פּאָזירענדיג אלס דער גרינדער פון א נייער שטאאט־רעליגיאָן, וועלכע האָט עס געזאָלט בעקעמפּפען דעם אטהעאיזם, האָט געהאלטען פון בעזאָנדערער וויכטיגקייט — דיזער פעסט איז געווען זעהר שעהן, אלס א טהעאטער־פאָרשטעלונג, אָבער ער האָט ניט ארויסגערופען קיין אָבקלאנג אין די הערצער פון די מענשען. געפייערט ווי ער איז געווען אויף דעם וואונש פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין—באלד נאָך דעם, ווי שאָמעט און גאבעל זיינען הינגעריכטעט געוואָרען פאר זייערע אנטי־רעליגיעזע מיינונגען און טאקי פון דיזער קאָמיטע — האָט דער פעסט צו שטארק געטראָגען דעם כאראקטער פון א בלוטיגען טריאומף פון דער יאקאָביניִשער רעגיערונג איבער די פּאָרטגעשריטענע געגנער צווישען פאָלק און דער קאָמונע, אז דעם פאָלק זאָל ער קענען זיין אנגענעהם. און דורך די עפענטליך־פיינדליכע שטעלונג פון אייניגע מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען צו ראָבעספיער אין דער צייט פון דעם פעסט גופא, איז ער געוואָרען דער פאָרשפּיעל פון דעם 9טען טהערמידאָר — דער פאָרשפּיעל פון דער גרויסער ענדע.

דריי און זעכציגסטער קאפּיטעל.

די סעקציאָנען אונטערדריקט.

די שטעלונג פון די סעקציאָנען. — "פאָלקס־פעראײַינען". — די אָפּאָ־זיציע פון די יאקאָבינער. — די שטעלונג פון ראָבעספּיער. — די סעקציאָנען ווערען גראַדענווייז בערויבט פון זייער מאַכט. — דער קאָנטראָל פון דער פּאָליציי. — רעוואָלוציאָנערע קאָמי־טעס ווערען אונטערגעאָרדענט דער קאָמיטע פון עפּפענטליכער זיכערהייט. — דער שטאַאַט שלינגט איין די סעקציאָנען. — די רעוואָלוציאָן פעראורטהיילט צום טוידט.

צו ענדע פון 1793 האָבען צוויי מעכטע געקעמפּפט צוויי־שען זיך. פון איין זייט זיינען געשטאַנען די צוויי קאָמיטעס — פון עפפענטליכען וואוילזיין און עפפענטליכער זיכערהייט — וועלכע האָבען בעהערשט די קאָנווענשען; און פון דער אַנדערער זייט איז געשטאַנען די קאָממונע פון פּאַריז. דאָך די ווירקליכע קראַפט פון דער קאָממונע איז געוועזען ניט איהר העכסט־פּאָפּולע־רער מעיאָר, פּאַשע, אויך ניט אין דעם פונקט אזוי פּאָפּולערען פּראָקוראָר איהרען, שאָמעט, און אויך ניט איהר דעפּוטאַט הע־בערט און אויך ניט אין איהר גענעראל־ראַטה. דיזע מאַכט איהרע איז געוועזען אין די סעקציאָנען. און דערפאַר האָט די צענטראלע רעגיערונג ניט אויפגעהערט צו ארבייטען, אום צו מאַכען אונטערטהעניג די סעקציאָנען צו איהר אויטאָריטעט.

נאָך דעם, ווי די קאָנווענשען האָט צוריק געצויגען די „בע־שטענדיגקייט“ פון די סעקציאָנען פון פּאַריז; ד. ה.,, זייער רעכט צו רופען אַלגעמיינע פערזאמלונגען אזוי אָפט, ווי זיי האָבען גע־

וואָלט, האָבען די סעקציאָנען אָנגעהויבען גרינדען „פאָלקס־פעראיינען“, אָדער „סעקציאָן־פעראיינען“. אָבער אויף דיזע פעראיינען האָבען די יאקאָבינער געקוקט מיט זעהר אונגינסטיגע אויגען. און די יאקאָבינער זיינען איצט געוואָרען די „רעגיערונגס־מענער“. דערפאר, ביין סוף פון 1793 און אין יאנואר, 1794 איז פיעל גערעדט געוואָרען אין יאקאָבינישען קלוב געגען דיזע פעראיינען — נאָך מעהר דערפאר, ווייל די ראָיאליסטען האָבען געמאכט אַ פעראייניגטע אנשטרענגונג אום אריינצודרינגען אין דיזע פעראיינען און קריגען זיי אויף זייער זייט. „פון דעם טוידטען גוף פון דער מאָנאַרכיע“, האָט געזאָגט סימאָנד, „איז ארויסגעקומען אַן אונענדליכע צאָהל פון גיפטיגע אינזעקטען, וועלכע זיינען ניט נאַריש גענוג צו פּראָבירען איהם מאכען ווידער לעבעדיג, אָבער וועלכע גיבען זיך די מיה פון רעסטוועגען צו פערלענגערען די קאָנוואולסיעס פון דעם פּאָליטישען קערפּער.“ אין די פּראָווינצען זיינען דיזע „אינזעקטען“ געוועזען בעזאָנדערס ערפאָלגרייך. „אַ גרויסע צאָהל פון „עמיגרירטע“, האָט פאָרטגעזעצט סימאָנד, „אַדוואָקאַטען, פינאַנסיסטען, אַגענטען פון דעם אַלטען רעזשים“, האָבען פערפלייצט דאָס לאַנד, האָבען אריינגעדרונגען אין די פאָלקס־פעראיינען און זיינען געוואָרען זייערע פּרעזידענטען און סעקרעטערע.

עס איז קלאָר, דאָס די פאָלקס־פעראיינען, וועלכע זיינען אין פּאַריז געוועזען דיזעלבע סעקציאָנען נור אונטער אנדערע נעמען, וואָלטען לייכט געקאָנט זיך „אויסרייניגען“ דורך די אויסשליסונג פון זייער מיטע די פארמאַסקירטע ראָיאליסטען, און דאן ווייטער אָנגעהן מיט דער ארבייט פון די סעקציאָנען. אָבער זייער גאַנצע טהעטיגקייט איז שטאַרק ניט געוועזען געפעלען די יאקאָבינער, וועלכע זיינען געוועזען אייפערזיכטיג אויף דעם איינפלוס פון די „נייע“, וועלכע האָבען „קאָנקורירט מיט זיי אין פּאַטריאָטיזם“. „אויב מען זאָל זיי גלויבען“, האָט געזאָגט דער זעלבער סימאָנד, „זיינען די פּאַטריאָטען פון 1794 ניט מעהר, ווי לאַסט־טהיערע, וועלכע האָבען זיך איבערגעארבייט און האָבען

שוין פערלאָרען זייער גאַנצען כח און וועלכע דאַרפען געשלאַכטעט ווערען, ווייל זיי קענען ניט מעהר האַלטען שריט מיט די אַלע נייעסען אין דעם פּאָליטישען לעבען פון דער רעוואָלוציע". און ער האָט ארויסגעוויזען די מורא פון די מיטעל־קלאַס־יאַקאָבינער, ווען ער האָט גערעדט פון „אַ פיערטער געזעצגעבענדער קערפּערשאַפט", וועלכע דיזע ניי־אָנגעקומענע וואָלטען געוואָלט איינבערופען, אום צו געהן נאָך ווייטער, ווי די קאָנווענשען. „אונזערע גרעסטע שונאים", האָט צוגעלעגט זשינבאָן סט. אַנדרע, „זיינען צווישען אונז, זיי ווילען טראָגען די רעוואָלוציע ווייטער, ווי מיר." דאַן האָט דיופּארני גערעדט געגען אַלע סעקציאָן־פּעראיינען, און דעשאַמפּ האָט זיי גערופען „די קליינע וואַנדייער".

וואָס ראָבעספּיער אַנבעטרעפט, האָט ער זיך געאיילט ארויסצוברענגען זיין ליעבלינג־ארגומענט — אויסלענדישע אינטריגען. „מיין פערדאַכט", האָט ער ערקלערט, „איז געווען שוין צו אמת, דאָס די היפּאָקריטישע קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען האָבען דאָרט די גאַנצע שליטה. די פּרייסען, ענגלענדער און עסטרייכער ווילען מיט דיזע מיטלען פערניכטען די אויטאָריטעט פון קאָנווענשען און די פּאַטריאָטישע מאַכט פון דעם יאַקאָבינישען קלוב.*)

די פיינדשאַפט פון די יאַקאָבינער געגען די פּאָלקס־פּעראיינען איז, אַלזאָ, ניט געווען קיין אַנדער זאַך, ווי די פיינדשאַפט געגען די סעקציאָנען אין פּאַריז און געגען אַלע ענליכע אָרגאַניזאַציאָנען אין די פּראָווינצען. און דיזע פיינדשאַפט איז גע־

*) מאָמאָראָ, אַ מיטגליעד פון דעם קאָרדעליערען קלוב, האָט ריזיקירט צו מאַכען די בעמערקונג אויף דעם מיטינג פון די יאַקאָבינער דעם 26טען דעצעמבער, 1793, דאָס די מיטגליעדער פון דעם קאָרדעליערען־קלוב האָבען אָפט געצווייפעלט אין זייער רעכט צו שטערען די פאָלקס־פעראיינען זיך גרינדען, ווייל „דאָס רעכט פון פערזאַמלען זיך אין פאָלקס־פעראיינען איז דאָך הייליג", האָט אויף דעם ראָבעספּיער קורץ געענטפערט: „אַלעס, וואָס עס פאָרדערט דער עפפענטליכער וואוילזיין, איז געווים גערעכט."

וועז דער אויסדרוק פון אַן עהנליכען געפיהל אין דער צענטראַל־רעגיערונג. דערפאר, אזוי גיך, ווי עס איז עטאבלירט געוואָרען די רעוואָלוציאָנערע רעגיערונג דורך דעם דעקרעט פון דעם 4טען דעצעמבער, 1793, איז דאָס רעכט אויסצוואוועהלען פריעדענס־ריכטער און זייערע סעקרעטערע — א פּריווילעגיע, וואָס די סעקציאָנען האָבען געהאט זייט 1789 — אוועקגענומען געוואָרען פון זיי. די ריכטער און זייערע סעקרעטערע זיינען פון דאַן אָן נאָמינירט געוואָרען פון דעם גענעראַל־ראטה פון דעם דעפּארטמענט. אפילו דאָס רעכט פון די סעקציאָנען צו נאָמינירען זייערע אונטערשטיצונגס־קאָמיטעס און אליין אָרגאַניזירען די ארבייט פון העלפען די נויטבעדירפטיגע איז פון זיי צוגענומען געוואָרען אין 1793 און איז איבערגעגעבען געוואָרען צו די קאָמיטעס פון עפפענטליכען וואוילזיין און עפפענטליכער זיכערהייט. דער פאָלקס־כאראקטער פון דער רעוואָלוציע האָט דורך דעם געקראָגען א קלאַפּ אין זיין סאמע וואָרצעל.

אָבער מעהר ווי אין אלעם אַנדערע זעהען זיך קלאָר און פול די אידעען פון דער יאקאָבינישער רעגיערונג אין דער קאָנצענטרירונג פון דער פּאָליציי־מאכט. מיר האָבען געזעהען די וויכטיגקייט פון די סעקציאנען, אין אלע טהיילען פון'ם לעבען פון פאריז, סיי אין מוניציפּאלער און סיי אין רעוואָלוציאָנערער הינזיכט; מיר ווייסען, וואָס זיי האָבען געטהאָן, אום צו פערזאָרגען פאריז מיט נאהרונג, אום צוצושטעלען סאָלדאטען צו די ארמייען, אום צו בילדען, בעוואפענען און אוועקשיקען פרייוויליגע רעגימענטען, אום צו אָרגאניזירען די ארבייט, אויפצופאַסען אויף די אָרימע, און אזוי ווייטער, און אזוי ווייטער. אָבער א חוץ דיזע טהעטיגקייטען האָבען די סעקציאָנען פון פאריז און די פּראָווינציעלע פאָלקס־פעראיינען אויך אויסגעפיהרט די ארבייט פון דער פּאָליציי. דאָס האָט זיך אָנגעהויבען אין פאריז פון דעם 14טען יולי, 1789, ווען די בירגער האָבען זיך אליין געבילדעט זייערע דיסטריקט־קאָמיטעס, אום איבערצונעהמען אויף זיך די פליכטען פון דער פּאָליציי. שפּעטער־צו האָט דער געזעץ פון דעם 6טען סעפּטעמבער זיי בעשטעטיגט אין דער אויספיהרונג

פון דיזע פּליכטען און דעם פאָלגענדען אָקטאָבער האָט די מוני־ציפּאַליטעט פון פּאַריז — נאָך אַלץ אַ פּראָוויזאָרישע קערפּער־שאַפט צו יענער צייט, געבילדעט איהר געהיים־פּאָליציי אונטער דעם נאָמען „די זוך־קאָמיטע“. די מוניציפּאַלע רעגיערונג, וואָס האָט ארויסגעשפּראָצט פון דער רעוואָלוציע, האָט אויף אַזאַ אופן צוריק אין לעבען געבראַכט די ערגסטע טראַדיציעס פון דער אַל־טער אָרדנונג.

נאָך דעם 10טען אויגוסט האָט די געזעצגעבענדע קערפּער־שאַפט בעשלאָסען, דאָס אַלע פּאָליציי־פּליכטען פון „עפּפּענטלי־כער זיכערהייט“ זאָלען איבערגעגעבען ווערען צו די קאָמיטעס פון די דעפּאַרטמענטס, דיסטריקטען און מוניציפּאַליטעטען, און עס איז געגרינדעט געוואָרען אַן „אויפפּאַסונג־קאָמיטע“ מיט איהרע אונטערגעאָרדענטע קאָמיטעס אין יעדער סעקציאָן. אָבער אַזוי ווי דער קאַמפּף צווישען די רעוואָלוציאָנערען און זייערע שונאים איז געוואָרען אַלץ שאַרפער און שאַרפער, זיינען דיזע קאָמיטעס געוועזען איבערגעלאָדען מיט ארבייט. און דעם 21טען מערץ, 1793, זיינען געגרינדעט געוואָרען נייע רעוואָלוציאָנערע קאָ־מיטעס, יעדע פון צוועלף מיטגליעדער, אין יעדער קאָממונע און אין יעדער סעקציאָן פון די קאָממונען פון די גרויסע שטעדט, וועלכע זיינען, ווי פּאַריז, צוטהיילט געוואָרען אין סעקציאָנען.

אויף אַזאַ אופן זיינען די סעקציאָנען, דורך די פערמיטלונג פון זייערע רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס, געוואָרען פּאָליציי־ביוראָס. אמת, די פליכטען פון דיזע רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס זיינען געוועזען בעגרענצט בלויז אויפצופּאַסען אויף פרעמדע. אָבער זיי האָבען באַלד ערוואָרבען אַזעלכע ברייטע רעכטע, ווי די פון דער געהיים־פּאָליציי אין מאָנאַרכישע לענדער. צו גלייכער צייט קען איינער זעהען, ווי די סעקציאָנען, וועלכע זיינען אין אָנ־פאַנג געוועזען די אָרגאַנען פון דער דעמאָקראַטישער רעוואָלוציע, זיינען ביסלעכווייז איינגעשלונגען געוואָרען פון דער פּאָליציי־טהעטיגקייט פון זייערע קאָמיטעס, און ווי די דיזע לעצטע, וועד־רענדיג אַלץ וועניגער און וועניגער מוניציפּאַלע קערפּערשאַפ־טען, האָבען זיך אומגעוואַנדעלט אין איינפאַכע פּאָליציי־בעאַמ־

טע, אונטערגעאָרדענט דער צענטראַל־פּאָליציי, וועלכע איז פון איהר זייט געווען אונטערוואָרפען דער קאָמיטעט פון עפפענטליכער זיכערהייט.

דיביידע קאָמיטעס — פון עפפענטליכען וואוילזיין און פון עפענטליכער זיכערהייט — האָבען אָבגעזונדערט אַלץ מעהר און מעהר די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס פון זייער קאָנקורענט, דער קאָממונע, וועלכע זיי האָבען אויף אזא אופן אָבגעשוואכט, און דיסציפּלינירענדיג זיי אין געהאָרכזאמקייט, האָבען זיי זיי אומגע־וואַנדעלט אין א ווערקצייג פון שטאַאט. ענדליך, אונטער דעם אויסרייד פון צו אונטערדריקען מיסברויכונגען, האָט די קאָנווענ־שען געמאַכט פון זיי בעצאָהלטע בעאַמטע; און צו גלייכער צייט האָט זי אונטערגעאָרדענט די 40 טויזענד רעוואָלוציאָנערע קאָ־מיטעס צו דער קאָמיטעט פון עפענטליכער זיכערהייט, וועלכער זי האָט אויך געגעבען דאָס רעכט אויסצורייניגען זיי און זאָגאר צו נאָמינירען זייערע מיטגליעדער.

די שטרעבונג פון שטאַאט צו צענטראַליזירען אַלעס אין זיינע אייגענע הענד, ווי די מאָנארכיע האָט עס געטהאָן אין דעם 17־טע יאהרהונדערט, און זיין אוועקנעהמען פון די פאָלקס־אָר־גאַניזאציאָנען אַזעלכע רעכטע, ווי די נאָמינירונג פון ריכטער און די אדמיניסטראציאָן פון הילפע און אונטערשטיצונגס־ארבייט, און זיי אונטעראָרדנען צו זיין ביוראָקראטיזם אין פּאָליציי־פראַ־גען — דאָס האָט געמיינט דער טוידט פון די סעקציאָנען און פון די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס.

נאָך דעם, ווי דיזע ענדערונגען זיינען געמאַכט געוואָרען, זיינען די סעקציאָנען אין פּאריז און די פּאָלקס־פעראיינען אין די פראָווינצען געווען ווירקליך טוידט. דער שטאַאט האָט זיי איינגעשלונגען. און זייער טוידט איז אויך געווען דער טוידט פון דער רעוואָ־לוציע. זייט יאנואר, 1794, איז דאָס עפפענטליכע לעבען אין פּאריז פערניכטעט געוואָרען, זאָגט מישלע. „די אַלגעמיי־נע פערזאמלונגען פון די סעקציאָנען זיינען געווען טוידט, און זייער גאַנצע מאכט איז איבערגעגאַנגען צו זייערע רעוואָלוציאָ־

נערע קאָמיטעס, וועלכע, זייענדיג אליין ניט קיין אויסערוועהלטע קערפערשאַפטען, נור איינפאַך גרופּען פון בעאַמטע, נאָמינירט פון די אויטאָריטעטען, האָבען אויך זיי ניט געהאַט אין זיך פיעל לעבען.

און איצט, ווען עס זאָל נור זיך פערגלוסטען דער רעגיע־רונג צו פערניכטען די קאָממונע פון פּאַריז, האָט זי עס געקאָנט טהאָן, ניט מורא האָבענדיג, אז זי זאָל דערפאַר געשטירצט ווערען. און דאָס האָט זי ווירקליך געטהאָן אין מערץ, 1794.

פיער און זעכציגסטער קאַפּיטעל.

דער קאַמפּף געגען די העבערטיסטען.

ראָבעספּיער זעהט פאָראויס דעם סוף פון דער רעוואָלוציע. — די אור־זאַכען דערפון. — העבערט, שאָמעט און די העבערטיסטען. — די וואקסענדע מאַכט פון די קאָמיטעס פון עפפענטליכען וואויל־זיין און עפפענטליכער זיכערהייט. — דער קאַמפּף פאר מאַכט. ראָבעספּיער און דאַנטאָן. — קאמיל דעמאלין. — ראָבעספּיער אַטאַקירט קלאָטץ. — דער צושטאַנד פון רעבעליאָן אין זיד־פראנקרייך. — דער פערזוך אויפצוהויבען די קאָנווענשען געגען די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין. — פאבר ד'עגלאַנטין און בורדאָן. — פאבר ד'עגלאַנטין פאָדערט די פערהאַפטונג פון דריי העבערטיסטען. — די קאָרדעליערס זיינען אויף דער זייט פון די העבערטיסטען. — טולאָן ווערט צוריק גענומען. — די געשיכטע פון די רעפּובליקאַנישע ערפאָלגען. — די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין קריגט צוריק איהר אויטאָריטעט. — די פערהאַפטונג פון פאבר ד'ענגלאַנטין. — פאלשע בעשול־דיגונגען געגען איהם. — ער ווערט הינגעריכטעט. — דער קאַמפּף צווישען די רעוואָלוציאָנערע פראקציאָנען האַלט אָן. — דער איינפלוס פון די פריימוירער־לאָדזשען אויף די רע־וואָלוציע.

שוין אין דעצעמבער, 1793, האָט ראָבעספּיער געזעהן דעם קומענדען סוף פון דער רעוואָלוציאָנערער רעפּובליק. — „לאָמיר זיין פאָרזיכטיג“ — האָט ער געזאָגט — „ווייל דער טוידט פון דעם פאטערלאנד איז גאָר ניט ווייט.“ אויך איז ער

ניט געווען דער איינציגער, וועלכער האָט עס פּאָראויסגעזעהען.
רעמזעלבען געדאנק טרעפט מען אָפּט אויסגעדריקט אין די רעדען
און די בריעף פון די רעוואָלוציאָנערען.

דער פאקט איז, דאָס אַ רעוואָלוציע, וואָס שטעלט זיך אָב אין מיטען וועג, איז זיכער צו ווערען בעזיעגט, און ביין סוף פון 1793 איז די לאגע געווען אזא, דאָס די רעוואָלוציע, פערהאַלטען אין איהר ענטוויקלונג, האָט זיך איצט אויסגעשעפּט אין אינערליכע קעמפּפע און אין אַן אנשטרענגונג, אזוי פרוכטלאָז, ווי אונפּאָליטיש, צו פערניכטען איהרע שונאים, וועהרענד זי האָט אוועקגעשטעלט שומרים צו היטען זייער אייגענטהום.*)

דורך די סאַמע מאַכט פון די פּאַסירונגען האָט עס געטריבען פראנקרייך צו אַ נייער בעוועגונג, וועלכע איז געווען דורכגעדרונגען פון א קאָממוניסטישען גייסט. אָבער די רעוואָלוציע האָט עס דערלאָזען, אז „אַ שטארקע רעגיערונג“ זאָל זיך בעפעסטיגען, און דיזע רעגיערונג האָט פערניכטעט די עקסטרימע און

*) מישלע האָט דאָס זעהר גוט פערשטאַנען, ווען ער האָט געשריבען אייניגע שורות, פול מיט טרויער, אין וועלכע ער האָט געבראכט אין עראינערונג די ווערטער פון דופּאָר: „אַקער טיעף“, און האָט געזאָגט, דאָס די רעוואָלוציע האָט געמוזט בעזיעגט ווערען. ווייל סיי די זשיראָנדיסטען און סיי די יאקאָבינער זיינען געווען פּאָליטישע רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען נור פערצייכענט „צוויי פערשיעדענע גראדען אויף דער זעלבער ליניע“. דער פּאָרטגעשריטענסטער צווישען זיי, סען־דזשאָסט, האָט ער צוגעלייגט, האָט זיך קיינמאָל ניט אטוואַזשעט צו אטאַקירען רעליגיאָן אָדער ערציהונג אָדער צו געהן צום אמת׳ען וואָרצעל פון די סאָציאלע פראגען; איינער קען שווער אויסמאַבען, וואָס פאַר אַן אַנזיכטען ער האָט געהאַט וועגען אייגענטהום. „די רעוואָלוציע“ — האָט מישלע געזאָגט — האָט אויף אזא אופן פערפעהלט אָנצונעהמען דעם כאַראַקטער פון אַ רעליגיעזער און סאָציאַלער רעוואָלוציע, וועלכער וואָלט איהר פעראייניגט אַון פערפעסטיגט מיט דעם, וואָס ער וואָלט איהר געגעבען אונטערשטיצונג, קראפט און מיעפקייט.“

האָט פערשטאָפּט די מיילער פון די, וועלכע האָבען געהאַט דעם מוטה צו האָבען עהנליכע מיינונגען.

וואָס איז נוגע די העבערטיסטען, וועלכע זיינען געווען די הערשענדע מאכט אין דעם קאָרדעליערען־קלוב און אין דער קאָמ־מונע און האָבען אויסגעפיהרט אריינצודרינגען דורך בושאָט, דעם קריעגס־מיניסטער, אין די עמטער פון זיין דעפּארטמענט. האָבען זייערע אידעען איבער רעגיערונג געפיהרט זיי אויף וועגען, וועלכע זיינען געווען זעהר ווייט פון אן עקאָנאָמישער רעוואָ־לוציע. עס איז אמת, דאָס העבערט האָט צייטענווייז אויסגע־דריקט קאָממוניסטישע אידעען אין זיין צייטונג, אָבער צו טער־ראָריזירען די שונאים פון דער רעוואָלוציע און צו פערכאַפּען די רעגיערונג דורך זיין פּארטיי — דאָס האָט איהם געשיינט צו זיין פיעל וויכטיגער, ווי צו לייזען די פראגען פון שפּייז, לאַנד און אָרגאַניזירטע ארבייט. די קאָממונע פון 1871 האָט אויך פּראָ־דוצירט דיזען טיפּ רעוואָלוציאָנערען.

אזוי ווייט, ווי עס איז נוגע שאָמעט, וואָלט ער מיט זיינע פאָלקס־סימפּאטהיען און מיט זיין ארט לעבען געקאָנט גערע־כענט ווערען צווישען די קאָממוניסטען. אָבער ער איז געווען נאָהענט פערבונדען מיט דער פארטיי פון די העבערטיסטען, און דיזע פארטיי האָט ניט אָנגעהויבען צו זיין בעגייסטערט פאר׳ן קאָממוניזם. זיי האָבען קיינמאָל ניט פּרובירט ארויסצורופען אַ מעכטיגע מאַניפעסטאציאָן פון דעם פאָלק׳ס ס אָ צ י א ל ע ן ו ו י ל ע ן. זייער אידעע איז געווען צו דערגרייכען די מאכט מיט דער הילפע פון אַ נייער „אויסראמונג“ פון דער קאָנוועג־שען: פּטור צו ווערען פון „די אויסגעריבענע, צובראָכענע גליעדער פון דער רעוואָלוציע“, ווי מאָמאָראָ פלעגט זאָגען, און צו צווינגען די קאָנווענשען זיך צו אונטערוואַרפען צו דער קאָממו־נע פון פּאַריז מיט דער הילפע פון אַ נייעם מאַי 31, אונטער־שטיצט דאָס מאָל דורך די מיליטערישע מאכט פון דער „רעוואָ־לוציאָנערער ארמיי.“ א ו ן ע ר ש ט ש פּ ע ט ע ר ו ו ע־ל ע ן ז י י ז ע ה ע ן, ו ו אָ ס ע ס א י ז צ ו ט ה אָ ן.

אין דעם אָבער האָבען די העבערטיסטען זיך פּעררעכענט. זיי האָבען ניט בעגריפפען, דאָס זיי האָבען געהאַט געגען זיך צוויי ערנסטע מעכטע: א קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין, וועלכע איז אין דעם משך פון די לעצטע זעקס מאָנאטען געוואָרען א מאַכט אין דער רעגיערונג און האָט געוואונען די אלגעמיינע סימפּאַטהיע פאר איהר אינטעליגענטע פיהרונג פון דער מלחמה; און א קאָמיטע פון עפפענטליכער זיכערהייט, וועלכע איז געוואָרען זעהר מעכטיג, ווייל זי האָט אריינגענומען אין איהרע הענד א ברייטע פּאָליציי־סיסטעם, און האָט דערפאר גע־האַט די מאַכט צו שיקען צו דער גיליאָטינע, וועמען זי האָט נור געוואָלט. א חוץ דעם, די העבערטיסטען האָבען אָנגעהויבען זייער קאַמפּף אויף א באָדען, וואו זיי האָבען געמוזט בעזיעגט ווערען, אויף דעם באָדען פון טעררואָריזם. דאָ האָבען זיי גע־מוזט זיך טרעפען מיט דער געגנערשאַפט פון א גאַנצער וועלט פון רעגיערונגס־בעאַמטע, זאָגאר די יעניגע, וועלכע האָבען, ווי קאמבאָן, בעטראכט דעם טעררואָריזם, אלס נויטווענדיג, אום צו פיהרען די מלחמה. טעררואָריזם איז אימער א וואפע פון דער רעגיערונג, און די רעגיערונג פון יענער צייט האָט אָנגעווענדעט די וואפע געגען זיי.

עס איז איבעריג איבערצודערצעהלען דאָ די אלע אינטרי־גען פון די פערשיעדענע פּאַרטייען, וועלכע האָבען געקעמפּפט פאר מאַכט אין דעם משך פון מאָנאַט דעצעמבער, 1793 און די ערשטע מאָנאַטען פון 1794. גענוג וועט זיין צו זאָגען, דאָס פיער גרופּפּען אָדער פּאַרטייען זיינען דאַן געווען אויפ׳ן פעלד: די ראָבעספּיער־גרופּפּע, וועלכע איז בעשטאַנען פון ראָבעספּיער, סען־דזשאָסט, קוטהאָן און זייערע פריינד, די פּאַרטיי פון „די אויסגעוועפּטע“; פּאָליטישענס, וועלכע האָבען זיך גרופּפּירט ארום דאַנטאָן (פאבר ד׳עגלאַנטין, פעליפּא, בורדאן, קאמיל דע־מולין און אַנדערע); די קאָמונע, וועלכע איז געוועזן אין איינ־פערשטענדניס מיט די העבערטיסטען; און ענדליך יענע מיט־גליעדער פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין (ביללאָ־וואַרען און קאָלאָ־ד׳הערבאָ), וועלכע זיינען געווען בעקאַנט, אלס

טעררָאריסטען, ארום וועלכע עס האָבען זיך גרופּפּירט מענשען, וועלכע האָבען ניט געוואָלט, אז די רעוואָלוציע זאָל אוועקלייגען איהרע וואפען, אָבער וועלכע האָבען אויך ניט געוואָלט, אז ראָבעספּיער, געגען וועמען זיי זיינען געווען אין געהיים ראַנגען, אָדער די קאָממונע און די העבערטיסטען זאָלען קריגען די אויבער־האַנד.

דאַנטאָן איז אין די אויגען פון די רעוואָלוציאָנערען געווען איינער, וועלכער איז שוין געווען אין גאַנצען אויסגעוועפּט, אָבער זיי האָבען אין איהם געזעהען אַן אמת׳ע סכנה, ווייל די זשיראָנדיסטען זיינען געשטאַנען הינטער איהם, שטופּענדיג זיך צום פּראָנט אונטער דעם מאַנטעל פון זיין גרויסער פּאָפּולאריטעט. ביין סוף נאָוועמבער אָבער האָבען מיר געזעהען ראָבעספּיער און דאַנטאָן מאַרשירענדיג האַנד אין האַנד געגען די אַנטירעליגיעזע בעוועגונג; און ווען עס איז געקומען דאַנטאָן׳ס צייט צו אונטערוואַרפען זיך צו אַן עפפענטליכען עקזאַמען פון זיין לעבען פאר דעם יאַקאָבינישען קלוב, וועלכער האָט דאַן געהאַלטען אין „זיך אליין אויסראַמען“, האָט ראָבעספּיער איהם ווידער אויסגעשטרעקט די האַנד. ער האָט זאָגאר נאָך מעהר געטהאָן. ער האָט זיך אינדענטיפיצירט מיט דאַנטאָן.

פון דער אַנדערער זייט, ווען קאַמיל דעמולין, וועלכער, אלס זשורנאַליסט, האָט ארויסגעלאָזען דעם 5טען און 10טען דעצעמבער די צוויי ערשטע נומערען פון זיין צייטונג „קאָרדעליער“, אין וועלכער ער האָט אַטאַקירט העבערט און שאָמעט אויף דעם געמיינסטען שטייגער, און האָט אָנגעפאַנגען א קאַמפּיין, אז מען זאָל אויפהערען פערפאָלגען די שונאים פון דער רעוואָלוציע, האָט ראָבעספּיער געלעזען ביידע נומערען, איידער זיי זיינען ערשינען, און האָט מסכים געווען צו זיי. אין דער צייט, ווען דעמולין איז געשטאַנען צום פערהער פאר דעם יאַקאָבינישען קלוב, האָט ער אויך איהם פערטהיידיגט. דאָס האָט געמיינט, דאָס פאר דעם מאָמענט איז ער געווען פערטיג צו מאכען געוויסע קאָמפּראָמיסען מיט די דאַנטאָניסטען מיט דעם תנאי זיי זאָלען

איהם צוזאָגען צו אַטאַקירען די פּאַרטיי פון די לינקע — די הע־בערטיסטען.

דאָס האָבען זיי געטהאָן מיט פערגניגען און מיט פיעל בייזקייט דורך די פען פון דעמולין און זיין צייטונג, דורך דעם אָרגאַן פון פעליפּפּא און אין דעם יאקאָבינישען קלוב, וואו דער לעצטער האָט ביטער אטאקירט די אויפפיהרונג פון די העבער־טיסטישע גענעראלען אין דער וואנדיי. ראָבעספּיער האָט גע־ווירקט אין דער זעלבער ריכטונג געגען אנאכארזיס קלאָץ, אַן איינ־פלוסרייכען העבערטיסט, וועמען די יאקאָבינער האָבען אויסער־וועהלט זאָגאַר אַלס פּרעזידענט אין יענעם מאָמענט, אַטאַקירענדיג איהם מיט אַ רעליגיעזען פאַנאַטיזם. ווען עס איז געקומען קלאָץ׳ס רייהע פאר אַ בירגערליכען פערהער פון זיין לעבען, האָט ראָבעס־פּיער געהאַלטען געגען איהם אַ רעדע, פול מיט גיפט, אין וועל־כער ער האָט געשילדערט דיזען ריינעם אידעאליסט און פער־עהרער פון דער רעוואָלוציע, דיזען בעגייסטערטען פּראָפּאגאנ־דיסט פון אַן אינטערנאַציאָנאַלען פעראייניגונג פון אַלע סאַנקיר־לאָטען, אַלס פעררעטהער, און דאָס אַלעס דערפאר, ווייל ער האָט געהאַט געשעפטליכע בעציהונגען מיט די באַנקירען וואנדעניוועער, און האָט זיך אינטערעסירט מיט זיי, ווען זיי זיינען ארעסטירט געוואָרען, אַלס פערדעכטיגע. קלאָץ איז אויסגעשלאָסען געוואָרען פון קלוב דעם 12טען דעצעמבער, און אזוי איז ער געוואָרען אַן אָפּפער, וואָס איז געווען בעשטימט פאר די גיליאָטינע. און ווירק־ליך, אין צוויי וואָכען ארום איז ער ארעסטירט געוואָרען.

צו דער זעלבער צייט האָט נאָך אָנגעהאַלטען דער אויפ־שטאַנד אין זיד־פראנקרייך; און טולאָן איז פערבליבען אין די הענד פון די ענגלענדער. דערפאר איז די קאָמיטע פון עפענט־ליכען וואוילזיין געווען בעשולדיגט אין אונפעהיגקייט, און עס האָבען זיך ארומגעטראָגען קלאַנגען, דאָס זי האָט ברעה אָבצוגע־בען זיד־פראנקרייך צו דער געגען־רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי. עס זיינען געווען טעג, ווען די קאָמיטע איז שיער, שיער אומגע־שטירצט געוואָרען, און געשיקט צו דער גיליאָטינע, וואָס דאָס וואָלט געווען אַ זיעג סיי פאר די זשיראָנדיסטען און סיי פאר די

געמעסיגטע, דאָס הייסט, פאר די געגנער פון דער רעוואָלוציע.

די נשמה פון דעם קאמפיין, וואָס איז אָנגעפיהרט געוואָרען אין די פּאָליטישע קרייזען געגען די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין, איז געוועזן פאבר ד'ענגלאַנטין, איינער פון די גע־מעסיגטע ,אונטערשטיצט פון בורדאָן, א דאַנטאָניסט, און צווי־שען דעם 12טען און 17טען דעצעמבער איז געמאכט געוואָרען א פערזוך אויפצוהויבען די קאָנווענשען געגען די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין און צו פעראורטהיילען איהר.

אָבער, כאָטש די דאַנטאָניסטען האָבען אינטריגירט געגען די ראָבעספּיעריסטען, האָבען ביידע פּארטייען געמאכט יד אחת, אום צו אטאקירען די העבערטיסטען. דעם 17טען דעצעמבער האָט פאבר ד'ענגלאַנטין געלעזען א רעפּאָרט פאר דער קאָנווענ־שען, פאָרדערענדיג די פערהאפטונג פון דריי העבערטיסטען: ראָנזין, דעם גענעראל פון דער „רעוואָלוציאָנערער ארמיי“ אין פּאריז; ווינסענט, דעם סעקרעטאר־גענעראל פון קריעגס־דע־פּארטמענט, און מאיללאר, וועלכער האָט געפיהרט די פרויען צו ווערסאל דעם 5טען אָקטאָבער, 1789. דאָס איז געוועזן דער ערשטער פערזוך פון דער „פּארטיי פון רחמנות“ צו מאכען א שטאאטס־שטרייך צו גונסטען פון די זשיראָנדיסטען און א מעהר געמעסיגטע רעגיערונג. אלע די, וועלכע האָבען געמאכט פער־מעגענס אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע, זיינען איצט געווען אין איילעניש, ווי מיר האָבען שוין ערקלערט, זיך צוריקצוקעה־רען צו א צושטאנד פון „אָרדנונג“ און אום צו דערגרייכען דיזען ציעל, זיינען זיי געווען פערטיג אויפצואָפּפערען די רעפּובליק, אויב עס מוז אזוי זיין, און צו עטאבלירען א קאָנסטיטוציאָ־נעלע מאָנארכיע. פיעלע, ווי דאַנטאָן, זיינען געוואָרען ביטער ענטטוישט אין דער מענשהייט, און האָבען זיך געזאָגט: „עס איז צייט צו מאכען א סוף צו דעם אלעם“, ועהרענד אנדערע — און דיזע זיינען די געפעהרליכסטע פאר אלע רעוואָלוציאָנען — פערלירענדיג דעם גלויבען אין דער רעוואָלוציע, האָבען זיך פאָרבערייטעט צו מאכען קאָמפּראָמיסען מיט דער רעאקציע, וועלכע זיי האָבען געזעהען אָנקומען.

די פערהאפטונג פון די דריי העבערטיסטען וואלט די קאנווענשען בעוויליגט גאר אהן פיעל שוויריגקייטען, ווען זי וואלט ניט מורא געהאט ארויסצורופען אין זכרון פון עולם די פערהאפטונג פון העבערט אין 1793. עס וואלט דאן געווען קלאר, אז מען האלט אין פארבערייטען א שטאאטס־שטרייך צו גונסטען פון די זשיראנדיסטען און פון דער רעאקציע. די ער־שיינונג פון דעם דריטען נומער פון דעמולין'ס צייטונג, אין וועל־כען ער האט—אונטער נעמען געבארגט פון דער רומישער געשיכ־טע — פערדאמט די גאנצע רעוואלוציאנערע רעגירונג, האט גע־האלפען ארונטערצורייסען די מאסקע פון דער אינטריגע. אלע געגנער פון דער רעוואלוציע אין פאריז האבען אויפגעהויבען זייי־ערע קעפ נאך דעם, ווי זיי האבען געלעזען דיזען נומער, און הא־בען עפענטליך נביאות געזאגט אויף דעם באלדיגען סוף פון דער רעוואלוציע.

דער קארדעליערען־קלוב האט דאן גליך אויפגענומען דעם פאל פון די העבערטיסטען, אבער האט ניט געפונען קיין אנ־דער גרונד פאר דעם צורוף צום פאלק, ווי די נויטווענדיגקייט צו האנדלען שטרענגער געגען די שונאים פון דער רעוואלוציע. אויך פאר זיי איז די רעוואלוציע געווען דאס זעלבע, וואס טער־ראריזם. זיי האבען געטראגען דעם קאפ פון שאליע ארום פאריז און האבען אנגעהויבען צוגרייטען דאס פאלק פאר א נייעם מאי־31־אויפשטאנד, מיט דער אבזיכט אויסצופיהרען א נייע „רייניגונג“ פון דער קאנווענשען און די בעזייטיגונג פון איהרע „אלטע און צובראכענע צווייגען“. אבער וואס זיי האבען גע־געמיינט צו טהאן, דערגרייכענדיג די מאכט, וואס פאר א ריכ־טונג זיי ווען זעהען צו געבען דער רעוואלוציע — וועגען דעם איז גאר ניט געזאגט געווארען.

איינמאל האט זיך דער קאמפף אנגעפאנגען אונטער אזעלכע אומשטענדען, איז עס געווען לייכט פאר די קאמיטע פון עפפענט־ליכען וואוילזיין צו ענטפערען אויף דעם קלאפ. זיי האבען בשום אופן ניט פערזוארפען דעם טעררער, אלס א וואפפע פון דער רעגיערונג. און ווירקליך, דעם 25טען דעצעמבער האט ראבעס־

פיער פאָרגעלעזען זיין רעפּאָרט איבער די רעוואָלוציאָנערע רע־גיערונג, און אויב דער עצם פון דיזען רעפּאָרט איז געווען, דאָס עס איז נויטיג אויפצוהאלטען דעם גלייכגעוויכט צווישען די צופיעל פאָרטגעשריטענע פּארטיי און די צופיעל געמעסיגטע, איז אָבער דער שלום פון דיזען רעפּאָרט געווען: ט ו י ד ט צ ו ד י ש ו נ א י ם פ ו ן פ אָ ל ק. דעם נעכסטען טאָג האָט ער געפאָדערט אַ גרעסערע שנעליגקייט אין די אור־טהיילען פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאל.

ארום דיזעלבע צייט איז געוואָרען בעקאנט אין פּאריז (דעם 24טען דעצעמבער), אַז טולאָן איז צוריק אוועקגענומען געוואָ־רען פון די ענגלישע, דאַן, אַז די וואַנדיי האָט געליטען אַ ני־דערלאַגע אין סאַווענעי; אַז די ארמיי פון רהיין האָט געהאַט אַ זיעג איבער'ן שונא, און דעם 1טען יאנואר, 1794, איז בעקאַנט געוואָרען, אַז די דייטשע ארמיי איז צוריק אריבער איבער דעם רהיין.

אַ גאַנצע רייהע פון ענטשיידענדע זיעגע איז געוואונען גע־וואָרען, און זיי האָבען פארשטארקט די רעפּובליק. זיי האָבען אויך צוריק געבראכט די אויטאָריטעט דער קאָמיטע פון עפענט־ליכען וואוילזיין. קאמיל דעמולין אין דעם 5טען נומער פון זיין צייטונג האָט זיך צוגעאיילט צו פערריכטען דאָס, וואָס ער האָט געשריבען אין זיינע פריהעריגע ארטיקלען, אָבער ער האָט נאָך אַלץ פאָרטגעזעצט צו אַטאַקירען די העבערטיסטען, וואָס דאָס האָט געפיהרט דערצו, אַז די דעבאַטען אין יאַקאָבינישען קלוב האָבען זיך געענדיגט אין געשלעגערייען. דעם 10טען יאנואר האָ־בען די יאַקאָבינער אָנגענומען אַ בעשלוס אויסצושליסען קאמיל דעמולין, און נור אַ דאַנק ראָבעספּיער'ס גרויסע פּאָפּולאַריטעט, האָט דער קלוב ניט אויסגעפיהרט דיזען בעשלוס.

דעם 13טען יאנואר האָבען די קאָמיטעס בעשלאָסען צו דערלאַנגען אַ קלאָגע און אָנצוזאָגען אַ שרעק אין דעם לאַגער פון זייערע געגנער, בעפעהלענדיג די פערהאַפטונג פון פאַבר ד'ענג־לאַנטין. דער אויסרייד איז געווען די בעשולדיגונג אין פעל־שונג, און עס איז עפענטליך אַנאָנסירט געוואָרען, דאָס די קאָ־

מיטע האָט ענטדעקט א גרויסע פערשווערונג, דער ציעל פון וועלכער איז געווען צו דיסקרעדיטירען די רעפּרעזענטאַנטען פון דער נאַציאָן.

איצט ווייס מען, אַז די בעשולדיגונג, וואָס האָט געדיענט אַלס אויסרייד פאר די פערהאַפטונג פון פאבר — דאָס ער האָט געפעלשט א דעקרעט פון דער קאָנווענשען צו גונסטען פון דער מעכטיגער אינדיען־קאָמפּאַניע — איז געווען פאַלש. דער דע־קרעט בנוגע דיזער קאָמפּאַניע, איז ווירקליך געפעלשט געוואָרען, אָבער גאָר פון דעלאָני, אויך א מיטגליעד פון דער קאָנווענשען. דער דאָקומענט עקזיסטירט נאָך אין די ארכיוועז, און זייט מישלע האָט איהם אויסגעפונען, איז עס בעוויזען געוואָרען, אַז די פעלשונג איז געווען אין דעלאני׳ס האַנדשריפט. אָבער אין דער צייט, ווען פאבר איז ארעסטירט געוואָרען, האָט דער אַנ־קלעגער פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל און פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכער זיכערהייט ניט ערלויבט, אַז דער דאָקומענט זאָל פּראָדוצירט ווערען ניט פריהער און ניט וועהרענד דעם פּראָצעס, און פאבר איז געטוידטעט געוואָרען, אַלס פעלשער, פשוט דערפאר, ווייל די רעגיערונג האָט געוואָלט פּטור ווערען פון א געפעהרליכען שונא. ראָבעספּיער איז געווען גענוג פאָר־זיכטיג, זיך ניט אריינצומישען אין דעם.*)

*) די אנגעלעגענהייט איז געווען זעהר א פערפּלאָנטערטע. די ראַיאליסטען האָבען געהאַט אין זייער דיענסט אַ זעהר קלוגען מאַן, דעם באַראָן דע־באַץ, וועלכער האָט דורך זיין מוטה און בריה׳שקייט זיך צו ראַטעווען פון פערפאָלגונג, זיך ערוואָרבען כמעט א לעגענדאַ־רישע רעפּוטאַציע. דיזער באַראָן דע־באַץ, נאָכדעם, ווי ער האָט גע־ארבייט אַ לאַנגע צייט פאר דעם אַנטלויפען פון מאַריע אנטואנעט, האָט זיך אונטערנומען איינצורעדען געוויסע מיטגליעדער פון דער קאָנווענ־שען צו מאַכען גרויסע פערמעגענס, ווען זיי וועלען זיך אריינלאָזען אין ספּעקולאַציעס, און געלד פאר דעם וועט שוין פערזאָרגען אַ גע־וויסער גלה, עמפּאַניאַק. פאר דיזען צוועק האָט באַראָן דע־באץ איינ־געלאדען אין זיין הויז אין אַ געוויסען טאָג זשוליען (פון טולוז),

דריי מאָנאַטען שפּעטער איז פאַבר ד׳ענגלאַנטין הינגע־ריכטעט געוואָרען, ווי אויך שאַבאָ, דעלאַני, דער אַבבע ד׳עס־פּאַניאָן, און די צוויי ברידער פרעי, די עסטרייכישע באַנקירען.

אַזוי איז אָנגעגאַנגען דער טוידטליכער קאַמפּף צווישען די פערשיעדענע פראַקציאָנען פון דער רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי, און איינער קען לייכט פערשטעהן, ווי אַזוי די אַריינדרינגונג פון דעם אויסלענדישען שונא און די שוידערליכקייטען פון דעם בירגער־קריעג אין די פּראָווינצען האָבען געמוזט אונפערמייד־ליך מאַכען דיזען קאַמפּף אַלץ געוואַלדיגער און בלוטיגער. דאָך, נויטווענדיגער ווייזע שטעלט זיך א פראַגע: וואָס האָט ניט דער־לאָזען, אז דער קאַמפּף צווישען די פּאַרטייען זאָל אָננעהמען אזא בלוטיגען כאַראַקטער אין סאַמע אָנפאַנג? ווי האָט עס פּאַ־סירט, אז מענשען, וועמעס פּאָליטישע אנזיכטען זיינען געוועןן

דעלאַני און באַזיר (אַ דאַנטאָניסט). דער באַנקיר בענאָ, דע- פּאָעט לאַהאַרפּ, די גרעפין ביופאָרט (זשוליענס ליובאָווניצע) און שאַבאָ (דער געוועזענער גלח, וועלכער האָט זיך דאָן געהייראַט אַן עסטרייי־כישע דאַמע, אַ שוועסטער פון דעם באַנקיר פרעי) זיינען אויך דאָרט געוועזן. און אַ חוץ דעם האָט דער באַראָן געמאַכט אַ פערזוך צו געווינען פאַבר׳ן פאַר זיין פּלאַן, און דעלאַני איז ווירקליך געוואונען געוואָרען אויף דער זייט פון דער אינדישער קאָמפּ. דיזע קאָמפּאַניע איז אַטאַקירט געוואָרען אין דער קאָנווענשען, וועלכע האָט בעפוילען די באַלדיגע ליקווידירונג פון דער קאָמפּאַניע דורך אַ ספּעציעלע קאָמיטע. דער ווערטער־אויסדרוק פון דיזען דעקרעט האָט בעדאַרפט געשריבען ווערען פון דעלאַני, וועלכער האָט ווירקליך געשריבען אַ קאָפּיע פון דיזען דעקרעט, און דיזער דעקרעט איז אונטערשריבען געוואָרען פון פאַבר, וועלכער האָט געמאַכט איינציגע ענדערונגען מיט אַ בלייפעדער. אָבער אַנדערע, ענדערונגען צום פּאַרטהייל פון דער קאָמפּאַניע זיינען שפּעטער־צו געמאַכט געוואָרען מיט טינט פון דעלאַני אויף דער זעלבער קאָפּיע, און דיזע קאָפּיע, וועלכע איז קיינמאָל ניט פאָרגעלייגט געוואָרען פאַר דער קאָנווענשען, איז גע־מאַכט געוואָרען צו גילטען אלס דער דעקרעט גופא.

אזוי ווייט פערשיעדען, ווי די פון די זשיראָנדיסטען, פון דאַנ־טאָן, ראָבעספּיער און מאראט, זיינען געווען פעהיג צו האנדלען איינשטימיג געגען דעם קעניגליכען דעספּאָטיזם?

עס ווייזט זיך ארויס, אַלס זעהר וואהרשיינליך, דאָס די אינטימע און ברידערליכע בעציהונגען, וועלכע האָבען עקזיס־טירט ביין אָנקומען פון דער רעוואָלוציע אין די פריימויערער־לאָדזשען אין פּאריז און די פּראָווינצען, צווישען די לייטענדע מענער פון דער צייט, האָבען געמוזט פיעל בייטראָגען צו דיזער אחדות אין דער ערשטער פּעריאָדע פון דער רעוואָלוציע. עס איז ווירקליך בעקאַנט דורך לואי בלאָן, הענרי מארטין און דורך דעם אויסגעצייכענטען מאָנאָגראַף פון פּראָפעסאָר ערנסט ניס, דאָס כמעט אַלע בעריהמטע רעוואָלוציאָנערען זיינען געווען פריימויערער. מיראבאָ, באַלי, דאַנ־טאָן, ראָבעספּיער, קאַנדארסעט, בריססאָ, לאַלאַנד און פיעלע אַנדערע זיינען געווען פריימויערישע ברידער און דער הער־צאָג פון אָרלעאַן איז געבליבען דער נאַציאָנאַלער גרענד־מאַס־טער פון די פריימויערער ביז דעם 13טען מאַי, 1793. פון דער אַנדערער זייט איז אויך בעקאַנט, דאָס ראָבעספּיער, מיראבאָ, לאָוואָאַזיע און וואהרשיינליך פיעל מעהר האָבען געהערט צו די לאָדזשען פון די „איללומינאטען“, געגרינדעט פון ווייזהויפּט, וועמעס ציעל איז געווען „צו בעפרייען די נאַציאָנען פון דער טיראַניי פון די פּרינצען און פּריסטער“, און אלס אַן ערשטער שריט, צו בעפרייען די בויערען און די ארבייטער פון לייב־איי־גענשאַפט, געצוואונגענער ארבייט און פון צעכען.

עס איז גאַנץ זיכער, אום צו ציטירען פון ע. ניס, דאָס די פריימויעריי „דורך איהרע הומאַניטערע טענדענצען, איהר פעס־טען גלויבען אין די מענשליכע ווערדע, און דורך איהרע פּרינצי־פּען פון פרייהייט, גלייכהייט און ברידערליכקייט“, האָט שטאַרק געהאָלפען צו ערציהען די עפענטליכע מיינונג אין די נייע אידעען, און נאָך מעהר דערפאר, ווייל א דאנק איהר, זיי־נען אין יעדען טהייל פון פראנקרייך אָבגעהאלטען געוואָרען מי־טינגען, ביי וועלכע פּראָגרעסיווע אידעען זיינען ערקלערט און

אפּלאָדירט געוואָרען, און וואָס איז געווען נאָך פיעל וויכטיגער, ווי מען דענקט געוועהנליך, די מענשען האָבען זיך אויסגעלערענט צו דיסקוטירען און צו שטימען. „די פעראייניגונג פון די דריי שטענדע אין יוני, 1789, און די בעוועגונג אין דער נאַכט פון אויגוסט דעם 4טען זיינען העכסט־וואהרשיינליך פאַרבעריטעט געוואָרען אין די לאָדזשען פון די פריימויערער.“

דיזע פאַרבערייטענדע ארבייט האָט אויך געמוזט פעסט־שטעלען פערזענליכע בעציהונגען און געוואוינהייטען פון געגענ־זייטיגער אכטונג צווישען די מענער פון טהאַט, אונגעאכטעט אויף די אייביגע צו קליינע פּארטיי־אינטערעסען, און האָט אזוי געמאַכט מעגליך די רעוואָלוציאָנערען פון פערשיעדענע מיי־נונגען צו האנדלען מיט א געוויסער איינינקייט גאַנצע פיער יאָהר פאר די אָבשאַפונג פון דעם קעניגליכען דעספּאָטיזם. עס איז געווען ערשט שפּעטער, צו ענדע פון דער רעוואָלוציע, ווען זייערע פערזענליכע פערהעלטניסע זיינען געווען אונטערוואָרפען די שווערסטע פּראָבען — בעזאָנדערס נאָך דעם, ווי די פריימויערער אליין האָבען זיך צוטהיילט צווישען זיך אין זייערע מיי־נונגען איבער דער פראגע פון קעניגטהום — אָט דאַן ערשט זיינען יענע קייטען־גליעדער צובראָכען געוואָרען. און דאן האָ־בען די קעמפּפע אָנגעהויבען צו זיין פון דעם ברוטאַלען כאַ־ראַקטער, וואָס זיי האָבען אָנגענומען פאר דעם פאַלען פון די מאָנטאַנאַרען.

פינף און זעכציגסטער קאפיטעל.

די העבערטיסטען געשטירצט.—דאַנטאָן הינגעריכטעט

דער קאַמפּף צווישען די רעוואָלוציאָנערען און די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען. — ראָבעספּיער און די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען. — דער טריאומף פון די העבערטיסטען. — סאָן־זשוסט׳ס גרויסע רעדע. — ער פערטהיידיגט טעררארִיזם. זיין אַטאַקע אויף די דאַנטאָניסטען. — די טהעטיגקייט פון די קארדעליערער. — פערהאַפטונג פון די העבערטיסטישע פיה־רער. — ווייטערע פערהאַפטונגען פון שאָמעט, פּאשע, קלאָטץ און לעקלערק. — דער ערפאָלג פון דער רעגיערונג. — די הינריכטונג פון די העבערטיסטען און אנדערע. — די שמחה פון די ראָיאליסטען. — דער סוף פון קאַמפּף צווישען די קאָמיטעס און דער קאָממונע. — די קאָמיטעס פערהאַפטען דאנטאָן׳ען, דעמולין, פעליפּפּא און לאַקראָ. — זיי ווערען הינגעריכטעט. — די ווירקונג פון די הינריכטונגען אויף פאריז. — דער סוף פון דער רעוואָלוציע איז נאָהענט.

אַזוי איז אוועק דער ווינטער אין שטילע קעמפּפע צווי־שען די רעוואָלוציאָנערען און קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען, וועלכע האָבען יעדען טאָג אויפגעהויבען זייערע קעפּ אַלץ העכער און מוטהיגער.

אָנפאַנג פעברואר האָט ראָבעספּיער זיך געמאכט פאר דעם פאָרשטעהער פון אַ בעוועגונג געגען געוויסע קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען, וועלכע האָבען געהאַנדעלט, ווי קאַריער אין נאַנטעס און פושע אין ליאָן, מיט אַ שרעקליכער רציחה געגען

די רעבעללירענדע שטעדט, און וועלכע האָבען קיין חילוק ניט געמאכט צווישען די, וועלכע האָבען אויפגעהעצט צו דעם אויפשטאנד און די מענשען פון פאָלק, וועלכע זיינען אין איהם אריינגעשלעפט געוואָרען.*) ער האָט געפאָדערט, אז דיזע קאָמיסיאָנערען זאָלען צוריקגערופען ווערען, און ער האָט זיי געסטראשעט מיט פערפאָלגונג, אָבער פון דיזער בעוועגונג איז גאָר ניט געוואָרען. דעם 25סטען פעברואר איז קאריער בעגנאדיגט געוואָרען פון דער קאָנווענשען — און ווייל קאריער איז אין דיזער היגזיכט געווען שולדיגער פון אלעמען, האָט עס, נאטירליך, געמיינט, אז די פעהלער פון אלע אנדערע קאָמיסיאָנערען, וועלכע זיי זאָלען ניט זיין, ווערט זיי געשענקט. די העבערטיסטען האָבען טריאומפירט. ראָבעספיער און קוטהאָן זיינען ביידע געווען קראנק און האָבען זיך ניט געלאָזט זעהען פאר אייניגע וואָכען.

אין דער זעלבער צייט האָט סאן־זשוסט, קומענדיג צוריק פון א בעזוך ביי די ארמייען, געהאלטען פאר דער קאָנוועגשען דעם 26־סטען פעברואר אָ גרויסע רעדע, וועלכע האָט געמאכט א שטארקען איינדרוק, און האָט נאָך מעהר פערפלאָנטערט די פערהעלטניסע. סאן־זשוסט, ווייט פון פערטהיידיגען מילדקייט, האָט ער גאָר אָנגענומען די טעררארויסטישע פראָגראם פון די העבערטיסטען. ער, אויך, האָט געסטראשעט די שונאים פון דער רעפובליק — זאָגאר נאָך שטארקער, ווי די העבערטיסטען האָבען עס ווען געטהאָן. ער האָט פערשפראָכען צו צילעווען זיין קאמפף אויף „די אויסגעוועפטע פארטיי“, און אלס אויף די נעכסטע קאנדידאטען פאר די גיליאָטינע האָט ער אָנגעוויזען אויף די דאנטאָניסטען — „די פאָליטישע פארטיי, וועלכע רעדט אימער פון געהן מיט לאנגזאמע טריט, וועלכע נארט אָב אלע פארטייען און וועלכע פאָרבערייטעט די צוריקקעהרונג פון

*) עס איז בעוואוסט, דאָס דער יונגער זשוליען האָט געשריבען ראָבעספיער'ן גאַנץ אָפען וועגען די איבערטריבענע רציחות פון געוויסע קאָמיסיאָנערען, און בעזאָנדערס וועגען קאַריער.

דער רעאקציע; די פּארטיי, וועלכע רעדט פון רחמנות, ווייל איהרע מיטגליעדער זיינען ניט גענוג טוגענדהאפט, אום צו קענען זיין שרעקליך. וויבאלד סאן־זשוסט איז געשטאנען אויף דעם באָדען פון רעפּובליקאנישער עהרענהאפטיגקייט, האָט ער, נאטירליך, געקאָנט רעדען מיט גרויסער אויטאָריטעט, וועהרענד די העבערטיסטען, וועלכע—לכל הפּחות אין זייערע ווערטער — האָבן געמאכט חוזק פון דיזער עהרענהאפטיגקייט, האָבען געגעבען זייערע שונאים די מעגליכקייט זיי צונויפצומישען מיט דער הורבע פּראָפיט־מאכער, וועלכע האָבען געזעהען נור אין דער רעוואָלוציע א מיטעל פאר זייער אייגענע בערייכערונג. וואָס אנבעטרעפט די עקאָנאָמישע מיטלען, וועלכע סאן־זשוסט האָט פערטיידיגט אין זיין רעדע, האָט ער אָנגענומען, כאָטש גאנץ דונקעל, מאנכע פון די אידעען פון די גאנץ עקסטרימע. ער האָט זיך מודה געווען, דאָס ביז דאןהאָט ער ניט געטראכט וועגען דיזע פראגען. „די מאכט פון די אומשטענדען“, האָט ער געזאָגט, „פיהרט אונז אפשר צו שליסע, וועגען וועלכע מיר האָבען ניט געטראכט.“ אָבער איצט, אז ער טראכט שוין יא וועגען זיי, מיינט ער דאָך ניט צו שעדיגען די גרויסע פערמעגענס. ער איז נור געגען זיי, ווייל זיי זיינען אין די הענד פון די שונאים פון דער רעוואָלוציע. „די פערמעגענס פון די פּאטריאָטען זיינען הייליג“, זאָגט ער, „אָבער דאָס לאנד פון די קאָנספּיראטאָרט דארף געהערען צו די אָרימע“. דאָך דריקט ער אוים מאנכע אידעען וועגען לאנד־אייגענטהום. זיין אבזיכט איז, אז דאָס לאנד זאָל געהערען צו די, וועלכע קולטיווירען עס: זאָל דאָס לאנד אוועקגענומען ווערען פון די, וועלכע האָבען פאר צוואנציג אָדער פופציג יאָהר עס ניט קולטיווירט. ער וואָלט געגליכען צו זעהען א דעמאָקראטיע פון עהרליכע קליינע לאנד־אייגענטהימער, וועלכע זאָלען לעבען אין געמעסיגטען וואוילזיין; ער פערלאנגט, אז די מאיאָנטקעס פון די קאָנספּיראטאָרס זאָלען קאָנפיסקירט ווערען און געגעבען ווערען צו די אָרימע. עס קען ניט זיין קיין פרייהייט, אזוי לאנג ווי עס זיינען דאָ בעטלער און אביונים, און אזוי לאנג, ווי די בירגערליכע (ער מיינט דאָ די

עקאָנאָמישע) פּערהעלטניסע אין דער געזעלשאַפט רופען ארויס פערלאַנגען וועלכע זיינען אַנטקעגען דער פעסטגעשטעלטער רעגיערונגס־פאָרם. „איך פאָרדער איך אויף“, זאָגט ער, „צו עטאַבלירען פרייהייט, אַזוי לאַנג, ווי די אָרימע קענען אויפגערייצט ווערען געגען די נייע אָרדנונג, און איך פאָרדער איך אויף אָבצושאַפען אָרימקייט, אַזוי לאַנג ווי מיר האָבען עס ניט געמאכט מעגליך פאר יעדען צו האָבען לאַנד.... בעטלעריי מוז אָבגעשאַפט ווערען דורך די צוטהיילונג פון די נאַציאָנאַלע גיטער צו די אָרימע.“ ער האָט אויך גערעדט פון א געוויסען סאָרט נאַציאָנאַלע פערזיכערונג; פון אַ נאַציאָנאַלער אינסטיטוציאָן, וועלכע איז געגרינדעט אום גוט צו מאַכען די אונגליקען, וואָס קענען טרעפען מיט דעם געזעלשאַפטליכען קערפּער“. דיזע אינסטיטוציאָן דארף בענוצט ווערען, אום צו בעלוינען די טוגענד, אום גוט צו מאכען פערזענליכע אונגליקען און פאר ערציהונג.

און מיט דעם אַלעם איז געווען צונויפגעמישט א גרויסע מאָס פון טעררָאָריזם. דאָס איז געווען דער העבערטיסטישער טעררָאָריזם, אַ ביסעל פארפארבט מיט סאָציאַליזם. אָבער זיין סאָציאַליזם האָט אין זיך ניט געהאַט גאָר ניט פעסטעס. ער איז בעשטאַנען מעהר פון שעהנע ווערטלאַך, ווי פון געזעצגעבערישע פּלענער. עס איז קלאָר, דאָס דער ציעל פון סאַן־זשוסט איז געווען מעהר פון אַלץ צו בעווייזען, ווי ער האָט אַליין געזאָגט, „דאָס „דער בארג“ בלייבט נאָך אימער דער שפּיץ פון דער רעוואָלוציע“. ער וועט ניט ערלויבען אנדערע צו איבערשטייגען איהם. ער וועט היגריכטען די סאמע עקסטרימע און די העבערטיסטען, אָבער ער מעג בּאָרגען עטוואָס פון זיי.

אַ דאַנק דיזער רעדע, האָט סאַן־זשוסט ארויסגעקראָגען צוויי דעקרעטען פון דער קאָנווענשען. איינער איז געווען אַן ענטפער צו די, וועלכע האָבען פערלאַנגט מילדקייט, רחמנות. די קאָמיטע פון עפענטליכער זיכערהייט איז בעשענקט געוואָרען מיט דער מאכט צו בעפרייען „די פערהאַלטענע פּאַטריאָטען“. דער צווייטער דעקרעט איז געווען געמיינט צו געהן

פיעל ווייטער, ווי די העבערטיסטען האָבען עס געהאַט בדעה, און אין דער זעלבער צייט צו בערוהיגען די קויפער פון די נאַציאָנאַלע גיטער. די גיטער פון די פאַטריאָטען מוזען זיין הייליג. אָבער די גיטער פון די שונאים פון דער רעוואָלוציע דארפען קאָנפיסקירט ווערען פאר דעם נוצען פון דער רעפובליק. וואָס אַנבעטרעפט די שונאים גופא, דארפען זיי פארהאַלטען ווערען ביז דער פריעדען וועט געשלאָסען ווערען, און דאן ארויסגעוויזען ווערען. די, וועלכע האָבען געוואונשען צו זעהען די רעוואָלוציע מאַכען אַ שריט פאָרווערטס אין דער סאָציאַלער ריכטונג, זיינען אויף אזא אופן אָבגענאַרט געוואָרען. פון דיזער גאַנצער דעבאַטע איז קיין זאַך, אויסער ווערטער, ניט ארויסגעקומען.

דאַן האָבען די קאָרדעליערען בעשלאָסען צו האַנדלען. דעם 4טען מערץ האָבען זיי מיט אַ שווארצען טול פערדעקט דאָס ברעט, אויף וועלכען עס זיינען געוועזען אָנגעשריבען די מענשענרעכטע וואָס איז געהאַנגען אין זייער קלוב. ווינסענט האָט גערעדט פון דער גיליאָטינע, און העבערט האָט גערעדט געגען אמאר, איינער פון דער קאָמיטע פון דער עפענטליכער זיכערהייט, וועלכער האָט זיך געוואַקעלט צו שיקען איין־און־זעכציג זשיראָנדיסטען צום רעוואָלוציאָנערען טריבונאַל. אין גאַנץ דונקעלע פראַזען האָט ער געגעבען אָנצוהערעניש אויף ראָבעספיער — ניט אַלס אַ שטערונג צו אַן ערנסטער ענדערונג, אָבער אַלס פערטהיידיגער פון דעמולין. אויף אזא אופן האָט עס געמיינט די אָנווענדונג געגען אַלע איבלען פון בלויז איין רפואה, פון טעררעאָריזם, קאַריער האָט זאָגאַר ארויסגערעדט זיך מיט דעם וואָרט „אויפשטאַנד“.

אָבער דאָס פאָלק פון פאַריז האָט זיך ניט געריהרט, און די קאָממונע האָט זיך ענטזאגט צו הערען דעם צורוף פון די העבערטיסטישע מיטגליעדער. דאַן, וועהרענד דער נאַכט פון דעם 13טען מערץ זיינען ארעסטירט געוואָרען די העבערטיסטישע פיהרער: העבערט, מאָמאָראָ, ווינסענט, דאַנזין, דוקראָקע און לאָמור. און די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין האָט דורך די הילפע פון ביללאָד־ווארען פערשפרייט אַלערליי

רכילות וועגען זיי. זיי האָבען געמיינט, האָט ביללאָד דער־צעהלט, אויסצושלאַכטען אלע ראָיאליסטען אין די געפענגניסע. זיי האָבען געהאַט ברעה צו פּלינדערען די רעגיערונגס־קאַססע; זיי האָבען פאַרגראָבען אין דער ערד נאַהרונגס־מיטלען, אום צו מאַכען פּאַריז שטאַרבען פון הונגער.

דעם 18טען מערץ איז ארעסטירט געוואָרען שאָמעט, דער פּראָקוראַטאָר פון דער קאָממונע, וועמען די קאָמיטע פון עפּפענט־ליכען וואוילזיין האָט אראָבגעזעצט מיט א טאָג פריהער פון זיין אמט, און אויף זיין פּלאַץ אָנגעשטעלט סעליע. דער מעיאָר פּאַשע איז בערויבט געוואָרען פון זיין אמט דורך דיזעלבע קאָ־מיטע. אנאַכאַרזיס קלאָטץ איז שוין געווען ארעסטירט דעם 21סטען דעצעמבער — די אנקלאַגע איז געווען, דאָס ער האָט געוואָלט אויסגעפינען, אויב א געוויסע דאמע איז אויף דער ליסט פון די פערדעכטיגטע — לעקלערק, א פריינד פון שאליע, וועלכער איז געקומען פון ליאָן און האָט געאַרבייט צוזאמען מיט דזשעק רו, איז געווען פערמישט אונטער דיזעלבע אנקלאַגע.

די רעגיערונג האָט טריאומפירט.

די אמת׳ע אורזאכען פון דיזע פערהאַפטונגען צווישען דער פּאָרטגעשריטענער פּאַרטיי ווייסען מיר נאָך איצט ניט. האָבען זיי געמאַכט א פערשווערונג מיט דער אבזיכט צו פערכאַפּען די מאַכט מיט דער הילפע פון דער רעוואָלוציאָנערער ארמעע״ פון ראָנזין? עס איז געווען מעגליך, אָבער ביז איצט ווייסען מיר ניט גאָר ניט בעשטימטעס וועגען דיזער אנגעלעגענהייט.

די העבערטיסטען זיינען געשיקט געוואָרען פאר׳ן רעוואָלו־ציאָנערען טריבונאַל, און די קאָמיטעס האָבען געהאַט די גע־מיינהייט צו שיקען זיי אין איינעם מיט אמת׳ע פערברעכער. אין דער זעלבער קאָמפּאַניע זיינען געווען באַנקירען און דייטשע אגענטען צוזאמען מיט מאָמאָרעק, וועלכער איז זייט 1790 גע־ווען בעוואוסט פאר זיינע קאָממוניסטישע אידעען, און וועל־כער האָט דער רעוואָלוציע אוועקגעגעבען אבסאָליוט אלעס, וואָס ער האָט געהאַט; צוזאמען מיט לעקלערק, דעם פריינד פון שאליע, און אנאַכאַרזיס קלאָטץ, דעם „אָראַטאָר פון דער מענש־

הייט", וועלכער האָט שוין אין 1793 פּאָראויסגעזעהען די רע־פּובליק פון דער מענשהייט און געהאַט דעם מוטה צו רעדען יערפּין.

דעם 24טען מערץ, נאָך א גאַנץ פּאָרמעללען פּראָצעס, וועל־כער האָט געדויערט דריי טעג, זיינען זיי אלע הינגעריכטעט גע־וואָרען.

עס איז גרינג זיך פּאָרצושטעלען, וואָס פאר א פרייד דאָס איז געווען פאר די ראָיאַליסטען, מיט וועמען פּאַריז איז געווען איבערפילט. די גאַסען זיינען געווען געפּראָפּט מיט די „מאָס־קאַדינס" (אויסגעפּוצטע פּראנטען)), וועלכע האָבען בעליידיגט די פּערואורטהיילטע אָפּפער, ווען מען האָט זיי געשלעפּט אויף מיסט־פוהרען צו דעם פּלאַס דע לאַ רעוואָלוסיאָן. די רייכע האָבען געצאָהלט משונה'דיגע פּרייזען, אום צו האָבען זיך־פּלעצער נאָהענט צו דער גיליאָטינע, אזוי דאָס זיי זאָלען קענען אין גאַנצען געניסען דעם טוידט פון די פּאָלקס־פריינד. „דער סקוועער איז אומגעוואנדעלט געוואָרען אין א טהעאַטער", דער־צעהלט מישלע, „און רונד ארום איז געווען א מארק, וואו די לוסטיג־אָנגעקליידעטע מאַסען האָבען זיך געדרעהט צווישען די אויף־גיך־אויפגעשטעלטע קראָמען און געצעלטען". דאָס פּאָלק איז ניט ערשיענען יענעם טאָג. ער האָט געוואוסט, אז דאָס זיינען זיינע פריינד, וועלכע ווערען ערמאָרדעט.

שאָמעט איז גיליאָטינירט געוואָרען איניגע טעג שפּעטער (דעם 13טען אפּריל) צוזאמען מיט גאָבעל, דעם בישאָפּ פון פּאַ־ריז, וועלכער האָט רעזיגנירט פון זיין אמט, אלס בישאָפּ. זיי זיינען ביידע אָנגעקלאָגט געוואָרען אין אפּיקורסות. די אלמנה פון דעמולין און פון העבערט זיינען געווען איינגעשלאָסען אין דיזעלבע קאָמפּאַניע. פּאשע'ן האָט מען געשענקט דאָס לעבען, אָבער אויף זיין פּלאַץ, אלס מעיאָר, האָט מען אוועקגעזעצט פּלעריאָ־לעסקאָ, אַן אונבעדייטענדען מענשען, און אויף דעם פּלאַץ פון דעם פּראָקוראָר שאָמעט איז פריהער אויסגעקליבען געוואָרען סעליע, און נאכער קלאָד פּאַיאן, א מאַן, וואָס איז גע־ווען איבערגעגעבען צו ראָבעספּיער, און וועלכער איז געווען

מעהר פערזאינטערעסירט אין דעם רבש"ע, ווי אין דעם פאָלק פון פאַריז.*)

די צוויי קאָמיטעס — די פון עפפענטליכער זיכערהייט און פון עפפענטליכען וואוילזיין — האָבען אויף אַזאַ אופן געזיעגט איבער זייער געגנער, די קאָממונע. עס האָט זיך געענדיגט דער לאַנגער קאמפף, וועלכען דיזער צענטער פון איניציאטיווע האָט אָנגעהאַלטען זייט דעם 9טען אויגוסט, 1792, געגען די אָפּיציעלע פאָרשטעהער פון דער רעוואָלוציאָן. די קאָמונע, וועלכע איז פאר נייינצעהן מאָנאַטען געוועזן ווי אַ שטראַהל פאר דעם רעוואָלוציאָנערען פראַנקרייך, האָט געהאַלטען אין ווערען בלויז אַ טהייל פון דער שטאַאַט־מאַשינעריע. נאָכדעם איז דער סוף שוין געוועזן קענטיג פאר אַלע.**)

---

*) דער געזעץ פון דעם 4טען דעצעמבער, וועלכער האָט עטאַבלירט „די רעוואָלוציאָנערע רעגיערונג", האָט פערביטען די אויסערוועהלטע פּראָקוראָרען פון די קאָממונען מיט די „נאַציאָנאַלע אַגענטען, נאָמינירט פון דער „קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין". שאָמעט, ווערענדיג בעשטעטיגט אין זיינע טהעטיגקייטען, אלס פּראָקוראָר, דורך די קאָמיטע, איז אויף אזא אופן געוואָרען א „נאַציאָנאַלער אגענט". דאַן, אין דעם טאָג, ווען די העבערטיסטען זיינען ארעסטירט געוואָרען (דעם 13טען מערץ), האָט די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין ארויסגעקראָגען פון דער קאָנווענשען אַ נייעם געזעץ, וועלכער האָט זיי ערלויבט ארונטערצוזעצען יענע בעאַמטע, וואָס זיינען נור צייטווייליג אויסערוועהלט געוואָרען פון דער קאָממונע, פון וועמען זיי האָבען געוואָלט פּטור ווערען. און אַ דאַנק דיזען געזעץ, האָט די קאָמיטע ארונטערגעזעצט דעם מעיאָר פּאשע און אַוועקגעזעצט לעסקא אויף זיין פּלאַץ.

**) מיט פּאשע און שאָמעט זיינען פערשוואונדען געוואָרען די צוויי מענער, וועלכע האָבען אין די געדאַנקען פון פּאָלק אם בעסטען סימבאָליזירט די פּאָלקס־רעוואָלוציע. ווען די דעלעגאַטען זיינען געקומען נאָך פּאַריז פון די פערשיעדענע דעפּארטמענטס, אום צו ערקלערען, אז זיי נעהמען אָן די קאָנסטיטוציע, זיינען זיי

ווי עס איז, די ראָיאַליסטען האָבען אַזוי וויִט טריאומפירט נאָך דיזע הינריכטונגען, דאָס די קאָמיטעס האָבען זיך געפיהלט איבערשטיגען פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען. איצט זייַנען זיי עס געווען, וועלכע מען האָט געהייסען געהן אויף די גיליאָטינע. דעמולין, וועמעס אויפפיהרונג אין דעם טאָג פון העבערט׳ס הינריכטונג, איז געווען אַזוי אבשטויסענד (ער אַליין האָט דערצעהלט וועגען דעם) האָט ארויסגעגעבען אַ זיבעטע נומער פון זיין צייטונג, וואָס איז געווען געצילעוועט גענצליך געגען דעם רעוואָלוציאָנערען רעזשים. די ראָיאַליסטען האָבען זיך אריינגעלאָזען אין נארישע מאַניפעסטאַציאָנען פון פרייד און האָבען צוגערעדט דאַנטאָן׳ען צו אַטאַקירען די קאָמיטעס. די זשיראָנדיסטען, וועלכע האָבען זיך צוגעדעקט מיט דעם מאַנטעל פון דאַנטאָן׳ען, האָבען בעשלאָסען צו בענוצען זיך מיט דעם, וואָס די העבערטיסטען זיינען אָבגעראַמט געוואָרען פון וועג און מאַכען אַ שטאַאַטס־שטרייך — און דאָס וואָלט געמיינט די גיליאָטינע פאַר ראָבעספיער, קוטהאָן, סען־זשוסט, ביללאָד־וואַרען, קאָלאָ ד׳הערבאָיס און די אַלע לייטענדע מאָנטאַנאַרען. די קאָנטער־רעוואָלוציע וואָלט אויף אַזאַ אופן שוין געקאָנט זיין זיעגרייך אַרום דעם פריהלינג פון 1794, אָבער די קאָמיטעס האָבען בעשלאָסען צו דערלאַנגען אַ קלאַפּ „די רעכטע“ און אויפאָפּפערען דאַנטאָן׳ען.

אין דער נאַכט פון דעם 30טען מערץ איז פאַריז ערשטוינט געוואָרען, דערוויסענדיג זיך, אַז דאַנטאָן, דעמולין, פעליפּפאָ און

געוועזן ערשטוינט צו געפינען פאַריז גאַנץ דעמאָקראַטיש. דער מאַיאָר, „פּאַפּאַ פּאשא“, איז געקומען פון לאַנד מיט אַ לעבעל ברויט אין קעשענע. שאָמעט, דער פּראָקוראָר פון דער קאָמונע, לעבט אין איין צימער מיט זיין פרוי, וועלכע פערריכט זיינע אלטע קליידער. קומט אריין, ענטפערען זיי צו יעדען, ווער עס קלאַפּט אין זייער טיר, פּונקט ווי ביי מאַראַט. און אַזוי צוגענגליך צו אלעמען זיינען געוועזן די אַלע אַנדערע. דיזע זיינען עס געוועזן די מענשען, וועלכע זיינען איצט אַוועקגענומען געוואָרען פון פאָלק.

לאקראַי זיינען ארעסטירט געוואָרען. האַנדלענדיג לויט דעם רעפּאָרט פאר דער קאָנוועגשען פון סאַן־זשוסט (וועלכער איז געמאַכט געוואָרען אייגענטליך אין זיין ערשטער פאָרמע פון ראָ־בעספּיער, און וועלכער איז נאָך פערבליבען ביז איצט) האָט די פערזאמלונג גלייך בעפוילען די אַנקלאגע פון דאַנטאָן און זיין פערהאַפטונג.

די קאָמיטעס האָבען וויעדער צוזאמענגעשטעלט אַ פער־שיעדענאַרטיגע קאָמפּאַניע פון אַנגעקלאָגטע פאר דיזען פּראָצעס, אום צו פערטומלען די עפפענטליכע מיינונג. דאַנטאָן צוזאמען מיט דעמולין, באַזיר (וועמעס נאָמען מיר האָבען געזעהען, אַלס בעזוכער פון באַראָן דע באַץ), פאבר, בעשולדיגט אין פעלשונג, לאַקראַי, בעשולדיגט אַלס רויבער, שאַבאָ, וועלכער האָט זיך מודה געוועזן, דאָס ער האָט ערהאַלטען (חאָטש ער האָט זיי אויסגעגע־בען) אַ הונדערט טויזענד פראנק פון די ראָיאַליסטען פאר אַ גע־וויסען אונבעקאַנטען צוועק, דעם פעלשער דעלאַני, און דעם מעקלער פון דע באַץ'ס קאָנספּיראַציע, זשוליען, (פון טולוז).

די רעדען פון די אַנגעקלאָגטע אויף דעם פּראָצעס זיינען אונטערדריקט געוואָרען. ווען די שטאַרקע פערטהיידיגונג פון דאַנטאָן האָט געסטראַשעט ארויסצורופען אַ פאָלקס־אויפשטאַנד, האָבען די ריכטער ניט ערלויבט איהם אָדער אַנדערע צו רעדען און האָבען ארויסגעגעבען זייער טוידט־אורטהייל.

דעם 5טען אפּריל זיינען זיי הינגעריכטעט געוואָרען.

מען קען גאַנץ גוט פערשטעהן די ווירקונג אויף די בעפעל־קערונג פון פּאַריז און אויף די רעוואָלוציאָנערען אין אַלגעמיין דורך דעם פאַלען פון דער רעוואָלוציאָנערער קאָממונע פון פּאַריז און די הינריכטונג פון אַזעלכע מענער, ווי לעקלערק, מאַמאַרא, העבערט און קלאָץ, געפאָלגט פון דער הינריכטונג פון דאַנטאָן און קאַמיל דעמולין און ענדליך פון שאָמעט. דיזע הינריכטונ־גען זיינען בעטראַכט געוואָרען אין פּאַריז און אין דער פּראָווינץ, אַלס דער סוף פון דער רעוואָלוציע. אין פּאָליטישע קרייזען האָט מען געוואוסט, אַז דאַנטאָן איז דער מיטעלפּונקט פון די קאָנטר־רעוואָלוציאָנערען; אָבער פאר פראַנקרייך אין אַלגעמיין איז ער

פערבליבען דער רעוואָלוציאָנער, וועלכער איז אימער געווען אין סאמע פראָנט פון אלע פאָלקס־בעוועגונגען. „אויב דיזע מענ־שען זיינען פערראַטהער, טו וועמען זאָלען מיר טרויען?“ האָבען די מענשען זיך געפרעגט. „אָבער זיינען זיי פעררעטהער?“ האָ־בען געפרעגט אנדערע, „איז עס ניט אַ זיכערער סמן, דאָס די רעוואָלוציע דערנעהענערט זיך צו איהר סוף?“

געוויס איז עס געווען אַ סמן. איינמאָל איז די ווייטערע בעוועגונג פון דער רעוואָלוציע צוריקגעהאַלטען געוואָרען; ווי־באַלד עס איז געווען אַ מאַכט, וועלכע האָט געקאָנט זאָגען: „ווייטער זאָלסטו ניט געהן“, און דאָס נאָך אין אַ מאָמענט, ווען די וויכטיגסטע פאָדערונגען פון פאָלק האָבען געזוכט אַן אויס־דרוק — איינמאָל האָט דיזע מאַכט אויסגעפיהרט צו דערשטיקען יענע, וועלכע האָבען פרובירט צו פארמולירען די פאָדערונגען פון די מאַסען, האָבען די אמת׳ע רעוואָלוציאָנערען גאַנץ גוט בעגריפען, אז דאָס איז ווירקליך די גסיסה פון דער רעוואָלוציאָן. זיי האָבען זיך ניט געלאָזט אָבנאַרען פון סען־זשוסט, וועלכער האָט זיי געזאָגט, אז אויך ער הויבט אָן צו דענקען, ווי יענע, ווע־מען ער האָט געשיקט אויף די גיליאָטינע. זיי האָבען פערשטאַ־נען, אז דאָס איז דער אָנהויב פון סוף.

און ווירקליך, דער זיעג פון די קאָמיטעס איבער די קאָמ־מונע איז געווען דער זיעג פון דער „אָרדנונג“, און אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע מיינט דער זיעג פון אָרדנונג די ענדע פון דער רעוואָלוציאָנערער פעריאָדע. עס קענען זיין נאָך איניגע קאָנ־וואולסיעס, אָבער די רעוואָלוציע איז געענדיגט.

און די מענשען, וועלכע האָבען געמאַכט די רעוואָלוציע, האָבען ענדליך פערלאָרען דעם גאַנצען אינטערעס אין איהר. זיי זיינען געשטאַנען אָן אַ זייט, אום צו מאַכען פּלאַץ פאר די „מאַסקאַדינס“.

זעקס און זעכציגסטער קאַפּיטעל.

ראָבעספּיער און זיין גרופּע.

די שטעלונג און דער איינפלוס פון ראָבעספּיער. — די אורזאכען פון זיין מאַכט. — זיין עהרליכקייט. — זיין פאַנאַטיזם. — זיין אַנקלאַגע געגען פאַבר. — זיין כאַראַקטער און זיין טאַקטיק.

ראָבעספּיער איז אָפט כאַראַקטעריזירט געוואָרען, אַלס דיקטאַטאָר: זיינע שונאים אין דער קאָנווענשען האָבען איהם גערופען „דער טיראַן“, און עס איז אמת, אז ווען די רעוואָלוציע האָט זיך גענעהערט צו איהר סוף, האָט ראָבעספּיער געהאַט אזא איינפלוס, דאָס סיי אין פראנקרייך און סיי אין אויסלאַנד האָט מען איהם בעטראכט, אלס די וויכטיגסטע פּערזאָן אין דער רעפּובליק.

עס וואָלט אָבער געווען ניט ריכטיג צו שילדערען ראָבעספּיער אלס דיקטאַטאָר, כאָטש זיכער פיעלע פון זיינע בעוואונדערער האָבען געוואָלט, אז ער זאָל עס ווערען.*) מיר וויסען ווירקליך, אַז קאַמבאָן האָט ארויסגעוויזען פיעל אָרגאַניזאַטאָרישע מאַכט אויף זיין ספּעציעלען געביעט, אין דער פינאַנס-קאָמיטע, און אז קאַרנאָ האָט געהאַט אַ גרויסע מאַכט אין די ענינים

---

*) די „היסטאָרישע נאָטיצען“ פון באַדע מעגען זיך זיין פון אַ קליינעם ווערטה, אָבער סען-זשוסט׳ס פּלאַן צו בעשטימען ראָבעספּיער אלס דיקטאַטאָר, אום צו רעטען די רעפּובליק (וועלכען באַדע דערמאָנט) איז פאר קיין פאַל ניט אונוואהרשיינליך. בואַנאַראָטי רעדט פון דעם, ווי פון א גוט-בעקאַנטען פאקט.

פון דער מלחמה, ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ראָבעספּיער און סען־זשוסט זיינען שטארק אונצופריעדען געווען מיט זיי. אָבער די קאָמיטעט פון דער עפפענטליכער זיכערהייט איז געווען צו־איי־פערזיכטיג אויף איהר מאכט אום ניט צו זיין געגען א דיקטאטור, און, א חוץ דעם, מאנכע פון איהרע מיטגליעדער האָבען געהאסט ראָבעספּיער׳ן. נאָך מעהר, אפילו ווען עס זיינען געווען אין דער קאָנווענשען א געוויסע צאָהל, וועלכע זיינען ווירקליך ניט געווען דאגעגען ראָבעספּיער׳ס גרויסען איינפלוס, וואָלטען דיזע גאָר ניט גערן זיך אונטערוואָרפען דער דיקטאטור פון א מאָנטאַ־נאר, וואָס איז געווען אזוי שטרענג אין זיינע פּרינציפּען. דאָך ראָבעספּיער׳ס מאכט איז ווירקליך געווען א געוואלדיג־גרויסע. כמעט יעדער איינער פון זיינע שונאים, ווי אויך פון זיינע בע־וואונדערער, האָט געפיהלט, דאָס די פערשווינדונג פון זיין פּאר־טיי פון דעם פּאָליטישען פעלד, וואָלט געמיינט, ווי עס האָט זיך נאָכהער ארויסגעוויזען, דער טריאומף פון דער רעאקציע.

ווי אזוי־זשע קען מען זיך ערקלערען די מאכט פון ראָבעס־פּיער און זיין גרופּע? פריהער פון אלץ איז ראָבעספּיער געווען א גרונד־עהרליכער מענש צווישען א מאסע מענשען, וועלכע זיי־נען לייכט געשטרויכעלט געוואָרען דורך דעם נסיון פון רייכטום און מאכט, און דאָס איז א זעהר וויכטיגער כאראקטער־צוג אין דער צייט פון א רעוואָלוציע. ווערענד די מאיאָריטעט פון די מיטעל־קלאס־מענשען ארום איהם האָבען גענומען א חלק אין די נאציאָנאלע גיטער, ווען זיי זיינען געשטעלט געוואָרען צום פער־קויף, און האָבען אויך אנטהייל גענומען אין אלערליי ספּעקו־לאציעס; ווערענד טויזענדע יאקאָבינער האָבען זיך פערזיכערט מיט רעגיערונגס־שטעלען, איז ראָבעספּיער געבליבען אַן עהרליכער ריכטער, שטענדיג דערמאָנענדיג זיי אָן די העכערע פּרינציפּען פון רעפּובליקאניזם און סטראשענדיג מיט גיליאָטינע די, וועלכע זיינען שוין געווען גאָר צו האסטיג רייך צו ווערען.

אין אלץ, וואָס ער האָט געזאָגט און געטהאָן אין דעם משך פון יענע פינף אונרוהיגע יאָהרען פון דער רעוואָלוציע, פיהלען מיר זאָגאר איצט, און זיינע צייט־גענאָסען האָבען עס אודאי נאָך

שטאַרקער געמוזט פיהלען, דאָס ער איז געווען איינער פון די ווייניגע פּאָליטיקער פון יענער צייט, וועלכע האָבען קיינמאָל ניט געצווייפעלט אין זייער רעוואָלוציאָנערען גלויבען, און אויך ניט אין דער ליעבע צו דער דעמאָקראַטישער רעפּובליק. אין דיזען הינ־זיכט איז ראָבעספּיער געווען אַ ווירקליכע קראַפט, און אויב די קאָממוניסטען וואָלטען געקענט ארויסשטעלען געגען איהם אַנאַנ־דער קראַפט, וועלכע וואָלט זיך געקענט אויסגלייכען מיט זיין איי־גענער אין דער שטאַרקייט פון ווילען און אינטעליגענץ, וואָלטען זיי גאָר אָהן שום ספק אויסגעפיהרט איבערצולאָזען אַ פּיעל טיע־פערען איינדרוק פון זייערע אידעען אויף דער גרויסע רע־וואָלוציע.

דיזע מעלות אָבער, וועלכע אפילו זיינע שונאים אנערקענען אין ראָבעספּיער, וואָלטען ניט געווען גענוגענד, אום צו ערקלע־רען די גרויסע מאַכט, וואָס איז געווען זיינע ביז צו ענדע פון דער רעוואָלוציע. דער פאַקט איז, זיין פאַנאַטיזם, וועלכער האָט גע־שטאַמט פון דער ריינקייט פון זיינע אבזיכטען, האָט איהם ניט געלאָזען צו ווערען קאָררופּט אין דעם מיטען פון אַ ווייט־פער־שפּרייטער קאָררופּציאָן. צו דער זעלבער צייט האָט ער גע־שטרעבט פעסטצוגרינדען זיין אויטאָריטעט איבער די מענשליכע מוחות און אום דאָס אויסצופיהרען, איז ער געווען פערטיג, אויב נור נויטיג, אריבערצושפּרייזען איבער די טוידטע קערפּערס פון זיינע געגנער. אין דער ארבייט פון עטאַבלירען זיין אויטאָרי־טעט, איז ער מעכטיג אונטערשטיצט געוואָרען פון די אלץ מעהר וואקסענדע מיטעלע קלאַסען אזוי גיך, ווי זיי האָבען אין איהם דערקאָנט דעם „גאָלדענעם מיטען“ — וואָס איז געווען פונקט אזוי ווייט פון די עקסטרימיסטען, ווי פון די געמעסיגטע — דעם מענ־שען, וועלכער האָט זיי אָנגעבאָטען די בעסטע ערבות געגען די „ווילדקייטען“ פון פאָלק.

די בורזשואזיע האָט געפיהלט, אז ער איז געווען אַ מענש, וועלכער דורך דעם רעספּעקט, מיט וועלכען ער האָט בעגייסטערט דאָס פאָלק, דורך די געמעסיגטקייט פון זיינע שטרעבונגען און דורך זיין געלוסטען נאָך מאכט, איז פונקט געווען דער ריכטיגער

מענש צו עטאבלירען א שטאַרקע רעגיערונג און מאַכען אויף אזא אופן א סוף צו דער רעוואָלוציאָנערער פּעריאָדע. אזוי לאַנג, אַלזאָ, ווי די מיטעלע קלאַסען האָבען געהאַט מורא פאַר די פּאַרט־געשריטענע פּאַרטייען, אזוי לאַנג האָבען זיי זיך צוריקגעהאַל־טען פון שטערען ראָבעספּיער׳ן אין זיין ארבייט צו עטאַבלירען די אויטאָריטעט פון דער קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין און פון זיין גרופּפּע אין דער קאָנווענשען. אָבער, ווען ראָבעספּיער האָט זיי שוין געגעבען זיין גאַנצע הילפע צו פערניכטען יענע פּאַר־טייען, האָבען זיי נאכהער איהם אליין פערניכטעט, כדי די מי־טעל־קלאַס־זשיראָנדיסטען זאָלען קענען קריגען די מאַכט אין דער קאָנווענשען, און דאן איז געקומען די רעאַקציע פון דעם 9טען טהערמידאָר, ענטוויקעלט ביז איהר העכסטער מדרגה.

ראָבעספּיער׳ס פערשטאַנד איז געווען וואונדערבאר צוגע־פּאַסט צו דער ראָליע, וועלכע ער האָט בעדאַרפט שפּיעלען. אום זיך צו איבערצייגען אין דעם, דאַרף איינער בלויז לעזען זיין ערש־טען אבצוג פון דער בעשולדיגונג געגען פאַבר ד׳עגלאַנטין און די שאַבאָט־גרופּפּע, וועלכער איז געשריבען מיט ראָבעספּיער׳ס איי־גענער האַנד, און איז געפונען געוואָרען צווישען זיינע פּאַפּירען נאָך דעם ניינטען טהערמידאָר. דיזער דאָקומענט כאַראַקטערי־זירט דעם מאַן בעסער, ווי אַ גאַנצע מאַסע ארגומענטען.

„צוויי קאָנקורירענדע חברותות האָבען זיך געקריגט, צו אונזער אלעמענס שאַנדע, פאַר א געוויסע לאַנגע צייט. איינע פון זיי איז גענייגט צו מעסיגקייט, און די צווייטע צו אי־בערטרייבונגען, וועלכע פּראַקטיש ארבייטען געגען די רעוואָלו־ציע. איינע ערקלערט מלחמה געגען אלע ענערגישע פּאַטרי־אָטען און פּרעדיגט מילדקייט פאַר פערשווערער, די אַנדערע פערלוימדעט כיטרע די פערטהיידיגער פון פרייהייט און וואָלט פערניכטעט איינעם נאָך דעם אַנדערען יעדען פּאַטריאָט, וואָס האָט אַ מאָל געמאַכט א טעות, און בלייבט אין דער זעלבער צייט אבזיכטליך בלינד צו די קרימינעללע פערשווערונגען פון אונזערע העכסט־געפעהרליכע שונאים. איינע פּרובירט צו מיסברויכען איהר קרעדיט, וואָס זי האָט זיך ערוואָרבען אין דער נאַציאָנאַלע־

קאָנוועגשען (די דאַנטאָן־פּאַרטיי) און די אנדערע מיסברויכט איהר איינפלוס, וואָס זי האָט אויף די פאָלקס־פערזאַמלונגען (די קאָ־מונע און די עקסטרימע). דער טריאומף פון יעדער פון דיזער פּאַרטיי וואָלט געווען גלייך געפעהרליך פאר די פרייהייט און די נאַציאָנאַלע אויטאָריטעט..." און ראָבעספּיער דערצעהלט ווייטער, ווי אזוי דיזע צוויי פּאַרטייען האָבען אטאַקירט די קאָמיטע פון עפּפּענטליכען וואוילזיין זייט זי האָט זיך געגרינדעט.

און נאָכדעם, ווי ער קלאָגט אָן פּאַבר אין מילדקייט, אום צו בעהאַלטען זיינע אייגענע פערברעכענס, לייגט ער צו: „דער מאָמענט איז אָהן שום ספק געווען זעהר גינסטיג צו פּרעדיגען אַ געמיינע און פייגע לעהרע, אפילו פאר גוט־מיינענדע מענשען, ווען אַלע פיינד פון פרייהייט האָבען געטהאָן דאָס מעגליכסטע אויף דער אַנדערער זייט; ווען אַ פּערקויפטע פילאָזאָפיע, פּראָסטיטואירט ביז צו טיראַניי, האָט פערנאַכלעסיגט טהראָנען צו־לייעב אַלטאַרען, האָט ענטגעגענגעשטעלט רעליגיאָן געגען פּאַ־טריאָטיזם, און האָט געמאַכט די מאָראַל צו ווידערשפּרעכען זיך זעלבסט, האָט פערמישט די זאַך פון רעליגיאָן מיט די זאַך פון דעספּאָטיזם, די קאַטהאָליקען מיט די קאָנספּיראַטאָרס, און האָט פּרובירט צו צווינגען דאָס פאָלק צו זעהען אין דער רעוואָלוציע ניט דעם טריאומף פון טוגענד, נור דעם טריאומף פון אטעאיזם — ניט דעם קוואַל פון גליק, נור די פערניכטונג פון מאָראַל און רעליגיעזע אידעען."

מיר קענען זעהען קלאָר פון דיזע ציטאַטען, דאָס אויב ראָ־בעספּיער האָט ניט ברייטקייט פון פערשטאַנד און די מוטהיגקייט פון געדאַנק, וועלכע זיינען נויטהיג פאר א פיהרער פון אַ פּאַר־טיי אין דער צייט פון אַ רעוואָלוציע, האָט ער אָבער בעזעסען אין פאָלקאָמענהייט די קונסט פון אויפרייצען א פערזאמלונג גע־גען דיזע אָדער יענע פערזאָן. יעדע פראזע אין זיין בעשולדיגונג איז א פערגיפטעטער פייל, וואָס טרעפט אין ציל.

דער שלאַגענדסטער פונקט אין דעם אַלעם איז דער, וואָס ראָ־בעספּיער און זיינע פריינד האָבען ניט בעגריפען די ראָליע, וועלכע די געמעסיגטע האָבען געמאַכט זיי צו שפּיעלען, ביז די

צייט איז געקומען, און זיי זיינען אליין אומגעשטירצט געוואָרען.
„עס איז דאָ אַ פּלאַן אויפצורייצען דאָס פּאָלק גלייך צו מאַכען אַלעס", שרייבט איהם זיין ברודער פון ליאָן. „אויב מען וועט ניט זיין פּאָרזיכטיג, וועט אַלעס דיסאָרגאַניזירט ווערען". און מאַקסימיליאַן ראָבעספּיער האָט ניט געקאָנט זעהען ווייטער, ווי זיין ברודער. אין די אנשטרענגונגען פון די פּאָרטגעשריטענע פּארטייען האָט ער נור געזעהן אטאַקען אויף די רעגיערונג, פון וועלכער ער איז געווען אַ מיטגליעד.

ווי בריססאָ, האָט ער זיי בעשולדיגט, אַז זיי זיינען די וועקצייג פון לאָנדאָנער און וויענער קאַבינעטען. די פּערזוכען פון די קאָממוניסטען זיינען פאַר איהם געווען בלויז רוהע־שטערונגען. עס איז נויטיג געוועזען צו זיין פּאָרזיכטיג מיט זיי, צו פערניכטען זיי מיט דער הילפע פון טעררואָר.

„וואָס זיינען די מיטלען צו ענדיגען דעם בירגער־קריעג?" פרעגט ער אין איינער פון זיינע פערצייכנונגען. און ער ענטפערט: „צו בעשטראָפען די פּעררעטהער און קאָנספּיראַטאָרס, בעזאָנדערס די שולדיגע דעפּוטאַטען און אדמיניסטראַטאָרס.

„צו שיקען פּאַטריאָטישע ארמייען אונטער פּאַטריאָטישע פיהרער צו אונטערדריקען די אריסטאָקראַטען פון ליאָן, מארסעל, טולאָן, דער וואנדעי, דער זשורא, און יעדער אַנדער געגענד, וואו די פאָהן פון אויפשטאַנד און ראָיאַליזם איז אויפגעוויקעלט געוואָרען.

„און צו מאַכען אַ שרעקליכען ביישפּיעל פון דיזע אַלע לומפּען, וועלכע האָבען פערגעוואַלדיגט די פרייהייט און פערגאָסען די בלוט פון די פּאַטריאָטען."

עס איז ניט אַ רעוואָלוציאָנער, וואָס רעדט, נור אַ מיטגליעד פון אַ רעגיערונג, געברויכענדיג די שפּראַך פון אַלע רעגיערונגען. אָט ווארום די גאַנצע ארבייט פון ראָבעספּיער פון זינט די קאָממונע איז געפאַלען ביז דעם 9טען טהערמידאָר, איז געבליבען פרוכטלאָז. זי האָט גאָר ניט געטהאָן, אום ניט צו שטערען דער קומענדער קאַטאַסטראָפע, פערקעהרט, זי האָט געהאָלפען דערצו, אַז זי זאָל קומען וואָס גיכער. זי האָט גאָר ניט געטהאָן, אום אָב־

צואוועגדען די שווערדען, וועלכע זיינען געהיים געשארפט גע־
ווארען געגען די רעוואלוציע ; זי האט געטהאן אלעס, אום צו מא־
כען זייערע קלעפ טויטליך.

זיעבען און זעכציגסטער קאפיטעל.

דער טעראָר.

שריטע פון די קאָמיטעס צו פערגרעסערען זייער מאַכט. — די מלחמה מיט ענגלאַנד. — די לאַגע אין די פראָווינצען. — דאָס פערברעכען פון בעדויאין. — א ספעציעלע קאָמיטע פון די ארעסטירטע בירגער. — ראָבעספיער'ס טעררראָר־געזעץ. — די ווירקונג פון דעם געזעץ. — ראָבעספיער'ס ציעל. — די פערזוכע אויף זיין לעבען. — פערהאפטונגען און היגריכטונגען. — טעררראָר. — דער האָס צו דער יאקאָבינישער רעגיערונג.

נאָך דער מפלה פון זייערע שונאים, סיי פון די רעכטע און סיי פון די לינקע, זיינען די קאָמיטעס אָנגעגאַנגען מיט דער קאָנצענטרירונג פון מעהר און מעהר מאכט אין זייערע הענד. ביז צו יענער צייט זיינען געווען זעקס רעגיערונג־דעפּאַרטמענטס, וועלכע זיינען געווען אינדירעקט אונטערטהעניג צו דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין דורך די פערמיטלונג פון דער עקזעקוטיוו קאָמיטע, וואָס איז בעשטאַנען פון זעקס מיניסטאָרען. דעם 1טען אפריל זיינען די שטאאטס־דעפּארטמענטס אונטערדריקט געוואָרען, און זייערע פלעצער זיינען פערנומען געוואָרען פון צוועלף עקזעקוטיוו קאָמיטעס, יעדע פון זיי אונטער דער אויפפאַסונג פון א סעקציאָן פון דער קאָמיטע. נאָך מעהר, די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין האָט גענומען דאָס רעכט צוריקצורופען אויף איהר אייגענער אויטאָריטעט די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען. און ענדליך איז געווען בעשלאָסען, אז דער העכסטער רעוואָלוציאָנערער טריבונאַל זאָל זיצען אין פאריז און־

טער דער השגחה פון די קאָמיטעס. די, וועלכע זיינען בּעשול־דיגט געוואָרען אין פערשווערונג ע־געץ־וואו אין פראנקרייך, האָבען בעדארפט געבראכט ווערען נאָך פאריז צום פּראָצעס. צו דער זעלבער צייט זיינען אָנגענומען געוואָרען מיטלען, אום אויס־צוריינינגען פאריז פון אלע געפעהרליכע עלעמענטען. אלע נאָבעל־לייט, ביי וועמען מען האָט צוגענומען זייערע מאַיאָנטקעס און אלע אויסלענדער, וואָס האָבען געהערט צו די נאַציאָנען, וועלכע האָבען געפיהרט מלחמה מיט פראנקרייך, מיט אייניגע אונפער־מיידליכע אויסנאהמען, האָבען בעדארפט ארויסגעוויזען ווערען פון פאריז.

די צווייטע גרויסע זאָרג פון דער רעגיערונג איז געווען די מלחמה. אין יאנואר, 1794, האָט מען נאָך אלץ געהאָפט, דאָס די אָפּפּאָזיציאָנס־פארטיי אין ענגלישען פארלאמענט, אונטערשטיצט פון א היבשער צאָהל מענשען אין לאָנדאָן און פון עטליכע איינ־פלוסרייכע מיטגליעדער פון דער הויז אָוו לאָרדס, וועט שטערען דעם פריים־מיניסטער, פּיטט, פון אָנצוגעהן מיט דער מלחמה. דאַנטאָן האָט אויך געמוזט גלויבען אין דעם — וואָס דאָס איז געווען איינער פון די פערברעכענס, פאר וועלכע מען האָט איהם אָנגעקלאָגט. אָבער פּיטט האָט געוואונען די מאַיאָריטעט אויף זיין זייט געגען די „גאָטלאָזע נאַציאָן“, און זייט דאַן האָבען ענגלאנד און פּרייסען, וועלכע איז געווען פערבונדען מיט ענגלאנד, ווייטער אָנגעפיהרט די מלחמה מיט זייער גאנצער ענערגיע. עס זיינען באלד געווען פיער ארמייען, 315 טויזענד שטארק, פערזאמעלט אויף די גרענעצען פון פראנקרייך, געגען די פיער ארמייען פון דער רעפּובליק, וועלכע זיינען בלויז געווען 294 טויזענד. אָבער צו דיזער צייט זיינען שוין די ארמייען פון פראנקרייך געווען רעפּובליקאנישע ארמייען, דעמאָקראטיזירט, מיט טאקטיקען, וועלכע זיי האָבען אליין אויסגעארבייט, און עס האָט ניט לאַנג געדויערט, און זיי האָבען געקראָגען די אויבער־האנד איבער די פעראייניגטע מעכטע.

דער שווארצעסטער פונקט אָבער איז געווען אין די פער־העלטניסע, ווי זיי זיינען געווען אין די פּראָווינצען, בעזאָנדערס

אין זיך־פראנקרייך. די גענצליכע אויסראָטונג פון אלע געגען־רע־וואָלוציאָנערען, אי פון זייערע פיהרער און אי פון זייערע אונ־פעראַנטוואָרטליכע נאָכפאָלגער, וואָס די יאקאָבינער און די קאָ־מיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען האָבען אויסגעפיהרט, ווען זייער פארטיי האָט טריאומפירט, האָט ארויסגערופען אזא ביטע־רען האָס, אז איבעראל איז עס געוואָרען א מלחמה אויף טוידט און אויף לעבען. אום צו מאכען די לאַגע נאָך ערגער, איז ניט געוועזען קיינער, ניט אויפ׳ן פלאַץ און ניט אין פאריז, וועלכער זאָל פאָרשלאָגען אירגענד אַנדערע מיטלען אויסער די סאמע עקסטרי־מע פון אונטערדריקונג און אויסראָטונג. אָט איז איינער פון פיעלע פאקטען:

דער דעפּאַרטמענט פון וואקלאָז איז אימער געוועזען פול מיט ראָיאליסטען און פּריסטער. און עס האָט פּאַסירט, דאָס אין בע־דואין, אין איינעם פון די פערוואָרפענע דערפער, ביין פוס פון בארג ווענטאָ, וועלכער האָט קיינמאָל ניט אויפגעגעבען דעם אַל־טען סדר פון לעבען, און וועלכער האָט זיך אויך ניט בעהאלטען דערמיט, איז דער געזעץ סקאַנדאַליעז פערשוועכט געוואָרען. דעם ערשטען מאַי איז ארונטערגעהאקט געוואָרען דער בוים פון פריי־הייט, און די דעקרעטען פון דער קאָנווענשען זיינען געטראָטען געוואָרען אין בלאָטע. סאָשע דער, לאָקאלער מיליטערישער הויפּטמאַן, וועלכער איז קירצליך געוואָרען אַן אימפעריאליסט, האָט געוואונשען צו מאכען א שרעקליכען ביישפּיעל פון דיזען דאָרף און האָט געפאָדערט זיין גענצליכע פערניכטונג. מאַינע, דער קאָמיסיאָנער פון דער קאָנווענשען, האָט זיך געקוויינקעלט און האָט זיך געווענדעט נאָך אינסטרוקציאָנען פון פאריז, פון וואַנען עס איז געקומען דער בעפעהל: „בעשטראָף שטרענג“. דאן האָט סאָשע אונטערגעצונדען דעם דאָרף און 435 הייזער זיי־נען אומגעוואנדעלט געוואָרען אין חורבות. מיט אזא סיסטעם קען איינער לייכט פערשטעהן, אז עס איז ניט געבליבען גאָר קיין אנדער ברירה, ווי צו בעשטראָפען שטרענג.

און אזוי איז דאָס טאקי געווען. אין אייניגע טעג ארום, ווען עס איז אויסגעפונען געוואָרען, אז עס איז אונמעגליך ארי־

בערצושיקען אלע ארעסטירטע בירגער נאך פאריז, ווייל, ווי מאינע האט שוין בעמערקט, עס וואלט זיך געפארדערט א גאנצע ארמיי אום דאס אויסצופיהרען, האט קוטהאן פארגעשלאגען א ספעציעלע קאמיססיע, אום פארטיג צו ווערען מיט זיי. דיזע קאמיססיע האט בעדארפט זיך בילדען פון פינף מיטגליעדער פון דער קאנווענשען, וועלכע זאל האבען איהר פלאץ אין אראנזש און משפט'ן דארט די שונאים פון דער רעוואלוציע. דיביידע קאמיטעס האבען זיך ערקלערט איינפערשטאנען מיט דיזען פארשלאג.*)

ראבעספיער האט מיט זיין אייגענער האנד אויסגעשריבען די אינסטרוקציאנען פאר דיזע קאמיססיע, און דיזע אינסטרוקציאנען האבען באלד געדיענט אלס א מוסטער פאר זיין טערראר־געזעץ.**)

אין איניגע טעג שפעטער האט ראבעספיער נאך מעהר אויסגעברייט דיזע פרינציפען פאר דער קאנווענשען, ערקלע־

*) דא פאלג איך נאך דער געשיכטע, ווי זי ווערט דערצעהלט פון לואי בלאן, וועמען קיינער וועט ניט בעשולדיגען אין פיינדליכ־קייט צו דער ראבעספיער־גרופפע.

**) „די שונאים פון דער רעוואלוציע" — האט עס געהייסען אין דיזע אינסטרוקציאנען — „זיינען די יעניגע, וועלכע האבען מיט אירגענד וועלכע מיטלען און עס מאכט ניט אויס, אונטער וואס פאר אן אויסרייד, פרובירט צו שטערען דעם גאנג פון דער רעוואלוציע און דער עטאבלירונג פון דער רעפובליק. די ריכטיגע שטראף פאר דיזען פערברעכען איז דער טוידט. די בעווייזע, וואס זיינען נויטיג פאר א פערארורטהיילונג, זיינען אלע מיטטהיילונגען, מאכט ניט אויס פון וואס פאר א סארט, וועלכע קענען איבערצייגען א דענ־קענדען מענשען און א פריינד פון פרייהייט. דער וועגווייזער פאר ארויסגעבען שטראפען איז דער געוויסען פון ריכטער, וועלכער איז בעלויכטען דורך ליעבע פאר גערעכטיגקייט און זיין פאטער־לאנד, און וועמעס ציעל עס איז דער עפפענטליכער וואוילזיין און די פערניכטונג פון דיזע שונאים פון פאטערלאנד".

רענדיג, דאָס ביז איצט זיינען זיי געווען צו מילד צו די שונאים פון פרייהייט, און דאָס איצט מוזען זיי געהן ווייטער פון די געריכטליכע פאָרמען, און זיי פעראיינפאכען.*) און צוויי טעג נאָך דער פייערונג פון דעם העכסטען וועזען האָט ער פאָרגעשלאָגען מיט דער איינוויליגונג פון זיינע קאָללעגען אין דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין, דעם בעריהמטען טעררארגעזעץ פון דעם 10טען יוני, וואָס האָט געהאט צו טהאָן מיט דער רעאָרגאניזירונג פון דעם רעוואָלוציאָנערען טריבונאל. לויט דיזען געזעץ, האָט דער טריבונאל געדארפט פארנאנדערגעטהיילט ווערען אין סעקציאָנען, יעדע פון וועלכע זאָל בעשטעהן פון דריי ריכטער און ניין דזשורי־לייט. זיעבען פון זיי זיינען געווען גענוג, אום ארויסצוגעבען דעם אורטהייל. די כללים פאר ארויסגעבען דעם פסק זיינען געווען די, וועלכע, ווי מיר האָבען נור וואָס געוויזען, זיינען געווען ענטהאלטען אין די אינסטרוקציאָנען צו דער קאָמיססיע אין אָראנדזש, אויסער, וואָס צווישען די פערברעכענס, פאר וועלכע עס קומט דער טוידט, איז אויך געווען איינגעשלאָסען דער פערברעכען פון פערשפרייטען פאלשע נייעס, וואָס קען צוטהיילען אָדער אויפרעגען דאָס פאָלק, וואָס קען אונטערגראָבען די מאָראל און פערדארבען דעם עפפענטליכען געוויסען.

עס איז קלאָר, דאָס דער פערפאסען פון אזא געזעץ האָט געמיינט אונטערצושרייבען דעם באנקראָט פון דער רעוואָלוציאָ־

---

*) „זיי ווילען רעגיערען די רעוואָלוציע דורך אַדוואָקאַטישע דרייידלאך. קאָנספיראציעס געגען די רעפובליק זיינען בעהאַנדעלט געוואָרען, אזוי ווי זיי וואָלטען געווען סכסוכים צווישען פריוואטמענשען. טיראַניי טוידטעט און די פרייהייט בעט זיך! און דער געזעץ, וואָס איז געמאַכט פון די קאָנספיראטאָרס, איז דער געזעץ, לויט וועלכען זיי דארפען גע'משפט ווערען!... די איינציגע אָבליוגונג אין בעשטראָפען די שונאים פון פאטערלאַנד, דאַרף נור אזוי לאַנג געדויערען, ביז זיי ווערען אויסגעפונען. עס איז ניט אזוי אַ פראגע פון בעשטראָפען, ווי פון פערניכטען זיי.“

נערער רעגיערונג. דאָס האָט געמיינט צו טהאָן אונטער אן אָנ־שטעל פון געזעצליכקייט דאָס, וואָס דאָס פאָלק פון פאריז האָט געטהאָן אין אן אויפשטאנד און אין א מאָמענט פון שרעק און פערצווייפלונג אין די סעפּטעמבער־טעג. און די ווירקונג פון דיזען טעררְאָר־געזעץ איז געווען, דאָס ער האָט ארויסגעבראכט קלאָר די גאנצע קאָנטר־רעוואָלוציע אין זעקס וואָכען.

איז ראָבעספּיער׳ס צוועק מיט דיזען געזעץ געווען נור צו דערלאנגען א קלאַפּ יענע מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען, וועמען ער האָט געהאלטען פאר העכסט־שעדליך, ווי מאנכע היסטאָריקער מאטערען זיך עס צו בעווייזען? זיין צוריקציהען זיך פון די טהעטיגקייטען פון דער רעגיערונג נאָך דעם, ווי די דיסקוסיאָנען אין דער קאָנווענשען האָבען בעוויזען, דאָס די פערזאמלונג וועט זיך ניט לאָזען בלוטען פון דער קאָמיטע אָהן א פערטהיידיגונג פון איהרע מיטגליעדער, מאכט דיזע השערה מעהר אָדער וועניגער וואהרשיינליך. אָבער דער פעסטגעשטעלטער פאקט, דאָס די אינסטרוקציאָנען צו דער קאָמיססיע אין אָראנזש האָבען אויך געשטאמט פון ראָבעספּיער, ווארפט אין גאנצען אום דיזע טהעאָריע. עס איז מעהר וואהרשיינליך, דאָס ראָבעספּיער האָט איינפאך נאָכגעפאָלגט דעם שטראָם פון דעם מאָמענט, און דאָס ער, קוטהאָן און סען־זשוסט, אין איינפערשטענדניס מיט פיעלע אנדערע, איינשליסענדיג אויך גאמבאָן, האָבען געוואָלט אויך געברויכען דעם טעררְאָר, אלס אן אלגעמיינע וואפפע פון קריעג־פיהרונג ווי אויך אלס א סטראשונאָק פאר מאנכע מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען. און ווירקליך, ניט דערמאָנענדיג העבערטען, האָבען זיי אלץ מעהר און מעהר זיך דערנעהערט צו דיזען געזעץ זייט די דעקרעטען פון מאַי דעם 8טען און מאַי דעם 28סטען. עס איז אויך וואהרשיינליך, דאָס דער פערזוך פון לאדמיראל צו טוידטען קאָלאָ ד׳הערבאָיס און די זאָנדערבארע פאסירונג מיט סעסיל רענאָל האָבען געהאָלפען, אז דער געזעץ פון 10טען יוני זאָל אָנגענומען ווערען.

ענדע אפּריל איז פאָרגעקומען א רייהע פון הינריכטונגען

אין פאריז, וועלכע האָט געמוזט ביז א הויכען גראד פארשטאר־קען דעם האס פון דער ראָיאליסטישער זייט. נאָך דער „הורבע“, וועלכע איז גיליאָטינירט געוואָרען דעם 13טען אפריל, צווישען וועלכע עם זיינען געווען שאָמעט, גאָבעל, לוסיל דעמולין, די אלמנה פון העבערט און פופצעהן אנדערע, האָבען זיי הינגעריכטעט ד׳עפּרעמעסניל, לע שאפעליע, טהורעט, דעם אלטען מאל־שערב, דעם פערטהיידיגער פון לואי דעם זעכצעהנטען אין זיין פּראָצעס,לאוואוזיע, דעם גרויסען כעמיקער און גוטען רעפובלי־קאנער און די שוועסטער פון לואי דעם 16טען, מאדאם עליזא־בעט, וועלכער זיי האָבען געמעגט בעפרייען, ווי זיי האָבען עס געטהאָן מיט איהר פלימעניצע, און אָהן די מינדעסטע געפאהר פאר די רעפובליק.

די ראָיאליסטען זיינען געוואָרען שרעקליך אויפגעבראכט פון דעם און דעם 25סטען מאי איז א געוויסער לאדמיראל, א בעאמטער, פופציג יאָהר אלט, אוועק צו דער קאָנווענשען מיט דער אבזיכט צו טוידטען ראָבעספיער. לאדמיראל איז אָבער איינגעשלאָפען ווערענד א רעדע פון באררער, און ער האָט דורכדעם פערפעהלט צו טוידטען דעם „טיראן“. ער האָט דער־פאר געשאָסען אָנשטאָט ראָבעספיער׳ן, קאָלאָ ד׳הערבאיס, ווען ער איז ארויפגעשטיגען די טרעפ צו זיין וואוינונג. עס איז גע־קומען צו א קאמפף צווישען די צוויי מענער, אין וועלכען קאָלאָ האָט ארויסגעריסען די וואפע פון לאדמיראל.

אין דעם זעלבען טאָג איז א מיידעל פון צוואנציג יאָהר, סעסיל רענאָלט, די טאָכטער פון א ראָיאליסט, אריין אין דעם הויף פון דעם הויז, וואו ראָבעספיער האָט געוואוינט, און האָט פערלאנגט איהם צו זעהען. איהרע אבזיכטען זיינען געוואָרען פערדעכטיג, און מען האָט איהר ארעסטירט. צוויי קליינע מע־סערס זיינען געפונען געוואָרען אין איהרע קעשענעס און איהרע פערפלאָנטערטע ענטפערס זיינען אויסגעטייטשט געוואָרען, אז זי האָט געמיינט צו ערמאָרדען ראָבעספיער. אויב עס איז אזוי גע־ווען, איז די גאנצע זאך געווען א זעהר קינדישע. אָבער דיזע

צוויי פערזוכען האָבען וואהרשיינליך געדיענט, אלס אן ארגו־מענט צו גונסטען פון דעם טעררּאָר־געזעץ.

יעדענפאלס האָבען די קאָמיטעס זיך בענוצט מיט דיזע ביידע פעללע, אום צו ברענגען א ווייטערע גרויסע הורבע פער־ברעכער פאר׳ן געריכט. זיי האָבען ארעסטירט דעם פאָטער און דעם ברודער פון דער יונגער מיידעל און איינינע פערזאָנען, וועמעס גאנצער פערברעכען איז געוועזען דער, וואָס זיי האָבען געקאָנט לאדמיראל מעהר אָדער ווייניגער. אין דיזער „הורבע“ האָבען זיי שוין אויך ארייינגעבראכט מאדאם סען־אמאראנט, וועלכע האָט געהאלטען א שפיעל־הויז, צו וועלכען פיעלע זיינען צוגעצויגען געוואָרען דורך דער שעהנקייט פון איהר טאָכטער, מאדאם דע סארטין. אזוי ווי אין דיזעס הויז פלעגען קומען אלערליי סאָרטען מענשען, און צווישען זיי אויך שאבאָ, דעפיו און אויך דאנטאָן און א אינגערער ברודער פון ראָבעספיער, האָט מען די גאנצע אנגעלעגענהייט פאָרגעשטעלט אלס א ראָיאליס־טישע קאָנספיראציע, אין וועלכער מען האָט געוואָלט פערפלאָנ־טערען ראָבעספיער׳ן גופא. זיי האָבען אויך ארייינגעשלעפט דעם אלטען סאָמברעל, וועמען מאילאר האָט געראטעוועט אין דער צייט פון די סעפטעמבער־אויסשלאכטונגען, די אקטריסע ברענד מעזאָן, א געליעבטע פון באראָן דע באַץ, סארטינאָ, „א ריטער פון שווערד“ און צוזאמען מיט דיזע בעריהמטהייטען אן אָרימע קליינע נייטאָרין, זיעבצעהן יאָהר אלט, וואָס האָט געהייסען ניקאָל.

אונטער דעם נייעם טעררּאָר־געזעץ איז דער פראָצעס גע־וועזען א זעהר שנעלער. דאָס מאָל איז די „הורבע“ בעשטאנען פון פיער און פופציג פערזאָנען, וועלכע זיינען אלע געשיקט גע־וואָרען צו דער גיליאָטינע, און וועמעס הינריכטונג עס האָט גע־דויערט צוויי שטונדען. דאָס איז געוועזען דער ערשטער רעזול־טאט פון דעם נייעם געזעץ, וועלכען יעדער האָט גערופען „ראָבעספיער׳ס געזעץ“, און וועלכער האָט מיט איין קלאפ גע־מאכט גאנץ פאריז האסען די טעררּאָריסטען.

איינער קען זיך לייכט פאָרשטעלען, ווי עס האָבען גע־

פיהלט די, וועלכע זיינען ארעסטירט געוואָרען, אלס „פערדעכ־טיגע“ און אריינגעוואָרפען געוואָרען אין געפענגניס, ווען זיי האָבען געהערט די בעדינגונגען פון דעם נייעם געזעץ און ווי ער איז אָנגעווענדעט געוואָרען אין דעם פאַל פון די פיער און פופ־ציג. מען האָט ערווארטעט אַן אַלגעמיינע אויסשלאַכטונג, אום צו מאַכען ליידיג די געפענגניסע, ווי אין נאַנטעס און ליאָן, און די ארעסטירטע האָבען געמאַכט פאָרבערייטונגען זיך צו וועה־רען. עס איז זאָגאר וואהרשיינליך, אז מען האָט געפּלאַנט אַן אויפשטאַנד.*)

די צאָהל פון די אָנגעקלאָגטע, וואָס זיינען פּראָצעסירט גע־וואָרען פאר איינמאָל, האָט דערגרייכט הונדערט און פופציג, וועלכע זיינען היינגעריכטעט געוואָרען אין דריי אבטהיילונגען. פערברעכער און ראָיאַליסטען געהענדיג צו דער גיליאָטינע צו־זאמען.

עס איז נוצלאָז זיך אויפצוהאַלטען לאַנג ביי דיזע היגריכ־טונגען. עס וועט זיין גענוג צו זאָגען, דאָס פון דעם 17טען אַפּריל, 1793, דעם טאָג, ווען דער רעוואָלוציאָנערער טריבונאַל איז עטאַבלירט געוואָרען, ביז דעם 10טען יוני, 1794, האָט דער טריבונאַל געשיקט צו דער גיליאָטינע אין פּאריז 2607 פּערזאָ־נען. אָבער נאָך דעם ווי דער נייער טעררא־געזעץ איז אָנגענו־מען געוואָרען, אין דעם משך פון זעקס און פערציג טעג פון 10טען יוני ביז דעם 27סטען יולי, 1794 (דעם 9טען טהערמי־דאָר) האָט דערזעלבער טריבונאַל געלאָזט טוידטען 1351 מענשען.

דאָס פאָלק אין פּאריז האָט אָנגעכאַפּט אַן עקעל ביי דעם אנבליק פון די פּראָצעסיעס, וואָס האָבען געפיהרט די פעראור־טהיילטע צום פוס פון דער גיליאָטינע. עס איז שוין מעהר ניט

*) נאָך אַ זוכונג, וואָס איז פאָרגענומען געוואָרען אין די גע־פענגניסע, האָט מען געפונען געלד, אַ סומע פון 864 טויזענד פראַנק, אויסער אלערליי גאָלד־ווארג, וואָס אלעס צוזאַמען האָט בעטראָפען 1,200000 פראַנק, וואָס עס האָבען געהאַט די ארעסטירטע.

געווען קיין פּלאַץ אויף די בית־עולם׳ס צו בעגראָבען די אָפּפער, און מעכטיגע פּראָטעסטען האָבען זיך געהערט יעדעס מאָל, ווען אַ נייער בית־עולם איז ערעפענט געוואָרען אין איינע פון די גאַסען. די סימפּאַטהיען פון די ארבייטער זיינען איצט אומגעווענדעט געוואָרען צו די קרבנות פון דער גיליאָטינע, און דאָס מעהר דערפאר, ווייל די, וועלכע זיינען געטוידטעט געוואָרען, האָבען געהערט מייסטענס צו די אָרימערע קלאַסען — די רייכע האָבען אָדער עמיגרירט אָדער זיך פאַרבאַהאַלטען. אַלס אַ פאַקט, צווישען די 2750 גיליאָטינירטע פּערזאָנען, האָבען, לויט לואי בלאַן האָט אויסגעפונען, נור 656 געהערט צו די רייכערע קלאַסען. מען האָט זאָגאַר גערעדט, דאָס אין דער קאָמיטע פון דער עפפענטליכער זיכערהייט איז געווען אַ מיטגליעד אַ ראָיאַליסט, אַן אגענט פון באראָן דע באַטץ, וועלכער האָט פערלאַנגט וואָס מעהר די היגריכטונג פון איינפאַכע מענשען, און אַזוי מאַכען די רעפּובליק וואָס מעהר פערהאַסט פון פאָלק.

איין זאך איז געווים. יעדע נייע „הורבע“ פון דיזען סאָרט האָט אַלץ האַסטיגער געבראַכט דעם שטורץ פון דער יאַקאָבינישער רעגיערונג. דער טעררער האָט אויפגעהערט צו טעררערירען, אַ זאך, וועלכע די שטאַאטס־מענער קענען ניט פערשטעהן.

א כ ט א ו ן ז ע כ צ י ג ס ט ע ר ק א פ י ט ע ל.

דער ניינטער טהערמידאָר.—דער טריאומף פון דער רעאַקציע.

די אורזאַכען פון ראָבעספיער'ס אומשטורץ. — די שלעכטע רעזולטאַטען פון די טראנספערירונג פון לאַנד. — די רעפובליקאנישע ערפאָלגען אין אויסלאַנד. — דער טערראָר האַלט אָן. — די דאַנטאָניסטען, זשיראָנדיסטען און די מיטעל־פארטיי פעראייניגען זיך צו שטירצען ראָבעספיער. — די אונבעליעבטהייט פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין. — ראָבעספיער אַטאַקירט בארער און פושע. — זיין רעדע אין דער קאָנווענשען. — די ווירקונג פון זיין רעדע. — דער 9טער טהערמידאָר. — די פערהאַפטונג פון ראָבעספיער און זיינע חברים. די אנשטרענגונגען פון דער קאָממונע. — די פאַרכאַפונג פון האָטעל דע־וויל. — די הינריכטונג פון ראָבעספיער און די טערראָריסטען. — דער סוף פון דער רעוואָלוציע. — די רעאַקציאָנערען געהען אָן מיט די הינריכטונגען. — דער פערזוך פון די ארבייטער צו רעבעללירען. — די הינריכטונג פון דעם לעצטען מאנטאנאר. — דער טריאומף פון די מיטעל־קלאַסען. — די אויסשלאַכטונג פון די רעוואָלוציאָנערען. — נאָך דער רעאקציע קומט דער דירעקטאָריום. — די לעצטע אנשטרענגונג פון די רעוואָלוציאָנערען. — נאַפּאָלעאָן ערקלערט זיך אַלס אימפעראַטאָר.

אויב ראָבעספיער האָט געהאַט פיעלע, וועלכע האָבען איהם פערגעטערט, האָט ער אויך געהאַט כמעט אזוי פיעל

שונאים, וועלכע האָבען איהם טיעף פעראכטעט, און האָבען ניט אויסגעלאָזען קיין געלעגענהייט צו מאכען איהם פערהאַסט, ער־קלערענדיג איהם, אלס דעם שולדיגען אין די אַלע שוידערליכ־קייטען פון דעם טערראָר. אויך האָבען זיי ניט פערפעהלט צו מאכען איהם לעכערליך, צוזאמענפּאָרענדיג איהם מיט די טהאַ־טען פון אַן אַלטער משוגענער מיסטיקערין, קאַטהערין טהעאָ, וועלכע האָט זיך גערופען די מוטער פון גאָט.

אָבער דאָך איז עס קלאָר, אז עס איז ניט געווען פערזענ־ליכע שנאה, וואָס האָט אומגעשטירצט ראָבעספּיער'ן. זיין סוף איז געווען אונפערמיידליך, ווייל ער האָט רעפּרעזענטירט א צו־שטאַנד, וועלכער האָט דערגרייכט דעם פּונקט פון צופאַלען ווערען. נאָך דעם, ווי די רעוואָלוציע האָט דערגרייכט איהר העכסטע פּאַזע, וועלכע האָט אָנגעהאַלטען ביז אויגוסט אָדער סעפּטעמבער, 1793, האָט זי אָנגעהויבען צו געהן צוריק און צוריק. זי האָט איצט דורכגעמאַכט דעם יאקאָבינישען רעזשים, פון וועלכען ראָבעספּיער איז געווען דער סאַמע שטאַרקסטער אויסדרוק, און דאַן האָט דיזער רעזשים געמוזט מאכען פּלאַץ פאר די „מענער פון געזעץ און אָרדנונג", וועלכע האָבען גע־דורשט צו מאַכען א סוף צו דער אונרוהיגקייט פון דער רע־וואָלוציע און וועלכע האָבען נור געוואַרט אויף דעם מאָמענט, ווען זיי זאָלען אומשטירצען די טערראָריסטען, און ניט ארויס־רופען קיין אויפשטאַנד צוליעב דעם אין פּאַריז.

מיר קענען ניט איבערשעצען די אַלע בייזע פאָלגען, וואָס זיי־נען ארויסגעקומען פון דעם פאַקט, דאָס אין עקאָנאָמישע אנגע־לעגענהייטען איז די רעוואָלוציע געווען באַזירט אויף דעם פער־זענליכען געווינס. א רעוואָלוציע דארף נעהמען אין אנבע־טראַכט דעם וואוילזיין פון **א ל ל ע**, אויב ניט, מוז זי זיכער דערשטיקט ווערען פון דיזעלביגע פּערזאָנען, וועמען זי האָט רייך געמאַכט אויף דעם חשבון פון דער נאַציאָן. וואו נור אַן ענדערונג פון רייכטהום ווערט פעראורזאַכט דורך א רעוואָלו־ציע, טאָר עס קיינמאָל ניט זיין צום גוטען פון **א י י נ צ ע ל־נ ע**, נור אימער צום גוטען פון די **ג ע מ י י נ ד ע ן**. אַז

דאָך גערעדע אין דיזען פּונקט האָט די רעוואָלוציע געמאַכט איהר פאַטאַלען טעות.

די גיטער, וועלכע זיינען אוועקגענומען געוואָרען פון דער קירכע און פון דעם אדעל, זיינען אוועקגעגעבען געוואָרען צו פּריוואַט־מענשען, וועהרענד זיי האָבען בעדאַרפט איבערגעגעבען ווערען צו די דערפער און שטעדט, ווייל זיי האָבען פריהער גע־הערט צום פאָלק, נור איינצעלנע מענשען האָבען זיי פערכאַפּט אונטער דעם שוץ פון דער פעאָדאַלער סיסטעם. עס איז קיינ־מאָל ניט געווען קיין קולטיווירטע לאַנד, וואָס האָט פון אָנפאַנג אָן געהערט צו דער קירכע אָדער צום אדעל. א חוץ אייניגע מאָנאַכען־געמיינדען, האָבען ניט די פּריצים און ניט די פּריס־טער ווען־עס־איז מיט זייערע אייגענע הענד בעארבייט אַן איינ־ציגען אַקער לאַנד. עס איז דאָס פאָלק, וועלכעס האָט אָבגעריי־ניגט יעדען אייל פון דעם קולטיווירטען לאַנד. עס איז געווען דאָס פאָלק, וועלכעס האָט עס געמאַכט צוגענגליך, בעוואוינבאר און וועלכעס האָט איהם געגעבען יעדען ווערטה, וואָס דאָס לאַנד האָט געהאַט, און צו איהם האָט דאָס לאַנד בעדאַרפט צוריקגע־געבען ווערען.

אָבער, האַנדלענדיג אין די אינטערעסען פון דעם מיטעל־קלאַס־שטאַאַט, האָבען די גרינדונגס־און די געזעצגעבענדע פער־זאַמלונגען, און זאָגאַר אויך די קאָנווענשען, אַנערקענט די גע־זעצליכע פאָרדערונגען פון די פּריצים, די פּריסטער אויף לאַנד, וועלכע איז אין די פריהעריגע צייטען פערכאַפּט געוואָ־רען פון דיזע זיילען פון דעם דאַן וואַקסענדען שטאַאַט, און זיי פערקויפט מייסטענס צו די מיטעל־קלאַסען.

מען קען זיך פאָרשטעלען, וואָס פאַר א רייסעריי נאָך א טהייל פון דיזען רויב עס האָט שטאַטגעפונען, ווען די גיטער, וועמעס ווערטה עס האָט דערגרייכט פון צעהן ביז פופצעהן טויזענד מיליאָן פראַנק, זיינען אָנגעבאָטען געוואָרען צום פערקויף אויף בעדינגונגען, וועלכע זיינען געווען העכסט גינסטיג פאַר די קויפער, בעדינגונגען, וועלכע האָבען געקענט געמאַכט ווערען נאָך פאָרטהיילהאַפטער, ווען מען האָט נור געלעבט גוט מיט די

לאָקאַלע אויטאָריטעטען. אויף אזא אופן האָבען זיך געבילדעט „די שווארצע באַנדעס“ אין די פּראָווינצען, געגען וועמען עס זיינען געוועזן נוצלאָז אַלע אַנשטרענגונגען פון די קאָמיסיאָנערען פון דער קאָנווענשען.

דער שעדליכער איינפלוס פון דיזע רויבער, פארשטאַרקט נאָך דורך די פאַריזער בערזען־ספּעקולאַנטען און ארמיי־קאָנטראַקטאָרס, האָט זיך אויסגעשפּרייט ביז צו דער קאָנווענשען גופא, וואו די עהרליכע מענשען צווישען די מאָנטאַנארען האָבען זיך געפונען פנים אל פנים מיט מענשען, וועלכע האָבען געהאַט נור אין זינען רייך צו ווערען גרינג און שנעל, און געגען וועמען זיי זיינען געוועזן גענצליך הילפלאָז. ווער איז יעצט געווען אין דער קאָנווענשען, וואָס זאָל זיי זיין דאגעגען? ווייבאַלד די עקסטרימע זייגען אויסגעשטיקט געוואָרען און די סעקציאָנען פון פּאריז פּאַראַליזירט — איז ווער געבליבען אין דער קאָנווענשען אויסער דעם „זומפּ“?

דער זיעג פון פלערוס, דעם 26טען יוני (דעם 8טען מעסטידאָר) איבער די פעראייניגטע כחות פון עסטרייך און ענגלאַנד, — א זיעג, וועלכער האָט געענדיגט די מלחמה אין דער נאָרד פאר יענעם יאָהר — און די ערפאָלגען, וואָס די ארמייען פון דער רעפּובליק האָבען געהאַט אין די פירינעער, אין די אַלפּען און אויף דעם רהיין, ווי אויך דער טראנספּאָרט, וואָס איז געקומען אָנגעלאָדען מיט ווייץ פון אמעריקא — פאר א פּרייז פון איניגע קריעגס־שיפען — דיזע ערפאָלגען זיינען געוועזן א מעכטיגער ארגומענט פאר די געמעסיגטע, וועלכע האָבען אזוי געוואָלט די צוריקקעהרונג פון „אָרדנונג“. „וואָס טויג“, האָבען זיי געזאָגט, „א רעוואָלוציאָנערע רעגיערונג איצט, אז דער קריעג איז שוין כמעט פאָראיבער? עס איז שוין צייט אומצוקעהרען זיך צו געזעצליכע פערהעלטניסע און צו מאכען א סוף צו א רעגיערונג דורך רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס און פּאַטריאָטישע חברות אין די פּראָווינצען. עס איז צייט, עס זאָל ווערען צוריק אָרדנונג, און צו שליסען די רעוואָלוציאָנערע פעריאָדע.“

אָבער דער טערראָר, וואָס איז פון אַלעמען צוגעשריבען

געוואָרען צו ראָבעספיער, איז ניט אויף א האָר אָבגעשוואכט געוואָרען. ער איז אָנגעגאַנגען מיט זיין גאַנצען אימפעט. דעם 21טען יוני האָט הערמאַן, א רעגיערונגס־בעאַמטער, א מענש, וואָס איז געווען שטאַרק צוגעבונדען צו ראָבעספיער, אַריינגעשיקט אַן ערקלערונג צו דער קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין, פערלאַנגענדיג אַן ערלויבניס אויסצופאָרשען די פערשוועדרונגען צווישען די ארעסטירטע, און געבענדיג א וואונק, אז עס וועט אפשר באַלד נויטיג זיין „אויסצוריינינגען“ די געפענגניסע. ער איז אויטאָריזירט געוואָרען פון דער קאָמיטע צו מאַכען דיזע אויספאָרשונג, און גלייך האָט זיך אָנגעפאַנגען דאָס שיקען פון יענע שוידערליכע „הורבעס“, פון יענע וועגען, פול מיט מענער און פרויען, צו דער גיליאָטינע, אַן אנבליק, וואָס איז געווען מעהר עקעלהאַפט פאר די פאריזער, ווי די סעפטעמבער־אויסשלאַכטונגען. דיזע היגריכטונגען זיינען געווען דאָס מעהר פערהאַסט, וויל קיינער האָט ניט געוואוסט, וואו זיי וועלען זיך ענדיגען, און וויל זיי זיינען אָנגעגאַנגען אין מיטען פון בעללער, קאָנצערטען און אנדערע שמחות, פעראנשטאַלטעט פון דעם קלאַס, וואָס איז נור־וואָס רייך געוואָרען, און אין מיטען דעם שפּאָט־געלעכטער פון די ראָיאַליסטען, וועלכע זיינען געוואָרען מיט יעדען טאָג אַלץ חוצפה׳דיגער.

יעדער איינער האָט געמוזט פיהלען, אז אַזאַ צושטאַנד האָט ניט געקאָנט לאַנג דויערען, און די געמעסיגטע אין דער קאָנווענשען האָבען זיך דערמיט בענוצט. די דאַנטאָניסטען, זשירראָנדיסטען און די מיטגליעדער פון „זומפּ“ האָבען זיך פעראייניגט און האָבען קאָנצענטרירט זייערע כחות אויף די אומוואַרפונג פון ראָבעספיער, אלס דעם ערשטען פונקט, וואָס זיי מוזען געווינען. די לאַגע פון פאריז האָט בעגינסטיגט זייער פּלאַן, וויל די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין האָט געהאַט איהר ערפאָלג אין צוברעכען די סעקציאָנען — די אמת׳ע מיטעלפונקטען פון דער פאָלקס־בעוועגונג.

דעם 5טען טהערמידאָר (דעם 23סטען יולי) האָט דער גענעראל־ראַטה פון דער קאָממונע, אין וועלכען פּאַיאַן, אַן איינטי־

מער פריינד פון ראָבעספּיער, איז געווען איצט אַלמעכטיג, האָט געטהאָן פיעל צו שעדיגען זיין פּאָפּולאַריטעט מיט דעם, וואָס ער האָט ארויסגעלאָזען אַ דעקרעט, וואָס איז געווען אבסאָליוט אונגערעכט געגען די ארבייטער. דער ראַטה האָט בעפוילען אין די אַלע אכט און פערציג סעקציאָנען די פּראָקלאַמירונג פון דעם מאַקסימום, וועלכער האָט געדאַרפט פעסטשטעלען דעם גרענעץ פון דעם אַרבייטער׳ס ווײדזשעס. ווי מיר האָבען געזעהען, האָט די קאָמיטע פון עפפענטליכען וואוילזיין זיך שוין געמאכט שטאַרק אונבעליעבט ביי די סעקציאָנען מיט דעם, וואָס זי האָט פערניכטעט זייער אויטאָנאָמיע, און בעשטימענדיג די מיטגליע־דער פאַר אייניגע פון זייערע קאָמיטעס.

דער מאָמענט איז, אַלזאָ, געווען גינסטיג פאַר פּרובירען אַ שטאַאַט־שטרייך.

דעם 21טען מעססידאָר (דעם 9טען יולי) האָט ראָבעספּיער ענדליך בעשלאָסען אָנצופאַנגען אַן אַטאַקע אויף זיינע שונאים. מיט אכט טעג פריהער האָט ער זיך בעקלאָגט אין דעם יאַקאָבי־נישען קלוב אויף דעם קריעג, וועלכער ווערט געפיהרט געגען איהם פּערזענליך. איצט האָט ער דערצעהלט איינצעלהייטען, און האָט געגעבען אָנצוהערענישען געגען באַרער, דעמזעל־בען באַרער, וועלכער איז ביז דאַן געווען דער געהאָרכזאַמער ווערקצייג פון זיין פּראַקציע, ווען נור מען האָט בעדאַרפט אויס־פיהרען אַ מוטהיגען שטרייך אין דער קאָנווענשען. צוויי טעג שפּעטער, ווידער אין יאַקאָבינישען קלוב, האָט ער געמאַכט אַ דירעקטע אַטאַקע אויף פושע פאַר זיינע שוידערליכע טהאַטען אין ליאָן, און האָט אויסגעפיהרט, אַז מען זאָל איהם רופען זיך פערענטפערען פאַר׳ן קלוב.

אַרום דעם 26טען מעססידאָר (דעם 14טען יולי) איז ער־קלערט געוואָרען קריעג, ווייל פושע האָט זיך ענטזאַגט צו ער־שיינען פאַר די יאַקאָבינער. וואָס אַנבעטרעפט דער אַטאַקע אויף באַרער, האָט עס אויך געמיינט אַן אַטאַקע אויף קאָלאָ ד׳הערבאָיז און ביללאָ־וואָרען, ווי אויך אויף די צוויי מעכטיגע מיטגליעדער פון דער קאָמיטע פון עפפענטליכער זיכערהייט,

וואדיע און וואוטאן, וועלכע האָבען אָפט גע׳עצה׳ט זיך מיט באַ־רער, און האָבען מיט איהם מיטגעארבייט אין דער אנגעלעגענ־הייט פון די געפענגנים־פערשווערונגען.

אלזאָ, אלע יענע פון די לינקע, וועלכע האָבען זיך גע־פיהלט אין געפאהר — טאליען, בארער, וואדיע, וואוטאן, ביללאָ־וואַרען, קאָלאָ ד׳הערבאָיז — האָבען זיך פעראייניגט געגען די דריי: ראָבעספיער, סען־זשוסט און קוטהאָן. די געמעסיגטע, אזעלכע, ווי בארראס, ראָווער, טהיראן, קורטא, בורדאן און די איבעריגע, וועלכע, וואָס זיי אנבעטרעפט, וואָלטען געוואָלט זע־העז די מפּלה פון דעם גאנצען „בארג“, איינגעשלאָסען קאָלאָ ד׳הערבאָיז, ביללאָ־וואַרען, בארער, וואדיע און די אנדערע, האָ־בען אָהן צווייפעל זיך געזאָגט, אז דאָס בעסטע איז אָנצופאנ־גען צו אטאקירען די ראָבעספיער־גרופּע, ווייל, ווען דיזע וועט ווערען געשטירצט, וועט שוין זיין א לייכטע זאך די אלע אי־בעריגע בייצוקומען.

דער שטורם האָט אויסגעבראָכען אין דער קאָנווענשען דעם 8טען טהערמידאָר (דעם 26טען יולי, 1794). מען האָט עס געוויס ערווארטעט, ווייל דער זאל איז געווען געפּאקט. ראָ־בעספיער האָט אטאקירט די קאָמיטע פון דער אלגעמיינער זי־כערהייט אין א זעהר גוט־פאָרבערייטעטער רעדע און האָט איהר בעשולדיגט אין א פערשווערונג געגען די קאָנווענשען. ער איז דאָ, האָט ער געזאָגט, אום צו בעשיצען די קאָנווענשען און זיך זעלבסט געגען פערלוימדונגען. ער האָט זיך אויך פערטהיידיגט געגען די בעשולדיגונג, דאָס ער האָט דיקטאטאָרישע נייגונגען, און ער האָט ניט געפּרובירט גאָר צו זיין מילד געגען זיינע געג־נער, זאָגאר ניט געגען קאמבאָן, פון וועמען ער האָט גערעדט, ווי פון מאלארמע און ראמעל מיט ווערטער, געבאָרגט פון די „עקסטרימע“, אָנרופענדיג זיי „רעאקציאָנערען“, „אריסטאָקראַ־טען“, „לומפּען“.

מען האָט איהם ערלויבט צו ענדיגען, ווייל די מענשען האָבען געוואָלט הערען, וואָס ער וועט אויספיהרען, און ווען ער האָט דאָס ענדליך ארויסגעבראכט, האט מען געזעהן, אז דאָס,

וואָס ער פערלאַנגט, איז די פערשטאַרקערונג פון זיין אייגענער אויטאָריטעט און פון דער אויטאָריטעט פון זיין גרופּפּע. עס איז ניט געוועזן קיין נייער פּונקט, קיין נייע פּראָגראם אין זיין רעדע. עס איז נור געוועזן די פאָרדערונג פון א רעגיערונגס־מיטגליעד פאר מעהר מאכט, נאָך מעהר מאכט פאר דעם צוועק פון אונטערדריקונג.

„וואָס איז די רפואה פאר דאָס בייזע?“ האָט ער געפרעגט צום שלום. „די בעשטראָפונג פון די פעררעטהער, א פאָלשטענדיגע איבערבויאונג פון דער קאָמיטע פון דער אַלגעמיינער זיכערהייט, די רייניגונג פון דער קאָמיטע און איהר אונטערוואַרפונג צו דער קאָמיטע פון עפענטליכען וואוילזיין; און די אייניגקייט פון דער רעגיערונג אונטער דער אויטאָריטעט פון דער נאציאָנאַלער קאָנווענשען, וועלכע איז געוועזן דער צענטר און דער ריכטער.“

מען האָט דאַן פערשטאַנען, דאָס ער האָט זיך בעגרענצט מיט דער פאָרדערונג פון מעהר אויטאָריטעט פאר זיך און זיין גרופּפּע, אום איהר אָנצואווענדען געגען קאָלאָ און ביללאָ, טאַליען, באַרער, קאמבאָן און גארנאָ, וואדיע און וואולאַן. די פערשוואָרער פון דער „רעכטער“ האָבען געמוזט זיך דריקען די הענד פון פרייד. זיי האָבען נור בעדארפט לאָזען האַנדלען טאַליען, ביללאָ־וואַרען און די אנדערע מאָנטאנארען.

אין אָווענד פון דעמזעלבען טאָג האָט דער יאקאָבינישער קלוב מיט בעגייסטערונג אַפּלאָדירט ראָבעספּיער'ס רעדע און האָט געמאכט א שרעקליכע דעמאָנסטראציע געגען קאָלאָ ד'הערבאָיז און ביללאָ־וואַרען. עס איז זאָגאר פאָרגעשלאָגען געוואָרען צו מאַרשירען געגען דיביידע קאָמיטעס. אָבער ווייטער, ווי רייד, איז עס ניט געגאנגען. דער יאקאָבינישער קלוב איז קיינמאָל ניט געוועזן א מיטעל־פּונקט פון טהאַטען.

וועהרענד דער נאַכט האָבען בורדאָן און טאַליען זיך פערזיכערט מיט דער הילפע פון די קאָנוועגשען־מיטגליעדער פון דער „רעכטער“, און, ווי עס שיינט, האָבען זיי אויסגעארבייט א פּלאַן צו שטערען ראָבעספּיער און סען־זשוסט צו ריידען.

אויף מאָרגען, דעם 9טען טהערמידאָר, אזוי שנעל, ווי סען־זשוסט האָט זיך אויפגעהויבען צו לעזען זיין ערקלערונג — וועלכע, אגב אורחא, איז געווען א גאַנץ געמעסיגטע, ווייל זי האָט נור געפאָדערט א רעוויזיע פון דער רעגירונגס־פּראָצעדור — האָבען בילאָ־וואַרען און טאַליען ניט געלאָזען איהם איהר פאַרלעזען. זיי האָבען געפאָדערט די פערהאַפטונג פון דעם „טיראַן“, מיינענדיג ראָבעספּיער׳ן, און די געשרייען פון „ניעדער מיט דעם טיראַן!“ האָבען אויפגעכאַפּט אַלע מיטגליעדער פון „זומפּ“. ראָבעספּיער האָט געמאַכט א פערזוך צו ריידען, אָבער אויך איהם האָט מען געשטערט. עס איז געגעבען געוואָרען א בעפעהל צו שטעלען איהם צום פּראָצעס צוזאַמען מיט זיין ברודער, סען־זשוסט, קוטהאָן און לעבאָ, און זיי זיינען גלייך ארעסטירט געוואָרען, און אוועקגענומען געוואָרען אין פערשיעדענע געפענגניסע.

אין דער זעלבער צייט האָט האַנריאָ, דער הויפּט פון דער נאַציאָנאַל־גוואַרדיע, צוזאַמען מיט צוויי לייטענאַנטען און אייניגע זשאַנדאַרען, גאַלאָפּירט דורך די גאַסען אין דער ריכטונג צו דער קאָנווענשען, ווען צוויי מיטגליעדער פון דער קאָנווענשען, זעהענדיג איהם פערבייגעהן אין דער רו סענט־האָנאָר, האָבען איהם געלאָזט ארעסטירען דורך זעקס פון די זעלבע זשאַנדאַרען, וואָס זיינען געווען אונטער זיין קאָמאַנדע.

דער גענעראַל־ראַטה פון דער קאָמונע האָט זיך ניט פערזאַמעלט ביז זעקס א זייגער אין אָווענד. דאַן האָט ער ארויסגעלאָזען אַן אויפרוף צום פאָלק צו ערהויבען זיך געגען באַררער, קאָלאָ, בורדאָן און אמאַר, און קאָפפינהאַל איז אוועקגעשיקט געוואָרען צו בעפרייען ראָבעספּיער און זיינע פריינד, וועלכע, ווי מען האָט געגלויבט, זיינען געווען ארעסטירט אין דער געביידע, וואו עס האָט זיך געפונען די קאָמיטע פון דער אַלגעמיינער זיכערהייט. אָבער קאָפפינהאַל האָט דאָרט געפונען בלויז האַנריאָ, וועמען ער האָט בעפרייט. וואָס אַנבעטרעפט ראָבעספּיער, איז ער צוערשט גענומען געוואָרען נאָך לוקסעמבורג־געפענגניס, אָבער די דאָרטיגע בעאַמטע האָבען זיך ענטזאַגט איהם צוצו־

נעהמען; און אָנשטאָט צו געהן גלייך צו דער קאָממונע און טהיילען זיין שיקזאַל מיט דער אויפשטאַנדס־פּאַרטיי, איז ער אוועק אין פּאָלים־סטיישען, און איז דאָרט פערבליבען, גאָר ניט טהוענדיג. סען־זשוסט און לעבאַר, אַזוי שנעל, ווי זיי זיינען פריי געוואָרען, זיינען אוועק צו דער קאָממונע, און קאָפּפינהאַל, וויעדער אוועקגעשיקט פון ראַטה צו זוכען ראָבעספּיער'ן, האָט געמוזט איהם צווינגען צו געהן מיט איהם נאָך דעם האָטעל דע־וויל, וואוהין ער איז אָנגעקומען אַרום אַ זייגער 8.

דער קאָממונע־ראַטה האָט אָנגעהויבען מאַכען פאָרבערייטונגען פאַר אַן אויפשטאַנד, אָבער עס איז באַלד געוואָרען קלאָר, דאָס די סעקציאָנען האָבען ניט בדעה צו מאַכען אַן אויפשטאַנד געגען די קאָנווענשען צו גונסטען פון די, וועלכע זיינען געוועזען שולדיג אין דער גיליאָטינירונג פון שאָמעט און העבערט, וועלכע האָבען געטוידטעט זשעק רו, אַרויסגעוואָרפען פון אַמט פּאַשע און האָבען פערניכטעט די אויטאָנאָמיע פון די סעקציאָנען. נאָך מעהר, פּאַריז האָט געמוזט פיהלען, אַז די רעוואָלוציע שטאַרבט, און דאָס די מענער, פאַר וועמען דער קאָממונע־ראַטה האָט אַפּעלירט צום פאָלק צו מאַכען אַן אויפשטאַנד, רעפּרעזענטירען ניט מיט זיך די זאַך פון פאָלק.

אַרום מיטען נאַכט האָבען די סעקציאָנען נאָך אַלץ ניט געגעבען קיין צייכען פון זיך. לואי בלאַן זאָגט, דאָס זיי זיינען געווען אין אַ צושטאַנד פון אַ גרויסער מיינונגס־פערשיעדענהייט, זייערע בירגערליכע קאָמיטעס האָבען ניט געקאָנט קומען צו אַן איינפערשטענדניס מיט די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס און די גענעראַל־פערזאַמלונגען. די פערצעהן סעקציאָנען, וועלכע האָבען צוערשט געפאָלגט דער קאָממונע, האָבען גאָר ניט געטהאָן, וועהרענד אכטצעהן זיינען געווען דאַגעגען, און פון דיזע זיינען זעקס געווען ניט ווייט פון האָטעל דע־וויל. די מענער פון דער זשעקרו־סעקציאָן האָבען זאָגאַר געבילדעט דעם ערשטען אָנפאַנג פון איינעם פון די צוויי קאָלומנען, וועלכע האָבען מאַרשירט צום האָטעל דע־וויל אויף דעם בעפעהל פון דער קאָנווענשען.*)

*) די סעקציאָנען, זאָגט ערנסט מעלליע, האָבען גיט גענומען

אין דער זעלבער צייט האָט די קאָנווענשען ערקלערט די רעבעללען און די קאָמונע אויסער דעם געזעץ, און ווען דיזע ערקלערונג איז פאָרגעלעזען געוואָרען אין דעם פּלאַס דע לאַ גרעוו, זיינען האַנריאָ׳ס סאָלדאַטען, וועלכע זיינען אוועקגעשטעלט געוואָרען דאָרט מיט קיינע אינסטרוקציאָנען וואָס־עס־איז צו טהאָן, אוועק איינער נאָך דעם אַנדערען. דער פּלאַץ איז געוועזען גאַנץ פערלאָזען, ווען באַלד נאָך דעם האָט זיך אין האָטעל דע־

קיין איניציאַטיווע, נור זיי האָבען געהאָרכזאם געפאָלגט זייערע קאָמיטעס, די מיטגליעדער פון וועלכע זיינען געוועזען אָבהענגיג פון די קאָמיטעס פון עפפענטליכען וואוילזיין און פון עפענטליכער זיכערהייט.“ זיי איז ניט פערבליבען קיין ראָליע אין פּאָליטיק... מען האָט זיי זאָגאַר פערבאָטען זיך צו רופען פריימערי־פערזאמלונגען. דעם 9טען מאַי, 1794, האָט פּאַיאַן, דער נאַציאָנאַלער אַגענט פון דער קאָממונע, וועלכער האָט פערנומען דעם פּלאַץ פון שאָמעט, זיי געווארענט דורך אַ בריעף, דאָס אַונטער א רעוואָלוציאָנערער רעגיערונג זיינען ניטאָ קיינע פריימערי־פערזאמלונגען... דאָס האָט בעדייטעט, אז זייער זעלבסטשטענדיגער האַנדלען מוז אין גאַנצען אויפהערען. נאָך דעם, ווי מעליע רעכענט אויס די פערשיעדענע „אויסרוינגונגען“, צו וועלכע די סעקציאָנען האָבען זיך געמוזט אונטערווארפען, אום צו געפינען חן אין די אויגן פון די יאקאָבינער, שליסט ער מיט פאָלגענדע ווערטער: „מישלע איז געוועזען גערעכט, אלזאָ, ווען ער האָט געזאָגט, דאָס ביי דיזער צייט זיינען די פערזאמלונגען פון די סעקציאָנען געוועזען טוידט. די גאַנצע מאַכט איז אריבער צו די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס, וועלכע, ווערענדיג אליין נאָמינירט פון דער רעגיערונג, האָבען אויך ניט געהאַט פיעל לעבענס־קראפט.“

דעם 9טען טהערמידאָר (און פאר דאָס האָט מעליע געפונען די בעווייזע אין די ארכיווען) אין כמעט אלע סעקציאָנען זיינען די רעוואָלוציאָנערע קאָמיטעס געווען פערזאמעלט אום צו ווארטען אויף די בעפעהלע פון דער רעגיערונג. עס איז דארום ניטאָ זיך וואָס צו וואונדערען, וואָס די סעקציאָנען האָבען ניט געטהאָן גאָר ניט געגען די רעאקציאָנערען פון דעם 9טען טהערמידאָר.

וויל אריינגעריסען דער קאָלום פון די גראוויליערס און ארסים. א יונגען זשאנדאר, וועלכער איז געווען דער ערשטער ביין אריינגעהן אין צימער, אין וועלכען עס זיינען געווען ראָבעספיער און זיינע פריינד, האָט אויסגעשאָסען פון א פיסטאָלעט און צושמעטערט ראָבעספיער׳ס מאָרדע. דער האָטעל דע־וויל, דער סאמע צענטר פון קאמפף, איז איינגענומען געוואָרען אָהן די מינדעסטע פערטהיידיגונג. דאן האָט לעבאָ זיך געטוידטעט, דער יונגער ראָבעספיער האָט פרובירט זיך טוידטען דורך א שפרונג פון פענסטער פון דריטען עטאזש; קאָפפענהאל האָט א כאַפּ געטהאָן הענריאָ׳ן, וועמען ער האָט בעשולדיגט אין זייער מפּלה, און איהם ארויסגעשליידערט פון פענסטער; סען זשוסט און קוטהאָן האָבען זיך געלאָזט רוהיג ארעסטירען.

אויף מאָרגען פריה נאָך א בלויזע פאָרמאַליטעט פון פעסטשטעלען, ווער זיי זיינען, זיינען זיי אַלע היגגעריכטעט געוואָרען. זייער צאָהל איז געווען איין־און־צוואַנציג. זיי זיינען געגאַנגען צו זייער טוידט אין דעם פּלאַס דע לא רעוואָלוסיאָן דורך א לאַנגען מארשרוט צווישען די בעליידיגונגען פון די אנטי־רעוואָלוציאָנערע מאַסען. די אריסטאָקראַטען פון פּאריז, וועלכע האָבען זיך געאיילט צו געניסען דיזען אנבליק, זיינען געווען איצט נאָך מעהר יום טוב׳דיג געשטימט, ווי אין דעם טאָג, ווען די העבערטיסטען זיינען הינגעריכטעט געוואָרען. פענסטער זיינען פערדונגען געוואָרען פאר פאַבעלהאַפטע פרייזען, און די דאמען, וועלכע זיינען געזעסען אין זיי, זיינען געווען געקליידעט, ווי צו א באָלל. די רעאקציע האָט טריאומפירט, די רעוואָלוציע האָט זיך געענדיגט.

דאָ וועלען אויך מיר זיך אָבשטעלען, ניט דערצעהלענדיג די איינצעלהייטען פון די אָרגיען אונטער דעם ווייסען טערראָר, וועלכער האָט זיך אָנגעפאַנגען נאָך דעם טהערמידאָר, אָדער די איינצעלהייטען פון די צוויי פערזוכען פאר אַן אויפשטאַנד געגען דעם נייעם רעזשים.

די געגנער פון טערראָר, וועלכע האָבען אימער גערעדט

פון רחמנות, האָבען עס נור געוואָלט פאר זיך און זייערע פריינד. די ערשטע זאך, וואָס זיי האָבען געטהאָן, ווען זיי האָבען געקראָגען די מאכט איז געווען היגצוריכטען אלע אנהענגער פון די מאנטאנארען, וועמען זיי האָבען בעזיעגט. אין די דריי טעג, דעם 10טען, דעם 11טען און דעם 12טען טהערמידאָר, זיינען פאָרגעקומען הונדערט און דריי היגריכטונגען. מסירות האָבען זיך געשאָטען פון די מיטעל־קלאסען, און די גיליאָטינע האָט געארבייט שווער — דאָס מאָל אויף דער זייט פון דער רעאקציע. אין דעם משך פון 10 מאָנאטען, נאָך דעם נייגטען טהערמידאָר, זיינען פעראורטהיילט געוואָרען צום טוידט אָדער פערהאפטעט געוואָרען דריי און זיעבציג מאָנטאנארען, וועהרענד דריי און זיעבציג זשיראָנדיסטען זיינען צוריק אריין אין די קאָנווענשען.

איצט איז געקומען די צייט פאר די ווירקליכע שטאאטלייט. דער מאקסימום־פרייז אויף די פערשיעדענע נויטווענדיגקייטען איז שנעל אָבגעשאפט געוואָרען, וואָס דאָס האָט פעראורזאכט א געוואלדיגען קריזיס, וועהרענד וועלכען ספעקולאציאָן און שווינדעל האָבען דערגרייכט דעם העכסטען גראד. די מיטעל־קלאסען האָבען געפייערט זייער גרויסען יום־טוב, ווי זיי האָבען דאָס געטהאָן נאָך א מאָל שפעטער אין יוני, 1848 און אין מאי, 1871. די צולאָזענע אריסטאָקראטיע האָט געהערשט איבער פאריז, וועהרענד די ארבייטער, זעהענדיג, דאָס די רעוואָלוציע איז בעזיעגט, זיינען זיך ווידער פערקראָכען אין זייערע חורבות, אום צו טראכטען וועגען די מעגליכקייט פון א נייעם אויפשטאנד.

זיי האָבען פרובירט צו מאכען אן אויפשטאנד דעם 1טען אפריל, 1795, און נאָך א מאָל דעם 20טען מאי, פאָרדערענדיג ברויט און די קאָנסטיטוציע פון 1793. ביי דיזער געלעגענהייט האָבען די פאבורגען ארויסגעוויזען פיעל מוטה, אָבער די מיטעל־קלאסען האָבען צייט געהאט צו אָרגאניזירען זייערע קרעפטען. דער רעוואָלוציאָנערער טריבונאל איז אָבגעשאפט געוואָרען, אזוי, דאָס די לעצטע מאָנטאנארען — ראָממע, בורבאָט, דיוראָי, סוב־

ראנסי, גוזשאָן און דיוקסנאָי — זיינען פּעראורטהיילט געוואָרען צום טוידט דורך אַ מיליטערישע קאָמיסיע און זיינען הינגעריכ־טעט געוואָרען.

פון דאן אָן זיינען די מיטעל־קלאסען פערבליבען די בעלי־בתים פון דער רעוואָלוציע און די ארונטערשטייגונג־פּאַזע איז פאָרטגעזעצט געוואָרען — די רעאקציע איז באלד געוואָרען אָן אָפען־ראָיאליסטישע. די ראָיאליסטישע סאָלדאטען האָבען זיך שוין ניט מעהר בעהאַלטען מיט זייערע ראָיאליסטישע קאָלירען און האָבען מיסהאַנדעלט אַלע די, וועלכע זיינען געוועזן בעקאַנט, אַלס „טעררואָריסטען", דאָס הייסט, אַלע רעפּובליקאַנער. עס זיינען פאָרגעקומען פערפאָלגונגען פון מאסען און פון איינצעל־נע. ווער עס האָט נור אויף וועלכען עס איז אופן געהאָלפען אין דער הינריכטונג פון קעניג אָדער אין זיין פּערהאַפטונג נאָך זיין אנטלויפען נאָך וואררען, ווער עס האָט נור אנטהייל גענומען אין דעם אָנפאל אויף די טיוליערי, איז ארויסגעגעבען געוואָרען צו די ראָיאליסטען, און דאָס לעבען איז פאַר איהם געוואָרען אונערטרעגליך.

אין דער פּראָווינץ, בעזאָנדערס אין דער סויטה, האָבען „די געזעלשאפט פון יעזוס" און „די געזעלשאפט פון דער זון" און אַנדערע ראָיאליסטישע אָרגאניזאציאָנען געבושעוועט אויף גאָר אַ גרויסען מאסשטאַב. אין די געפענגניסע פון ליאָן, מאַר־סעל און אין נאָך פיעלע אַנדערע, האָבען זיי געטוידטעט אַלע די, וועלכע האָבען גענומען אָן אַנטייל אין דער פריהערדיגער רע־גיערונג. מיגנע זאָגט: כמעט יעדער פּלאַץ אין דער סויטה האָט געהאט זיין צווייטען סעפּטעמבער, און דאָס מיינט, פּער־שטעהט זיך, זיין צווייטען ראָיאליסטישען סעפּטעמבער. אַ חוץ דיזע הורבע אויסשלאַכטונגען, האָבען די מיטגליעדער פון די אויבען־אָנגערופענע געזעלשאפטען פון יעזוס און פון דער זון, געמאַכט זייער מענשען־יאגד נאָך איינצעלנע. אין ליאָן, וואו זיי האָבען נור געפונען אַ רעוואָלוציאָנער, וואָס האָט זיך גערעטעט פון זייערע הריגות, האָבען זיי איהם געטוידטעט און אריינגעוואָרפען דעם קערפּער אין די רהאָן, גאָר אָהן אַ פּרע־

טענזיע צו פראָצעסירען איהם. עהנליכע מעשים זיינען פאָרגע־קומען אין טאַראַסקאָן.

די רעאקציע איז געוואקסען ביז ענדליך די קאָנוועגשען איז צוזאמענגעבראָכען דעם 4טען ברומער, 4טען יאָהר (אָקטאָ־בער 26, 1795). דער דירעקטאָריום האָט פערנומען איהר פלאַץ, און האָט פאָרברייטעט דעם וועג פאר דעם קאָנסולאַט צוערשט און דאַן פאר די אימפעריע. דער דירעקטאָריום — דאָס איז געווען א שרעקליכע אָרגיע פון די מיטעל־קלאַסען, אין וועלכע די פערמעגענס, וואָס זיינען ערוואָרבען געוואָרען אין דעם משך פון דער רעוואָלוציע, און בעזאָנדערס אין דער צייט פון דער טהערמידאָרישער רעאקציע, זיינען פערשוועגדעט געוואָרען אין א לוקסוס, וואָס האָט ניט געוואוסט פון קיין גרענעץ. וווייל, אויב די רעוואָלוציע האָט געבראַכט אין צירקולאַציאָן אכט מיליארדען פאַפּיר־געלד, איז די טהערמידאָרישע רעאקציע גע־גאַנגען צעהן מאָל אזוי שנעל אין דיזער ריכטונג, ווייל זי האָט ארויסגעלאָזען די ערשטוינענדע סומע פון דרייסיג מיליארדען אין פאַפּיר אין דעם משך פון פופצעהן מאָנאַטען. פון דעם קענען מיר זיך משער זיין די גרויסקייט פון די פערמעגענס, וועלכע זיינען געמאַכט געוואָרען פון די „געשעפטס־לייט“, א דאַנק יענע שרעקליך אונגעהויערע מאַסע פון פאַפּיר־געלד.

און ווידער א מאָל אין מאַי, 1796, האָבען די רעוואָלו־ציאָנערע קאָממוניסטען, אונטער דער פיהרערשאַפט פון באַ־בעף, פּרובירט צו מאַכען אַן אויפשטאַנד, מיט דער הילפע פון זייער געהיימער געזעלשאַפט, אָבער זיי זיינען ארעסטירט גע־וואָרען, איידער עס איז נאָך געווען אַלעס פאַרטיג. א פערזוך צו מאַכען רעבעלירען די סאָלדאַטען אין גרענעל, אין סעפּטעמבער 9, 1796, איז ווידער דורכגעפאַלען. באַבעף און דארטהע זיי־נען פעראורטהיילט געוואָרען צום טוידט אוו האָבען בעגאַנגען דאַן זעלבסטמאָרד. אָבער אויך די ראָיאַליסטען האָבען געהאַט זייער דורכפאַל, דעם 4טען סעפּטעמבער, 1797, און דער די־רעקטאָריום האָט אָנגעהאַלטען ביז דעם 18טען ברומער, 8טען יאָהר, (נאָוועמבער 9, 1799).

אין יענעם טאָג האָט נאַפּאָלעאָן אויסגעפיהרט זיין שטאַאטס־שטרייך, און די נאַציאָנאַלע רעפּרעזענטאַציאָן איז אין גאַנצען פערניכטעט געוואָרען דורך דעם געוועזענעם סאנקיולאָט, וועלכער האָט געהאט די ארמיי אויף זיין זייט.

די מלחמה, וועלכע האָט געדויערט זיעבען יאָהר, איז אויף אַזאַ אופן געקומען צו איהר לאָגישען שלום. דעם 18טען מאַי, 1804, האָט נאַפּאָלעאָן זיך פּראָקלאמירט, אַלס אימפּעראַטאָר, און דאַן האָט ווידער אויסגעבראָכען דער קריעג, און אָנגעהאַל־טען מיט קורצע אונטערברעכונגען ביז 1815.

שלום קאפיטעל.

וואָס די פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן האָט אויפגעטהאָן.

ווען מען זעהט, ווי דיזער שרעקליכער, דיזער מעכטיגער קאָנוועגט צופאַלט אין די יאָהרען 1794 און 1795, ווי עס פערשווינדעט די שטאָלצע, די קראַפטפולע רעפובליק, און פראנקרייך פאַלט ווידער אונטער דעם יאָך פון א באָנאַפּאַרטע, מוז מען זיך שטעלען די פראגע:

„וואָס פאר א פעולה האָט מען פון דער רעוואָלוציאָן, אז די נאציאָן מוז ווידער ווערען פערשקלאַפּט?“ און אזוי האָבען טאקי גע'טענה'ט אין דעם משך פון גאנצען יאהרהונדערט די אַלע שרעקעדיגע און צופריעדענע, וועלכע האָבען מורא געהאַט פאר דעם אויסברוך פון נייע רעוואָלוציאָנען.

דאָס גאַנצע בוך גיט אַן ענטפער אויף דיזע טענה. נור דער, וועלכער האָט געזעהען אין דיזער פראנצויזישער רעוואָלוציאָן בלויז אַן ענדערונג פון דער רעגיערונגס־סיסטעם; נור דער, וועלכער ווייס גאָר ניט פון איהר עקאָנאָמישער און ערציהערישער ווירקונג — נור אזעלכע מענשען קענען שטעלען אזא פראגע.

דאָס פראנקרייך, וועלכע מיר האָבען פאר די אויגען אין די לעצטע טעג פון 18טען יאהרהונדערט, איז פאָרט ניט דאָס זעלבע פראנקרייך, וואָס איז געווען פאר 1879. וואָלט דען דיזעס שרעקליך אָרימע לאַנד, אין וועלכע יעדען יאָהר א דריטעל פון דער בעפעלקערונג איז געשטאָרבען פון הונגער, געקאָנט גאָר אויסהאַלטען די אַלע נאַפּאָלעאָנישע מלחמות, וועלכע זיינען גע־

קומען גלייך נאָך דער רעוואָלוציאָן, און ווען פראנקרייך האָט זיך געהאַט צו וועהרען געגען גאַנץ אייראָפּא, ווען ניט די רע־וואָלוציאָן ?

א נייעס פראנקרייך איז געבאָרען געוואָרען אין די יאָה־רען 1792, 1793. אמת, אין פיעלע טהיילען פון פראנקרייך הערשט נאָך די הונגער־נויט. עס זיינען נאָך דאָ גענוג פעלע־צער, וועלכע פּראָדוצירען ניט גענוג תבואה פאר די ערנעהרונג פון דער בעפעלקערונג, און דער קריעג, וואָס האַלט אָן, נעהמט פאר זיך אַלע טראַנספּאָרט־מיטעל, און דארום איז די הונגער־נויט שטארק. אָבער דורך פיעלע עדות ווערט בעוויזען, אז פראנקרייך איצט ברענגט ארויס פיעל מעהר לעבענס־מיטעל, ווי אין 1789.

קיינמאָל איז ניט אזוי ענערגיש געאקערט געוואָרען די ערד, זאָגט דער היסטאָריקער מישלע, ווי אין דעם יאָהר 1792, ווען דער בויער האָט געגלאַזט געהען זיין אקער־אייזען איבער די פעלדער, וועלכע ער האָט צוגענומען פון די פריצים, די קלויס־טערס און די קירכען ! קיינמאָל איז אזוי פיעל לאַנד ניט בעאר־בייט געוואָרען — אויך די ראָיאַליסטישע היסטאָריקער גיבען צו — ווי אין די יאָהרען פון דער רעוואָלוציאָן. די ערשטע גוטע גערעטעניש אין יאָהר 1794 האָט געבראַכט דעם וואָהלשטאַנד פאר צוויי דריטעל פראנקרייך. געוויס מייסטענס אין די דער־פער ; אין די שטעדט האָט עס נאָך אַלץ געפעהלט אין לעבענס־מיטעל. אָבער ניט, ווייל עס זיינען ניט געווען אין פראנקרייך דיזע לעבענס־מיטעל, אָדער אפשר ווייל די סאַנקיולאָטישע גע־מיינדע פערוואלטונגען האָבען ניט אָנגענומען קיינע מאסרעגלען פאר די ערנעהרונג פון די, וועלכע האָבען ניט געפונען קיין אר־בייט, נור פשוט דערפאר, ווייל די אלע לאַסט־פערדע, וועלכע זיי־נען ניט געבראַכט געוואָרען פון בויער דירעקט אויפ'ן פעלד, האָט די רעגיערונג צוגענומען, אום צוצושטעלען פּראָוויאַנט און מוניציאָן צו די 14 ארמעען — יעמאָלט זיינען נאָך ניט געווען קיינע אייזענבאַהנען.

א נייעס פראנקרייך איז ענטשטאַנען אין דיזע פיער יאָהר

פון רעוואָלוציאָן. ד ע ר ב ו י ע ר ה אָ ט ז י ך אָ נ ג ע־ג ע ס ע ן ז א ט — צום ערשטען מאָל זייט יאהרהונדערטע. ער האָט ווידער אויסגעגליכען זיין געבוקטען רוקען! ער האָט זיך אָטוואזשעט צו רעדען. מען דאַרף נור לייענען די אויספיהר־ליכע בעריכטען איבער דאָס צוריקקעהרען פון לודוויג דעם 16־טען, ווי ער איז אין יוני, 1791, געבראכט געוואָרען, אלס געפאנ־גענער פון ווארען נאָך פאריז, און זאָל מען זיך אליין פרעגען: האָט זאָ־וואָס געקאָנט מעגליך זיין אין 1789? האָט געקאָנט זיין דיזע אינטערעסע אין עפענטליכע אנגעלעגענהייטען, דיזע אי־בערגעבענהייט און דיזע אונאבהענגיגקייט פון אורטהיילען? א נייע נאציאָן איז געבאָרען געוואָרען, פונקט ווי מיר זעהען אין דיזען אויגענבליק קומט אויף דער וועלט א נייע נאציאָן אין רוסלאנד און טערקיי.

און נור דורך דיזער ווידערגעבורט איז פראנקרייך געווען אין שטאנד אויסצוהאלטען די מלחמות פון דער רעפובליק און נאפּאָלעאָן און צו טראָגען די פּרינציפּען פון דער גרויסער רע־וואָלוציאָן אין דער שווייץ, אין איטאליען, שפאניען, בעלגיען, האָללאנד, דייטשלאנד, ביז אזש אין רוסלאנד. און ווען דיזע מלחמות זיינען אלע פאָראיבער—די מלחמות, וועלכע האָבען גע־פיהרט די פראנצויזישע ארמעען אין עגיפּטען און מאָסקווע — וואָלט מען דאָך געקאָנט מיינען, דאָס אין דעם יאָהר 1815 מוז פראנקרייך זיין א זעהר פעראָרימטע און פערוויסטעטע לאנד; אָבער ניין! דאָס לאנד איז אין א בליהענדען צושטאנד. די דערפער ווייזען ארוים אזא ארבייטס־ענערגיע, דאָס פראנקרייך ווערט אין דעם משך פון אייניגע יאָהרען דאָס לאנד פון די וואָהל־האבענדע בויערען. און באלד געפינט מען אויס, דאָס כאָטש מען האָט פון דעם פאָלק אזוי פיעל בלוט אָבגעצאפּט, כאָטש עס זיינען אזוי פיעל מענשענלעבען צוגרונד געגאנגען, דאָך איז פראנקרייך דורך זיין שאפפונגס־קראפט איצט דאָס רייכסטע לאנד אין אייראָפּא. עס ציהט ניט זיינע עשירות פון אינדיען אָדער פון אויסלענדישען מסחור, נור פון זיין אייגענער ערד, פון זיין ליעבע צו דער ערד, פון זיין בריה׳שקייט און זיין

פלייסיגקייט. דורך דעם, וואָס די רייכטהימער זיינע זיינען פערטהיילט צווישען פיעלע, איז עס דאָס רייכסטע לאַנד, און נאָך רייכער איז עס אין דעם, וואָס די צוקונפט מוז איהם ברענגען.

דאָס איז די ווירקונג פון דער רעוואָלוציאָן. דער אויבער־פלעכליכער צוקוקער זעהט נור אין דעם נאַפּאָלעאָנישען פראנק־רייך דאָס שטרעבען נאָך רוהם; קומט אָבער דער היסטאָריקער און זעהט, דאָס אפילו די מלחמות פיהרט פראנקרייך נור מיט דעם צוועק צו פערזיכערען זיך מיט די פרוכטען פון דער רעוואָ־לוציאָן: צו בעהאַלטען ביי זיך דאָס לאַנד, וואָס מען האָט אָב־גענומען פון די פריצים, די פריסטער און די רייכע; די פריי־הייט, וועלכע מען האָט אויסגעקעמפּפט ביי דעם דעספּאָטיזמוס. ווען פראנקרייך גיט אוועק דעם לעצטען טראָפּען בלוט, איז עס נור דערפאר, אז די דייטשען, די ענגלענדער און די רוסען זאָלען אויף זיי ניט ארויפצווינגען א לודוויק אָן 18טען; דאָס ווערט געטהאָן, אז די ראָיאַליסטישע עמיגראנטען ביי זייער צוריק־קעהרען נאָך פראנקרייך, זאָלען ניט קענען ביי זיי מעהר צוריק־נעהמען דאָס לאַנד, וועלכעס זיי האָבען פעט געמאַכט מיט זייער שווייס, און אויך ניט די פרייהייטען, פאר וועלכע זיי האָבען פערגאָסען זייער בלוט. און דער קאמפּף ווערט 23 יאָהר אזוי גוט געפיהרט, דאָס פראנקרייך, ווען מען צווינגט איהם שוין ווייע־דער אָנצונעהמען די בורבאָנען, קען זיי שטעלען זיינע בעדינגונ־גען: די בורבאָנען מעגען הערשען, אָבער דאָס לאַנד בלייבט אין די הענד פון די, וועלכע האָבען עס צוגענומען פון די פריצים; אפילו דער ווייסער טעררעאָר פון די בורבאָנען האָט ניט די העזה דאָס אָנצוריהרען. דער אַלטער סדר קען ניט צו־ריקגעבראכט ווערען אין לעבען.

דאָס איז געווען דער געווינס פון דער רעוואָלוציאָן.

אויף נאָך עטוואָס מוז אָנגעוויזען ווערען.

עס קומט א צייט אין דער געשיכטע פון די פעלקער, ווען דאָס גאַנצע לעבען מאַכט דורך א טיעפע ענדערונג. דער אב־סאָליוטער קעניגטהום און דער פעאָדאַליזמוס האָבען געמיזט

אונטערגעהן אין 1789. מען האָט זיי ניט געקאָנט מעהר אויפהאַלטען. מען האָט זיי געמוזט אויפגעבען.

אָבער צוויי וועגען האָבען זיך דאַן געוויזען: די רעפאָרם אָדער די רעוואָלוציאָן.

עס איז דאָ אימער אַ מאָמענט, ווען די רעפאָרם איז נאָך מעגליך. האָט מען אָבער ניט בענוצט זיך מיט דיזען מאָמענט, האָט מען זיך איינגע'עקשנ'ט צו קעמפּפען געגען די נייע פאָרדערונגען פון לעבען; לאָזט מען עס קומען צו דעם, אַז די בלוט זאָל זיך אָנהויבען גיסען איבער די גאַסען, ווי דאָס האָט פּאַסירט דעם 14טען יולי, 1789 — דאַן קומט די רעוואָלוציאָן. און איינמאָל איז דאָ די רעוואָלוציאָן, דאַן מוז זי זיך ענטוויקלען ביז איהרע לעצטע קאָנזעקווענצען, דאָס הייסט, ביז צו דעם פּונקט, וועלכען זי קען דערגרייכען, לויט דעם גייסט און דעם מאָמענט פון דער געשיכטע, ווען זי קומט פאָר.

ווען מיר בעצייכענען מיט אַ לאַנגען שטריך דעם לאַנגזאַמען פאָרטשריט פון אַן ענטוויקלונגס־פּעריאָדע, בעמערקען מיר ווי דיזער לאַנגער שטריך פּאַמעלאַך, פּאַמעלאַך געהט אַלץ העכער און העכער. אָבער דאַן קומט די רעוואָלוציאָן, און די ליניע שפּרינגט גאַנץ הויך. אין ענגלאַנד שטייגט זי ביז צו דער פּוריטאַנישער רעפּובליק פון קראָמוועל און אין פראַנקרייך ביז צו דער סאַנקיולאָטישער רעפּובליק פון 1893. אָבער דער פאָרטשריט קען זיך ניט האַלטען אויף אַזאַ הויכקייט. די כחות, וועלכע זיינען איהם פיינדליך, פעראייניגען זיך צווישען זיך, אום איהם אראָבצושליידערען פון זיין הויכקייט, און די רעפּובליק, וועלכע האָט זיך פערקליבען אַזוי הויך, מוז פערשווינדען. די ליניע לאָזט זיך אראָב. עס קומט די רעאַקציאָן. אין פּאָליטיק וועניגסטענס זינקט די ליניע פון פאָרטשריט זעהר טיעף. אָבער ביסלעכוויז, ביסלעכוויז הויבט זי זיך ווידער אָן צו הויבען, און ווען דער פריעדען איז ווידער דאָ — 1815 אין פראַנקרייך, 1688 אין ענגלאַנד — געפינען זיך ביידע לענדער אויף אַ פּיעל העכערער שטופע, ווי פאַר דער רעוואָלוציאָן.

די עוואָלוציאָן הויבט זיך ווידער אָן. אונזער ליניע

הויבט אָן וויעדער לאַנגזאם צו שטייגען. אָבער דיזער שטייגען קומט שוין פאָר אויף א פיעל העכערען שטאַפּעל, ווי פאר דעם שטורם; און כמעט אימער קומט פאָר אויף דער שטייגען פיעל שנעלער, ווי בעפאָר.

דאָס איז א געזעץ פון דעם מענשליכען פּאָרטשריט, ווי אויך דער פאָרטשריט פון יעדען איינצעלנעם. די געשיכטע פון פראנקרייך פון אונזער צייט, וועלכע מאכט דורך די קאָמונע, אום צו קומען צו א דריטער רעפּובליק, איז וויעדער א בעשטע־טיגונג פון דיזען געזעץ.

די ארבייט פון דער פראנצויזישער רעוואָלוציאָן בעשטעהט ניט אין דעם אליין, וואָס זי האָט דערגרייכט און פעסט געהאל־טען; נור איהר ארבייט איז אויך די פּרינציפּען, וועלכע זי האָט איבערגעלאָזען אלס א ירושה צום קומענדען יאָהרהונדערט, אויף די שטרעבונגען, וועלכע זי האָט איבערגעלאָזען דער צוקונפט.

א רעפאָרמע בלייבט אימער א קאָמפּראָמיס מיט דער פער־גאנגענהייט; אָבער א פּאָרטשריט, וואָס ווערט אויסגעפיהרט דורך א רעוואָלוציאָן, איז שטענדיג א צוזאָג פאר נייע פּאָרט־שריטע. די גרויסע פראנצויזישע רעוואָלוציאָן איז א רעזולטאַט פון א יאָהרהונדערט פון עוואָלוציאָן. און אין דער זעלבער צייט שטעלט זיך אויף א פּראָגראם פון דער עוואָלוציאָן, וועל־כע מוז פאָרקומען אין דעם משך פון גאנצען 19טען יאהרהונ־דערט. עס איז א געזעץ פון דער געשיכטע, דאָס די פעריאָדע פון הונדערט ביז הונדערט און דרייסיג יאָהר, וועלכע פערגעהט צווישען צוויי גרויסע רעוואָלוציאָנען, קריגט איהר שטעמפּעל אויפגעדריקט אויף זיך פון דער רעוואָלוציאָן, פון וועלכער זי האָט אָנגעפאנגען איהר לעבען.

די פעלקער ווענדען אָן זייערע כחות צו פערווירקליכען די אידעאלען, וועלכע די לעצטע רעוואָלוציאָן האָט זיי איבערגעגע־בען, אלס ירושה. אלעס, וואָס די רעוואָלוציאָן אליין האָט ניט געקאָנט פערווירקליכען, אלע די גרויסע אידעען, אלע פּראָבען צום סאָציאלען אויפבוי, וועלכע האָבען זיך געוויזען אין דער צייט פון דער רעוואָלוציאָן, דאָס אלעס ווערט דער איינ־

האַלט פון דער עוואָלוציאָן, וועלכע קומען נאָך דער רעוואָלוציאָן. עס קומען נור צו די אַלע נייע אידעען, וועלכע די עוואָלוציאָן ברענגט ארוים פון זיך, ווען זי גיעהט פערווירקליכען די גע־ירשה'נטע פּראָגראם. דאַן ענטשטעהט אין אַנאַנדער נאַציאָן אַ נייע גרויסע רעוואָלוציאָן, און דיזע שטעלט ווידער אויף די פּראָבלעמע פאר דעם פאָלגענדען יאהרהונדערט.

אזוי איז געוועזן ביז היינט דער גאַנג פון דער געשיכטע.

צוויי גרויסע זיגע בעצייכענען אין דער ווירקליכקייט דעם יאהרהונדערט, וואָס איז אוועק זייט 1789 ביז 1793.ביידע האָבען זיי זייער אורשפרונג אין דער פראנצויזישער רעוואָלו־ציאָן, וועלכע פון איהר זייט האָט אויפגענומען די ארבייט פון דער ענגלישער רעוואָלוציאָן, האָט איהר אויסגעברייטעט און רייכער געמאַכט און בעלעבט מיט דעם גאַנצען פּאָרטשריט, וועלכער איז געמאכט זייט די ענגלישע בורזשואזיע האָט אָב־געשניטען איהר קעניג זיין קאָפּ און האָט איבערגעגעבען די עפּענטליכע מאכט צום פּארלאמענט. דיזע צוויי גרויסע זיגע זיינען די אָבשאַפונג פון דער לייב־אייגענשאַפט און די אָבשאַ־פונג פון דער אבסאָליוטער מאָנאַרכיע, און דורך זיי האָט דער אינדיווידואום דערגרייכט אזעלכע פּערזענליכע פרייהייטען, פון וועלכע דער לייב־אייגענער און דער אונטערטהאַן פון דער אב־סאָליוטער מאָנאַרכיע האָבען גאָר ניט געוואגט צו חלום'ען, און זיי האָבען אין דער זעלבער צייט געפיהרט צו ענטוויקלונג פון דער בורזשואזיע און קאַפּיטאַליזמוס.

זיי שטעלען מיט זיך פאָר די הויפּט־ארבייט פון נייינצעהנ־טען יאהרהונדערט, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבען אין פראנק־רייך אין 1789 און וועלכער האָט זיך אין משך פון דער צייט, וועלכע איז שוין הינטער אונז, פערברייטעט לאַנגזאם איבער גאַנץ אייראָפּא.

די בעפרייאונגס־ארבייט, וועלכע די פראנצויזישע בויערן האָבען אָנגעהויבען אין 1789, איז פאָרטגעזעצט געוואָרען דורך די ארמייען פון די סאַנקיולאָטען אין שפּאַניען, איטאַליען, אין דער שווייץ, אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך. ליידער האָט

עס קוים דערגרייכט פוילען, און צו רוסלאַנד איז עס גאָר ניט צו־געקומען.

די לייב־אייגענשאַפט וואָלט שוין געווען טוידט אין דער ערשטער העלפט פון 19טען יאהרהונדערט, ווען די פראַנצויזישע בורזשואַזיע, וועלכע איז געקומען צו איהר הערשאַפט, טרעטענדיג איבער די טוידטע קערפּער פון די אַנאַרכיסטען, פון די קאָרדעליערען און יאקאָבינער, וואָלט ניט געבראַכט צו אַ שטיל־שטאַנד דעם רעוואָלוציאָנערען אויפשוואונג, ווען זי וואָלט ניט צוריק אויפגעבויט די מאָנאַרכיע און ווען זי וואָלט ניט אויסגע־ליפערט פראַנקרייך צו דעם קייזערליכען שאַרלאַטאַן, נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען. דער פריהעריגער סאַנקיולאָטען־גענעראַל האָט זיך אונטערגעאיילט צו לאָזען די אריסטאָקראַטיע זיך ווידער איינפונדרעווען. אָבער דער שטוים איז געגעבען געוואָרען, און די אינסטיטוציאָן פון לייב־אייגענשאַפט האָט געקראָגען איהר טוידט־קלאַפּ. ניט קוקענדיג אויף דעם מאָמענטאַנעם זיעג פון דער רעאקציאָן, האָט מען די לייב־אייגענשאַפט דאָך אָבגעשאַפט אין שפּאַניען און איטאַליען. אין דייטשלאַנד איז זי שוין אין 1811 שטאַרק בעשרענקט געוואָרען, און אין 1848 איז זי אין גאַנצען פערשוואונדען געוואָרען. רוסלאַנד האָט זיך געזעהען געצוואונגען צו בעפרייען איהרע לייב־אייגענע אין 1861, און די מלחמה פון 1878 האָט געמאַכט אַ סוף צו דער לייב־אייגענ־שאַפט אויף דעם באַלקאַנישען האַלב־אינזעל.

דער צירקעל איז איצט געשלאָסען. דאָס רעכט פון דעם לענדלאָרד איבער די פּערזאָן פון דעם בויער איז מעהר ניטאָ אין אייראָפּאַ.

די היסטאָריקער נעהמען צו ווענינ אין אָנבעטראַכט דיזען פאַקט. זיי זיינען אין גאַנצען ארייגגעטאָן אין פּאָליטישע פראַ־גען, און בעמערקען גאָר ניט די אָבשאַפונג פון לייב־אייגענשאַפט. און דאָך איז דאָס דער כאַראַקטעריסטישער צוג פון 19טען יאהרהונדערט. די קאָנקורענץ צווישען די נאַציאָנען און די מלחמות, וועלכע זיינען ארויסגעקומען דערפון, די פּאָליטיק פון די גרויסמעכטע, מיט וועלכע מען בעשעפטיגט זיך אזוי פיעל —

דאָס אַלעם קומט ארויס פון דעם איין גרויסען פאקט פון דער אָבשאפונג פון דער לייב־אייגענשאפט און פון דער ענטוויקלונג פון דעם לוין־סיסטעם, וואָס האָט פערנומען איהר פּלאַץ.

דער פראנצויזישער בויער, וועלכער האָט מיט הונדערט יאָהר צוריק רעבעלירט געגען זיין הערר, וועלכער האָט איהם געצוואונגען צו שלאָגען אין טייך, כדי דאָס קוואקען פון די זשאבעס זאָל איהם ניט שטערען אין זיין שלאָף, האָט דערמיט בעפרייט די בויערן פון גאַנץ אייראָפּא. דערמיט וואָס ער האָט פערברענט די פּאפּיערען, אין וועלכע זיין קנעכטשאפט איז געווען פער׳חתם׳עט — און ביי דער געלעגענהייט איז עס אָפּט פּאָרגעקומען, דאָס אויך די פּריצישע שלעסער האָבען מיטגע־ברענט, און די בויערן האָבען גע׳משפּט די פּריצים, וועלכע האָבען ניט געוואָלט אנערקענען זייערע מענשענרעכטע — דערמיט האָט ער בעפרייט גאַנץ אייראָפּא פון דיזען פלוך פון לייבאייגענשאפט.

און פונקט אזוי האָט אויך די אָבשאפונג פון דער אבסאָלו־טער קעניגליכער הערשאפט געברויכט הונדערט יאָהר, ביז זי האָט דורכגערייזט גאַנץ אייראָפּא. דאָס קעניגטהום פון גאָטעס גנאָדען, וואָס איז שוין אין ענגלאנד אָנגעגריפען געוואָרען אין 1648, און איז בעזיעגט געוואָרען אין פראנקרייך אין 1789, בע־שטעהט נאָך היינט צו טאָג בלויז אין רוסלאנד. אפילו די קליינע באַלקאַן־שטאאטען און אויך טערקיי האָבען איצט זייערע פּאר־לאמענטען. רוסלאנד טרעט אויך אריין אין דיזען צירקעל.

אזוי האָט אין דיזער הינזיכט די רעוואָלוציאָן פון 1789 ביז 1793 געטהאָן איהר ארבייט. אייראָפּא האָט די גלייכהייט פּאר׳ן געזעץ און די רעפּרעזענטאטיוו־רעגיערונג כמעט אין אלע איהרע קאָנסטיטוציאָנען. אין טהעאָריע, לכל הפחות, איז דאָס געזעץ גלייך פאר אלע, און אלע האָבען דאָס רעכט מעהר אָדער ווייניגער טהיילצונעהמען אין דער רעגיערונג.

דער אבסאָלוטער מאָנאַרך און דער לענדלאָרד — דער הערר פון דעם באָדען און פון דעם בויער אויף דעם גרונד פון זיין

געבורטס־רעכט — זיינען פערשוואונדען. דאָס בירגערטהום הערשט אין אייראָפּא.

אָבער צו גלייכער צייט האָט אונז די גרויסע רעוואָלוציאָן איבערגעלאָזען פּרינציפּען, וועמעס בעדייטונג איז ניט דער ערך גרעסער. די פּרינציפּען פון קאָמוניזמוס. מיר האָבען געזעהען, ווי די קאָמוניסטישע אידעע האָט אין דער גאנצער צייט פון דער רעוואָלוציאָן געוואָלט זיך דורכברעכען א וועג, און ווי נאָך דעם פאַל פון די קאָמוניסטען, זיינען פיעלע פּראָבען, און מאַנכעס מאָל שטארק ווייט־געהענדע, געמאַכט געוואָרען אין דיזען זין. דער פוריעריזמוס שטאַמט דירעקט פון יענער בעוועגונג. באבעף איז דירעקט דאָס קינד פון די אידעען, וועלכע האָבען בעגייס־טערט די מאַסען אין 1793. ער, בונאַררואָטטי און סילווין מאַרשאַל האָבען ניט געטהאָן קיין אנדער זאַך, ווי נור דאָס, וואָס זיי האָבען געבראַכט אין א סיסטעם אָדער אין אַ ליטעראַרישע פאָרם די אידעען פון יענער צייט. אָבער פון די געהיימע גע־זעלשאַפטען פון באבעף און בונאַררואָטטי קומען די געהיימע גע־זעלשאַפטען פון די „מאַטעריאַליסטישע קאָמוניסטען", אין וועל־כער בלאַנקי און אַנדערע שפּינען זייערע פערשווערונגען אונטער דער בירגער־מאָנאַרכיע פון לואי פיליפּ. שפּעטער קומט ארויס פון זיי אין גאַנץ דירעקטער אָבשטאַמונג „די אינטערנאַציאָ־נאַלע".

וואָס דעם סאָציאַליזמוס אנבעטרעפט, וויים מען איצט, אז דיזער וואָרט איז אָנגענומען געוואָרען אום אויסצומיידען צו רו־פען זיך „קאָמוניסט" — וואָס איז געווען געפעהרליך אין אַ גע־וויסער צייט, ווייל די געהיימע קאָמוניסטישע געזעלשאַפטען, וועלכע זיינען געווען געזעלשאַפטען פאר ט ה א ט, זיינען פון דער בורזשואזיע שרעקליך פערפאָלגט געוואָרען.

אזוי ענטשטעהט אַ ניט אונטערבראָכענע פאָלגענרייהע פון דער בעוועגונג פון 1793 און באבעף פון 1795 ביז צו דער אינ־טערנאַציאָנאַלע.

און פונקט אזוי פעסט שטעהט די אָבשטאַמונג פון די אידעען. דער סאָציאַליזמוס פון אונזער צייט האָט אבסאָלוט גאָר ניט צו־

געגעבען צו די אידעען, וועלכע האָבען צירקולירט צווישען פראַנצויזישען פאָלק פון 1789 ביז 1795, און וועלכע דאָס פראַנצויזישע פאָלק האָט געזוכט צו פערווירקליכען אין יאָהר 2 פון דער רעפּובליק. דער סאָציאַליזמוס פון אונזער צייט האָט נור דיזע אידעען סיסטעמאַטיזירט און געפונען ארגומענטען פאר זיי אָדער דערמיט, וואָס ער האָט זיך בענוצט מיט די דעפיניציאָנען פון די בורזשואזע עקאָנאָמיסטען גופא געגען זיי אָדער ער האָט אין אלגעמיין אָנגעווענדעט די פאַקטען פון דעם אינדוסטריעלען קאפיטאַליזמוס אין דעם משך פון 19טען יאהרהונדערט.

אָבער איך ערלויב זיך צו בעהויפּטען, דאָס דער קאָמוניזמוס פון די צוויי ערשטע יאָהרען פון דער פראנצויזישער רעפּובליק, ווי אונבעשטימט ער איז געווען, און ווי ווייניג ער האָט זיך געשטיצט אויף ארגומענטען פון א וויסענשאַפטליכען קאָליר, און ווי ווייניג געברויך ער האָט געמאַכט פון דער פאַלש־וויסענשאַפטליכער שפּראך פון די בורזשואזע עקאָנאָמיסטען, דאָך האָט ער געזעהען קלערער, און זיין אונטערזוכונג האָט אריינגעדרונגען פיעל טיעפער, ווי דער מאָדערנער סאָציאַליזמוס. פריהער פון אלץ האָבען די שטאָלצע רעפּובליקאנער פון 1793 געהאַט אין זינען דעם קאָמוניזמוס פון פערברויך — די קאָמוניזירונג און נאַציאָנאַליזירונג פון דעם פערברויך. דאָס איז געווען, וואָס זיי האָבען געוואָלט, ווען זיי האָבען אויפגעבויט אין יעדער געמיינדע זייערע תבואה־שפּייכלער, ווען זיי האָבען אָנגעהויבען אַן אונטערזוכונג, אום אויסצוגעפינען און פעסטצושטעלען דעם אמת'ען ווערטה פון די לעבענס־בעדירפניסע פון דער ערשטער און צווייטער אָרדנונג, ווען זיי האָבען ראָבעספּיער'ן אריינגעלעגט אין מויל דאָס טיעפע וואָרט, דאָס נור מיט די לעבענס־מיטעל, וועלכע זיינען דאָ אין איבערפלוס, מעג מען האנדלען. דאָס נויטווענדיגע אָבער געהערט אַלעמען.

דער קאָמוניזמוס פון 1793, וועלכער האָט דירעקט ארויסגעשטאַמט פון די בעדירפניסע פון דעם שטורמדיגען לעבען פון דיזע יאָהרען, מיט זיין בעטאָנונג פון דעם רעכט פון אלע אויף לעבענס־מיטעל און אויף דעם גרונד און באָדען, אום זיי צו בע־

שאַפען, זיין פערוואַרפען פון די רעכטע אויף גרונד־אייגענטהום איבער דעם, וואָס אַ פאַמיליע קען אַליין בעאַרבייטען, און זיין פערזוך צו קאָמוניזירען דעם האַנדעל — דיזער קאָמוניזמוס איז געגאַנגען געראַדע צום סאַמע וואָרצעל פיעל מעהר, ווי אַלע מי־נימום־פּראָגראַמען און זאָגאַר מאַקסימום־פּרינציפּען פון אונזער צייט.

יעדענפאַלס ווייס מען איצט, ווען מען ערפאָרשט די גרויסע רעוואָלוציאָן, דאָס זי איז דער קוואַל פון אַלע קאָמוניסטישע, אַנאַרכיסטישע און סאָציאַליסטישע אַנשויאונגען פון אונזער צייט. מיר האָבען אַלע שלעכט געקענט אונזער מוטער: אָבער מיר געפינען זי איצט ווידער, און מיר זעהען, וואָס מיר האָבען פון איהר צו לערנען.

די מענשהייט געהט ווייטער פון שטופע צו שטופע, און איהרע סטאַנציעס זיינען געווען זייט מעהרערע יאָהרהונדערטע בעצייכענט פון גרויסע רעוואָלוציאָנען. נאָך ענגלאַנד, וועלכע האָט געמאַכט איהר רעוואָלוציאָן אין 1648־1657 איז געקומען פראַנקרייך, און איצט איז אפשר געקומען די רייהע פון רוסלאַנד. יעדע גרויסע רעוואָלוציאָן האָט געהאַט עטוואָס אָריגינעלעס, עטוואָס בעזאָנדערעס פאַר זיך. ענגלאַנד און פראַנקרייך האָבעןביידע אָבגעשאַפט די אבסאָלוטע מאָנאַרכיע. אָבער ענגלאַנד האָט זיך דערביי מעהר בעשעפטיגט מיט די פּערזענליכע רעכטע פון'ם איינצעלנעם — בעזאָנדערס אין רעליגיעזע ענינים — ווי אויך מיט די לאָקאַלע רעכטע פון יעדער סעקטע און יעדער גע־מיינדע. פראַנקרייך האָט מעהר פון אַלץ אָנגעשטרענגט זיין אויפמערקזאַמקייט אויף די באָדען־פראַגע און דערמיט געטראָ־פען דער פעאָדאַל־סיסטעם אין האַרצען אריין. און האָט דערמיט אויך געטראָפען דעם גרויס־גרונד־בעזיץ און אריינגעוואָרפען אין דער וועלט דעם געדאַנק פון נאַציאָנאַליזירונג פון לאַנד און דער סאָציאַליזירונג פון האַנדעל און די הויפּט־אינדוסטריען.

וועלכע נאַציאָן וועט נעהמען אויף זיך די אויפגאַבע צו מאַ־כען די נעכסטע גרויסע רעוואָלוציאָן? מען האָט פאַר אַן אויגענ־בליק געמעגט גלויבען, אַז דאָס וועט זיין רוסלאַנד. וועט אָבער

רוסלאַנד מאַכען איהר רעוואָלוציאָן איבער א בלויזע איינשרענ־קונג פון דער צאַרישער מאַכט, אָדער זי וועט אָנפאַסען רע־וואָלוציאָנער די גרויסע גרונד־אייגענטהומס־פראגע — ווי ווייט, פרעגט זיך, וועט זי געהען? וועט זי אויסמיידען דעם פעהלער פון דער פראנצויזישער נאַציאָנאַל־פערזאמלונג און איבערגעבען דעם פערגעזעלשאַפטעטען באָדען צו די, וועלכע וועלען איהם בעארבייטען מיט די אייגענע הענד? מיר ווייסען עס ניט. ווער עס וואָלט געוואָלט ענטפערען אויף דיזער פראגע, דער וואָלט געמוזט קענען זאָגען נביאות.

זיכער איז איין זאך, וועלכע נאַציאָן עס מעג זיין, וועלכע וועט אין אונזערע צייטען בעטרעטען דעם וועג פון רעוואָלוציאָן, וועט זי ירש'ענען וואָס אונזערע פאָרגענגער אין פראנקרייך האָ־בען געשאַפען. די בלוט, וואָס איז דערביי פערגאָסען געוואָרען, איז געפלאָסען פאר די מענשהייט. די ליידען, וועלכע זיי האָבען דאָן דורכגעמאכט, האָבען זיי איבערגעטראָגען פאר די גאנצע מענשהייט. זייערע קעמפפע, די אידעען, וועלכע זיי האָבען אריינגעבראכט אין די וועלט, דער צוזאמענשטויס פון דיזע אידעען — דאָס אַלעס איז די ירושה פון דער מענשהייט. דאָס אַלעס האָט געבראכט זיינע פרוכט, און וועט ברענגען נאָך אַנ־דערע, נאָך שעהנערע, און וועט אונז פיהרען אַלץ ווייטער און וויי־טער אין דעם זין, וועלכען מיר געפינען אין די ווערטער פון דער גרויסער רעוואָלוציאָן

פ ר י י ה י י ט, ג ל י י כ ה י י ט
א ו ן ב ר י ד ע ר ל י כ ק י י ט,

וועלכע לייכטען, ווי דער עמוד האש, וועלכען מיר מאַרשירען אנטקעגען.